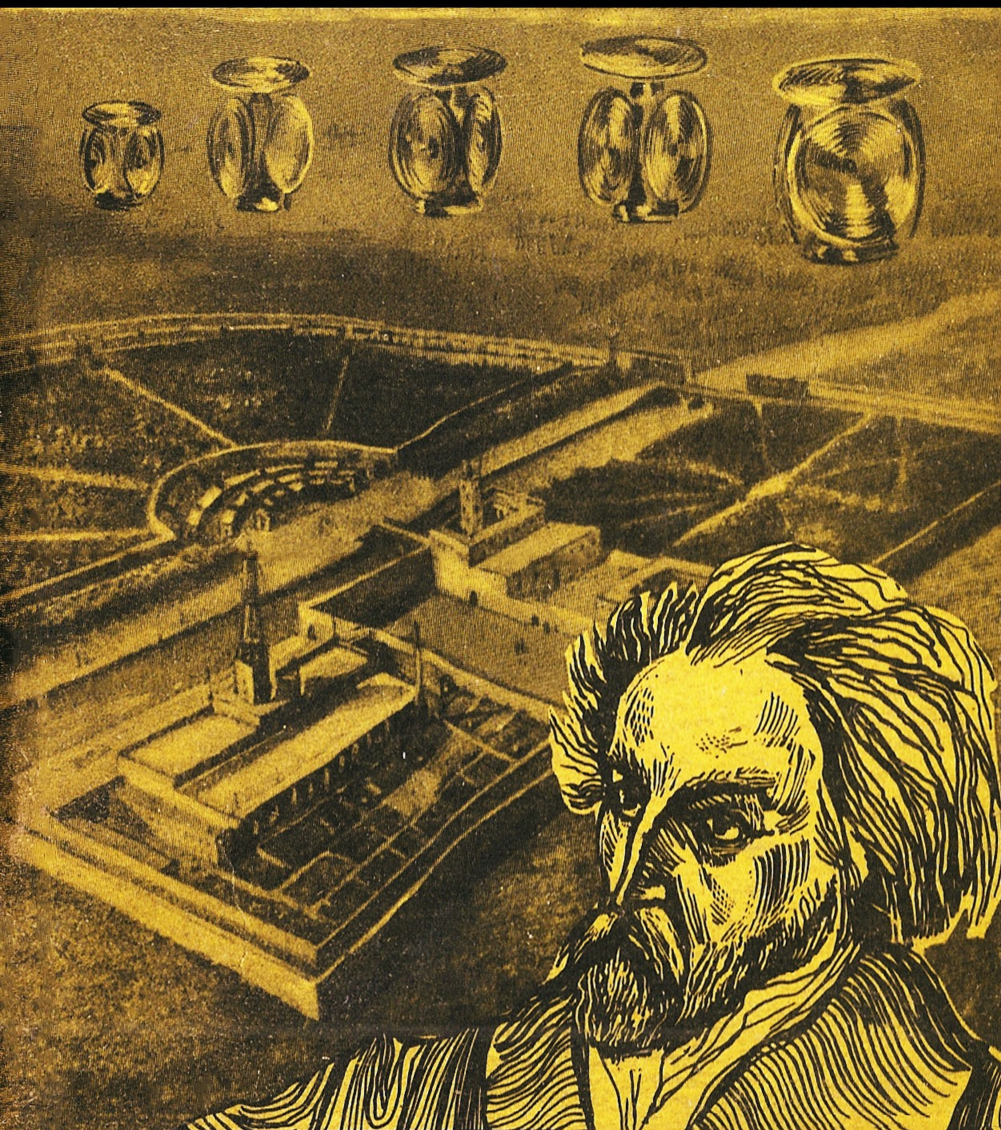
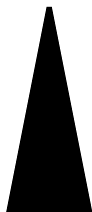
JULES VERNE

UIMITOAREA AVENTURĂ A MISIUNII BARSAC

EDITURA TINERETULUI

JULES VERNE

UIMITOAREA AVENTURĂ A MISIUNII BARSAC

Desen copertă de Adrian Ionescu
În româneşte de Gellu Naum

EDITURA TINERETULUI
Bucureşti, 1967

PARTEA ÎNTÂI

I. AFACEREA CENTRAL BANK

Fără îndoială că îndrăzneaţa spargere, care a ocupat atâta vreme presa sub numele de „Afacerea Central Bank" şi care a avut, timp de două săptămâni, cinstea de a apărea cu litere mari pe prima pagină a ziarelor, n-a fost încă uitată de toată lumea, deşi s-au scurs mulţi ani de atunci. Într-adevăr, puţine crime au stârnit atâta curiozitatea publicului, căci puţine au reunit în acelaşi grad atracţia misterului şi amploarea nelegiuirii ; puţine au fost crimele a căror săvârşire să fi cerut atâta îndrăzneală de necrezut şi atâta energie sălbatică. Relatarea ei incompletă, dar absolut exactă, se va citi poate cu interes. Dacă povestirea de faţă nu lămureşte absolut toate punctele rămase încă în umbră, ea va aduce măcar unele precizări noi şi va îndrepta sau va coordona informaţiile uneori contradictorii date de ziare la vremea lor.

Furtul, precum se ştie, a avut ca scenă Agenţia DK a lui Central Bank, situată lângă Bursa Londrei, la colţul format de Threadneedle street şi Old Broad street, condusă pe atunci de Lewis Robert Buxton, fiul lordului cu acelaşi nume.

Agenţia aceasta constă, în principal, dintr-o încăpere vastă, împărţită în două părţi inegale printr-un lung contoar de stejar şi întinsă paralel pe cele două străzi care se întâlnesc în unghi drept. În încăpere se intră pe la încrucişarea celor două străzi, printr-o uşă cu geamuri, care taie colţul, şi în faţa căreia se află un fel de uşă dublă, la acelaşi nivel cu trotuarul. Intrând în ea, zăreşti casa, aşezată pe stânga, în dosul unui grilaj făcut din plasă cu ochiuri solide ; printr-o uşă, zăbrelită şi ea, casa comunică cu biroul propriu zis, în care stau funcţionarii. Pe dreapta, contoarul de stejar e întrerupt la capăt de o uşiţă mobilă care permite, la nevoie, să se treacă din

partea destinată publicului în partea rezervată funcţionarilor, sau viceversa. În fundul acestei din urmă părţi se află, mai întâi, lângă contoar, cabinetul şefului agenţiei care dă într-o odăiţă fără altă ieşire ; apoi, de-a lungul peretelui perpendicular pe Threadneedle street, un culoar permite accesul în vestibulul comun întregului imobil căruia îi aparţine localul.

Printr-o parte, vestibulul acesta trece prin faţa lojei portarului şi duce în Threadneedle street. Prin cealaltă parte, după ce a deservit scara cea mare, se termină cu o uşă dublă, cu geamuri, care ascunde privirilor dinafară intrarea pivniţelor şi scara de serviciu aflată în faţa ușii acesteia.

Aşa arată locul unde s-au desfăşurat principalele peripeţii ale dramei.

În momentul când ea începe, adică exact la ora cinci fără douăzeci de minute, cei cinci funcţionari ai agenţiei se îndeletniceau cu treburile lor obişnuite. Doi dintre ei sunt adânciţi în scripte. Ceilalţi trei răspund la trei clienţi, cu coatele rezemate pe contoar. Cât despre casier, el face, sub protecţia grilajului, socoteala banilor care, în ziua aceasta de lichidare, ating impozanta sumă de şaptezeci şi două de mii şaptezeci şi nouă livre, doi şilingi şi patru pence, adică un milion opt sute şaisprezece mii trei sute nouăzeci şi trei de franci şi optzeci de centime.

După cum s-a spus, orologiul agenţiei arată ora cinci fără douăzeci de minute. Peste douăzeci de minute, deci, agenţia se va închide ; oblonul de fier va fi coborât; apoi, ceva mai târziu, funcţionarii se vor împrăştia, ziua lor de lucru fiind încheiată. Dinafară, prin geamurile vitrinei întunecată de amurgul acestei ultime zile de noiembrie, pătrund vuietul înăbuşit al trăsurilor şi zarva mulţimii.

Exact în clipa aceasta se deschise uşa şi intră un bărbat. După ce aruncă o privire rapidă în birou, noul venit se întoarse pe jumătate şi făcu spre afară, fără doar şi poate spre cineva

rămas pe trotuar, un gest cu mâna dreaptă, ridicând degetul mare, arătătorul şi mijlociul în aşa fel, încât să indice limpede numărul 3. Chiar dacă le-ar fi atras atenţia, funcţionarii tot n-ar fi putut vedea gestul acesta pe care îl ascundea uşa întredeschisă, iar dacă l-ar fi văzut, fireşte că nu s-ar fi gândit să facă vreo legătură între numărul persoanelor rezemate atunci de contoar şi cel al degetelor arătate ca un semnal.

După ce dădu semnalul, dacă semnal era, bărbatul deschise larg uşa, apoi intră în birou, închise uşa şi merse să se aşeze la rând după unul din clienţii veniţi înainte, arătându-şi astfel intenţia de a aştepta până când clientul acela va termina şi va pleca, pentru a spune apoi ce doreşte.

Unul din cei doi funcţionari liberi se ridică şi, îndreptându-se spre el, îl întrebă :

— Doriţi ceva, domnule ?

— Mulţumesc, am să aştept — răspunse noul venit, însoţindu-şi răspunsul cu un gest destinat să arate că voia să aibă de-a face numai cu funcţionarul lângă care se oprise.

Cel care avusese politeţea să-l întrebe se aşeză iar la loc, fără să mai insiste, şi-şi văzu de treburi, cu conştiinţa împăcată după intervenţia lui plină de zel şi, de fapt, mulţumit că primise un răspuns negativ. Noul venit aşteptă deci, fără ca nimeni să-i mai dea atenţie.

Ciudăţenia înfăţişării lui ar fi îndreptăţit, totuşi, o examinare mai atentă. Noul venit era un vlăjgan înalt care, judecând după umerii lui spătoşi, trebuia să aibă o forţă puţin obişnuită. O minunată barbă blondă îi încadra faţa arsă de soare. Iar situaţia socială nu i se putea ghici după îmbrăcăminte, căci un pardesiu lung, de mătase brută, îl acoperea până la călcâie.

Când clientul în spatele căruia se aşezase îşi termină treburile, omul cu pardesiu îi luă locul şi-i vorbi, la rândul său, funcţionarului de la Central Bank despre operaţiile pe care dorea să le facă. În acest timp, clientul pe care îl înlocuise

deschise uşa ce da afară şi ieşi din agenţie.

Uşa aceasta se redeschise imediat, lăsând să intre un al doilea personaj, la fel de ciudat ca şi primul, a cărui copie părea oarecum că este. Aceeaşi statură, aceiaşi umeri laţi, aceeaşi barbă blondă în jurul unei feţe vizibil arsă de soare, acelaşi pardesiu din mătase brută pus peste hainele celui ce-l purta.

Cu acest al doilea personaj, lucrurile se petrecură exact cum se petrecuseră cu copia sa. Ca şi el, noul venit aşteaptă răbdător în spatele unuia din cei doi clienţi rezemaţi încă de contoar, apoi, când îi veni rândul, începu să discute cu funcţionarul rămas liber, pe când clientul ieşea în stradă.

Ca şi mai adineauri, uşa se redeschise imediat, un al treilea individ îşi făcu apariţia şi merse de se aşeză în spatele ultimului rămas dintre cei trei clienţi iniţiali. De statură mijlocie, lat în spete şi îndesat, cu faţa arămie şi întunecată de o barbă neagră, cu hainele acoperite de un lung pardesiu gri, noul venit avea totodată şi deosebiri şi asemănări cu cei doi care, înaintea lui, făcuseră aceeaşi manevră ca şi el.

În sfârşit, când ultimul dintre cei trei clienţi aflaţi de la bun început în agenţie îşi termină treburile şi cedă locul, uşa se redeschise imediat şi făcu loc la doi bărbaţi care intrară amândoi odată. Noii veniţi, dintre care unul părea înzestrat cu o putere herculeană, erau îmbrăcaţi şi unul şi altul cu nişte lungi paltoane-sac, numite de obicei ulstere, şi pe care asprimea vremii nu le justifica încă ; şi ei, ca şi ceilalţi trei, aveau feţele destul de bronzate, împodobite cu câte o barbă bogată.

Cei doi îşi făcură intrarea într-un mod ciudat : cel mai înalt intră primul şi se opri imediat în aşa fel, încât să-şi acopere tovarăşul care, în acest timp, prefăcându-se că şi-a agăţat pardesiul, supunea broasca uşii la o misterioasă operaţie. De altfel, oprirea lui nu dură decât o secundă. Uşa fu repede închisă. Dar, în clipa aceea, dacă mai exista clanţa din interior, ceea ce făcea posibilă ieşirea, clanţa exterioară dispăruse. Dinafară, deci, nimeni nu mai putea să intre în birou. Iar ca să

bată în geam ca să i se deschidă nu s-ar fi gândit nimeni, căci un aviz lipit pe uşă, fără ştirea celor interesaţi, anunţa publicul că agenţia era irevocabil închisă pentru ziua aceea.

Funcţionarii habar n-aveau că fuseseră astfel izolaţi de restul lumii. De altfel, chiar dacă ar fi ştiut, ei n-ar fi făcut decât să râdă, căci cum s-ar fi putut nelinişti în plin oraş, la ora cea mai activă a zilei, când ajungea până la ei ecoul vieţii intense din stradă de care nu-i despărţea decât o foaie subţire de sticlă ?

Ultimii doi funcţionari porniră amabili să-i întâmpine pe noii sosiţi, căci constataseră că orologiul arăta aproape cinci. Vizita clienţilor acestora veniţi la vreme nepotrivită şi pe care, în mai puţin de cinci minute, aveau să aibă dreptul de a-i pofti afară, nu putea deci să dureze mult. Unul din clienţii întârziaţi acceptă serviciile oferite, pe când celălalt, cel înalt, le refuză şi ceru să vorbească cu directorul.

— Mă duc să văd dacă e aici — îi răspunse funcţionarul şi dispăru prin uşa din fundul părţii biroului, interzisă publicului ; dar se reîntoarse imediat.

— Sunteţi bun să intraţi... propuse el, ridicând placa mobilă de la capătul contoarului.

Omul cu ulster acceptă invitaţia şi pătrunse în cabinetul directorului, pe când funcţionarul, după ce închise uşa în urma sa, se întoarse la treburile lui.

Ce s-a petrecut între şeful agenţiei şi vizitatorul său ? Funcţionarii au declarat mai apoi că nu ştiau, că nici nu se întrebaseră măcar, şi spusele lor trebuiesc socotite exacte. Ancheta s-a redus ulterior doar la ipoteze în privinţa aceasta, şi nici în prezent nu se ştie nimic despre scena desfăşurată în dosul uşii închise.

Un lucru e sigur însă : nu trecură nici două minute când uşa aceasta se redeschise şi omul cu ulster reapăru în prag.

Într-un mod cu totul impersonal, şi fără să se adreseze special nici unuia dintre funcţionari, el spuse cu un ton perfect

calm :

— Vă rog… Domnul director vrea să-i spună ceva casierului.

— Bine, domnule — îi răspunse funcţionarul rămas fără client şi, întorcându-se, strigă : Store !

— Mr. Barclay ?

— Te cheamă şeful.

— Imediat — răspunse casierul.

Cu punctualitatea inerentă oamenilor de profesiunea lui, casierul luă servieta şi cei trei saci, conţinând, în bilete şi numerar, încasările zilei, şi le aruncă într-o casă de fier larg deschisă, a cărei uşă grea bufni surd închizându-se ; apoi, după ce lăsă geamul ghişeului, ieşi din cabina zăbrelită, pe care o încuie cu grijă în urma lui, şi se îndreptă spre biroul şefului, în faţa căruia îl aştepta străinul. Acesta îi făcu loc şi intră imediat după el.

Pătrunzând în birou, Store avu surpriza să constate că cel ce se pretindea că îl chemase nu se afla acolo şi că încăperea era goală. Dar nu avu timp să lămurească misterul acesta. Atacat pe la spate, cu gâtlejul prins în cleştele unor mâini de oţel, casierul încercă zadarnic să se zbată, să strige… Mâinile ucigaşe îşi accentuară strânsoarea până când, nemaiputând respira, Store se prăbuşi leşinat pe covor.

Nici un zgomot nu trădase lupta aceasta sălbatică. În sala cea mare, funcţionarii îşi continuau liniştiţi lucrul, patru dintre ei formând tot atâtea grupuri cu clienţii de care erau despărţiţi de contoar, iar al cincilea fiind absorbit în calculele legate de serviciul său.

Omul cu ulster îşi îngădui răgazul de a-şi şterge fruntea pe care, ici-colo, se iviseră broboane de sudoare, apoi se aplecă peste victimă. În doi timpi şi trei mişcări, casierul fu legat şi i se vârî un căluş în gură.

Când termină treaba aceasta, omul cu ulster deschise uşa şi aruncă o privire în sala cea mare. Satisfăcut de cele văzute, el

tuşi uşor, vrând parcă să atragă atenţia celor patru clienţi ciudaţi care încă mai zăboveau acolo ; apoi, când izbuti s-o facă, deschise larg, dintr-o smucitură, uşa care îl ascundea.

Acesta fu semnalul — fără doar şi poate convenit dinainte — al unei scene literalmente fantastică. Pe când omul cu ulster străbătea dintr-un salt toată sala şi cădea ca un fulger peste calculatorul singuratic, sugrumându-l fără milă, ceilalţi patru funcţionari sufereau o soartă asemănătoare cu a colegului lor.

Clientul cel mai apropiat de capătul contoarului se năpusti prin golul plăcii mobile aflată acolo şi-l doborî la pământ, apucându-l din spate, pe funcţionarul aflat în faţa lui. Doi dintre ceilalţi trei clienţi îşi întinseră braţele peste contoar şi le încolăciră pe după gâturile funcţionarilor respectivi, izbindu-i fără milă cu capetele de contoarul de stejar. Ultimul dintre ei, cel mai mărunt de statură, neputând să-şi înhaţe victima de care îl despărţea o distanţă prea mare sări pe deasupra contoarului şi-şi apucă de gât adversarul cu o violenţă pe care elanul i-o înzecea.

Nici un strigăt nu fusese scos. Drama nu durase nici măcar treizeci de secunde.

Când cele patru victime îşi pierdură cunoştinţa, sugrumătorii continuară până la capăt scoaterea lor definitivă din luptă. Planul fusese minuţios studiat. Totul se desfăşură fără greş, fără urmă de şovăire. Din toate buzunarele ieşiră la iveală în aceeaşi secundă accesoriile necesare. Ca la un semn, chiar dacă victimele ar fi putut muri asfixiate, atacatorii le îndopară gurile cu vată, legându-le pe deasupra. Ca la un semn mâinile victimelor fură duse la spate şi legate, picioarele prinse strâns, corpurile înţepenite în multipla strânsoare a unei sârme subţiri de oţel.

Toţi îşi terminară munca în aceeaşi clipă. Apoi, ca dintr-o singură mişcare, cei cinci atacatori se ridicară.

— Oblonul ! comandă cel ce vruse să-l vadă pe directorul

agenţiei şi care părea să le fie şef.

Trei dintre bandiţi se grăbiră să pună în mişcare manivelele oblonului. Plăcile de tablă începură să coboare înăbuşind treptat zgomotul de afară.

Operaţia era pe jumătate gata când soneria telefonului răsună brusc.

— Stop ! făcu şeful bandei.

Cum oblonul îşi oprise coborârea, el se apropie de aparat, ridică receptorul şi începu convorbirea de mai jos, din care numai jumătate putea fi auzită de cei patru sugrumători ramaşi acum inactivi.

— Alo !

— Ascult.

— Dumneata eşti, Buxton ?

— Da.

— Ciudat! Nu-ţi recunoşteam glasul.

— E un vâjâit pe fir.

— Nu e de la noi.

— E de aici... Nici eu nu vă recunosc glasul.

— Mr. Lasone.

— A, foarte bine !... Foarte bine !... Acum vă recunosc.

— Spune, Buxton, trăsura a trecut ?

— Încă nu — răspunse banditul, după o uşoară ezitare.

— Când vine, spune-i să se întoarcă la Agenţia S. Mi s-a telefonat chiar acum că s-a primit un vărsământ important după închidere şi după depunerea fondurilor,

— E o sumă mare ?

— Destul de mare. Vreo douăzeci de mii de livre.

— Drace !

— Ai să-mi faci serviciul acesta ? Pot conta pe dumneata ?

— Contaţi pe mine.

— Bună seara, Buxton.

— Bună seara.

Străinul puse receptorul în furcă şi, timp de o clipă, rămase

pe gânduri. Apoi se hotărî brusc şi, chemându-şi complicii în jurul lui, le spuse cu glas şoptit :

— Să dăm zor, băieţi ! Şi începu să se dezbrace, grăbit. Haide ! Daţi-mi ţoalele ăstuia !

Cu degetul, îl arătă pe Store care zăcea tot leşinat.

Cât ai clipi, Store fu despuiat de hainele pe care agresorul le îmbrăcă, deşi erau cam mici pentru talia lui. Găsind într-unul din buzunare cheia casieriei, el deschise cabina, apoi casa de bani, din care scoase sacii cu monede, servieta cu bancnote şi teancurile de titluri.

Abia terminase, când se auzi o trăsură oprindu-se la marginea trotuarului. Câteva clipe mai târziu cineva bătu în geamurile uşii pe jumătate acoperită de oblon.

— Atenţie ! spuse repede şeful bandei de sugrumători, însoţindu-şi cuvintele cu gesturi expresive. Jos pardesiurile ! Rămâneţi în haine, treceţi la locuri şi fiţi cu ochii în patru ! Nu-l scăpaţi pe primul care o intra !... Şi fără zgomot !... După aia, încuiaţi uşa şi nu-mi deschideţi decât mie !...

Vorbind, el se apropiase de uşă ducând în braţe servieta şi câteva pachete cu titluri, pe când trei dintre complici se aşezau, la un semn al lui, în locul funcţionarilor împinşi cu picioarele sub contoar, iar al patrulea se posta lângă intrare. Şeful deschise uşa, cu mână sigură. Zarva străzii păru că sporeşte brusc.

Într-adevăr, o trăsură de livrare se oprise în faţa agenţiei, în întuneric, i se vedeau lucind felinarele. Birjarul, rămas pe capră, vorbea cu un om care stătea în picioare la marginea trotuarului. Omul acesta, un încasator de la Central Bank, era cel ce bătuse în uşă cu câteva clipe mai înainte.

Fără grabă, evitând trecătorii al căror torent se scurgea neîntrerupt, îndrăzneţul bandit străbătu trotuarul şi se apropie de trăsură.

— Salut! spuse el.

— Salut! răspunseră ceilalţi doi.

Privindu-l pe cel ce le vorbise, birjarul păru mirat :

— Ia te uită !... Nu-i Store ! făcu el.

— Azi are zi liberă. Eu îi ţin locul — explică pseudocasierul. Apoi, adresându-se încasatorului aflat în picioare lângă el: Ei !... Ne dai o mână de ajutor, prietene ?

— La ce ?

— La sacii noştri. Azi s-au primit o grămadă de bani. Sunt grei.

— Vezi că eu... spuse încasatorul, şovăind — eu n-am voie să părăsesc trăsura.

— Ei ! Pentru un minut !... De altfel, te înlocuiesc eu. Unul din funcţionari o să te ajute până când las aici servieta şi titlurile.

Încasatorul se depărtă fără să mai stăruie şi trecu pragul uşii care se închise în urma lui.

— Acum să ne vedem de treburile noastre, prietene — îi spunea în acest timp birjarului înlocuitorul lui Store. Deschide trăsura.

— Haide ! se învoi birjarul.

Lada trăsurii nu avea nici o deschidere în spate sau pe laturi, ci doar o uşiţă cu două canaturi de tablă, instalată în dosul caprei birjarului. În felul acesta, riscul furtului era redus la minimum.

Ca să pătrunzi în trăsură, trebuia deci neapărat să răstorni capra, din care o jumătate fusese făcută să se mişte în acest scop. Dar, cum nu era vorba decât de vârât câteva pachete într-unul din sertarele de pe laturile trăsurii, birjarul socoti că n-are rost să mai facă munca aceasta şi se mulţumi doar să împingă canaturile uşiţei.

— Dă servieta — spuse el.

Înainte de a primi servieta cerută, birjarul, pe jumătate culcat peste capră, dispăru până la brâu în interiorul trăsurii, ţinându-şi echilibrul cu picioarele rămase afară. În poziţia

aceasta, el nu-şi putu vedea aşa-zisul coleg urcându-se pe scăriţă, apoi de acolo pe capră, şi aşezându-se în aşa fel, încât să-l separe de hăţuri. Ca şi cum ar fi fost curios să vadă ce conţinea trăsura, falsul casier îşi vârî şi el, pe deasupra birjarului, partea de sus a corpului, iar braţul lui izbi deodată cu putere în întuneric.

Dacă vreunul din numeroşii trecători care circulau ar fi avut ideea să privească mai de aproape, în momentul acela, ar fi văzut picioarele birjarului înţepenindu-se la fel de brusc pe cât de ciudat, apoi recăzând inerte pe scândura caprei, pe când partea de sus a corpului i se apleca, moale, de cealaltă parte.

Cât ai clipi, atacatorul prinse atunci de brâu trupul neînsufleţit, şi-l împinse în mijlocul sacilor şi pachetelor depuse în trăsură.

Seria aceasta de mişcări, executate cu o precizie şi o îndrăzneală uimitoare, nu ceruseră decât câteva clipe. Trecătorii continuau să circule paşnici, fără să bănuiască faptele anormale petrecute la câţiva paşi de ei, în plină mulţime.

Atacatorul se aplecă şi mai mult spre lada trăsurii, în aşa fel încât să nu-l orbească luminile străzii, şi privi înăuntru. Pe podeaua trăsurii, în mijlocul unei băltoace de sânge care creştea văzând cu ochii, zăcea birjarul, cu un cuţit înfipt la baza craniului, în ghemotocul acela al măduvei care a primit felurite nume ca bulb, cerebel, nod vital. Victima nu mai mişca. Moartea îi fusese fulgerătoare.

Temându-se ca nu cumva sângele să străbată prin podea şi să curgă afară, ucigaşul trecu peste capră, intră cu totul în trăsură şi dezbrăcă mortul de haina lui groasă, pe care o folosi ca să-i tamponeze cumplita rană. Apoi, după ce scoase cuţitul şi-l şterse cu grijă, aşa cum îşi şterse şi mâinile înroşite, închise uşile de tablă, sigur că sângele, dacă mai continua să curgă, avea să fie absorbit de haină ca de un burete.

După ce luă măsura aceasta de prevedere, el coborî din trăsură, traversă trotuarul şi bătu într-un anumit fel la uşa

agenţiei care se deschise imediat, apoi se reînchise.

— Ce-aţi făcut cu omul ? întrebă, el, intrând. I se arătă contoarul.

— E lângă ceilalţi. Legat burduf.

— Bun !... Hainele lui !... Repede !

Pe când banditii se grăbeau să i se supună, el se dezbrăcă de hainele casierului Store şi le îmbrăcă pe ale încasatorului.

— Doi dintre voi rămân aici — porunci el, pe când înfăptuia transformarea aceasta. Ceilalţi vin cu mine, să mutăm ,,rabla”.

Fără să mai aştepte răspuns, şeful sugrumătorilor deschise uşa, ieşi urmat de doi complici, se urcă pe capră şi se vârî apoi în interiorul trăsurii, pe care începu s-o jefuiască.

El dădu pachetele, unul după altul, complicilor săi, care le transportară în agenţie. Uşa agenţiei, rămasă larg deschisă, descria un pătrat luminos pe trotuar. Trecătorii, ieşiţi din întunericul relativ al străzii ca să reintre imediat în el, traversau zona aceasta mai luminoasă, fără să-i dea atenţie. Nimic nu i-ar fi împiedicat să intre. Dar o asemenea idee nu-i venea nimănui, şi mulţimea se scurgea, indiferentă la o manevră care n-o privea şi pe care n-avea nici un motiv să o suspecteze.

În cinci minute, trăsura fu golită. Apoi, în sala agenţiei, cu uşa încuiată, se începu trierea. Valorile, acţiunile sau obligaţiile fură puse deoparte ; numerarul, de altă parte. Primele, aruncate fără milă, începură să acopere podeaua, Biletele de bancă fură împărţite în cinci părţi, şi fiecare luă câte una căptuşindu-şi pieptul cu ea.

— Şi sacii ?... întrebă unul din bandiţi.

— Umpleţi-vă buzunarele — răspunse şeful. Ce rămâne, căraţi în trăsură. Am eu grijă de ei.

Ceilalţi se şi porniră pe treabă.

— O clipă !... spuse şeful. Să punem totul la punct, dinainte. După ce plec, voi vă întoarceţi aici şi terminaţi de lăsat oblonul. Apoi — explică el, arătând culoarul din fundul încăperii — ieşiţi pe acolo. Ultimul care iese încuie de două ori şi aruncă

cheia în canal. La capăt, e vestibulul; clădirea, o cunoaşteţi voi. Cu degetul, el arătă cabinetul directorului.

— Nu-l uitaţi pe cetăţeanul de colo. Ştiţi ce ne-am înţeles...

— Da, da — îi răspunseră ceilalţi. Fii fără grijă ! Tocmai când dădea să plece, şeful se mai opri o dată.

— Drace !... Uitasem principalul... Trebuie să fie pe aici o listă a celorlalte agenţii.

I se arătă, în interiorul vitrinei, un afiş galben, cu adresele agenţiilor. Şeful o parcurse cu privirea.

— Pardesiurile — spuse el, când descoperi adresa Agenţiei S — aruncaţi-le într-un colţ. N-au decât să le găsească. Principalul e să nu fie văzute pe noi. Ne întâlnim la locul ştiut... Şi-acum, la drum !

Surplusul de saci cu monede de aur şi argint fu transportat în trăsură.

— Gata ? întrebă unul din cei ce cărau.

Şeful cugetă o clipă, apoi, deodată, îşi aminti ceva :

— Drace, încă nu ! Era să-mi uit ţoalele !...

Banditul care întrebase porni în goană, se reîntoarse imediat aducând hainele schimbate la început cu ale casierului Store şi le făcu vânt în lada trăsurii.

— Acum e gata ? întrebă el iar.

— Da. Să nu zăboviţi ! i se răspunse.

Banditul dispăru în agenţie. Oblonul de fier fu complet coborât.

În acest timp, birjarul improvizat apuca hăţurile şi trezea caii cu o lovitură de bici. Trăsura se clinti, urcă pe Old Broad street, coti în Throgmorton street, ţinu pe Lothburg street, apoi pe Greesham street, coti din nou pe Aldergate street şi se opri, în sfârşit, în faţa Agenţiei S, aflată la numărul 29 pe această din urmă stradă.

Falsul birjar intră acolo cu îndrăzneală şi se îndreptă spre casă.

— Se pare că aveţi să-mi daţi un plic — spuse el. Casierul ridică ochii spre cel ce-i vorbise.

— Ia te uită ! exclamă el. Nu-i Baudruc !

— Nu, pe legea mea ! recunoscu încasatorul, râzând prosteşte.

— Nu înţeleg cum poate sediul sa trimită, aşa, nişte oameni pe care nu-i cunoşti ! bombăni casierul, cu un aer nemulţumit.

— Păi, fiindcă eu nu fac de obicei cartierul ăsta. La Agenţia B mi s-a spus să trec pe-aici, după un telefon primit de la sediu. Se pare că aţi avut un vărsământ important, după închidere.

Falsul încasator găsise pe loc răspunsul acesta plauzibil, lista agenţiilor lui Central Bank fiindu-i încă proaspătă în minte.

— Da... recunoscu casierul, bănuitor — totuşi nu-i bine că nu te cunosc.

— Şi ce te supără asta ? făcu celălalt, mirat.

— Păi sunt atâţia hoţi !... Dar, de fapt, există o cale ca să aranjăm lucrurile. Ai însărcinarea la dumneata, nu-i aşa ?

Dacă ceva l-ar fi putut tulbura pe bandit, apoi tocmai o asemenea întrebare ar fi avut darul s-o facă. Cum să-şi aibă „însărcinarea" ? El nici nu înţelegea măcar ce vrea să însemne cuvântul acesta. Şi totuşi, nu se tulbură. Când rişti asemenea aventuri, trebuie să ai calităţi speciale şi, mai presus de orice, un sânge rece desăvârşit. Calitatea aceasta falsul încasator de la Central Bank o avea din plin. Dacă se emoţiona auzind întrebarea pusă pe neaşteptate, el nu lăsă să se vadă asta şi răspunse cu un ton cât se poate de firesc :

— Ei, na, se înţelege !

Judecase simplu că, din moment ce se socotea că o are, „însărcinarea" trebuia neapărat să fie ceva pe care slujbaşii de la Central Bank obişnuiau să o poarte totdeauna la ei. Scotocind prin haina groasă a încasatorului drept care se dădea, avea să găsească, fără doar şi poate, faimoasa „însărcinare".

— O să văd — adăugă el calm, aşezându-se pe o bancă şi începând să-şi golească buzunarele.

De acolo, scoase nenumărate hârţoage, scrisori, note de serviciu, sau altele, toate foarte zdrenţuite şi mototolite, cum sunt cele pe care le porţi multă vreme la tine. Simulând stângăcia muncitorilor, când degetele lor puternice, mai îndemânatice la lucrări grele, sunt puse în situaţia de a umbla, cu acte, el despături hârtiile una după alta.

A treia hârtie descoperi că e un document tipărit, cu rânduri albe completate de mână, potrivit căruia numitul Baudruc era însărcinat de Central Bank să facă încasări. Era ceea ce căuta, vădit lucru, şi totuşi, încurcătura rămăsese aceeaşi. Numele scris pe document constituia poate, într-adevăr, cel mai mare pericol, Baudruc fiindu-i binecunoscut casierului de la Agenţia S, care se mirase că nu venise acesta.

Fără să-şi piardă sângele rece, îndrăzneţul bandit îşi ticlui pe loc mijlocul de salvare. Profitând de un moment de neatenţie a casierului, el rupse în două hârtia oficială, iar jumătatea de sus, cea care cuprindea numele acuzator, se amestecă, în mâna lui stângă, printre hârtiile cercetate, iar jumătatea de jos o păstră în mâna dreaptă.

— Ghinion !... făcu el cu tonul unui om supărat, imediat ce-şi sfârşi cu bine operaţia. Am însărcinarea, dar numai pe jumătate...

— Pe jumătate ?... repetă casierul.

— Da. Era veche şi se mototolise rău de tot ţinând-o în buzunar. S-o fi rupt în două, şi eu, ca un prost, am lăsat jumătate acasă.

— Hm !... făcu casierul, nemulţumit.

Încasatorul păru jignit.

— La urma urmei, ajunge — făcu el ridicându-se şi îndreptându-se spre uşă. Mi s-a spus să vin să iau gologanii ; am venit. Nu vreţi să mi-i daţi ? Ţineţi-i sănătos. O să vă lămuriţi cu sediul. Mie, puţin îmi pasă.

Nepăsarea arătată de el izbuti să convingă mai mult decât cele mai bune argumente, şi mai ales fraza ameninţătoare,

aruncată ca o săgeată, pe când dădea să plece. Să nu se ivească vreo încurcătură ! Iată veşnicul ţel al tuturor slujbaşilor de pe pământ.

— Ia stai ! exclamă casierul, chemându-l înapoi. Arată-mi însărcinarea dumitale !

— Uite-o ! răspunse încasatorul, dându-i jumătatea hârtiei pe care nu se afla nici un nume.

— Are semnătura şefului — constată casierul cu satisfacţie.

Apoi se hotărî, în sfârşit:

— Iată banii — spuse el întinzând un pachet sigilat. Vrei să-mi semnezi chitanţa de primire ?

Încasatorul, scriind un nume oarecare pe chitanţa prezentată, plecă cu un aer nemulţumit.

— Salut !... făcu el cu glas morocănos, ca omul supărat de bănuielile care fuseseră îndreptate împotriva lui.

Imediat ce se văzu afară, falsul încasator grăbi paşii spre trăsură, se urcă pe capră şi dispăru în întuneric.

Astfel fu săvârşit furtul acesta care făcu atâta vâlvă.

După cum se ştie, el a fost descoperit în aceeaşi noapte, cu siguranţă mai curând decât îşi închipuiseră făptaşii. Agenda fiind bine încuiată, funcţionarii fiind legaţi fedeleş, birjarul fiind ucis, bandiţii puteau pe bună dreptate să creadă că până a doua zi dimineaţa nimeni nu va observa nimic din cele petrecute. Abia atunci, omul de serviciu, venit pentru curăţenia zilnică, avea să dea neapărat alarma. Existau deci mari şanse ca întâmplarea să rămână secretă până la sosirea lui.

În realitate, lucrurile se petrecură cu totul altfel.

La ora cinci şi jumătate, mr. Lasone, controlorul agenţiilor, care telefonase spre ora cinci în legătură cu trecerea trăsurii de recoltare a banilor, neliniştit că n-o vedea sosind, telefona din nou la Agenţia D. Dar nu primi nici un răspuns, căci hoţii, care tocmai terminaseră împărţirea prăzii, scoseseră pur şi simplu receptorul din furcă, pentru a opri soneria a cărei insistenţă ar fi putut trezi atenţia vecinilor. Pentru moment controlorul nu mai

stărui şi se mulţumi să dea vina pe funcţionarii de la telefoane.

Totuşi, cum timpul trecea şi trăsura numai apărea, el mai făcu o încercare. Rămânând şi aceasta la fel de zadarnică, iar biroul telefoanelor afirmând că Agenţia DK nu răspunde, controlorul trimise un om de serviciu de la sediu să vadă de ce amuţise astfel. Omul de serviciu se întoarse înainte de şase şi jumătate. De la el se află că agenţia era închisă şi părea pustie.

Foarte mirat că mr. Buxton îşi terminase atât de devreme operaţiile într-o zi de sfârşit de lună, când personalul e nevoit uneori să lucreze până la ora nouă, controlorul nu putu decât să aştepte cu nerăbdare din ce în ce mai mare trăsura cu bani.

El tot mai aştepta încă la şapte şi un sfert, când o veste gravă îi fu anunţată. Trăsura fusese găsită în dosul Hyde-Park-ului, pe o stradă puţin frecventată din Kensington, Holland street, de către un funcţionar de la sediul central care, terminându-şi orele de muncă, se îndrepta spre casă. Acesta, intrigat de staţionarea la o oră atât de târzie a unei trăsuri de la Central Bank în strada aceea relativ întunecoasă şi pustie, se urcase pe capră, împinsese uşiţele de tablă neîncuiate şi, la lumina unui chibrit, descoperise corpul birjarului. Atunci funcţionarul se întorsese în goană la sediul central ca să dea alarma.

Imediat, telefonul zbârnâi în toate direcţiile. Înainte de opt, un grup de poliţişti înconjură trăsura părăsită, pe când mulţimea se înghesuia în faţa Agenţiei DK, unde un alt grup de poliţişti puseseră un lăcătuş special să deschidă uşile.

Cititorul ştie ce aveau să găsească înăuntru.

Ancheta începu imediat. Din fericire, nici unul din funcţionarii agenţiei nu era mort, deşi, la drept vorbind, nici nu mai aveau mult ca să fie. Aproape sufocaţi de căluşe, cu gura umplută de vată şi de cârpele vârâte cu violenţă, bieţii oameni zăceau leşinaţi când le sosi ajutor, şi fără doar şi poate că ar fi trecut pe lumea cealaltă dacă ar fi rămas aşa până dimineaţa.

După o oră de îngrijiri, când îşi revenită, funcţionarii nu fură în stare să dea decât nişte vagi informaţii. Cinci oameni cu bărbi, unii îmbrăcaţi în pardesiuri lungi, alţii în pardesiuri de călătorie numite în mod obişnuit ulstere, îi atacaseră şi-i doborâseră. Mai mult de atât nu ştiau.

Sinceritatea lor nu putea fi pusă la îndoială. Într-adevăr, încă de la începutul anchetei fuseseră găsite cele cinci pardesiuri, puse la vedere, ca şi cum răufăcătorii ar fi ţinut cu tot dinadinsul să lase o urmă a trecerii lor. În plus, veşmintele acestea, examinate atent de cei mai fini copoi ai Scotland Yard-ului, nu dădură nici un fel de indicii despre cei care le lepădaseră. Croite din material obişnuit, ele nu purtau nici marca vreunui croitor, nici marca vreunui magazin, fapt care explica de ce fuseseră lăsate la locul crimei.

Din toate acestea nu reieşea mare lucru, şi totuşi, magistratul anchetator trebui să renunţe să afle mai mult. Zadarnic îi suci şi-i răsuci el pe martori. Toţi o ţinură una şi bună, şi fu imposibil să se mai scoată ceva de la ei.

Ultimul martor audiat fu portarul imobilului. Oblonul fiind coborât, răufăcătorii fuseseră nevoiţi să iasă prin vestibulul comun întregii case. Portarul trebuise deci să-i vadă.

Acesta nu putu decât să-şi mărturisească ignoranţa. Apartamentele pe care le avea în grijă erau prea numeroase pentru a le putea supraveghea cu eficacitate reală. În ziua aceea, portarul nu observase nimic anormal. Dacă hoţii trecuseră prin faţa lui, aşa cum pe bună dreptate se presupunea, el îi luase drept funcţionari ai agenţiei.

Înghesuit cu întrebările, poftit să-şi scotocească memoria el pomeni numele a patru locatari care trecuseră prin vestibul cam la ora crimei, sau la câtva timp după aceea. Verificarea, făcută imediat, stabili că aceşti patru locatari, de o cinste neîndoielnică, se întorseseră acasă pur şi simplu ca să cineze.

Portarul pomeni apoi despre un om de la un depozit de cărbuni venit cu un sac voluminos, pe la ora şapte şi jumătate,

puţin înainte de sosirea poliţiei ; portarul îl remarcase numai pentru motivul că de obicei cărbunii nu erau aduşi la o asemenea oră. Omul cu cărbunii întrebase de un locatar de la etajul cinci, şi încă atât de stăruitor, încât portarul încuviinţase predarea cărbunilor şi-i arătase scara de serviciu.

Omul cu cărbunii se urcase deci, dar se coborâse, după un sfert de oră, tot cu sacul la spinare. Întrebat de portar, el spusese că a greşit adresa. Şi, gâfâind pe când vorbea, ca unul ce urcase cinci etaje cu o povară grea în spinare, omul ieşise în stradă, apoi, punându-şi sacul într-un cărucior aflat la marginea trotuarului, plecase agale.

— Ştii de la ce depozit era ? întrebă magistratul-anchetator.

Portarul răspunse că nu ştia.

Lăsând punctul acesta pentru o verificare ulterioară, magistratul îl interogă pe locatarul de la etajul cinci. Şi i se confirmă că un om, care spunea că are de predat o comandă de cărbuni, sunase, într-adevăr, la uşa de serviciu, pe la şapte şi jumătate. Servitoarea îi deschisese şi-i spusese că se înşală, iar omul plecase fără să mai stăruie. Există, totuşi, o diferenţă între diversele depoziţii legate de acest incident, servitoarea de la etajul cinci susţinând, contrar spuselor portarului, că omul nu avea cu el nici un sac.

— L-o fi lăsat jos, ca să urce — explică magistratul. Totuşi, se văzu că explicaţia nu era suficienta, cinci se descoperi, în coridorul comun al beciurilor, o cantitate de antracit, cam un sac, despre care portarul susţinea că nu se aflase acolo cu câteva ore mai înainte. Vădit lucru, misteriosul cărbunar golise în locul acela sacul pe care îl căra. Dar ce luase în schimb, căci portarul susţinea cu toată tăria că la plecare sacul nu părea nici mai gol, nici mai uşor decât la sosire ?

— Până una, alta, să nu ne mai ocupăm de asta — hotărî magistratul, renunțând la rezolvarea unei probleme de nerezolvat. O să lămurim mâine totul.

Pentru moment, avea de urmărit o pistă pe care o socotea mai serioasă, şi ţinea să nu se depărteze de ea.

Într-adevăr, nu tot personalul agenţiei fusese regăsit. Personajul cel mai important — directorul — era lipsă la apel, Mr. Lewis Robert Buxton dispăruse.

În privinţa aceasta, funcţionarii nu fură în stare să dea nici o lămurire. Tot ce ştiau era că, puţin înainte de ora cinci, un client, introdus la director, îl chemase după câteva minute pe Store, că Store se dusese în cabinetul directorului şi că nu mai ieşise de acolo. Câteva clipe după chemarea lui Store urmase atacul. Cât despre mr. Buxton, nimeni nu-l mai revăzuse.

O concluzie se impunea de la sine. Dacă era neîndoielnic că agenţia fusese luată cu asalt de cinci bandiţi, mai mult sau mai puţin deghizaţi sau machiaţi, la fel de neîndoielnic era şi faptul că bandiţii avuseseră un complice la locul crimei şi că complicele nu fusese altul decât şeful agenţiei.

De aceea, fără să se mai aştepte rezultatele unei anchete mai amănunţite, fu lansat imediat un mandat de aducere împotriva lui Lewis Robert Buxton, şeful Agenţiei DK a lui Central Bank, acuzat de furt şi complicitate la crimă. Şi iată de ce semnalmentele lui, binecunoscute, dacă ale complicilor erau necunoscute, fură trimise în toate direcţiile.

Cum vinovatul nu putuse încă părăsi Anglia, urma să fie prins fie în trecere spre un oraş din interior, fie în vreun port de îmbarcare, succes rapid cu care poliţia s-ar fi putut mândri pe drept cuvânt.

Cu perspectiva aceasta plăcută, magistratul şi detectivii se îndreptară spre locuinţele lor.

Dar în aceeaşi noapte, la ora două, cinci bărbaţi, unii dintre ei complet raşi, ceilalţi cu câte o mustaţă groasă pe feţele arse de soare, coborau la Southampton din expresul de Londra, unu câte unu, aşa cum se şi urcaseră. După ce luară în primire mai multe bagaje şi mai ales un cufăr mare şi foarte greu, se duseră

cu trăsura în port, unde, la chei, aştepta un steamer cam de două mii de tone, al cărui coş revărsa un val de fum des.

La fluxul de la ora patru dimineaţa, adică în momentul când la Southampton totul dormea şi când crima din Old Broad street era încă necunoscută acolo, steamerul fu desprins de chei, ieşi din dană şi porni în larg.

Nimeni nu încercă să-i oprească plecarea. Şi, într-adevăr, de ce ar fi fost suspectat vasul acesta cinstit, încărcat legal cu mărfuri de toate soiurile, e drept, dar onorabile, cu destinaţia Kotonou, port din Dahomey?

Steamerul se depărta deci paşnic, cu mărfurile lui, cu cei cinci pasageri, cu bagajele lor şi cu cufărul cel mare, pe care unul dintre ei, cel mai înalt, îl adusese în cabina lui, pe când poliţia, întrerupându-şi ancheta, îşi căuta în somn o odihnă bine meritată.

Ancheta fu reluată a doua zi şi în zilele următoare, dar, după cum toată lumea ştie, n-avea să ducă la nici un rezultat. Trecură zile după zile, cei cinci răufăcători rămaseră necunoscuţi, iar Lewis Robert Buxton rămase de negăsit.

Nici o licărire nu veni să lumineze misterul de nepătruns. Nu se reuşi nici măcar să se afle la ce depozit lucra omul cu sacul de cărbuni, care atrăsese o clipă atenţia poliţiei. Nemaifiind nimic de făcut, afacerea fu clasată.

Urmarea povestirii acesteia va da, pentru prima dată, soluţia enigmei, întreagă şi completă. Cititorul rămâne să spună dacă se putea închipui alta, mai neaşteptată şi mai ciudată.

II. O CĂLĂTORIE DE STUDIU

Conakry, capitala Guineei franceze şi reşedinţa locotenentului-guvernator, e astăzi[1] un oraş foarte plăcut, ale cărui străzi, inteligent trasate după planurile guvernatorului Ballay, se întretaie în unghi drept şi sunt, în genere, indicate printr-un simplu număr de ordine, după moda americană. Clădit pe Insula Tombo, Conakry e despărţit de continent, printr-un canal îngust, peste care trece un pod pe care circulă călăreţi, pietoni, vehicule şi trenul ; capătul căii ferate se află lângă Niger, la Kourossa. Conakry e localitatea cea mai salubră de pe litoral. De aceea reprezentanţii rasei albe sunt aici numeroşi, îndeosebi francezii şi englezii, aceştia din urmă grupaţi mai ales în cartierul mărginaş Newtown.

Dar, pe vremea când se petreceau evenimentele povestite de noi, oraşul Conakry nu atinsese încă gradul acesta de prosperitate şi nu era decât un târg ceva mai mare.

În ziua aceea de 27 noiembrie, oraşul se afla în sărbătoare. Răspunzând invitaţiei pe care guvernatorul, domnul Henry Valdonne, i-o făcuse prin afişe, populaţia se îndrepta spre mare, dispusă să facă o primire călduroasă, după cum era rugată, unor călători de seamă care aveau să debarce curând de pe *Touat*, un pachebot al Companiei Frayssinet.

Personajele, care stârneau astfel atâta zarvă în Conakry, erau într-adevăr importante. Şapte la număr, ele formau înaltul personal al Comisiei extraparlamentare însărcinată de Administraţia centrală să efectueze o călătorie de studiu în regiunea Sudanului cunoscută sub numele de „Bucla Nigerului". Cinstit vorbind, preşedintele Consiliului, domnul Grandchamp, şi domnul Chazelle, ministrul coloniilor, nu se hotărâseră chiar de bună voie să alcătuiască misiunea aceasta şi să decreteze călătoria de studiu, ci fuseseră oarecum siliţi de presiunea Camerei şi de necesitatea de a pune capăt unui duel oratoric

[1] Acţiunea romanului se petrece la sfârşitul secolului 19.

care ameninţa să devină scandal.

Cu câteva luni în urmă, în legătură cu o dezbatere relativă la regiunea africană pe care Misiunea extraparlamentară avea mandat s-o exploreze, Camera se împărţise în două fracţiuni, egale numeric, şi a căror luptă era condusă de doi lideri îndârjiţi.

Unul din lideri se numea Barsac ; celălalt Baudrières.

Primul, un bărbat grăsuliu, ba chiar cu un pic de burtică, purta în jurul feţei o barbă neagră şi stufoasă. Era un meridional din Provence, cu glas sonor şi înzestrat, dacă nu cu darul oratoriei, cel, puţin cu o oarecare uşurinţă de a se exprima. Altminteri, era un bărbat vesel şi simpatic.

Celălalt, reprezenta un departament din nord, şi, dacă ni se îngăduie expresia aceasta îndrăzneaţă, îl reprezenta în lungime. Uscat la trup şi la faţă, cu o mustaţă subţire, pe oală, care îi accentua buzele subţiri, colţuros şi dogmatic — el făcea parte din rasa oamenilor trişti. Pe cât îşi deschidea sufletul pentru toţi colegul său, pe atât trăia el de închis în sine, dezvăluindu-i-se cât mai puţin posibil, cu inima zăvorâtă ca lada cu bani a unui avar.

Deputaţi de multă vreme, amândoi se specializaseră în problemele coloniale, şi erau socotiţi de toţi drept autorizaţi în materie. Totuşi, trebuie spus, era, într-adevăr uimitor că studiile lor îndelungate îi duseseră la concluzii atât de opuse. Lucru sigur e că rareori cădeau amândoi de acord. Când Barsac trata o problemă oarecare, se putea paria că Baudrières va cere cuvântul ca să spună exact contrariul, în aşa fel, încât discursurile lor anulându-se reciproc, Camera se vedea nevoită să voteze în sensul indicat de minister:

Dar, de data aceasta, Barsac şi Baudrières nu voiseră să cedeze nici cât negru sub unghie, şi discuţia nu mai lua sfârşit. Ea începuse de la un proiect de lege depus de Barsac, proiect tinzând să creeze cinci locuri de deputaţi pentru Senegambia, Guineea de Sus şi partea Sudanului francez

situată la vest de Niger, şi să acorde dreptul de a vota, şi chiar de a fi aleşi, oamenilor de culoare, fără deosebire de rasă. Imediat, aşa cum avea obiceiul, Baudrières se ridicase cu putere împotriva tezei lui Barsac, şi cei doi adversari de neîmpăcat îşi aruncaseră în cap o încărcătură întreagă de argumente.

Unul, citând în sprijinul părerii sale cuvintele a numeroşi militari şi civili, care străbătuseră meleagurile acestea sau făcuseră comerţ pe acolo, îi înfăţişă pe negri drept nişte fiinţe ajunse la o treaptă de civilizaţie foarte înaintată. El adăugă că desfiinţarea sclaviei nu înseamnă mare lucru, dacă nu le dai populaţiilor cucerite aceleaşi drepturi ca şi cuceritorilor, şi rosti în legătură cu aceasta, într-o serie de peroraţii zgomotos aplaudate de Cameră, marile cuvinte : libertate, egalitate şi fraternitate.

Celălalt afirmă, dimpotrivă, că negrii se bălăceau încă în cea mai ruşinoasă barbarie şi că nu putea fi vorba de a-i consulta, după cum un copil bolnav nu poate fi consultat asupra leacului cel mai indicat pentru boala lui. El mai adaugă că, în orice caz, momentul nu era potrivit pentru o experienţă atât de periculoasă, şi că mai degrabă ar fi fost necesară o întărire a trupelor de ocupaţie, căci unele semne îngrijorătoare îndreptăţeau temerile unor apropiate tulburări în aceste regiuni. Baudrières invocă tot atât de multe păreri militare şi civile ca şi adversarul său, încheie preconizând o nouă intervenţie armată şi declară cu patriotică energie că patrimoniul cucerit de sângele francez era sacru şi că trebuia să rămână de neatins. Şi el fu aplaudat frenetic.

Ministrul coloniilor se află în mare încurcătură. Nu ştia căruia dintre cei doi pasionaţi oratori să-i dea dreptate. Câte ceva era adevărat în amândouă tezele. Dacă era exact că populaţiile negre din bucla Nigerului şi Senegambia păreau că încep să se împace cu dominaţia franceză, că învăţământul făcuse progrese la triburile acestea odinioară atât de ignorante, şi că securitatea era pe cale de întărire, nu era mai puţin exact

că actualmente situaţia tindea să se schimbe într-un sens nefavorabil. Fusese primită ştirea despre unele tulburări şi incursiuni de jaf ; sate întregi, nu se ştia din ce motiv, fuseseră părăsite de locuitorii lor, şi, în sfârşit, trebuia ţinut seama, fără exagerare, totuşi, de zvonurile destul de misterioase şi de confuze care circulau prin junglă, în apropierea Nigerului, şi din care se putea înţelege în genere că o putere independentă era pe cale de a se forma într-un punct încă necunoscut al solului african.

Cum ambii oratori mai sus pomeniţi puteau, la rigoare, să găsească argumente favorabile cauzei lor în discursul ministrului, şi unul şi altul triumfară în aceeaşi măsură, iar discuţiile continuară până în clipa când un deputat, pierzându-şi răbdarea, strigă în mijlocul zarvei :

— Dacă nu ne putem înţelege, să mergem la faţa locului.

Domnul Chazelle răspunse că ţinuturile acestea fuseseră atât de des explorate, încât nu se impunea necesitatea de a le mai descoperi încă o dată, dar că el era gata, totuşi, să se supună vederilor Camerei, dacă aceasta socotea că o călătorie de studiu ar avea utilitate şi că va fi fericit să se asocieze, în acest caz, la o asemenea acţiune, punând expediţia sub conducerea aceluia dintre membri pe care Camera va binevoi să-l numească.

Propunerea a avut mult succes. Se votă pe loc, şi ministrul fu invitat să alcătuiască o misiune care să străbată ţinutul cuprins în bucla Nigerului şi să întocmească un raport pe baza căruia Camera să legifereze ulterior.

Dar acordul se realiză mai greu când fu vorba de numirea deputatului şef al misiunii. De două ori Barsac şi Baudrières obţinură un număr de voturi matematic egal.

Trebuia, totuşi, să se ajungă la un rezultat.

— Ce Dumnezeu ! Să fie numiţi amândoi ! exclamă unul din glumeţii care nu lipsesc niciodată dintr-o adunare franceză.

Ideea fiind primită cu entuziasm de Camera care, fără

îndoială, vedea în ea un mijloc de-a nu mai auzi timp de câteva luni vorbindu-se despre colonii, Barsac şi Baudrières fură aleşi, urmând ca vârsta să decidă care din doi să aibă întâietate. După verificarea vârstei, privilegiul acesta îi reveni lui Barsac, născut cu trei zile înaintea adversarului său. Baudrières trebui deci să se resemneze şi să nu-i fie decât adjunct, ceea ce îl mâhni de moarte.

La această primă formaţie a misiunii, guvernul mai adăugase apoi câteva persoane, mai puţin decorative, e drept, dar poate mai calificate, aşa că la sosirea în Conakry misiunea cuprindea în total şapte membri, inclusiv Barsac şi Baudrières, primii numiţi.

Printre alţii, se remarca doctorul Châtonnay, un mare medic şi un medic înalt, căci era foarte savant şi îşi ridica la un metru optzeci faţa voioasă, încununată cu un păr creţ şi alb ca zăpada — deşi medicul n-avea încă cincizeci de ani — şi tăiată de o mustaţă stufoasă, de aceeaşi culoare.

Doctorul Châtonnay, un om excelent, sensibil şi vesel, râdea din te miri ce, cu un zgomot ca cel făcut de ţâşnirea unor aburi.

Se mai putea remarca apoi şi domnul Isidore Tassiti, membru corespondent al Societăţii de geografie, un om mărunţel, uscat şi tăios, geograf exclusiv şi pasionat.

Ultimii membri ai misiunii, domnii Poncin, Quirieu şi Heyrieux, toţi trei funcţionari în diverse ministere, treceau neobservaţi. Neavând nimic deosebit, ei erau oameni ca toţi oamenii.

În jurul acestui nucleu oficial gravita, cât se poate de neoficial, un alt optulea călător. Acesta, un bărbat blond cu înfăţişare energică şi hotărâtă, se numea Amédée Florence, şi meseria lui consta din a informa cât putea mai bine marele cotidian *„Expansiunea franceză*" al cărui redactor activ şi descurcăreţ era.

Iată persoanele care debarcară în ziua aceea de 27

noiembrie de pe pachebotul *Touat* al Companiei Frayssinet.

Evenimentul trebuia neapărat să dea prilej la discursuri. E de ajuns ca oamenii să facă parte din personalul administrativ sau guvernamental pentru a nu se mai mulţumi, când se întâlnesc, cu o strângere de mână sau cu un bună ziua ; în asemenea ocazii se socoteşte absolut necesar să se schimbe cuvinte istorice, pe când un public totdeauna amuzat, în ciuda obişnuinţei, de comicul special al acestei formalităţi, se strânge roată în jurul oratorilor.

În virtutea acestui protocol, domnul Valdonne, escortat de principalii săi funcţionari pe care avu grijă să-i prezinte, ură solemn, chiar la locul debarcării, bun venit oaspeţilor de seamă care îi picau, dacă nu din cer, cel puţin din largul oceanului. De altfel, ca să fim drepţi cu el, trebuie spus că nu s-a lungit la vorbă şi că scurta lui cuvântare a obţinut un succes meritat.

Luând apoi cuvântul, în calitate de şef al misiunii, Barsac îi răspunse după cum urmează :

— Domnule guvernator, domnilor — rosti el cu accent de cunoscător — şi din Midi[1] — după ce tuşi ca să-şi limpezească glasul — colegii mei şi eu suntem adânc mişcaţi de cuvintele auzite acum. Cordialitatea primirii pe care ne-aţi făcut-o e semn bun pentru noi, în momentul când începe în mod real o acţiune căreia n-am vrea să-i mai exagerăm greutăţile. Noi ştim că, sub generoasa administrare a metropolei, ţinuturile acestea, odinioară explorate în mijlocul atâtor pericole de îndrăzneţii pionieri ai patriei, cunosc în sfârşit pacea franceză, dacă binevoiţi a-mi îngădui această expresie pompoasă împrumutată de la strămoşii noştri romani. Iată de ce, aici, în pragul acestui frumos oraş Conakry, înconjuraţi de nodurile dese ale compatrioţilor noştri, avem senzaţia că n-am

[1] Cei din Midi — sudul Franţei — vorbesc cu un accent special, la care se face referire aici. (n.r.)

părăsit Franţa, şi iată de ce, pătrunzând în interior, tot nu o vom părăsi, căci harnica populaţie a acestor ţinuturi e de acum formată din cetăţeni ai unei Franţe mărite şi prelungite. Fie ca prezenţa noastră în mijlocul ei să le dea dovada grijii veşnic treze a puterii publice ! Fie ca ea să sporească şi mai mult, dacă e cu putinţă, dragostea faţă de patrie, devotamentul faţă de Republică.

Guvernatorul Valdonne dădu, după cum se obişnuieşte, semnalul aplauzelor „spontane", şi în vreme ce Barsac făcea un pas înapoi Baudrières îl făcu imediat înainte.

În urma unor interminabile şedinţe în cabinetul ministrului, se hotărâse că Baudrières să fie, nu sub-şef, ci şef-adjunct al expediţiei. Deci — o, misterioasă putere a cuvintelor ! — de aici rezulta, pare-se, că dacă Barsac ia cuvântul într-o ceremonie oficială, Baudrières să-l ia imediat după el. Astfel fusese rezolvată spinoasa problemă a amorului propriu.

— Domnule guvernator, domnilor — începu Baudrières, întrerupând în felul acesta aplauzele care salutau sfârşitul discursului lui Barsac — mă asociez din plin la frumoasele cuvinte ale eminentului meu coleg şi prieten. Aşa cum atât de bine a spus el, fiecare dintre noi îşi dă exact seama de greutăţile şi de primejdiile pe care ni le pot oferi explorarea noastră. Greutăţile acestea ne vom strădui pe cât vom putea să le învingem. Iar primejdiile nu ne vor putea tulbura, căci între ele şi noi se vor afla baionetele franceze. Fie-mi îngăduit, deci, să trimit, la primul pas făcut pe pământul Africii, un cordial salut escortei care va îndepărta de noi până şi posibilitatea vreunei primejdii. Şi, în privinţa aceasta, fiţi siguri, domnilor, salutând mica noastră escortă, salut armata, căci nu e ea oare prezentă până şi în persoana ultimului ostaş de pe stradă ? Armatei îi trimit, cum spun, salutul meu. Armata deci, atât de scumpă tuturor inimilor franceze, e aceea care va participa la lucrările noastre, şi, datorită ei, vor spori, prin neînsemnata noastră

acţiune, aşa cum au sporit de atâtea ori în urma glorioaselor ei fapte, prestigiul patriei şi măreţia Republicii !

Din nou izbucniră aplauzele, la fel de dese şi de „spontane" ca şi mai adineauri ; apoi oficialii porniră spre reşedinţă, unde principalii membri ai misiunii aveau să fie găzduiţi în cele trei zile destinate punerii la punct a ultimelor amănunte ale programului expediţiei.

Programul acesta era vast. Regiunea care interesa proiectul de lege a lui Barsac depăşeşte un milion cinci sute de mii de kilometri pătraţi. E cam de trei ori cât suprafaţa Franţei. Dacă era imposibil să fie vizitate toate punctele acestei imense întinderi, cel puţin fusese trasat un itinerar destul de capricios, pentru ca impresiile căpătate până la urmă de exploratori să aibă oarecari şanse de a fi conforme realităţii. În fapt, itinerarul se întindea pe mai mult de două mii cinci sute de kilometri pentru unii membri ai misiunii, şi pe aproape trei mii cinci sute pentru ceilalţi.

Într-adevăr, pe drum expediţia trebuia să se împartă în două, pentru a-şi putea extinde cât mai mult câmpul de cercetare. Plecând din Conakry, urma să se meargă mai întâi până la Kankan, prin Uossu, Timbo, centru important al Foutei-Djalon meridionale, şi Kurussa, localitate aşezată pe Niger, nu departe de izvor.

De la Kankan, urmau să fie străbătute — prin Foraba, Forabakuru şi Tiola—Uasulu şi Kenedugu, până la Sikasso, capitala acestui din urmă ţinut.

La Sikasso, la 1100 kilometri de mare, expediţia urma să se împartă în două. O parte, condusă de Baudrières, avea să coboare spre sud, să se îndrepte spre ţinutul Kong şi să ajungă în capitala acestuia, prin Sitardugu, Niambuambo şi alte diverse aşezări mai mult sau mai puţin importante. De la Kong, avea să cerceteze prin Baule, ca să atingă, în sfârşit, la Grand-Bassam, Coasta de Fildeş. Cealaltă parte, cu Barsac, aveau să-şi continue, dimpotrivă, drumul spre est, să treacă prin

Uaghadugu şi să întâlnească Nigerul la Saye ; apoi mergând paralel cu fluviul, aveau să străbată Mossi şi, în sfârşit, prin Gurma şi Borgu, să iasă la Kotonu, punctul ei terminus, pe coasta Dahomeyului.

Ţinând seama de ocolurile şi de întârzierile inevitabile, se socotea că întreaga călătorie avea să dureze cel puţin opt luni pentru prima parte a expediţiei, şi zece până la douăsprezece luni pentru a doua parte. Pornind împreună, la 1 decembrie, din Conakry, Baudrières nu putea să ajungă la Grand-Bassam înainte de 1 august, iar Barsac nu putea să ajungă înainte de 1 octombrie la Kotonu.

Era vorba deci de o lungă călătorie. Şi totuşi, domnul Isidore Tassin nu se putea lăuda că drumul acesta îi va îngădui să stabilească vreun important adevăr geografic necunoscut până la el. La drept vorbind, prezenţa unui membru corespondent al Societăţii de geografie nu prea îşi avea rostul, speranţa de a descoperi bucla Nigerului fiind la fel de puţin realizabilă ca şi aceea de a descoperi America. Dar domnul Tassin nu era lacom. Globul fiind străbătut în toate direcţiile, el socotea că trebuie să te mulţumeşti cu puţin.

Şi ca un înţelept gândea el când îşi limita astfel ambiţiile. Bucla Nigerului încetase de multă vreme să mai fie ţinutul inaccesibil şi misterios care fusese timp de atâţia ani. După doctorul german Barth, care o străbătu primul, în 1853 şi 1854, o mulţime de cutezători o cuceriseră treptat. Astfel, în 1887, locotenentul de marină Caron şi autorul unei explorări măreţe în toate privinţele, căpitanul Binger ; în 1889, locotenentul de marină Jaime ; în 1890, doctorul Crozat ; în 1891, căpitanul Monteil, în 1893 şi 1894 muriră glorios locotenentul Aube şi colonelul Bonnier, şi avu loc cucerirea Tombuctu-ului de către locotenentul Boiteux, ajuns curând, din urmă, de maiorul Joffre. În acelaşi an 1894 şi în 1895, urmară căpitanul Toutée şi locotenentul Targe; în 1896, locotenentul de marină Hourst si atâţia alţii, ca să se ajungă la campania în decursul căreia, în

1898, colonelul Audéoud cuceri Kong şi doborî puterea lui Samory. De atunci, Sudanul apusean încetează de a mai merita epitetul de sălbatic ; administraţia urmează cuceririi, posturile se înmulţesc, asigurând într-un mod din ce în ce mai temeinic dominaţia franceză.

În momentul când misiunea extraparlamentară urma să pătrundă, la rândul ei, în ţinuturile acestea, pacificarea nu era încă deplină, dar securitatea sporise şi existau toate motivele să se spere că întreaga călătorie va putea fi îndeplinită, dacă nu fără incidente, măcar fără accidente, şi că totul se va reduce la o plimbare printre populaţiile paşnice pe care Barsac le socotea coapte pentru a gusta bucuriile politicii electorale.

Plecarea era fixată pentru 1 decembrie.

În ajunul plecării, 30 noiembrie, un dineu oficial avea să-i reunească pentru ultima oară pe membrii misiunii la masa guvernatorului. După dineul acesta urmau să fie rostite toasturile, aşa cum se obişnuieşte, cu acompaniamentul obligatoriu al imnului naţional, şi să fie făcute ultimele urări pentru reuşita expediţiei şi pentru gloria Republicii.

În ziua aceea, Barsac, obosit de umblet prin Conakry sub un soare de foc, abia se întorsese în camera lui şi-şi făcea vânt, fericit, aşteptând ora când trebuia să-şi îmbrace costumul de gală, de care nici o temperatură n-ar putea scuti o persoană oficială în exerciţiul funcţiunii; tocmai atunci plantonul, un reangajat din armata colonială, „om cu multă experienţă", veni să-l anunţe că două persoane cereau să fie primite.

— Care sunt ? întrebă Barsac.

Plantonul făcu un gest care arăta că nu ştie.

— Un tip, cu dama lui — spuse el simplu.

— Coloniştí ?...

— După cum umblă, n-aş crede — răspunse plantonul. Tipul e înalt, cu bila goală...

— Bilă ?...

— Adică e chel. Poartă favoriţi blonzi şi are nişte ochi ca

nişte mingi.

—Faci nişte imagini !... Şi doamna ?

—Dama ? !

—Da. Cum e ?... Tânără ?...

—Mda...

—Frumoasă ?

—Da, şi înţolită foc !...

Barsac îşi răsuci instinctiv mustaţa şi spuse :

— Pofteşte-i înăuntru.

Dând ordinul acesta el aruncă, fără să-şi dea seama, o privire spre oglinda care îi reflecta silueta durdulie. Dacă nu i-ar fi fost gândurile la altceva, ar fi putut constata atunci că pendula arăta ora şase. Ţinând seama de diferenţa longitudinilor, era exact clipa în care se începea atacul Agenţiei DK a lui Central Bank, atac despre care s-a vorbit în primul capitol al povestirii de faţă.

Vizitatorii, un bărbat de vreo patruzeci şi cinci de ani, urmat de-o tânără între douăzeci şi douăzeci şi cinci de ani, fură introduşi în camera în care Barsac gusta plăcerile odihnei, înainte de a merge să înfrunte osteneala unui dineu oficial.

Bărbatul era, într-adevăr, foarte înalt. Două picioare interminabile suportau un trunchi relativ mic, terminat printr-un gât lung şi osos, piedestal pentru un cap modelat în înălţime. Dacă ochii nu-i erau ca nişte mingi, după cum afirmase plantonul abuzând de imagini exagerate, nu se putea totuşi contesta faptul că erau bulbucaţi, şi nici că nasul nu-i era gros, nici că buzele nu-i erau groase şi lipsite de mustăţi, căci un brici nemilos le răsese. Dimpotrivă, nişte favoriţi scurţi, după modelul clasic atribuit austriecilor, şi o cunună de păr buclat înconjurând baza unui craniu minunat de chel şi de lucios, permiteau să se afirme că plantonului îi lipsea precizia în alegerea calificativelor. Blond, spusese el. Cuvântul nu era exact. La drept vorbind, personajul era roşcovan.

Portretul acesta ne-ar scuti, la nevoie, să mai spunem că

noul venit era urât, dacă nu s-ar cuveni să adăugăm urâţeniei acesteia epitetul de simpatic. Buzele lui groase exprimau, într-adevăr, sinceritatea, iar în ochi îi licărea bunătatea aceea şireată căreia părinţii noştri îi dăduseră încântătorul nume de „bonomie".

După el venea tânăra fată. Trebuie recunoscut că, numind-o frumoasă, de data aceasta plantonul nu exagerase de loc. Înaltă, subţire, cu talia elegantă, cu buze rumene şi cu dinţi minunaţi, cu nasul fin şi drept, cu ochii mari şi cu sprâncenele admirabil arcuite, cu un păr bogat de un negru ca de cerneală, cu toate trăsăturile de o regularitate impecabilă, tânăra era de o frumuseţe desăvârşită.

După ce Barsac le oferi scaune vizitatorilor săi, bărbatul, după cum se cuvine, luă cuvântul :

— Să ne iertaţi, domnule deputat, că am venit să vă deranjăm, şi, fiindcă nu putem face altfel, să ne scuzaţi că vă vom spune noi înşine cine suntem. Mă numesc, dar daţi-mi voie să adaug, după cum obişnuiesc : am regretul să mă numesc, căci numele meu e ridicol, Agenor de Saint-Bérain, proprietar, celibatar şi cetăţean al oraşului Rennes.

După ce-şi debită astfel starea civilă, Agenor de Saint-Bérain făcu o mică pauză, apoi, ajutându-se cu un gest, îşi prezentă însoţitoarea :

—Domnişoara Jane Mornas, mătuşa mea.

—Mătuşa dumitale ? repetă Barsac.

— Da. Domnişoara Mornas mi-e mătuşă pe cât poate cineva să fie mătuşa cuiva — afirmă Agenor de Saint-Bérain, pe când un zâmbet voios lumina buzele tinerei fete.

În clipa aceea, păru că se iveşte o rază de soare. Frumoasa ei faţă, al cărei singur cusur era poate expresia prea serioasă, părea iluminată.

— Domnul de Saint-Bérain — explică ea cu un uşor accent englezesc, ţine grozav la titlul său de nepot şi nu scapă nici un prilej să arate gradul nostru real de rudenie...

— Asta mă întinereşte — o întrerupse nepotul.

— Dar — continuă Jane Mornas — după ce produce efectul şi după ce dreptul său legal e bine stabilit, el acceptă să inverseze rolurile şi să redevină unchiul Agenor, ceea ce, printr-o înţelegere familială, a fost totdeauna, de când m-am născut.

— Şi ceea ce se potriveşte mai bine cu vârsta mea — explică unchiul-nepot. Dar să trecem peste asta, şi, acum, când prezentările au fost făcute, îngăduiţi-mi, domnule deputat să ajung la motivul vizitei noastre. Domnişoara Mornas şi eu, suntem, aşa cum ne vedeţi, exploratori. Mătuşa mea nepoată e o călătoare foarte curajoasă, şi eu, ca un bun unchi-nepot, m-am lăsat târât de ea până pe meleagurile acestea depărtate. Intenţia noastră nu e să rămânem la Conakry, ci să ne aventurăm în interior, căutând emoţii şi privelişti noi. Ne-am terminat pregătirile şi eram gata de plecare când am aflat că o misiune avea să urmeze, sub conducerea dumneavoastră, o rută identică cu a noastră. I-am atras atunci atenţia domnişoarei Mornas că, oricât de liniştită ar fi ţara aceasta, mi se pare preferabil să ne alipim misiunii, dacă ea va binevoi să ne primească. Am venit deci să vă cerem învoirea de-a face drumul împreună cu dumneavoastră.

— În principiu, nu văd ce-aş putea să am împotrivă, răspunse Barsac, dar, înţelegeţi, trebuie să-mi consult şi colegii.

— E foarte firesc, aprobă Saint-Bérain.

— Poate că ei se vor teme ca prezenţa unei femei să nu ne întârzie mersul şi să nu fie cam nepotrivită pentru executarea programului care ni s-a trasat, sugeră Barsac. În cazul acesta...

— Să n-aibă teamă, spuse unchiul Agenor. Domnişoara Mornas e un adevărat bărbat. Şi vă cere ea însăşi să n-o trataţi ca pe o colegă, ci ca pe un coleg.

— Sigur ! aprobă Jane Mornas. Voi mai adăuga că nici din punct de vedere material nu vă vom stingheri cu nimic. Avem şi noi hamali. Nu ne lipseşte nimic, avem până şi doi negri bambara, doi foşti tiraliori senegalezi, pe care i-am angajat ca

ghizi şi tălmaci. Vedeţi că ne puteţi primi fără teamă...

— În aceste condiţii, într-adevăr... recunoscu Barsac. În sfârşit, voi vorbi chiar astă-seară cu colegii mei, şi, dacă sunt de aceeaşi părere, s-a făcut. Unde aş putea să vă dau răspunsul definitiv ?

— Mâine, în momentul plecării, căci mâine, oricum, plecăm din Conakry.

După ce se înţeleseră astfel, vizitatorii plecară.

La dineul guvernatorului, Barsac transmise, într-adevăr, colegilor săi cererea care îi fusese făcută. Ia fu primită în mod favorabil. Singur Baudrières socoti că trebuie să facă unele rezerve. Ce-i drept, nu refuză să accepte cererea frumoasei tovarăşe de drum, căreia Barsac îi luă apărarea cu o căldură poate mai mare decât ar fi fost strict necesar, dar, în sfârşit, manifestă oarecari ezitări. Întâmplarea i se părea suspectă. Era oare admisibil ca o tânără fată să se aventureze într-o asemenea călătorie ? Nu, cu siguranţă, motivul nu era serios şi se putea bănui că el acoperea adevăratul scop. Acestea spuse, nu era îndreptăţit să se teamă că cererea ascundea vreo cursă ? Ba cine ştie chiar, dacă nu exista vreo legătură între ea şi zvonurile misterioase pomenite cu atâta discreţie de ministru, la tribuna Camerei ?

Ceilalţi îl liniştiră pe Baudrières, râzând.

— Eu nu-l cunosc încă personal pe domnul de Saint-Bérain, şi nici pe domnişoara Mornas — declară domnul Valdonne — dar, de două săptămâni de când se află la Conakry, le-am remarcat prezenţa.

— Cred şi eu ! făcu Barsac, convins.

— Da, tânăra fată e foarte frumoasă — aprobă domnul Valdonne. Au sosit amândoi, pe cât mi s-a spus, de la Saint-Louis din Senegal, cu nava care deserveşte coasta şi, oricât de ciudat ar părea, impresia mea e că fac o simplă călătorie de plăcere, aşa cum i-au şi spus domnului Barsac. În ceea ce mă priveşte, cred că nimic nu vă împiedică să le daţi satisfacţie.

Părerea locotenentului-guvernator învinse fără altă împotrivire.

Astfel, misiunea condusă de Barsac mai spori cu doi recruţi şi se ridică la un total de zece membri, socotindu-l şi pe Amédée Florence, reporter al „Expansiunii franceze", dar lăsând la o parte hamalii şi militarii. Şi astfel soarta îi fu prielnică, a doua zi dimineaţă, lui Pierre Marcenay, căpitan de infanterie colonială şi comandant al escortei, îngăduindu-i să i-o ia înainte lui Barsac în momentul când acesta se repezea, pe cât poate să se repeadă un om la patruzeci de ani, care mai are şi un pic de burtă, s-o ajute pe domnişoara Mornas să încalece.

— *Armis cedat insigne*[1] — spuse, arătând cu degetul locul gol al eşarfei de deputat, Barsac, din al cărui studiu nu lipsea limba latină.

Dar se vedea cât de colo că nu era mulţumit.

III. LORD BUXTON GLENOR

În momentul când începe povestirea noastră, trecuseră mulţi ani de când lordul Buxton nu mai ieşea din casă, trecuseră mulţi ani de când poarta castelului Glenor, unde locuia el, în inima Angliei, lângă orăşelul Uttoxeter, nu se mai deschisese pentru nici un oaspete, iar ferestrele apartamentelor lui particulare rămăseseră cu îndărătnicie închise. Sihăstria lordului Buxton era totală, absolută, de când avusese loc drama care îi pătase onoarea familiei, îi murdărise numele, îi zdrobise viaţa.

Cu mai bine de şaizeci de ani înaintea întâmplărilor pe care le-am povestit, lordul Buxton, proaspăt ieşit din Şcoala militară, intra în hora lumii prin poarta cea mare, căci moştenise de la strămoşii săi avere, onoare nepătată şi glorie.

Istoria familiei Buxton se confundă, într-adevăr, cu însăşi

[1] Insigna se pleacă în faţa armelor (în limba latină în text).

istoria Angliei, pentru care a curs atât de des generosul sânge al membrilor ei. Într-o vreme când cuvântul patrie nu dobândise încă valoarea pe care o îndelungă viaţă naţională i-a dăruit-o, ideea de patrie era adânc întipărită în inima bărbaţilor din familia Buxton, care, venită o dată cu normanzii cuceritori, nu trăise decât pentru spadă, şi prin spadă pusă în slujba ţării. De-a lungul veacurilor, nici o slăbiciune nu-i micşorase strălucirea numelui, nici o pată nu-i mânjise blazonul.

Edward Alan Buxton era vrednicul urmaş al acestui şir de viteji. Ca şi strămoşii săi, el nu-şi putea închipui că viaţa ar putea să aibă alt scop în afară de cultul onoarei, apărată cu sălbăticie, şi de dragostea pătimaşă faţă de patrie. Dacă atavismul, ereditatea, sau oricum s-ar numi fenomenul misterios care face ca fiii să le semene părinţilor, n-ar fi fost suficient să-i insufle aceste principii, i le-ar fi vârât în cap educaţia. Istoria Angliei, plină de gloria strămoşilor săi, i-ar fi stârnit neapărat dorinţa de a se purta cu egală vrednicie, dacă nu cu şi mai multă decât ei.

La douăzeci şi doi de ani, el se însura cu o tânără aparţinând uneia din cele mai bune familii ale Angliei, iar la un an după căsătorie soţia îi născu o fată. Aceasta însemnă o decepţie pentru Edward Buxton, care aşteptă nerăbdător naşterea unui al doilea copil.

Şi aşteptă timp de douăzeci de ani. Numai după acest lung interval, lady Buxton, a cărei sănătate fusese grav zdruncinată la prima naştere, îi dărui fiul atât de dorit, care primi numele de George, pe când, aproape în acelaşi timp, fiica ei, recent căsătorită cu un francez, domnul de Saint-Bérain, aducea pe lume un băiat care primi numele de Agenor şi care, patruzeci de ani mai târziu, avea, după cum ştim, să i se prezinte deputatului Barsac

Mai trecură cinci ani, şi lord Glenor avu un al doilea fiu, Lewis Robert, pe care, după treizeci şi cinci de ani, destinul trebuia să-l amestece, într-un mod atât de supărător, în drama

de la Central Bank, cu care a început povestirea de faţă.

Marea fericire de-a avea un al doilea fiu, adică un al doilea continuator al numelui, fu însoţită de cele mai cumplite nenorociri. Naşterea fiului costă viaţa mamei, şi lordul Buxton o văzu pierind pentru totdeauna pe aceea care, timp de peste un sfert de veac, îi fusese soţie.

Izbit, într-un mod atât de brutal, lord Buxton se clătină sub lovitură. Deprimat, descurajat, el renunţă la orice fel de ambiţie, şi, cu toate că mai era încă destul de tânăr, părăsi marina unde servea încă de la ieşirea din şcoală, şi unde se afla pe pragul de a dobândi cele mai înalte grade.

Multă vreme după marea nenorocire, lord Buxton trăi închis în sine ; apoi, trecerea vremii alinându-i imensa durere, el încercă, după nouă ani de viaţă însingurată, să-şi refacă traiul şi căminul distrus, însurându-se cu văduva unui tovarăş de arme, Marguerite Ferney, care îi aduse în căsnicie, drept singură avere, un fiu, William, pe atunci în vârstă de şaisprezece ani.

Dar ursita hotărâse ca lord Glenor să îmbătrânească singur şi să ajungă singur la capătul vieţii. Câţiva ani mai târziu, i se născu un al patrulea copil, o fată care primi numele de Jane, iar el rămase văduv pentru a doua oară.

Lord Glenor trecuse atunci de şaizeci de ani. La vârsta aceea nu se mai putea gândi să-şi refacă viaţa. Lovit atât de crud şi cu atâta îndârjire în ce avea mai drag pe lume, el se dedică numai îndatoririlor sale de tată. Dacă prima fiică, doamna de Saint-Bérain, scăpase de multă vreme de sub supravegherea lui, în schimb îi mai rămâneau patru copii, dintre care cel mai vârstnic abia împlinise douăzeci de ani, copii lăsaţi de cele două soţii răposate, căci, în inima sa, lord Glenor nu-l despărţea pe William Ferney de cei doi băieţi şi de fată, născuţi din sângele lui.

Dar soarta nu-şi încheiase loviturile, lord Glenor avea să mai cunoască dureri pe lângă care cele îndurate până atunci aveau să i se pară foarte uşoare.

Primele necazuri pe care i le rezerva viitorul îi veniră tocmai de la William Ferney, fiul răposatei, pe care el îl iubea ca şi cum ar fi fost al lui. Viclean, duşmănos, prefăcut, tânărul nu răspunse la dragostea arătată şi rămase izolat în mijlocul familiei care îi deschidea atât de larg casa şi inima. El rămase nesimţitor la toate dovezile de dragoste arătate şi cu cât se interesau mai mult de el, cu atât se retrăgea mai sălbatic, cu cât i se arăta mai multă prietenie, cu atât părea să-i urască mai mult pe cei din preajma lui.

Invidia, o invidie fără margini, o invidie furioasă, îi rodea inima lui William Ferney. Sentimentul acesta atât de respingător el îl simţise din prima zi când intrase cu maică-sa în castelul Glenor. Atunci i se ivise imediat în minte comparaţia între soarta care îi aştepta pe fiii lordului, şi a soartei care îl aştepta pe el, William Ferney. De atunci, se născuse în el o ură violentă împotriva lui George şi Lewis, moştenitorii lordului Buxton, care într-o bună zi aveau să fie bogaţi, pe când urmaşul dezmoştenit al Margueritei Ferney avea să rămână sărac.

Ura îi spori şi mai mult când se născu Jane, sora lui după mamă, şi care avea să-şi aibă, într-o bună zi, partea ei din averea de la care el avea să fie exclus sau din care avea să primească din milă o părticică infimă. Iar ura lui nu mai cunoscu margini când îi muri mama şi când dispăru astfel singura fiinţă care avusese norocul să găsească drumul spre inima aceasta înveninată.

Nimic nu-l domoli, nici prietenia frăţească a celor doi fii ai lordului Buxton, nici părinteasca grijă a acestuia din urmă. Din zi în zi, invidiosul se retrase şi mai mult, îşi făcu şi mai mult o viaţă personală ale cărei taine erau date la iveală numai de scandalurile izbucnite unul după altul. Astfel, se află că William Ferney se legase cu tinerii cei mai stricaţi şi că îşi alesese prietenii de plăceri în partea cea mai puţin recomandabilă a populaţiei Londrei.

Zvonuri despre purtările lui ajunseră la urechile lordului

Buxton, care se osteni zadarnic să-i facă mustrări inutile. Curând, veniră poliţele, pe care la început lordul le achită, în amintirea răposatei soţii, dar cărora datoria îi impuse curând să le pună capăt.

Redus astfel la raţii neînsemnate, William Ferney nu-şi schimbă de loc felul de trai. Lumea se întreba de unde şi-o fi procurând mijloacele necesare, când fu prezentată la castelul Glenor o poliţă pentru o sumă imensă, pe care figura semnătura lordului Buxton imitată cu dibăcie.

Acesta plăti fără să spună un cuvânt, dar, neputând să trăiască alături de un falsificator, îl chemă pe vinovat şi-l alungă din casa lui, asigurându-i totodată un venit lunar destul de serios.

William Ferney ascultă cu acelaşi aer batjocoritor şi mustrările şi sfaturile ; apoi, fără să răspundă o vorbă, fără să se atingă măcar de prima rată a venitului său, părăsi castelul Glenor şi dispăru.

Ce devenise el, lordul Buxton nu ştia în momentul când începe povestirea de faţă. De atunci nu mai auzise niciodată vorbindu-se despre William şi, încetul cu încetul, în decursul anilor, amintirea aceasta dureroasă i se mai şterse din minte.

Din fericire, adevăraţii lui copii îi aduceau tot atâtea mulţumiri câte necazuri îi pricinuise copilul străin. Pe când acesta din urmă pleca fără întoarcere, fiul cel mare, George, continuând glorioasa tradiţie a familiei părăsea ca premiant şcoala din Ascott, şi se înrola în armată, dornic de aventuri coloniale. Spre marele regret al lordului Buxton, al doilea fiu, Lewis, vădea gusturi mai puţin războinice, dar în toate celelalte privinţe rămânea vrednic de dragostea lui. Lewis era un băiat grav, metodic, unul din caracterele acelea serioase pe care te poţi bizui.

În decursul anilor de după plecarea lui William, pe când amintirea fugarului se ştergea treptat, viaţa celor doi tineri se desfăşura pe un drum drept şi logic. Lewis, vădind vocaţie

pentru afaceri, intrase la Central Bank unde se bucura de o înaltă preţuire şi urca treptele ierarhice ale acestei colosale instituţii, căreia, după cum se credea, într-o bună zi avea să-i devină stăpân. În acest timp, George, trecând din colonie în colonie, devenea un fel de erou şi-şi cucerea galoanele cu vârful spadei.

Lord Buxton credea deci că isprăvise cu necazurile şi, ajuns la bătrâneţe, nu mai vedea decât perspective fericite, când o nenorocire, mult mai groaznică decât cele îndurate până atunci, se abătu asupra lui. De data aceasta ea nu-i lovea numai inima, ci şi onoarea, onoarea nepătată a Glenorilor, al căror nume avea să fie terfelit pe veci de cea mai josnică trădare.

Poate că, deşi s-a scurs multă vreme de atunci, cititorul îşi mai reaminteşte cumplita dramă al cărei trist erou a fost fiul cel mare al lordului Glenor.

George Buxton, pus în disponibilitate din punct de vedere militar, se afla pe atunci în slujba unei mari companii de explorare. De doi ani, el străbătea, pentru compania aceasta, în fruntea trupelor pe jumătate plătite de ea, teritoriul tribului aşanti, când veni pe neaşteptate vestea că, transformându-se în şef de bandă, el se răzvrătise pe faţă împotriva ţării sale. Pe atunci vestea căzu cu brutalitatea unui trăsnet, şi lumea cunoscu în acelaşi timp şi răzvrătirea şi pedepsirea ei necruţătoare. Se află şi de trădarea căpitanului Buxton şi a oamenilor săi transformaţi în aventurieri, şi de jafurile, nelegiuirile şi actele de cruzime de care se făcuseră vinovaţi, şi de reprimarea care urmase imediat crimei.

Ziarele au povestit drama desfăşurată atunci. Ele i-au notat peripeţiile ; au descris banda rebelilor urmărită fără răgaz şi fărâmiţându-se treptat în faţa soldaţilor trimişi împotriva ei ; au povestit cum căpitanul Buxton, împins cu forţa împreună cu câţiva din oamenii săi pe teritoriul aliat atunci în zona de influenţă franceză, fusese, în sfârşit, ajuns din urmă în apropierea satului Kubo, la poalele munţilor Hombori, şi ucis de

la prima salvă. Nu există cătun să nu fi aflat despre moartea comandantului trupelor engleze, doborât de friguri pe când se reîntorcea spre coastă, după ce-şi îndeplinise trista lui îndatorire ; nu există cătun să nu fi aflat despre uciderea şefului răzvrătit şi a majorităţii complicilor săi, despre împrăştierea celorlalţi şi despre înăbuşirea în faşă a ticăloasei şi himericei lor încercări. Dacă pedepsirea costase scump, în schimb fusese totală şi rapidă.

Ne amintim emoţia care zgudui Anglia când se află despre această uimitoare aventură. Apoi emoţia se potoli şi un văl de uitare se lăsă cu încetul peste cei morţi.

Dar mai rămase cel puţin un loc în care amintirea stărui. Locul acesta fu castelul lordului Buxton.

Lord Glenor, pe atunci în vârstă de aproape şaptezeci şi cinci de ani, primi lovitura aşa cum uneori arborii cei mari primesc trăsnetul ; se întâmplă ca fluidul electric să-i lovească în creştet, să le roadă inima până la rădăcini, apoi să se piardă în pământ, nelăsând în urmă decât un colos de scoarţă, mereu în picioare, a cărui devastare interioară nici n-ai bănui-o, dar care în realitate e gol şi va fi răsturnat de primul vânt mai puternic.

Aşa se întâmplă şi cu bătrânul marinar. Lovit totodată şi în dragostea pasionată pentru fiul său şi în onoarea care îi era şi mai scumpă, el nu se clătină sub lovitură, şi abia dacă paloarea feţei îi trăda durerea. Fără să pună o întrebare, fără să rostească un cuvânt despre marea nenorocire întâmplată, el se închise într-o singurătate trufaşă şi în orgoliul tăcerii.

Din ziua aceea nimeni nu-l mai văzu făcându-şi, după obicei, plimbarea zilnică. Din ziua aceea, lordul rămase închis, aproape nemişcat, mut şi singur, în casa lui închisă pentru toţi, până şi pentru cei mai dragi prieteni.

Singur ? Nu chiar de tot. Trei fiinţe mai vegheau cu schimbul în preajma lui, găsind în veneraţia pe care el le-o inspira curajul de a îndura viaţa aceasta înfricoşătoare lângă o

statuie vie, lângă un spectru al cărui trup păstrase toată vigoarea omului matur, dar care se zidise, din propria lui voinţă, într-o veşnică tăcere.

Mai întâi, al doilea fiu, Lewis Robert Buxton, nu uita să vină în fiecare săptămână la castelul Glenor, pentru a-şi petrece acolo ziua liberă lăsată de slujba lui de la Central Bank.

Apoi mai era nepotul, Agenor de Saint-Bérain, care încerca să înveselească, cu buna lui dispoziţie naturală, castelul acesta sumbru ca o mănăstire.

Încă de pe timpul uluitoarei trădări a lui George Buxton, Agenor de Saint-Bérain semăna punct cu punct cu schiţa puţin măgulitoare pe care am făcut-o înfăţişării lui fizice dar, sufleteşte, era un tânăr minunat, serviabil, îndatoritor, cu inima sensibilă şi de-o cinste de neabătut.

Trei semne particulare îl deosebeau de restul oamenilor : era distrat într-o măsură de necrezut, avea o patimă nesăbuită - şi altminteri destul de nefericită - pentru pescuitul cu undiţa, şi, mai presus de toate, o ură sălbatică împotriva sexului slab.

Posesor al unei frumoase averi moştenită de la părinţii săi, morţi amândoi, şi deci independent, el părăsise Franţa de cum aflase despre drama care îi lovea bunicul, şi se instalase într-o vilă vecină cu castelul Glenor, unde îşi petrecea, de altfel, cea mai mare parte a timpului.

Vila se afla într-o grădină străbătută de un râu, în care Agenor îşi arunca undiţele cu o ardoare pe cât de vie, pe atât de inexplicabilă. Într-adevăr, de ce punea atâta pasiune în sportul acesta, când gândul îi era totdeauna la altceva şi când toţi peştii din lume puteau să „muşte" fără ca el să observe mişcarea plutei ? Şi chiar dacă, de altfel, vreun pui de mreană, vreun oblete sau vreun ghigorț, mai încăpăţânat decât era pescarul distrat, se prindea singur în cârlig, la ce i-ar fi folosit sensibilului Agenor care fără îndoială că s-ar fi grăbit să arunce peştişorul în apă, cerându-i poate chiar scuze ?

Agenor, după cum am spus, era un băiat bun.

Şi ce holtei neînduplecat era ! Oricui voia să-l asculte, el îşi mărturisea dispreţul faţă de femei. Pe seama acestora Agenor punea toate defectele, toate viciile, „înşelătoare, perfide, mincinoase, nemaipomenit de risipitoare", rostea el de obicei, fără să mai pomenim celelalte epitete insultătoare pe care le găsea totdeauna din belşug.

Când era sfătuit să se însoare, Agenor exclama :

— Eu să mă însor cu vreuna din necredincioasele şi uşuraticele astea?

Dar dacă sfătuitorul stăruia, Agenor declara cu seriozitate :

— N-am să cred în dragostea vreunei femei decât atunci când am s-o văd murind de deznădejde pe mormântul meu.

Condiţia aceasta fiind irealizabilă, se putea paria că Agenor va rămâne pururi holtei.

Şi totuşi, lipsa de simpatie, pe care o manifesta faţă de sexul frumos, suferea o excepţie. Privilegiata era Jane Buxton, ultima dintre copiii lordului Glenor, mătuşa lui Agenor, dar o mătuşă cu cincisprezece-douăzeci de ani mai mică decât el, o mătuşă pe care Agenor o cunoscuse pe când ea era de-o şchioapă şi căreia îi îndrumase primii paşi, iar când nefericitul lord se despărţise de lume, o luase sub protecţia lui. Agenor îi purta Janei o dragoste cu adevărat părintească, un sentiment profund, la care tânăra fată, de altfel, îi răspundea din plin. În principiu, el era mentorul, dar, în fapt, făcea tot ce voia discipolul său. Agenor şi Jane erau veşnic nedespărţiţi. Ieşeau împreună, străbăteau câmpiile pe jos sau călare, vâsleau, vânau, practicau toate sporturile, ceea ce îl îndreptăţea pe bătrânul nepot să spună despre tânăra lui mătuşă că era crescută ca un băiat: ,,O să vedeţi că până la urmă scot bărbat din ea. "

Jane Buxton era a treia persoană care se dedicase îngrijirii bătrânului lord, înconjurându-i trista bătrâneţe cu o grijă aproape maternă. Jane şi-ar fi dat viaţa ca să-l vadă zâmbind. Ideea de a aduce un pic de fericire în inima chinuită a tatălui ei n-o părăsea nici o clipă. Acesta era unicul scop al gândurilor, al

tuturor faptelor Janei.

Când se petrecuse drama în care fratele ei îşi găsise moartea, Jane îşi văzuse tatăl plângându-şi mai mult numele terfelit, mai mult onoarea batjocorită, decât sfârşitul nenorocit al unui fiu lovit de o pedeapsă dreaptă. Ea, dimpotrivă, nu plânsese.

Şi asta nu fiindcă n-ar fi mişcat-o moartea unui frate drag şi pata cu care o asemenea crimă murdărea onoarea familiei. Dar, o dată cu durerea şi mai tare decât durerea, inima ei cunoscuse revolta. Cum ! Lewis şi tatăl ei credeau atât de lesne în vinovăţia lui George ! Fără control, fără anchetă personală, ei acceptau ca dovedite nişte acuzaţii venite din depărtatele colonii ! Ce importanţă aveau rapoartele oficiale ? Împotriva acestor rapoarte, împotriva evidenţei însăşi se ridica tot trecutul lui George. Un frate atât de drept, de bun, de curat, a cărui viaţă întreagă dovedea eroism şi bunăcredinţă, era imposibil să fi devenit trădător ! Chiar dacă toată lumea s-ar lepăda de bietul mort, ea, cel puţin, îi va cinsti memoria, iar încrederea în el nu-i va slăbi niciodată.

Timpul nu făcu decât să întărească această primă impresie a Janei Buxton. Pe măsură ce zilele se scurgeau, convingerea despre nevinovăţia fratelui îi devenea şi mai înflăcărată, deşi n-o putea sprijini pe nici o dovadă. Şi, în sfârşit, veni clipa — peste câţiva ani de la dramă — când Jane îndrăzni să rupă pentru prima oară tăcerea absolută pe care, printr-o înţelegere tacită, toţi cei de la castel o păstrau cu privire la tragedia de la Kubo.

— Unchiule…, spuse ea în ziua aceea, adresându-i-se astfel lui Agenor de Saint-Bérain.

Deşi în realitate Agenor îi era nepot, între ei exista convenţia ca în practică să răstoarne ordinea rudeniei, pentru a o face mai potrivită cu vârstele lor. Iată de ce Agenor o numea de obicei pe Jane nepoată, pe când Jane îi dăruia titlul de unchi. Şi totdeauna era aşa...

Cu o singură excepţie, totuşi.

Dacă se întâmpla, cine ştie cum, ca „unchiul" să-i dea pseudonepoatei motive de plângere întemeiate, sau să încerce să se împotrivească voinţei, sau chiar vreunei toane de-ale ei, „nepoata'' revendica imediat rangul la care avea dreptul şi-i amintea „nepotului" că era cazul să-i dovedească respectul datorat gradului de rudenie; Dându-şi seama, după semnul acesta, că lucrurile se încurcau, nepotul se grăbea să se supună pentru a-şi potoli venerabila „mătuşă". Din dualitatea aceasta a denumirilor ieşeau uneori dialoguri destul de amuzante.

— Unchiule... îl chemă, deci, Jane, în ziua aceea.

— Ce-i, nepoată ? răspunse Agenor, absorbit până atunci de lectura unui *in-quarto*[1] consacrat artei pescuitului cu undiţa.

— Aş vrea să-ţi vorbesc despre George.

Mirat, Agenor lăsă cartea.

— Despre George ? repetă el puţin tulburat. Despre care George ?— — Despre fratele meu George — preciza Jane, calmă.

Agenor păli.

— Dar ştii bine — se împotrivi el cu glas tremurător — Ştii bine că subiectul acesta e interzis, că numele acesta nu poate fi rostit aici.

Jane înlătură obiecţia printr-o mişcare a capului.

— N-are a face, unchiule — spuse ea liniştită. Vorbeşte-mi despre George.

— Şi ce vrei să-ţi spun despre el ?

— Tot. Întreaga poveste. Tot.

— Niciodată !

Jane se încruntă.

— Nepoate !... făcu ea, ameninţătoare.

Şi nu avu nevoie de mai mult.

— Bine... bine... îngăimă Agenor, începând să-i povestească

---

[1] Format de carte ale cărei coli de tipar, împăturite în patru, formează opt pagini.

trista întâmplare.

Şi o povesti de la un capăt la altul, fără să omită nimic. Jane îl ascultă în tăcere, iar când el isprăvi, nu mai puse alte întrebări. Agenor crezu că terminase, în sfârşit, şi oftă uşurat.

Se înşela însă, căci, după câteva zile, Jane începu iar :

— Unchiule... îl strigă ea din nou.

— Ce-i, draga mea ? răspunse iar Agenor.

— Şi dacă George era, totuşi, nevinovat ? Agenor crezu că n-a auzit bine.

— Nevinovat ?... repetă el. Vai, biata mea copilă, în privinţa aceasta nu există nici urmă de îndoială ! Trădarea şi moartea nefericitului George sunt fapte istorice, dovedite din plin.

— Care dovezi ? întrebă Jane.

Agenor îşi reîncepu povestirea. Cită articolele din ziare şi rapoartele oficiale împotriva cărora nimeni nu protestase. Invocă, în sfârşit, absenţa vinovatului, ceea ce era o puternică dovadă că moartea îi fusese reală.

— Moartea, da — spuse Jane — dar trădarea lui ?

— Una e consecinţa celeilalte — răspunse Agenor, uimit de atâta încăpățânare.

Dar încăpățânarea tinerei fete era şi mai mare decât bănuia el. Începând din ziua aceea, Jane reveni adeseori la durerosul subiect, hărţuindu-l pe Agenor cu întrebări mereu noi, din care nu era greu de văzut că ea îşi păstra neatinsă încrederea în nevinovăţia lui George.

În privinţa aceasta, totuşi, Agenor părea de neînduplecat. Drept răspuns la cele mai bune argumente, el se mulţumea să clatine melancolic din cap, ca unul care vrea să evite o discuţie inutilă ; dar Jane simţea bine că părerea lui era de nezdruncinat.

Şi lucrurile merseră aşa până în ziua când, pierzându-şi răbdarea, ea se hotărî să devină autoritară.

— Unchiule... începu Jane în ziua aceea.

— Draga mea... îi răspunse ca de obicei Agenor.

— M-am gândit mult, unchiule, şi părerea mea e că George

e cu siguranţă nevinovat de crima groaznică pusă pe seama lui.

— Totuşi, draga mea... începu Agenor.

— Nu există nici un totuşi ! i-o reteză Jane, cu hotărâre, George e nevinovat, unchiule.

— Păi toate acestea...

Jane îl privi dreaptă, cu nările fremătătoare.

— Îţi spun, nepoate, că fratele meu George e nevinovat, rosti ea sec.

Agenor se dădu bătut.

— Este, mătuşă — recunoscu el, supus.

De atunci, nevinovăţia lui George fu un fapt dobândit şi Agenor de Saint-Bérain nu-şi îngădui s-o mai conteste. În plus, afirmaţiile Janei nu se putea să nu aibă o oarecare influenţă asupra spiritului său. Dacă el nu era încă la fel de convins ca ea de nevinovăţia căpitanului răzvrătit, convingerea despre realitatea crimei îi fusese măcar clătinată.

În anii ce urmară, gândurile Janei continuară să evolueze în sensul acestei înflăcărate credinţe, mai mult sentimentală decât raţională. Faptul că îşi câştigase un partizan pentru cauza pe care o susţinea, însemna ceva, desigur, dar nu cine ştie ce. La ce bun să proclame nevinovăţia fratelui ei, dacă nu era în stare s-o dovedească ? Şi dovezile acestea, cum să le strângă?

Tot gândindu-se la ele, Jane crezu că a găsit calea.

— Suntem de acord, nu-i aşa, că George n-a săvârşit crima de care este acuzat — îi spuse ea într-o bună zi lui Agenor.

— Da, draga mea — răspunse Agenor care, altminteri, nu prea mai era sigur de contrariu.

— George era prea inteligent ca să comită o asemenea prostie — continuă Jane — prea mândru ca să se înjosească astfel. Şi îşi iubea prea mult ţara ca s-o trădeze.

— Evident.

— Am trăit unul lângă altul. Îi cunoşteam gândurile, aşa cum mi le cunosc pe ale mele. El n-avea alt cult în afară de al onoarei, altă dragoste în afară de cea pe care i-o purta tatii, altă

ambiţie în afară de gloria patriei sale. Şi ai vrea ca lui să-i dea prin gând să-şi trădeze ţara, să se dezonoreze, săvârșind o faptă tâlhărească, să se acopere astfel de ruşine şi să păteze onoarea familiei ? Spune, ai vrea, Agenor?

— Eu !... Dar eu nu vreau nimic, mătuşă ! protestă Agenor, care socoti că era prudent să folosească denumirea aceasta respectuoasă, înainte de a fi poftit s-o facă.

— Şi te uiţi la mine cu nişte ochi holbaţi de parcă acum m-ai vedea pentru prima oară ! Doar ştii bine că un gând atât de ticălos nu putea încolţi în mintea lui ! Dacă ştii, atunci spune !

— Spun, mătuşă, spun.

— Bine că spui !... Cât despre cei care au născocit povestea asta de la un capăt la altul sunt nişte mizerabili...

— Nişte bandiţi...

— ...Care ar trebui să înfunde ocna !

— Sau să fie spânzuraţi !...

— ...Împreună cu ziariştii care au răspândit ştirile mincinoase, pricinuindu-ne deznădejdea şi ruşinea !

— Da, împreună cu toţi ziariştii... Să fie spânzuraţi!

— ...Să fie împuşcaţi !...

— Eşti convins, în sfârşit ?

— Absolut convins.

— De altfel, aş fi vrut să te văd că ai altă părere decât a mea, în privinţa asta !

— Doamne fereşte !...

— Cu atât mai bine ! Altminteri, mă cunoşti : te-aş fi alungat de lângă mine, şi nu te-aş mai fi revăzut niciodată !

— Să mă ferească cerul ! exclamă bietul Agenor, speriat de o ameninţare atât de cumplită.

Jane făcu o pauză şi-şi privi cu coada ochiului victima. Şi fără îndoială că o socoti ajunsă unde voia, căci, punându-şi surdină peste violenţa mai mult calculată decât sinceră, continuă pe un ton ceva mai blând :

— Nu ajunge doar ca dumneata şi eu să fim convinşi de

nevinovăţia lui George. Recunoaşte, dragă unchiule, că trebuie s-o şi dovedim.

Când o auzi spunându-i „dragă unchiule", faţa lui Agenor se lumină. Furtuna trecuse, în mod sigur.

— Aşa e — făcu el oftând uşurat.

— Altfel, degeaba o să strigăm în gura mare că George e nevinovat, căci n-o să ne creadă nimeni !

— În privinţa asta, ai toată dreptatea, draga mea.

— Când tata, chiar tata — tatăl lui ! — ia drept adevăruri, de netăgăduit nişte zvonuri a căror origine nu se cunoaşte, când moare de ruşine şi de mâhnire sub ochii noştri, fără să fi controlat toate scornelile acestea ticăloase, când nu strigă auzind cum îi e acuzat fiul : „Minţiţi! George e incapabil de o asemenea crimă !", cum am putea noi să-i convingem pe străini, fără să le aducem dovezi de netăgăduit despre nevinovăţia fratelui meu ?

— E limpede ca lumina zilei — aprobă Agenor, scărpinându-şi bărbia. Dar... dovezile acestea... unde să le găsim ?

— Nu aici, fireşte... Jane făcu o pauză, apoi adăugă cu jumătate glas : În altă parte, poate...

— În altă parte ? Unde, draga mea copilă ?

— Acolo unde s-a petrecut, drama. La Kubo.

— La Kubo ?...

— Da, la Kubo. Acolo s-ar găsi mai întâi mormântul lui George, fiindcă acolo a murit, după câte se povesteşte, şi dacă e mort cu adevărat, s-ar vedea în ce fel a murit. Apoi ar fi căutaţi şi găsiţi supravieţuitori ai dramei. Trupa comandată de George era numeroasă. E imposibil ca toţi oamenii lui să fi dispărut. Martorii aceştia ar fi interogaţi, şi prin ei s-ar afla adevărul.

Faţa Janei se iluminase, pe măsură ce ea vorbea. Vocea îi fremăta, plină de un entuziasm stăpânit.

— Ai dreptate, fetiţo ! exclamă Agenor, căzând cu naivitate în cursă.

Jane îşi reluă aerul şiret.

— Ei bine — spuse ea — dacă am dreptate, trebuie mers acolo.

— Unde ? întrebă Agenor uluit.

— Păi... la Kubo, unchiule !

La Kubo!... Şi pe cine naiba vrei tu să trimiţi la Kubo ?

Jane îi puse braţele pe după gât.

— Pe dumneata, unchiule dragă, şopti ea cu glas dulce.

— Pe mine !...

Agenor se desprinse. De data aceasta era mâniat serios.

— Eşti nebună ?... protestă el, făcându-se că se depărtează.

— Nu chiar atât de nebună pe cât crezi — răspunse Jane, punându-i-se în cale. De ce, mă rog, n-ai merge la Kubo ? Nu-ţi plac călătoriile ?

— Nu pot să le sufăr. Să iau un tren la o oră fixă e peste puterile mele.

— Nici pescuitul nu poţi să-l suferi, nu-i aşa ?

— Pescuitul ?... Nu văd...

— Ce-ai spune de-un peşte fript, prins în Niger? Ar fi ceva deosebit, nu-i aşa ? În Niger, unde porcuşorii sunt cât rechinii, unde obleţii seamănă cu tonii ! Şi asta nu te-ar ispiti ?

— Nu zic ba... Totuşi...

— Pescuind, ai face ancheta, i-ai interoga pe indigeni.

— În ce limbă ? o întrerupse ironic Agenor. N-am auzit ca făpturile astea să vorbească englezeşte.

— De aceea ar fi mai bine să-i interoghezi în limba bambara — răspunse Jane cu nevinovăţie.

— În bambara ?... Parcă eu ştiu bambara !

— De aceea ai s-o înveţi.

— La vârsta mea ?

— Am învăţat-o eu, care îţi sunt mătuşă !

— Tu !... Tu vorbeşti bambara ?...

— Sigur că da. Ia ascultă : *„Dji lokho a be na*".

— Ce mai e şi păsăreasca asta ?

— Înseamnă : „Mi-e sete". Şi : „I *du, nono i mita*".

— Drept să-ţi spun... nono... mita...

— Asta înseamnă : „Intră, şi ai să bei lapte". Şi : *„Kuhho be na, kunu uarara tite a man dumuni*". Nu încerca să ghiceşti. Traducerea : „Mie tare foame, n-am mâncat de ieri seară".

— Şi va trebui să învăţ asta ?

— Asta şi altceva încă, ba chiar va trebui să înveţi cât mai repede, căci ziua plecării e aproape.

— Cum ziua plecării ?... Păi, eu nu plec !... Ce idee ! ...Nu, nu mă văd de loc pălăvrăgind cu sălbaticii tăi !

Jane păru că renunţă să-l mai convingă.

— Atunci, mă duc singură — spuse ea tristă.

— Singură !.... îngăimă Agenor năucit. Vrei deci să mergi...

— La Kubo ? Sigur că da.

— La o mie cinci sute de kilometri de coastă ?

— La o mie opt sute, unchiule.

— Să înfrunţi cele mai mari primejdii !... Şi toate astea singură !

— N-am încotro, dacă nu vrei să vii cu mine — răspunse Jane cu un ton sec.

— Dar e o nebunie ! E o aberaţie mintală ! E *delirium tremens* ! exclamă Agenor, care nu văzu altă scăpare decât să fugă trântind uşa.

Dar a doua zi, când vru s-o vadă pe Jane, ea îi trimise vorbă că nu primeşte ; şi la fel păţi şi în zilele următoare. Agenor n-avea tăria să înfrunte jocul acesta. În patru zile, el trebui să se dea bătut.

În plus, de fiecare dată când tânăra lui mătuşă dorea ceva, el ajunsese treptat să fie de părerea ei. Călătoria aceasta, privită mai întâi ca un act nesăbuit, o socoti a doua zi posibilă, la urma urmei, a treia ca pe un lucru uşor de realizat, a patra zi ca pe ceva foarte uşor de făcut.

Iată de ce, după nici de patru ori douăzeci şi patru de ore, Agenor, pocăit, îşi recunoştea greşeala şi se declara gata de

drum.

Jane avu mărinimia să nu-i poarte ciudă,

— Învaţă mai întâi limba din partea locului — îi spuse ea, sărutându-l pe amândoi obrajii.

Din clipa aceea, Agenor nu mai fu văzut decât tocind conştiincios gramatica bambara.

Totuşi, înainte de a porni la drum, Jane trebuia să capete consimţământul tatălui ei. Şi îl căpătă, mai uşor decât îndrăznise să spere. Abia îi împărtăşise, fără să intre în amănunte, intenţia de a face o călătorie, când lord Glenor îi dădu printr-un gest încuviinţarea, ca să recadă apoi imediat în mohorâta lui tristeţe. O ascultase, măcar ? Pe cât părea, nu-l mai interesa nimic din lumea aceasta.

Lucrurile fiind deci, în regulă, Jane şi Agenor începură pregătirile pentru expediţie. Pe atunci nu ştiau de cât ajutor avea să le fie misiunea Barsac. Şi făcură, deci, totul, ca şi cum ar fi trebuit să întreprindă singuri, numai cu mijloacele lor, nebuneasca raită de trei până la patru mii de kilometri.

De câţiva ani, Jane studiase cu grijă geografia meleagurilor pe care avea să le străbată. Lucrările lui Flatters, ale doctorului Barth, ale căpitanului Binger, ale colonelului Monteil o informaseră exact asupra ţinutului şi oamenilor. Ea aflase astfel că, dacă încerca o explorare cu mâna înarmată, adică înconjurându-se de o trupă impozantă de trei sau patru sute de voluntari, pe care ar fi trebuit să-i înarmeze, să-i hrănească şi să-i plătească, ar ajunge mai întâi la cheltuieli uriaşe şi s-ar ciocni mai apoi de triburi războinice care s-ar opune prin forţă unei treceri cerută cu forţa. Şi s-ar vedea silită deci să lupte ca să-şi atingă ţinta, admiţând că ar fi putut-o atinge.

Căpitanul Binger spune că, dacă vor, indigenii pot împiedica oricând trecerea unei expediţii, fie atacând-o, fie pustiind totul în calea ei şi forţând-o astfel să dea înapoi din lipsă de hrană.

Izbită de observaţia aceasta, Jane se hotărâse deci să încerce o expediţie paşnică. Puţine arme vizibile, câţiva oameni devotaţi şi siguri, şi cheia succesului, reprezentată aici nu numai prin bani, ci şi prin daruri pentru căpeteniile statelor şi pentru supuşii lor.

După ce îşi comandară îmbrăcăminte de pânză pentru anotimpul uscat, şi de lână groasă pentru anotimpul ploios, Jane şi Agenor le aranjară în cuiere uşoare, al căror număr fu redus la strictul necesar. Apoi puseră să fie împachetate darurile destinate băştinaşilor : puşti proaste, scoase din uz, pânzeturi şi imprimate colorate viu şi pestriţ, fulare de mătase şi de bumbac, mărgele de sticlă, ace de cusut, ace cu gămălie, articole de mercerie, diverse mărunţişuri, şnururi, nasturi, creioane etc., într-un cuvânt toată marfa ieftină care se găseşte la bazar.

Mai luau cu ei o mică farmacie, arme, lunete, busole, corturi de pânză, câteva cărţi şi dicţionare, hărţile cele mai recente, cratiţe şi tigăi pentru gătit, diverse ustensile de toaletă, ceai, provizii, într-un cuvânt, un întreg transport de lucruri absolut necesare, alese cu multă chibzuinţă pentru o şedere îndelungată în savană, departe de orice fel de centru de aprovizionare.

În sfârşit, o cutie de metal, al cărei nichel strălucea în soare, adăpostea o selecţie de undiţe, de fire şi de cârlige, în cantitate suficientă ca să echipeze o jumătate duzină de pescari. Cutia aceasta era bagajul personal al lui Agenor.

Mătuşa şi nepotul, sau unchiul şi nepoata, cum vreţi, se înţeleseseră să meargă la Liverpool, de unde urmau să se îmbarce pe un vas al companiei White Star Line, „*The Ceres*", cu destinaţia coasta Africii. Primul lor gând fusese să pornească din Gambia engleză. Dar aflând, în timpul unei escale la Saint-Louis, că la Conakry era aşteptată o misiune franceză şi că misiunea trebuia să urmeze un itinerar identic cu al lor, hotărâră să facă drumul împreună cu compatrioţii lui Saint-Bérain.

Pe la sfârşitul lui septembrie, cei doi îşi expediară la Liverpool numeroasele lor bagaje şi, la 2 octombrie, prânziră pentru ultima oară în tête à tête, lord Buxton nepărăsindu-şi niciodată camera, în sufrageria mare a castelului Glenor. Acest ultim prânz se desfăşură în tăcere şi tristeţe. Oricât de măreaţă îi era sarcina pe care şi-o impuse, Jane Buxton nu se putea împiedica să nu-şi spună că poate n-o să mai revadă niciodată castelul, leagăn al copilăriei şi al tinereţii ei, şi că, atunci când va reveni, dacă va reveni vreodată, bătrânul lord poate că nu se va mai afla acolo ca să-i întindă braţele.

Şi totuşi, mai ales pentru el încerca Jane aventura aceasta plină de primejdii şi de osteneli. Avea să facă toate eforturile doar ca să mai aducă un pic de bucurie în sufletul lui deznădăjduit, să reabiliteze numele familiei şi să şteargă pata care murdărise blazonul.

Când sosi ora plecării, Jane îi ceru tatălui ei îngăduinţa de a-şi lua rămas bun de la el. Şi ea, ca şi Agenor, fură primiţi în camera bătrânului. Acesta se afla aşezat lângă o fereastră înaltă care dădea spre câmpie. Privirea lui fixă părea pierdută în zare, ca şi cum ar fi aşteptat să se ivească dintr-acolo cineva. Cine, oare ? George, fiul său, George, trădătorul ?

Auzindu-şi fiica intrând, bătrânul întoarse încetişor capul şi ochii stinşi i se luminară. Dar nu se zări decât o licărire, căci pleoapele obosite i se închiseră ; faţa lui rămase neclintită, ca de obicei.

— Adio, tată ! murmură Jane, stăpânindu-şi cu greu lacrimile.

Lord Glenor nu răspunse. Săltându-se în fotoliu, el îi întinse fiicei sale mâna, apoi, strângând-o cu duioşie la piept, o sărută pe frunte.

De teamă să nu izbucnească în plâns, Jane se smulse din îmbrăţişarea lui şi fugi din cameră.

Bătrânul apucă atunci mâna tânărului de Saint-Bérain, i-o strânse cu putere şi, ca pentru a-i cere ocrotirea, arătă cu un

gest spre uşa prin care Jane tocmai dispăruse.

— Bizuiţi-vă pe mine — îngăimă Agenor.

Imediat, lord Buxton îşi reluă poziţia de mai înainte, şi privirea i se pierdu iar peste câmp, pe când Saint-Bérain se retrăgea adânc emoţionat.

O trăsură îi aştepta pe călători în curtea castelului, ca să-i ducă la gara din Uttoxeter, cam la două mile distanţă.

— Unde mergem ? întrebă, pe când se urca în trăsură, incorigibilul Agenor, care, tulburat încă de vizita abia terminată, nu mai ştia de ce părăseau Glenorul.

Jane se mulţumi să ridice din umeri. Trăsura porni.

Dar, de-abia făcuseră vreo cinci sute de metri, când domnul de Saint-Bérain fu cuprins deodată de o agitaţie extraordinară. Nu mai putea vorbi, se sufoca.

— Undiţele !... Undiţele mele !... izbucni el, în sfârşit, cu o voce sfâşietoare.

Călătorii trebuiră deci să se întoarcă la castel, să caute faimoasele undiţi uitate de veşnic distratul Agenor, şi mai pierdură astfel un sfert de oră, întreg. Când ajunseră la gară, expresul sosise. Călătorii mai avură timp exact cât să se urce în el, ceea ce îl făcu pe Agenor să spună, nu fără oarecare trufie :

— Este a doua oară în viaţa mea când nu pierd trenul. Jane nu se putu împiedica să zâmbească printre lacrimile pe care acum le lăsa să curgă în voie.

— Astfel începu, pentru cei doi exploratori, călătoria aceasta plină de surprize, pe care ei erau departe de a le bănui. Ar mai fi plecat oare Jane, dacă ar fi ştiut ce avea să se întâmple în lipsa ei ? Şi-ar fi părăsit ea nefericitul tată dacă ar fi putut bănui ce lovitură avea să mai primească, pe când ea îşi risca viaţa ca să-l scape de deznădejde ?

Dar nimic n-o putea face pe Jane să prevadă tragedia care avea să se desfăşoare în birourile de la Central Bank, şi nici acuzaţiile infamante aduse fratelui ei, Lewis ; convinsă că-şi serveşte tatăl, ea îl părăsea tocmai când ajutorul ei i-ar fi fost

mai trebuitor ca oricând.

Adusă de un servitor prea zelos, ştirea despre dispariţia lui Lewis Robert Buxton ajunse la lordul Glenor în dimineaţa care urmă după crima din Old Broad street, adică la 1 decembrie. Lovitura căzu ca o măciucă. Urmaşul neprihănit al unui lung şir de eroi, acest îndârjit slujitor al cultului onoarei, află într-o clipă că, din cei doi fii ai lui, unul era trădător, iar celălalt tâlhar.

Nefericitul bătrân scoase un geamăt înăbuşit, îşi duse mâinile la gâtlej şi se prăbuşi pe parchet.

Servitorii se îngrămădiră în jurul lui, îl ridicară, îi dădură îngrijiri, până când el deschise ochii.

Privirea ochilor acestora avea să fie de acum înainte singurul semn că viaţa nu-i părăsise încă inima chinuită. Lord Buxton trăia, dar trupul lovit de paralizie îi era osândit la o veşnică nemişcare. Pesemne însă că atâta nu era de ajuns pentru cruzimea pe care o arată uneori soarta. În trupul fără mişcare, creierul rămăsese lucid. Insensibil, mut, neclintit, lord Buxton gândea !

Dacă ţinem seama de diferenţa de longitudine, exact în clipa când tatăl ei se prăbuşea fără simţiri, Jane Buxton, ajutată de căpitanul Marcenay, punea piciorul în scară şi, străbătând podul care leagă Conakry de continent, îşi începea cu adevărat călătoria şi făcea primii paşi în beznele misterioasei Africi.

IV. UN ARTICOL DIN ,,EXPANSIUNEA FRANCEZĂ’’

La 1 ianuarie, cititorii *„Expansiunii franceze*" avură prilejul, să savureze, ca dar de Anul nou, articolul următor, al cărui titlu era subliniat cu litere de-o şchioapă şi care era scris de pana uneori fantezistă - cine poate controla minciuna venită de departe? - a iscusitului său reporter, domnul Amédée Florence, căruia cititorul va binevoi să-i scuze stilul uneori familiar :

MISIUNEA BARSAC

(Corespondenţă de la trimisul nostru special)

Misiunea face pui. — Pornim. — Lovitura măgarului. — Un ospăţ negru. — Ai văzut luna ? — Prea multe rime. — O elegantă. — O nouă recrută.

ÎN SAVANĂ, 1 *decembrie*. După cum spuneam în ultima mea corespondenţă, misiunea Barsac urma să pornească la drum astăzi, 1 decembrie, la şase dimineaţa. La ora aceea, eram toţi gata, atât noi cât şi doi voluntari veniţi să se adauge celor opt membri oficiali şi oficioşi, cunoscuţi cititorilor. Şi n-aveam de gând să ne plângem de lucrul acesta, căci unul din cei doi voluntari este o tânără, într-adevăr, încântătoare, o franţuzoaică crescută în Anglia, de unde a adus un uşor accent, cât se poate de plăcut. Domnişoara Jane Mornas, acesta îi e numele. Celălalt voluntar, unchiul ei, dacă nu cumva îi e nepot, căci n-am izbutit încă să le descurc legăturile de rudenie, se numeşte Agenor de Saint-Bérain. E un original sută la sută, ale cărui momente de distracţie, ajunse legendare la Conakry, ne dau speranţa că nu ne vom plictisi.

Domnişoara Mornas şi domnul de Saint-Bérain călătoresc pentru propria lor plăcere. Dar aş dovedi o totală lipsă de galanterie dacă n-aş adăuga : şi pentru a noastră. Ei au adus doi servitori negri, foşti tiraliori senegalezi, care trebuiau să le servească drept călăuze, dacă nu drept tălmaci, căci cei doi globe-trotters ai noştri cunosc destul de bine bambara şi diversele dialecte ale ţinuturilor pe care le vom străbate. Domnişoara Mornas, mai ales, are un fel al ei de a te întâmpina cu un *Ini-tie* (bună ziua) !... E ceva grozav !

Domnul Barsac a reţinut şi repetă într-una cuvintele acestea care, rostite de el, nu mai au acelaşi farmec.

Deci, azi-dimineaţă, 1 decembrie, ne aflam toţi, de la cinci şi jumătate, adunaţi în piaţa cea mare din Conakry, în faţa

reşedinţei.

Aşa cum am explicat mai înainte, domnul Barsac dorea să facă o expediţie atât de paşnică, încât să fie formată numai din civili. La fel de optimist ca la tribuna Camerei, el se gândea că n-are decât să se înfăţişeze diverselor triburi cu o ramură de măslin în mână, ca să facă astfel, de la Conakry la Kotonu, mergând paralel cu Nigerul, o simplă plimbare prielnică sănătăţii. La fel gândea şi domnişoara Mornas, care se temea ca o prea mare desfăşurare de forţe să nu-i sperie pe indigeni.

Dar partea Barsac-Mornas s-a lovit de opoziţia părţii Baudrières. Şeful-adjunct al misiunii — iată un om care nu prea zâmbeşte ! — făcu o sumbră descriere a pericolelor pe care le vor întâmpina, vorbi despre demnitatea unei misiuni condusă de doi reprezentanţi ai poporului francez, de prestigiul pe care i l-ar da o escortă de soldaţi şi, lucru care ne-a mirat, guvernatorul, domnul Valdonne, îl susţinu.

Fără să conteste că pătrunderea franceză n-ar fi pacificat într-o mare măsură teritoriul negru, guvernatorul repetă cele spuse înaintea lui, de la tribuna Camerei, de către domnul Chazelle, ministrul coloniilor. Domnul Valdonne ne reaminti că unele fapte destul de misterioase, sau măcar neexplicate încă, permiteau temerea că s-ar pregăti o răscoală. De vreo zece ani, şi mai ales în ultimul timp, în special în regiunea Nigerului, de la Say la Djenné, s-ar părea că sate întregi au fost părăsite brusc, iar locuitorii lor au dispărut, şi că alte sate au fost jefuite şi arse, nu se ştie de cine. Pe scurt, o serie de zvonuri tind să creeze impresia că s-ar pregăti ceva în umbră, fără ca nimeni să ştie ce.

Cea mai elementară prudenţă obliga deci misiunea să se lase escortată de o trupă de soldaţi. Părerea aceasta învinse, spre marea satisfacţie a domnului Baudrières, iar domnul Barsac trebui să accepte ideea că va fi ocrotit de căpitanul Marcenay şi de cele două sute de călăreţi ai săi.

La şase, totul e gata. Convoiul se formează sub conducerea

unui negru, care a făcut de mai multe ori călătoria de la Conakry la Sikasso, şi care trebuie să ne servească drept călăuză. Numele lui e Moriliré. Călăuza aceasta e un vlăjgan, de treizeci de ani, fost *dugukussadighi* (ofiţer) al lui Samory. Moriliré e îmbrăcat cu pantaloni de bumbac şi cu o veche tunică de infanterie colonială cu galoane ponosite şi murdare. Dacă e desculţ, în schimb poartă pe cap o cască de pânză, odinioară albă, împodobită cu un superb penaj tricolor. Însemnul funcţiei lui e o bâtă solidă, care îi va sluji să se facă mai bine înţeles de hamalii şi de conducătorii măgarilor.

Imediat după el se aşază domnişoara Mornas, încadrată de domnul Barsac şi de căpitanul Marcenay. De ! Cei doi par să nu fi rămas insensibili la frumuseţea tinerei fete. Pariem că în timpul călătoriei va avea loc între ei un duel al galanteriei. Cititorii pot fi siguri că-i vom ţine la curent cu peripeţiile acestui duel.

După primul grup descris mai sus, urmează domnul Baudrières, la distanţă de un cap de cal (am spus oare că toţi suntem călări ?), dar privirea lui severă pare că-l dezaprobă pe colegul care arată în mod vădit cât de plăcută îi este frumoasa noastră tovarăşă de drum. Îl privesc cu coada ochiului pe şeful-adjunct. Ce slab e ! Şi ce rece ! Şi ce trist !… Pe cinstea mea, nu prea ştie să zâmbească !

La trei paşi în urma onorabilului deputat al departamentului Nord, vin domnii Heyreux, Poncin şi Quirieu, apoi doctorul Châtonnay şi geograful, domnul Tassin, care discută — de pe acum ! etnografie.

Convoiul propriu-zis va merge în urma lor. E compus din cincizeci de măgari conduşi de douăzeci şi cinci de oameni şi din cincizeci de hamali, dintre care zece sunt ai domnişoarei Mornas şi ai domnului de Saint-Bérain. Pe flancuri, călăreţii căpitanului Marcenay. Cât despre sluga dumneavoastră, el are de gând să călărească de colo-colo, în lungul coloanei, şi să treacă de la unul la altul.

Tchoumuki şi Tongané, cei doi servitori ai domnişoarei Mornas, formează ariergarda.

Exact la şase, e dat semnalul de plecare. Coloana se urneşte. În momentul acela, drapelul tricolor e înălţat pe reşedinţă — scuzaţi ! să dăm culoare locală : pe coliba guvernatorului, care, în mare ţinută, după cum se cuvine, ne adresează un ultim salut de la înălţimea balconului său. Trâmbiţele şi tobele secţiei de infanterie colonială detaşată la Conakry sună şi bat onorul. Noi ne ridicăm pălăriile. Clipa e niţeluş solemnă şi — n-aveţi decât să râdeţi — mărturisesc că-mi simt pleoapele umezite.

De ce a trebuit ca solemnitatea aceasta să fie tulburată de un incident ridicol ?

Saint-Bérain ? Unde e Saint-Bérain L-am uitat pe Saint-Bérain ! Toată lumea îl caută, îl strigă. Împrejurimile răsună de ecourile numelui său. Zadarnic însă ! Saint-Bérain nu răspunde.

Începem să ne temem de vreo nenorocire. Totuşi, domnişoara Mornas nu pare îngrijorată şi ne liniştim şi noi.

Nu, domnişoara Mornas nu e îngrijorată. Dar e furioasă, nu glumă!

— În trei minute îl aduc pe domnul de Saint-Bérain — spune ea cu dinţii strânşi, şi dă pinteni calului.

Înainte de a porni, îşi face totuşi timp să se întoarcă spre mine şi să-mi spună : „Domnule Florence !" cu un mic aer de rugăminte pe care l-am înţeles perfect. De aceea dau şi eu pinteni calului şi pornesc după ea.

După un galop de câteva clipe, ajungem la ţărmul mării, în partea dinspre larg — Conakry, ştiţi, fără doar şi poate, că e situat pe o insulă — şi acolo, ce văd ?

Domnul de Saint-Bérain ! Da, doamnelor şi domnilor, domnul de Saint-Bérain viu şi natural, ca dumneavoastră şi ca mine !

Ce-o fi făcând acolo ? Ca să aflăm, ne oprim o clipă.

Domnul de Saint-Bérain s-a instalat comod pe nisipul

ţărmului, şi parcă nici n-ar bănui că face să aştepte o misiune oficială. El discută prieteneşte cu un negru care îi arată nişte cârlige de pescuit, pesemne de o formă necunoscută în Europa, şi îi dă nesfârşite explicaţii despre ele. Apoi se ridică amândoi şi se îndreaptă spre o barcă trasă pe jumătate la mal. Negrul se urcă în barcă... Iartă-mă, Doamne ! Oare nu se pregăteşte şi domnul de Saint-Bérain să se îmbarce ?

Dar n-are timp s-o facă.

— Nepoate ! strigă deodată domnişoara Mornas, cu glas sever.

(Fără îndoială, îi e nepot.)

Cuvântul acesta e suficient. Domnul de Saint-Bérain se întoarce şi îşi zăreşte mătuşa, fiindcă mătuşă îi este. Se pare că vederea ei îi împrospătează memoria, căci iată-l scoţând strigăte deznădăjduite, înălțând braţele spre cer, aruncându-i un pumn de gologani prietenului său negru şi luând, în schimb, un pumn de cârlige pe care le vâră de-a valma în buzunar, apoi alergând cât îl ţin picioarele spre noi.

E atât de comic, încât izbucnim în râs. Domnişoara Mornas descoperă astfel două şiruri de dinţi orbitor de albi. Orbitor, menţin cuvântul.

Întoarcem, şi domnul de Saint-Bérain aleargă la trap pe lângă caii noştri. Dar domnişoarei Mornas i se face milă de bietul om şi, oprindu-şi calul la pas, îi spune cu duioşie :

— Nu alerga aşa, unchiule ! Ai să fii leoarcă de transpiraţie.

(Deci, i-e unchi ? Vai, m-apucă ameţeala !)

Regăsim convoiul, suntem întâmpinaţi cu zâmbete ironice. Domnul de Saint-Bérain nu se tulbură pentru atâta lucru. El pare doar mirat că găseşte în piaţă atâta mulţime de oameni.

— Nu cumva am întârziat ? întrebă el cu nevinovăţie. Atunci întreaga coloană pufneşte în râs. Domnul de Saint-Bérain râde şi el. Mie îmi place tipul...

Dar încă n-am pornit la drum.

În clipa când domnul de Saint-Bérain se apleacă pentru a-şi controla, ca un bun călăreţ ce este, chinga şeii, ghinionul face ca trusa cu undiţe, pe care o poartă în bandulieră, să lovească crupa unui măgar. Animalul e sensibil şi-i arde o copită nefericitului de Saint-Bérain care se prăbuşeşte în praf.

Câţiva se grăbesc să-i sară în ajutor. Dar originalul nostru s-a şi pus pe picioare.

— Asta mult bun !... Domn aibă noroc — îi spune Tongané. Dacă albină înţepat sau cal dat copită, drum lung, mult bun.

Fără să-i răspundă, domnul de Saint-Bérain, periat şi scuturat zdravăn, sare în şa, iar convoiul poate, în sfârşit, să se urnească din loc.

Între timp, soarele a răsărit şi primele lui raze ne luminează vesele drumul.

Cel pe care îl urmăm, după ce am trecut podul care leagă Conakry de continent, e destul de bun. E un drum adevărat, lat de cinci-şase metri, pe care o trăsură ar putea lesne să treacă. Drumul acesta îl vor ţine până la Timbo, adică aproape patru sute de kilometri. Deci, până la Timbo cel puţin, n-avem a ne teme de greutăţi materiale.

Pe de altă parte, vremea e frumoasă, temperatura e plăcută — abia 17° la umbră — şi nu ne vor supăra cumplitele ploi tropicale al căror anotimp a trecut.

Nu zău, totul e cât se poate de bine !

Pe la zece, trecem peste un pod o apă despre care domnul Tassin ne spune că e un afluent al râului Manea, sau al râului Morebayah, dacă nu cumva e chiar unul din aceste două râuri. La ora actuală, ne aflăm încă într-o cumplită îndoială în privinţa aceasta.

De altfel, trecerea râurilor e lucrul cel mai obişnuit în călătoriile prin această parte a Africii. Ca să zic aşa, nu există zi în care să n-ai de traversat unul sau mai multe râuri. Să fim deci înţeleşi : articolele mele, nefiind un curs de geografie, nu voi vorbi despre exerciţiile acestea, afară de cazul când, într-un fel

sau altul, vor fi ieşite din comun.

În împrejurimile Conakry-ului drumul urmează o linie aproape dreaptă, printr-un ţinut puţin accidentat, şi e mărginit de terenuri destul de bine cultivate. Lanuri de porumb sau de mei, şi câteva pâlcuri de arbori, tufe de bumbac, bananieri, papaya. Ici-colo, întâlneşti câteva cătune cu totul neînsemnate, cărora domnul Tassin le atribuie cu multă siguranţă nume pe care eu le socotesc pure fantezii. Dar pentru noi este exact ca şi cum ar fi autentice.

Pe la zece, când zăpuşeala a crescut, căpitanul Marcenay a comandat repaus. Am făcut douăzeci de kilometri de la Conakry, ceea ce e foarte frumos. Vom lua masa şi ne vom odihni; apoi, după o nouă gustare, vom porni, pe la cinci după-amiază, iar pentru noapte vom poposi pe la nouă seara.

Cum programul acesta va trebui să fie zilnic, n-am să mai revin asupra lui. De altfel, să fie bine înţeles că n-am de gând să-mi plictisesc cititorii cu detaliile mărunte ale drumului. Eu privesc lucrurile mai de sus, şi nu voi nota, în articolele mele, decât faptele importante pentru vreun motiv oarecare.

Acestea spuse, să reluăm firul.

Locul de popas a fost fericit ales de căpitanul Marcenay. Ne-am instalat la umbra unui crâng care ne va adăposti din plin împotriva arşiţei. Pe când soldaţii se împrăştie, noi — adică membrii misiunii, domnişoara Mornas, căpitanul, domnul de Saint-Bérain şi sluga dumneavoastră — noi, deci, luăm loc într-un luminiş minunat. Îi ofer o perniţă tovarăşei noastre de călătorie, dar căpitanul Marcenay şi domnul Barsac mi-au luat-o înainte şi au adus fiecare câte un scăunel pliant. Încurcătură ! Domnişoara Mornas nu mai ştie pe care să-l aleagă. Căpitanul şi şeful misiunii au şi început să se privească pieziş. Domnişoara Mornas îi împacă, aşezându-se jos, pe perniţa mea. Cei doi admiratori mă privesc chiorâş.

Domnul Baudrières se aşază deoparte, pe un mănunchi de iarbă, într-un grup format din cei pe care i-am numit „neutri".

Aceştia sunt delegaţii, mai mult sau mai puţin competenţi, ai diferitelor ministere, domnii Heyrieux, Quirieu şi Poncin.

Ultimul, şi cel mai deosebit dintre ei, a luat într-una note, încă de la plecare. Ce fel de note nu prea ştiu. Dac-ar fi mai puţin „oficial", aş îndrăzni să insinuez că întruchipează de minune tipul domnului Prud'homme[1], dar măreţia sa îmi pune un bou pe limbă, cum ar fi spus baronul Flomer. Cu o asemenea frunte, sau eşti uimitor de inteligent, sau eşti uluitor de prost. Cale de mijloc nu există. În care din aceste două categorii trebuie situat domnul Poncin ? Cu timpul voi afla.

Doctorul Châtonnay şi domnul Tassin, pe care îi asemăn cu păsările acelea numite inseparabile, se duc să stea sub un smochin. Îşi întind pe jos hărţile geografice. Sper să nu facă din ele singura lor hrană !

Moriliré, care, hotărât lucru, e un flăcău descurcăreţ, face să fie adusă în mijlocul grupului nostru o masă, apoi o bancă, pe care eu mă instalez, păstrându-i un loc şi domnului de Saint-Bérain.

Domnul de Saint-Bérain e lipsă la apel. De altfel, domnul de Saint-Bérain e totdeauna lipsă la apel.

Moriliré pregăteşte un cuptor de campanie. Ajutat de Tchumuki şi de Tongané, el o să ne facă mâncarea, căci s-a hotărât să ne atingem cât mai puţin de conservele şi de proviziile aduse din Europa, rezervate pentru cazurile care, sperăm să fie rare, când ţinutul străbătut nu ne va oferi hrană proaspătă şi în cantităţi suficiente.

Moriliré a cumpărat carne la Conakry. Ne-o arată :

— Eu facem tocana bună cu *sade* (miel), fragezi ca un copilaş — spune el.

Fraged ca un copilaş ? Comparaţia aceasta face să ne treacă un fior. O fi gustat oare Moriliré carne de om ? Îl întrebăm. El ne răspunde, ipocrit, că n-a mâncat niciodată, dar

[1] Prud’homme Joseph – personaj creat de scriitorul şi caricaturistul Henri Monnier (1805-1877), şi care întruchipează pe mic-burghezul limitat şi mulţumit de sine.

că a auzit vorbindu-se despre gustul ei minunat. Hm !...

Prima noastră masă nu aminteşte cu nimic mesele de la Cafe Anglais, dar e, totuşi, bună. Gândiţi-vă numai: ciosvârtă de miel la grătar, cu aluat de mei şi sos cu unt de *karité*, salată din măduvă de ronier[1], plăcintă de porumb, smochine, banane şi nuci de cocos. Ca băutură, apa curată a unui izvor care curge la picioarele noastre, şi, pentru cei care au chef, vin de palmier.

Aceste felurite mâncăruri au fost precedate de un aperitiv pe care bucătarul nostru şef nu-l prevăzuse. Dar să nu anticipăm, cum se spune în romanele bine construite.

Pe când Moriliré şi cele două ajutoare ale sale prepară masa anunţată, doctorul Châtonnay, care s-a apropiat de noi, ne dă, în privinţa meniului, explicaţii pe care le-aş numi tehnice.

— Despre miel — spune el — nu mai vorbesc ; ştiţi şi dumneavoastră la fel de multe ca şi mine. Meiul, care îl va însoţi la masa noastră, e o cereală asemănătoare cu grâul. Amestecat cu unt de *karité* sau de *cé*, arborele care produce untul poartă amândouă aceste nume, meiul dă un sos bunicel, cu condiţia ca untul să fie bun. Untul este extras din fructul arborelui, un fel de nucă sau de castană. E obţinut printr-o serie de frecări şi de topiri, iar la urmă e purificat printr-o ultimă topire, adăugându-i-se câteva picături de apă rece, când dă în clocot. Atunci devine foarte gustos.

— Toate le ştiţi, doctore ! îl admiră domnişoara Mornas.

— Nu le ştiu pe toate, domnişoară, dar am citit mult, şi mai ales admirabila lucrare a căpitanului Binger. Tot el o să-mi îngăduie să vă spun ce e salata de ronier. Ronierii sunt de două feluri : masculi şi femele. Masculii nu fac fructe, dar dau un lemn grozav de tare, care are avantajul de a nu putrezi în apă şi de a nu putea fi distrus de termite. Ronierul femelă dă fructe

---

[1] Palmier din India şi Africa, cu foi palmate, ai cărui muguri, ca şi fructele, sunt comestibile şi din seva căruia se prepară o băutură, (n.r.)

plăcute la gust. Frunza lui are felurite întrebuinţări : foloseşte la acoperit colibele, e bună de evantaie, de făcut rogojini, de făcut funii... Ba poate folosi chiar şi ca hârtie de scris. Iată o plantă cu adevărat utilă !... Cât despre salată, ea se face din măduva unui ronier tânăr, în floarea vârstei. L-am întrerupt :

— Nu zău, doctore, spui un adevărat poem ! Doctorul avu bunătatea să surâdă, şi continuă :

— Sfârşitul spuselor mele va fi mai puţin poetic, fiindcă miezurile acestea sunt puse uneori în oţet, ca să se facă din ele... castraveciori !

Aici ajunsese savantul cu explicaţiile sale ştiinţifice, când atenţia ne fu atrasă de nişte strigăte venite din pădure. Am recunoscut imediat glasul care le scotea.

Fac prinsoare că dacă le-aş pune cititorilor simpla întrebare : „Al cui era glasul ?", ei mi-ar răspunde imediat, în cor : „Asta-i bună ! Păi al domnului de Saint-Bérain !"

Şi cititorii nu s-ar înşela, căci chiar domnul de Saint-Bérain în persoană era cel care cerea ajutor.

M-am grăbit să alerg la chemarea lui, urmat de căpitanul Marcenay şi de domnul Barsac, şi l-am găsit într-o baltă, înfundat până la brâu în nămol.

După ce l-am scos pe uscat, l-am întrebat:

— Cum de-ai căzut în baltă sau în *marigot,* ca s-o numesc ca prin partea locului ?

— Am alunecat — îmi răspunse el stropindu-mă cu noroi. Pescuiam.

Cu undiţa ?

— Da' de unde ! Cu mâna, dragul meu.

— Cu mâna ?

Domnul de Saint-Bérain ne arătă casca lui colonială, învelită în haina de pânză.

— Stai ! spuse el, fără să dea alt răspuns. Haina trebuie desfăcută cu grijă, altfel ele au să zboare.

Care ele ?

—Broaştele.

Pe când noi stăteam de vorbă, domnul de Saint-Bérain pescuia broaşte. Ce maniac !

— Bravo ! îl felicită domnul Barsac. Broaştele sunt foarte gustoase... Dar ascultaţi cum orăcăie cele pe care le-aţi prins. Se vede cât de colo că nu vor să fie mâncate.

— Dacă nu cumva strigă ca să ceară un rege[1] spusei eu. Gluma nu era prea bună, recunosc. Dar în junglă...

Acestea spuse, ne-am reîntors la tabără. Saint-Bérain îşi schimbă hainele şi Moriliré fierse produsul pescuitului. Masa fiind pusă, am mâncat cu pofta unor oameni care, în loc de aperitiv, au înghiţit douăzeci de kilometri călare.

Se înţelege de la sine că domnişoara Mornas prezida. Era, într-adevăr, delicioasă. (Cred că am mai spus-o, dar oricât aş repeta, tot nu e de ajuns.) Simplă, fără mofturi, ca un băieţandru încântător, ea ne-a făcut repede să ne simţim la largul nostru.

— Unchiul... (Deci, hotărât lucru, i-e unchi ! Ne-am înţeles, o dată pentru totdeauna !) Unchiul — spunea ea — m-a crescut ca pe un băiat şi a făcut din mine un bărbat. Vă rog să uitaţi că sunt femeie şi să mă priviţi ca pe un camarad.

Aceasta n-o împiedică să-i adreseze căpitanului Marcenay unul din uşoarele zâmbete care arată limpede ca lumina zilei că la asemenea soi de băieţi cochetăria nu-şi pierde niciodată drepturile.

Ne-am băut cafelele. După care, întinşi alene în ierburile înalte, la umbra palmierilor, ne-am lăsat în voia plăcerilor siestei.

Plecarea, după cum am spus, era fixată pentru ora cinci, dar, când a trebuit să refacem convoiul, am dat de greu, dacă pot folosi expresia aceasta.

Când a sosit momentul, Moriliré le-a poruncit zadarnic oamenilor săi să se pregătească. Spre marea noastră mirare, ei

---

[1] Aluzie la fabula „Broaştele şi Zeus" de Esop.

au refuzat. Strigând toţi odată că nu văd luna, şi că nu vor porni la drum atâta vreme cât n-or vedea luna.

Eram năuciţi, dar savantul domn Tassin ne-a făcut să înţelegem misterul.

— Ştiu ce se întâmplă — ne explică el. Toţi exploratorii au povestit asta în descrierile lor de călătorie. Când e lună nouă, şi astă-seară ea n-are decât două zile, negrii obişnuiesc să spună : „E semn rău. Nimeni n-a văzut încă luna. Drumul n-o să ne fie prielnic".

— *Ioo! Ioo !* (Da! Da!) aprobară zgomotos conducătorii măgarilor şi hamalii adunaţi în jurul nostru, cărora Moriliré le traduse cuvintele savantului geograf. *Karo! Karo !* (Luna ! Luna !)

Eram convinşi că, dacă, satelitul ar continua să refuze să se ivească, încăpăţânaţii aceştia vor continua să refuze să plece. Şi nu se înnoptase încă de tot, iar cerul era înnorat.

Într-adevăr, harapii se încăpăţânară, şi poate că ne-am mai afla şi acum tot acolo, dacă, cu puţin înainte de ora şase, palidul corn al lunii nu s-ar fi ivit, în fine, între doi nori. Negrii scoaseră strigăte de bucurie.

— *Allah ma tula kende* — spuneau ei, lovindu-şi frunţile cu mâna dreaptă. *Karo kutaye.* (Alah m-a ţinut sănătos. Văd luna nouă.)

Coloana se urni imediat, fără nici o altă dificultate..

Numai că pierduserăm două ore, şi etapa de seară a trebuit să fie scurtată tot cu atât.

Pe la nouă, ne oprim în plină savană şi ridicăm corturile. Ţinutul nu e, totuşi, complet pustiu. La dreapta potecii e o colibă indigenă, altminteri părăsită, iar la stânga zărim alta, care pare locuită.

Căpitanul Marcenay o cercetează pe cea dintâi, şi, socotind-o destul de bună de locuit, îi propune domnişoarei Mornas să se adăpostească acolo peste noapte. Ea acceptă şi dispare în hotelul acesta neaşteptat.

Abia ne părăsise de vreo zece minute, când o auzirăm chemându-ne cu strigăte puternice. Am dat fuga şi am găsit-o în picioare, în faţa colibei, arătându-ne cu dezgust podeaua de lut.

— Ce e asta ? întrebă ea.

„Asta" erau nenumăraţi viermi albi, care ieşeau din pământ şi se târau la suprafaţă în cantitate atât de mare, încât pământul părea acoperit de mici vălurele mişcătoare.

— Închipuiţi-vă, domnilor, cum m-am speriat când am simţit pe faţă şi pe mâini atingerea lor rece ! spuse domnişoara Mornas. Degeaba mă scutur, căci ei cad mereu de pe mine. Pfui ! Dezgustătoare animale !

Între timp, sosi domnul de Saint-Bérain, care găsi uşor explicaţia situaţiei.

— Ia te uită ! exclamă el, grozav de vesel. Astea sunt râme !

Şi erau, într-adevăr, râme, căci domnul de Saint-Bérain se pricepea, nu glumă, în privinţa aceasta.

Tocmai se aplecase să-şi facă o provizie serioasă, când Tongané îi spuse :

— Tu nu nevoie ele. Este multe pe drum. Ele mult rele, crescut peste tot. Nu pot face crape.

Iată un lucru care ne făgăduieşte nopţi plăcute ! Şi băştinaşii, cum se împacă ei oare cu legiunile acestea de viermi ? Fără îndoială că am gândit cu glas tare.

— Ei, mâncat, mosiu — spune Tongané. Asta bun !

Neavând gusturile simple ale celor din partea locului, domnişoara Mornas porni cuminte să se instaleze într-unul din corturi, când Moriliré veni să-i spună că o tânără negresă, sluga unui cultivator de aceeaşi culoare, plecat pentru moment, îi oferea ospitalitate într-o colibă foarte curată şi mobilată — lucru de necrezut — cu un adevărat culcuş europenesc.

— Tu dai bani — adăugă călăuza. Asta bun !

Domnişoara Mornas acceptă ospitalitatea oferită şi noi o conducem cu alai la noua ei locuinţă. Servitoarea despre care ni

s-a vorbit ne aşteaptă. Stă în picioare lângă unul din arborii *karité*, pe care i-am mai descris. E o fetiţă nu prea înaltă, de vreo cincisprezece ani. Şi nu-i de loc urâtă. Cum n-are ca îmbrăcăminte decât o simplă frunză care, fireşte, nu-i cumpărată nici de la Louvre şi nici de la Bon-Marche (dar poate că e de la ,,Printemps", insinuează fin Saint-Bérain), ea seamănă cu o frumoasă statuie de marmură neagră.

Pentru moment, statuia e foarte ocupată să culeagă ceva din frunzişul arborelui *karité*.

— Adună omizi, pe care le va goli, le va usca şi, nu ţipaţi !, va face sosuri — ne spune doctorul Châtonnay, care, hotărât lucru, e foarte priceput în bucătăria neagră. Omizile acestea se numesc *cetombo*. Sunt singurele omizi comestibile. Se pare că au un gust foarte plăcut.

— Asta adevărat — confirmă Moriliré. Asta bun !

Zărindu-ne, tânăra neagră ne ieşi în întâmpinare.

— Eu — îi spuse ea domnişoarei Mornas, într-o franceză, spre marea noastră mirare, aproape curată — eu crescut în şcoală franceză şi servit femeie albă, soţie ofiţer ; eu întors în sat şi prizonieră în mare bătălie. Ştiu fac patul ca albii. Tu mulţumită.

Pe când vorbea, ea o luase cu drăgălăşenie de mână pe domnişoara Mornas, ducând-o în colibă.

Ne-am retras, fericiţi de confortul asigurat tovarăşei noastre de călătorie. Dar ceasul somnului nu sunase încă, nici pentru ea şi nici pentru noi.

Într-adevăr, nu trecură nici treizeci de minute, când domnişoara Mornas ne chemă iar în ajutor.

Am alergat din nou şi, la lumina torţelor, am descoperit un spectacol neaşteptat.

Întinsă la pământ, lângă pragul colibei, zăcea mica negresă. Spatele îi era plin de dungi roşii. Nenorocita plângea de-ţi rupea inima.

În faţa ei, acoperind-o cu trupul, domnişoara Mornas — e

într-adevăr superbă domnişoara Mornas când e mânioasă — ţinea la respect un negru îngrozitor, care, la cinci paşi mai încolo, se strâmba groaznic şi mai ţinea încă în mână bâta plină de sânge.

Am cerut explicaţii.

— Închipuiţi-vă — ne spuse domnişoara Mornas — tocmai mă instalasem în pat. Malik, mica negresă poartă numele acesta, drăguţ, nu-i aşa, şi care îmi aminteşte de Bretagne. Malik, deci, îmi făcea vânt şi tocmai era să aţipesc. Dar iată că bruta asta, care i-e stăpân, se întoarce acasă pe neaşteptate. Şi, dând cu ochii de mine, se înfurie, o târăşte afară pe biata copilă, şi începe s-o lovească fără milă, ca s-o înveţe să-i mai aducă albi în colibă.

— Frumoase moravuri ! şopteşte printre buzele lui subţiri jovialul domn Baudrières.

Jovialul domn Baudrières are dreptate. Dar greşeşte când, abuzând de situaţie, ia poză de orator şi aruncă următoarele cuvinte :

— Aşadar, iată, domnilor, triburile barbare pe care v-ar plăcea să le transformaţi în paşnici alegători !

Fără doar şi poate că se crede la tribună.

Domnul Barsac tresare de parcă l-ar înţepa un tăun. Şi, îndreptându-şi spinarea, răspunde scurt:

— Ca şi cum n-ar exista francezi care lovesc femeile ! Nici domnul Barsac nu greşeşte.

Va trebui să asistăm la un duel oratoric ? Nu. Fiindcă domnul Baudrières n-a răspuns. Domnul Barsac se întoarce spre negrul cu bâta.

— Micuţa te va părăsi — îi spune el. O vom lua cu noi.

Dar negrul protestează. Negresa e sclava lui. A dat bani pe ea. O să ne pierdem oare vremea explicându-i că pe teritoriul francez sclavajul e abolit ? Cu siguranţă că nu ne-ar înţelege. Legile nu schimbă moravurile de pe o zi pe alta.

Domnul Barsac a găsit o soluţie mai potrivită.

— Îţi cumpăr sclava — spune el. Cât ?

Bravo, domnule Barsac ! Iată o idee bună !

Negrul vede un prilej să facă o afacere avantajoasă şi se înseninează. Cere un măgar, o puşcă şi cincizeci de franci.

— Cincizeci de lovituri pe spinare ! răspunde căpitanul. Asta ai merita.

Tocmeala continuă. În sfârşit, pungaşul nostru ne cedează sclava pentru o puşcă veche, cu amnar, o bucată de pânză şi douăzeci şi cinci de franci. Foarte ieftin într-adevăr.

În timpul discuţiilor, domnişoara Mornas a ridicat-o pe Malik şi i-a pansat rănile cu unt de karité. Când târgul s-a încheiat, ea a adus-o în tabăra noastră, a îmbrăcat-o cu un halat alb, apoi, punându-i câţiva bani în palmă, i-a spus :

— Acum nu mai eşti sclavă. Îţi redau libertatea.

Şi iată că Malik s-a pornit pe plâns ! E singură pe lume şi nu vrea să se despartă de „albă aşa bună". O va servi în calitate de cameristă şi-i va fi credincioasă până la moarte. Şi plânge, şi se roagă.

— Păstreaz-o, fetiţa mea — intervine Saint-Bérain. Cu siguranţă că o să-ţi fie de folos. Îţi va face nenumărate servicii de care o femeie, chiar când e bărbat, are totdeauna nevoie.

Domnişoara Mornas se lăsă convinsă, cu atât mai bucuroasă cu cât dorea din toată inima lucrul acesta. Neştiind cum să-şi arate mulţumirea faţă de Saint-Bérain care intervenise pentru ea, Malik îi sări de gât şi-l sărută pe amândoi obrajii. A doua zi, Saint-Bérain mi-a mărturisit că nu i s-a întâmplat niciodată ceva mai neplăcut.

Inutil să mai adaug că domnişoara Mornas n-a socotit necesar să mai guste a treia oară ospitalitatea indigenă şi că i s-a ridicat un cort în care nimic n-a mai venit să-i tulbure somnul.

Aşa ne-am petrecut prima noastră zi.

Fără îndoială, următoarele zile vor fi foarte asemănătoare. De aceea nu le voi mai povesti cu de-amănuntul şi, dacă nu voi da alte indicaţii, vor rămâne mereu subînţelese cuvintele *Ab uno*

disce omnes :

AMÉDÉE FLORENCE

V. UN AL DOILEA ARTICOL AL DOMNULUI AMÉDÉE FLORENCE

Al doilea articol al domnului Amédée Florence a apărut în „*Expansiunea franceză*" din 18 ianuarie. Îl redăm mai jos, reprodus în extenso :

MISIUNEA BARSAC

(Corespondenţă de la trimisul nostru special.)

Zilele trec, una după alta.— Oaspetele meu.— Balet! — Sunt indiscret. — Pescuitul miraculos al domnului de Saint-Bérain. — Boruya. — Ca să-mi facă onoare. — Timbo ! — Viaţa în roz în ţara neagră. — O *fi având oare domnul Barsac dreptate ? — Sunt tare nedumerit.*

DAUHERIKO, 16 *decembrie*. De la ultima mea corespondenţă scrisă în plină savană în seara plecării noastre, la lumina tremurătoare a unui felinar, călătoria a decurs cu bine, şi, deci, n-are istorie.

La 2 decembrie, ridicăm tabăra la cinci dimineaţa, şi coloana noastră, sporită cu o persoană — să îndrăznesc să spun cu o jumătate de persoană, din moment ce o doime face cât două pătrimi[1] ? — porneşte la drum.

Povara de pe un măgar a fost luată, iar baloturile pe care le purta au fost împărţite pe spinările celorlalţi, pentru a i se da lui Malik animalul. Ca un copil ce este, mica negresă pare să-şi fi uitat necazurile trecute. Toată ziua râde. Fericită fire !

[1] Joc de cuvinte cu referire la notele muzicale : doime (albi) şi pătrime (negri),
(n. r.).

De atunci ne urmăm mereu calea, care continuă să fie bună şi uşoară; dacă n-ar fi culoarea populaţiei din jurul nostru şi sărăcia priveliștii, ne-am putea închipui că n-am părăsit Franţa.

Căci peisajul nu e frumos. Străbatem un ţinut neted, sau cel mult uşor accidentat, uneori cu mici înălţimi la orizont, spre nord; cât vezi cu ochii nu zăreşti decât vegetaţia aceasta pipernicită, amestecul de mărăciniş şi de graminee înalte de doi-trei metri, care poartă numele generic de savană Din loc în loc, câte un pâlc de copaci, plăpânzi din cauza incendiilor periodice care prăpădesc savanele în timpul sezonului uscat, şi uneori câmpuri cultivate, *lugane*, pe numele lor de baştină, după care urmează de obicei arbori destul de frumoşi. Atunci se ajunge în apropierea vreunui sat.

Satele au nişte nume absurde : Fongumbi, Manfuru, Kafu, Uosu, şi aşa mai departe. N-ar putea şi ele să se numească Neuilly sau Levallois, ca toată lumea ?

Din toate numele satelor, unul ne-a amuzat. Aşezarea aceasta importantă, aşezată la graniţa engleză a Sierrei Leone, şi pe care noi am lăsat-o, prin urmare, foarte departe spre dreapta, se numeşte Tassin. Eminentul nostru geograf, pesemne că s-a simţit tare mândru descoperindu-şi un omonim la o sută treizeci şi şase de kilometri de Conakry.

Cât despre băştinaşi, ei ne privesc trecând, cu simpatie, şi par într-adevăr inofensivi. Nu cred că ar avea inteligenţa unui Victor Hugo sau a unui Pasteur, dar cum inteligenţa nu constituie, după cum a dovedit experienţa de ani şi ani, o condiţie pentru a fi alegător, s-ar putea prea bine ca domnul Barsac să aibă dreptate.

Inutil să mai spun că şeful misiunii intră în cele mai nenorocite sate şi pălăvrăgeşte cu localnicii.

În urma lui, domnul Baudrières nu uită să-şi facă contraancheta.

Domnul Barsac şi domnul Baudrières trag, pe cât se poate

bănui, concluzii diametral opuse din cele auzite şi văzute de ei, aşa încât se întorc totdeauna amândoi la fel de încântaţi. Astfel, toată lumea e mulţumită. Perfect !

Altminteri, trecem sau mergem de-a lungul unor râuri : Forecariah, Mellacoré, Scarie, Kaba, Diegunko etc. şi trecem dintr-o vale într-alta aproape pe neobservate. Toate acestea nu prea sunt interesante.

Degeaba mi-am consultat notele ; nu văd în ele nimic vrednic de-a fi încredinţat istoriei contemporane, până la 6 decembrie, data când domnul de Saint-Bérain, care e pe cale de a deveni prietenul meu Saint-Bérain, a socotit că trebuie să facă o ispravă spre bucuria mea, şi, sper, şi spre plăcerea dumneavoastră.

În seara aceea poposiserăm lângă un sat, ceva mai însemnat decât cele pomenite mai sus, numit Ualia. La momentul potrivit am intrat în cortul meu, cu scopul firesc de a găsi acolo somnul. Înăuntru, dau de Saint-Bérain, îmbrăcat numai în cămaşă şi izmene. Hainele îi zac aruncate mai peste tot. Aşternutul e gata. La prima vedere, pare sigur că Saint-Bérain intenţionează să se culce la mine. Mă opresc în pragul cortului, şi-mi privesc oaspetele neaşteptat în exerciţiul funcţiunii.

Saint-Bérain nu pare mirat că mă vede. De altfel, Saint-Bérain nu e niciodată mirat. E foarte ocupat, se agită, scotoceşte pretutindeni, până şi în lada mea pe care a deschis-o şi al cărei conţinut l-a împrăştiat pe jos. Dar nu descoperă ce doreşte şi asta îl scoate din sărite. Se întoarce spre mine şi fără să pară de loc mirat că mă vede, îmi declară cu tonul cel mai convins :

— Nu pot să sufăr oamenii distraţi ! Sunt groaznici ! Aprob, fără să mă clintesc.

— Groaznici !... Dar ce ţi s-a întâmplat, Saint-Bérain ?

— Închipuie-ţi că nu-mi găsesc pijamaua... îmi răspunde el. Fac prinsoare că dobitocul de Tchumuki a uitat-o la ultimul

popas. Frumos, nu ?

Îi sugerez :

— Dacă n-o fi cumva în lada dumitale.

— În...

— Fiindcă lada asta e a mea, dragă prietene ; ba chiar şi cortul acesta ospitalier, şi patul neprihănit, sunt tot ale mele.

Saint-Bérain rostogoleşte nişte ochi rătăciţi. Deodată, îşi dă seama că a greşit, îşi adună în grabă hainele împrăştiate şi o şterge, ca şi cum s-ar fi ţinut după el o haită de canibali. Eu cad pe pat şi mă prăpădesc de râs.

Ce fiinţă plăcută !

A doua zi, 7 decembrie, tocmai ne aşezaserăm la masă, după etapa de dimineaţă, când vedem nişte negri care păreau că ne pândesc. Căpitanul Marcenay le porunci oamenilor lui să-i alunge. Ei fugiră, dar se iviră iar, curând.

„Îi alungi pe uşă şi intră pe fereastră" — crede necesar să spună cu acest prilej doctorul Châtonnay care are mania de a cita şi când trebuie şi când nu trebuie, dar mai ales când nu trebuie, versuri care n-au, în genere, nici o legătură cu subiectul. Dar fiecare om îşi are păsărica lui.

Moriliré, trimis în recunoaştere, aduce ştirea că negrii aceia, în număr de zece, erau nişte negustori şi vrăjitori, care n-aveau nici un gând duşmănos. Unii dintre ei voiau doar să ne vândă produsele lor, alţii să ne distreze.

— Strângeţi tacâmurile de argint — recomandă domnul Barsac, râzând — şi chemaţi-i în sufragerie.

Negrii fură aduşi ; erau care mai de care mai urât şi mai prăpădit. Printre ei se aflau câţiva *nunu*, meşteşugari cunoscători a treizeci şi şase de meserii, olari, giuvaergii, împletitori de coşuri şi meşteri în lucratul obiectelor de lemn sau de fier ; erau şi câţiva *diula* sau *marraba*, care vând arme, pânzeturi şi mai ales nuci de kola (ne-am şi aprovizionat din belşug cu ele). Sunt cunoscute proprietăţile stimulante ale acestui fruct pe care doctorul Châtonnay îl numeşte un „aliment

de economie". Am fost tare fericiţi când am căpătat o mulţime de nuci de kola, în schimbul câtorva pumni de sare. În ţinuturile pe care le străbatem, sarea e rară şi, ca să zic aşa, de nepreţuit. Valoarea ei va creşte din ce în ce, cu cât ne vom depărta de coastă. De aceea ducem cu noi o cantitate însemnată de sare.

I-am chemat apoi pe vrăjitori, şi le-am poruncit să cânte cele mai frumoase cântece, în cinstea graţioasei noastre tovarăşe de călătorie.

Trubadurii aceştia ai lumii negre erau doi la număr. Primul îşi ţinea în mână chitara. Şi ce chitară ! Închipuiţi-vă o tiugă străbătută de trei lamele de bambus prevăzute fiecare cu câte o coardă făcută din maţe. Instrumentului acestuia i se spune *dianne*. Al doilea vrăjitor, un bătrân cu ochii atinşi de oftalmie, cum se întâmplă adeseori pe aici, era înarmat cu un fel de flaut numit în bambara *fabresoro*. O simplă bucată de trestie având la fiecare capăt câte o mică tiugă.

Concertul începu. Al doilea vrăjitor, care era îmbrăcat doar cu o *bila*, un fel de cordon lat de trei degete, petrecut printre picioare, începu să danseze, pe când colegul său, acoperit mai decent cu unul din halatele acelea lungi, dar de o murdărie respingătoare, numite *doroke*, se aşeza pe jos, îşi ciupea chitara şi scotea nişte strigăte guturale care aveau pretenţia, cel puţin aşa bănuiesc, să fie un cânt adresat Soarelui, Lunii, stelelor şi domnişoarei Mornas.

Zvârcolirile unuia, urletele celuilalt, sunetele ciudate pe care cei doi virtuoşi le scoteau din instrumentele lor avură darul să-i stârnească pe conducătorii măgarilor noştri. Ei îşi lăsară meiul, orezul şi porumbul, şi organizară un balet cu totul obişnuit.

Îndemnaţi de exemplul lor, apucăm şi noi tingirile şi căldările şi începem să batem în ele cu lingurile şi cu furculiţele. Domnul de Saint-Bérain sparge o farfurie, îşi face din ea castaniete şi începe un fel de fandango dezmăţat, avându-l ca

partener pe subsemnatul ; domnul Barsac — să spun oare ? — domnul Barsac însuşi, pierzându-şi orice reţinere, îşi aranjează un turban dintr-un şervet şi, pe când domnul Baudrières, onorabilul deputat al departamentului Nord, îşi acoperă faţa, onorabilul deputat din Midi execută un dans de-o fantezie ultrameridională.

Dar orice glumă, precât de bună, are un sfârşit. După cinci minute de tărăboi, a trebuit să ne oprim, istoviţi. Domnişoarei Mornas îi curgeau lacrimile de atâta râs.

În seara aceleiaşi zile a fost comisă de către subsemnatul, Amédée Florence, greşeala mărturisită la începutul acestui articol. La drept vorbind, e însă o greşeală obişnuită, indiscreţia fiind păcatul firesc al reporterilor.

În seara aceea, deci, întâmplarea mi-a instalat cortul lângă cel al domnişoarei Mornas. Tocmai mă pregăteam să mă culc, când am auzit vorbindu-se în cortul vecinei mele. Şi, în loc să-mi astup urechile, am ascultat. Acesta mi-a fost păcatul.

Domnişoara Mornas vorbea cu servitorul ei, Tongané, el îi răspundea într-o englezească extrem de fantezistă, pe care, ca să nu-i plictisesc pe cititori, o voi traduce corect. Discuţia dura de mai mult timp, fără doar şi poate. Domnişoara Mornas îl întreba pe Tongané despre viaţa lui de până la sosirea noastră. În clipa când am început să trag cu urechea, ea spunea :

— Cum se face oare că un aşanti, ca tine...

Ia te uită ! Tangané nu e un bambara. Asta n-aş fi bănuit !

— ... a devenit tiralior sengalez ? Mi-ai mai spus tu, când te-am angajat, dar am uitat.

Iluzie sau nu, am impresia că domnişoara Mornas nu e sinceră. Tongané răspunde :

— Păi, după afacerea Buxton...

Buxton ? Numele acesta îmi spune ceva. Dar ce ?... Tot ascultând, îmi răscolesc amintirile.

— ... Eram angajat în expediţia lui — continuă Tongané —

când englezii au venit şi au tras în noi.

— Şi de ce au tras ? întreabă domnişoara Mornas.

— Pentru că domnul căpitan Buxton se răzvrătise, pentru că jefuia şi ucidea tot.

— E adevărat asta ?

— Foarte adevărat : Satele erau arse. Bieţii negri, femeile şi copilaşii erau ucişi...

— Şi cel care poruncea atrocităţile acestea era căpitanul Buxton ? întreabă domnişoara Mornas, a cărei voce mi se pare că tremură.

— Nu — răspunde Tongané. Pe el nu-l vedeai niciodată. El nu mai ieşea din cort, după sosirea unui alt alb. Albul acela ne dădea ordine, în numele căpitanului.

— Celălalt alb se afla cu voi de multă vreme ?

— De foarte multă vreme. De cinci sau şase luni, poate şi mai mult.

— Unde l-aţi întâlnit ?

— În savană.

— Şi căpitanul Buxton îl primise lesne ?

— Nu se despărţeau niciodată, până în ziua când căpitanul n-a mai ieşit din cortul său.

— Nu-i aşa că din ziua aceea au început cruzimile ? Tongané şovăie.

— Nu ştiu — mărturiseşte el.

— Dar cum îl chema pe alb, îţi aduci aminte ? întreabă domnişoara Mornas.

În clipa aceea, un zgomot venit de afară acoperă glasul lui Tongané. Nu ştiu ce răspunde. Dar, la urma urmei, mi-e totuna. Oricum, povestea aceasta nu mai e de actualitate şi prin urmare nu mă interesează prea mult.

Domnişoara Mornas întreabă iar :

— După ce au tras englezii în voi, tu ce-ai făcut ?

— V-am spus la Dakar, unde m-aţi angajat — răspunde Tongané. Eu şi mulţi alţii ne-am temut şi am fugit în savană. Eu

m-am reîntors apoi, dar nu se mai afla nimeni la locul unde se dăduse lupta. Nu mai erau acolo decât morţii. I-am îngropat pe câţiva dintre ei, pe cei care îmi erau prieteni, şi am îngropat şi căpetenia, pe căpitanul Buxton...

În clipa aceasta aud un geamăt înăbuşit.

— Apoi — continuă Tongané — am rătăcit din sat în sat şi am ajuns la Niger. Am mers în sus pe o pirogă furată şi am ajuns, în sfârşit, la Tombouctou, tocmai când intrau francezii acolo. Îmi trebuiseră aproape cinci ani pentru călătoria asta. La Tombouctou, m-am angajat ca tiralior, iar când am fost eliberat m-am dus în Senegal, unde m-aţi întâlnit.

— După o clipă de tăcere, domnişoara Mornas întreabă :

— Atunci, căpitanul Buxton era mort?

— Da, stăpână.

— Şi tu l-ai îngropat ?

— Da, stăpână.

— Deci, ştii unde i se află mormântul ?

Tongané râde.

— Sigur. L-aş găsi cu ochii închişi.

Încă o clipă tăcere, apoi aud :

— Noapte bună, Tongané.

— Noapte bună, stăpână — răspunde negrul ieşind din cort şi depărtându-se.

Domnişoara Mornas o să se culce acum, şi eu fac acelaşi lucru, fără să mai zăbovesc. Dar cum sting felinarul, îmi revine memoria.

„Buxton !... Cum naiba să nu ştiu !... Unde îmi era capul ? Ce reportaj admirabil am ratat atunci !"

În epoca aceea, de mult trecută, lucram la „Diderot" şi — rog să mi se ierte amintirile acestea personale — îi propusesem directorului să mă duc să-i iau un interviu căpitanului răsculat chiar la locul crimelor sale. Luni de zile, directorul s-a codit, din cauza cheltuielilor. Ce vreţi ? Doar n-are toată lumea simţul actualităţii ! Când s-a hotărât, în sfârşit, era prea târziu. În

momentul îmbarcării, la Bordeaux, am aflat că Buxton murise.

Acum, toate acestea sunt poveşti vechi şi o să mă întrebaţi poate de ce v-am redat convorbirea surprinsă între Tongané şi stăpâna lui... Zău, nici eu nu prea ştiu !

La 8 decembrie, găsesc iar în carnet numele lui Saint-Bérain. Saint-Bérain e inepuizabil. De data aceasta e vorba de o nimica toată, dar pe noi ne-a amuzat grozav. Fie să vă însenineze şi dumneavoastră frunţile o clipă!

Mărşăluiam de două ceasuri în prima etapă de dimineaţă, când iată că Saint-Bérain scoate deodată nişte strigăte nearticulate şi se bâţâie pe cal cât se poate mai caraghios. Noi ne şi pornim pe râs, înainte de-a şti despre ce e vorba. Dar Saint-Bérain nu râde. Cu greu, el descăleca şi-şi duce mâna la partea aceea a corpului pe care, de obicei, se aşază, şi începe să se zvârcolească într-un mod inexplicabil.

Alergăm la el. Îl întrebăm ce-a păţit ?

— Cârligele !... murmură Saint-Bérain cu glas ca din mormânt.

Cârligele ?... Nu înţelegem nimic. Abia mai târziu, când răul a trecut, ne-a fost explicat sensul acestui cuvânt.

Poate n-aţi uitat că, în momentul plecării din Conakry, Saint-Bérain, chemat la ordine de mătuşă-sa — sau de nepoată-sa — se grăbise să vină, vârând cu pumnii în buzunare cârligele de pescuit, pe care tocmai le cumpărase. Fireşte că uitase de ele. Iar cârligele se răzbunaseră acum pentru nepăsarea aceasta. În urma unei mişcări greşite, ele se interpuseră între şa şi călăreţ, iar trei se înfipseseră zdravăn în pielea proprietarului lor.

Ca să-l scăpăm pe Saint-Bérain de ele, trebuie să intervină doctorul Châtonnay. Trei tăieturi de bisturiu, pe care doctorul ţine să le însoţească cu comentarii, sunt suficiente. Iar râsul doctorului e o plăcere.

— S-ar zice că „ai muşcat momeala" ! spune el mai întâi, convins, pe când examinează câmpul de operaţie.

— Auu ! strigă drept răspuns Saint-Bérain, căruia tocmai i s-a scos primul cârlig,

— Aşa pescuit mai zic şi eu ! proclamă doctorul, la al doilea cârlig.

— Auu ! ţipă din nou Saint-Bérain.

În sfârşit, la al treilea cârlig, excelentul doctor îl felicită :

— Astăzi te poţi lăuda că ai prins peştele cel mare.

— Auuu ! geme pentru ultima oară Saint-Bérain. Operaţia s-a terminat. Mai trebuie doar pansat rănitul, care se urcă apoi pe cal unde va lua, timp de două zile, poziţiile cele mai caraghioase.

La 12 decembrie, ajungem la Boronya. Boronya ar fi un sat ca toate satele, dacă n-ar avea avantajul să aibă o căpetenie deosebit de amabilă. Căpetenia aceasta, tânără de tot, căci n-are mai mult de şaptesprezece-optsprezece ani, gesticulează într-una şi împarte lovituri de bici curtenilor care se apropie prea mult de noi. El se năpusteşte în întâmpinarea noastră cu o mână pe inimă, şi ne face o mie de declaraţii de prietenie, cărora noi le răspundem oferindu-i sare, pulbere şi două brice. La vederea comorii acesteia, căpetenia ţopăie de bucurie.

Drept mulţumire, el porunceşte să ni se construiască, în afara satului, nişte colibe de paie în care să putem dormi. Când îmi iau coliba în primire, îi văd pe *nunu* foarte ocupaţi cu netezitul şi bătătoritul solului, pe care îl acoperă cu balegă uscată, de vacă. Îi întreb la ce foloseşte luxul acestui covor ; ei îmi răspund că îl fac pentru a împiedica viermii albi să iasă din pământ. Le sunt recunoscător pentru atenţie şi-i răsplătesc cu un pumn de cauri[1]. Ei sunt atât de încântaţi, încât se grăbesc să scuipe pe pereţi şi sa-şi întindă scuipaţii cu palma. Saint-Bérain, cu care voi împărţi coliba — şi care, din întâmplare, e de faţă — îmi spune că toate acestea se fac pentru a mă onora. Mulţumesc frumos

[1] Cauri - monedă indigenă ; 1600 valorează cinci franci. (Nota ed. fran.)

La 13 decembrie, dimineaţa, ajungem la Timbo fără nici un incident. Aşezarea aceasta, cea mai importantă din câte am străbătut până aici, e împrejmuită de un *tata*, adică de un zid de pământ, a cărui grosime variază de la un ţinut la altul, şi în dosul căruia e ridicată o schelă de lemn folosită drept drum de pază.

Tata-ul din Timbo cuprinde în realitate trei sate, despărţite unul de altul prin mari spaţii cultivate sau împădurite, în care animalele domestice hoinăresc libere. În fiecare din aceste sate există o mică piaţă zilnică, dar în cel mai întins dintre ele are loc un mare târg săptămânal.

O colibă din patru e neocupată. Ea e plină de murdării, de felurite gunoaie, ca şi uliţele de altfel. Se vede cât de colo că pe aici nu există măturători. Iar sărăcia e la fel de mare ca şi murdăria. Am văzut copii, cei mai mulţi dintre ei slabi ca nişte schelete, căutându-şi hrana în gunoaie. Cât despre femei, ele sunt de-o urâţenie respingătoare.

Altminteri, lucrul acesta nu le împiedică să fie cochete. Şi, cum era zi de târg, cele mai bogate din partea locului se puseseră „la patru ace". În ţinută de „gală", ele poartă un fel de şorţ albastru cu dungi albe, partea de sus a corpului fiindu-le acoperită cu o bucată de pânză albă, sau de stambă înflorată, în culori ţipătoare urechile le sunt pline de verigi grele, din metal, prinse cu lănţişoare de argint, încrucişate pe deasupra capului ; gâturile, încheietura braţelor şi gleznele şi le împodobesc cu brăţări şi coliere din coral sau din mărgele.

Aproape toate poartă nişte coafuri în formă de cască. Unele au tâmplele rase şi o creastă de păr împodobită cu mărgele de sticlă pusă pe creştet. Altele sunt complet rase. Cele mai elegante îşi fac un cap ca de clovn : smoc de păr ascuţit şi două largi bucle laterale. Se pare că, după felul cum îşi aranjează coafura, se poate recunoaşte din ce triburi fac parte: peuli, mandé, bambara etc. Dar eu nu prea mă pricep, şi scurtez detaliile acestea entografice asupra cărora domnul Tassin, la

întoarcere, va stărui din belşug într-o carte care va fi cel puţin foarte serios documentată.

Bărbaţii sunt îmbrăcaţi cu nădragi, cămăşi albe sau şorţuri specifice lor. Ţestele şi le împodobesc cu cele mai diverse soiuri de pălării, de la fesuri cu ciucuri lungi până la pălării de paie, trecând prin tichia gătită cu tinichele sau cu petice de stofă colorată. Ca să te salute, ei îşi lovesc coapsa cu palma cinci minute la rând, repetând cuvântul *dagare*, care pesemne, ca şi *ini-tie*, înseamnă „bună ziua" sau *ini suku-ma*, care înseamnă negreşit „bună ziua".

Ne-am dus la târgul cel mare, unde am găsit reunită întreaga aristocraţie din Timbo. Vânzătorii se instalează acolo de la opt dimineaţa, în două şiruri de colibe de paie, sau doar sub nişte rogojini sprijinite pe patru pari ; dar lumea bună nu vine decât pe la unsprezece.

În târg se vând cam de toate : mei, orez, unt şi karité cu 50 de centime kilogramul, sare cu 77 de franci şi 50 de centime bara de 25 de kilograme, boi, capre, oi, pui cu 3,30 franci bucata, ceea ce nu-i de loc ieftin, puşti cu cremene, nuci de kola, tutun, *koyos* sau fâşii pentru făcut şorţuri, *niomi*, plăcinte din făina de mei sau porumb, felurite ţesături, stambe, pălării, turbane, ace de cusut, ace cu gămălie, pulbere, amnare pentru puşti etc, etc. şi, în sfârşit, puse bine la vedere, nişte piei uscate, bucăţele de carne putredă, cu un miros *sui generis*, pentru rafinaţi.

După cum v-am spus, Timbo e primul centru ceva mai important pe care l-am întâlnit. De aceea am rămas acolo două zile, 13 şi 14 decembrie. Şi nu pentru că noi am fi prea obosiţi, ci pentru că animalele şi hamalii purtători de poveri vădesc o istovire cu totul îndreptăţită.

În aceste patruzeci şi opt de ore am făcut, şi unii şi alţii, numeroase plimbări în interiorul *tata*-ului Am notat mai sus esenţialul observaţiilor mele. Nu aşteptaţi de la mine descrieri mai ample pe care, de altfel, le puteţi găsi uşor în cărţile de

specialitate. Rolul meu e să fiu cronicarul misiunii Barsac, şi rolul acesta îmi place. Clio[1] mă inspiră, dar n-am de loc suflet de geograf. Acestea fie spuse o dată pentru totdeauna.

A doua zi după sosire, deci în 14, am fost îngrijoraţi în privinţa călăuzei noastre pe care am căutat-o zadarnic toată ziua. Moriliré dispăruse.

Liniştiţi-vă. La 15 decembrie, în momentul plecării, Moriliré s-a aflat la postul său ; până să ne trezim noi din somn, el le şi împărţise conducătorilor de măgari un număr de lovituri de ciomag, suficient ca să nu se mai îndoiască de realitatea prezenţei lui. Întrebat de domnul Barsac, Moriliré susţine morţiş că n-a părăsit tabăra toată ziua din ajun… Cum, de fapt, nici noi nu suntem siguri că a plecat şi cum, de altfel, lucrul acesta n-are prea mare importanţă, căci, la urma urmei, Moriliré are şi el dreptul să-şi facă o dată de cap, nimeni nu mai insistă, şi incidentul e închis.

Am părăsit deci Timbo la 15 decembrie, la ora obişnuită, şi călătoria a continuat întreaga zi fără nici o greutate specială şi după orarul obişnuit. E locul să notez, totuşi, că acum copitele cailor noştri nu mai calcă pe drumul care ne-a adus până aici. Dincolo de Timbo, drumul se transformă treptat într-o simplă potecă. Începând deci de la Timbo, devenim cu adevărat exploratori.

Altă schimbare : terenul e acum accidentat. Unde te uiţi, numai urcuşuri şi coborâşuri. La ieşirea din Timbo, a trebuit să urcăm mai întâi o colină destul de înaltă pe care a trebuit apoi s-o coborâm. După colină urmează o câmpie, apoi un nou urcuş până la satul Daouheriko, la marginea căruia trebuie să ne oprim pentru popasul de noapte.

Oamenii şi animalele fiind bine odihniţi, mergem mai repede decât de obicei, şi e înainte de şase seara când ajungem la locul de popas.

Acolo, ne aşteaptă cele mai prietenoase manifestări.

[1] Clio - muza poeziei epice şi a istoriei în mitologia greacă.

Căpetenia ne iese în întâmpinare oferindu-ne daruri. Domnul Barsac îi mulţumeşte. Strigăte de bun venit îi răspund.

— Nici la Aix, când trec pe promenada Sextius, nu sunt aclamat mai călduros — spune domnul Barsac cu satisfacţie. Eram sigur de asta. E de ajuns doar să le vorbeşti !

S-ar părea că domnul Barsac are dreptate, în ciuda faptului că domnul Baudrières clatină din cap cu un aer sceptic.

Între timp, căpetenia satului îşi continuă amabilităţile. Se oferă să ne găzduiască în cele mai frumoase colibe din sat şi o roagă pe domnişoara Mornas să accepte ospitalitatea propriei lui case.

Primirea aceasta călduroasă ne merge la inimă, şi tot restul călătoriei ne apare în culori roze, când Malik, apropiindu-se domnişoara Mornas, îi şopteşte repede :

— Tu nu merge, stăpână. Dacă merge, mori !

Domnişoara Mornas o priveşte uimită pe mica negresă.

Se înţelege de la sine că eu am auzit totul, aşa cum i se cuvine unui reporter care se respectă. Dar căpitanul Marcenay a auzit şi el, deşi nu aceasta i-e meseria. Mai întâi, el a părut mirat. Apoi, după o clipă de gândire, s-a hotărât.

Căpitanul a scăpat în doi timpi şi trei mişcări de inoportunitatea căpeteniei şi a dat ordin să se instaleze tabăra. L-am ascultat şi am ajuns la concluzia că vom fi bine păziţi.

Precauţiile acestea mă pun pe gânduri. Crede oare căpitanul, care cunoaşte bine Africa, în pericolul semnalat de Malik ?

Atunci ?...

Atunci, înainte de-a adormi, îmi pun întrebarea : „Cine are dreptate ? Domnul Barsac sau domnul Baudrières ?" Poate că mâine am să ştiu. Până atunci, sunt tare nedumerit.

AMÉDÉE FLORENCE

VI. AL TREILEA ARTICOL AL DOMNULUI

AMÉDÉE FLORENCE

«*Expansiunea franceză*» a publicat în ziua de 5 februarie al treilea articol al trimisului său special pe lângă misiunea Barsac. Pentru motive pe care le vom cunoaşte în curând, acesta a fost ultimul pe care ziarul l-a primit vreodată de la iscusitul său reporter. Ca urmare, cititorii «Expansiunii franceze» trebuiră să aştepte luni întregi până la dezlegarea enigmei ridicată de domnul Amédée Florence în ultimele rânduri ale articolului său, enigmă a cărei soluţie completă o va da povestirea de faţă.

MISIUNEA BARSAC

(Corespondenţă de la trimisul nostru special.)

De ce se temea Malik. — Dung-hono. — Să fim prieteni, Cinna. — Cuele tapée. — Botezul jupânului Măgar. — Răbdare! Kankan. — Un vrăjitor. — Să judecăm. — Zgomote în noapte.

KANKAN, 24 *decembrie*. Am sosit aici ieri dimineaţă şi plecăm mai departe mâine dimineaţă, în ziua de Crăciun.

Crăciun !... Gândul mă duce spre patria de care suntem atât de departe. (Şase sute cincizeci de kilometri de la Conakry, după infailibilul domn Tassin.) Mă gândesc, cu o voluptate pe care n-o credeam posibilă, la câmpiile acoperite de nea şi, pentru prima oară după atâţia ani, simt o puternică dorinţă de a-mi pune ghetele la vatră, ceea ce ar dovedi măcar că am o vatră.

Dar să nu ne înduioşăm şi să reluăm, de unde le-am lăsat, cronicile acestea ale misiunii Barsac.

În articolul precedent vă povesteam deci că în momentul când căpetenia şi locuitorii din Dauheriko ne pofteau să le primim ospitalitatea, Malik îi spusese în limbajul ei domnişoarei Mornas :

— Nu vă duceţi ! E primejdie de moarte !

Auzind fraza aceasta, căpitanul hotărâse să poposim afară din sat, chiar pe locul unde ne opriserăm. După ce stătu de

vorbă cu Malik, căpitanul Marcenay dădu ordinele cerute de situaţie şi-i pofti pe indigeni să se depărteze. Ei ne asigurară că au cele mai bune intenţii în privinţa noastră, dar căpitanul nu se lăsă influenţat şi-i invită ferm să se reîntoarcă la casele lor şi să nu se apropie cu mai mult de cinci sute de metri de tabăra noastră. Se va vedea curând că precauţiile acestea nu erau inutile.

Domnul Baudrières, prieten credincios al prudenţei, aprobă din plin hotărârea luată, deşi nu-i cunoştea motivele. Domnul Barsac, care se şi vedea purtat în triumf pe sub arcadele de frunze împodobite cu panglici tricolore, nu-şi putu ascunde ciuda.

De îndată ce indigenii se retraseră, el se apropie de căpitanul Marcenay, care se afla la doi paşi de mine, ceea ce îmi îngădui să nu pierd nimic din toată scena aceasta, şi-l întrebă scurt, cu un glas prin care răzbătea o manie surdă :

— Cine comandă aici, căpitane ?

— Dumneavoastră, domnule deputat — spuse ofiţerul, rece, dar politicos.

— În acest caz, de ce aţi ordonat, fără să-mi cereţi părerea, instalarea taberei, în loc să tragem la localnici, şi i-aţi alungat pe negrii aceştia de treabă, plini de cele mai bune intenţii faţă de noi ?

Căpitanul făcu o scurtă pauză, cum se spune la teatru, şi răspunse calm :

— Domnule deputat, dacă în calitatea dumneavoastră de şef al misiunii alegeţi itinerarul şi reglaţi marşul după cum doriţi, am şi eu, la rândul meu, o datorie de îndeplinit : aceea de a vă apăra. Sigur că ar fi trebuit să vă previn şi să vă aduc la cunoştinţă motivele purtării mele, dar am vrut mai întâi să fac ce era urgent. Vă rog, deci, să mă scuzaţi dacă am neglijat această...

Până aici, foarte bine. Căpitanul Marcenay s-a scuzat de greşeala comisă, şi domnul Barsac se poate socoti satisfăcut.

Din nefericire — şi s-ar putea ca să fie vinovată vreo rivalitate de un alt ordin — căpitanul e nervos, deşi se stăpâneşte, şi lasă să-i scape un cuvânt nepotrivit, care aprinde pulberea.

— ...dacă am neglijat această formalitate — încheie el.

— Formalitate !... repetă domnul Barsac, roşu de mânie. Domnul Barsac e din sudul Franţei, şi despre oamenii din sudul Franţei se spune că au argint viu în vine. Simt că au să înceapă neroziile.

Domnul Barsac continuă, tremurând de mânie:

— Şi, măcar acum, veţi binevoi să-mi aduceţi la cunoştinţă motivele care pesemne că sunt foarte puternice dacă v-au tulburat până într-atât!

Ce spuneam ? Iată că lucrurile încep sa se încurce. E rândul căpitanului să se simtă jignit. Şi iată-l răspunzând pe un ton sec :

— Aflasem că se urzea un complot împotriva noastră.

— Un complot!... exclamă ironic domnul Barsac. Printre negrii aceştia de treabă !... La treizeci şi cinci de kilometri de Timbo !... Nu zău !... Şi cine v-a dezvăluit... complotul ?

Trebuie să vedeţi cum rosteşte domnul Barsac cuvântul „complot" ! Îşi umflă obrajii, îşi învârteşte ochii în cap. Doamne ! Cât e de marsiliez, în clipa aceasta !

— Malik — răspunde scurt căpitanul.

Domnul Barsac începe să râdă. Şi ce râs !

— Malik !... Sclava asta mică, pentru care am plătit douăzeci şi cinci de gologani !...

Domnul Barsac exagerează. Mai întâi, Malik nu e sclavă, dat fiind că pe teritoriul francez nu există sclavi. Un deputat ar trebui să ştie asta. Şi apoi, Malik e o femeie foarte scumpă. A costat douăzeci şi cinci de franci bătuţi pe muchie, plus o puşcă veche şi o bucată de pânză.

Totuşi, domnul Barsac continuă :

— ... douăzeci şi cinci de gologani !... Într-adevăr, aveţi pe cine să ascultaţi şi înţeleg că v-a fost teamă...

Căpitanul a simţit lovitura. La cuvântul „teamă", faţa i s-a schimonosit. Se stăpâneşte, dar se simte că fierbe pe dinăuntru.

— Daţi-mi voie să nu vă împărtăşesc temerile — continuă între timp domnul Barsac, care se înfierbântă din ce în ce. Eu ţin să fiu erou. Am să mă duc deci în sat, să dorm acolo, şi să cuceresc singur vizuina aceasta...

Iată-ne ajunşi la momentul adevăratelor nerozii. Îl prevăzusem.

— Eu nu v-aş sfătui — răspunde căpitanul, nevrând să se lase nici el mai prejos. Nu ştiu dacă Malik s-a înşelat sau nu, dar, fiindcă există posibilitatea să nu se fi înşelat, am luat măsurile dictate de prudenţă. Eu răspund de securitatea dumneavoastră, după cum vă spuneam. În privinţa aceasta, instrucţiunile sunt clare şi am să le respect, la nevoie chiar fără voia dumneavoastră.

—Fără voia mea !...

—Dacă ţineţi să încălcaţi ordinele comandantului militar şi dacă ieşiţi din tabără, voi avea regretul să vă reţin în cortul dumneavoastră, sub pază. Şi acum, sluga dumneavoastră, domnule deputat. Trebuie să veghez la instalarea taberei şi nu mai am timp de discuţie. Am onoarea să vă salut!

Acestea spuse, căpitanul îşi duse mâna la chipiu, execută o întoarcere la dreapta, cât se poate de reglementară, şi se depărta, lăsându-l pe deputatul din Midi la un pas de apoplexie.

De altfel, ca să fiu cinstit, nici eu nu prea mă simt în apele mele.

Mânia domnului Barsac e cu atât mai mare cu cât toate acestea se petrec de faţă cu domnişoara Mornas. Şi e gata-gata să se avânte pe urmele căpitanului cu scopul vădit de-a căuta o ceartă care ar putea avea un deznodământ tragic, când amabila noastră tovarăşă de călătorie intervine :

— Rămâneţi aici, domnule Barsac — spune ea. Căpitanul a greşit, e drept, că nu v-a prevenit; dar s-a scuzat şi, la rândul dumneavoastră, l-aţi jignit. De altfel, protejându-vă fără să ţineţi

la asta, el îşi face datoria, deşi înfruntă, riscul de a-şi atrage mânia dumneavoastră şi de a-şi periclita avansarea. Dacă sunteţi cât de cât generos, ar trebui să-i mulţumiţi.

—Asta e prea de tot !

—Recăpătaţi-vă calmul, vă rog, şi ascultaţi-mă ! Tocmai am vorbit cu Malik. Ea e aceea care a dat alarma şi l-a informat pe domnul Marcenay despre complotul pregătit împotriva noastră. Aţi auzit vorbindu-se despre *dung-kono*?

Domnul Barsac clatină din cap în semn că nu. I-a trecut furia, dar tot mai e bosumflat.

— Ştiu eu ce e dung-kono — se amestecă doctorul Châtonnay, care s-a apropiat de noi. E o otravă ucigătoare, al cărei specific e că nu-şi ucide victimele decât după vreo opt zile. Ştiţi cum se prepară ? Într-un fel destul de curios.

Domnul Barsac pare că nu-l aude. Vulcanul stins mai fumegă încă.

Domnişoara Mornas răspunde pentru el :

—Nu, doctore.

—Am să încerc să vă explic — spune doctorul Châtonnay, şovăind puţin — deşi e cam nu ştiu cum... În sfârşit ! Să vă explic !... Aflaţi că, pentru a prepara dung-kono, se ia o tulpină de meişor (în limba negrilor sarrio) şi se introduce în intestinul unui cadavru. După douăzeci de zile, tulpina e scoasă de acolo, pusă la uscat şi pisată mărunt. Praful astfel obţinut e turnat în lapte, în vreun sos, în vin, sau în orice altă băutură şi, cum n-are nici un gust, e înghiţit pe neobservate. Opt zile mai târziu, cel ce a înghiţit-o se umflă. Abdomenul, mai ales, i se balonează într-un mod de necrezut. Iar după douăzeci şi patru de ore moare, şi nimic, nici o contraotravă, nici un medicament nu-l poate smulge din ghearele *destinului acestuia funest*, care, *de nu-i demn de Atreu, e vrednic de Thyest*[1]!

Bun ! încă un vers ! Văd bine că rimează, sigur, dar cu ce ?

—Iată acum complotul urzit de locuitorii satului — spuse la

---

[1] Parafrază după o replică din piesa „Ifigenia" de Racine.

rândul ei domnişoara "Mornas. Sosind aici, Malik l-a auzit pe căpetenia din Dauheriko vorbind cu alte căpetenii, din vecinătate. Dolo Sarron, aşa se numeşte regişorul ăsta, trebuia să ne facă o primire prietenească, să ne întâmpine cât mai cordial, să ne invite pe unii la casa lui, pe alţii în casele unor complici, şi acolo să ne ofere nişte mâncăruri sau băuturi locale, pe care nu le-am fi putut refuza. În acest timp, li s-ar fi dat de băut soldaţilor. Mâine am fi plecat fără să observăm nimic şi, peste câteva zile, am fi început să simţim primele efecte ale otrăvii. Bineînţeles, toţi negrii din împrejurimi ar fi pândit momentul acesta, şi odată convoiul nostru dezorganizat, ne-ar fi jefuit bagajele, ne-ar fi luat ca sclavi conducătorii de măgari şi hamali, ne-ar fi furat caii şi măgarii. Malik a surprins complotul, l-a înştiinţat pe căpitanul Marcenay, iar restul îl ştiţi şi dumneavoastră.

Vă închipuiţi cât ne-a tulburat povestirea aceasta. Domnul Barsac e consternat.

—De ! Când vă spuneam eu ! face domnul Bauderieres, cu un aer triumfător. Iată triburile dumneavoastră civilizate ! Nişte ticăloşi nemaipomeniţi !

—Nu pot să-mi mai revin în fire — geme domnul Barsac. Sunt doborât, literalmente doborât ! Şi Dolo Sarron, ăsta, cu aerul lui de om cumsecade ! Hei ! Ce-o să mai râdem !... Mâine, pun să se dea foc satului, iar pe ticălosul de Dolo Sarron !...

—Nici să nu vă gândiţi, domnule Barsac ! exclamă domnişoara Mornas. Nu uitaţi că mai avem de străbătut sute şi sute de kilometri. Prudenţa...

Domnul Baudrières întrerupe. El întreabă :

— E oare necesar să ne încăpăţânăm să facem călătoria până la capăt? A fost pusă întrebarea : „Sunt sau nu triburile din bucla Nigerului îndeajuns de civilizate ca să li se poată acorda drepturi politice ?" Răspunsul cred că îl cunoaştem. Experienţa acestor câteva zile, şi mai ales cea de astă-seară, trebuie sa ne ajungă.

Astfel atacat, domnul Barsac îşi revine. Îşi îndreaptă spinarea. Va vorbi. Vorbeşte... Domnişoara Mornas însă i-o ia înainte :

— Domnul Baudrières se mulţumeşte cu puţin — spune ea. Tace ca englezul care pretindea că toate franţuzoaicele sunt roşcate, fiindcă întâlnise el una roşcată în clipa când a debarcat la Calais ; domnul Baudrières judecă un popor întreg după câţiva tâlhari. Ca şi cum în Europa nu s-ar săvârşi crime !...

Domnul Barsac aprobă cu convingere. Dar îl mănâncă limba. Şi ia cuvântul :

— Foarte adevărat! exclamă el. Dar chestiunea, domnilor, mai are un aspect. Ar fi oare admisibil ca nişte reprezentanţi ai Republicii, ajunşi abia în pragul unei mari acţiuni, să se lase...

Vorbeşte bine, domnul Barsac.

— ...să se lase descurajaţi de la primii paşi, ca nişte copii fricoşi ? Nu, domnilor ! Cei care au cinstea să poarte drapelul Franţei trebuie să aibă un bun simţ hotărât şi un curaj neclintit. Aşa vor putea să judece cum se cuvine gravitatea primejdiilor care îi poate aştepta şi, după recunoaşterea exactă a acestor primejdii, vor putea să le facă faţă fără să pălească. Dar pionierii aceştia ai civilizaţiei...

Cerule ! Un adevărat discurs !... Şi mai ţine încă !

— ...pionierii aceştia ai civilizaţiei trebuie, mai presus de orice, să ia bine seama şi să nu se pripească, făcând o judecată generală asupra unui întreg ţinut, pe baza unui singur fapt, a cărui realitate mai e şi îndoielnică. După cum foarte bine spunea oratorul dinaintea mea...

Oratorul dinaintea lui e domnişoara Mornas, în persoană. Ea zâmbeşte şi, ca să taie valul acesta de oratorie, se grăbeşte să aplaude cât poate mai tare. Urmându-i exemplul, aplaudăm toţi, în afară de domnul Baudrières, fireşte.

—Lucrurile sunt lămurite şi călătoria continuă — spune domnişoara Mornas, în mijlocul zarvei. Repet deci că prudenţa ne ordonă să evităm orice vărsare de sânge care ar putea aduce

represalii. Dacă suntem înţelepţi, principalul nostru scop trebuie să fie înaintarea paşnică. Cel puţin aceasta e părerea domnului Marcenay.

—A, dacă e părerea domnului Marcenay !... aprobă domnul Barsac în doi peri.

—Nu vă luaţi aerul acesta ironic, domnule Barsac — îi răspunse domnişoara Mornas. Mai bine v-aţi duce la căpitanul pe care l-aţi frecat destul adineauri şi i-aţi întinde mâna. La urma urmei, poate că-i datorăm viaţa.

Domnul Barsac se aprinde uşor, dar e om de treabă şi cât se poate de bun. De aceea el şovăi exact cât trebuie ca sacrificiul lui să capete preţ, apoi se îndreptă spre căpitanul Marcenay care tocmai termina de organizat paza taberei.

— Căpitane, vreau să-ţi spun ceva — începu el.

— La ordinele dumneavoastră, domnule deputat — răspunse ofiţerul, luând poziţia de drepţi.

—Căpitane — continuă domnul Barsac — mai adineauri am greşit şi unul şi altul, dar eu mai mult decât dumneata. Te rog deci, să mă scuzi. Vrei să-mi faci onoarea de a-mi da mâna ?

Vă asigur că toate acestea au fost spuse cu multă demnitate şi fără nimic umilitor. Domnul Marcenay se simţi mişcat.

— Vai, domnule deputat, e prea mult ! spuse el. Eu şi uitasem !...

Apoi îşi strânseră mâinile şi cred că, până una alta, sunt cei mai buni prieteni din lume.

Când incidentul Barsac-Marcenay se încheie spre satisfacţia generală, fiecare dintre noi se retrase în adăpostul lui. Mă pregăteam deci să mă culc, când am observat că, după obicei, domnul de Saint-Bérain lipsea. Ieşise oare din tabără, în ciuda consemnului ?

Fără să-mi anunţ tovarăşii de călătorie, m-am dus să-l caut. Şi am avut norocul să dau imediat peste Tongané, servitorul lui, care mi-a spus :

— Tu vrei vezi *mossie* Agenor ? Tu vine încet... Noi vedem el pe ascuns. El foarte caraghios !

Tongané m-a condus pe malul unui pârâu, dincolo de linia santinelelor, şi, ascunşi după un baobab, l-am văzut într-adevăr pe Saint-Bérain. El părea foarte ocupat şi ţinea între degete un animal pe care nu-l puteam desluşi clar.

— Acolo *ntori* — îmi spuse Tongané.

Un *ntori* e o broască.

Saint-Bérain deschise larg gura broaştei şi-i vârî în trup o vergea de oţel ascuţită la ambele capete. De mijlocul vergelei era legată o sfoară subţire şi tare, pe care el o ţinea de celălalt capăt.

Lucrul cel mai ciudat e că în tot timpul operaţiei acesteia Saint-Bérain nu încetă o clipă să ofteze de-ţi frângea inima. Părea că suferă cumplit, şi nu mai înţelegeam nimic. Mai apoi, am înţeles despre ce era vorba. Saint-Bérain suferea, cu adevărat, dar numai fiindcă o supunea pe biata *ntori* la un tratament atât de barbar. Pe când se lăsa în voia patimii pentru pescuit, sensibilitatea lui protesta.

După ce puse broasca în ierburile de pe mal, Saint-Bérain se ghemui după un copac, cu o bâtă în mână, şi aşteptă. Noi făcurăm la fel.

Dar n-am avut mult de aşteptat. După câteva clipe se ivi un animal ciudat, un soi de şopârlă uriaşă.

— Tu vede — îmi şopti Tongané — asta frumoasă gueule-tapée.

Gueule-tapée ? A doua zi, doctorul nu i-a spus că aşa e numită o varietate de iguan.

Gueule-tapée, deci, înghiţi broasca, apoi vru să se reîntoarcă în apă. Simţindu-se reţinută de sfoară, ea se zbătu şi vârfurile de oţel îi pătrunseră în carne. Era prinsă. Saint-Bérain o trase, lângă el şi ridică bâta.

Dar ce se întâmplă ? Bâta recade fără putere pe când Saint- Bérain scoate un adevărat geamăt... O dată, de două ori,

de trei ori, bâta se ridică ameninţătoare ; o, dată, de două ori, de trei ori, o vedem căzând inofensivă, acompaniată de-un geamăt jalnic,

Tongané îşi pierde răbdarea. Se năpusteşte din ascunziş şi cu o lovitură zdravănă pune capăt nehotărârii stăpânului său şi zilelor animalului, care niciodată nu-şi meritase numele mai bine ca acum.

Saint-Bérain mai oftează o dată, în semn de satisfacţie de data aceasta. Tongané a şi luat iguanul.

— Mâine — spune el — noi mâncat gueule-tapée[1]. Eu pun foc. Va fi mult bun.

Şi a fost, într-adevăr, „mult bun".

La 16 decembrie, am pornit mai departe, de cu zori. Mai întâi am ocolit satul, unde se zăreau puţini locuitori la ora aceea matinală. Ticălosul de Dolo Sarron ne privi trecând, şi mi s-a părut că-l văd schiţând un gest de ameninţare la adresa, noastră.

După un kilometru de mers, am străbătut o pădure formată din arbori karité, ntaba şi bana, după câte ne-a spus doctorul Châtonnay.

— Arborele ntaba — ne-a explicat el — e un ficus de mari dimensiuni. Frunzele lui, late de douăzeci şi cinci până la treizeci de centimetri, sunt folosite pentru adăpostit taberele. Fructele lui, care se coc în iunie, conţin trei sau patru boabe ca de fasole, scăldate într-o zeamă foarte dulce. Băştinaşii le mănâncă cu mare plăcere. Noi, europenii, preferăm: fructul de saba, care seamănă cu cireaşa noastră.

Cât despre bana, al cărui fruct, după cum vedeţi, seamănă cu gogoşile de brad, e un palmier. Crengile îi sunt folosite la făcut acoperişurile colibelor şi la împletit coşuri pentru transport, cum sunt cele de care avem şi noi câteva modele în convoiul nostru. Din frunze se fac pălării, rogojini şi saci pentru mărfuri. În sfârşit, crengile uscate şi crestate dau nişte torţe

---

[1] Joc de cuvinte : gueule-tapée — bot pocnit, (n. r.).

excelente. De altfel, cu asemenea torţe ne luminăm şi noi.

Puţin înainte de ora nouă, poteca ne-a fost tăiată de un râu în care mişunau, ca de obicei, hipopotamii şi caimanii. A trebuit să-l trecem prin vad. M-am gândit atunci că era pentru prima oară când ne aflam într-o asemenea situaţie. Până la râul acesta, fie că găsiserăm poduri, fie că apele erau atât de scăzute, încât caii noştri abia dacă îşi muiaseră copitele în ele. De data aceasta era altfel : aveam în faţă un adevărat râu.

Din fericire, apele erau mai puţin mari decât ne-am temut. Caii abia dacă s-au udat până la piept, şi am trecut fără mare greutate.

Dar cu măgarii a fost altceva. Când dobitoacele acestea, altminteri foarte încărcate de poveri, ajunseră în mijlocul râului, se opriră toate, de parcă s-ar fi înţeles între ele. Degeaba se căzniră conducătorii să le urnească din loc. Măgarii se dovediră la fel de insensibili la strigătele de îndemn ca şi la loviturile de ciomag.

—Aha, eu ştie ! făcu unul dintre conducătorii măgarilor. Ei vrut botez.

—Da, da ! răspunseră colegii lui. Ei aşteptat botez.

Şi atunci, aplecându-se, fiecare dintre ei luă apă în palmă şi o turnă pe capul măgarului pe care îl avea în grijă. Şi, pe când făceau asta, bolboroseau nişte cuvinte de neînţeles.

— Ceea ce vedeţi — ne explică domnul Tassin — e un obicei străvechi prin partea locului. La primul vad care trebuie trecut, botezarea măgarilor e lege. O să vedeţi că acum, când riturile sunt îndeplinite, măgarii au să pocnească fără mare greutate.

Şi, într-adevăr, n-au mai zăbovit mult.

Temperatura era de treizeci de grade la umbră. Măgarii, cărora pesemne că le plăcuse răcoarea apei, gândiseră, fără îndoială, că o baie va fi şi mai plăcută. După două sau trei serii de fornăieli vesele, se trântiră voioşi în râu şi se tăvăliră cu atâta plăcere, încât poverile, prost legate, începură să se ducă pe apă.

Fireşte, poverile au trebuit pescuite. Conducătorii măgarilor făcură lucrul acesta cu încetineala care le e proprie, în aşa fel încât, dacă n-ar fi fost soldaţii căpitanului Marcenay, ne-am fi pierdut jumătate din proviziile, darurile şi mărfurile de schimb, ceea ce ar fi însemnat o mare nenorocire pentru noi.

Cum domnul Barsac îşi manifesta nerăbdarea şi supărarea prin cuvinte tari, adresându-le epitete provensale dar injurioase cărăuşilor flegmatici, Moriliré se apropie de el :

—Mani tigui (comandante) — îi spuse el încetişor — tu nu strigat.

—Cum să nu mă înfurii ! Dobitocii ăştia au să-mi înece mărfuri de o sută de mii de franci !...

—Nu bine — continuă călăuza. Tu, multă răbdare. Dacă poveri cade, ceartă oameni, nu strigi. Ei vorbeşte mult, dar nu răi. După, e foarte bun.

Cele povestite de mine aici, oricât de exacte ar fi, poate că nu vă amuză. Dacă e aşa, n-am ce face. Când m-am îmbarcat ca să urmez misiunea Barsac, mă aşteptam la un reportaj pasionant, şi mă gândeam să vă trimit articole pline de aventuri nemaipomenite. Umbre misterioase de păduri virgine, lupte împotriva naturii, lupte cu fiarele şi cu nenumărate oşti de negri, iată ce visam. Dar trebuie să revin la realitate. Pădurile noastre sunt savane, şi nu ne lovim de nici o piedică naturală. Cât despre animale, n-am văzut decât hipopotami şi caimani, foarte numeroşi, e drept, la care se cuvine să mai adaug turmele de antilope şi, ici-colo, câţiva elefanţi. În privinţa negrilor însetaţi de măcel, n-am întâlnit decât prieteni, dacă îl las la o parte pe tâlharul de Dolo Sarron. Călătoria noastră e foarte monotonă.

Părăsind Daouherikoul de tristă memorie, am urcat mai întâi o coastă, apoi am coborât pe Bagareya, în valea Tinkisso. Observ în momentul acesta, din lipsă de ceva mai palpitant, că Tchoumouki a părăsit ariergarda şi merge lângă Moriliré. Să se fi certat oare cu Tongané ? Tchoumouki şi Moriliré discută

împreună şi par cei mai buni prieteni din lume. Cu atât mai bine !

Nici Tongané n-ai zice că-şi regretă prea mult camaradul. În coada convoiului, el stă de vorbă cu micuţa Malik, şi convorbirea lor pare foarte însufleţită. O idilă ?...

De la Bagareya începe iar savana, care se usucă din ce în ce, pe măsură ce ne depărtăm de sezonul ploilor ; şi iată din nou câmpia, pe care n-o vom mai părăsi, ca să zic aşa, până la Kankan, unde am ajuns ieri, 23 decembrie, şi de unde îmi datez acest articol.

În ziua de 22, la Kourossa, am trecut peste Djoliba, despre care domnul Tassin afirmă că ar fi Nigerul; dar la Kankan dăm de un alt râu, la fel de important, care se îndreaptă spre cel dintâi, întâlnindu-l, pare-se, la optzeci de kilometri spre nord. De ce n-ar fi râul acesta, căruia i se spune Milo, adevăratul şi autenticul Niger ? Cu o expresie destul de dispreţuitoare domnul Tassin îmi spune că nu e, fără să-mi explice de ce. De altfel, puţin îmi pasă...

Şi incidentele ? mă veţi întreba. Cum ! În aceste nouă zile nu vi s-a întâmplat nimic ?

Nimic, sau aproape nimic !

Degeaba mi-am cercetat cu lupa carnetul de note, căci n-am găsit în el decât două fapte vrednice, la nevoie, să fie povestite. Prima e cu totul neînsemnată. Cât despre cealaltă... Despre cealaltă nu prea ştiu ce trebuie să cred.

Iată, mai întâi, scurta relatare a celei dintâi.

La trei zile după ce părăsiserăm Daouheriko, mărşăluiam uşor printre lugan-uri destul de bine cultivate, ceea ce arăta că ne apropiam de un sat, când indigenii, ieşindu-ne în cale, dădură deodată semne vădite de teamă şi o rupseră la fugă.

— *Marfa*! *Marfa* ! strigau ei, fugind cât îi ţineau picioarele.

Marfa în limba bambara înseamnă puşcă. Iar noi înţelegeam cu atât mai puţin sensul strigătelor acestora cu cât, pentru a nu-i speria pe negri, căpitanul Marcenay hotărâse ca

oamenii lui să-şi ascundă puştile în nişte teci de piele roşcată, care nu aminteau cu nimic forma armelor. Deci, nu exista nici o puşcă la vedere. De unde se trăgea spaima negrilor întâlniţi în cale ?

Îi întrebam zadarnic, când auzirăm un huruit metalic, urmat de un strigăt de indignare scos de domnul de Saint-Bérain.

— Pungaşii ! zbieră el furios. Aruncă cu pietre în cutia mea cu undiţe ! Mi-au burduşit-o de tot! Staţi ! Staţi că vă arăt eu, ticăloşilor !...

Abia am izbutit să-l împiedicăm să-i urmărească pe agresori, ba încă a trebuit să intervină şi domnişoara Mornas. Negrii, văzând frumoasa lui cutie nichelată, care strălucea la soare, o luaseră drept toc de armă. De aici, spaima lor.

Ca să evite repetarea unor asemenea greşeli, care s-ar fi putut sfârşi rău, domnul Barsac îl rugă pe domnul Saint-Bérain să-şi pună preastrălucitorul material printre bagaje, pe spinarea unui măgar. Dar îndărătnicul pescar fu cu neputinţă de convins; el declară că, pentru nimic în lume, n-o să se despartă de undiţele lui. N-am izbutit să-l convingem decât să-şi învelească teaca nichelată într-o fâşie de pânză, în aşa fel încât să-i acopere luciul.

E cineva prietenul meu Saint-Bérain !

Celălalt fapt s-a petrecut la Karikan, unde am ajuns în dimineaţa zilei de 23, cu douăsprezece ore mai târziu decât prevăzuserăm, din pricina unei noi dispariţii a lui Moriliré. În ziua de 22, tocmai când porneam în a doua etapă a zilei, ia-l pe Moriliré de unde nu-i ! A fost căutat zadarnic, peste tot, şi a trebuit să ne resemnăm aşteptându-l.

Altminteri, a doua zi, la prima oră, călăuza noastră era la post, şi se ocupa de plecare ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. De data aceasta, lipsa nu mai putea fi negată. De aceea Moriliré nu-şi pierdu vremea cu negări inutile, ci ne explică scurt că trebuise să se întoarcă la locul de popas din ziua trecută, unde

uitase hărţile căpitanului Marcenay. Acesta din urmă îl certă zdravăn şi incidentul fu încheiat.

Eu nici nu l-aş fi pomenit dacă Saint-Bérain, cu fantezia lui obişnuită, n-ar fi încercat să-i dea proporţii, denaturându-l.

Având o insomnie în noaptea aceea, el se pare că asistase la reîntoarcerea călăuzei. De aceea se duse să-i spună în mare taină căpitanului Marcenay că Moriliré se reîntorcea, nu dinspre apus, de unde veneam noi, ci dinspre răsărit, adică dinspre Kankan, spre care ne îndreptam ; că, deci, nu putea să se fi dus după vreun obiect uitat, şi că, prin urmare, minţise.

Venită din cu totul altă sursă, o asemenea informaţie ar fi meritat poate să fie luată în seamă, dar cum o dădea Saint-Bérain !... Saint-Bérain e atât de distrat, încât poate că încurcă lucrurile...

Să revenim însă la ale noastre. Vă spuneam deci că al doilea fapt s-a petrecut la Kankan. Pe când hoinăream pe acolo, domnişoara Mornas, domnul Barsac, Saint-Bérain şi eu, conduşi de Tchoumouki şi de Moriliré...

Dar văd că am uitat să dau unele lămuriri şi cred că ar fi mai bine să iau lucrurile mai de la capăt.

Aflaţi deci că, de câteva zile încoace, Moriliré ne-a bătut capul mereu, pe rând, la fiecare, lăudându-ne talentele unui soi de vrăjitor, mai precis ale unui *kenielala* (care prezice viitorul) domiciliat la Kankan. După el, acest *kenielala* ar avea o a doua vedere uimitoare şi, de nenumărate ori, Moriliré ne-a îndemnat să ne convingem personal de lucrul acesta. Inutil să adaug că, fără să ne vorbim între noi, l-am refuzat toţi. Doar n-am venit în inima Africii ca să ne pierdem vremea cu nişte somnambuli mai mult sau mai puţin extralucizi.

Dar, pe când ne plimbam prin Kankan conduşi de ei, iată că Moriliré şi Tchoumouki se opresc la doi paşi de-o colibă, care nu se deosebea cu nimic de celelalte. Printr-o întâmplare, căreia bănuiesc că şi ei i-au dat o mână de ajutor, ne-am pomenit în faţa locuinţei faimosului *kenielala*, atât de lăudat de cei doi. Şi,

din nou, ei ne-au sfătuit să-l vizităm. Noi am refuzat şi de data aceasta. Dar ei nu s-au lăsat şi au reînceput netulburaţi să-l laude pe venerabilul vrăjitor.

De ce or fi ţinând Moriliré sau camaradul său Tchoumouki să mergem la *kenielala* al lor ? Or fi moravurile locale atât de civilizate încât cei doi flăcăi să se aleagă cu ceva din câştigul fenomenului lor ? Să aibă ei sarcina de a-i atrage clienţi, aşa cum atrag gondolierii Veneţiei clienţi pentru fabricanţii de sticlărie şi de dantele ? Asta i-ar da dreptate domnului Barsac !

Cei doi cumetri nu se lasă bătuţi. Şi stăruie, stăruie atâta, încât cedăm, mai mult ca să fim lăsaţi în pace. La urma urmei, le putem face plăcerea asta, iar dacă au să câştige câţiva gologani, cu atât mai bine pentru ei.

Intrăm într-o colibă înfiorător de murdară, şi în care lumina abia pătrunde. *Kenielala* stă în picioare, în mijlocul colibei. După ce şi-a lovit timp de cinci minute coapsele, spunându-ne *ini-tili*, adică „amiază bună" — căci, într-adevăr, e amiază — el se ghemuieşte pe rogojină şi ne invită să-l imităm.

Vrăjitorul începe prin a face în faţa lui o grămăjoară de nisip foarte fin, pe care îl împrăştie în evantai, dintr-o lovitură dată cu o măturică. Apoi ne cere o duzină de nuci de kola, jumătate roşii, jumătate albe, pe care le trece cu însufleţire pe deasupra nisipului, mormăind cuvinte neînţelese ; pe urmă aranjează fructele pe nisip formând diverse figuri, cercuri, pătrate, romburi, dreptunghiuri, triunghiuri etc, şi face deasupra lor nişte semne ciudate, de parc-ar vrea să le binecuvânteze. În sfârşit, le adună cu mare grijă şi întinde mâna murdară în care noi punem preţul consultaţiei.

Acum, n-avem decât să-l întrebăm. E inspirat. Va vorbi. Îi punem pe rând câteva întrebări, pe care el le ascultă în tăcere. Ne anunţă că ne va da toate răspunsurile odată. Când isprăvim de vorbit, începe să vorbească el, cu mare volubilitate, foarte viu, ca un om sigur pe ce spune. Prezicerile vrăjitorului nostru

nu sunt de loc vesele ! Dacă am crede în ele — ceea ce, din fericire, nu se întâmplă — am ieşi, plini de griji şi de nelinişti din sălaşul lui.

Vrăjitorul începe cu mine, cu mine care l-am întrebat ce va fi cu ce am eu mai scump pe lume, adică cu articolele pe care vi le trimit.

— Curând, nimeni n-o să mai aibă veşti de la tine — îmi spuse el într-o păsărească pe care v-o traduc cât pot mai clar.

Ce noroc am şi eu ! Oricum însă, vrăjitorul a spus : curând. Pot fi deci liniştit în ceea ce priveşte scrisoarea de faţă.

Kenielala trece la Saint-Bérain.

— Vei căpăta o rană care te va împiedica să te aşezi — îi spuse el.

Îmi vin în minte cârligele de pescuit. Bătrânul farsor întârzie. Se încurcă în trecutul căruia, fără doar şi poate, Moriliré şi Tchoumouki n-au uitat să-i lumineze beznele.

Acum e rândul domnişoarei Mornas.

— Ai să fii lovită la inimă — rosteşte *kenielala*.

Ia te uită ! Nu-i prost de loc ! Observaţi că n-a precizat dacă rana o să fie fizică sau morală. Eu înclin către a doua ipoteză, şi tare le bănuiesc că nu şi-au ţinut gura pe cele două călăuze ale noastre. Domnişoara Mornas cu siguranţă că a interpretat profeţia ca şi mine, căci s-a roşit. Fac prinsoare că se gândeşte la căpitanul Marcenay.

Dar vrăjitorul a tăcut, apoi l-a privit pe domnul Barsac cu nişte ochi ameninţători. E clar că am ajuns la prezicerea cea mai importantă. Vrăjitorul vorbeşte :

— Dincolo de Sikasso, văd albi. Pentru voi toţi, asta înseamnă sclavia sau moartea.

Are haz, bătrânul !

—Albi ?... repetă domnişoara Mornas. Vrei să spui : negri.

—Am spus : albi — afirmă solemn *kenielala*, care face pe inspiratul într-un mod cât se poate de caraghios." Nu treceţi de Sikasso. Dacă treceţi, sclavia sau moartea.

Bineînţeles, i-am luat în glumă sfatul. Pe cine o să convingă ghicitorul ăsta că poate exista pe teritoriul francez o ceată de albi destul de numeroasă ca să pună în primejdie o coloană atât de mare ca a noastră ? Seara, la cină, ne-am distrat pe seama poveştii lui, şi a râs până şi prudentul domn Bauderieres, după care am uitat-o.

Eu mi-am amintit-o din nou, seara, pe când mă culcam. M-am gândit la ea foarte serios, şi până la urmă am ajuns la concluzia că... pe care... în sfârşit, judecaţi singuri.

Să dăm mai întâi datele problemei.

Există două fapte şi jumătate.

Jumătatea e constituită de lipsa lui Moriliré la Timbo, şi după ultimul popas, înainte de Kankan.

Cele două fapte, sunt otrăvirea cu dung-kono şi sinistra prezicere a vrăjitorului negru.

Acestea zise, să judecăm.

Primul Fapt. E oare de crezut cu vreo căpetenie a vreunui sat neînsemnat să-şi fi făcut planul nesăbuit de-a ataca o misiune păzită de două sute de soldaţi, şi asta într-o regiune a Senegambiei, de multă vreme ocupată de trupele noastre, la treizeci şi cinci de kilometri de Timbo, unde se află garnizoana unui puternic post francez ? Nu, nu e de crezut. Dimpotrivă, e inadmisibil, absolut inadmisibil.

Al doilea fapt. E oare de crezut ca un bătrân negru, stupid şi ignorant, să aibă puterea de a ghici viitorul ? Nu, e absolut sigur că nu are puterea aceasta.

Incidentul cu dung-kono însă e şi el real, sau cel puţin, fiind vădit pentru mine că un asemenea plan n-a putut fi niciodată conceput, lucrurile au fost aranjate în aşa fel, încât să ne facă să credem în realitatea lui.

De asemenea, e sigur că *kenielala*, care, neajutat de alţii, ar fi vorbit razna şi ne-ar fi spus cu totul altceva, n-a spus, de fapt, altceva, ci s-a încăpăţânat să ne prezică sclavia sau moartea, dincolo de Sikasso.

Concluzia se impune de la sine : au vrut să ne sperie.

Cine ? De ce ? mă veţi întreba.

Cine ? Habar n-am.

De ce ? Ca sa ne facă să renunţăm la călătoria noastră. Stingherim pe cineva, şi acest cineva nu vrea să trecem de Sikasso.

Cât despre jumătatea de fapt Moriliré, ea sau nu înseamnă nimic, sau, dacă Saint-Bérain n-a fost atât de distrat pe cât e de obicei, Moriliré e complice cu cei ce încearcă să ne oprească înaintarea. Stăruinţa lui de a ne conduce la *kenielala* îl face foarte suspect, şi trebuie crezut că a fost cel puţin plătit în acest scop. Iară un punct care va trebui lămurit.

Acestea sunt concluziile mele. Viitorul îmi va spune dacă ele sunt sau nu întemeiate. Care va trăi, va vedea.

AMÉDÉE FLORENCE.

ÎN SAVANĂ, LA O ZI DE MERS DE KANKAN,26 *decembrie*. Adaug post-scriptumul acesta la scrisoarea mea de alaltăieri, pe care Tchoumouki mă asigură că va face să vă parvină.

Azi-noapte ni s-a întâmplat ceva cu totul neobişnuit. Vă semnalez faptul, fără a încerca măcar să-l explic.

Am plecat din Kankan ieri dimineaţă, 25 decembrie, şi, după două etape serioase, în total vreo treizeci de kilometri, ne-am instalat tabăra, seara, în plin câmp. Ţinutul e foarte puţin populat. Ultimul sat prin care am trecut, Diangana, e la vreo douăzeci de kilometri în urmă, şi cincizeci de kilometri ne despart de viitorul sat Sikoro.

La ora obişnuită, întreaga tabără dormea.

Deodată, în plină noapte, am fost treziţi de un zgomot ciudat, căruia nimeni nu i-a putut da o explicaţie admisibilă. Era un fel de huruit colosal, un zgomot ca al unei maşini cu aburi, sau, mai exact, ca al unor insecte, dar al unor insecte gigantice,

de mărimea unor elefanţi. După informaţiile date de santinele, zgomotul acesta neobişnuit a început dinspre apus. Foarte slab mai întâi, el a sporit în intensitate, încetul cu încetul. În clipa când ieşim din corturi, zgomotul a ajuns la apogeu. Cel mai ciudat e că vine de sus, din văzduh, din cer. Cauza care îl produce se află exact deasupra noastră. Dar care să fie ea ?

Degeaba deschidem ochii mari. Nu se vede nimic. Nori groşi acoperă luna şi bezna e adâncă.

Pe când ne căznim zadarnic să străpungem întunericul, huruitul se depărtează spre est, scade, piere... Dar, înainte de-a se fi stins cu totul, auzim un al doilea zgomot, venind dinspre vest. Ca şi cel de mai înainte, huruitul acesta creşte, ajunge la maximum, scade şi încetează, depărtându-se spre est.

Tabăra pare încremenită de groază. Toţi negrii şi-au lipit feţele de pământ. Cât despre europeni, ei s-au grupat în jurul căpitanului Marcenay. Împreună cu ei, îi zăresc pe Tchoumouki şi pe Tongané, care, trăind printre albi, au căpătat ceva din tăria lor sufletească. Pe Moriliré, dimpotrivă, nu izbutesc să-l descopăr. Fără doar şi poate că stă întins cu faţa la pământ, undeva, printre cei de-o culoare cu el.

De cinci ori la rând, înspăimântătorul huruit se naşte, creşte şi se stinge. Apoi noaptea îşi recapătă liniştea obişnuită şi se sfârşeşte paşnic.

Dimineaţa, refacerea convoiului e o întreagă problemă. Negrii se tem şi refuză cu încăpăţânare să pornească la drum. Căpitanul Marcenay izbuteşte totuşi să-i convingă, arătându-le soarele care răsare pe un cer fără nori. Cu siguranţă că în clipa aceasta în văzduh nu se petrece nimic nefiresc.

În sfârşit, pornim, cu trei ore întârziere.

Fenomenul din noaptea trecută formează, bineînţeles, subiectul tuturor discuţiilor ; dar nimeni nu poate reuşi să-l explice. Totuşi, încet-încet, începe să se mai vorbească şi despre alte lucruri, când, cam la doi kilometri de tabăra pe care am

părăsit-o, căpitanul Marcenay, aflat în fruntea convoiului, constată că solul e brăzdat de nişte dâre făcute parcă de roţi. Dârele au o lungime de vreo cincizeci de metri şi sunt orientate de la vest spre est. Adânci cam de zece centimetri spre vest, ele se şterg pe nesimţite spre est. Şi sunt zece la număr.

Să aibă oare ele vreo legătură cu fenomenul de azi-noapte ? Mai întâi, m-aş simţi ispitit să răspund nu.

Şi totuşi, există direcţia aceasta comună, de la vest spre est; există numerele asemănătoare : cinci grupe de dâre, cinci huruituri succesive...

Atunci ?....

Atunci, nu mai ştiu...

AMÉDÉE FLORENCE.

VII. LA SIKASSO

La 12 ianuarie misiunea Barsac ajunse la Sikasso. Străbătuse deci în mai puţin de şase săptămâni, adică în medie cu douăzeci şi cinci de kilometri pe zi, cei o mie o sută de kilometri care despart de coastă această veche capitală din Kenedugu, devenită mai apoi ultima fortăreaţă a lui Samory.

Expansiunea franceză încetă, după cum s-a spus, să primească articolele lui Amédée Florence, după cel de-al treilea, trimis de ziarist a treia zi de la plecarea din Kankan ; începând din ziua aceea nu s-ar mai fi ştiut nimic despre mersul misiunii, dacă n-ar fi existat carnetul în care iscusitul reporter îşi nota zilnic observaţiile. Autorul povestirii de faţă are sub ochi carnetul acesta şi, la nevoie, nu va uita să facă largi împrumuturi din el.

De la Kankan la Sikasso, călătoria pare să fi fost monotonă şi fără nimic interesant, în afara câtorva glume legate de veşnica distracţie a lui Saint-Bérain şi a relatării amănunţite a micilor întâmplări zilnice, despre care i s-au dat cititorului

destule exemple ca să mai fie nevoie să pomenim şi altele ; Amédée Florence se mărgineşte să descrie drumul, şes până la Tiola, foarte accidentat începând de la târguşorul acesta, şi să constate pe scurt că Tchoumouki, continuând să fugă de tovărăşia camaradului său Tongané, părea că se împrietenise tot mai mult cu Moriliré, călăuza din fruntea convoiului. În privinţa aceasta, ziaristul nu face comentarii şi, într-adevăr, nu e cazul, relaţiile dintre cei trei negri nefiind atât de importante, încât problema lor să-i fi reţinut atenţia.

Din tăcerea lui Amédée Florence, trebuie conchis că nu s-a petrecut nimic mai deosebit. Prin urmare, după cum se putea aştepta, nici una din prezicerile lui *kenielala* nu căpătase nici cel mai slab început de împlinire : Amédée Florence continua să-şi redacteze articolele şi să le predea lui Tchoumouki, care garanta mereu că vor sosi cu bine în Europa, iar dacă, pentru un motiv sau altul, făgăduiala aceasta nu era ţinută, reporterul n-avea de unde să ştie ; Saint-Bérain putea să-şi încalece mai departe calul, iar inima Janei Mornas — căci vom păstra pseudonimul acesta ales de ea — nu primise nici o rană, sau, cel puţin, nici o rană vizibilă. Cât despre rana morală, din câteva cuvinte scrise de Amédée Florence ar părea să rezulte că, dimpotrivă, el socotea a treia precizare ca fiind mai aproape de împlinire decât celelalte, cu condiţia să fie luată în sensul ei figurat. Într-adevăr, ziaristul consacră două rânduri, altminteri aprobative şi pline de simpatie, prieteniei din ce în ce mai strânse dintre Jane Mornas şi căpitanul Marcenay, şi plăcerii sporite pe care cei doi tineri păreau s-o găsească în ea.

În ceea ce priveşte a patra prezicere, cea mai serioasă şi mai sinistră, nimic, absolut nimic nu arată că vreun fapt oarecare ar fi venit s-o confirme. Misiunea nu era nici nimicită, nici ajunsă în sclavie ; ea înainta paşnic sub paza celor doua sute de ostaşi ai căpitanului Marcenay ; animalele erau sănătoase, iar bagajele, în stare bună, nu fuseseră udate la trecerea râurilor decât atât cât trebuie neapărat să fie udate

când sunt transportate de negri.

Oricât de îndreptăţit ar fi apărut în momentul formulării lui, raţionamentul lui Amédée Florence de la sfârşitul articolului scris la Kankan nu mai fusese confirmat de evenimentele ulterioare. Nimeni nu mai riscase vreun atentat real sau simulat împotriva convoiului, şi nu mai fusese întâlnit nici un alt *kenielala* care să rostească din nou profeţii ameninţătoare. Dacă, deci, Amédée Florence văzuse bine şi dacă exista undeva vreo fiinţă care să fi alcătuit planul absurd de a înspăimânta misiunea într-atâta, încât s-o hotărască să se întoarcă din drum, totul făcea să se creadă că se renunţase la planul acesta.

De altfel, când sosi la Sikasso nici Amédée Florence nu mai era prea sigur de cele gândite. Faptele care îi motivaseră raţionamentul : încercarea mai mult sau mai puţin reală de otrăvire cu dung-kono şi sumbrele preziceri ale vrăjitorului negru, învechindu-se, îşi mai pierduseră din valoare. Deşi nu se aflau decât la Sikasso, iar primejdia anunţată trebuia să înceapă abia dincolo de această fostă capitală, ziaristul se liniştise din zi în zi, căci i se părea absurd să admită că nişte negri inofensivi, cum erau cei întâlniţi din când în când în cale, ar risca să atace o trupă de soldaţi atât de numeroasă. O astfel de aventură ar fi fost cu putinţă doar dacă ar mai fi existat vreun om de felul lui Samory, care să facă triburile acestea copilăroase să se transforme în războinici.

Şi totuşi, Amédée Florence se liniştea poate cam prea mult, bazându-se numai pe oamenii căpitanului Marcenay, căci tocmai la Sikasso forţa aceasta armată avea să fie redusă la jumătate.

Cititorul sper să nu fi uitat că, la Sikasso, misiunea Barsac urma să se împartă în două. Pe când o primă parte, condusă de Barsac, în persoană, avea să înainteze până la Niger, trecând prin Uagadugu, capitala ţinutului Mossi, şi să revină la ocean prin Borgu şi Dahomey, a doua parte, sub conducerea lui Baudrières, urma să coboare imediat spre sud şi să meargă aproape în linie dreaptă spre Grand-Bassam. Bineînţeles, fiecare

din cele două părţi ale misiunii avea dreptul la protecţie egală, escorta fiind deci redusă la o sută de oameni de o parte şi de alta.

În momentul când expediţia, încă întreagă, sosea la Sikasso, nu trecuse prea multă vreme de când fortăreaţa aceasta a lui Samory, luată cu asalt în primele luni ale anului 1898 de colonelul Audeoud, aparţinea Franţei. În împrejurimi, ţinutul se resimţea încă de pe urma neîncetatelor jafuri la care o supusese sinistrul neguţător de sclavi, împodobit de noi înşine, nu se ştie de ce, cu numele pompos de Almany. Pretutindeni, nu întâlneai decât sate pârjolite sau prădate, şi mizeria era cumplită.

Cât despre oraşul însuşi — dacă e îngăduit să i se spună astfel unei aşezări negre — el rămăsese aproape în starea în care îl găsise colonelul Audeoud. Sikasso era, şi de altfel mai este încă, o simplă îngrămădire de sate distincte, despărţite prin ogoare cultivate şi unite prin incinta obişnuită aglomerărilor din ţinut, un *tata* care, aici, măsura şase metri înălţime şi opt metri grosime la bază.

În interiorul acestui *tata*, administraţia franceză făcuse ce era mai necesar şi, până la sosirea misiunii, în afara celor mai urgente lucrări de curăţire, nu fuseseră înălţate decât clădirile pentru adăpostirea trupelor din garnizoană.

În epoca aceea, garnizoana cuprindea trei companii, una de infanterie colonială şi două de tiraliori senegalezi, acestea din urmă încadrate de ofiţeri şi subofiţeri francezi. Vă închipuiţi câtă bucurie le făcu sosirea misiunii Barsac tinerilor acestora de atâta vreme despărţiţi de semenii lor. Bucuria ajunse la culme datorită prezenţei căpitanului Marcenay, aflat în fruntea escortei ; căpitanul îi regăsi în postul acesta depărtat pe mulţi dintre cei mai buni camarazi ai săi. Iar bucuria ajunse la delir când se află că o femeie albă făcea parte din expediţie.

Vizitatorilor acestora de frunte li se organiză o primire solemnă, din care nu lipsi nimic, nici drapelele fâlfâind în vânt,

nici sunetele de trâmbiţe, nici bătăile de tobe, nici arcurile de triumf din verdeaţă, nici uralele negrilor aşezaţi frumos în rânduri şi nici chiar discursul lui Barsac.

Seara, ofiţerii oferiră un punş minunat, la care domni tot timpul cea mai curată veselie. Jane Mornas prezida petrecerea. E lesne de închipuit ce succes avu. Toţi căutau să fie cât mai aproape de ea. Tinerii aceştia înflăcăraţi s-ar fi luptat cu bucurie pentru ochii frumoşi ai fetei albe, venită să aducă o rază de soare în surghiunul lor.

Dar Jane Mornas nu se lăsă ameţită de succes. Printre toate omagiile, cele pe care căpitanul Marcenay i le aduse şi el cu dărnicie găsiră cel mai uşor calea spre inima ei.

Ba se vădi chiar, fără să-şi dea seama, preferinţa aceasta, cu atâta nevinovăţie, încât toţi cei de faţă o observară curând. Şi imediat camarazii lui Marcenay, ca nişte adevăraţi francezi ce erau, avură delicateţa să-şi potolească pe nesimţite entuziasmul şi să-i adreseze rând pe rând fericitului căpitan felicitări discrete, pe când acesta căuta în zadar să-i convingă că nu le merită.

Marcenay se uita pe de lături, nega, jura că nu înţelege nimic din ce voiau să-i spună. Dar, de fapt, înţelegea foarte bine şi plutea în al nouălea cer de fericire. Toate visele îi erau deci îngăduite, din moment ce sentimentele Janei Mornas erau atât de evidente, încât numai el nu le cunoştea.

Astfel, dragostea pe care Jane Mornas şi Marceuay o nutreau unul pentru altul se dezvălui şi pentru ei înşişi.

A doua zi, se începură discuţiile despre modul cum să fie împărţită misiunea şi, imediat, se iviră dificultăţi neprevăzute.

În privinţa europenilor, totul era simplu. În jurul lui Baudrières se grupară domnii Heyrieux şi Quirieu, potrivit instrucţiunilor primite, şi domnul Tassin, potrivit preferinţelor personale. Cu Barsac se reuniră dl. Poncin şi doctorul Châtonnay. Amédée Florence se alipi acestui grup, al cărui

itinerar de lungă durată făgăduia să dea material pentru articole mai ample.

Cât despre căpitanul Marcenay, el avea ordin să-i dea lui Baudrières o escortă de o sută de oameni, sub comanda unui locotenent detaşat de garnizoana din Sikasso, iar el, personal, împreună cu ceilalţi o sută de oameni, să însoţească grupul Barsac. Hotărât să se supună cu stricteţe ordinelor, lucru lesne de înţeles, căpitanul era totuşi tulburat şi se întreba cu nelinişte la care grup se vor alipi Jane Mornas şi Saint-Bérain.

Şi cât de uşurat oftă auzind-o pe tânăra fată răspunzând că îl va însoţi pe Barsac, când i se puse întrebarea aceasta ! Dar ce oftat, dezamăgit de data aceasta, urmă după primul, când Jane adăugă că ea şi Saint-Bérain aveau să rămână doar câteva zile împreună cu onorabilul deputat de Midi, şi că intenţia lor era să-l părăsească după câteva etape, ca să-şi continue explorarea personală mai spre nord.

Toţi ofiţerii se ridicară împotriva unui plan atât de imprudent ; toţi o dezaprobară pe Jane. Cum, singură, fără escortă, voia să se aventureze în nişte ţinuturi aproape total necunoscute şi în care armele franceze nu pătrunseseră încă niciodată ? I se arătă că o asemenea călătorie era de nerealizat, că Jane îşi risca viaţa şi că, în orice caz, căpeteniile satelor n-o vor lăsa să treacă.

Zadarnic însă, căci Jane Mornas rămase de neclintit şi nimeni, nici chiar căpitanul Marcenay, nu avu nici cea mai mică influenţă asupra ei.

— Vă pierdeţi vremea degeaba — spuse ea râzând. Cel mult o să izbutiţi să-mi înspăimântaţi unchiul care roteşte, colo, nişte ochi speriaţi...

— Eu ! protestă Agenor, simţindu-se atacat.

— Da, dumneata — insistă Jane Mornas. Se vede cât de colo că mori de frică. Te-ai lăsat oare influenţat de toate prezicerile acestea sinistre?

— Eu !... repetă bietul Saint-Bérain.

—De ce te-ai teme ? întrebă Jane Mornas cu un aer superb. O să fiu cu dumneata, nepoate.

—Dar nu mă tem ! se apără Saint-Bérain, furios că era ţinta tuturor privirilor.

Jane Mornas se întoarse spre cei ce o contraziceau.

—Cât despre mine — spuse ea — am plecat din Europa cu gândul să străbat Hombori şi să ating Nigerul la vârful buclei sale, la Gao. Voi străbate deci Hombori şi voi atinge Nigerul la Gao.

—Şi tuaregii aouelimideni care, în ţinutul acela, ocupă ambele maluri ale Nigerului ?

— Puţin îmi pasă de tuaregi — răspunse Jane Mornas — şi am să trec în pofida lor !

— Dar de ce Gao şi nu un alt punct ? Din moment ce faceţi o călătorie de plăcere, ce motiv atât de puternic vă îndeamnă să mergeţi acolo şi nu în altă parte ?

— Un capriciu — răspunse Jane Mornas.

Cuvântul acesta, pe care, de altfel, toţi ofiţerii îl găsiră plin de o mândră hotărâre şi, după părerea lor, pe deplin franţuzesc, stârni numeroase aplauze.

— E, într-adevăr, un motiv puternic — spuse maiorul Vergeze. Capriciul unei femei frumoase e *ultima ratio*[1], şi nu noi o să-l contestăm.

După împărţirea personalului conducător al misiunii, atât al celui oficial cât şi al celui neoficial, mai rămânea să se facă repartiţia judicioasă a personalului inferior, ceea ce nu părea de loc greu.

Mai întâi, cei zece măgari, cei cinci cărăuşi şi cei zece hamali ai Janei Mornas şi ai lui Saint-Bérain aveau să urmeze în mod firesc soarta celor care îi angajaseră. Ceilalţi hamali şi cărăuşi, cât şi restul animalelor de povară, urmau să fie împărţiţi în două grupuri inegale, cel mai numeros trebuind să treacă alături de partea misiunii care avea de făcut drumul cel

[1] Ultimul mijloc, argument (în limba latină în text).

mai lung, adică alături de Barsac, căruia urma să-i fie lăsată, de asemenea, ca ajutor, călăuza Moriliré. Asupra acestor puncte se căzu uşor de acord.

Dar când fu vorba de punerea în practică a hotărârilor luate începură dificultăţile.

La primele cuvinte care i se spuseră în acest sens, Moriliré refuză categoric şi nici un argument nu-l putu abate de la refuzul său. După el, fusese angajat doar până la Sikasso, şi nimic pe lume n-avea să-l facă să meargă şi mai departe. Zadarnic insistară ceilalţi. Zadarnic folosiră toate mijloacele, chiar şi intimidarea ; nu se putu obţine de la Moriliré decât acceptarea de a însoţi misiunea Baudrières. Să-l convingă să meargă spre est, cu Barsac, se dovedi cu neputinţă.

După rezolvarea problemei acesteia, începură dificultăţile asemănătoare cu hamalii şi cărăuşii. În afara celor angajaţi direct de Jane Mornas şi de Saint-Bérain, ei refuzară până la unu să meargă dincolo de Sikasso. Rugăminţile, promisiunile şi ameninţările se dovediră inutile. Refuzul lor părea de neclintit şi membrii misiunii se văzură nevoiţi să renunţe la a-i convinge.

Misiunea fu deci silită să caute o nouă călăuză şi alţi oameni de povară. Majoritatea acestora din urmă fu adunată lesne, dar trebuiră să se scurgă mai multe zile până să poată fi găsit un indigen care să inspire destulă încredere. În sfârşit, omul căutat fu descoperit. Era un negru de treizeci şi cinci — patruzeci de ani, numit Bala Konere, originar din Niele, sat din Follona, situat pe itinerarul lui Baudrières, dar care mai făcuse câteva călătorii până la Mossi. Bala Konere fu angajat.

Şi, imediat, bruscă transformare a lui Moriliré. Acesta, care asistase cu nepăsare, ba chiar cu oarecare ironie, pe cât părea, la căutările fără rezultat ale şefilor săi, îşi schimbă deodată atitudinea când încercările lor fură încununate de succes. El veni la Barsac, îi ceru umil iertare pentru încăpăţânarea de până atunci atribuită fricii şi se oferi să conducă misiunea până la Uagadugu şi până la Dahomey, aşa cum se aranjase de la bun

început. Şi, totodată, orice urmă de împotrivire începu să dispară de la foştii hamali şi cărăuşi ; aceştia se declarară gata să-şi urmeze mantoba (călăuza) oriunde va dori să-i conducă, cu singura condiţie ca mantoba să fie Moriliré.

Subita lor unanimitate arăta vădit că numitul Moriliré trebuia socotit ca singurul vinovat pentru greva neaşteptată, şi conducătorii misiunii se gândiră o clipă să-i refuze ofertele tardive. Totuşi, era atât de important să-şi asigure ajutorul unor oameni încercaţi şi a unei călăuze născută în ţinutul care trebuia străbătut, încât până la urmă acceptară să închidă ochii.

Se hotărî deci ca Bala Konere să-i fie dat lui Baudrières, împreună cu o mică parte din vechiul personal, la care se adăugară câţiva noi hamali. Barsac urma să-l păstreze pe Moriliré, împreună cu cea mai mare parte a vechilor hamali şi cărăuşi.

Toate aceste ezitări, toate aceste schimbări răpiră mult timp. Intraţi împreună în Sikasso la 12 ianuarie, Barsac şi Baudrières porniră de acolo, despărţiţi, abia la 21 ianuarie.

În dimineaţa aceea, de cu zori, companiile fură din nou adunate şi se aliniară sub comanda ofiţerilor respectivi, în ţinută de paradă ; din nou drapelele fluturară în vânt, trâmbiţele sunară iar şi mai întâi misiunea Barsac, apoi misiunea Baudrières, defilară printre rândurile de soldaţi. Apoi trupa, pornită în urma lor, îi însoţi până la incintă.

Când convoiul ajunse afară din *tata*, începură cuvintele de rămas bun. Ofiţerii din garnizoană le urară şi unora şi altora drum bun, şi, nu fără emoţie, Barsac şi Baudrières îşi strânseră mâna. În sfârşit, pe când trupa se reîntorcea la cazarmă, cele două convoaie se puseră în mişcare şi porniră la drum, fiecare în direcţia stabilită. Baudrières, cei ce-l însoţeau şi cei o sută de soldaţi ai escortei se depărtară spre sud. Barsac, domnul Poncin, doctorul Châtonnay, Amédée Florence, Jane Mornas şi Saint-Bérain, încadraţi şi ei de o sută de călăreţi conduşi de căpitanul Marcenay, cotiră spre stânga şi dispărură în direcţia

est.

Dar aceste două coloane aproape identice aveau să aibă o soartă foarte diferită. Dacă prima n-avea să întâlnească în cale nici o primejdie adevărată, ba chiar nici o piedică mai serioasă, nu la fel avea să se întâmple cu cea de-a doua. Pe când Baudrières, îndeplinindu-şi paşnic misiunea, avea să-şi adune fără multă greutate datele raportului pe care se angajase să-l supună Camerei, şi să ajungă în cele din urmă la Grand-Bassam aproape la data prevăzută, lui Barsac şi prietenilor săi le era scris să fie amestecaţi în aventura cea mai cumplită, cea mai extraordinară din câte se pot imagina. Aşa hotărâse soarta.

Iată de ce, trecând peste întâmplările mărunte care au marcat drumul paşnic al lui Baudrières, povestirea de faţă va fi legată de acum înainte numai de grupul misiunii care se depărtează spre est, şi care, condusă de călăuza Moriliré, se afundă tot mai mult în adâncul ţinutului negru.

VIII. MORILIRÉ

(Carnetul cu note al lui Amédée Florence.)

22 ianuarie. Au trecut două zile de când am părăsit Sikasso, şi am de pe acum impresia că ceva e în neregulă. Repet, nu e decât o impresie, dar mi se pare că starea de spirit a oamenilor noştri e mai puţin bună, că, de pildă cărăuşii pun şi mai puţin elan, dacă e posibil, la îndemnat măgarii, că hamalii obosesc mai repede şi cer repausuri mai dese. Poate că toate acestea există numai în imaginaţia mea şi poate că, fără să vreau, sunt influenţat de prezicerile lui *kenielala* din Kankan. S-ar putea prea bine ca prezicerile lui, pe care aproape că le uitasem, să fi recăpătat o oarecare valoare de când am depăşit Sikasso şi de când escorta,
a fost redusă la jumătate.

Să-mi fie oare frică ? De loc ! Sau, mai degrabă, mă tem doar ca imbecilul de *kenielala* să nu fi spus doar o lecţie învăţată pe de rost, şi să nu fi avut de loc darul de a prezice. De fapt, ce-

mi doresc ? Aventuri, aventuri şi iar aventuri, pe care le voi transforma în articole, aşa cum îmi cere meseria. Şi tocmai aventurile adevărate nu vor să se ivească odată.

23 ianuarie. Mă gândesc mereu că înaintăm ca un convoi de melci. E adevărat că natura terenului nu îngăduie un marş rapid. Peste tot sunt numai urcuşuri şi coborâşuri. Orice s-ar zice, reaua voinţă a negrilor mi se pare neîndoielnică.

24 ianuarie. Nu spuneam eu ? Abia astă-seară ajungem la Kafele. Ne-au trebuit patru zile ca să facem cincizeci de kilometri. Doisprezece kilometri pe zi, nu-i rău, ca record.

31 ianuarie. Ei bine, recordul a fost bătut! Ne-au trebuit şase zile pentru alţi cincizeci de kilometri — total : o sută de kilometri în zece zile ! — şi iată-ne într-un fel de mică localitate balneară, numită Kokoro. Vă rog să credeţi că nu mi-aş închiria aici o vilă ca să-mi petrec vara la malul mării. Ce văgăună !

După ce acum trei zile am lăsat în urmă un sat numit Ngana — unde naiba pot să găsească asemenea nume ? — am mai urcat o ultimă coastă destul de abruptă, apoi am coborât definitiv valea pe care o străbatem pentru moment. Înălţimi spre vest, spre nord şi spre sud. În faţa noastră, spre est, câmpia.

Ca o culme a nenorocirii, vom fi reţinuţi câtva timp la Kokoro. Nu fiindcă am fi prizonieri. Dimpotrivă, căpetenia satului, un anume Pintié-Ba, ne e prieten cât se poate de bun. Dar…

Dar mă gândesc că e o axiomă literară să începi cu ce e mai plicticos. Am să trec deci, în grabă, cu titlul de rezumat, câteva note etnografice, înainte de a-mi continua povestirea.

De la Kokoro începe ţinutul negrilor Bobo. Dacă numele are un oarecare haz, cei care îl poartă nu au de loc. Sunt nişte sălbatici.

Schiţă fugitivă a acestor sălbatici!

Bărbaţii, în genere, destul de bine făcuţi, umblă absolut goi. Bătrânii poartă între picioare o fâșie de pânză numită *bila*.

Bătrânele înlocuiesc bila cu un mănunchi de frunze pus la spate : aşa e mai cochet. Câţiva tineri, care dau tonul modei, au adoptat *bila*, împodobind-o, la spate, cu o coadă de stambă terminată cu un mic pămătuf. Asta e culmea eleganţei ! Adăugaţi la veşmântul lor simplu un colier din trei şiraguri de scoici cauri, nişte jartiere, o frunză de palmier în jurul gleznelor, nişte cercei de fier şi o săgeată din corn sau din trestie vârâtă în nas şi veţi avea modelul elegantului de la Bobo.

Cât despre femei, ele sunt hidoase cu busturile lor prea lungi, cu picioarele lor prea scurte, cu pântecul lor proeminent, ţuguiat la buric, cu buza lor de jos străpunsă de-o aşchie din corn de vită sau de-un sul de frunze gros cât o lumânare. Să le vedeţi numai !

Ca arme : suliţe şi câteva flinte cu amnar. În plus, unii mai au un mic bici de care sunt agăţate tot soiul de amulete.

Voinicii aceştia nu sunt de loc mofturoşi la mâncare. Îi vezi mâncând fără pic de silă adevărate stârvuri în putrefacţie. Pfui ! Iar mentalitatea lor corespunde acestor obiceiuri. Judecaţi după modul cum am intrat în relaţii cu ei.

Digresiunea aceasta ingenioasă îmi permite să reiau direct firul povestirii.

Scena se petrece la Kokoro, ieri, 30 ianuarie. E noapte. În momentul când sosim în apropierea satului, ne izbim de o mulţime de negri care urlă — la lumina torţelor numărăm vreo opt sute — şi care nu par de loc însufleţiţi de intenţii prea paşnice. E prima dată când ne bucurăm de o asemenea primire. De aceea ne oprim, oarecum surprinşi.

Surprinşi, dar nu foarte neliniştiţi. Degeaba îşi agită aceşti flăcăi armele : e limpede că o salvă de puşti ar mătura toată adunarea. Căpitanul Marcenay dă un ordin. Ostaşii lui iau armele în mâini şi descheie învelitorile, fără ca, totuşi, să le scoată. Căpitanul şovăie, într-adevăr. Să tragi în aproapele tău e totdeauna ceva grav, chiar când aproapele e un bobo. Până aici, pulberea a rămas mută, şi tare am dori să nu-i dăm glas.

Aşa stau lucrurile, când calul lui Saint-Bérain, speriat de zbierete, zvâcneşte brusc cu toate picioarele odată. Saint-Bérain, pierzându-şi echilibrul, execută un adevărat salt de maestru şi cade în plin peste gloata negrilor.

Aceştia scot urlete cumplite şi se năpustesc spre nefericitul nostru prieten, când...

...Când domnişoara Mornas se avântă la galop printre negri. Imediat, atenţia lor se abate de la Saint-Bérain spre ea. Curajoasa călăreaţă e încercuită. Douăzeci de suliţe sunt îndreptate spre ea.

— *Manto*! le strigă domnişoara Mornas atacatorilor. *Nte a be suba*! (Tăcere ! Sunt vrăjitoare !)

Vorbind, ea scoate de la oblâncul şeii o lampă electrică de buzunar, aflată din fericire acolo, şi-o stinge şi o aprinde rând pe rând, ca să arate că stăpâneşte focul şi fulgerele.

La vederea luminii, zbieretele se potolesc, iar în jurul ei se formează un cerc respectuos, în mijlocul căruia înaintează sus-numitul Pintié-Ba. O să ţină neapărat un discurs. Asta e boala tuturor conducătorilor din lume. Dar domnişoara Mornas îi porunceşte să tacă. Ea vrea mai întâi să alerge în ajutorul lui Saint-Bérain, care, de când a căzut, nu s-a mai mişcat, şi deci trebuie că e rănit.

Controlul făcut de doctorul Châtonnay, care pătrunde în cerc cu aceeaşi linişte cu care ar intra la un pacient, dovedeşte că Saint-Bérain e rănit. E chiar plin de sânge. Din nenorocire, a căzut atât de prost, încât un silex ascuţit i-a făcut o tăietură largă, ceva mai jos de şale.

În clipa aceea îmi spun că s-a adeverit una din prezicerile lui *kenielala*. E foarte posibil. Asta mă face să sper că se vor împlini şi celelalte, dar mă trece un fior când mă gândesc la soarta articolelor mele.

Între timp, doctorul Châtonnay a spălat rana. Apoi îşi ia trusa şi coase tăietura, pe când negrii îl privesc cu adâncă uimire.

În timp ce are loc operaţia, domnişoara Mornas, care a rămas călare, îi îngăduie lui Pintié-Ba să vorbească. Acesta se apropie şi o întreabă în bambara, sau în vreo păsărească asemănătoare, de ce *tubab* (tubab-ul e Saint-Bérain) i-a atacat cu o puşcă. Domnişoara Mornas neagă faptul. Căpetenia nu se lasă şi arată cutia ciudată pe care Saint-Bérain o poartă în bandulieră. I se explică adevărul. Zadarnic însă. Ca să fie convins, trebuie dată la o parte învelitoarea, trebuie deschisă cutia care luceşte la lumina torţelor şi trebuiesc arătate undiţele din interiorul ei.

La vederea lor, ochii lui Pintié-Ba scânteiază de poftă. Mâinile i se întind spre obiectul strălucitor. Ca un copil răsfăţat, el îl cere, îl vrea, îl pretinde. Saint-Bérain refuză cu indignare.

Domnişoara Mornas, care ar vrea să consolideze pacea abia încheiată, insistă zadarnic. Până la urmă, se şi supără.

— Nepoate !... spune ea severă, aprinzând şi stingând din nou lampa electrică îndreptată spre pescarul recalcitrant.

Saint-Bérain cedează imediat şi-i dă cutia cu undiţe lui Pintié-Ba, care îşi pune succesul pe seama puterii magice a lămpii electrice şi a influenţei vrăjitoarei.

Când neghiobul îşi ia în stăpânire comoara, începe un adevărat delir. Pintié-Ba ţopăie un dans îndrăcit, apoi, la un semn al lui, toate armele dispar, şi căpetenia înaintează în mijlocul nostru.

Pintié-Ba ne ţine un discurs prin care ne invită, după câte s-ar părea, să circulăm cât vrem prin sat şi porunceşte, pentru a doua zi, un tam-tam în cinstea noastră.

Dată fiind atitudinea paşnică a negrilor bobo, căpitanul Marcenay nu vede de ce n-am accepta invitaţia. A doua zi, deci, adică astăzi, imediat după-amiază, le facem o vizită noilor noştri prieteni, pe când escorta şi slujitorii negri rămân dincolo de *tata*.

Ah, dragii mei, ce coclauri ! Gusturile nu se discută, dar eu prefer Champs-Elysee-ul.

Ne îndreptăm direct spre ,,palatul" *dugutighi*-ulul. Palatul e o îngrămădire de colibe situate în mijlocul satului, lângă mormanul central de gunoaie, ceea ce n-o prea înmiresmează. Pe dinafară, colibele acestea de lut sunt spoite cu cenuşă. Dar să le vedeţi interiorul ! Curtea nu-i decât o mocirlă care serveşte drept ţarc pentru oi şi pentru boi. De jur împrejurul ei se află încăperile locuinţei, care seamănă mai degrabă a beciuri, căci trebuie să cobori ca să intri în ele. Nu vă sfătuiesc să încercaţi. Înăuntru te înăbuşă un miros groaznic şi trebuie să te lupţi cu caprele, cu găinile şi cu alte orătănii care se plimbă libere pe-acolo.

După descrierea „palatului" nu-i greu de ghicit ce trebuie să fie locuinţele cetăţenilor de rând ; adevărate văgăuni, în ele mişună şobolani, şopârle, urechelniţe şi gândaci printre toate soiurile de gunoaie, care exală o duhoare de nesuferit.

Minunat loc de şedere !

Recepţia „oficială" a avut loc în „palat". Ea a însemnat, de fapt, dăruirea unor cadouri lui Pintié-Ba, cadouri altminteri fără valoare, de la petice de pânză până la lacăte fără chei, de la pistoale vechi, cu amnar, până la aţă şi ace.

Cu totul uluit de darurile acestea măreţe, *dugutighi*-ul dădu semnalul tam-tamului.

Mai întâi, muzicanţii străbătură satul, cântând, care din *bodoto*, un soi de trâmbiţă făcută din corn de antilopă, care din *buron*, alt soi de trâmbiţă, făcută din colţi de elefant, care din *tabala*, adică din tobă. Doi bărbaţi purtau tabala, în care un al treilea bătea cât putea cu un fel de măciucă numită *tabaia kalama*. În legătură cu aceasta, căpitanul Binger remarcă pe bună dreptate că denumirea de *kalama* pare să vină de la *calamus*, şi că, deci, *tabaia kalama* înseamnă în traducere exactă : pană de scris pe tobă.

La sunetele acestor felurite instrumente, boboşii se adună în piaţă şi serbarea începe.

Un fel de paiaţă sudaneză, *mokho missi ku*, îşi face intrarea

şi dansează cu numeroase strâmbături şi răsuciri ale membrelor. Paiaţa aceasta e îmbrăcată într-un soi de tricou roşu şi poartă pe cap o bonetă împodobită cu cozi de vaci, de pe care cade o ţesătură care îi acoperă faţa. Prins de umăr, dansatorul poartă un sac plin cu fierăraie zornăitoare şi fiecare din mişcările lui face să-i sune clopoţeii şi zurgălăii de la încheieturile mâinilor şi de la glezne. Cu nişte cozi lungi, de vaci, el gâdilă plăcut feţele spectatorilor.

Când dansatorul îşi termină numărul care pare că-i amuză grozav pe Pintié-Ba şi pe supuşii săi, aceştia din urmă, la un semn al căpeteniei, scot nişte răgete ca de fiară, ceea ce înseamnă, cred, aplauze unanime.

Când se face iar linişte, Pintié-Ba cere să i se aducă o umbrelă împodobită cu scoici cauri şi cu amulete, nu fiindcă ar avea nevoie de ea, ci doar fiindcă un *dugutighi* n-ar fi nimeni dacă n-ar avea, larg deschisă deasupra capului, umbrela, însemn, al puterii.

Imediat, dansurile reîncep. Bărbaţi, femei, copii se aşază în cerc, vrăjitorii bat în *tabale*, şi două dansatoare vin în goană din capetele opuse ale pieţei. După trei piruete rapide, ele se avântă una spre alta, nu faţă în faţă, ci, dimpotrivă, întorcându-şi spatele ; ajunse în contact, ele se ciocnesc reciproc, cât pot mai tare.

După cele două „dansatoare" urmează altele două şi, în sfârşit, scoțând strigăte sălbatice, toţi cei de faţă încep un soi de cadril dezmăţat, pe lângă care orice hărmălaie europenească ar părea foarte ştearsă şi foarte modestă.

Dansul se încheie cu o procesiune. Boboşii defilează prin faţa lui Pintié-Ba, cântând în cor, acompaniaţi de bătăile asurzitoare ale *tabalelor*, trâmbițelor şi fluierelor de trestie, ale căror sunete stridente sfâşie timpanele.

În sfârşit, e ora cinei, şi iată că începe o scenă de măcel, o orgie de sânge.

În piaţă sunt aduse o duzină de oi ucise în colibe. Băştinaşii

întind funii de la un copac la altul şi delimitează astfel un spaţiu pătrat, în mijlocul căruia femeile îngrămădesc lemne uscate. Apoi, înarmaţi cu cuţite, negrii spintecă oile şi le taie în fâşii pe care femeile le atârnă de funii, pe când e aprins rugul. Când socoteşte că friptura e gata, Pintié-Ba face un semn, şi toţi negrii se năpustesc pe hălcile de carne, le apucă cu amândouă mâinile şi le sfâşie cu dinţii. Nimic nu-i dezgustă. Spectacolul e oribil.

— Sunt canibali ! exclamă domnişoara Mornas, palidă de tot.

— Vai, da, scumpa mea copilă ! răspunde doctorul Châtonnay. Dar mâncatul e singura plăcere a fiinţelor acestora nefericite, fiindcă au veşnic o aceeaşi suferinţă : foamea.

Scârbiţi, ne-am întors curând la corturile noastre, în timp ce, pentru negri, serbarea se prelungi până foarte târziu. Ea ţinu chiar toată noaptea, după cum ne-au dovedit strigătele care ajungeau până la noi.

2 februarie. Ne aflam tot la Kokoro unde ne reţine rana lui Saint-Bérain. Unchiul-nepot (aşa îl numesc, definitiv) nu poate să încalece.

3 februarie, tot la Kokoro. Veselă situaţie !

4 februarie, ora 6 dimineaţa. În sfârşit, plecăm !

Aceeaşi zi, seara. Falsă plecare. Suntem tot la Kokoro.

Azi-dimineaţă, de cu zori, am avut de îndurat, totuşi, manifestările de bun rămas ale boboşilor. (Ne mulţumim şi noi cu ce prieteni găsim). Tot satul era în picioare, cu *dugutighi*-ul în frunte, şi a fost un adevărat pomelnic de urări : *„N'yalla* (Dumnezeu) să vă readucă sănătoşi !" „Să vă dea un drum bun !" „Să vă dea un cal bun !" La auzul urării acesteia, Saint-Bérain a cărui rană încă nu s-a vindecat de tot face o strâmbătură.

Ne smulgem din mijlocul manifestărilor şi coloana se urneşte.

Ea se urneşte, dar nu înaintează. E mai rău ca înainte de a

ajunge la Kokoro. Reaua voinţă sare în ochi. În fiecare clipă, câte un hamal se opreşte, şi trebuie aşteptat ; povara vreunui măgar cade şi trebuie pusă la loc. Până la zece, ora popasului, n-am făcut nici şase kilometri.

Admir răbdarea căpitanului Marcenay. Nu l-am văzut o dată ieşind din calmul cel mai perfect. Nimic nu-l descumpăneşte, nimic nu-l oboseşte. Căpitanul luptă cu energie rece şi calm contra relei voinţe vădite.

Dar, în clipa când trebuie să pornim pentru etapa de seară, se schimbă cântecul. Moriliré spune că s-a înşelat. Sunt consultate cele două călăuze ale domnişoarei Mornas. Tchoumouki spune ca Moriliré. Tongané, dimpotrivă, afirmă că ne aflăm pe drumul cel bun. Iată-ne bine informaţi. Pe care să-l crezi ?

După multe şovăiri, adoptăm părerea majorităţii şi facem cale întoarsă. Atunci, e o minune să vezi cât de repede mergem. Negrii nu mai sunt osteniţi, poverile măgarilor şi-au strâns singure legăturile. Într-o oră, parcurgem distanţa care, în sens invers, ne-a cerut patru ore, şi, înainte de a se însera, ne ocupăm iar tabăra de azi-dimineaţă, lângă Kokoro

6 februarie. Ieri, 5 februarie, am pornit fără prea multe încurcături, şi, lucru de mirare, chiar pe drumul la care renunţaserăm în ajun. Într-adevăr, la deşteptare Moriliré ne-a declarat că, gândindu-se bine, şi-a dat seama că nu ieri seara se înşelase, ci ieri dimineaţa. Tchoumouki îl susţine din nou. Tare mă simt înclinat să cred că amândoi harapii ăştia s-au înţeles între ei ca să-şi râdă de noi !

Ieri, nimic deosebit, în afară de reaua-voinţă cu care începem să ne obişnuim ; astăzi însă, două incidente grave.

În timpul etapei de dimineaţă, un măgar se prăbuşeşte pe neaşteptate. Vrem să-l ridicăm. E mort. Bineînţeles, moartea lui poate fi naturală. Mărturisesc, totuşi, că eu mă gândesc la dung-kono sau la vreo altă ticăloşie de prin partea locului.

Nimeni nu spune nimic. Povara măgarului răposat e

încărcată pe spinarea semenilor săi şi ne reluăm mersul.

La plecarea de după-amiază, al doilea incident. Se constată lipsa unui hamal. Ce s-a făcut ? Mister. Căpitanul Marcenay îşi muşcă mustaţa, văd bine că e îngrijorat. Dacă ne părăsesc negrii, stăm bine. Nimic mai molipsitor decât microbul dezertării. Observ însă că, din momentul acesta, supravegherea a devenit mai severă. Suntem siliţi să defilăm ca la paradă, iar călăreţii din escortă nu mai îngăduie nici un fel de fantezie individuală. Pe mine, disciplina aceasta riguroasă mă stinghereşte, dar o aprob, totuşi.

Seara, la sosire, altă surpriză. Observăm că mai mulţi negri sunt beţi. Cine le-a dat să bea ?

Căpitanul organizează paza taberei cât se poate mai meticulos, apoi se duce la domnul Barsac, unde mă aflam şi eu, şi-i vorbeşte despre situaţia care se agravează de la Sikasso încoace. Doctorul Châtonnay, domnul Poncin, domnişoara Mornas, apoi Saint-Bérain, vin şi ei, unul după altul, astfel că, de fapt, ţinem un adevărat consiliu de război.

Căpitanul expune în câteva cuvinte faptele, de care îl face răspunzător pe Moriliré. Propune să supunem călăuza necredincioasă la un interogatoriu şi, la nevoie, să folosim apoi forţa. Fiecare negru va fi însoţit individual de câte un soldat care îl va sili să meargă, fie şi sub ameninţarea cu moartea.

Domnul Barsac nu e de părerea aceasta şi nici Saint-Bérain. A-l interoga pe Moriliré, înseamnă a-i trezi bănuielile, a-i arăta că e demascat. Iar noi nu avem nici o dovadă împotriva lui, nu suntem nici măcar în stare să ne imaginăm în ce scop ne-ar trăda. Moriliré ar nega pur şi simplu, iar noi n-am avea ce să-i răspundem. Cât despre negri, prin ce mijloace am putea să-i constrângem ? Ce le putem face dacă se culcă la pământ, dacă se opun doar prin refuzul de a se mai mişca ? Să-i împuşcăm, ar fi cel mai prost mijloc de a ne asigura serviciile lor.

S-a hotărât să păstrăm tăcere, să fim din ce în ce mai fermi, înarmându-ne totodată cu o răbdare de neînvins, şi, mai

presus de orice, să-l supraveghem cu grijă pe Moriliré.

Toate bune, dar mă bate un gând. De ce ne încăpăţânăm să continuăm călătoria ? Scopul misiunii e să cunoască exact mentalitatea negrilor din bucla Nigerului şi gradul lor de civilizaţie. Ei bine, le cunoaştem mentalitatea. Să zicem că triburile aşezate între ţărmul oceanului şi Kankan, la nevoie chiar până la Tiola sau chiar până la Sikasso, ar fi destul de cioplite ca să capete unele drepturi politice, deşi părerea mea e cu totul alta. Dar dincolo de coastă ? Îmi închipui că nu pe sălbaticii care ne înconjoară, pe boboşii aceştia aproape la fel de animale pe cât sunt de oameni, e vorba să-i transformăm în alegători. Şi atunci, la ce bun să ne încăpăţânăm ? Nu e vădit că, cu cât înaintezi mai mult spre est, adică cu cât te depărtezi de ocean, cu atât băştinaşii au avut mai puţin contact cu europenii, şi că, deci, pojghiţa lor de civilizaţie (?) e din ce în ce mai subţire ?

Adevărurile acestea mi se par că sar în ochi, şi mă mir că tovarăşii mei de călătorie nu le văd şi ei la fel de clar.

Da ! Poate că le văd, dar poate că au motivele lor ca să închidă ochii. Ia să le judecăm puţin.

Primo : căpitanul Marcenay. Pentru el nu se pune problema. Căpitanul n-are ce discuta ; el se supune. În plus, nu cred că i-ar trece prin gând, chiar în lipsa unui ordin, să dea înapoi atâta vreme cât domnişoara Mornas ar merge înainte. Simpatia pe care o simt unul pentru altul a înaintat mai repede decât noi, de la Sikasso încoace. Ne aflăm în faţa unei pasiuni oficiale, mărturisită de o parte şi de alta, şi care trebuie, în mod logic, să se încheie printr-o căsătorie. Lucrul acesta e atât de vădit, încât până şi domnul Barsac, el însuşi, a renunţat la aerele lui de cuceritor, ca să redevină numai omul excelent care e în realitate. Deci, să trecem mai departe.

Secundo : Domnul Poncin. Domnul Poncin e şi el un subaltern şi, la rândul său, se supune ordinelor. Ce-o fi gândind în sinea lui ? Cine poate să ştie ? Domnul Poncin ia note de

dimineaţa până seara, dar e atât de tăcut, încât l-ar întrece în privinţa aceasta până şi pe Hermes. Mi-aş pune capul că de la plecare n-a scos nici zece cuvinte. Părerea mea personală e că lui puţin îi pasă de toate. Deci, să trecem şi peste domnul Poncin.

Tertio : Saint-Bérain. O, cu el se schimbă povestea. Saint-Bérain nu vede decât prin ochii mătuşii-nepoate ; el nu există decât prin ea. De altfel, Saint-Bérain e atât de distrat, încât poate că nici nu ştie că se află în Africa. Deci, să trecem şi peste numărul trei.

Quarto : Domnişoara Mornas. îi cunoaştem motivul călătoriei. Ni l-a spus ea : un capriciu. Motivul acesta ar fi suficient, chiar dacă delicateţea nu ne-ar interzice să căutăm dacă în realitate nu mai există un altul.

Quinto : Eu. Acest număr cinci e singurul a cărui conduită e perfect logică. De ce exist eu ? Ca să scriu articole. Deci, cu cât vor exista greutăţi mai felurite, cu atât voi scrie mai multe articole şi cu atât voi fi mai mulţumit. Prin urmare, e simplu de înţeles că nu mă gândesc să dau înapoi. De aceea nu mă gândesc la asta.

Rămâne domnul Barsac. el nu-i obligat să se supună nimănui, nu e îndrăgostit de nimeni, pesemne că şi-a dat seama că suntem în Africa, e prea serios ca să se lase mânat de un capriciu, şi nu trebuie să scrie articole. Atunci ?...

Problema aceasta mă frământă într-atât, încât pornesc hotărât să-l întreb chiar pe el.

Domnul Barsac mă priveşte, clatină din cap de sus în jos şi îmi răspunde printr-un gest care nu înseamnă nimic. Altceva nu pot scoate de la el. Se vede că e obişnuit cu interviurile.

7 *februarie*. S-au petrecut lucruri noi şi noaptea a fost foarte agitată. Urmarea: n-am pornit la ora obişnuită, iar astăzi nu vom face decât o singură etapă, aceea de seară.

Dar să redăm faptele în ordine cronologică. Şi vom vedea, sunt sigur, că distracţia poate fi uneori folositoare.

Ieri, se hotărâse să nu i se spună nimic lui Moriliré şi să ne mărginim la a-l supraveghea cât se poate mai atent. În acest scop, şi ca să-l avem pe individ sub ochi fără a le împărtăşi oamenilor din escortă temerile noastre, ne-am înţeles să veghem rând pe rând. Cum suntem şase, socotind-o şi pe domnişoara Mornas, care ţine să fie privită ca un bărbat, treaba într-adevăr nu e prea grea.

Potrivit programului, noaptea a fost împărţită de la nouă la cinci, în şase părţi cât mai egale, apoi am tras la sorţi părţile acestea. Au ieşit din urnă în ordinea următoare : domnişoara Mornas, domnul Barsac, căpitanul Marcenay, eu, Saint-Bérain şi domnul Poncin. Aşa a vrut soarta.

La ora unu, îmi vine rândul şi-l înlocuiesc pe Marcenay. Acesta îmi spune că totul e în regulă şi mi-l arată, de altminteri, pe Moriliré, care doarme nu departe de noi, înfăşurat în dorokeul lui. Luna, care astăzi e plină, ne ajută să desluşim faţa neagră a ticălosului şi-i scoate în evidenţă albeaţa veşmântului.

Nimic anormal cât stau de gardă, şi abia pe la unu şi jumătate mi se pare că aud huruitul care ne-a intrigat atâta în prima noastră seară după ce am plecat din Kankan. Zgomotul pare să vină dinspre est, dar de data aceasta e atât de depărtat, atât de slab, atât de insesizabil, încât în clipa de faţă nu prea sunt sigur dacă l-am auzit cu adevărat.

La două şi un sfert, mă schimbă Saint-Bérain şi merg la culcare. Dar nu pot dormi. Nu sunt obişnuit, fără îndoială, şi somnul întrerupt nu mai vrea să revină. După o jumătate de oră de luptă, renunţ şi mă scol cu gândul să-mi petrec noaptea în aer liber.

În momentul acela aud din nou — atât de slab, încât cred că e o a doua iluzie — acelaşi huruit care mi-a atras atenţia mai adineauri. De data aceasta trebuie să mă lămuresc. Mă reped afară şi ciulesc urechile în întuneric...

Nimic, sau, cel puţin, nu mare lucru ! Un suflu care descreşte şi piere, în gradaţii abia simţite, spre est. N-am

încotro şi trebuie să rămân cu nesiguranţa în suflet.

Mă hotărăsc să mă duc la Saint-Bérain, care îşi face rândul de gardă.

Surpriză ! (De fapt, e oare o surpriză ?) Saint-Bérain nu e la post. Pariez că incorigibilul distrat a uitat de post şi se ocupă de cu totul altceva. De n-ar fi profitat Moriliré ca s-o şteargă ! Mă duc să văd. Nu, Moriliré n-a şters-o. E tot acolo şi doarme adânc, lungit pe pământ. Îi zăresc faţa neagră şi doroke-ul alb, viu luminate de lună.

Liniştit din partea aceasta, pornesc în căutarea lui Saint-Bérain cu gând să-l cert zdravăn. Cam ştiu pe unde să-l caut, căci am observat un râu nu departe de tabăra noastră. Mă duc drept acolo şi, după cum prevăzusem, zăresc o umbră în mijlocul apei. Cum de-a ajuns pătimaşul pescar atât de departe de mal ? Are deci harul de-a păşi peste ape ?

După cum mi-a explicat azi-dimineaţă, Saint-Bérain îşi înjghebase pur şi simplu, din trei capete de lemne, o plută atât de mare cât să-l ţină ; apoi, cu ajutorul unei prăjini, s-a depărtat la câţiva metri de mal ; acolo, a „ancorat" folosind drept ancoră un bolovan legat de plută cu o funie din fibre de palmier. Fabricarea întregului material nu-i ceruse decât jumătate de oră de lucru. Ce-a făcut e foarte ingenios.

Dar, până una, alta, nu asta mă preocupă. Mă apropii de mal, şi strig cu glas înăbuşit :

— Saint-Bérain !

— Prezent ! îmi răspunde umbra din apă.

Întreb :

— Ce faci acolo, Saint-Bérain ?

Aud un râs uşor, apoi umbra îmi răspunde :

— Braconaj, dragul meu.

Mi se pare că visez. Braconaj ?... în Sudan ?... Nu ştiam că pescuitul e reglementat şi aici. Şi repet :

— Cum braconaj ? Ce tot mă aiureşti ?

— Păi sigur — îmi răspunde Saint-Bérain — pescuitul,

noaptea, cu prostovolul, e absolut interzis.

Gândul acesta, îl amuza grozav. Râde, bestia!

— Şi Moriliré ? spun eu exasperat.

În beznă, se aude o înjurătură cumplită, pe care peniţa refuză s-o redea, apoi umbra se pune în mişcare şi Saint-Bérain, ca un hoţ, ud până la genunchi, sare pe mal. Acum pare înnebunit. Cam târziu.

— Moriliré ! repetă el cu glas sugrumat.

— Da, Moriliré — îi spun eu. Cui l-ai lăsat, nenorocitule ?

Aici, o nouă înjurătură, şi Saint-Bérain începe să alerge în direcţia postului pe care n-ar fi trebuit să-l părăsească.

Din fericire, Moriliré doarme într-una. Aş putea spune chiar că n-a făcut nici o mişcare de când l-am schimbat pe căpitanul Marcenay. Asta constată şi Saint-Bérain.

— M-ai speriat grozav ! oftează el.

În clipa aceea auzim un zgomot destul de puternic venind dinspre râul pe care abia l-am părăsit. Ai putea jura că se îneacă un om.

Saint-Bérain şi cu mine alergăm într-acolo şi zărim, dincolo de pluta improvizată, ceva negru care se zbate.

— E un negru — spune Saint-Bérain.

Apoi se urcă pe plută, îl eliberează pe negru şi-l aduce la mal.

— Harapul s-a încurcat în prostovolul uitat de mine (fireşte, dragă Saint-Bérain !). Dar ce naiba făcea acolo negrul ăsta ?

Ne aplecăm spre nefericitul care altminteri respiră destul de tare ca să nu fim îngrijoraţi de soarta lui, şi acelaşi strigăt ne scapă de pe buze :

— Moriliré !...

E, într-adevăr, Moriliré, Moriliré complet gol, ud din creştet până-n tălpi, pe jumătate sufocat de înec. E clar că a părăsit tabăra, că a trecut râul înot, că şi-a permis o mică plimbare pe câmp şi că, la întoarcere, s-a încurcat în plasa uitată providenţial de Saint-Bérain. Fără nepreţuitul nostru

distrat, fuga trădătorului ne-ar fi rămas poate totdeauna necunoscută.

Dar, deocamdată, mă gândesc : Şi celălalt Moriliré, cel care doarme atât de bine în bătaia lunii ?

Alerg la cel care doarme cu atâta îndârjire, îl zgâlţâi... Aha!... Ar fi trebuit să bănuiesc : burnusul e gol şi-mi rămâne în mână. Iar faţa neagră, nu-i decât o bucată de lemn, purtând pe ea casca şi penele folosite de fostul tiralior ca să-şi împodobească farmecele naturale.

De data asta, tâlharul e prins asupra faptului. Va fi nevoit să se explice.

Mă întorc lângă Saint-Bérain şi lângă prizonierul său. Acesta din urmă pare că-şi revine cu greu în simţiri.

Spun : pare, căci deodată, sare cu viclenie în picioare şi se năpusteşte spre râu, cu intenţia vădită de a face o nouă baie.

Moriliré a uitat că mai e şi Saint-Bérain aici. Mâna acestuia prinde încheietura fugarului, care se căzneşte zadarnic să scape.

Sincer vorbind, îl socotesc pe Saint-Bérain mai puţin seducător decât Apolo din Belvedere, dar e puternic ca Hercules. Trebuie că strânge ca un cleşte, judecând după zvârcolirile şi strâmbăturile negrului. În mai puţin de un minut, Moriliré e învins, cade în genunchi şi cere iertare. În acelaşi timp, din mâna lui inertă scapă ceva.

Mă aplec şi ridic obiectul. Din nefericire, nu ne purtăm destul de neîncrezători faţă de negru. Cu un efort disperat, Moriliré se desprinde, se aruncă spre mine şi ia, cu mâna rămasă liberă, sus-zisul obiect, care dispare în gura lui.

A treia înjurătură e a lui Saint-Bérain. Eu mă reped la gâtul prizonierului, pe când Saint-Bérain îi înşfacă şi celălalt braţ.

Sugrumat, Moriliré trebuie să dea afară ce-a vârât în gură. Dar, din nefericire, nu ne restituie decât jumătate din obiectul suspect pe care, cu dinţii lui de oţel, l-a tăiat în două. O parte se află acum în adâncurile stomacului său.

Îmi privesc prada. E un petic de hârtie, pe care e scris ceva.

— Ţine-l bine pe ticălosul ăsta — îi spun eu lui Saint-Bérain.

Saint-Bérain mă linişteşte cu o vorbă, şi dau fuga să-l caut pe căpitanul Marcenay. Prima grijă a acestuia e să-l depună pe Moriliré, legat cum se cuvine, într-un cort, în jurul căruia instalează patru santinele cu cel mai aspru consemn. După care, ne ducem toţi trei la căpitan. Marcenay arde de nerăbdare să afle ce e scris pe peticul de hârtie.

La lumina unei lanterne, constatăm că e vorba de litere arabe. Căpitanului, bun cunoscător, nu i-ar fi de loc greu să le citească, dacă literele ar fi mai bine trasate şi dacă hârtia ar fi rămas întreagă. Dar scrisul e cât se poate de imperfect şi, după cum am spus, nu avem decât o parte din text. În starea actuală textul nu-i decât un rebus pe care lumina insuficientă a lanternei nu ne îngăduie să-l descifrăm. Trebuie să aşteptăm lumina zilei.

Dar, când se luminează, ne gândim că strădania noastră va fi probabil inutilă. Fără doar şi poate că Moriliré, nemaiputând spera să ne înşele, va încerca măcar să ne facă mai îngăduitori faţă de el, şi că, deci, îşi va mărturisi vina şi ne va da singur traducerea completă a documentului.

Ne îndreptăm spre cortul care serveşte drept închisoare, pătrundem în el...

Uluiţi, ne oprim în prag : funiile zac pe jos. Cortul e gol.

IX. DIN ORDIN SUPERIOR

(Carnetul de note al lui Amédée Florence)

Aceeaşi zi. Adineauri a trebuit să mă întrerup ; căpitanul Marcenay m-a chemat să-mi arate traducerea peticului de hârtie scăpat de pofta de înghiţire a lui Moriliré. Reiau povestirea cronologică a evenimentelor.

Deci, găsim cortul gol. Nici urmă de Moriliré. Doar legăturile lui pe jos. Furios, căpitanul Marcenay cere explicaţii soldaţilor de pază. Dar bieţii oameni sunt la fel de miraţi ca şi el. Ei afirmă că nu şi-au părăsit postul şi că n-au auzit nici un zgomot suspect. E de neînţeles.

Reintrăm în cort şi abia atunci observăm în vârful lui o spărtură destul de largă ca să lase să treacă un om prin ea ; deasupra spărturii se găseşte o creangă groasă de bombax. Acum, totul se explică. Moriliré, prost legat, a scăpat prin cine ştie ce mijloace de legăturile lui şi, căţărându-se pe parul din centrul cortului, şi-a recăpătat libertatea pe calea aerului.

Să alergăm după el ? La ce bun ? Fugarul are aproape o oră avans, şi, de altfel, cum să găseşti un om printre ierburile înalte ale savanei ? Ar trebui să avem câini.

De acord în privinţa aceasta, ne resemnăm să luăm lucrurile aşa cum sunt. Căpitanul ordonă să fie desfăcut cortul care l-a păzit atât de prost pe Moriliré, îi trimite de-acolo pe cei patru tiraliori, poruncindu-le, sub ameninţarea celor mai aspre pedepse, să nu sufle o vorbă despre cele văzute, şi dispare în cortul său, unde se va ocupa de documentul misterios. Eu mă înham la redactarea notelor. În acest timp, Saint-Bérain îi va pune pe ceilalţi la curent cu evenimentele, dacă nu cumva o să uite.

Peste un ceas, căpitanul Marcenay trimite după mine, aşa cum am spus. Îl găsesc în cortul domnului Barsac, unde sunt adunaţi toţi europenii. Feţele lor vădesc o mirare cât se poate de firească. Într-adevăr, ce să însemne trădarea lui Moriliré ? O fi lucrând el pentru o terţă persoană al cărei amestec, în ceea ce mă priveşte, l-am bănuit de multă vreme ? Peste câteva minute poate că o să ştim.

— Scrierea arabă — ne explică Mareenay merge de la dreapta spre stânga, dar e de ajuns s-o citeşti prin transparenţa hârtiei pusă pe dos ca s-o readuci în direcţia obişnuită nouă. Astfel se obţin aceste cuvinte.

Căpitanul ne întinde o hârtie, tăiată exact după cea pe care am pus mâna şi, deci, cu marginile rupte neregulat ; pe hârtie, citesc următoarele cuvinte, pe care le transcriu în litere latine :

Mansa a man gnigni tubabul
Memu nimbe mando kafa
batake manaeta sofa
A okata. Batu
i a ka folo. Mansa a be

Dacă ar trebui să descifrez eu încâlceala asta de cuvinte!...

Hârtia trece din mână în mână. Domnişoara Mornas şi Saint-Bérain par că înţeleg ceva. Admir vastitatea cunoştinţelor pe care le au. Cât despre domnii Barsac şi Poncin, ei par să ştie cât ştiu şi eu.

— Ultimele cuvinte din primul şi al doilea rând nu sunt întregi — ne explică Marcenay. Unul trebuie să fie *tubabulengo* care înseamnă „europeni", mai exact „europeni roşii", iar celălalt *kafama*, care înseamnă „încă". Iată acum traducerea documentului astfel completat : „Stăpânul (sau regele) nu vrea ca europenii... Pentru că ei mai înaintează încă... scrisoare va aduce soldaţi... El va comanda. Supune-te... tu ai început. Stăpânul (regele) este..."

Ne strâmbăm. Nu suntem cu nimic mai lămuriţi.

Între timp căpitanul Marcenay îşi continuă explicaţiile ?

— Primul fragment al frazelor se înţelege lesne. Există undeva un stăpân sau un rege care nu vrea ca noi să facem cutare sau cutare lucru. Care lucru anume ? Al doilea fragment ni-l spune. Nu vrea ca noi să înaintăm în ţinutul negru. Din cine ştie ce motiv, noi pesemne că îl stingherim. Acest al doilea fragment începe fără îndoială enunţarea unui plan pe care nu-l vom cunoaşte. Cele două rânduri următoare sunt mai puţin limpezi. „O scrisoare care va aduce soldaţi", nu prea spune mare

lucru; al patrulea rând nu e decât un ordin adresat lui Moriliré, şi nu ştim cine este „el", care va comanda. Cât despre ultimele cuvinte, n-au nici un sens, pentru noi cel puţin.

Ne privim dezamăgiţi. Ne-am lămurit buştean ! Domnul Barsac ia cuvântul şi rezumă situaţia :

— Din cele observate de noi până acum, ţinând seama şi de cele întâmplate astăzi, se poate conchide : Primo, că Moriliré ne trăda în favoarea unei persoane care, pentru motive necunoscute, încearcă să ne oprească înaintarea. Secundo, că necunoscutul acesta dispune de-o anumită putere, din moment ce a izbutit să ne dea, la Conakry, ghidul ales de el. Terţio, că puterea lui nu e, totuşi, prea mare, din moment ce n-a găsit, până aici, decât: mijloace copilăreşti ca să-şi atingă scopul.

Intervin :

— Să avem iertare ! Misteriosul necunoscut a făcut, în acelaşi sens, şi încercări de un cu totul alt aspect.

Şi le comunic onorabililor ascultători părerile mele despre otrăvirea cu dung-kono şi despre prezicerile lui *kenielala*. Sunt lăudat pentru perspicacitatea mea.

— Ingenioasele deducţii ale domnului Florence — adaugă domnul Barsac — nu fac, la urma urmei, decât să le confirme pe ale mele. Stărui deci în a crede că adversarul nostru, oricine ar fi el, nu prea e de temut, căci altfel ar fi întrebuinţat împotriva noastră mijloace mai sigure şi mai eficace.

Domnul Barsac are dreptate. Prin gura lui vorbeşte înţelepciunea, Sofia, marea Solie a grecilor. Şi el continuă :

— Părerea mea e că, privind lucrurile cu toată seriozitatea, nu e bine să le exagerăm. Ceea ce înseamnă : să fim prudenţi, dar să nu ne lăsăm impresionaţi.

Toţi cei de faţă aprobă şi asta nu mă miră, căci cunosc ţelurile secrete ale fiecăruia dintre noi. Mă miră însă, de pildă, încăpăţânarea domnului Barsac. De ce nu foloseşte el prilejul ca să întrerupă o călătorie a cărei inutilitate e în afară de orice discuţie ?

Oricum ar fi, avem neapărată nevoie să ne găsim alte călăuze. Domnişoara Mornas ni le propune pe ale ei, care cunosc, sau cel puţin trebuie să cunoască ţinutul, din moment ce au fost angajate tocmai pentru asta. Ca să rezolvăm problema, Tchoumouki şi Tongané sunt aduşi în faţa noastră.

Atitudinea lui Tchoumouki nu-mi place. Ne răspunde că ne putem bizui pe el, dar pare stânjenit, încurcat, şi în timp ce vorbeşte, nu izbutesc să-i prind privirea care îi fuge de colo-colo. Pentru mine, individul miroase a minciună. Îl socotesc de acelaşi soi cu Moriliré.

Tongané, dimpotrivă, e foarte sincer. El spune că cunoaşte perfect locurile şi că ne va conduce oriunde am vrea să mergem. Ne mai asigură că va şti să-i pună la punct pe hamali şi pe cărăuşi. Flăcăul acesta îmi face impresie bună. Glasul i-e cinstit, privirea dreaptă.

Iau hotărârea ca, de-acum înainte, să am încredere în Tongané şi să fiu bănuitor faţă de Tchoumouki.

Cele două noi călăuze se duc să stea de vorbă cu negrii. După versiunea oficială, ei le aduc la cunoştinţă că Moriliré a fost înghiţit de un caimán şi că, de-acum încolo, ei vor comanda în locul lui. Nimeni nu suflă un cuvânt. După siestă, vom porni mai departe.

9 februarie : Moriliré nu mai e cu noi, dar lucrurile nu s-au schimbat de fel. Cu Tchoumouki şi Tongané nu înaintăm de loc mai repede decât cu înaintaşul lor.

Între cele două călăuze au loc necontenite certuri în legătură cu direcţia care trebuie luată. Nu sunt niciodată de acord şi discuţiile lor aprinse nu se mai termină. Eu sunt sistematic de părerea lui Tongané, deşi el e cel care face mai multă gură, şi experienţa arată că nu mă înşel. Într-adevăr, dacă, din întâmplare, majoritatea e de părerea lui Tchoumouki, informaţiile culese în primul sat întâlnit arată totdeauna că ne-am înşelat. Şi atunci trebuie să tăiem, uneori prin terenuri aproape de nestrăbătut, ca să regăsim drumul cel bun de la care

ne-am abătut.

Alteori, discuţia dintre cei doi negri se prelungeşte atâta, încât vin ceasurile de arşiţă şi trebuie să ne oprim unde ne aflăm.

În asemenea condiţii, nu se înaintează prea repede. De aceea în două zile şi jumătate am făcut abia vreo treizeci de kilometri. Slab de tot.

Înaintăm mereu de-a lungul văii în care am intrat la Kokoro. Acum e mult mai largă şi nu avem înălţimi decât spre dreapta, deci spre sud.

În general, drumul nu e de loc greu de făcut şi dacă n-ar fi veşnicele treceri peste râuri, rareori peste poduri de lemn pe trei sferturi rupte sau, cel mai adesea, prin vaduri care nu prea sunt vaduri şi în care mişună caimanii, n-am avea de luptat cu nici o piedică materială.

11 februarie. Azi-dimineaţă, devreme, am intrat în mijlocul unor ogoare, ceea ce arată că ne aflam în apropierea unui sat. Ogoarele ar fi destul de bine întreţinute dacă multe din ele n-ar fi devastate de termite, care sunt teribil de distrugătoare.

Insectele acestea îşi clădesc cuiburi semănând a ciuperci, uneori de înălţimea unui om, şi le părăsesc la începutul iernii, sub formă de furnici înaripate. Atunci satele sunt bântuite de ele. Dar omul nu pierde nici un prilej de-a se distra un pic. Apariţia furnicilor înaripate dă semnalul unei serbări şi orgii nemaipomenite. Pretutindeni sunt aprinse focuri în care furnicile vin să-şi ardă aripile. Femeile şi copiii le adună şi le prăjesc în unt de *ce*. Şi, cum nu e de ajuns numai să mănânci, trebuie şi băutură. De aceea, când se înnoptează, tot satul e beat.

Pe la ora opt, zărim satul bănuit după ogoare. Se numeşte Bama. În momentul când ne apropiem de el, întâlnim o procesiune de *du*, pornită să străbată luganele ca să alunge duhurile rele şi să ceară ploaie. Aceşti *du* sunt nişte indivizi îmbrăcaţi cu nişte halate peste care şi-au cusut fire de cânepă şi

fibre de palmier. Au capetele complet acoperite cu nişte scufe din cânepă, având două găuri pentru ochi şi o creastă făcută din lemn roşu sau din ciocul unei păsări de pradă.

Toţi merg dansând, urmaţi de gură-cască şi de copiii pe care nu se sfiesc să-i lovească cu ciomegele lor „sfinţite". Când trec pe dinaintea vreunei colibe, sunt îndopaţi cu *dolo* (bere de mei) şi cu vin de palmier. Se înţelege că după o oră de plimbare sunt beţi turtă.

O jumătate de oră mai târziu, sosim la Bama. Cu un aer ipocrit Tchoumouki îi explică atunci căpitanului Marcenay că negrii sunt prea osteniţi, că nu mai vor să facă încă o etapă şi că vor rămâne la Bama toată ziua. Căpitanul pare indiferent şi, în ciuda semnelor făcute de Tongané în spatele camaradului său, ia un aer mirat şi răspunde că cererea e inutilă, deoarece hotărâse mai dinainte să se facă un lung popas în ziua aceea. Tchoumouki se retrage buimăcit, pe când Tongané îşi înalţă braţele spre cer şi-i exprimă lui Malik indignarea sa.

Noi profităm de popasul neprevăzut ca să vizităm satul. Şi bine facem, căci e cu totul altfel decât cele văzute până aici.

Ca să intrăm în el, suntem puşi mai întâi să urcăm pe acoperişul unei colibe, apoi suntem conduşi astfel, din acoperiş în acoperiş, până la coliba *dugutighi*-ului.

Dugutighi-ul acesta e un negru bătrân, cu mustăţi mari, şi care aduce a fost subofiţer de tiraliori. El trage dintr-o pipă lungă de aramă, căreia un negrişor groaznic îi întreţine focul. Căpetenia ne primeşte cu mare cordialitate şi ne oferă *dolo*. Ca să nu rămânem mai prejos cu politeţea, îi facem şi noi câteva daruri mărunte, care îl umplu de bucurie ; apoi, după îndeplinirea ritualurilor acestora, pornim la plimbare.

În piaţă, un bărbier ambulant lucrează în aer liber. Lângă el, nişte puşti, pedichiurişti şi manichiurişti, taie, cu ajutorul unor foarfeci vechi, unghiile de la mâini şi de la picioare. Preţul serviciului lor e de patru scoici cauri, dar sunt obligaţi să le înapoieze clienţilor şi unghiile tăiate, pe care aceştia se grăbesc

să le îngroape cu pioşenie în nişte gropi mici. Degeaba mă interesez, folosindu-mă de Saint-Bérain, care aproape că se face înţeles : e imposibil să aflu motivele acestui ciudat obicei.

Ceva mai încolo, un „doctor" tratează un bolnav, după prescripţiile medicinii negre. Asistăm de departe la „consultaţie".

Bolnavul e un biet prăpădit, cu ochii înfundaţi în orbite, zgâlţâit de febră. Medicul îl pune să se întindă pe jos în mijlocul unui cerc de curioşi, apoi, după ce-şi albeşte faţa cu leşie de cenuşă, căci aici albul e „fetiş", pune lângă el o mică statuetă de lemn sculptată grosolan, imagine a vreunui zeu binevoitor. Apoi execută în jurul pacientului un dans dezmăţat, scoţând strigăte sălbatice. În sfârşit, cere să i se arate partea bolnavă, o masează încetişor şi, deodată, cu un urlet de bucurie, se preface că scoate de acolo un fragment de os, pe care îl avea mai dinainte ascuns în palmă. Bolnavul se ridică imediat şi pleacă, declarându-se vindecat, ca o nouă dovadă a adevărului zicalei că e de ajuns să crezi ca să te lecuieşti.

Să nu fi avut oare bolnavul nostru destulă credinţă ? Aşa ar fi să credem, căci ameliorarea declarată de el s-a dovedit a fi de scurtă durată. În aceeaşi seară, tabăra noastră îl primea în vizită. Aflând de la vreunul din negrii noştri că un medic *tubab* se află printre noi, bolnavul venea să implore ajutorul vrăjitorului alb, căci vrăjitorul negru nu izbutise să-l facă bine.

După o examinare sumară, doctorul Châtonnay îi dădu pur şi simplu o doză de chinină. „Clientul" îi răspunse prin nenumărate *barka* (mulţumesc) dar, depărtându-se, clătina sceptic din cap ca unul convins că nu se poate pune nici o bază pe un leac a cărui eficacitate n-a fost întărită prin descântece şi vrăji.

12 februarie. Azi e „tot unu" ca ieri, cum spun oamenii din escorta noastră. Ba e mai rău chiar. N-o să facem decât o singură etapă, iar mâine vom rămâne pe loc.

Azi-dimineaţă, plecarea s-a desfăşurat în ordine.

În momentul când coloana pornea, l-am văzut venind în fugă spre noi pe bolnavul de ieri seară. Se simţea atât de bine, încât voia să-i mai mulţumească încă o dată salvatorului său. Doctorul îi dărui câteva doze de chinină, cu modul de întrebuinţare.

Totul merge bine până la locul de popas. Mersul e viu. Nici o încurcătură, nici o plângere printre negrii noştri. E prea frumos.

Într-adevăr, la ora popasului, pe când ne instalăm, Tchoumouki se apropie de căpitanul Marcenay şi-i ţine un discurs asemănător cu cel din ajun. Căpitanul răspunde că Tchoumouki are deplină dreptate, că nu vom porni mai departe nici astă-seară şi nici mâine, dar că apoi, după un popas atât de mare, nu ne vom mai opri seara până nu străbatem minimum douăzeci de kilometri.

Căpitanul a rostit cuvintele acestea cu glas tare, în aşa fel, încât să le audă toată lumea. Negrii ştiu deci că de-acum înainte vor fi inaugurate mijloacele tari. Dar tonul hotărât al căpitanului pesemne că i-a impresionat. Nici unul nu suflă o vorbă şi se supun schimbând priviri pe furiş.

Aceeaşi zi, ora unsprezece seara. Povestea asta începe să mă enerveze.

Astă-seară, puţin înainte de ora şase, prin urmare în plină zi, auzim deodată acelaşi zgomot, huruit sau bâzâit, care ne-a lovit auzul prima oară, lângă Kankan, şi apoi mi-a izbit numai mie timpanul în seara incidentului cu Moriliré.

Şi astăzi zgomotul acesta ciudat vine dinspre est. E foarte slab, dar suficient de tare, totuşi, ca nici o greşeală să nu fie cu putinţă. De aceea, nu sunt singurul care îl aud. Întreaga tabără ridică ochii spre cer şi negrii dau de pe acum semne de spaimă.

E lumină, după cum am spus, şi totuşi nu zărim nimic. În orice parte ai privi, cerul e pustiu. E adevărat că o colină destul de înaltă limitează vederea tocmai spre est. Mă grăbesc spre colina aceea.

În timp ce urc cât pot mai repede, zgomotul ciudat creşte din ce în ce, apoi se stinge brusc şi, când ajung pe creastă, nimic nu mai tulbură tăcerea.

Dar acum, dacă nu mai aud, în schimb pot să văd. În faţa mea e câmpia, cât vezi cu ochii, imensa pădure de graminee uriaşe care formează savana. Întinderea aceasta e pustie. Zadarnic casc ochii, zadarnic cercetez zarea. Nu văd nimic.

Rămân de pază acolo până se întunecă. Încet-încet, bezna adâncă acoperă câmpia, căci luna va intra în ultimul ei pătrar şi deci răsare târziu. E inutil să mă mai încăpăţânez. Aşadar, cobor.

Dar când ajung abia la jumătatea pantei, zgomotul reîncepe. Să-ţi vină nebunie, pe cuvântul meu ! Reîncepe la fel cum a încetat, adică brusc, apoi scade încetul cu încetul, ca şi cum s-ar depărta spre est. Peste câteva minute e din nou tăcere.

Termin coborârea, gânditor, şi intru în cortul meu, unde scriu pe scurt aceste câteva note.

13 februarie. Astăzi, zi de odihnă. Fiecare îşi vede de treburile lui.

Domnul Barsac se plimbă în lung şi în lat. Pare îngrijorat.

Domnul Poncin ia, pe un carnet de format mare, note legate cu siguranţă de meseria lui. Judecând după mişcările creionului, s-ar zice că face nişte calcule. Ce calcule ? Tare l-aş întreba, dar o să-mi răspundă oare ? Între noi fie vorba, mă tem să nu fie mut.

Saint-Bérain... Aha, unde e Saint-Bérain ?... Bănuiesc că necăjeşte peştişorii, cine ştie pe unde.

Căpitanul Marcenay stă de vorbă cu domnişoara Mornas. Să nu-i tulburăm.

La celalalt capăt al taberei, Tongané îi ţine de urât lui Malik. S-ar părea că vremea nu li se pare nici lor prea lungă.

Slujitorii negri dorm, ici-colo, iar soldaţii, cu excepţia santinelelor, fac acelaşi lucru.

Eu îmi petrec o bună parte din zi terminându-mi articolul,

cu ajutorul notelor din zilele precedente.

După ce termin şi semnez, îl chem pe Tchoumouki, însărcinat cu serviciul poştal. Tchoumouki nu răspunde. Rog un tiralior să plece în căutarea lui. Peste o jumătate de ceas, tiraliorul se întoarce şi-mi spune că nu l-a putut găsi. Îl caut şi eu, dar fără rezultat. Tchoumouki a devenit invizibil şi trebuie să renunţ la expedierea articolului.

14 februarie. Azi-dimineaţă, mare surpriză.

Pe la opt, căci ne-am pierdut o parte a dimineţii căutându-l pe Tchoumouki, ne pregăteam să pornim, fiindcă nu mai aveam încotro, când, dinspre apus, deci dinspre Bama, de unde am plecat acum două zile, vedem apărând în depărtare o trupă numeroasă.

Căpitanul Marcenay a văzut-o înaintea mea şi a dat ordinele cuvenite. Cât ai clipi, escorta noastră a luat poziţie de luptă.

Precauţiile acestea sunt însă inutile. Curând recunoaştem uniformele franceze, sau măcar ceea ce le ţine locul pe aici, iar când trupa necunoscută e mai aproape, constatăm că se compune din douăzeci de soldaţi negri, toţi călare, şi înarmaţi cu puşti reglementare, şi din trei europeni, călări şi ei, doi subofiţeri şi un locotenent care poartă uniforma infanteriei coloniale.

Unul din sergenţii noştri e trimis în întâmpinarea noilor veniţi care, şi ei, trimit înainte un sergent de-al lor. Cei doi soli schimbă câteva cuvinte, apoi trupa, care s-a oprit în timpul convorbirii acesteia, îşi reia marşul spre noi.

Noii-veniţi pătrund în tabăra noastră cu armele în bandulieră. Locotenentul care îi comandă se apropie de căpitanul Marcenay. La urechile noastre ajunge următorul dialog :

—Căpitanul Marcenay ?

—Eu sunt, locotenent... ?

— Locotenent Lacour, din regimentul 72 de infanterie

colonială, comandând actualmente un detaşament călare de voluntari sudanezi. Sosesc din Bamako, domnule căpitan, şi de la Sikasso, unde am sosit cu câteva zile după ce aţi plecat, sunt pe urmele dumneavoastră.

—Cu ce scop ?

— Plicul acesta vă va spune, domnule căpitan.

Căpitanul Marcenay ia scrisoarea care i-e întinsă. Pe când o citeşte, constat că faţa lui exprimă tot atâta uimire câtă dezamăgire.

— Bine, locotenente — spune el. Dă-mi voie să-i pun la curent pe domnul Barsac şi pe însoţitorii săi. Apoi, sunt al dumitale.

Locotenentul se înclină. Căpitanul dă un ordin oamenilor săi şi se apropie de grupul nostru.

— Am să vă dau o veste uimitoare, domnule deputat — îi spune el lui Barsac. Trebuie să vă părăsesc.

—Să ne părăseşti ?

Exclamaţia aceasta, mărturisesc că domnişoara Mornas a scos-o. O privesc. E palidă de tot şi-şi muşcă buzele. Dacă n-aş şti cât e de energică, aş jura că o să plângă.

Noi, suntem toţi mai ales buimăciţi, în afară de domnul Barsac, la care mânia predomină.

— Ce vrei să spui, căpitane ? întreabă el.

—Vreau să spun, domnule deputat, că am primit ordin formal să mă prezint la Tombouctou.

—E de neînchipuit ! exclamă domnul Barsac care pare foarte jignit.

—Dar e aşa cum vă spun — răspunse căpitanul. Vă rog să citiţi.

Şi-i întinde domnului Barsac scrisoarea adusă de locotenent. Şeful misiunii o citeşte dând nenumărate semne de indignare, după care ne-o arată şi ne ia ca martori ai lipsei de atenţie cu care e tratat.

Fac în aşa fel, încât să capăt ultimul scrisoarea, ca să scot

repede o copie de pe ea. Iată scrisoarea :

REPUBLICA FRANCEZĂ
GUVERNĂMÂNTUL GENERAL AL SENEGALULUI
CERCUL DIN BAMAKO

COLONELUL.

Ordin către căpitanul Pierre Marcenay şi către detaşamentul său de a merge în marş forţat la Segu-Sikoro, şi de acolo, pe calea Nigerului la Tombouctou, unde se va pune la dispoziţia colonelului comandant al pieţei. Caii detaşamentului căpitanului Marcenay vor fi lăsaţi în subzistenţă la Segu-Sikoro.

Locotenentul Lacour, din regimentul 72 de infanterie colonială, comandant al unui detaşament călare de douăzeci voluntari senegalezi, îi va duce prezentul ordin căpitanului Marcenay, la Sikasso, şi se va pune la dispoziţia domnului deputat Barsac, şeful misiunii extraparlamentare a buclei Nigerului (prima secţiune) pe care îl va escorta până la punctul său de sosire.

Colonel comandant al Cercului din Bamako

SAINT-AUBAN

Pe când eu copiez de zor scrisoarea, domnul Barsac continuă să-şi arate supărarea.

—E nemaipomenit ! spune el. Să ni se dea o escortă de douăzeci de oameni ! Şi asta tocmai în momentul când ne lovim de cele mai mari piedici !... Ah ! dar n-o să mă las !... Când mă întorc la Paris, o să vedem dacă aprobă Camera ca unul din membrii ei să fie tratat cu atâta nepăsare.

—Până atunci, trebuie să ne supunem — spuse căpitanul Marcenay, care nici măcar nu încercă să-şi ascundă tristeţea.

Domnul Barsac îl ia deoparte pe căpitan, dar eu am o

ureche de reporter şi aud foarte bine.

— Totuşi, căpitane, dacă ordinul nu e autentic !... sugerează domnul Barsac pe şoptite.

Căpitanul face un gest de mirare.

— Nu e autentic... repetă el. Nici să nu vă gândiţi, domnule deputat. Din nenorocire, nu există nici o îndoială. Scrisoarea e prevăzută cu toate peceţile oficiale. De altfel, l-am avut comandant pe colonelul Saint-Auban şi-i cunosc perfect semnătura.

Proasta dispoziţie scuză multe. Găsesc totuşi că domnul Barsac merge prea departe. Din fericire, locotenentul Lacour nu l-a auzit. Cuvintele deputatului nu prea l-ar măguli.

Domnul Barsac nu mai are ce să răspundă şi tace.

— Îmi daţi voie, domnule deputat, să vi-l prezint pe locotenentul Lacour şi apoi să-mi iau rămas bun de la dumneavoastră ? spuse căpitanul.

Domnul Barsac acceptă, iar prezentările sunt făcute.

—Nu cunoaşteţi, domnule locotenent, cauzele care au motivat ordinul adus de dumneavoastră ? întrebă apoi domnul Barsac.

—Sigur că da, domnule deputat — răspunde locotenentul. Tuaregii auelimideni sunt în fierbere şi ne ameninţă liniile. De aici, necesitatea de-a întări garnizoana din Tombouctou. Colonelul a mobilizat de aceea ce avea la îndemână.

—Şi noi ?... obiectă şeful misiunii. E oare prudent să ne reducă escorta la douăzeci de oameni ?

Locotenentul Lacour zâmbi.

— N-o să se întâmple nimic rău — asigură el. Ţinutul acesta e absolut liniştit.

— Nu se spunea oare, totuşi, că împrejurimile Nigerului ar fi teatrul unor evenimente din cele mai îngrijorătoare ? obiectă domnul Barsac. Însuşi ministrul coloniilor a expus la tribuna Camerei faptele acestea, confirmate apoi de prezidentul din Conakry.

— Pe vremuri, aşa era — răspunde locotenentul Lacour, mereu zâmbitor, dar acum s-au schimbat lucrurile. Toate acestea s-au dus de mult.

— Totuşi, am putut constata noi înşine... stăruie domnul Barsac, şi-l pune la curent pe Lacour cu aventurile noastre personale.

Acesta nu pare de loc tulburat de ele.

— Vedeţi bine — spune el — că necunoscutul care s-ar părea că vă preocupă mai mult decât trebuie, e, de fapt, un personaj lipsit de importanţă. Cum adică ? După câte spuneţi, el are pretenţia să vă împiedice înaintarea, şi n-a găsit nimic altceva pentru a vă opri ? Toate astea nu sunt serioase, domnule deputat.

Fiindcă acestea sunt şi propriile lui concluzii, domnul Barsac nu mai găseşte nimic de răspuns.

Căpitanul Marcenay se apropie.

— Daţi-mi voie, domnule deputat, să-mi iau rămas bun de la dumneavoastră — spune el.

— Cum ! Atât de repede ! exclamă domnul Barsac.

—Trebuie — răspunde căpitanul. Ordinele sunt precise. Am datoria să ajung la Segu-Sikoro şi la Tombouctou, fără nici o clipă de întindere.

—Faceţi cum credeţi, căpitane — aprobă întinzându-i mâna domnul Barsac, căruia emoţia i-a potolit mânia — şi fiţi sigur că duceţi cu dumneavoastră toate urările noastre de bine. Nici unul dintre noi nu va uita aceste câteva zile petrecute împreună sunt sigur şi mă fac interpretul tuturor, exprimându-vă recunoştinţa noastră pentru ocrotirea atentă şi pentru devotamentul dumneavoastră neclintit.

—Mulţumesc, domnule deputat — spune căpitanul, mişcat sincer şi el.

Apoi îşi ia rămas bun de la fiecare dintre noi, pe rând, încheind, se înţelege de la sine, cu domnişoara Mornas. Vă închipuiţi că nu-i scap din ochi. Dar curiozitatea nu mi-a fost

răsplătită. Totul se petrece cât se poate de simplu.

— La revedere, domnişoară — spune căpitanul.

— La revedere, căpitane — răspunde domnişoara Mornas.

Nimic mai mult. Totuşi, pentru noi care ştim despre ce e vorba, aceste câteva biete cuvinte au o valoare care nu li se acordă de obicei. Înţelegem toţi că ele cuprind o făgăduială dublă şi hotărâtă.

Aşa gândeşte şi căpitanul, căci faţa i s-a înseninat. El ia mâna pe care i-o întinde domnişoara Mornas, o sărută respectuos, apoi, despărţindu-se de ea, sare pe cal şi trece în fruntea detaşamentului care, între timp, s-a încolonat.

Un ultim salut adresat nouă, apoi căpitanul ridică sabia. Cei o sută de oameni pornesc la galop. Noi îi urmărim cu privirea, destul de tulburaţi. Peste câteva minute, nu-i mai vedem.

Iată-ne singuri, cu locotenentul Lacour, cu cei doi subofiţeri şi cu cei douăzeci de oameni ai săi, a căror existenţă acum o oră nici n-o bănuiam măcar. Totul s-a petrecut atât de repede, încât suntem buimăciţi. Acum, e vorba să ne recăpătăm calmul.

Eu mi-l regăsesc destul de repede pe al meu şi-i privesc pe noii noştri păzitori, gândindu-mă să fac cunoştinţă cu ei. Atunci se întâmplă ceva foarte curios. La prima privire pe care le-o arunc, mă trece un fior — deloc plăcut, pe cinstea mea ! — căci am deodată impresia clară că seamănă toţi cu nişte oameni pe care nu mi-ar place să-i întâlnesc în pădure.

X. NOUA ESCORTĂ

(Carnetul de note al lui Amédée Florence)

Aceeaşi zi, seara. Nu, nu mi-ar place de loc să mă găsesc cu ei într-o pădure, şi totuşi acolo sunt, sau mai degrabă sunt cu ei în plină savană, ceea ce e infinit mai rău. De aceea, în ochii mei, situaţia e plină de farmec. Cred că nu există nimic mai

„palpitant" decât să ai conştiinţa că te paşte o primejdie, una adevărată, fără să cunoşti primejdia aceasta, să-ţi frământi mintea ca să ghiceşti ce ţi se ascunde, să ai ochiul şi urechea la pândă ca să parezi lovitura presimţită, fără să ştii de unde o să vină. În asemenea ore trăieşti într-un fel cu adevărat intens, şi senzaţiile acestea întrec cu mult plăcerile unei cafele luată pe terasa Napolitanului.

Nu zău ! Iată că mă ambalez, ca de obicei. Nu-mi joacă oare imaginaţia o festă, arătându-mi nişte bandiţi, când am de-a face, fără îndoială, cu nişte tiraliori foarte obişnuiţi şi foarte oarecari ? Cum rămâne cu scrisoarea, cu scrisoarea autentică a colonelului Saint-Auban?

Cum vreţi. Scrisoarea colonelului Saint-Auban mă deranjează, recunosc, dar nimic nu poate înlătura senzaţia pricinuită de noua escortă şi de comandantul ei.

Mai întâi, ofiţerul, subofiţerii şi soldaţii sunt ei oare „militari" ? În privinţa negrilor, nu se poate şti. Negrii seamănă toţi între ei. În privinţa ofiţerului te simţi ispitit să răspunzi *da*. Dimpotrivă, răspunzi *nu*, fără să şovăi, când e vorba de cei doi sergenţi. Au ăştia mutre de tiraliori ? S-o creadă alţii. Nu-i nevoie să fii frenologist, fizionomist, sau mai ştiu eu ce savant cu „ist" în coadă, ca să citeşti pe mutrele lor neliniştea fiarei hăituite, gustul pentru plăceri grosolane, impulsivitate fără control, violenţa şi cruzimea. Încântător portret.

Mai întâi m-a izbit doar un amănunt, dar un amănunt care mi-a deschis robinetul ideilor. Nu-i ciudat, într-adevăr, că oamenii aceştia, împreună cu subofiţerii, sunt plini de praf, aşa cum li se cuvine unora care aleargă de două săptămâni după noi, pe când şeful lor e proaspăt de parcă ar fi scos din cutie ? Căci ofiţerul e proaspăt, ba chiar într-o măsură de necrezut. Cămaşă albă, încălţăminte lustruită, mustaţă unsă, un flăcău cât se poate de chipeş. Şi uniforma lui ? Ai zice că locotenentul Lacour se pregăteşte să primească o defilare. E în mare ţinută din cap până în călcâie. Nu-i lipseşte nimic, nici un nasture, nici

o aţă ; până şi pantalonii lui au o dungă de parcă acum ar veni de la croitor ! În savană n-ai des ocazia să admiri asemenea eleganţă. Uniforma lui strigă, cui vrea s-o audă, că n-a mai fost îmbrăcată, că e nouă-nouţă, iar cel ce o poartă, am impresia că a depăşit limitele verosimilului în dorinţa lui de a părea „ofiţer".

Oare locotenentul Lacour nu ne-a urmărit şi el, de este atât de fercheş, pe când subalternii lui sunt atât de prăfuiţi ?

Cei doi sergenţi, dimpotrivă, sunt cât se poate de murdari, iar dacă n-au eleganţa exagerată a ofiţerului lor, păcătuiesc, după părerea mea, prin excesul opus. Uniformele lor (?) par scoase de la vechituri. Sunt nişte zdrenţe. Au pantalonii mult prea scurţi, peticiţi din belşug, şi nici un număr, nici un semn nu arată din ce unitate fac parte. Cu greu aş crede că nişte ostaşi francezi, fie ei angajaţi şi pe termen scurt, ar putea fi întreţinuţi atât de prost. Altă observaţie greu de exprimat : mi se pare că stăpânii acestor uniforme vechi nu prea sunt obişnuiţi să le poarte. Fără să pot explica prea bine de ce, mi se pare că ei nu prea se mişcă în voie în uniformele lor.

Iată lista completă a observaţiilor mele. Se va socoti poate că nu sunt prea importante şi că nu fac bine lăsându-mă influenţat de nişte amănunte neînsemnate, care pot fi explicate cât se poate de simplu. Nu zic ba, căci şi eu mă simt ispitit să gândesc aşa. Căutând să-mi precizez motivele neîncrederii, ca să le trec în carnet, sunt primul care le socotesc tare neîntemeiate. Dar neîncrederea îmi vine şi din instinct, şi lucrul acesta nu-l pot reda prin cuvinte.

Oricum ar fi, n-am nimic de adăugat la cele de mai sus. În privinţa disciplinei, mai ales, nimic de zis. Ba chiar, după părerea mea, e mai degrabă prea strictă. Santinelele sunt la posturi şi se schimbă cu regularitate. Ţinuta generală e perfectă, prea perfectă poate.

Escorta se împarte clar în trei grupuri care n-au nici un fel de legături cu restul convoiului. Primul grup îi cuprinde pe cei douăzeci de tiraliori sudanezi. În afară de orele când fac de

gardă, ei stau tot timpul împreună şi, lucru de necrezut când e vorba de negri, abia dacă vorbesc. Îşi fac bucătăria în tăcere sau dorm. Nu-i auzi de loc. Se supun orbeşte subofiţerilor, cărora par că le ştiu de frică. De fapt, s-ar părea că aceşti douăzeci de negri sunt foarte trişti şi că se tem.

Al doilea grup îi reuneşte pe subofiţeri. Aceştia vorbesc, dar numai între ei şi totdeauna în şoaptă. Cu toată urechea mea de reporter, n-am izbutit până acum să prind din zbor decât puţine cuvinte, fără importanţă.

Al treilea şi ultimul grup e format numai din locotenentul Lacour. Locotenentul Lacour e un om mărunţel, şi-mi face impresia că e foarte aspru. Are ochii de-un albastru deschis, ochi de oţel, cum se spune, care nu prea vădesc o bunăvoinţă totală. Nu-i vorbăreţ, şi mai e şi sălbatic. Toată după-amiaza nu l-am văzut decât de două ori, ieşind din cort, şi atunci ca să-şi inspecteze oamenii. Operaţia aceasta e mereu, la fel. Când îşi zăresc şeful, tiraliorii se ridică şi se aşază în front. Locotenentul, ţeapăn ca un par, trece pe dinaintea lor, pe când privirea lui ca de gheaţă îi cercetează din creştet până în tălpi; apoi ofiţerul dispare în cort, fără să adreseze nimănui nici un cuvânt. Vorbind cât se poate de optimist, îndrăznesc să spun că ofiţerul acesta elegant nu ne va fi de loc un tovarăş de drum vesel.

Pe domnişoara Mornas n-am zărit-o de loc astăzi.

Tchoumouki nu s-a arătat nici el, din care cauză îmi am încă articolul în buzunar.

15 februarie. Azi-dimineaţă, la deşteptare, constat că nu s-a făcut nici o pregătire de plecare. Mă informez la Tongané, care îmi spune că nu ne vom urni din loc toată ziua. După repausul de ieri, popasul acesta mi se pare ciudat.

Întâmplarea face să-mi iasă în cale locotenentul Lacour, mereu ţeapăn şi de-o eleganţă impecabilă. Mă îndrept spre el şi-l întreb de motivul popasului acestuia suplimentar.

— Ordinul domnului Barsac — îmi răspunde el scurt.

Trei cuvinte, după care face un salut milităresc şi o

întoarcere la stânga-mprejur. Locotenentul Lacour nu e ceea ce se numeşte un om cu darul vorbirii.

De ce ne-o fi făcând şeful misiunii să batem pasul pe loc ? O fi renunţat să mai continue călătoria, cu escorta aceasta redusă la o cincime ? Sunt intrigat şi, totodată, neliniştit, căci o asemenea hotărâre ar pune capăt unui reportaj pe care îl presimt că începe să devină senzaţional.

Şi iată că pe la zece îl zăresc pe domnul Barsac. Se plimbă cu paşi mari, cu mâinile la spate, cu ochii în pământ, şi nu prea pare bine dispus. Poate că momentul nu e prea potrivit ca să-l întreb ce planuri are. Dar gândul acesta nu mă opreşte, şi risc interviul.

Domnul Barsac nu se supără. Se opreşte şi mă priveşte un timp în tăcere. În sfârşit, îmi spune :

— Acum câteva zile, domnule Florence, mi-ai mai pus aceeaşi întrebare. Şi nu ţi-am răspuns. Am să-ţi răspund astăzi că nici eu nu ştiu ce să-ţi răspund.

— Deci, n-aţi luat încă nici o hotărâre, domnule deputat ?

— Nici una. Mă gândesc, pipăi, cântăresc argumente pro şi contra...

Din nou tăcere, apoi, deodată :

— Dar, la urma urmei — exclamă domnul Barsac — de ce n-am examina amândoi, împreună, problema ? Eşti un flăcău practic şi plin de bun simţ. (Mulţumesc, domnule Barsac.) Ai să-mi spui părerea dumitale.

Mă înclin.

— La ordinele dumneavoastră, domnule deputat.

— Să vedem mai întâi, continuă domnul Barsac, dacă ne mai putem continua călătoria fără imprudenţe, cu alte cuvinte dacă mai e posibilă.

Sugerez :

— Poate că ar fi mai bine să vedem mai întâi dacă e utilă.

— Ba de loc — răspunde domnul Barsac. Utilitatea ei e neîndoielnică.

Eu rămân mirat. Domnul Barsac continuă :

—Deci, e posibilă călătoria ? Iată problema. Ieri încă, ea nici nu se punea măcar, căci, până aici, nu ni s-a întâmplat pe drum nici un incident cu adevărat serios. Eşti de aceeaşi părere, nu-i aşa ?

—Cu totul.

—Primul incident de gravitate reală e schimbarea neaşteptată a escortei şi reducerea ei la douăzeci de oameni. Douăzeci de soldaţi sunt oare, într-adevăr, capabili să ne asigure securitatea în mijlocul populaţiei negre ? Iată ce mă întreb.

—Pusă astfel — spun eu — întrebarea nu poate avea decât un răspuns afirmativ. Mi se pare sigur că douăzeci de oameni sunt pe deplin suficienţi, dacă întâlnim ca adversari numai negrii. Alţi exploratori au făcut călătorii mult mai lungi decât a noastră, cu o escortă mai mică, sau chiar fără escortă. Dar...

—Ştiu ce-ai să spui — mă întrerupse domnul Barsac. O să-mi vorbeşti despre misteriosul necunoscut care nu pare deloc mulţumit că ne vede pe aici. În privinţa aceasta, eu nu mi-am ascuns sentimentul, şi toată lumea m-a aprobat. De atunci, n-a mai survenit nimic. Deci, inutil să mai revenim la asta, după câte cred eu.

Îi răspund :

—Vă rog să mă scuzaţi, domnule deputat, dar eu cred că, dimpotrivă, au survenit lucruri noi.

—Nu, zău ! face domnul Barsac, mirat. Atunci or fi nişte lucruri noi care mi-au fost ascunse. Explică-te.

Strâns astfel cu uşa, mă simt foarte încurcat. Observaţiile mele, care mi se păreau atât de importante, şi urmările lor, pe care le socoteam bine gândite când le examinam una după alta în sinea mea, mi se par acum, când trebuie să le exprim cu glas tare, şi mai neînsemnate, şi mai arbitrare decât în momentul când trebuia să le precizez în scris. Totuşi, fiindcă m-an vârât prosteşte în treburile acestea — după cum de altfel aveam şi

datoria să o fac — trebuie să spun ce am de spus.

Mă execut. Îi comunic domnului Barsac observaţiile mele asupra escortei şi a ofiţerului care o comandă şi, ca o concluzie, formulez timid ipoteza că, dacă oamenii aceştia nu sunt ostaşi adevăraţi, s-ar putea prea bine să fie în solda duşmanului necunoscut pe care n-am vrut să-l luăm în tragic până acum.

Auzind enormităţile acestea, domnul Barsac se porneşte pe râs.

— E un adevărat roman ! exclamă el. Dumneata, domnule Florence, mi se pare că ai o imaginaţie strălucită. Şi îţi va fi de mare folos dacă te vei apuca vreodată să scrii piese de teatru, dar, în viaţa reală, te sfătuiesc să nu te încrezi în ea.

— Totuşi... spun eu, înţepat.

— Nu există nici un totuşi. Există doar faptele. Ordinul scris, mai întâi...

— Ordinul poate fi fals.

— Nu — răspunde domnul Barsac — nu poate fi fals, din moment ce căpitanul Marcenay l-a socotit veritabil şi s-a supus fără şovăire.

— Ordinul poate că a fost furat...

— Iar faci romane !... Cum ar fi putut escorta noastră actuală să se substituie adevăratei escorte ? În cazul acesta, ar fi trebuit ţinută, gata pregătită, o trupă destul de numeroasă pentru ca, mai întâi, să-i nimicească pe adevăraţii soldaţi, până la ultimul, până la ultimul, auzi ? Şi, în al doilea rând, pentru a nu contrazice ordinul furat, ar fi trebuit să-i înlocuiască cu un fals detaşament absolut identic, şi asta cu multă vreme înainte, într-un moment când nimeni nu putea şti care va fi formaţia noii escorte, şi nici dacă escorta aceasta va fi vreodată trimisă de colonelul Saint-Auban. Cum nici unul din oamenii locotenentului Lacour nu e rănit, falsa trupă ar fi trebuit să fie foarte numeroasă, căci nu-ţi închipui, cred, că soldaţii veritabili s-ar fi lăsat măcelăriţi fără să se apere. Şi ai vrea ca prezenţa unei bande atât de importante să nu fi fost remarcată ? Ai vrea ca

zgomotul unei asemenea lupte să nu fi ajuns până la noi, când în savană veştile sunt transmise din sat în sat cu viteza telegrafului ? Iată de ce imposibilităţi te loveşti când laşi frâu liber imaginaţiei !

Domnul Barsac are dreptate. Ordinul n-a fost furat. Apoi, continuă :

— Cât despre impresia pe care ţi-au făcut-o oamenii şi comandanţii lor pe ce se bizuie ea ? Prin ce se deosebesc soldaţii pe care îi zăreşti de-aici de toţi soldaţii negri ?

Mă uit, fiindcă sunt poftit s-o fac, şi sunt nevoit să recunosc că domnul Barsac are din nou dreptate. Unde îmi erau minţile, ieri seara ? M-am autosugestionat. Negrii aceştia sunt la fel cu toţi negrii.

Domnul Barsac e conştient de avantajul căpătat asupra mea. Acum continuă cu şi mai multă siguranţă. (Şi doar nu siguranţa îi lipseşte !)

— Să trecem la subofiţeri. Ce găseşti că au deosebit? Sunt foarte murdari, e adevărat ; dar de loc mai murdari decât unii sergenţi de-ai căpitanului Marcenay. În campanie, nu poţi fi prea pretenţios faţă de uniforme.

Domnul Barsac vorbeşte minunat, iar eu îi strecor, timid, căci sunt, într-adevăr zdruncinat :

— Totuşi, locotenentul Lacour...

— Oh ! el e de-o corectitudine extraordinară — exclamă domnul Barsac, zâmbind. Sigur, e un om foarte îngrijit şi care ţine grozav la eleganţa lui. Dar asta nu e un păcat.

Nu, fireşte că nu e un păcat. Fac un ultim efort, şi insinuez :

—Cu toate acestea, o uniformă nouă-nouţă, e ciudat !

—Fiindcă cealaltă se află în lada locotenentului — explică domnul Barsac, care găseşte răspuns la toate. Cum era plin de praf, locotenentul Lacour a vrut să se îmbrace în mare ţinută înainte de a se prezenta în faţa mea.

Domnul Barsac pare că găseşte foarte firească

preocuparea aceasta. La urma urmei, poate că nu-mi dau eu seama exact de importanţa şefului misiunii.

— De altfel, am discutat îndelung cu locotenentul Lacour, ieri după-amiază...

(Pesemne în timp ce eu îmi scriam notele.)

— ... Şi e un om încântător, deşi gusturile lui înclină spre o eleganţă exagerată, recunosc. Politicos, bine crescut, atent, respectuos chiar... Aici, domnul Barsac se umflă în pene. Respectuos chiar, am găsit în el o cunoştinţă foarte plăcută şi un subordonat foarte suplu.

Îl întreb :

—În ceea ce-l priveşte, locotenentul Lacour, nu vede nici un neajuns dacă ne-am continua călătoria în aceste condiţii ?

—Nici unul.

— Şi totuşi, dumneavoastră şovăiţi, domnule deputat.

— Nu mai şovăi — declară domnul Barsac, care s-a convins singur, vorbind. Mâine vom porni.

Întreb :

— Fără ca să examinăm măcar utilitatea călătoriei, după ce i-am stabilit posibilitatea ?

Ironia discretă a întrebării mele trece neobservată.

— La ce bun ? răspunde domnul Barsac. Călătoria aceasta nu e numai utilă, ci şi necesară.

Repet, fără să înţeleg :

— Necesară ?...

Foarte bine dispus acum, domnul Barsac mă ia prieteneşte de braţ şi, pe-un ton de confidenţă, îmi explică :

— Între noi fie vorba, dragul meu, recunosc că, încă de câtăva vreme, negrii pe care îi întâlnim mi se par departe de-a fi destul de cioplţi ca să putem face alegători din ei. Iar dacă o să insişti, am să-ţi mai spun şi că n-avem nici o şansă să fim mai fericiţi, câtă vreme vom sta cu spatele spre coastă. Dar, ce-ţi spun dumitale, n-aş spune la tribuna Camerei. Iar dacă terminăm călătoria, lucrurile se vor petrece în felul următor :

Baudrières şi eu vom depune câte un raport ale căror concluzii vor fi diametral opuse. Rapoartele vor fi trimise unei comisii. Acolo, fie că ne vom face concesii mutuale, şi că se va acorda dreptul de vot câtorva negrii de pe ţărmul oceanului, fie că nu ne vom face nici o concesie şi afacerea va fi înmormântată. După o săptămână va fi uitată, şi nimeni nu va mai şti dacă faptele mi-au dat sau nu dreptate. În ambele cazuri, nimic nu se va opune ca într-o bună zi eu sau Baudrières, după cum va bate vântul, să căpătăm portofoliul coloniilor. Dimpotrivă, a mă întoarce fără să-mi duc până la capăt misiunea înseamnă a declara singur că m-am înşelat, duşmanii mei vor striga cât îi va ţine gura că nu sunt decât un nătărău bătrân şi m-aş duce definitiv de râpă.

Domnul Barsac face o scurtă pauză, apoi încheie cu această cugetare profundă :

— Nu uita niciodată, domnule Florence, adevărul pe care ţi-l spun acum : un om politic poate să se înşele. Asta n-are nici o importanţă. Dar dacă îşi recunoaşte greşeala, e pierdut.

Savurez maxima şi plec mulţumit. Într-adevăr, sunt foarte mulţumit, căci acum cunosc motivele fiecăruia.

Părăsindu-l pe domnul Barsac, descopăr pe neaşteptate carnetul domnului Poncin, uitat de acesta, din întâmplare, pe un scaun pliant. Instinctele mele de ziarist o iau înaintea educaţiei mele şi deschid cu bună-ştiinţă carnetul. De prea multă vreme îmi stârneşte curiozitatea. E prea mult de când mă tot întreb ce-o fi scriind în el de dimineaţă până seara, tăcutul nostru tovarăş de drum. În sfârşit, acum am să aflu.

Vai ! curiozitatea mi-e pedepsită. Nu zăresc decât o încâlceală de cifre şi de litere, aruncate de-a valma şi cu totul de neînţeles. Nu sunt decât nişte „p.j.0,009", nişte „p.k.c.135,08", nişte „M.76,18" şi aşa mai departe.

Un mister în plus ! De ce scrierea aceasta secretă ? Să aibă oare domnul Poncin ceva de ascuns ? Să trădeze oare şi el ?

Iar ideea mea fixă ! Va trebui să mă îngrijesc. Ce idee să-l

suspectezi pe omul acesta de treabă ! Îi fac prea multă cinste, căci, pot să spun asta carnetului în care scriu numai pentru mine, domnul Poncin nu mi se pare prea deştept.

Dar ori eşti ziarist, ori nu eşti. Copiez, pentru orice eventualitate, câteva exemple din hieroglifele acestea, alese printre cele ce revin aproape zilnic. Şi obţin :

5D.V.t.7.H. 3306.M. 472,28.F. 1895.P.V. 1895:7 = 270, 71.K.C. 122.P.k.c.3306:l22-27,09.P. t.27,09 X 54,600 = 1.479.114.

l6.F.V.t. 81.H.12085. M. 149,19. F.6654. P.v.6654:8l= 82.15.K.C. 140.P.K.c. 12085 : 1401 = 8,62.P.t. 8,62 X 54.600 = 470.652.

Pun carnetul la loc şi o şterg cu prada mea. Poate că o să-mi fie de vreun folos. Nu se ştie niciodată.

După masă, plimbare. Îl iau ca însoţitor pe Tongané, care ia calul lui Tchoumouki, mai bun decât al lui. Mergem pe câmp, la trap. După cinci minute, Tongané, pe care îl mănâncă limba, îmi spune *ex abrupto*[1] :

— E bine Tchoumouki plecat. Tchoumouki, negru ticălos. El trădat.

Iată încă una ! Cum ! Tchoumouki ne trăda şi el ? Înţeleg că e momentul să mă documentez. Fac pe miratul.

— Adică vrei să zici Moriliré ?

— Nu bun Moriliré — rosteşte energic Tongané. Dar Tchoumouki la fel ca Moriliré. El spus negri: „nu bine mergeţi". Dat mult *dolo tubab* (rachiu), mult ban, mult aur.

Aur, în mâinile lui Moriliré şi ale lui Tchoumouki ! E de necrezut !

— Vrei să spui că le dădea negrilor scoici-cauri, ca să fie bine văzut de ei ?

—Nu cauri — insistă Tongané. Mult aur. Şi adaugă amănuntul acesta care mă dă gata :

—Mult aur *english*.

---

1 Pe nepregătite (în limba latină în text).

—Aşadar, Tongané, tu cunoşti aurul englezesc ?

—*Ioo* — îmi răspunde negrul. Eu, aşanti. Eu cunoaşte *livsterline*.

Înţeleg că Tongané, prin cuvântul acesta ciudat, numeşte în felul lui lirele sterline. Denumirea e nostimă. Pentru a o reda, am folosit ortografia fonetică, dar în gura lui Tongané ea sună mult mai bine. Şi totuşi, nu prea îmi arde de râs în clipa asta. Aur — şi încă aur englezesc! — în mâinile lui Tchoumouki şi ale lui Moriliré !... Sunt năucit. Bineînţeles că nu las să se vadă asta şi par că nu dau nici o importanţă informaţiei.

—Eşti un flăcău de treabă, Tongané — îi spun eu — şi, fiindcă cunoşti atât de bine *livsterlinele*, ia şi piesa asta de aur cu stema Republicii franceze.

—Bun Republica ! strigă Tongané în culmea bucuriei, aruncând în aer piesa pe care i-o ofer, prinzând-o din zbor şi vârând-o într-unul din coburii de la şa.

Dar pe faţa lui se zugrăveşte imediat mirarea, căci din golul unde şi-a vârât mâna scoate un sul gros de hârtie, obiect într-adevăr puţin obişnuit la negri. Eu scot un strigăt şi-i smulg lui Tongané sulul pe care l-am recunoscut cât se poate de bine.

Articolele mele ! Sunt articolele mele ! Articolele mele atât de remarcabile, rămase în coburii ticălosului de Tchoumouki!

Le verific. Vai! sunt toate, începând cu al cincilea, inclusiv. Cât de sever trebuie că mă judecă cei de la *„Expansiunea franceză*" ! Sunt dezonorat, mi-am pierdut pentru totdeauna reputaţia !

Pe când depăn aceste triste gânduri, continuăm să ne depărtăm în trapul mărunt al cailor. Trebuie că ne aflam cam la şase kilometri de tabără, când mă opresc deodată. Am descoperit ceva ciudat.

Aproape de marginea drumului se află un spaţiu lat de şase, şapte metri şi lung de vreo cincizeci de metri, trasat în mijlocul savanei. În spaţiul acesta, ierburile înalte sunt culcate la pământ, unele sunt chiar retezate parcă de o coasă uriaşă. Şi

— iată ce mi-a atras mai ales atenţia — pe partea astfel curăţată se disting clar două dâre paralele, asemănătoare celor pe care le-am văzut lângă Kankan, adică adânci de opt până la zece centimetri la unul din capete şi dispărând pe nesimţite la celălalt capăt. De data aceasta, capătul adâncit e spre est.

Fără voia mea fac o apropiere între perechea aceasta de dâre şi zbârnâitul auzit ieri seară. Şi la Kankan auziserăm zbârnâitul ciudat, înainte de a constata pe sol urmele inexplicabile.

Ce legătură e între aceste două fenomene — zbârnâitul plus dârele misterioase — şi *kenielala* din Kankan ? Eu nu văd nici una. Şi totuşi, o legătură trebuie să existe căci, pe când privesc enigmaticele dâre, subconştientul meu evocă de la sine mutra păcătoasă a vrăjitorului negru. Şi iată relevându-mi-se adevărul : din patru preziceri ale şarlatanului, a treia, după primele două, s-a împlinit acum.

Atunci, singur cu însoţitorul meu negru în imensitatea aceasta pustie, un fior — al doilea, socotindu-l şi pe cel de ieri — mă străbate din creştet până în tălpi, şi, timp de o clipă, gândindu-mă la misterul care mă împresoară, simt că îmi e teamă.

Grozav de plăcut, mai ales în asemenea condiţii. Din nefericire, nu durează mult, căci nu prea sunt făcut pentru frică. La mine, punctul slab e curiozitatea. De aceea, pe când ne întoarcem, mi se perindă la nesfârşit prin minte iritantele probleme care mi se pun şi mă încăpăţânez să le caut soluţia. Exerciţiul acesta mă absoarbe într-atâta, încât nu mai văd nimic în jurul meu.

Când ajung la tabără, tresar. Tongané, fără nici un fel de introducere, îmi spune deodată :

— *Tulatighi* (locotenent) nu bun. Cap urât maimuţă.

Îi răspund, fără să mă gândesc, ceea ce e o scuză :

— Mie îmi spui!...

17 februarie. Astăzi etapă tare, iar ieri şi mai tare.

Cincizeci de kilometri în două zile. Tchoumouki n-a mai apărut — canalia ! Lucrul acesta se observă. Conduşi numai de Tongané, cărăuşii şi hamalii noştri fac minuni şi merg cu toată râvna de care sunt capabili.

În aceste două zile, temerile mi s-au mai şters, mărturisesc. Escorta şi-a făcut corect meseria, care, de altfel, nu e grea. Cei douăzeci de oameni înşiraţi pe două rânduri, încadrează convoiul aşa cum îl încadrau şi oamenii căpitanului Marcenay. Observ doar că ei nu schimbă cu slujitorii noştri negri glumele obişnuite la negri, şi pe care fosta escortă le risipea din belşug. De fapt, asta face cinste disciplinei lor.

Cei doi subofiţeri rămân de obicei în ariergardă, când nu parcurg linia tiraliorilor. Şi nu vorbesc cu nimeni, în afară de soldaţii cărora le adresează, din când în când, ordine scurte, executate imediat. Trebuie recunoscut că, dacă escorta noastră nu e prea numeroasă, în schimb e bine ţinută în mână.

Locotenentul Lacour merge în fruntea convoiului, aproape în acelaşi loc pe care îl ocupa căpitanul Marcenay, lângă domnul Barsac. Observ că domnişoara Mornas s-a dat înapoi cu câteva rânduri. E cu Saint-Bérain, în urma doctorului Châtonnay şi a domnului Poncin. Domnişoara Mornas nu prea pare să preţuiască societatea locotenentului.

Totuşi, nimic de spus pe seama acestuia. Dacă vorbeşte puţin, în schimb îşi face meseria. E sigur că atitudinea lui energică nu-i străină de rezultatele foarte satisfăcătoare ale acestor două zile de marş. Nu, nimic de spus. Şi totuşi...

Dar pesemne că am eu o idee fixă. Misterul pe care îl simt în jurul nostru, faptele ciudate pe care le-am constatat mi-or fi tulburat mintea şi mă simt îndemnat, ba încă prea mult, să văd pretutindeni trădarea.

Oricum ar fi, iată ce face să nu fiu pe deplin mulţumit.

Azi-dimineaţă, pe la orele nouă, tocmai când străbăteam un cătun cu câteva vetre, complet pustiu, auzim nişte gemete ieşind dintr-o colibă. La ordinul domnului Barsac, convoiul se

opreşte şi doctorul Châtonnay, însoţit de locotenentul Lacour şi de doi soldaţi, intră în coliba de unde veneau gemetele. Bineînţeles că presa, adică eu, intră o dată cu ei.

În încăperea în care intrăm, o tristă privelişte ne izbeşte ochii. Sunt aici doi morţi şi un rănit. Groaznic e că cele două cadavre, un bărbat şi o femeie, sunt oribil mutilate. Cine i-a ucis şi i-a rănit pe bieţii oameni ? Cine s-a făcut vinovat de mutilările acestea fioroase ?

Doctorul Châtonnay se ocupă mai întâi de rănitul pe care, fiindcă în colibă e prea întuneric, ostaşii îl scot afară, la ordinul lui. Rănitul e un negru destul de bătrân. E lovit la umăr, şi rana i-e cumplită. Oasele claviculei îi sunt dezgolite de carne. Mă întreb ce armă a putut face un asemenea prăpăd.

Doctorul spală rana şi scoate din ea numeroase bucăţele de plumb. Apoi reuneşte carnea, coase şi pansează atent rana, cu ajutorul faşei pe care i-o întinde locotenentul Lacour, Cât timp durează operaţia, pacientul se vaită jalnic, într-una. Când pansamentul e gata, rănitul pare că suferă mai puţin.

Dar doctorul e îngrijorat. Iată-l intrând din nou în colibă, examinând cele două cadavre. Când iese, e şi mai îngrijorat. Şi se apropie de rănit, punându-i întrebări, cu ajutorul lui Tongané.

Din povestirile bietului negru reiese că acum şase zile, deci în ziua de 11, adică cu trei zile înainte de schimbarea escortei noastre, cătunul a fost atacat de-o trupă de negri comandaţi de doi albi. Locuitorii au fugit atunci în savană, cu excepţia bărbatului şi femeii ale căror cadavre le-am văzut şi care n-au avut timp să se pună la adăpost. Rănitul era cu ceilalţi. Din nenorocire, pe când fugea, un glonte l-a lovit în umăr. Bietul negru a mai avut, totuşi, puterea să se ascundă în savană, şi a scăpat astfel de atacatori. Când aceştia s-au depărtat, localnicii l-au readus în sat, dar au rupt-o la fugă toţi când au văzut o altă trupă, venind tocmai din direcţia în care se depărtase cealaltă.

Aceasta e povestirea, care fireşte că ne tulbură. Într-

adevăr, nu-i plăcut să afli că o bandă de tâlhari bântuie ţinutul. E chiar un adevărat noroc că n-am avut de-a face cu ei, pentru că, după spusele rănitului, se îndreptau spre noi.

Între timp, bietul om îşi manifestă într-un fel înduioşător recunoştinţa faţă de doctorul Châtonnay; dar deodată tace, iar ochii lui exprimă groaza şi privesc ţintă ceva sau pe cineva aflat în spatele nostru. Ne întoarcem şi ne pomenim faţă în faţă cu unul din cei doi subofiţeri ai escortei. Vederea omului acestuia l-a înspăimântat pe rănit.

De altfel, subofiţerul nu pare de loc emoţionat. Dar se emoţionează, totuşi, când ochii ca de gheaţă ai locotenentului Lacour îi aruncă o privire cumplită în care se citeşte în egală măsură şi mustrare, şi ameninţare. Eu prind din treacăt privirea aceasta, pe care nu mi-o pot explica. Sergentul îşi duce atunci mâna la frunte, vrând să ne dea să înţelegem că rănitul aiurează, şi pleacă la oamenii lui.

Ne reîntoarcem spre rănit. Dar vraja e ruptă. El ne priveşte cu groază şi nu mai putem scoate un cuvânt de la el. Îl ducem deci înapoi, în colibă, şi pornim iar la drum, altminteri destul de liniştiţi în privinţa rănitului, căci doctorul Châtonnay afirmă că se va vindeca.

Nu ştiu ce gândesc ceilalţi. Eu, tot mergând, frământ în minte noua problemă pusă inteligenţei mele : De ce a manifestat atâta groază bătrânul negru ? De ce, în vreme ce nu-i dădea nici o atenţie locotenentului Lacour, groaza i s-a ivit, fără urmă de îndoială, la vederea unuia din sergenţii noştri ?

Nici problemei acesteia nu-i găsesc soluţia. Toate enigmele de nedezlegat, pe care ni le pune hazardul, devin, până la urmă, supărătoare.

În seara asta, destul de târziu, ne-am întins corturile lângă un alt cătun numit Kadu. Suntem foarte trişti că am ajuns aici, căci la Kadu domnişoara Mornas şi Saint-Bérain au să ne părăsească. Pe când noi vom continua să mergem direct spre Uagadugu şi Niger, ei vor urca spre nord, având ca obiectiv Gao

şi acelaşi Niger.

Inutil să spun că noi am făcut tot posibilul spre a-i convinge să renunţe la planul lor nesăbuit. După cum se putea bănui, eforturile noastre au fost zadarnice. Prevăd că viitoarea jumătate a căpitanului Marcenay nu va renunţa de loc uşor la ale ei. Când domnişoara Mornas îşi pune ceva în gând, nici dracul n-ar fi în stare s-o abată din drum.

În disperare de cauză, i s-a cerut ajutor locotenentului Lacour, care a fost rugat să-i arate şi el domnişoarei Mornas ce nebunie e pe cale să comită. Sunt convins că ar fi vorbit degeaba, dar el nu şi-a dat osteneala aceasta. Locotenentul Lacour n-a rostit nici un cuvânt. A făcut un gest evaziv şi a zâmbit, cu un zâmbet care mie mi s-a părut ciudat, n-aş putea spune exact de ce.

Deci am poposit lângă Kadu. În clipa când dau să mă retrag în cortul meu, doctorul Châtonnay mă opreşte şi-mi spune :

— Aş vrea să-ţi aduc la cunoştinţă un lucru, domnule Florence : gloanţele care i-au lovit pe negrii, de azi-dimineaţă erau gloanţe explozive.

Apoi pleacă, fără să aştepte răspunsul meu.

Bun! încă un mister! Gloanţe explozive acum! Cine poate folosi asemenea arme ? Ba chiar, cum de pot exista pe aici asemenea arme ?

Două întrebări în plus, de adăugat la colecţia mea care se îmbogăţeşte tot mai mult. Iar colecţia mea de răspunsuri, dimpotrivă, nu sporeşte de loc !

18 februarie. Ultima noutate a zilei, fără comentarii. Escorta noastră a plecat. Spun : a plecat.

Insist, pentru că e de necrezut, şi repet: escorta a plecat. La deşteptare, acum trei sau patru ore, n-am mai găsit-o cu noi. S-a evaporat, s-a volatilizat în timpul nopţii şi, o dată cu ea, au dispărut toţi hamalii şi cărăuşii noştri, fără excepţie.

S-a înţeles ? Locotenentul Lacour, cei doi sergenţi şi cei

douăzeci de oameni ai lui, nu s-au dus să facă o plimbare de dimineaţă ca să se reîntoarcă la prânz. Au plecat, au ple-cat de-fi-ni-tiv.

Iată-ne singuri în savană, cu caii, cu armele noastre personale, cu treizeci şi şase de măgari, cu hrană pentru cinci zile, şi cu Tongané.

Ah ! îmi doream aventuri !...

XI. CE E DE FĂCUT ?

Când membrii misiunii Barsac, sosiţi din ajun la Kadu, constatară la deşteptare, în ziua de 18 februarie, dispariţia escortei şi a întregului personal negru, rămaseră uluiţi. Această dublă dezertare, şi mai ales cea a escortei, era atât de extraordinară, încât ei ar fi refuzat mult timp s-o creadă definitivă, dacă n-ar fi avut imediat dovada că soldaţii şi slujitorii plecaseră fără speranţă de întoarcere.

Cel ce dădu alarma fu Amédée Florence, ieşit primul din cort. Toţi, inclusiv Malik, care îşi petrecuse noaptea în cortul Janei Mornas, se adunară într-o clipă. Şi cum se întâmplă de obicei, discuţia fu destul de confuză la început. Membrii expediţiei schimbau mai mult exclamaţii decât idei. Înainte de a începe să pună la cale viitorul, începeau prin a se mira de prezent.

Pe când discutau astfel, un geamăt se auzi dintr-un desiş vecin, şi le dădu de veste că nu erau singuri, cum îşi închipuiau ei. Saint-Bérain, Amédée Florence şi doctorul Châtonnay dădură fuga spre locul de unde părea că vine geamătul şi-l descoperiră pe Tongané, legat burduf, cu un căluş în gură şi, în plus, cu o lungă rană în partea stângă a corpului, ceva mai jos de coaste.

Când Tongané fu eliberat de funii, readus în simţiri şi pansat, ceilalţi începură să-i pună întrebări. Iar el, pe jumătate în jargonul obişnuit, pe jumătate în bambara, ajutat în acest caz de Jane Mornas, povesti ce ştia despre întâmplările din timpul

nopţii.

Dezertarea se înfăptuise între orele unu şi două noaptea. În momentul acela, Tongané, trezit de zgomotele ciudate pe care europenii nu le auziseră din corturile lor, avu surpriza să-i vadă pe cei douăzeci de tiraliori călări ajunşi la o oarecare distanţă de tabără, pe când hamalii şi cărăuşii negri, conduşi de locotenentul Lacour şi de cei doi sergenţi, se agitau şi păreau că fac o treabă pe care întunericul nu-i îngăduia s-o desluşească exact. Intrigat şi, altminteri, de loc bănuitor, Tongané se ridicase şi, dorind să-şi dea seama de ce se petrecea, se îndreptase spre hamali şi cărăuşi. Dar nu apucase să ajungă până la ei. La jumătatea drumului, doi oameni se năpustiră asupra lui, iar unul din ei îl înşfăcase de gât, fără să-i lase timp să scoată un strigăt. Cât ai clipi, Tongané fu doborât şi legat şi i se vârî un căluş în gură. Înainte de a cădea, el izbutise totuşi să vadă că negrii, hamali şi cărăuşi, tocmai îşi luau în spinare numeroase baloturi alese din grămada bagajelor. Tongané era deci redus la neputinţă, iar atacatorii lui se şi depărtaseră, când se apropie de ei un al treilea personaj. Noul-venit, care nu era altul decât locotenentul Lacour, întrebă scurt:

— S-a făcut ?

— Da — răspunse un atacator în care Tongané îl recunoscu atunci pe unul din sergenţi.

Urmă o clipă de tăcere. Tongané simţi cum cineva se aplecă peste el. Două mâini i se plimbară pe corp, îl pipăiră.

— Sunteţi nebuni, pe cuvântul meu ! continuă locotenentul. Plecaţi lăsând în urma voastră un flăcău care poate că a văzut prea multe. Robert, te rog să-ţi vâri baioneta în gunoiul ăsta.

Ordinul fusese imediat executat, dar Tongané, reuşind din fericire să se zvârcolească, arma, în loc să-l lovească în plin piept, alunecase de-a lungul coastelor, făcându-i doar o tăietură mai mult impresionantă decât gravă. Din pricina întunericului, locotenentul şi cei doi acoliţi ai săi se înşelaseră, cu atât mai mult cu cât isteţul ghid avu precauţia să scoată un geamăt de

parcă şi-ar fi dat sufletul, şi să-şi oprească apoi respiraţia. Sângele care umpluse baioneta completase eroarea ucigaşilor.

— S-a făcut ? repetă vocea locotenentului Lacour, după ce lovitura fusese dată.

— Şi încă cum ! răspunse omul care lovise şi căruia şeful său îi spusese Robert.

Cei trei plecaseră apoi, şi Tongané nu mai auzise nimic. De altfel, sufocat de căluş şi slăbit din cauza pierderii de sânge, Tongané îşi pierduse curând cunoştinţa. Aceasta era tot ce ştia.

Dar atâta era de ajuns ca să arate că era vorba nu de o lipsă momentană a escortei, ci de o părăsire definitivă, premeditată şi pregătită de multă vreme.

Odată stabilite toate acestea, membrii expediţiei se priviră uluiţi şi consternaţi. Primul cuvânt care rupse tăcerea ieşi din gura lui Amédée Florence, cuvânt pentru care cerem încă o dată îngăduinţa cititorului :

— Afurisită treabă ! exclamă reporterul, exprimând de fapt gândul tuturor, într-o formă mai familiară.

Cuvintele lui aducând o destindere, se începu luarea măsurilor cerute de situaţie. Mai întâi, trebuia făcut bilanţul. După verificare, se dovedi că membrii expediţiei mai aveau încă şapte puşti, dintre care şase de vânătoare, şi vreo zece revolvere, toate aceste arme prevăzute din belşug cu muniţii; mai aveau de asemenea şapte cai, treizeci şi şase de măgari, cam o sută cincizeci kilograme de mărfuri diferite şi hrană pentru patru zile. Mijloacele de apărare şi de transport nu le lipseau deci. Cât despre hrană, nu era cazul să se îngrijoreze, căci puteau să şi-o procure lesne din sate, aşa cum făcuseră şi până aici. În plus, cei şase europeni, având fiecare câte o puşcă excelentă, aveau tot dreptul să se bizuie pe rezultatele vânătoarei. După facerea inventarului se ajunse, deci, la concluzia că, oricare ar fi hotărârea luată până la urmă, din punct de vedere material nu vor avea de întâmpinat nici un obstacol de netrecut.

În orice caz, era mai bine să se debaraseze de măgarii care, în lipsa unor cărăuşi experimentaţi, ar fi însemnat un neajuns destul de serios. După aceea urma să stabilească un plan. Dacă se hotăra continuarea călătoriei pentru un timp oarecare, urmau să fie căutaţi şi angajaţi cinci sau şase hamali ; aceştia aveau să poarte mărfurile care, pe măsura nevoilor, să fie schimbate prin sate pentru merindele necesare exploratorilor. Dacă se hotăra întreruperea călătoriei, mărfurile trebuiau lichidate pe loc, la orice preţ, ceea ce ar fi făcut ca hamalii să devină inutili şi ar fi îngăduit deci un mers mai rapid.

Jane Mornas şi Saint-Bérain, singurii în stare să se facă înţeleşi de localnici, luară imediat legătura cu negrii din Kadu. Ei se bucurară în sat de o primire cât se poate de bună. Câştigând, datorită unor cadouri mărunte, simpatia *dugutighi*-ului, acesta îi ajută cât putu. Datorită lui, măgarii fură vânduţi, atât la Kadu, cât şi în satele din împrejurimi, în medie cu zece mii de cauri (cam treizeci de franci) bucata, adică, în total, cu trei sute cincizeci de mii de cauri. Numai cu banii aceştia, existenţa membrilor misiunii şi plata a cinci hamali ar fi putut fi asigurată pe aproape douăzeci de zile.

Pe de altă parte, *dugutighi*-ul se declară gata să le facă rost de cinci hamali sau, la nevoie, chiar de mai mulţi.

Negocierile acestea ţinură câteva zile şi nu se încheiară decât în seara zilei de 22 februarie. Dar timpul nu însemna că fusese irosit, căci Tongané n-ar fi putut să pornească mai devreme la drum ; în ziua de 22 februarie însă, rana, de loc adâncă, era pe cale de cicatrizare şi nimic nu se mai opunea plecării.

În dimineaţa de 23, deci, şase scaune pliante fură aşezate în cerc. În mijlocul cercului se aflau întinse hărţile.

Tongané şi Malik formau publicul! Discuţia începu, prezidată de Barsac.

— Şedinţa e deschisă — spuse deputatul, din obişnuinţă, ca unul ce era deprins cu protocolul Camerei. Cere cineva

cuvântul?

Ceilalţi zâmbiră discret. Fin ironist, Amédée Florence răspunse fără să clipească :

— Vom vorbi după dumneavoastră, domnule preşedinte.

— Cum vreţi — se învoi Barsac, de loc surprins de titlul acordat. Mai întâi să stabilim situaţia, iată-ne părăsiţi de escorta noastră, dar cu destule arme şi obiecte de schimb, în plin Sudan, la mare distanţă de ţărm...

La auzul acestor cuvinte, domnul Poncin îşi scoase din buzunar carnetul său uriaş, îşi puse ochelarii pe nas şi, el care nu vorbea niciodată, spuse :

—Exact la o mie patru sute opt kilometri, cinci sute optzeci şi trei de metri şi şaptesprezece centimetri, inclusiv ocolişurile, pornind de la parul central al cortului meu.

—O asemenea precizie e inutilă, domnule Poncin — observă Barsac. E suficient să spunem că ne aflăm cam la o mie patru sute kilometri de Conakry. După cum ştiţi, intenţia noastră era să mergem mult mai departe, dar noua situaţie poate că cere o soluţie nouă. După părerea mea, trebuie să ne luăm ca obiectiv, dacă nu cât mai repede de atins, măcar cât mai sigur cu putinţă, o aşezare cu un post francez. Acolo vom socoti şi vom examina în toată liniştea ce se cuvine să facem.

Aprobarea fu unanimă.

— Cercetarea hărţii — continuă Barsac — arată că trebuie să ne silim să atingem Nigerul într-un punct oarecare al cursului său. N-ar fi oare posibil să mergem până la Saye, prin Uagadugu şi Nadiango ? De la luarea Tombouctoului, posturile franceze au înaintat mereu în josul apei. Mărturisesc că nu ştiu dacă au ajuns de pe acum la Saye, dar lucrul acesta e posibil, aş zice chiar probabil. În cazul când vom reuşi să ne procurăm ulterior o altă escortă, soluţia aceasta ar avea avantajul de a respecta programul care ne-a fost trasat.

— Dar ea, domnule preşedinte — strigă cu însufleţire domnul Poncin, notând cu înfrigurare cifre în carnet — ar avea

neajunsul să ne impună un drum de opt sute de kilometri. Iar paşii noştri, i-am măsurat, sunt de şaptezeci şi doi de centimetri, în medie. Opt sute de kilometri fac un milion o sută unsprezece mii o sută unsprezece paşi şi un fragment de pas. Să lăsăm la o parte fragmentele. Pe oră, facem în medie cinci mii o sută patruzeci şi trei de paşi şi un fragment. Să lăsăm la o parte fragmentul. Dar mai există opririle care se ridică, pe oră, am verificat, în medie la optsprezece minute, patru secunde. Rămân două mii cinci sute douăzeci de secunde, adică trei mii şase sute paşi şi o zecime. Drumul acesta de opt sute de kilometri va cere deci un milion o sută unsprezece mii o sută unsprezece paşi, împărţit la trei mii şase sute şi o zecime, adică trei sute opt ore şi douăzeci şi două de mii opt sute doi pe treizeci şi şase de mii de ore. Aceasta reprezintă în total un milion o sută unsprezece mii şase sute optzeci de secunde şi ceva. Să lăsăm la o parte acest ceva. Dar noi mergem efectiv, în medie, cinci ore patruzeci şi cinci de minute şi douăsprezece secunde pe zi, ţinând seama de opriri, adică douăzeci de mii şapte sute douăsprezece secunde. Ca să străbatem cei opt sute de kilometri vor trebui deci un milion o sută unsprezece mii şase sute optzeci de secunde împărţit la douăzeci de mii şapte sute doisprezece, ceea ce ne dă cincizeci şi trei de zile şi treisprezece milioane nouă sute optzeci de mii şapte sute douăsprezecimi de zi. Ca să apreciaţi valoarea acestei ultime fracţii, trebuie s-o reduceţi, la rândul ei, în ore, minute şi secunde. Avem atunci...

— Oh ! oh ! ! oh ! ! ! exclamă în crescendo Amédée Florence, gata să cadă pradă unui atac de nervi, nu puteţi spune simplu că ne-ar trebui cincizeci şi trei de zile, mergând cu cincisprezece kilometri pe zi, şi numai patruzeci, dacă facem câte douăzeci de kilometri zilnic ? Unde vreţi să ajungeţi cu calculele acestea înfricoşătoare ?

— La faptul că ar fi mai bine să atingem Nigerul prin Djenne — răspunse cu un aer înţepat domnul Poncin, vârându-şi în buzunar impunătorul său carnet. Am reduce astfel la jumătate

distanţa, care ar rămâne doar de patru sute de kilometri.

— Ar fi şi mai bine — obiectă Amédée Florence, trasând cu degetul pe hartă itinerarul pe care îl recomanda — să atingem Nigerul la Segu-Sikoro, trecând prin Barna, Uattara, Djitamana etc. Drumul ar fi cam de cinci sute de kilometri, dar, în afară de faptul că am urma acelaşi itinerar ca şi căpitanul Marcenay, am recâştiga suta de kilometri suplimentară, fiindcă n-am avea de urcat fluviul de la Djenne la Segu. În plus, localitatea aceasta din urmă e relativ importantă, şi am găsi acolo sigur ajutoare.

— Foarte bine gândit — aprobă doctorul Châtonnay. Totuşi există o cale care cred că e şi mai bună. Aceea de a ne întoarce pur şi simplu pe unde am venit, dacă nu până la ocean, cel puţin până la Sikasso, de care ne aflăm doar la două sute de kilometri, şi unde ne vom regăsi compatrioţii care ne-au primit atât de prieteneşte. Acolo vom hotărî dacă e bine să mergem spre Bamako sau dacă, aşa cum crede domnul Amédée Florence, şi cum de altfel socotesc şi eu, e preferabil să urcăm la Segu-Sikoro.

Doctorul are dreptate — aprobă Florence. Iată calea cea mai înţeleaptă.

Cum fiecare îşi exprimase părerea, urmă o pauză în discuţie.

— S-ar putea, domnule Florence, ca doctorul şi dumneata să aveţi dreptate — începu după o clipă de gândire Barsac, vrând să le dea celorlalţi o idee măgulitoare despre eroismul său. Vă rog să ţineţi seama, totuşi, că reîntoarcerea la Sikasso înseamnă părăsirea, cel puţin pentru moment, a misiunii pe care am primit-o. Iar eu, domnilor, ca om al datoriei, înainte de orice...

— Vă înţelegem scrupulele, domnule Barsac — îl întrerupse Florence, simţind că se apropie discursul — dar există cazuri când datoria înseamnă prudenţă.

— Rămâne să vedem precis dacă ne aflăm într-unul din cazurile acestea — răspunse Barsac. Escorta noastră a dezertat,

ce-i drept, dar caut degeaba pericolele care ne ameninţă. De fapt, singurele întâmpinate până aici provin de la un adversar ipotetic şi probabil, admit, dar nu sigur, pentru că existenţa lui ne e dovedită doar prin loviturile pe care ni le dă. Să apreciem deci loviturile acestea în sine şi ele ni se vor părea mult atenuate. Ce altceva ni s-a făcut, la urma urmei, decât să ni se creeze încurcături ? După domnul Florence s-ar fi încercat, mai întâi, să ne sperie tot duşmanul nostru necunoscut, admit, e cel care, mai târziu, ne-a creat dificultăţi cu personalul, la Sikasso şi după Sikasso, şi a aranjat, în sfârşit, să ne înlocuiască garda adevărată cu una falsă, printr-un procedeu pe care nu-l cunosc. Dar gândiţi-vă că procedând astfel a dat dovadă de foarte multă moderaţie. În loc să se mulţumească să dezerteze, falsa escortă ar fi putut foarte bine să ne măcelărească pe toţi! Şi n-a făcut-o ; ba, mai mult chiar, a avut politeţea de-a ne lăsa hrană, arme, muniţii, animale şi-o oarecare cantitate de mărfuri. Procedeele acestea nu sunt dintre cele mai crude.

— Mai e şi Tongané — obiecta moale doctorul Châtonnay.

— Tongané e negru — răspunse Barsac — şi pentru mulţi oameni viaţa unui negru nu contează.

— Domnul Barsac are dreptate — interveni Florence. Da, procedeele folosite împotriva noastră poartă pecetea unei adevărate moderaţii, şi e sigur că până aici nu s-a căutat să ni se ia viaţa. Spun până aici, pentru că s-ar putea prea bine ca adversarul nostru necunoscut să folosească un sistem de atac mai eficace, dacă stăruim să mergem într-o direcţie care lui îi displace. În cazul acesta, rana lui Tongané e suficientă ca să ne arate că cei pe care îi stânjenim nu stau pe gânduri când e vorba să lovească.

— Foarte adevărat — aprobă doctorul Châtonnay. Aprobarea doctorului Châtonnay fu urmată de o tăcere de câteva minute, pe care Barsac le folosi ca să mediteze adânc. Sigur, erau exacte deducţiile lui Florence, şi se înţelege că onorabilul deputat al Midiului n-avea să-şi pună în joc preţioasa

existenţă doar pentru a evita criticile care îl aşteptau la Paris dacă făcea cale întoarsă, înainte de a-şi îndeplini pe de-a-ntregul misiunea. De altfel, nu putea să răspundă criticilor ?

— După o matură chibzuinţă — spuse el, grăbindu-se să încerce asupra auditorilor de acum efectul argumentelor pe care avea să le folosească mai târziu în faţa colegilor de la Cameră — sunt de acord cu propunerea domnului Amédée Florence, mai ales sub forma pe care i-a dat-o onorabilul coleg, doctorul Châtonnay. Voi vota deci pentru reîntoarcerea la Sikasso, având drept obiectiv final Segu-Sikoro. Deci, domnilor, dacă...

Aici, simţind apropierea discursului, Amédée Florence încetă să-l mai asculte pe orator şi începu să se gândească la altele.

— Deci, domnilor, dacă s-ar simţi cineva ispitit să-mi reproşeze că am întrerupt călătoria fără să fie absolut necesar, i-aş răspunde că responsabilitatea acestei întreruperi îi revine guvernului, a cărui datorie era să asigure misiunii noastre o protecţie eficace. În consecinţă, el ar fi trebuit deci, dacă nevoi superioare îl sileau, să schimbe formaţia escortei noastre, fie să ia toate măsurile utile pentru ca o ceată de aventurieri să nu se poată substitui adevăratului detaşament destinat nouă, fie, dacă o asemenea substituire n-a avut loc, să aleagă cu destul tact comandantul căruia îi încredinţa paza noastră, în aşa fel încât acesta să nu poată fi accesibil unor solicitări a căror origine nu nouă ne este dat să o căutăm. Ancheta, care mi se pare că se impune, domnilor, ancheta ne va spune...

— Iertaţi-mă, domnule preşedinte — îl întrerupse Amédée Florence — dacă aţi binevoi să-mi permiteţi...

Reporterul sugerase de la bun început calea cea mai înţeleaptă, pe care simţul lui practic o descoperise imediat. Dar propunerea făcută încetă să-l mai intereseze de îndată ce-şi dăduse seama că va fi adoptată. Câteva minute mai târziu, n-ar fi fost nevoie să-l îndemni prea mult ca să-şi exprime regretul că

vedea încheindu-se călătoria tocmai în momentul când făgăduia să devină interesantă.

Aici ajunsese cu gândurile lui când privirea i se îndreptă, fără voie, spre Jane Mornas şi spre Saint-Bérain. Şi atunci îl întrerupse pe Barsac, şovăind cu atât mai puţin cu cât nu-l asculta, după cum s-a arătat.

— Dacă binevoiţi să-mi permiteţi, domnule preşedinte — spuse el — aş atrage atenţia că noi luăm o hotărâre fără să fi cerut părerea domnişoarei Mornas şi domnului de Saint-Bérain, care, ca şi noi, îmi închipui, trebuie să aibă un cuvânt în privinţa aceasta.

Observaţia era întemeiată. De când începuse discuţia, Jane Mornas şi Saint-Bérain ascultaseră tăcuţi, fără să participe în nici un fel la ea.

—Domnul Florence are dreptate — recunoscu Barsac, adresându-se Janei Mornas. V-aş ruga, deci, domnişoară, să ne faceţi cunoscută părerea dumneavoastră.

—Vă mulţumesc că aţi binevoit să mă întrebaţi, domnule Barsac — răspunse liniştită Jane Mornas — dar noi trebuie să rămânem în afara discuţiei acesteia care nu ne priveşte.

—Care nu vă priveşte ?... De ce, domnişoară ? Mi se pare că ne aflăm toţi pe aceeaşi corabie...

—Ba de loc — răspunse Jane Mornas. Dacă, datorită împrejurărilor, dumneavoastră renunţaţi la ţelul pe care vi l-aţi propus, al nostru nu s-a schimbat. Noi n-am vrea să ne despărţim de dumneavoastră în momentul când întâmpinaţi cele mai mari greutăţi, dar am avut dintotdeauna intenţia să ne continuăm călătoria după itinerarul pe care ni l-am trasat.

—Ţineţi deci cu tot dinadinsul să mergeţi până la Gao ?

—Mai mult ca oricând.

—Singuri ? Fără escortă ?

—Nu ne-am gândit niciodată că vom ajunge altfel acolo.

—Fără hamali ?

—Vom angaja alţii. Dacă nu va fi posibil, ne vom lipsi de ei.

—În ciuda ostilităţii, a cărei origine n-o cunoaştem, dar a cărei realitate nu poate fi pusă la îndoială ?

—În ciuda ostilităţii acesteia care, de altfel, mi se pare îndreptăţită mai degrabă împotriva dumneavoastră decât împotriva noastră.

—Cum s-ar putea şti, din moment ce avem acelaşi drum ? În orice caz, mi-e tare teamă că pe dumneavoastră vă va ataca adversarul nostru necunoscut, dacă veţi continua să mergeţi singuri în direcţia Nigerului.

—Dacă e aşa, îl vom înfrunta pe adversarul necunoscut.

— Dar asta e nebunie curată ! izbucni Barsac. Chiar dacă va trebui să folosim forţa şi tot n-o să vă lăsăm, domnişoară, să comiteţi o asemenea imprudenţă, ca să vă satisfaceţi ceea ce singură numiţi un capriciu.

Jane Mornas şovăi o clipă, apoi răspunse tristă :

— Din nenorocire, nu-i vorba de-un capriciu, cum v-am spus până acum.

— Dar despre ce e vorba ? întrebă Barsac, mirat. Jane Mornas şovăi din nou. Apoi, după o clipă de tăcere rosti grav :

— De o datorie.

Barsac, doctorul Châtonnay, Amédée Florence o priviră pe Jane Mornas, ultimul dintre ei cu interes, ceilalţi cu mirare. Barsac şi doctorul Châtonnay se întrebau ce înţelegea tânăra domnişoară prin cuvintele rostite şi ce datorie putea fi atât de imperioasă, încât s-o îndemne să meargă până la punctul extrem al buclei Nigerului ? Amédée Florence, care, din temperament, se gândise totdeauna că tovarăşii lui aveau motive personale ca să întreprindă călătoria, simţea doar o mare satisfacţie la gândul că va afla unul din motivele ascunse până atunci pentru el.

Jane Mornas vorbi iar ;

—Iertaţi-mă, domnilor, eu v-am înşelat...

—Ne-aţi înşelat ?... repetă Barsac, tot mai mirat.

— Da, v-am înşelat. Dacă domnul de Saint-Bérain v-a spus adevăratul său nume şi dacă e adevărat că el e francez ca şi dumneavoastră, eu m-am prezentat sub un nume fals şi sub o naţionalitate de împrumut. Sunt englezoaică şi mă numesc Jane Buxton. Sunt fiica lordului Buxton, sora căpitanului George Buxton, iar rămăşiţele nefericitului meu frate se odihnesc lângă Kubo. Acolo trebuie deci să ajung, căci numai acolo voi putea duce cu adevărat la îndeplinire ceea ce mi-am propus.

Şi Jane Buxton — căci de acum înainte îi vom reda adevăratul ei nume — povesti drama de la Kubo, acuzaţia infamantă împotriva fratelui ei, moartea acestuia, ruşinea şi disperarea lordului Glenor. Ea arătă ţelul sfânt pe care şi-l propusese : să-şi reabiliteze fratele, să spele pata de pe onoarea numelui său, şi să-i redea pacea sufletească bătrânului a cărui viaţă se stingea în mohorâta singurătate a castelului Uttoxeter.

O vie emoţie îi cuprinse pe cei ce o ascultau. Toţi simţeau nespusă admiraţie pentru fata care, din motive atât de nobile, îndrăznise şi avea încă să mai înfrunte atâta oboseală şi atâtea primejdii.

—Miss Buxton — spuse Amédée Florence cu oarecare asprime în glas, după ce Jane tăcu — îmi permit să vă fac un reproş.

—Un reproş ?... Mie ?... se miră Jane, care se aştepta ca povestirea ei să aibă un cu totul alt efect.

—Da, un reproş, şi încă unul serios de tot. Aveţi o părere ciudată — şi puţin măgulitoare — miss Buxton, despre francezi în general şi despre Amédée Florence, în special...

—Nu vă înţeleg, domnule Florence — îngăimă Jane Buxton, tulburată.

—Păi cum ! exclamă reporterul indignat. V-aţi închipuit cumva că Amédée Florence o să vă lase să faceţi fără el mica plimbare la Kubo ?

—Oh ! domnule Florence... făcu emoţionată Jane, care începea să înţeleagă.

—Asta-i bună !... continuă Florence, simulând mai departe o vie indignare. Şi e de-un egoism !...

— Nu văd... încercă să vorbească Jane, zâmbind uşor.

— Lăsaţi-mă să vorbesc, vă rog — o întrerupse Florence autoritar. Aţi uitat, deci, că sunt ziarist, că sunt, mai ales, reporter şi că posed însuşirea de-a avea un director ? Şi ştiţi ce mi-ar zice directorul meu dacă ar afla că am ratat un reportaj senzaţional în legătură cu afacerea Buxton ? Ei bine, mi-ar zice : „Dragă Florence, eşti un nătărău !" Şi m-ar da afară, în doi timpi şi trei mişcări. Iar eu ţin la postul meu... Voi merge deci cu dumneavoastră.

— Oh ! domnule Florence ! repetă Jane, adânc mişcată. Reporterul o privi drept în faţă.

— Merg cu dumneavoastră, miss Buxton — spuse el hotărât. Şi nu vă pierdeţi vremea susţinând contrariul, căci asta cred că o ştiu eu mai bine decât dumneavoastră...

Jane îi întinse mâna inimosului şi curajosului tânăr.

— Primesc, domnule Florence — spuse ea, pe când două lacrimi mari îi picau din ochi.

— Şi pe mine, miss Buxton, nu mă primiţi ? se auzi pe neaşteptate vocea groasă a doctorului Châtonnay.

— Pe dumneata, doctore ?...

— Fără îndoială, pe mine. O asemenea expediţie nu se poate lipsi de un medic. Fiindcă, după cât se pare, o să fiţi făcuţi bucăţele, va trebui să fiu de faţă ca să vă cos la loc.

— Oh ! doctore !... repetă Jane simţind că-i vine să plângă de-a binelea.

Dar emoţia avea să-i sporească când îl auzi pe Barsac strigând cu o voce în care bubuia mânia :

— Şi eu ?... Va să zică eu nu contez, dacă nimeni nu se gândeşte măcar să-mi ceară părerea !

Barsac era, într-adevăr, furios. Şi el se gândise, din capul locului, să meargă cu miss Buxton. Ar fi dat astfel o dublă lovitură, din moment ce itinerarul tinerei fete era aproape leit

cu al lui, iar imprudenţa îi era justificată printr-un scop a cărei nobleţe o preţuia. În plus, era posibil oare ca patru bărbaţi, patru francezi, s-o părăsească fără să le pese în plină savană pe tânăra aceasta şi s-o lase să-şi continue singură primejdioasa aventură ? Florence şi doctorul Châtonnay îi stricaseră deci un efect, cura se zice în teatru, şi lucrul acesta e totdeauna neplăcut.

— Eu nu vorbesc pentru domnul Florence — continuă el, accentuându-şi în aparenţă şi mai mult supărarea veritabilă — domnul Florence e liber. Dar dumneata, doctore, presupun că faci parte din misiunea mea. Ai de gând să dezertezi şi dumneata, în aşa fel încât şeful să-ţi fie părăsit de ultimul dintre ostaşii lui ?

— Vă asigur, domnule Barsac — bâigui doctorul, care nu se gândise la aspectul acesta al problemei.

— Dacă n-ai intenţia asta, domnule, nu cumva te-ai gândit că am să merg şi eu la Kubo ? Nu cumva dumitale îţi revine rolul de a hotărî itinerarul ? Sau, mai ales, nu cumva crezi să ţi se cade ca luând o astfel de iniţiativă să-mi dai o lecţie ?

—Vă rog să credeţi, domnule Barsac — încercă să vorbească bietul doctor.

—Nu, doctore, nu, nu permit! răspunse Barsac, al cărui ton se ridicase treptat. Şi află că eu, conducătorul responsabil al Misiunii Nigerului, nu-ţi aprob planurile. Ba, dimpotrivă, ţinând seama că singurul ghid care ne-a mai rămas a fost angajat de miss Buxton şi că e numai la dispoziţia ei, ţinând seama de faptul că noi nu ne putem face înţeleşi de indigeni fără ajutorul lui miss Buxton şi al domnului de Saint-Bérain, singurii dintre noi care ştiu să vorbească limba bambara, vreau, înţeleg, ordon...

Barsac, a cărui voce atinsese o sonoritate impresionantă, făcu o pauză savantă, apoi, pe un ton mai simplu, încheie :

—...să mergem toţi la Niger, trecând prin Kubo.

—Cum, domnule Barsac ?... bâigui Jane, care se temea că

n-a auzit bine.

—Uite-aşa, miss Buxton — încheie Barsac discuţia. Va trebui să vă împăcaţi cu gândul că ne veţi suporta până la capăt.

—Oh ! domnule Barsac... murmură încă o dată Jane Buxton, pornindu-se de-a binelea pe plâns.

Dar nu numai ea avea ochii umeziţi. Emoţia era generală. Bărbaţii se căzneau, totuşi, să şi-o ascundă, iar la ei ea se manifesta printr-un fel de enervare şi printr-un val de cuvinte inutile. Replicile li se încrucişau :

—E o călătorie cât se poate de simplă — spunea Florence, fiindcă avem hrană.

—Pentru cinci zile — spunea doctorul Châtonnay cu un ton de parcă ar fi spus pentru şase luni.

—Numai pentru patru — rectifică Barsac — dar o să ne cumpărăm alta.

—De altfel, mai e vânatul — sugeră doctorul.

—Şi pescuitul — adăugă Saint-Bérain.

—Şi fructele, pe care le cunosc destul de bine — afirmă doctorul.

—Eu ştie legume: patate, igname — se amestecă şi Tongané.

—Eu face unt de *cé* — supralicită Malik.

—Hip ! Hip ! Hip ! Uraaa ! strigă Amédée Florence. E o desfătare, e pământul făgăduinţei, e raiul pe pământ.

Vom porni mâine — hotărî în sfârşit Barsac. Să ne pregătim, fără să pierdem o clipă.

Demn de remarcat e faptul că domnul Poncin nu deschisese gura. Dimpotrivă, imediat ce se hotărâse ca toată lumea să meargă la Kubo, domnul Poncin îşi scosese carnetul pe care începuse să-l umple cu calcule nesfârşite.

— Toate bune — spuse el drept răspuns la ultimele cuvinte ale lui Barsac. Asta nu înseamnă însă că drumul la Kubo, în comparaţie cu cel la Segu-Sikoro, n-ar fi cu patru sute de kilometri mai lung. Paşii noştri fiind, după cum se ştie, de

şaptezeci şi doi de centimetri, asta face cinci sute cincizeci şi cinci de mii cinci sute cincizeci şi cinci de paşi plus un fragment de pas. Să lăsăm la o parte fragmentul. Noi facem pe oră, după cum am spus, trei mii şase sute de paşi şi o zecime, şi mergem zilnic cinci ore patruzeci şi cinci de minute optsprezece secunde. Deci...

Dar nimeni nu-l mai asculta pe domnul Poncin; Barsac, doctorul Châtonnay, Amédée Florence, Jane Buxton şi Saint-Bérain se şi ocupau de pregătirile pentru plecarea de-a doua zi, pe când domnul Poncin vorbea în pustiu.

XII. UN MORMÂNT, NIŞTE OSEMINTE

Însoţiţi de şase hamali aduşi de *dugutighi*-ul din Kadu, rămăşiţele misiunii Barsac părăsiră satul în dimineaţa de 24 februarie. Oricât de tulburătoare fuseseră ultimele evenimente care o dezorganizaseră, plecarea misiunii fu veselă. Dacă îl lăsăm la o parte pe domnul Poncin, ale cărui sentimente intime rămâneau de nepătruns, toţi ceilalţi erau însufleţiţi de perspectiva săvârşirii unui act generos, ba chiar eroic într-o măsură, şi se felicitau reciproc pentru hotărârea luată. De altfel, nimic nu era încă pierdut. Cei şase europeni, ca şi Tongané, care o luase pe Malik lângă el, îşi mai aveau caii şi nu duceau lipsă nici de arme, nici de alimente, nici de mărfuri de schimb. Pe de altă parte, ţinutul părea liniştit şi se putea spera, pe drept cuvânt, ca adversarul necunoscut, de care se ciocniseră fără voie până atunci, să-şi înceteze persecuţiile, căci misiunea nu mai era capabilă să ameninţe pe nimeni. În principiu, nimic nu se opunea, deci, ca ea să ajungă la Kubo fără să aibă de trecut prin încercări serioase. Şi de asemenea, nimic nu se opunea, fără îndoială, ca ea să ajungă repede acolo, acum când nu mai exista zăbava pricinuită de-o întreagă herghelie de măgari, printre care se găsesc totdeauna câţiva îndărătnici. De altfel, pentru ca mersul să fie cât mai rapid, membrii expediţiei îşi

impuseseră sacrificii grele. La *dugutighi*-ul din Kadu fusese lăsată, drept plată pentru serviciile aduse, o parte din mărfuri, iar cele păstrate trebuiau să permită cu uşurinţă sosirea la Gao. Un sacrificiu şi mai dureros îl constituise renunţarea la corturile din care numai unul fusese păstrat spre folosinţa exclusivă a Janei Buxton, deşi aceasta se împotrivise cu tărie. Cât despre bărbaţi, ei fie că aveau să se adăpostească prin sate, fie că aveau să doarmă sub cerul liber. În anotimpul secetos şi pentru o călătorie atât de scurtă, aceasta nu putea să însemne un neajuns prea mare. De fapt, nu era vorba decât de un drum de vreo cinci sute de kilometri, adică de cincisprezece sau douăzeci de zile de mers. După toate probabilităţile, aveau deci să se afle la Kubo între zece şi cincisprezece martie.

Începutul călătoriei păru că nu contrazice auspiciile acestea favorabile. Hamalii, plini de prospeţime şi de elan, nu slăbeau de loc pasul şi, pentru a străbate cei o sută patruzeci de kilometri care desparte Kadu de Sanabo, unde ajunseră în ziua de 28, trebuiră doar cinci zile. În decursul acestei prime părţi a călătoriei, nu se petrecu nici un incident.

Aşa cum prevăzuseră, membrii misiunii găsiră, în general, adăpost pentru noapte în colibele indigenilor, într-adevăr foarte murdare, dar, oricum, satisfăcătoare ; nopţile petrecute sub cerul liber, când nu se afla nici un sat în apropierea celui de-al doilea popas al zilei, se scurseseră liniştite. Călătorii, bine primiţi pretindeau, izbutiră să se aprovizioneze uşor cu merinde, iar în dimineaţa zilei de 1 martie plecară din Sanabo fără să se fi atins de rezervele lor de hrană.

Până aici nu aveau deci nici un motiv să regrete hotărârea luată.

— Prea mi se pare totul frumos ! îi spuse Amédée Florence prietenului său Saint-Bérain, pe când străbăteau alături a doua etapă a zilei de 2 martie. Subsemnatul, ca un profund cugetător ce sunt, ar trebui chiar să fiu îngrijorat şi să calculez cu câte fracţiuni s-a înclinat în favoarea noastră obişnuitul raport dintre

bine şi rău. Totuşi îmi place mai mult să cred că destinul poate din când în când să-l ia drept model pe domnul Poncin şi să lase la o parte fracţiunile, aşa cum le lasă şi el.

— Iată răsplata unei fapte bune, dragul meu — răspunse Saint-Bérain. N-aţi vrut să ne părăsiţi şi cerul vă răsplăteşte.

— După cum se desfăşoară lucrurile, meritul nostru n-o să fie prea mare — spuse, întorcându-se în şa, doctorul Châtonnay, care călărea înaintea celor doi prieteni.

— Cine ştie ? făcu Saint-Bérain. Încă n-am ajuns la ţintă.

— E ca şi cum am fi ajuns — spuse Amédée Florence. De data asta soarta ne e prielnică. Asemenea lucruri se simt, ce naiba ! Eu susţin că vom ajunge la Kubo netulburaţi, fără cea mai mică aventură, lucru altminteri de loc îmbucurător pentru un ziarist, căruia directorul... Hooo!!! se întrerupse el deodată, adresându-se calului care se poticnise greoi.

— Ce s-a întâmplat ? întrebă Barsac.

— Calul meu — explică Florence. Nu ştiu ce are. De azi-dimineaţă se poticneşte într-una. Va trebui să examinez...

Dar nu apucă să-şi termine gândul. Calul, care se oprise brusc, tremura şi se clătina pe picioare. Reporterul abia avu timp să descalece. De cum rămase fără călăreţ, bietul cal îşi îndoi genunchii şi se lungi la pământ.

Toţi se grăbiră să-i dea ajutor bietului animal care gâfâia şi sufla greu. Îi desfăcură chinga, îi udară botul cu apa unui pârâiaş din apropiere. Zadarnic însă. Un ceas mai târziu, calul era mort.

— Ar fi trebuit să bat în lemn mai adineauri — spuse jalnic Amédée Florence transformat în pieton. Doar se ştie că nu-i bine să te lauzi că-ţi merge prea bine. Asta aduce neapărat ghinion.

— Nu cumva eşti superstiţios, domnule Florence ? întrebă Jane Buxton, zâmbind.

— Nu prea, domnişoară. Sunt numai necăjit, foarte necăjit, zău aşa !

Reporterului i se dădu calul lui Tongané. Jane Buxton o luă

pe Malik lângă ea, în şa, şi călătorii porniră iar la drum, după un popas de două ore, lăsând în urma lor stârvul calului şi harnaşamentul pe care nu se puteau gândi să-l care cu ei. Etapa fu mai scurtă deci cu două ore.

La căderea nopţii, călătorii se opriră la poalele unui pâlc de arbori, aşezat de natură în semicerc, chiar pe marginea drumului. Situat pe vârful unei mici înălţimi, punctul acesta, cu vedere deschisă în toate direcţiile, ceea ce punea la adăpost de-o surpriză oricând posibilă, era fericit ales pentru a petrece noaptea acolo. De altfel, avantajele lui atrăseseră şi alţi călători, care trecuseră ceva mai înainte, şi care, după cum se văzu îndată, poposiseră tot acolo. Judecând după urmele lăsate, călătorii de mai înainte fuseseră destul de numeroşi, după cum lăsau să se vadă numeroasele urme de copite lăsate de caii lor. Cine fuseseră oamenii aceia ? Negri sau albi ? A doua ipoteză, cea mai probabilă — căci negrii, în general, nu folosesc cai — deveni certitudine când Amédée Florence descoperi şi le arătă tovarăşilor săi un obiect uitat de cei ce poposiseră acolo. Obiectul, oricât de neînsemnat ar fi fost, căci era vorba de-un simplu nasture, constituia totuşi un produs al civilizaţiei puţin folosit de negri şi arăta neîndoielnic culoarea foştilor lui posesori.

Altminteri starea ierbii călcată în picioare, şi care începuse să se ridice, dovedea că trecerea grupului precedent avusese loc cel puţin cu zece zile în urmă. Cum grupul nu fusese întâlnit în cale, se poate conchide că mergea şi el în direcţia nord-est, şi că, prin urmare, n-aveau să-l întâlnească niciodată.

Ziua de 3 martie nu aduse nimic deosebit; dar, în ziua de 4, exploratorii trebuiră să deplângă moartea încă unuia din caii lor. Spre seară, calul lui Barsac muri exact cum murise cel al lui Amédée Florence. Lucrul acesta începea să pară ciudat.

Doctorul Châtonnay, care examinase animalul mort, folosi primul prilej să-i spună confidenţial lui Amédée Florence :

— Am aşteptat să fiu singur cu dumneata, domnule

Florence, ca să-ţi spun ceva destul de grav.

— Ce anume ? întrebă Florence, mirat.

— Cei doi cai au murit otrăviţi.

— Nu se poate ! exclamă reporterul. Cine să-i otrăvească ? Negrii angajaţi la Kadu ?... Ei n-au nici un interes să ne facă greutăţi, ba dimpotrivă.

— Nu acuz pe nimeni — stărui doctorul — dar menţin cele spuse. După prima moarte, aveam bănuieli. După a doua, sunt sigur. Semnele sunt neîndoielnice. Nici chiar un necunoscător nu s-ar înşela în privinţa lor.

— Atunci, ce părere ai, doctore ?

— Despre ce ?

— Despre ce trebuie să facem.

— Nici eu nu ştiu mai mult decât dumneata. Datoria mea e să te previn, şi, dacă m-am achitat de ea în felul acesta confidenţial, e ca să-i pui dumneata la curent pe ceilalţi, fără ştirea domnişoarei Buxton, pe care cred că n-ar avea rost s-o speriem.

— De acord, doctore — aprobă Florence. Dar spune-mi, e absolut necesar să credem că e vorba de rea-voinţă în aceste două accidente ? Nu ar putea fi ele explicate şi altfel ? N-or fi păscut caii noştri, o dată cu iarba bună, şi cine ştie ce iarbă otrăvitoare ?

— Nu e numai posibil — spuse doctorul — e chiar sigur. Rămâne să aflăm doar dacă întâmplarea e aceea care le-a amestecat iarba otrăvitoare în nutreţ sau dacă nu cumva întâmplarea poartă nume de om. În privinţa aceasta, nu ştiu nici eu mai mult decât dumneata.

Exploratorii se înţeleseră să supravegheze mai atenţi ca oricând cei cinci cai pe care îi mai aveau, ca să fie evitată repetarea unei asemenea nenorociri. Când câte unul dintre europeni, când Tongané urmau să rămână mereu lângă cai în timpul popasurilor, în aşa fel, încât nimeni sa nu se poată apropia de ei fără să fie văzut. Fie din pricina acestor măsuri, fie

pur şi simplu pentru că cele două morţi fuseseră accidentale, în următoarele două zile caii nu mai păţiră nimic, iar călătorii se liniştiră treptat.

De altfel, pierderea celor doi cai era singurul incident supărător întâmplat până atunci.

Ţinutul era foarte şes, se putea călători fără mare osteneală atât de repede cât îngăduia pasul hamalilor, iar aprovizionarea continua să se facă destul de uşor în satele întâlnite, ceea ce permitea să se păstreze neatins avansul iniţial de hrană pentru patru zile.

Totuşi, cum după-amiaza zilei de 5 şi toată ziua de 6 se scurseră fără să se zărească măcar un sat, călătorii se văzură nevoiţi să se atingă de rezerva aceasta. Dar nimeni nu se arăta îngrijorat. Tongané afirma că o aşezare ceva mai mărişoară se află prin apropiere şi că acolo aprovizionarea nu va fi o problemă.

Într-adevăr, în seara zilei de 5 martie exploratorii ajunseră în târguşorul numit Yaho, dar previziunile lui Tongané nu se împliniră. De cum se apropiară de *tata*, zbierete şi chiar câteva împuşcături de puşti cu cremene răsunară de pe înălţimea palisadei, unde se îngrămădea o mare mulţime de negri. De la plecarea din Conakry, era prima oară când călătorilor noştri li se făcea o asemenea primire, dacă lăsăm la o parte manifestările băştinaşilor din Kokoro. Ba chiar şi la Kokoro fusese posibil să li se transforme pornirile războinice în sentimente mai prieteneşti, pe câtă vreme la Yaho nici nu se putu încerca măcar să se ajungă la un asemenea rezultat.

Degeaba căută, în fel şi chip, Barsac să intre în relaţii cu localnicii; mijloacele folosite dădură greş unul după altul. Zadarnic fu ridicat un steag alb în vârful unui băţ. Emblema aceasta simbolică, al cărei sens paşnic e înţeles pe toată suprafaţa pământului, stârni o furtună de urlete, însoţită de o ploaie de gloanţe, care l-ar fi ucis pe purtătorul steagului, dacă el n-ar fi avut prudenţa să nu se apropie mai

mult decât trebuia. Tongané, apoi rând pe rând doi dintre hamali, oameni înrudiţi, sau aproape înrudiţi cu locuitorii din Yaho, fură trimişi ca parlamentari, dar fără succes. Localnicii refuzau să-i asculte şi le răspundeau cu diferite proiectile pe care numai stângăcia trăgătorilor le făceau inofensive. Era vădit că populaţia din Yaho ţinea, din cine ştie ce motive, să n-aibă nici un fel de legătură cu străinii şi că nu voia nici măcar să le afle intenţiile. Exploratorii trebuiră deci să renunţe. De altfel, negrii aceştia neospitalieri se mărginiră să stea de pază în jurul *tata*-ului, înăuntrul căruia se opuneau cu străşnicie să-i lase pe străini, şi nu trecură la nici un act de ostilitate mai directă.

Oricare ar fi fost motivele unei asemenea atitudini, călătorii nu izbutiră să se aprovizioneze după cum sperau şi trebuiră să plece a doua zi, 7 martie, cu hrană numai pentru două zile. Altminteri, situaţia nu era încă îngrijorătoare. De la Kadu fuseseră străbătuţi peste trei sute de kilometri, adică mai mult de jumătate din parcursul total, şi existau toate şansele ca viitoarele aşezări să aibă o atitudine mai prietenească decât cea de la Yaho.

Cum drumul nu trecu prin nici un sat, problema nu fu rezolvată nici în ziua de 7 martie, zi altminteri prielnică în ceea ce priveşte kilometrii parcurşi, dar în cursul căreia se ivi o nouă nenorocire. Un al treilea cal muri, aidoma cu cei doi morţi înaintea lui.

— Să reuşească oare cineva să ne otrăvească animalele, în ciuda supravegherii noastre ? îl întrebă Florence pe doctorul Châtonnay.

— E puţin probabil — răspunse doctorul. Otrăvirea trebuie să fi avut loc înaintea plecării noastre din Kadu. Poate chiar în ziua când ne-a evadat escorta. Dacă ne vedem caii murind pe rând şi nu toţi o dată, aceasta se datoreşte rezistenţei lor individuale şi, fără îndoială, diferenţei dozelor înghiţite.

— Până una alta — spuse Amédée Florence — iată-ne trei pietoni şi patru călăreţi. Nu prea-i nostim !

Plecarea din 8 martie nu fu lipsită de griji. Oriîncotro şi-ar fi îndreptat privirile, viitorul începea să se arate întunecat. Călătorii nu-şi puteau ascunde gândul că puterea adversă, de care se credeau scăpaţi pentru totdeauna, avusese prevederea de-a le otrăvi caii înainte de a dispare, ceea ce implica o stăruinţă a urei, pe cât de înfricoşătoare, pe atât de inexplicabilă ; şi se aşteptau din moment în moment să vadă prăbuşindu-se şi cele patru animale rămase încă în viaţă. Pe de altă parte, nu mai aveau hrană decât pentru o zi, şi urmau să îndure foamea, dacă până la căderea nopţii nu întâlneau vreun sat.

Dar nu avură mult de aşteptat. Nici nu trecuse prima oră de marş când se iviră în zare colibele unui sat.

Călătorii se opriră câteva clipe, încercând să prevadă primirea care îi aştepta. În vasta câmpie din faţa lor nu desluşiră nimic în stare să-i lămurească. Pe cât se putea ghici de la distanţa aceea, satul părea mort şi întinderea pustie. Nu se vedeau decât înaltul covor al ierburilor savanei şi şleaul drumului pe care, din loc în loc, se zăreau nişte pete negre, a căror natură era imposibil de ghicit.

După un scurt popas, Barsac şi însoţitorii săi porniră iar spre sat. Dar abia dacă făcuseră un kilometru când o miasmă îngrozitoare le izbi nările. După câţiva paşi, se aflară lângă una din petele negre zărite din depărtare şi se traseră fără voie înapoi. Pata neagră era cadavrul pe jumătate putrezit al unui negru. Până în sat, drumul era astfel marcat. Călătorii putură să numere zece asemenea indicatoare funebre.

— Priveşte cât e de mică gaura făcută de proiectilul care l-a lovit pe omul acesta — îi spuse lui Amédée Florence doctorul Châtonnay pe când examina unul dintre cadavre — şi, dimpotrivă, uită-te cât e de mare orificiul de ieşire, când proiectilele au străpuns corpul dintr-o parte într-alta. Unele au întâlnit în cale oase, şi poţi constata ce prăpăd au făcut atunci. Oamenii aceştia au fost ucişi cu gloanţe explozive.

— Iar ! exclamă Amédée Florence.

— Iar.

— Ca bătrânul negru pe care l-am îngrijit în micul cătun, pe vremea primei noastre etape cu noua escortă ?

— Ca atunci — răspunse doctorul Châtonnay.

Amédée Florence şi doctorul se apropiară tăcuţi de tovarăşii lor. Erau gânditori şi se întrebau ce trebuie să creadă despre repetarea inexplicabilă a unui fapt atât de nefiresc.

În sat, spectacolul era şi mai înfiorător. După numeroase semne se vedea că acolo avusese loc o luptă înverşunată. În afară de asta, după bătălie, învingătorii incendiaseră satul şi majoritatea colibelor erau distruse de foc. În cele care scăpaseră, fură găsite alte cadavre.

— Moartea acestor nefericiţi a avut loc cel puţin acum zece zile — spuse doctorul Châtonnay şi, ca şi a celorlalţi, a fost pricinuită de gloanţe explozive.

— Dar cine pot fi ticăloşii în stare de-un asemenea măcel ? exclamă Saint-Bérain.

— Poate că sunt cei ale căror urme le-am observat acum câteva zile — sugeră Amédée Florence. Atunci socoteam că au un avans de vreo zece zile. Asta coincide cu termenul fixat de doctor.

— Ei sunt, fără îndoială — spuse Barsac, indignat.

— După cum tot ei sunt şi cei cărora le datorăm frumoasa primire de la Yaho, unde or fi vrut să facă ce-au făcut aici, adăugă Amédée Florence. Cum Yaho e împrejmuit de un *tata*, ei n-or fi putut să pătrundă, dar asta explică de ce negrii înfricoşaţi s-au apărat de atunci cât au putut.

— Într-adevăr, e destul de logic ce spui — aprobă doctorul Châtonnay.

— Dar cine pot fi ticăloşii aceştia ? întrebă Jane Buxton. Şi prezenţa lor nu poate însemna oare un pericol pentru noi ?

— Cine sunt, nu ştiu — răspunse Amédée Florence — dar, în ceea ce ne priveşte, nu mi se par de temut. Totul arată că au

asupra noastră un avans de zece, douăsprezece zile, şi, cum sunt călări, probabil că n-o să-i ajungem niciodată din urmă.

Călătorii străbătură întregul sat incendiat, fără să întâlnească nici o fiinţă vie. Locuitorii care scăpaseră de gloanţe fugiseră, iar satul era complet pustiu. Şi era, de asemenea, prădat de la un capăt la altul. Tot ce nu înghiţise focul fusese împrăştiat în vânt. Aceeaşi privelişte în împrejurimi prin luganele pustiite, devastate. Dorinţa de a distruge era vădită.

Bântuiţi de gândurile acestea triste, călătorii lăsară în urmă nefericitul sat. Seara, poposiră în plină câmpie. Nu mai aveau hrană decât pentru o singură masă. Hrana aceasta fu împărţită în două. Jumătate o mâncară pe loc, jumătate o păstrară pentru a doua zi dimineaţă.

În cursul zilei de 9 martie, călătorii întâlniră două sate. De primul, apărat de-un *tata* şi a cărui primire fu întru totul asemănătoare cu cea de la Yaho, nu se putură apropia. Al doilea sat, neapărat de nici un fel de zid, era, ca şi cel din ziua precedentă, distrus, prădat, ars şi cu totul lipsit de locuitori.

— Într-adevăr, s-ar zice că cineva îşi bate capul să pustiască totul în faţa noastră — observă Barsac.

Observaţia era justă. Dacă cineva ar fi vrut să-i înfometeze pe călători, n-ar fi procedat altfel.

— Aş ! făcu Amédée Florence, cu voită nepăsare. Vom străbate în ciuda lor pustiul acesta. De aici până la Kubo, abia dacă mai sunt o sută cincizeci de kilometri. La urma urmei, nu-i cine ştie ce distanţă de netrecut. Fiindcă măcelarii şi băcanii sunt în grevă, o să ne procurăm fripturile vânând.

Cu excepţia domnului Poncin, cu totul incapabil să mânuiască o puşcă, toţi ceilalţi urmară imediat sfatul acesta excelent. Din nefericire, ierburile înalte împiedicau prea des vederea, iar ţinutul nu prea avea vânat. Cât ţinu ziua, abia fură împuşcate o dropie, două bibilici şi două potârnichi. Ca hrană pentru paisprezece persoane, era minimum absolut necesar.

La popasul de seară, Amédée Florence şi doctorul Châtonnay constatară pentru a doua oară că locul ales primise mai înainte vizita altor călători. Ierburile păreau chiar mai recent călcate, ca şi cum avansul acestora s-ar fi micşorat.

Pe când ei discutau faptul acesta, Tongané, însărcinat în momentul acela cu supravegherea cailor, îşi chemă deodată stăpânii. Doi cai se prăbuşiseră la pământ, aşa cum se prăbuşiseră şi primii trei. Ca şi ceilalţi, ei agonizară fără să fie posibil să li se dea nici un fel de ajutor şi muriră după o oră de chinuri.

Mai rămâneau doi cai, dar nici ei n-aveau să mai fie păstraţi multă vreme, căci pieriră, la rândul lor, în ziua de 10 martie.

Morţile acestea succesive să-i fi îngrozit oare pe hamalii angajaţi la Kadu ? Sau, ceea ce ar părea mai simplu, faptul că în ziua de 10 vânătoarea dăduse rezultate extrem de slabe, îi făcuse să se teamă că vor pieri de foame ? Oricum, în noaptea de 10 spre 11, negrii dispărură, iar când se lumină de ziuă, cei şase europeni, Tongané şi Malik se treziră fără hamali, fără cai şi fără provizii.

Şi trecură atunci printr-un moment de descurajare, firesc şi, de altfel, explicabil prin starea de slăbiciune pe care începeau să o resimtă. Dintre toţi, cea mai copleşită părea Jane Buxton, care se mustra că îşi târâse tovarăşii în călătoria aceasta jalnică, şi se simţea răspunzătoare de nenorocirile lor. Ea se învinovăţea şi le cerea iertare.

Amédée Florence îşi dădu seama că trebuia luptat împotriva descurajării generale.

— Câte vorbe fără rost! strigă el, adresându-i-se Janei Buxton, cu afectuoasă brutalitate. Cred că n-am murit încă. Ce-i dacă astăzi n-a fost bună vânătoarea ? O să fie mâine, şi-atâta tot.

— Să nu uităm că, lăsându-ne amanet, negrii noştri ne-au scutit totodată şi de grija celor şase stomacuri ale lor — adăugă

doctorul Châtonnay, venindu-i în ajutor reporterului.

— Totul e în avantajul nostru — conchise Florence. Dacă n-ar fi plecat singuri, v-aş fi propus eu să-i trimitem la scumpele lor familii. În condiţiile acestea, cred că nu ni se putea întâmpla nimic mai bun.

— Îţi mulţumesc, domnule Florence, vă mulţumesc, domnilor — spunea în acest timp Jane Buxton, adânc mişcată. Vă rog să credeţi că n-am să uit niciodată bunătatea şi devotamentul dumneavoastră.

— Fără sentimentalisme — o întrerupse Florence. Nimic nu-i mai dăunător decât ele, înainte de masă. Dacă sunteţi de acord, s-o ştergem, să ne pornim pe vânat şi să ne îndopăm până n-om mai putea. Sentimentele ni le vom exprima la desert, dacă vom mai avea chef.

Cum plecarea hamalilor făcea imposibil transportul bagajelor, călătorii noştri trebuiră să lase în drum ultimul cort şi ce le mai rămăsese din mărfurile de schimb. Jane Buxton avea să doarmă şi ea, de acum înainte, sub cerul liber, dacă nu izbuteau să găsească adăpost în vreun sat părăsit. Cât despre pierderea mărfurilor de schimb, călătorii nu se arătară prea necăjiţi La ce le-ar fi putut folosi ele, când ţinutul era pustiu şi orice schimb imposibil ? Iar dacă soarta avea să li se schimbe, n-aveau oare destui bani pentru cele necesare ?

Marşul fu reluat în aceste triste condiţii. În cursul zilei de 12 martie, drumul trecu printr-un sat în care fură din nou descoperite numeroase cadavre de negri. Doctorul le atrase tovarăşilor săi atenţia asupra faptului că moartea nefericiţilor acestora era mai recentă şi că părea să fi avut loc cel mult cu două zile în urmă. Trebuia oare înţeles că banda ucigaşilor se afla acum mai aproape, şi că trebuiau să se aştepte la o ciocnire cu ea de la o zi la alta ?

În ciuda perspectivei acesteia puţin liniştitoare, călătorii continuară să urce spre nord. De altfel, ce-ar fi putut face ? Să revină spre sud, pe drumul jalonat de sate ostile sau distruse ar

fi fost imposibil. Mai bine să ajungă cu orice preţ la Niger, căci numai acolo ar fi putut găsi ajutoare.

În faţa lor, călătorii istoviţi nu întâlneau decât pustiul. Nici un sat care să nu fie ostil, când un *tata* îl apărase de distrugere, sau care să nu fie jefuit, ars, devastat, în caz contrar. Călătorii se aflau în imposibilitate de a-şi procura hrană de undeva, şi nu rezistau decât graţie unor întâmplări favorabile : igname, patate sau alte rădăcini dezgropate în vreun *lugan* prădat, vreun glonte norocos, sau, uneori, câte un biet peşte prins de Saint-Bérain la popasurile din timpul zilei.

Alimentul acesta din urmă lipsea, la drept vorbind, cel mai adesea. În afară de faptul că vitregia soartei nu micşora cu nimic veşnica distracţie şi nici sensibilitatea excesivă a fantezistului nepot al Janei Buxton, călătorii mai străbăteau şi un ţinut în care apele erau rare. De aceea se şi văzură nevoiţi de multe ori să sufere de sete, căci fântânile descoperite pe alocuri erau mereu înfundate. Puterea răuvoitoare, care se căznea să-i nimicească, nu uitase nimic.

Totuşi, energia nu le fusese ştirbită. Arşi de-un soare nemilos, târându-se din greu, când vânatul lipsea, stabilindu-şi etapele în funcţie de slăbiciunea lor crescândă, ei înaintau curajoşi spre nord, zi cu zi, pas cu pas, în ciuda oboselii, a setei, a foamei.

Cei doi negri făceau faţă încercărilor acestora cu o minunată nepăsare. Deprinşi cu lipsurile, obişnuiţi să ducă o viaţă de mizerie, poate îndurau mai uşor decât stăpânii lor mizeria actuală. Dar amândoi dădeau dovada unui devotament dintre cele mai emoţionante.

— Eu, nu tare foame — îi spunea Tongané lui Malik, ca s-o convingă să accepte vreo rădăcină comestibilă descoperită de el.

Malik primea darul numai ca să-l ofere Janei Buxton, care, de altfel, se grăbea să-l adauge la rezerva colectivă a viitoarei mese pentru toţi.

Astfel, fiecare îşi făcea datoria, acţionând după cum îi era firea.

Barsac înclina mai degrabă spre mânie. Nu prea vorbea, iar dacă uneori îi scăpa vreun cuvânt de pe buze, cuvântul acesta se adresa în general guvernului francez a cărei incapacitate îl vârâse pe el, pe Barsac, într-o asemenea încurcătură. Se şi vedea la tribuna Camerei. Şi, până una alta, îşi pregătea fulgerele pe care avea să le arunce, la reîntoarcere, ca Jupiter, de la înălţimea acestui Olimp parlamentar.

Doctorul Châtonnay vorbea şi el puţin, dar, deşi tare stângaci la vânătoare, se dovedea extrem de util. El căuta fructele comestibile pe care le descoperea destul de des, şi, având grijă înainte de orice să păstreze măcar aparenţa voioşiei, nu uita niciodată să râdă, cu veşnicul lui râs care suna ca un abur scăpat dintr-o ţeavă, la cel mai neînsemnat cuvânt rostit de Amédée Florence.

— Păcat, doctore, că n-ai decât eşapamentul — îi spunea acesta din urmă. Nu cumva ai şi motorul la dumneata ? Ne-ar trebui grozav !

Iar excelentul doctor râdea iar, din principiu.

Domnul Poncin vorbea şi mai puţin, căci nu deschidea de loc gura. El nu vâna, nu pescuia şi, de altfel, nici nu se văita. Domnul Poncin nu făcea decât să-şi noteze din când în când cifrele în misteriosul său carnet, lucru de care Amédée Florence era mereu foarte intrigat.

Saint-Bérain se comporta ca de obicei, nici mai vesel, nici mai trist decât în momentul plecării. Poate că nu ştia în ce situaţie se află, şi era atât de distrat, încât uita că i-e foame.

Judecând după aparenţe, s-ar fi părut că Jane Buxton suporta cu mai puţină filozofie încercările la care o supunea soarta; şi totuşi, ele erau străine de tristeţea tot mai adâncă, vădită pe chipul ei. Cum nu-şi închipuise niciodată că va fi scutită de eforturi în decursul călătoriei, obstacolele întâlnite în cale n-o impresionau prea tare. Slăbită de lipsurile şi de

suferinţele îndurate, măcar energia îi rămăsese intactă, iar gândurile nu i se abăteau de la ţelul fixat. Dar, pe măsură ce se apropia de el, tulburarea, neliniştea îi sporeau, fără să li se poată împotrivi. Ce răspuns avea să-i dea mormântul de la Kubo ? Ce-avea să-i spună ancheta pe care o va întreprinde apoi, luând drept centru al cercetărilor locurile unde îi murise fratele ? Avea măcar să afle ceva, şi să nu se întoarcă acasă cu mâinile goale ? Întrebările acestea îi apăsau sufletul, din zi în zi mai imperioase şi mai copleşitoare.

Amédée Florence observase tristeţea Janei Buxton şi o combătea din toate puterile. De fapt, el era sufletul acestei mici lumi, şi cele mai cumplite încercări nu-i atingeau cu nimic nestinsa voioşie. Ascultându-l, ei ar fi trebuit să mulţumească Cerului pentru părinteasca lui bunăvoinţă, nici un fel de viaţă nefiind atât de potrivit cu o igienă înţeleasă cum trebuie. Orice i se întâmpla, el găsea un prilej să se felicite, îi era sete ? Nimic mai bun pentru începutul lui de dilatare stomacală. Îi era foame ? Nimic mai bun pentru a combate artritismul care îl pândea. Erau frânţi de oboseală ? Aveau să doarmă mai cu poftă, după părerea lui. Şi-l lua ca martor pe doctorul Châtonnay, care aproba, admirând curajul şi energia bravului tânăr.

Meritul lui Amédée Florence era cu atât mai mare cu cât, de fapt, pe el îl încerca, în afara grijilor comune tuturor, o grijă suplimentară, pe care ceilalţi nici n-o bănuiau măcar. Totul începuse de la 12 martie, adică din ziua când, pentru prima dată, străbătuseră un sat a cărui distrugere părea că avusese loc în ajun. Din ziua aceea, Amédée Florence căpătase convingerea intimă că erau supravegheaţi, urmăriţi, pândiţi. Câţiva spioni pândeau în savană, era sigur de asta, urmărind pas cu pas misiunea dezorganizată, asistând la agonia ei, gata, fără doar şi poate, să anihileze efortul acestor naufragiaţi ai pământului, în clipa când ei ar fi găsit, în sfârşit, salvarea. Cu ochii şi urechile veşnic la pândă, el avusese numeroase dovezi în

sprijinul bănuielilor sale : ziua, noi urme de popas recent, împuşcături abia perceptibile, tropote de cai depărtate ; noaptea, şuşoteli, foşnete şi, uneori, când bezna era deplină, strecurarea vreunei umbre nesigure. Despre observaţiile, despre gândurile, despre temerile sale, Florence nu suflase o vorbă tovarăşilor săi, ca să nu le sporească neliniştea, şi-i ceruse să tacă lui Tongané, ale cărui observaţii se potriveau cu ale lui. Se mulţumeau amândoi să fie cu ochii în patru, până când reporterul va socoti necesar să-şi încunoștințeze prietenii.

Călătoria, complicată cu atâtea dificultăţi, nu putu, fireşte, să fie dusă la capăt în termenul prevăzut. Ultimul popas înainte de sosirea la Kubo avu loc în seara de 23 martie. Şapte, opt kilometri îi mai despărţeau de Kubo pe călătorii istoviţi, dar, după spusele lui Tongané, la mai puţin de două mii de metri aveau să găsească mormântul în care se odihneau rămăşiţele căpitanului George Buxton. A doua zi, de cu zori, vor porni spre el. Părăsind drumul trasat, aveau să meargă mai întâi până la locul unde soldaţii răsculaţi fuseseră nimiciţi, urmând să se îndrepte apoi spre sat. Dacă satul se afla într-o stare mai bună decât celelalte, urmau să se aprovizioneze cu alimente şi să poposească acolo mai multe zile, în timpul cărora Jane Buxton să-şi poată continua ancheta. În caz contrar, aveau să se îndrepte, tăind pieziş drumul, spre Gao, sau să pornească spre Tombouctou sau spre Djenne, cu speranţa că vor întâlni spre nord sau spre vest ţinuturi mai puţin devastate.

În momentul acesta socoti Amédée Florence că ar fi de datoria lui să-şi pună prietenii la curent cu faptele care îl preocupau. Pe când se odihneau, iar Malik gătea la un foc de ierburi puţinele alimente procurate, Florence le împărtăşi celorlalţi observaţiile lui nocturne şi diurne, din care se vădea că nu puteau face un pas fără să fie cunoscut de nişte duşmani invizibili, dar veşnic prezenţi.

— Aş merge mai departe — adăugă el — şi aş îndrăzni să pretind că adversarii noştri ne sunt vechi cunoscuţi, aproape

vechi camarazi. Aş susţine morţiş, până la proba contrarie, că ei sunt douăzeci de negri şi trei albi şi că unul dintre ei seamănă leit cu elegantul nostru prieten, aşa-zisul locotenent Lacour, atât de preţuit de onorabila societate aici prezentă.

— Pe ce se bazează ipoteza aceasta, domnule Florence îl întrebă Barsac.

— Mai întâi, pe faptul că pretinsa noastră escortă a putut lesne să ne afle intenţiile şi să ne-o ia înainte pe drumul stabilit, ca să facă, împotriva noastră, frumoasa treabă pe care aţi putut-o admira ; de altfel, ar fi greu de admis prezenţa unei alte trupe care, neavând habar de existenţa noastră, s-ar deda la asemenea distracţii, într-un scop inexplicabil în acest caz. Apoi mai e ceva. Şi locuitorii satelor nimicite şi bătrânul negru pe care doctorul l-a cârpăcit înainte de Kadu au fost loviţi în acelaşi fel. Deci, ucigaşii se şi aflau prin preajma noastră, înainte de sosirea celei de-a doua escorte aşa cum sunt şi după plecarea ei.

— Poate că aveţi dreptate, domnule Florence — recunoscu Barsac — dar, la urma urmei, nu ne spuneţi cine ştie ce noutăţi. Nici unul dintre noi nu s-a îndoit nici o clipă că pustiirea ţinutului acestuia era îndreptată împotriva noastră. Iar faptul că pustiirea aceasta e opera locotenentului Lacour sau a altcuiva, sau că banditii se află în jurul nostru, în loc să meargă înaintea noastră, după cum bănuiam, nu ne schimbă cu nimic situaţia.

— Eu nu sunt de aceeaşi părere — răspunse Amédée Florence. De aceea m-am şi hotărât să vorbesc în seara asta, după ce am tăcut multă vreme, ca să nu vă sporesc inutil temerile. Dar, în ciuda tuturor greutăţilor, iată-ne ajunşi la ţintă.

Mâine, sau vom fi la Kubo, deci la adăpost, sau ne vom fi schimbat direcţia şi adversarul poate că va înceta să ne persecute. Vă spun drept că aş ţine grozav să înşel o dată supravegherea la care suntem supuşi, în aşa fel, încât nimeni să nu ştie ce am venit să facem aici.

— Pentru care motiv ? întrebă Barsac.

— Nu prea ştiu — mărturisi Florence. E o idee care mi-a venit aşa... Dar mi se pare preferabil, în interesul lui miss Buxton, ca scopul călătoriei noastre să nu fie cunoscut până când ea nu-şi termină ancheta.

— Sunt de acord cu domnul Florence — aprobă Jane Buxton. Cine ştie dacă adversarii noştri nu sunt pe punctul de-a începe lupta mai pe faţă ? Mâine poate că ne vor ataca şi mă vor sili să mă înec la mal. N-aş vrea, totuşi, să fi făcut atâta drum fără să-mi ating scopul. De aceea, cred că domnul Florence are dreptate când vrea să scape de spionii care ne înconjoară. Din nenorocire, nu văd cum.

— Mie, dimpotrivă, mi se pare foarte uşor — explică Amédée Florence. Incontestabil că, până aici cel puţin, duşmanii noştri n-au riscat nici o tentativă directă. Se mulţumesc să ne contracareze marşul şi să ne spioneze, rezervându-şi, dacă ideea lui miss Buxton este exactă, prilejul de-a interveni mai cu eficacitate în ziua când încăpățânarea noastră le va fi întrecut răbdarea. Probabil, deci, că supravegherea lor slăbeşte când sunt siguri că am făcut popas definitiv pentru noapte. Regularitatea obiceiurilor noastre pesemne că îi linişteşte, şi sunt siguri că ne vor regăsi dimineaţa acolo unde ne-au lăsat seara. Nu există nici un motiv ca astăzi să fim păziţi mai cu străşnicie decât în celelalte zile, cel puţin dacă nu s-au hotărât să ne atace imediat. Şi chiar în acest caz, ar fi mai bine ca oricând să încercăm s-o ştergem neobservaţi. Dar, dacă nu-i aşa, e foarte simplu că plecăm imediat, profitând de întuneric. O să pornim unul câte unul, făcând cât mai puţin zgomot, toţi în aceeaşi direcţie, după ce ne alegem un loc de întâlnire. În definitiv, nu e cine ştie ce armată uriaşă pe urmele noastre, şi-ar însemna să avem un ghinion nemaipomenit dacă am nimeri exact peste cuceritorul locotenent Lacour.

Planul acesta, aprobat călduros de Jane Buxton, fu adoptat de toţi. Călătorii se înţeleseră să meargă unul după altul spre est, până la un pâlc mare de arbori aflat cam la un kilometru

distanţă, pe care îl zăriseră la căderea nopţii. Arborii erau acum invizibili, dar se ştia în ce direcţie se aflau şi se putea ajunge cu siguranţă la ei, luându-se drept ghid steaua ivită la orizont, deasupra norilor groşi care sporeau şi mai mult bezna. Tongané avea să pornească primul, apoi Jane Buxton, apoi Malik. Ceilalţi europeni urmau să vină unul după altul, iar Amédée Florence urma să încheie marşul.

Plecarea se efectuă fără incidente. Două ore mai târziu, cei şase europeni şi cei doi negri se aflau la marginea pâlcului de copaci şi se grăbeau să-l străbată în aşa fel, încât ecranul acesta invizibil să fie plasat între ei şi urmăritori. Apoi înaintară mai în voie. Apropierea ţintei le dădea puteri chiar şi celor mai slăbiţi dintre ei. Nici unul nu-şi mai simţea oboseala.

O jumătate de oră mai târziu, în care timp mărşăluiră rapid, Tongané se opri. După părerea lui, trebuiau să se afle chiar pe locul unde soldaţii răzvrătiţi ai lui George Buxton fuseseră exterminaţi; dar, în bezna aceea adâncă, negrul nu putea arăta locul exact care o interesa pe Jane Buxton. Trebuiau aşteptate zorile.

Călătorii luară deci câteva ore de odihnă. Numai Jane Buxton, nesigură de ce-o aştepta la ivirea zorilor, nu putu să doarmă. O sumedenie de întrebări, mai chinuitoare ca oricând, îi veneau în minte. Era oare, într-adevăr, mort nefericitul ei frate şi avea ca să descopere vreo dovadă a morţii lui, pe care să n-o fi distrus trecerea vremii ? Şi dacă o asemenea dovadă exista, avea ea să confirme crima, să arate nevinovăţia sau să o lase în aceeaşi incertitudine ? Şi mâine în ce sens îşi va începe ea ancheta hotărâtă ? Ultimii martori ai dramei nu erau oare risipiţi, dispăruţi, poate morţi, sau va fi cu putinţă să regăsească vreo câţiva dintre ei ? Iar dacă izbutea să facă asta, care va fi adevărul ieşit din gura lor ?

Cu puţin înainte de ora şase, toţi erau în picioare. Şi, pe când se iveau zorile, aşteptară, cuprinşi de o puternică emoţie, cu ochii ţintă la Tongané, care cerceta împrejurimile şi căuta

puncte de reper.

— Acolo — spuse, în sfârşit, negrul, arătând un copac aflat la vreo trei sau patru sute de metri, care se înălţa singuratic în câmpie.

În câteva clipe se aflau toţi la poalele copacului. Cum Tongané continua să se arate foarte sigur pe spusele lui, începură să sape în punctul arătat de el, deşi nimic nu dovedea că acolo ar fi existat vreodată un mormânt. Cuţitele scotociră febril pământul aruncat cu mâinile pe marginea gropii care se adâncea rapid.

— Atenţie ! exclamă deodată reporterul... Iată nişte oseminte...

Miss Buxton, foarte emoţionată, trebui să se sprijine de braţul doctorului.

— Cu multă precauţie, groapa fu curăţită până la fund. Şi se ivi un corp, sau mai degrabă un schelet, păstrat cât se poate de bine. În jurul fostelor lui braţe mai dăinuiau încă nişte petice de stofă şi broderii de fir, însemne ale gradului. Printre oasele toracelui se descoperi şi un portofel, aproape distrus de scurgerea vremii. Portofelul fu deschis. În el se afla un singur document: o scrisoare adresată lui George Buxton, de sora sa.

Lacrimile izbucniră din ochii Janei. Ea duse la buze fila îngălbenită, care i se fărâmă între degete. Apoi, pe jumătate leşinată, se apropie de groapă.

— Doctore, te rog — îi spuse ea cu glas tremurător lui Châtonnay — vrei să ai bunătatea de-a examina rămăşiţele bietului meu frate ?

— La porunca dumneavoastră, miss Buxton — răspunse doctorul, atât de tulburat, încât uită şi foamea care îi chinuia măruntaiele.

Doctorul Châtonnay coborî în groapă şi execută cu grijă şi cu metoda unui medic legist examinarea cerută. Când isprăvi, faţa îi era gravă şi exprima o puternică emoţie,.

— Eu, Laurent Châtonnay, doctor în medicină de la

Universitatea din Paris — rosti el cu oarecare solemnitate în glas, în mijlocul unei adânci tăceri — certific următoarele : întâi, osemintele supuse examinării, şi despre care miss Jane Buxton declară că aparţin fratelui ei, George Buxton, nu au nici o urmă de rană pricinuită de vreo armă de foc ; al doilea, omul căruia îi aparţineau aceste oseminte a fost asasinat; al treilea, moartea i-a fost provocată de o lovitură de pumnal, dată de sus în jos, lovitură care a străpuns omoplatul stâng şi a atins unul din lobii superiori ai inimii ; al patrulea, iată arma crimei, scoasă de mine din teaca osoasă în care a rămas împlântată.

— Asasinat !... murmură Jane, năucită.

— Asasinat, susţin lucrul acesta — repetă doctorul Châtonnay.

— Şi pe la spate !...

— Da, pe la spate.

— George ar fi deci nevinovat ! exclamă Jane Buxton, izbucnind în lacrimi.

— Nevinovăţia fratelui dumneavoastră e o problemă care îmi depăşeşte competenţa, miss Buxton — răspunse cu blândeţe doctorul Châtonnay — şi n-aş putea s-o afirm la fel de sigur ca pe faptele materiale constatate de mine ; dar trebuie să vă spun că ea mi se pare foarte probabilă. Din examinarea făcută, reiese, într-adevăr, că fratele dumneavoastră n-a căzut cu arma în mână, aşa cum s-a crezut până acum, ci că a fost ucis pe la spate, înainte, în timpul sau după salva de focuri pe care istoria a înregistrat-o. În ce moment, exact, şi de cine a fost lovit ? Asta nu ştiu. Tot ce pot să spun e că lovitura n-a fost dată de un militar, căci arma care v-a ucis fratele e un pumnal şi nu o armă militară.

— Mulţumesc, doctore — spuse Jane, care îşi revenea încetul cu încetul. Aşa cum sunt, primele rezultate ale călătoriei mele au darul să-mi redea încrederea... încă un cuvânt, doctore. Ai vrea să ateşti prin scris cele văzute astăzi, iar domnii aflaţi de faţă vor să aibă bunătatea de a-ţi servi ca martori ?

Toţi se grăbiră să se pună la dispoziţia Janei Buxton. Pe o foaie de hârtie, pe care domnul Poncin consimţi să o desprindă din carnetul său, Amédée Florence redacta faptele constatate în decursul dimineţii, iar procesul acesta verbal, semnat de doctorul Châtonnay şi apoi de toate persoanele prezente, îi fu înmânat Janei Buxton împreună cu arma găsită în mormântul fratelui ei.

Când atinse arma, tânăra se înfiora. Era un pumnal căruia un strat gros de rugină, amestecată poate cu sânge, îi acoperea lama solidă, cu patru muchii brăzdate de şanţuri adânci. Mânerul ei de abanos, pe jumătate mâncat de umezeala pământului, mai purta încă urma unei inscripţii dispărute.

— Priviţi, domnilor — spuse Jane arătând literele aproape invizibile — arma purta odinioară numele ucigaşului.

— Păcat că s-a şters, oftă Amédée Florence — examinând a rândul lui arma. Dar ia staţi... Se mai poate încă citi câte ceva... un *i* şi un *l*, mi se pare.

— Cam puţin — făcu Barsac.

— Poate că va fi suficient ca să-l demaşte pe ucigaş — spuse Jane gravă.

La ordinul ei, Tongané aruncă peste rămăşiţele lui George Buxton pământul scos din groapă, care fu apoi bătătorit şi netezit cu grijă. Când totul se termină, călătorii, lăsând mormântul tragic în singurătatea lui, se îndreptară spre Kubo.

Dar, după trei sau patru kilometri, trebuiră să se oprească. Jane Buxton nu mai avea puteri. Picioarele n-o mai ţineau şi ea trebui să se întindă pe pământ.

— Emoţia — explică doctorul Châtonnay.

— Şi foamea — adăugă pe bună dreptate Amédée Florence. Hai, prietene Saint-Bérain ! N-o să lăsăm nepoata să-ţi moară de inaniţie, chiar dacă ţi-e mătuşă, de s-ar amesteca şi diavolul ! La vânătoare. Şi vezi să nu mă iei drept vânat de soi !

Din nenorocire, vânatul era rar şi cea mai mare parte a zilei trecu înainte ca vânătorii să aibă vreun animal oarecare în

bătaia puştii. Abia spre seară soarta le fu prielnică. Şi atunci, lista vânatului deveni mai bogată decât oricând : două dropii şi o potârniche picară una după alta, lovite de plumbii lor. Pentru prima oară după atâta vreme, călătorii avură din ce să-şi facă o masă îmbelşugată. În schimb, se văzură nevoiţi să nu ajungă la Kubo în seara aceea şi se hotărâră să petreacă o ultimă noapte sub cerul liber.

Sfârşiţi de oboseală şi, altminteri, convinşi că-şi păcăliseră adversarii, călătorii neglijară în seara aceea paza impusă de obicei. De aceea nimeni nu observă fenomenele ciudate care se petrecură în timpul nopţii. Spre vest, nişte lumini slabe licăriră de mai multe ori pe câmpie. Alte lumini, de data aceasta puternice, le răspunseră dinspre est, la mare înălţime, deşi într-acolo nu se afla nici un munte în ţinutul acesta deosebit de neted. Încetul cu încetul, licăririle slabe dinspre vest şi luminile puternice dinspre est se apropiară unele de altele, primele încet, celelalte foarte repede. Şi toate se reuniră, îndreptându-se spre punctul ocupat de călătorii adormiţi.

Deodată, aceştia fură treziţi brusc de ciudatul huruit pe care îl mai auziseră după plecarea din Kankan dar huruitul era acum mai apropiat şi mult mai puternic. Călătorii abia apucară să deschidă ochii, când nişte lumini fulgerătoare, emanate de vreo zece focare extrem de puternice, ca ale unor proiectoare electrice, ţâşniră dintr-o dată spre est, la mai puţin de o sută de metri de ei. Buimăciţi şi orbiţi, călătorii noştri mai căutau încă să înţeleagă ce fel de lumini erau acelea, când o ceată de necunoscuţi, ieşind din beznele de la nord şi de la sud, intră în conul luminat şi se năpusti asupra lor, trântindu-i, cât ai clipi, la pământ. În întuneric, o voce întrebă în franţuzeşte :

— Gata, băieţi ? Apoi, după o clipă de linişte : Primul care mişcă primeşte un glonte în ţeastă... La drum !

sfârşitul primei părţi

PARTEA A DOUA

I. BLACKLAND

Aproape de întâlnirea celui de-al doilea grad de longitudine vest cu al şaisprezecelea grad de latitudine nord, adică ceva mai jos de punctul cel mai nordic atins de Niger, oraşul Gao-Gao se

înalţă pe malul stâng al fluviului care, în această parte a cursului său, marchează limita sud-vestică a Saharei. Dincolo începe Marele Deşert, care se continuă, spre nord, până în Maroc, Alger şi Tripolitania, spre est, până în Egipt şi Nubia, spre sud, până la posesiunile europene din Africa centrală, iar spre vest, până la ocean. Oazele cele mai apropiate de Gao-Gao, Adrar, la nord, Air, la est, se află şi ele separate de oraş, prima prin patru sute, a doua prin nouă sute de kilometri de nisip. Pe hărţile geografice cele mai exacte şi mai recente, întinderea aceasta imensă, de trei sute şaizeci de mii de kilometri pătraţi, e înfăţişată doar printr-un spaţiu complet alb. Pe vremea când misiunea condusă de deputatul Barsac trecea prin încercările redate în prima parte a povestirii de faţă, nimeni n-o străbătuse încă, nimeni nu pătrunsese în ea. Întinderea era complet necunoscută.

Pe atunci, printre locuitorii de pe malurile Nigerului circulau tot felul de poveşti ciudate cu privire la ţinutul acesta neexplorat. Indigenii povesteau că, uneori, se vedeau trecând cu mare viteză spre câmpiile sterpe, sau venind dintr-acolo nişte uriaşe păsări negre, cu ochi de foc. Alteori, după câte se povesteau, era vorba de o hoardă de diavoli roşii, de nişte uriaşi călări pe cai aprigi din ale căror nări ţâşneau flăcări, şi care ieşeau deodată din ţinutul misterios. Călăreţii aceştia fantastici străbăteau satele în galop, ucigând, masacrându-i pe cei întâlniţi în cale, apoi plecau iar în deşert, ducând în şa bărbaţi, femei, copii, care nu se mai reîntorceau niciodată.

Cine erau răufăcătorii care distrugeau astfel satele, prădau colibele, îşi însuşeau biata agoniseală a sărmanilor negri şi dispăreau lăsând în urma lor ruina, deznădejdea şi moartea ? Nimeni nu ştie. Nimeni nu căutase măcar să ştie. Căci, într-adevăr, cine ar fi îndrăznit să cerceteze urma unor duşmani pe care imaginaţia populară îi înzestra cu puteri supranaturale şi despre care mulţi presupuneau că ar fi înseşi divinităţile feroce ale pustiului ?

Iată zvonurile care circulau de atunci de-a lungul Nigerului, de la Aribinda la Curma, până la peste o sută cincizeci de kilometri pe partea dreaptă a fluviului.

Dacă cineva, mai curajos decât negrii aceştia fricoşi, s-ar fi aventurat în deşert, şi dacă îndrăzneţul acesta ar fi atins, cu preţul unui marş de două sute şaizeci de kilometri, punctul situat la un grad patruzeci de minute longitudine est şi la cincisprezece grade cincizeci de minute latitudine nord, ar fi fost răsplătit pentru curajul său, căci ar fi văzut ceea ce nu mai fusese niciodată văzut, nici de geografi, nici de exploratori, nici de caravane : ar fi văzut un oraş[1].

Da, un oraş, un adevărat oraş, netrecut pe nici o hartă şi căruia nimeni nu-i bănuia existenţa, deşi întreaga lui populaţie, exceptându-i pe copii, se ridica la şase mii opt sute opt de locuitori!

Dacă presupusul călător l-ar fi întrebat atunci pe vreunul din localnici cum se numea oraşul, şi dacă localnicul ar fi consimţit să-l informeze poate că i-ar fi spus în engleză : ,, *Blackland is the name of the city*", dar s-ar fi putut la fel de bine să-i răspundă în italiană : *„Questa città è Terra Nera*" ; în bambara : *„Ni duguba ntoko a Banku Fing*" ; în portugheză : *„Hista cidade e Terranegra*" ; în spaniolă : *„Esta ciudad es Tierranegra*", sau în oricare altă limbă, toate răspunsurile vrând să însemne : „Numele acestui oraş e Ţara-Neagră".

Şi n-ar fi fost imposibil ca răspunsul să-i fie dat în latină : *Ista urbs Terra Nigra est*. În acest caz, cel ce-ar fi întrebat ar fi avut a face cu Josias Eberly, un fost profesor care, negăsind la Blackland o slujbă potrivită cu erudiţia sa, deschisese acolo o prăvălie şi se transformase în spiţer şi negustor de produse pentru vopsit, după cum arăta şi firma : *Josias Eberly, Druggisl, Products for dye*.

---

[1] Din momentul când se desfăşurau evenimentele acestea, ținutul situat la est de Gao-Gao a fost, în sfârşit, cercetat. Urmarea povestirii noastre va explica de ce n-au fost găsite decât puţine urme ale oraşului pomenit aici (n.a.).

Toate limbile erau vorbite în acest nou Turn al lui Babel, a cărei populaţie, în momentul când misiunea Barsac eşua lângă Kubo, număra, în afară de cinci mii şapte sute şaptezeci şi opt de negri şi negrese, o mie treizeci de albi, veniţi din toate ţările lumii, dar a căror imensă majoritate aveau ca trăsătură comună faptul că scăpaseră de prin ocne şi puşcării, aventurieri capabili de orice în afară de bine, declasaţi, gata la cele mai rele ticăloşii. Totodată, aşa cum reprezentanţii populaţiei engleze predominau în mulţimea aceasta eteroclită, limba engleză avea şi ea întâietate asupra celorlalte limbi. În engleză erau redactate şi proclamaţiile Şefului, şi actele de stare civilă, atât cât exista acolo o stare civilă, şi ziarul oficial din localitate : *The Blackland's Thunder* (Tunetul din Blackland).

Foarte ciudat ziarul acesta, după cum se va putea judeca din fragmentele de mai jos, extrase din câteva numere : „Ieri, John Andrew l-a spânzurat pe negrul Koromoko fiindcă negrul uitase să-i aducă pipa după al doilea dejun".

„Mâine seară, la orele şase, plecarea spre Kurkusu şi Bidi a zece planoare, cu zece *Merry Fellows*[1] sub comanda colonelului Hiram Herbert, jefuire completă a acestor două sate, pe care noi nu le-am mai vizitat de trei ani. Întoarcerea în aceeaşi noapte".

„Am aflat că o misiune franceză, condusă de un deputat numit Barsac, urmează să plece curând din Konakry. Misiunea se pare că ar avea intenţia să atingă Nigerul, trecând prin Sikasso şi Uagadugu. Măsurile noastre de precauţie au fost luate. Douăzeci de oameni din Garda Neagră şi doi *Merry Fellows* vor porni imediat la drum. Căpitanul Edward Rufus îi va întâlni la momentul potrivit. Edward Rufus care este, după cum se ştie, dezertor din Infanteria Colonială, va juca, sub numele de Lacour, rolul unui locotenent francez, şi va profita de perfecta cunoaştere a vieţii militare a acestei naţiuni, pentru al opri, într-un fel sau altul, pe numitul Barsac, care, putem fi siguri, nu va

[1] Flăcăi veseli (n. tr.).

ajunge niciodată până la Niger".

„Ieri, pe *Garden's Bridge*, în urma unei discuţii, consilierul Ehle Willis s-a văzut nevoit să-i vâre câţiva plumbi în ţeastă *Merry Fellow*-ului) Constantin Bernard. Acesta a căzut în *Red River*, unde, tras de greutatea anormală a capului său proaspăt plumbuit, s-a înecat. S-a deschis imediat un concurs în vederea înlocuirii răposatului. A câştigat Gilman Ely, cu şaptesprezece condamnări pronunţate de tribunalele franceze, engleze şi germane, cu un total de douăzeci şi nouă de ani de puşcărie şi treizeci şi cinci de ani de ocnă. Gilman Ely trece deci din *Civil Body* la *Merry Fellows*, îi transmitem cu acest prilej cele mai bune urări".

După cum fără îndoială s-a observat, Josias Eberly, John Andrew, Hiram Herbert, Edward Rufus, Ehle Willis, Constantin Bernard, Gilman Ely nu erau indicaţi decât prin asocierea a două prenume. Practica aceasta era generală în Blackland, unde fiecare nou-venit, supus unui al doilea botez, îşi pierdea numele de familie pe care nimeni, în afară de Şef, nu i-l cunoştea. Dacă lăsăm la o parte un mic număr de oameni despre care vom vorbi curând, Şeful era singurul locuitor de rasă albă care purta un nume normal, dar şi numele lui părea să fie mai mult o poreclă cumplită şi sinistră. Lui i se spunea Harry Killer, adică, în sens literar, Harry Asasinul, Harry Ucigaşul.

Cu vreo zece ani înaintea răpirii rămăşiţelor misiunii Barsac, cu care s-a încheiat prima parte a povestirii de faţă, Harry Killer, venind, nu se ştie de unde, cu câţiva indivizi de teapa lui, sosise în acest punct al deşertului în care avea să fie clădit oraşul Blackland, îşi înfipsese cortul şi spusese : „Aici va fi oraşul". Şi Blackland se ivise din nisip, ca prin farmec.

Blackland era o aşezare cu totul neobişnuită. Clădit pe un teren perfect plat, pe malul drept al râului Tafasasset, râu totdeauna secat până în ziua când voinţa lui Harry Killer îl umpluse cu apă curgătoare, oraşul avea forma unei jumătăţi de cerc trasată cu exactitate, şi măsura exact o mie două sute de

metri de la nord-est la sud-vest, adică, paralel cu râul şi tot atât de exact, şase sute de metri de la nord-vest la sud-est. Suprafaţa sa, care atingea deci cam cincizeci şi şase de hectare, era împărţită în trei secţiuni foarte inegale, limitate de ziduri de netrecut, făcute din pământ bătătorit, semicirculare şi concentrice, înalte de zece metri şi de o grosime aproape egală la bază.

Pe marginea imediată a râului, al cărui nume iniţial fusese schimbat de Harry Killer în cel de *Red River*, Râul Roşu, prima secţiune fusese trasată cu o rază de două sute cincizeci de metri. Un bulevard lat de o sută de metri, luat din cele două capete ale celei de-a doua secţiuni şi urmând malul râului până la întâlnirea cu a treia secţiune, îi sporea suprafaţa al cărei total atingea aproape şaptesprezece hectare.

În prima secţiune locuia aristocraţia Blackland-ului, cei numiţi prin antifrază *Merry Fellows*. Cu excepţia câtorva dintre ei, chemaţi să ocupe posturi înalte, acoliţii lui Harry Killer, în momentul când el hotărâse întemeierea unui oraş aici, formaseră embrionul corpului de *Merry Fellows*. În jurul primului nucleu veniseră curând să se grupeze o sumedenie de bandiţi, scăpaţi din închisori şi din ocne, pe care Killer îi atrăsese făgăduindu-le satisfacerea nelimitată a josnicelor lor instincte. În scurtă vreme, „Flăcăii Veseli" atinseseră astfel numărul de cinci sute şaizeci şi şase, număr care nu trebuia depăşit sub nici un motiv.

Funcţiunile corpului *Merry Fellows* erau multiple. Organizat milităreşte, căci cuprindea un colonel, cinci căpitani, zece locotenenţi şi cincizeci de sergenţi, comandând respectiv cinci sute, o sută, cincizeci şi zece oameni, *Merry Fellows* constituia în primul rând armata Blackland-ului şi se ocupau cu războiul. Un război de altfel fără mare merit, un război de jaf, care consta doar în a prăda sărmanele sate şi a-i măcelări pe locuitorii care nu erau luaţi ca sclavi. Corpul *Merry Fellows* făcea, printre altele, şi poliţia oraşului şi conducerea cu lovituri

de matrac, când nu intrau în funcţie revolverele, sclavii împovăraţi cu toate muncile, fără excepţie, şi mai ales cu muncile agricole. Dar, mai presus de orice, ei formau garda Şefului şi-i executau orbeşte ordinele.

A treia secţiune, cea mai depărtată de centru, cuprindea doar un spaţiu semicircular, lung de o mie şase sute de metri, larg de cincizeci, ale cărui capete se terminau totodată şi în prima secţiune şi în *Red River* şi care urmărea conturul oraşului, între zidurile dinafară şi cele ce limitau a doua secţiune, unde erau ţinuţi ca într-un ţarc sclavii.

În această a treia secţiune locuiau, sub denumirea de *Civil Body*, albii care nu putuseră intra în prima. Aşteptând să se ivească vreun loc liber acolo, şi asta nu dura mult căci datorită moravurilor brutale din Blackland morţile erau foarte frecvente, ei făceau în *Civil Body* un stagiu care putea fi socotit, deci, ca un purgatoriu al cărui paradis ar fi fost corpul de *Merry Fellows*. Ca să trăiască până atunci, căci numai *Merry Fellows* erau întreţinuţi de Şef din produsul afacerilor comune, cei din *Civil Body* făceau comerţ. Secţiunea lor era deci cartierul comercial al oraşului, şi acolo *Merry Fellows* găsea pe bani o infinitate de produse, până la cele mai luxoase, cumpărate de negustor de la Şeful suprem, care şi le procura fie prin jaf — când era vorba de obiecte de provenienţă europeană, fie prin mijloace cunoscute numai de el şi de anturajul său imediat.

În momentul când Blacklandul a fost pomenit pentru prima dată în povestirea noastră, secţiunea a treia număra două sute optzeci şi şase de locuitori, dintre care patruzeci şi cinci femei albe, care preţuiau tot atâta cât şi concetăţenii lor masculi de aceeaşi culoare.

Între prima şi a treia secţiune, cea de-a doua, a cărei suprafaţă depăşea treizeci şi unu de hectare şi jumătate, ocupa tot restul oraşului. Acesta era cartierul sclavilor, al căror număr se ridica atunci la cinci mii şapte sute şaptezeci şi opt, dintre care patru mii o sută nouăzeci şi şase bărbaţi şi o mie cinci sute

optzeci şi două femei. Acolo îşi aveau toţi locuinţa, cu foarte rare excepţii. Acolo se aflau colibele lor. Acolo se scurgea trista lor viaţă.

În fiecare dimineaţă, cele patru porţi scobite în zidul acestui infern se deschideau, şi, sub conducerea celor din *Merry Fellows*, înarmaţi cu matrace şi revolvere, negrii neocupaţi cu muncile din oraş erau duşi, pe brigăzi, la muncile agricole. Seara, jalnica turmă se reîntorcea în acelaşi fel, iar porţile grele se închideau până a doua zi. Nici o ieşire în afară. De-o parte, *Merry Fellows*, de alta *Civil Body*. De ambele părţi, nişte fiinţe la fel de sângeroase şi de crude.

Mulţi dintre nefericiţii aceştia mureau, fie din pricina lipsurilor îndurate, fie sub loviturile paznicilor prea adesea preschimbaţi în ucigaşi. Aceasta însă nu însemna mare nenorocire. O expediţie de jaf umplea repede golurile şi îi înlocuiau cu alţi martiri pe cei pe care moartea îi eliberase.

Dar cartierele acestea de pe malul drept, descrise acum pe scurt, nu constituiau întregul oraş Blackland. Pe malul stâng al Red River-ului unde solul, ridicându-se brusc, forma o movilă de vreo cincisprezece metri înălţime, zidul incintei se continua, într-adevăr, şi delimita un dreptunghi, lung de o mie două sute de metri în lungul râului, şi lat de trei sute în celălalt sens. Acest al doilea oraş, ceva mai mic decât primul, căci suprafaţa lui atingea treizeci şi şase de hectare, se împărţea şi el în două părţi egale, despărţite printr-un zid înalt transversal.

Într-una din aceste jumătăţi, situată pe panta de nord-est a movilei, fusese amenajată *Fortress's Garden*, Grădina publică ; la capătul nordic, grădina comunica direct, printr-un pod, Garden’s Bridge, cu secţiunile corpurilor *Merry Fellows* şi *Civil Body*. Cealaltă jumătate, plasată în mijlocul movilei, conţinea organele vitale ale cetăţii.

În colţul nordic, lipită de Grădina publică, se afla o vastă construcţie dreptunghiulară, împrejmuită cu ziduri fortificate, a cărei faţadă dinspre nord-est cădea direct în *Red River* de la o

înălţime de treizeci de metri; Palatul, aşa era numită îndeobşte clădirea aceasta, servea drept locuinţă pentru Harry Killer şi pentru nouă dintre acoliţii săi de la bun început, promovaţi la rangul de Consilieri. Ciudaţi consilieri, complicii aceştia cei mai obişnuiţi ai crimelor Şefului! Ciudaţi consilieri, a căror principală sarcină era să asigure executarea imediată a ordinelor unui stăpân inaccesibil şi aproape totdeauna invizibil, şi a sentinţelor lui fără drept de apel.

Un al doilea pod, barat pe timpul nopţii cu un grilaj solid, *Castle's Bridge* lega sediul Guvernământului de malul drept.

La Palat erau anexate două cazărmi, una pentru cei doisprezece sclavi îndeplinind funcţiile de servitori şi pentru cei cincizeci de negri, aleşi printre cei ale căror instincte naturale fuseseră recunoscute drept cele mai fioroase şi care constituiau Garda Neagră ; cealaltă cazarmă adăpostea patruzeci de albi aleşi după aceleaşi criterii şi cărora le era încredinţată conducerea a patruzeci de maşini zburătoare, numite la Blackland ,,planoare”.

Planoarele acestea, admirabilă invenţie a unui creier genial, erau capabile, graţie unor procedee asupra cărora vom da curând unele lămuriri, să parcurgă fără escală de aprovizionare până la cinci mii de kilometri, cu o viteză medie de patru sute kilometri pe oră. Darul de a se afla în mai multe locuri odată, pe care păreau că-l au piraţii din Blackland, se datora acestor planoare ; ele îi ajutau sa dispară imediat după săvârșirea crimei. Puterea despotică a lui Harry Killer se baza în primul rând pe ele.

Căci, într-adevăr, el guverna prin teroare imperiul necunoscut căruia Blackland-ul îi era capitală, şi prin teroare îşi stabilise şi-şi menţinea autoritatea. Totuşi, despotul nu uitase să prevadă răscoala supuşilor săi albi şi negri. Prudent, el îşi plasase în aşa fel palatul încât să domine şi să ţină permanent sub ameninţarea tunurilor oraşul, grădina, cazărmile. Orice revoltă ar fi fost deci semnalul unui masacru, fără ca răsculaţii

să aibă măcar timp să recurgă la fugă. În afară de faptul că deşertul forma el însuşi o barieră de netrecut, se va vedea curând că, o dată intrat în cuibul acesta de tâlhari, trebuia să renunţi la orice speranţă de a mai ieşi din el.

În rest, Blackland era un oraş perfect curat, bine întreţinut şi prevăzut cu toate comodităţile posibile. Toate locuinţele celor din *Merry Fellows* şi din *Civil Body* aveau telefon. Nu exista stradă, nu exista casă, şi nici măcar colibă din cartierul sclavilor, care să nu se bucure de apă curentă şi de lumină electrică.

În împrejurimile cetăţii fundată cu zece ani în urmă în plin deşert miracolul era şi mai mare. Oceanul de nisip se mai întindea încă de jur împrejur, dar începea acum la câţiva kilometri de incintă. În imediata apropiere a oraşului, pe o întindere atât de mare încât marginea i se pierdea la orizont, deşertul făcuse loc unor ogoare cultivate după metodele cele mai perfecte, şi pe care creşteau, cu un succes sporit din an în an, toate vegetalele Africii şi ale Europei.

Aşa era, în ansamblu, opera lui Harry Killer, operă care ar fi fost admirabilă dacă n-ar fi avut crima drept bază şi scop. Dar cum o realizase el oare ? Cum transformase în ogoare rodnice câmpiile acestea sterpe şi uscate ? Apa este elementul absolut necesar oricărei vieţi animale sau vegetale. Pentru ca omul şi animalele să trăiască, pentru ca pământul să producă, e nevoie de apă. Cum înzestrase Harry Killer cu apă ţinutul acesta în care, odinioară, se scurgeau ani întregi fără să cadă un strop de ploaie ? Avea el oare vreo putere magică de înfăptuise singur aceste miracole ?

Nu, Harry Killer nu avea nici o putere supranaturală şi, lăsat la propriile lui forţe, cu siguranţă că ar fi fost incapabil să înfăptuiască asemenea minuni. Dar Harry Killer nu era singur. Palatul în care locuia împreună cu cei pe care îi numea cu neruşinare Consilierii săi, cazărmile Gărzii Negre şi hangarele planoarelor nu ocupau laolaltă decât o infimă parte a ultimei

secţiuni din Blackland. În mijlocul vastului spaţiu rămas liber, existau alte construcţii, mai degrabă un alt oraş, inclus în primul şi ale cărui felurite clădiri, curţi şi grădini interioare acopereau numai ele nouă hectare. În faţa Palatului, se înălţa Uzina.

Uzina era o cetate autonomă, independentă, pe care Şeful o scălda în bani, pe care o respecta şi de care, fără să-şi mărturisească, se şi temea puţin. Dacă el concepuse oraşul, Uzina îl crease, Uzina îl dotase cu toate perfecţionările moderne, şi, printre altele, cu invenţiile extraordinare pe care Europa lui trebuia să le cunoască decât cu mulţi ani după Blackland.

Uzina avea un suflet şi un trup. Sufletul îi era directorul ei, iar trupul cei vreo sută de lucrători din diferite ţări, dar mai ales din Franţa şi Anglia, unde fuseseră aleşi dintre cei mai buni în meseriile respective, şi de unde fuseseră aduşi pe bani grei. Fiecare dintre ei avea o leafă de ministru, în schimbul căreia trebuia să îndure legea de neclintit a Blackland-ului.

Aproape toate meseriile îşi aveau reprezentanţi printre aceşti lucrători, dar ajustorii-mecanici formau, totuşi, majoritatea. Câte unii dintre ei erau însuraţi, şi, la epoca aceea a istoriei Blackland-ului, Uzina cuprindea douăzeci şi şapte de femei, plus câţiva copii.

Muncitorii aceştia cinstiţi, care contrastau atât de ciudat cu ceilalţi locuitori ai oraşului, locuiau toţi în Uzină, de unde le era strict interzis să iasă vreodată. Şi chiar dacă ar fi vrut, tot n-ar fi putut s-o facă, datorită unei severe supravegheri exercitată zi şi noapte de Garda Neagră şi de *Merry Fellows*. De altfel, fuseseră preveniţi de la angajare, şi nici unul dintre ei nu se simţea ispitit să încalce legea adusă la cunoştinţă atunci. În schimbul lefurilor foarte mari pe care le primeau, ei trebuiau să se Considere ca izolaţi de lume, cât timp rămâneau la Blackland. Lucrătorii, nu numai că nu puteau părăsi Uzina, dar nu puteau nici să scrie nimănui, şi nici să primească scrisori dinafară. Acestea erau condiţiile puse în momentul angajării. Fireşte,

asprimea condiţiilor îi făcea pe mulţi să dea înapoi. Dar, din când în când, câte unii se lăsau tentaţi de mărimea salariului oferit. Ce-ai de pierdut, la urma urmei, când eşti sărac, şi când trebuie să lupţi pentru pâine ? Pentru şansa de-a te îmbogăţi merită să rişti neplăcerea de-a porni în necunoscut şi, la urma urmei, îşi spuneau ei, în aventura aceasta îţi riscai cel mult viaţa.

Imediat după încheierea contractului, începea executarea lui. Angajatul se îmbarca pe un vas care îi era indicat şi care îl ducea pe una din insulele Bissagos, arhipelag situat lângă coasta Guineei Portugheze, unde era debarcat. Acolo trebuia să accepte să fie legat la ochi, şi unul din planoare, pentru care fusese amenajat un adăpost special într-un loc pustiu de pe ţărmurile arhipelagului, îl ducea în mai puţin de şase ore la Blackland, aflat la o distanţă de două mii două sute de kilometri în linie dreaptă. Planorul cobora pe Esplanada care despărţea Palatul de Uzină, şi lucrătorul, acum dezlegat la ochi, intra în Uzină, ca să nu mai iasă decât în ziua când dorea să-şi rezilieze contractul şi să se întoarcă în ţara lui.

În privinţa aceasta contractul rezerva, într-adevăr, libertatea lucrătorului angajat. Dacă era prizonier cât timp se afla la Blackland, în schimb nimeni nu-l oprea, oricând ar fi vrut, să părăsească pentru totdeauna oraşul. Într-un asemenea caz, de pe aceeaşi Esplanadă unde îl depusese planorul, un alt planor îl transporta spre insulele Bissagos, unde găsea un steamer gata să-l readucă în Europa. Aşa cel puţin li se spunea lucrătorilor dornici să plece. Dar ceea ce tovarăşii lor rămaşi la uzină nu ştiau era faptul că oamenii plecaţi astfel nu ajungeau niciodată la destinaţie, că oasele lor albeau în vreun punct al deşertului şi că salariile pe care le duceau cu ei fuseseră totdeauna luate înapoi de cel ce le distribuise. Astfel, casa de bani a acestuia nu sărăcea de loc ; astfel era păstrat secretul existenţei Blackland-ului ; astfel, imperiul lui Harry Killer rămânea necunoscut.

De altfel, plecările acestea erau rare. Aflaţi în imposibilitate de a cunoaşte, de a bănui măcar, ce fel de viaţă duceau locuitorii unui oraş asupra căruia le lipseau cele mai elementare date, lucrătorii nu cereau decât în mod excepţional să-şi părăsească orăşelul lor particular. Acolo trăiau între ei, având nouă sclavi negri de ambele sexe, prizonieri ca şi ei, şi care le ajutau femeilor la treburile casnice ; la urma urmei muncitorii erau fericiţi, mai fericiţi, în orice caz, decât fuseseră în ţările de baştină, şi se dăruiau cu totul muncii care îi pasiona într-atâta încât o prelungeau uneori până noaptea, foarte târziu.

Peste ei, muncitorii nu aveau decât un şef, directorul lor, un francez, numit Marcel Camaret, pe care îl priveau aproape ca pe un Dumnezeu.

Marcel Camaret era singurul locţiitor al Uzinei care putea să iasă liber de acolo şi să rătăcească în voie, fie pe străzile Blackland-ului, fie prin împrejurimi. Deşi folosea din plin libertatea aceasta şi îşi plimba pretutindeni reveriile, nu trebuie să credem că era mai bine informat decât personalul aflat sub ordinele sale în ceea ce priveşte moravurile neobişnuite ale oraşului, căruia nu-i cunoştea nici măcar numele.

Într-o bună zi, când un lucrător îl întrebase cum se numeşte oraşul, Camaret se gândise o clipă, cu bună credinţă, apoi, spre marea mirare a subordonatului său, răspunsese şovăielnic :

–Pe legea mea... nu prea ştiu...

Până atunci nu-i trecuse niciodată prin minte să întrebe un asemenea amănunt. Şi, de altfel, nu-i mai trecu nici după ce-i fusese pusă întrebarea.

Ciudată fiinţă acest Marcel Camaret.

Părea om de vreo patruzeci de ani. De statură mijlocie, cu umerii înguşti, cu pieptul plat, cu părul fin şi rar, de-un blond spălăcit, Camaret avea o înfăţişare firavă şi plăpândă. Gesturile îi erau măsurate, avea un calm de neclintit, şi vorbea cu o timiditate de copil, cu o voce slabă şi blândă, care nu se ridica

niciodată la tonul mâniei şi nici măcar al nerăbdării, în orice împrejurare s-ar fi aflat el. Camaret îşi ţinea totdeauna capul prea greu plecat pe umărul stâng, iar faţa lui de-o paloare mată, cu trăsături fine şi bolnăvicioase, nu avea decât un lucru frumos : doi admirabili ochi albaştri, plini de cer şi de vise.

Un observator atent ar fi descoperit şi altceva în ochii lui minunaţi. Câteodată, o lucire vagă şi tulbure trecea prin ei, şi, uneori, expresia lor avea, o clipă, ceva rătăcit... Cine ar fi observat lucirea aceasta ar fi susţinut fără îndoială că Marcel Camaret e nebun şi poate că, la urma urmei, spusele nu i-ar fi fost prea depărtate de adevăr. De fapt, nu-i oare destul de mică distanţa care îl separă pe omul superior de nebun ? Undeva, geniul nu atinge oare nebunia ?

În ciuda timidităţii, a slăbiciunii fizice şi a blândeţii sale, Marcel Camaret era înzestrat cu o energie fără margini. Cele mai mari nenorociri, cele mai ameninţătoare primejdii, lipsurile cele mai cumplite nu-l tulburau de loc, pentru simplul motiv că le ignora. Ochii lui albaştri şi limpezi nu priveau decât spre înlăuntru şi nu vedeau nimic din ce se întâmpla în afară. Camaret trăia dincolo de timp, într-o lume feerică, populată cu himere. Şi gândea. Gândea puternic. Nu făcea, veşnic, decât să gândească. Marcel Camaret nu era decât o maşină de gândit, o maşină uimitoare, inofensivă — şi teribilă.

Fiind atât de distrat încât l-ar fi întrecut până şi pe Saint-Bérain, sau mai degrabă fiind atât de „străin" faţă de tot ce formează viaţa materială, Camaret căzuse de câteva ori în Red River, convins că păşeşte pe-un pod. Servitorul său, căruia o faţă ca de maimuţă îi atrăsese porecla de Joko, nu izbutea să-l facă să mănânce la ore regulate. Marcel Camaret mânca dacă îi era foame, şi dormea dacă îi era somn, fie că asta se întâmpla la amiază sau la miezul nopţii.

Cu zece ani în urmă, o serie de împrejurări pe care le vom povesti curând îl scoseseră în calea lui Harry Killer. În epoca aceea, una din himerele lui Camaret era o maşină uluitoare, în

stare, după inventatorul ei, să producă ploaie. Şi cum acesta nu se sfia să-şi povestească visele oricui voia să-l asculte, Harry Killer aflase despre invenţia lui, cu totul teoretică încă, o dată cu ceilalţi auditori ai visătorului. Dar, pe când ceilalţi nu făceau decât să râdă de asemenea nebunii, Harry Killer le luase în serios într-atâta încât îşi bazase pe ele planul pe care mai apoi îl şi realizase.

Dacă Harry Killer era un bandit, cel puţin era un bandit de mare clasă şi avusese meritul de a înţelege ce foloase putea să tragă de pe urma geniului necunoscut de nimeni. Întâmplarea i-l dăduse în mână pe Camaret, şi Killer îl făcuse pe savant să-şi întrevadă realizarea viselor, îl atrăsese până în punctul acela din deşert unde se înălţa acum Blackland-ul, şi spusese : „Aici să cadă ploaia făgăduită". Şi ploaia, supusă, începuse să cadă.

De atunci, Camaret trăia într-o febră necontenită. Îşi materializase, pe rând, toate himerele. După maşina de plouat, creierul lui produsese o sută de alte invenţii de care beneficiase Harry Killer, fără ca autorul lor să se sinchisească vreodată de scopul pentru care erau folosite.

Fireşte, un inventator nu poate fi tras la răspundere pentru un rău căruia, totuşi, el i-a fost cauza indirectă. Nimănui n-o să-i treacă prin minte să-l acuze, de pildă, pe inventatorul revolverului pentru toate crimele săvârşite cu ajutorul armei acesteia care, fără el, n-ar fi existat. Dar, oricum, creatorul acestei unelte a morţii ştia că o asemenea armă putea şi trebuia să ucidă, şi e vădit că în acest scop a şi creat-o.

Cu Marcel Camaret, lucrurile se petreceau altfel. Dacă ar fi avut vreodată fantezia să studieze vreun tun cu bătaie mai lungă şi cu proiectil mai greu decât toate cele realizate până atunci, el ar fi calculat cu plăcere forma piesei, greutatea şi profilul obuzului şi încărcătura de pulbere, fără să vadă în studiul lor altceva decât o curiozitate balistică. Şi s-ar fi mirat grozav dacă cineva i-ar fi spus că odrasla lui ar putea, la nevoie, să dea dovadă de brutalitate.

Harry Killer dorise ploaia, şi Camaret făcuse să plouă ; Harry Killer dorise unelte agricole, şi Camaret crease pluguri, semănătoare, prăşitoare, secerătoare şi treierătoare mecanice perfecţionate, care arau, semănau, prăşeau, secerau şi treierau fără motor autonom ; Harry Killer dorise maşini zburătoare şi Camaret îi dăduse planoarele capabile să străbată cinci mii de kilometri cu viteză de bolid.

Cât despre întrebuinţarea dată de Harry Killer feluritelor invenţii realizate de el, lui Marcel Camaret nici nu-i trăsnise prin minte să se întrebe. Fire cu totul abstractă, el văzuse numai problemele în sine, fără să se preocupe nici de aplicarea lor practică, nici de sursa mijloacelor materiale puse la dispoziţie ca să le rezolve. La fel cum asistase, fără să-şi dea seama, la naşterea Blackland-ului şi la transformarea progresivă a deşertului într-o câmpie fertilă, tot aşa Camaret nu avusese niciodată nici cea mai mică dorinţă să afle prin ce mijloace îi procurase Harry Killer primele unelte şi primele maşini cu care Uzina le fabricase mai apoi pe celelalte.

În primul rând, Marcel Camaret ceruse, ca pe-un lucru foarte simplu, să se construiască o uzină, şi, curând, sute de negri o construiseră. Îi ceruse apoi cutare şi cutare maşină-unealtă, dinamuri şi un motor cu aburi, iar dacă nu imediat, cel puţin după câteva luni maşinile-unelte, dinamurile şi motoarele sosiseră ca prin minune în deşert. În sfârşit, Camaret ceruse lucrători, şi, unul după altul, lucrătorii veniseră, până la numărul fixat de el. Cum se înfăptuiseră minunile acestea uimitoare ? Marcel Camaret habar n-avea…El ceruse, şi fusese servit. Nimic nu i se părea mai simplu..

De asemenea, Camaret nu se gândise niciodată să evalueze importanţa capitalurilor înghiţite de realizarea viselor lui şi nu-şi pusese niciodată întrebarea atât de firească : „De unde vin banii ?"

Principalele trăsături ale Blackland-ului şi ale locuitorilor săi fiind astfel schiţate, putem recapitula acum, în câteva

cuvinte, caracteristicile lor esenţiale :

Pe malul stâng al *Red River*-ului— Palatul, cu Harry Killer, cu cei nouă acoliţi ai săi şi cu cei doisprezece servitori negri. În apropiere — cei cincizeci de oameni din Garda Neagră şi cei patruzeci de conducători ai planoarelor, în cazărmile respective.

Pe acelaşi mal, în faţa Palatului — celălalt capăt al oraşului. Uzina, directorul ei Marcel Camaret „umblând viu într-un vis înstelat", servitorul Joko, ceilalţi nouă servitori negri şi cei o sută de lucrători, dintre care douăzeci şi şapte căsătoriţi, toţi prizonieri în cetăţuia aceasta autonomă şi fără nici o comunicaţie cu restul Blackland-ului.

Pe malul drept, cei din corpul *Merry Fellows*, în număr de cinci sute şaizeci şi şase, cu ofiţeri cu tot, nişte bandiţi trecuţi prin ciur şi prin dârmon, cei două sute patruzeci şi unu de albi şi cele patruzeci şi cinci de femei albe de acelaşi soi, care formau *Civil Body*, şi, în sfârşit, vastul cartier central al negrilor, unde trăiau, trudeau şi sufereau surplusul de sclavi, adică cinci mii şapte sute şase negri de ambele sexe.

Iată locurile unde se vor desfăşura evenimentele pe care a doua parte a cărţii de faţă îşi propune să le povestească.

În momentul când ea începe, totul se petrecea ca de obicei la Blackland. Personalul Uzinei muncea, câţiva *Merry Fellows* îi supravegheau pe negrii folosiţi la muncile agricole cerute de apropierea anotimpului ploios, pe când ceilalţi se dedau, ca în fiecare zi, celor mai grosolane plăceri, iar cei din *Civil Body* se ocupau cam vag cu un comerţ cât se poate de restrâns şi de neorganizat.

Cam pe la unsprezece dimineaţa, Harry Killer se afla singur în apartamentul său personal. Cugeta adânc şi gândurile, judecând după expresia feţei lui, pesemne că nu-i erau prea vesele.

Soneria telefonului răsună.

— Ascult, spuse Harry Killer luând receptorul.

— Vest, şaptesprezece grade sud, la orizont zece planoare,

anunţă vocea de la telefon.

— Vin sus, răspunse Harry Killer punând receptorul în furcă.

Peste câteva minute, el se afla în partea de sus a Palatului, deasupra căreia se înălţa un turn înalt de vreo zece metri. Harry Killer se urcă în turn. Pe platformă se afla omul din corpul de *Merry Fellows* care îl anunţase :

— Acolo, făcu acesta arătând un punct în spaţiu.

Cu ajutorul unei lunete, Harry Killer privi în direcţia arătată.

— Ei sunt, spuse el după o clipă de cercetare.

Apoi, după ce scotoci din nou orizontul spre vest, îşi lăsă jos luneta şi porunci :

— Cheamă Consilierii, Roderik. Eu cobor.

Pe când Roderik executa ordinul primit şi telefona membrilor Consiliului, Harry Killer coborî repede până la Esplanada amenajată între Uzină şi Palat. Rând pe rând, cei nouă Consilieri veniră la el, şi, cu ochii spre cer, aşteptară.

Aşteptarea lor nu dură mult. Planoarele semnalate se apropiau din ce în ce. Câteva minute mai târziu, ele aterizară lin pe Esplanadă.

Ochii lui Harry Killer sticleau de plăcere. Dacă în patru dintre planoare nu se aflau decât conducătorii respectivi, celelalte şase transportau fiecare câte doi pasageri suplimentari : un om din Garda Neagră şi un prizonier legat burduf, căruia o pânză pusă ca un sac îi acoperea bustul.

Cei şase prizonieri fură eliberaţi din legăturile şi din sacii lor. Când ochii li se obişnuiră iar cu lumina, ei priviră uluiţi în preajmă. Se aflau pe o vastă piaţă, împrejmuită din toate părţile cu ziduri de netrecut. La câţiva paşi, ciudatele aparate care îi transportaseră prin aer. În faţa lor, clădirea imensă a Palatului, cu turnul ei şi cei treizeci de negri din Garda Neagră masaţi în grup compact. Ceva mai aproape, un alt grup format din zece bărbaţi, cu mutre de bandiţi. În spatele lor, la peste o sută de

metri, un zid lung de două sute cincizeci de metri, fără poartă şi fără fereastră, deasupra căruia apărea un coş de uzină foarte înalt şi un stâlp metalic, subţire, şi mai înalt încă, a cărui întrebuinţare le era necunoscută. Unde se aflau ? Ce fortăreaţă era aceasta, netrecută pe nici una din hărţile Africii, pe care le studiaseră toţi cu atâta atenţie şi răbdare ?

Pe când ei îşi puneau aceste întrebări, Harry Killer făcu un semn şi, pe umărul fiecărui prizonier, se abătu câte o mână brutală. Cu sau fără voie, prizonierii trebuiră să meargă spre Palatul a cărui poartă se deschise în faţa lor şi se închise după ei.

Jane Buxton, Saint-Bérain, Barsac, Amédée Florence, doctorul Châtonnay şi domnul Poncin se aflau definitiv în puterea lui Harry Killer, stăpân absolut al Blackland-ului, capitală necunoscută a unui imperiu necunoscut.

II. ÎN ZBOR CU TOATĂ VITEZA

(Carnetul de note al lui Amédée Florence)

25 martie. — Iată aproape douăzeci şi patru de ore de când ne aflăm la... De fapt, unde ne aflăm ? Dacă mi s-ar spune că sunt în lună, tot nu m-aş mira, dat fiind modul de locomoţie ale cărui farmece abia le-am gustat. Adevărul e că habar n-am. Oricum, pot, fără teama de a mă înşela, să spun după cum urmează : Iată aproape douăzeci şi patru de ore de când suntem prizonieri, şi abia azi-dimineaţă, după o noapte altminteri excelentă, mă simt în putere să adaug aceste note în carnetul meu, care începe să conţină lucruri tari, îndrăznesc s-o spun.

În ciuda unei lecţii de voltijă ecvestră, pe care a trebuit s-o luăm vrând nevrând, sănătatea generală ne-ar fi satisfăcătoare şi am fi aproape toţi în formă, dacă Saint-Bérain n-ar fi ţintuit la pat de-o cumplită criză de lumbago, mai straşnic decât l-ar ţintui cel mai straşnic lanţ de oţel. Bietul om, ţeapăn ca un par, e

incapabil să facă cea mai mică mişcare, şi trebuie să-i dăm să mănânce în gură, ca unui copil. Dar în toate astea nu-i nimic de mirare. Dimpotrivă, de mirare e că ne mai putem încă mişca, după micul galop de ieri dimineaţă.

În ceea ce mă priveşte, toată ziua de ieri am fost frânt, zdrobit, nu m-am simţit în stare să leg două idei. Astăzi, mă simt mai bine, deşi nu încă în toate puterile. Să încercăm, totuşi, să ne regăsim minţile, cum zice un coleg care, judecând după acest plural, s-ar părea că are multe, norocosul de el, şi să recapitulăm evenimentele extraordinare cărora eu şi tovarăşii mei le-am fost jalnicii eroi.

Deci, alaltăieri, ne culcaserăm, frânţi de oboseală, şi dormeam zdravăn, când, cu puţin înainte de revărsatul zorilor, ne trezeşte un zgomot infernal. E acelaşi huruit care m-a mai intrigat de trei ori. Astăzi însă e mult mai intens. Şi deschidem ochii doar ca să-i închidem imediat, căci suntem orbiţi de nişte lumini fulgerătoare care par proiectate asupra noastră de la oarecare înălţime.

Nu ne-am revenit încă de pe urma vacarmului acestuia şi a luminilor la fel de inexplicabile, când un grup de oameni tabără peste noi pe neaşteptate. Suntem îmbrânciţi, trântiţi la pământ, legaţi, amuţiţi şi orbiţi cu ajutorul unui fel de sac în care suntem vârâţi până la brâu. Toate acestea, în mai puţin timp decât ar trebui, ca să fie scrise. Orice s-ar spune, *treaba e bine făcută*.

În doi timpi şi trei mişcări, sunt legat ca un caltaboş. La glezne, la genunchi, la încheieturile mâinilor care mi-au fost încrucişate cu grijă la spate, legăturile îmi pătrund în carne. E tare plăcut!

Tocmai când încep să apreciez senzaţia aceasta agreabilă, aud o voce şi recunosc imediat încântătorul organ vocal al locotenentului Lacour, rostind aspru cuvintele :

— Gata, băieţi ?

Apoi, aproape imediat, fără să le mai lase numiţilor băieţi — nişte băieţi fermecători, fără doar şi poate — răgazul de a

răspunde, aceeaşi voce adăugă, pe un ton şi mai aspru :

— Primul care mişcă, are un glonte în ţeastă... La drum cu voi !

Nu-i nevoie să fii licenţiat în litere ca să înţelegi că a doua frază ni se adresa nouă. Are nişte expresii, fostul comandant al escortei noastre ! Să mişcăm... îi e uşor să vorbească. Nu, eu n-am să mişc, fiindcă nu pot. Dar ascult.

Cineva tocmai îi răspunde fercheşului locotenent:

— *Wir können nicht hier heruntersteigen. Es sind zu viel Bäume*.

Deşi nu înţeleg o iotă din jargonul acesta, pariez imediat cu mine însumi că aud vorbindu-se în germană. Domnul Barsac, mare cunoscător al limbii acesteia bolovănoase, mi-a spus mai apoi că am câştigat pariul şi că fraza însemna : „Nu putem coborî pe-aici, sunt prea mulţi copaci". Tot ce se poate.

În orice caz, pentru moment, n-am înţeles nimic. Dar m-a mirat îndeosebi faptul că fraza nemţească este strigată de departe, aş zice chiar „de sus", în mijlocul zarvei care continua să bântuie. Abia fusese terminată, când o a treia voce adaugă în acelaşi fel, adică urlând :

— *It's necessary to take away your prisoners until the end of the trees*.

Bun ! englezeşte acum. Priceput în limba lui Shakespeare, traduc pe loc : „Trebuie să vă aduceţi prizonierii până la capătul copacilor", pe când presupusul locotenent Lacour întrebă :

— În ce direcţie ?

— *Towards Kourkoussou* (spre Kourkoussou), strigă fiul perfidului Albion.

— La ce distanţă ? întrebă din nou locotenentul.

— *Circa venti chilometri*, vociferează un al patrulea glas.

Unui latinist de talia mea nu-i e de loc greu să-şi dea seama că aceste trei cuvinte sunt în italieneşte şi că înseamnă : „Cam douăzeci de kilometri". Mă aflu oare în ţara poliglоţilor ? În Turnul, sau, măcar, în jungla lui Babel ?

Oricum ar fi, locotenentul Lacour a răspuns : „Bine, am să plec când s-o lumina", şi nimeni nu s-a mai ocupat de mine. Am rămas locului, întins pe spate, legat, fără vedere abia respirând în cagula[1] prea puţin comodă cu care m-au gătit.

La răspunsul locotenentului, huruitul şi-a dublat mai întâi intensitatea, ca să scadă şi să se stingă apoi treptat. În câteva minute a devenit imperceptibil.

Care poate fi cauza zgomotului acestuia ciudat ? Căluşul împiedicându-mi, bineînţeles, orice comunicare cu restul lumii, îmi pun mie însumi întrebarea şi, fireşte, nu-mi răspund la ea.

Timpul se scurge. Trece o oră, poate mai mult; apoi doi oameni mă înhaţă, unul de picioare, altul de umeri, mă ridică, mă leagănă o clipă şi mă azvârle ca pe un sac de tărâţe de-a curmezişul unei şei al cărei oblânc îmi chinuie spatele, pe-un cal care porneşte într-un galop furios.

Nici în visele mele cele mai fantastice nu mă gândisem, niciodată, că într-o zi voi juca rolul lui Mazepa[2] în centrul Africii, şi vă rog să credeţi că gloria acestui cazac nu m-a împiedicat niciodată să dorm.

Mă întrebam dacă voi izbuti să scap, ca el, şi dacă îmi era scris să devin hatman al tribului Bambara, când o voce ca de om beat, ieşită dintr-un gâtlej care pesemne că se clătea cu petrol, îmi spuse pe un ton înfiorător :

— *Take care, old bloody toad! If you budge, thiss revolver shall hinder you to begin again.*

Traducere :

„Ia seama, bătrân broscoi sângeros ! Dacă mişti, revolverul ăsta o să te împiedice să reîncepi."

Iată că de două ori mi se face aceeaşi recomandare, de fiecare dată, altminteri, cu o politeţă la fel de aleasă. Lux, nu alta !

În jurul meu e ropot de galop furios, şi aud uneori vaiete

---

[1] Veşmânt monahal, prevăzut cu o glugă care acoperă faţa.
[2] Mazepa (1687-1708) hatman al Ucrainei.

înăbuşite : sunt prietenii mei, fără îndoială, care trebuie că se simt la fel de rău ca şi mine. Căci, într-adevăr, mă simt foarte rău. Mă înăbuş şi sunt grozav de congestionat. Cred că o să-mi crape capul, bietul meu cap care atârnă jalnic pe flancul drept al calului, pe când picioarele bat măsura pe flancul stâng, la fiecare tropot.

Cam după o oră de goană nebună, cavalcada se opreşte brusc. Sunt dat jos de pe cal, sau mai degrabă sunt aruncat jos ca o legătură de boarfe. Trec câteva clipe, apoi aud, destul de vag, căci sunt pe trei sferturi mort, nişte strigăte care se încrucişează :

— *She is dead !* (E moartă).

— *No. Ella e solamente svenita*. (Nu. E numai leşinată.)

— Dezlegaţi-o şi dezlegaţi-l şi pe medic, comandă în franţuzeşte vocea pe care o atribui locotenentului Lacour.

Femininul acesta... Nu cumva miss Buxton e în pericol ?

Simt că sunt eliberat de sacul şi de căluşul care mă împiedicau să văd şi să respir. Nu cumva îşi închipuiau călăii că sub aceste puţin recomandabile articole de toaletă au să-l găsească pe bravul doctor Châtonnay ? Da, pentru asta se ocupă de modesta mea persoană, căci, imediat ce-şi dau seama de greşeală, şeful, care e chiar locotenentul Lacour, după cum bănuiam, spune :

— Nu-i ăsta. Treceţi la altul.

Îl privesc, şi-mi îngădui în sinea mea cele mai violente injurii. Când mă gândesc că am putut lua un astfel de om drept ofiţer francez !... Sigur, am dreptul să spun, spre onoarea mea, că am bănuit imediat înşelăciunea, dar numai am bănuit-o şi n-am fost în stare, sub deghizarea lui de împrumut, să-l demasc pe banditul care a izbutit, cum se zice, să ne ducă, ceea ce mă face să turbez, nu alta. Ah, canalia... Dacă l-aş avea în mână !...

În momentul acesta un om se apropie de el şi-i vorbeşte. Acum îi aud numele adevărat : căpitan Edward Rufus. Fie şi căpitan. Dacă ar fi general, tot atâtea parale ar face.

În timp ce i se vorbeşte, căpitanul Rufus nu mai e atent la mine. Profit de neatenţia lui ca să respir din plin. Era şi timpul. Încă puţin şi muream asfixiat. Lucrul acesta trebuie că se vede şi pesemne că sunt vânăt, căci căpitanul, aruncând o privire spre mine, a dat un ordin pe care nu l-am auzit. Imediat, sunt scotocit pretutindeni. Mi se iau armele, banii, dar mi se lasă carnetul. Brutele, nu-şi dau seama de valoarea unui articol semnat *Amédée Florence*. Doamne ! cu ce tâlhari neghiobi am a face !

Măgarii aceştia îmi dezleagă totuşi mâinile şi picioarele, şi mă pot mişca. Profit imediat, ca să cercetez împrejurimile.

Ceea ce îmi atrage în primul rând privirile sunt zece... ce ?... zece... maşini, zece... hm !... lucruri... sisteme... zece obiecte, în fine, să mă ia dracu dacă ştiu la ce folosesc şi dacă am mai văzut până acum ceva asemănător... închipuiţi-vă o platformă destul de mare, pusă pe două patine late şi curbate la unul din capete. De pe platformă se ridică un pilon făcut din ţesătură metalică, înalt de patru până la cinci metri, care poartă la mijloc o elice mare, cu două aripi, şi în vârf două... (Ia te uită ! Iar începe. Imposibil să găsesc cuvintele potrivite !) două... braţe, două... plane... nu, iată că am găsit cuvântul, căci obiectul despre care vorbesc seamănă grozav cu un bâtlan uriaş stând într-un picior, două aripi, astea sunt, două aripi din metal strălucitor, cu o lungime totală de circa şase metri. Cercetându-le bine, văd zece maşini asemeni celei descrise mai sus, aşezate în linie una lângă alta. La ce or putea servi ?

Când m-am săturat de priveliştea aceasta de neînţeles, observ că în jurul meu e destul de multă lume.

Mai întâi, e fostul locotenent Lacour, recent înaintat la gradul de căpitan Rufus, cei doi foşti sergenţi din cea de-a doua escortă a noastră, al căror grad adevărat nu-l cunosc, cei douăzeci de tiraliori negri, dintre care pe cei mai mulţi îi recunosc perfect, şi, în sfârşit, zece albi, pe care nu i-am mai văzut niciodată, cu mutre mai degrabă bune pentru

spânzurătoare. Dacă e lume multă, în schimb nu mi se pare că ar fi din cea mai aleasă.

În mijlocul oamenilor acestora se află prietenii mei. Îi număr din ochi. Sunt toţi. Miss Buxton e întinsă la pământ. E lividă. Doctorul Châtonnay şi Malik, care plângeau lacrimi amare, îi dau îngrijiri. Lângă ea, îl zăresc pe Saint-Bérain, stând jos, recăpătându-şi cu greu respiraţia. E într-o stare jalnică. Ţeasta lui cheală a devenit cărămizie şi ochii lui mari par gata să-i iasă din orbite. Bietul Saint-Bérain !

Domnul Barsac şi domnul Poncin par că se ţin mai bine. Stau amândoi în picioare şi-şi mişcă articulaţiile. De ce n-aş face şi eu ca ei ?

Dar nu-l văd nicăieri pe Tongané. Unde o fi ? L-or fi ucis în atacul pe care l-am suferit ? E foarte probabil, şi poate că de asta plânge Malik atât de tare. Gândul acesta mă mâhnește adânc. Şi-i dărui o duioasă amintire bravului şi credinciosului Tongané.

Mă ridic şi mă îndrept spre miss Buxton, fără ca nimeni să-mi spună nimic. Dar picioarele îmi sunt ţepene şi abia mă mişc. Căpitanul Rufus mi-o ia înainte.

— Cum se simte domnişoara Mornas ? îl întreabă el pe doctorul Châtonnay.

De fapt, e-adevărat, fostul locotenent Lacour n-o cunoaşte pe prietena noastră decât sub numele ei de împrumut.

— Mai bine, spune doctorul. Iat-o că deschide ochii.

— Putem pleca ? întreabă aşa-zisul căpitan.

— Până într-o oră nu se poate, spune doctorul, cu un ton hotărât. Iar dacă nu ţineţi să ne ucideţi pe toţi, vă sfătuiesc să folosiţi mijloace mai puţin barbare decât cele de până acum.

Căpitanul Rufus nu-i răspunde şi se depărtează. Eu mă apropii la rândul meu, şi constat că miss Buxton îşi revine, într-adevăr. Curând, ea se poate ridica şi doctorul Châtonnay, care era îngenuncheat lângă ea, se ridică şi el. În acelaşi moment domnul Barsac şi domnul Poncin vin lângă noi. Suntem toţi.

— Iertaţi-mă, prieteni ! ne spune deodată miss Buxton, pe când lacrimi mari îi izvorau din ochi. Eu v-am târât în aventura aceasta groaznică. Fără mine v-aţi fi aflat acum în siguranţă...

Se înţelege că noi protestăm, dar miss Buxton continuă să se învinovăţească şi să ne ceară iertare. Eu, care nu sunt prea sentimental din fire, socot că asemenea vorbe sunt inutile, şi cred nimerit să abat discuţia pe un alt făgaş.

Fiindcă miss Buxton nu e cunoscută decât sub numele de Mornas, sugerez că ar fi mai bine să i se păstreze pseudonimul. Într-adevăr, n-ar fi oare posibil ca printre ticăloşii care ne înconjoară să se afle şi câţiva dintre foştii subordonaţi ai fratelui ei ? În acest caz, la ce bun să rişte o primejdie în plus, oricare ar fi ea ? Propunerea mea e primită în unanimitate. Se hotărăşte ca miss Buxton să redevină domnişoara Mornas, ca înainte.

Era şi timpul să ajungem la concluzia aceasta, căci discuţia ne e întreruptă brusc. La un ordin scurt al căpitanului Rufus, suntem înhăţaţi cu brutalitate. Trei oameni se ocupă special de modesta mea persoană. Sunt iar legat şi sacul blestemat mă desparte din nou de lumea exterioară. Înainte de a deveni cu totul orb, constat că prietenii mei, printre care şi miss Buxton — pardon ! domnişoara Mornas — suferă acelaşi tratament. Apoi, ca şi prima oară, sunt luat pe sus... O să înceapă oare din nou mica partidă de călărie a la Mazepa ?

Nu. Sunt depus, cu burta în jos, pe-o suprafaţă tare dar plană, care nu seamănă a spinare de cal. Se scurg câteva minute, şi aud ceva ca o puternică bătaie de aripi, pe când suprafaţa care mă poartă începe să oscileze uşor, în toate sensurile. Asta durează o clipă, apoi, deodată, începe, asurzitor, faimosul huruit, dar de cinci, de zece, de-o sută de ori mai tare, şi iată că vântul mă loveşte cu o violenţă neobişnuită, care creşte din secundă în secundă. În acelaşi timp, încerc o senzaţie... cum să spun ?... o senzaţie ca de ascensor, da, mai exact ca de *montagnes russes*, când vagonetul urcă şi coboară colinele artificiale, când ţi se taie respiraţia, când inima ţi se

strânge, de spaimă... Da, simt ceva în genul acesta.

Senzaţia persistă poate cinci minute, apoi organismul meu îşi regăseşte încet-încet echilibrul obişnuit. Şi atunci, nu mint, cu capul vârât în sacul blestemat, lipsit de aer şi de lumină, legănat de huruitul care acum a devenit uniform, cred că alunec pe panta somnului.

O surpriză mă trezeşte brusc. Una din mâini mi s-a mişcat. Da, legăturile prost făcute mi s-au dezlegat şi, într-un efort inconştient, mâinile mi s-au putut depărta una de alta.

Mai întâi, mă silesc să nu mişc ; după vocile pe care le aud urlând lângă mine, în zgomotul asurzitor, s-ar părea că nu sunt singur, ci cu încă două persoane, care vorbesc. Una vorbeşte englezeşte, cu un glas răguşit, aşa cum poate să scoată un gâtlej ars de alcool. Cealaltă răspunde în aceeaşi limbă, dar cu o gramatică foarte fantezistă şi amestecată cu numeroase cuvinte de neînţeles pentru mine, cuvinte care cred că fac parte din limba bambara, ale cărei sunete , le-am auzit adesea de patru luni încoace, de când mă aflu în ţara aceasta veselă. Unul din cei doi e un englez adevărat, celălalt e un negru. Înţeleg din ce în ce mai puţin. De altfel, asta n-are nici o importanţă. Indiferent dacă gardienii mei sunt albi sau negri, nici cea mai mică mişcare a sacului nu trebuie să arate că mi-am recucerit parţial libertatea.

Încet, prudent, trag legăturile care îmi alunecă treptat peste încheieturi. Încet, prudent, izbutesc să-mi readuc de-a lungul trupului mâinile în sfârşit eliberate.

S-a făcut. Acum e vorba să văd.

Mijlocul de-a vedea îl am. În buzunar mi-a rămas un cuţit... nu, un briceag care a scăpat de hoţii mei, într-atât e de mic, un briceguş minuscul, imposibil de transformat în armă de apărare, dar suficient ca să deschidă o fereastră mică în sacul care mă orbeşte şi mă sufocă. Rămâne să apuc briceagul fără să atrag atenţia.

Şi izbutesc, după un sfert de ceas de eforturi stăruitoare,,

Astfel înarmată, mâna mea dreaptă urcă până la înălţimea feţei şi străpunge sacul...

Doamne !.. Ce-am văzut !... Abia dacă mi-am putut opri la timp strigătul de uimire. Ochii mei, îndreptaţi spre pământ, îl zăresc la o distanţă enormă — la peste cinci sute de metri, pe cât cred. Înţeleg adevărul. Mă aflu pe o maşină zburătoare, care mă poartă prin aer cu viteza unui expres, ba poate şi mai repede.

Abia deschişi, ochii mi s-au închis imediat. Un fior m-a străbătut din creştet până în tălpi. Datorită surprizei, mi-a fost frică, mărturisesc.

Când inima îşi recapătă ritmul ei normal, privesc mai calm. Sub ochii mei, pământul continuă să fugă vertiginos. Cu ce viteză om fi zburând ? O sută, două sute de kilometri pe oră ?... Mai mult ?... Oricum, sub mine e solul deşertului, nisip amestecat cu pietre şi presărat cu tufe de palmieri pitici, destul de numeroase. Triste meleaguri.

Şi totuşi, eu mi le închipuiam şi mai triste. Palmierii aceştia pitici sunt de un verde intens, şi, printre pietre, iarba creşte din belşug. Nu cumva, contrar legendei, o fi plouând uneori în deşert ?

Uneori, când se află la o altitudine mai mică decât a mea, zăresc nişte aparate asemănătoare cu cel ce mă poartă. Auzul îmi spune că la o înălţime şi mai mare sunt altele. E o întreagă escadrilă de păsări mecanice, plutind prin spaţiu. Oricât de gravă mi-ar fi situaţia personală, sunt entuziasmat. La urma urmei, spectacolul e admirabil şi duşmanii noştri, oricine ar fi ei, nu sunt oameni de rând, din moment ce au realizat cu atâta măiestrie antica legendă a lui Icar.

Câmpul meu vizual nu e prea mare, căci, după cum reuşesc să constat datorită unei uşoare mişcări rămasă neobservată de gardienii mei, privirea îmi trece printre lamele unei platforme metalice, care o opreşte din toate părţile. Totuşi, din cauza înălţimii la care mă aflu, izbutesc să cuprind o oarecare

întindere.

Şi iată că ţinutul se schimbă. Cam după o oră de zbor, iată că zăresc deodată palmieri, livezi, câteva grădini. E o oază, dar o oază de proporţii restrânse, căci diametrul ei atinge maximum o sută cincizeci de metri. Oaza dispare, imediat ce s-a ivit. Dar de cum am lăsat-o în urmă, în faţa noastră, la orizont, se iveşte încă una, apoi o a treia, pe deasupra cărora trecem în trombă.

Fiecare din oazele acestea n-au pe ele decât o căsuţă. Un om iese din ea, atras de zgomotul aparatului nostru aerian. În afară de el, nu mai zăresc altul. Oare oazele acestea n-or avea decât un singur locuitor ?

Dar mi se pune o nouă problemă, şi mai de nedezlegat încă. De la prima oază, maşina noastră zburătoare domină un şir de stâlpi atât de regulat plantaţi încât mi-i închipui legaţi între ei printr-un fir metalic. Mi se pare că visez ! Telegraf — dacă nu chiar telefon — în plin deşert?

După ce am trecut de-a treia oază, o a patra, mult mai importantă, se iveşte în faţa noastră. Zăresc arbori, nu numai palmieri, ci de felurite esenţe, care par a fi karité, bombax, baobabi, salcâmi. Văd şi câmpuri cultivate, minunat cultivate chiar, pe care lucrează numeroşi negri. Apoi, la orizont, se înalţă nişte ziduri către care zburăm grăbiţi.

Spre cetatea aceasta necunoscută ne îndreptăm, căci iată că pasărea noastră feerică începe să coboare. Curând, ne aflăm deasupra ei. E un oraş de mărime mijlocie, dar cât de neobişnuit ! Îi disting clar străzile semicirculare şi concentrice, trasate după un plan riguros. Partea centrală e aproape pustie şi nu văd în ea, la ora aceasta a zilei, decât câţiva negri care se ascund în colibele lor imediat ce aud huruitul maşinilor zburătoare. La periferie, dimpotrivă, nu lipsesc locuitorii. Sunt albi, ne privesc, şi — Doamne iartă-mă ! — parcă ne arată pumnul. Mă întreb zadarnic ce le-am făcut.

Maşina care mă poartă coboară şi mai mult. Trecem pe deasupra unui râu îngust ; apoi, imediat, am impresia că

începem să cădem ca o piatră. În realitate, descriem o spirală care îmi dă senzaţii de greaţă. Mi se strânge stomacul. Oare am să ?...

Nu. Huruitul elicei s-a oprit şi maşina noastră a atins pământul. Ea alunecă pe sol câţiva metri, cu o viteză din ce în ce mai mică, se opreşte.

O mână îmi trage sacul de pe cap şi-l ia. Abia apuc să-mi înfăşor legăturile în jurul mâinilor, pe care le reaşez în poziţia de la început.

După ce mi se ia sacul, îmi simt eliberate membrele. Dar cel care mă dezleagă observă frauda.

— *Who is the damned dog's son that has made this knot ?* („Cine-i fiul de câine blestemat care a făcut nodul ăsta ?") întreabă un, glas beţiv.

Îşi poate închipui oricine că nici nu mă gândesc să-i răspund.

După mâini, îmi sunt dezlegate picioarele. Le mişc, cu oarecare plăcere.

— *Get up !* (drepţi !) comandă cu autoritate cineva pe care nu-l văd.

Nici nu vreau altceva, dar nu mi-e de loc uşor să mă supun. Membrele refuză să mă asculte, de când circulaţia sângelui mi-a fost oprită în ele. După câteva încercări nereuşite, izbutesc totuşi să mă ridic şi să arunc o primă privire în preajmă.

Priveliştea nu-i de loc veselă. În faţa mea se află un zid înalt, fără cea mai mică deschizătură, iar în direcţia opusă văd absolut acelaşi lucru. La stânga, idem. Perspectiva nu-i variată, asta e sigur ! Totuşi deasupra celui de-al treilea zid, care domneşte la stânga mea, zăresc un fel de turn şi un coş înalt. Să fie oare o uzină ? S-ar putea, căci totul mi se pare posibil, în afară de putinţa de a înţelege rostul pilonului interminabil care se înalţă, se înalţă, poate la o sută de metri deasupra turnului.

La dreapta, priveliştea e diferită, fără să fie mai plăcută. Număr două clădiri vaste şi, în faţa lor, o construcţie uriaşă, un

fel de fortăreaţă cu întărituri şi metereze.

Tovarăşii mei de captivitate sunt toţi aici, în afară de Tongané, din nefericire, şi în afară de Malik, care totuşi se afla printre noi la etapa de azi-dimineaţă. Ce au făcut cu ei ?

Fiindcă nu s-au putut bucura, ca mine, de o fereastră deschisă spre câmp, prietenii mei par foarte stânjeniţi la lumina zilei. Pesemne că nu văd mare lucru, căci clipesc mereu şi îşi freacă ochii cu putere.

Şi îşi freacă mereu ochii, până când o mână se pune pe umărul fiecăruia dintre noi. Suntem duşi, împinşi, năuci, fără să mai ştim pe ce lume suntem.

Ce vor cu noi, la urma urmei, şi unde naiba am putea să fim ?

Vai ! Peste un minut ne aflam la închisoare.

III. UN TIRAN

(Carnetul de note al lui Amédée Florence)

26 martie. — Iată-mă deci la închisoare. După ce am jucat rolul lui Mazepa, îl voi juca pe al lui Silvio Pellico[1].

După cum am notat pe fiţuicile acestea, am fost încarceraţi alaltăieri, puţin înainte de amiază. În ceea ce mă priveşte, m-au înşfăcat trei harapi care m-au silit, fără pic de blândeţe, să urc o scară, apoi să străbat un coridor întunecos, până într-o galerie lungă, în care dau celulele noastre. La ambele capete ale galeriei acesteia uşor de supravegheat sunt puse sentinele. N-aş prea crede că am putea evada pe acolo.

Sunt vârât într-o încăpere luminată printr-un geam dublat cu zăbrele de fier şi aflat la patru metri deasupra capului. Uşa e închisă cu un zăvor triplu. Rămân singur, cu gândurile mele care nu sunt de loc roze.

Celula e mare şi bine aerisită. În ea se află o masă cu cele

[1] Silvio Pellico (1789-1854) scriitor italian, patriot înflăcărat, autorul cărţii „Închisorile mele".

necesare pentru scris, un scaun, un pat care pare curat, şi câteva obiecte de toaletă. În tavan e fixat un bec electric, în definitiv, „aşternutul umed” al temniţei e destul de confortabil, şi aş socoti odaia aceasta de student destul de satisfăcătoare, dacă aş fi liber.

Mă aşez, aprind o ţigară şi aştept — ce ? evenimentele, cugetând totodată la plăcerile călătoriilor.

Peste două ore sunt smuls din meditaţiile mele de zgomotul uşii care se deschide. Zăvoarele scrâşnesc, broasca scârţâie, uşa se întredeschide şi-l zăresc... Fac prinsoare că nu ghiciţi. Îl zăresc pe Tchoumouki, cel dispărut din ziua când, pentru a treia oară, am auzit misteriosul huruit a cărui cauză acum o ştiu. Şi e destul de obraznic ! Mai îndrăzneşte să-mi apară în faţă, după ce s-a purtat aşa cu articolele mele !

Tchoumouki se aşteaptă, de altfel, la o întâlnire nu prea călduroasă. Înainte de a intra în celula mea, aruncă o privire înăuntru şi cercetează terenul prudent. Bine face.

— Ah ! iată-te, triplă puşlama ! spun eu, repezindu-mă spre el cu intenţia să-i dau lecţia meritată.

Dar mă lovesc de uşa pe care hoţomanul a închis-o cât ai clipi. La urma urmei, cu atât mai bine. Chiar dacă mi-ar fi oferit plăcerea de-ai lungi urechile, n-aş fi făcut decât să-mi complic şi mai mult situaţia, care şi aşa nu prea e plăcută.

Mi-o fi ghicit Tchoumouki gândurile paşnice ? S-ar putea crede asta, căci uşa se deschide un pic, pentru a doua oară, şi face loc ciufului său creţ, de pungaş. O, acum n-are decât să intre. Mi-am reluat locul... şi calmul. Deci, repet, dar fără nici o ameninţare în glas.

— Ah, iată-te, triplă puşlama ! Ce cauţi aici ?

— Eu este servitor, răspunde Tchoumouki, privind pe furiş. Şi deschide larg uşa.

În culoar, mai sunt doi negri, care aduc de-ale gurii. Tchoumouki pune mâncarea pe masă. La vederea ei, mi se umple gura de apă şi-mi dau seama că mor de foame. Asta nu-i

de mirare ; sunt nemâncat şi trebuie să fie cel puţin ora două după-amiază.

Lăsând încolo toate grijile, onorez masa, servită respectuos de Tchoumouki, căruia îi pun întrebări şi care nu se lasă de loc rugat să-mi răspundă la ele. După spusele lui, sunt oaspete — cu totul involuntar — al unui puternic rege, Majestatea Sa Harry Killer (mârşav nume, fie vorba între noi) şi am fost adus într-un oraş extraordinar, unde „e mult case mari" şi „mult lucru tubab", adică oraşul e plin cu invenţii europene. Nu mi-e greu să-l cred, după experienţa uimitoarelor maşini zburătoare, de care sunt încă buimăcit.

Îmi continui ancheta. Nu cumva sus-numitul rege l-a trimis pe el, pe Tchoumouki, în calea domnişoarei Mornas, cu intenţia ca ea să-l ia ca ghid, aşa cum iei, vrând-nevrând, cartea de joc „obligatorie" din mâna unui scamator ? Tchoumouki îmi spune că nu, şi că el s-a angajat fără nici un gând ascuns. Ba chiar susţine că angajarea lui mai e încă valabilă, şi că se consideră în serviciul domnişoarei Mornas şi a lui Saint-Bérain tot timpul cât aceştia vor rămâne în Africa. Îşi bate cumva joc de mine ? Îl privesc. Nu. Vorbeşte serios, ceea ce, de altfel, e mult mai comic.

El pretinde că a fost îndemnat de Moriliré şi că acesta era într-adevăr în solda monarhului ai cărui prizonieri suntem. Moriliré nu numai că l-a acoperit cu aur, dar i-ar fi şi descris, se pare, în cele mai ditirambice cuvinte, puterea şi măriminia lui Harry Killer pe care, altminteri, Tchoumouki nu l-a văzut niciodată, şi i-ar fi promis o viaţă bogată şi uşoară. Iată motivele pentru care Tchoumouki ar fi trecut la inamic.

Când îl întreb dacă ştie ce a devenit fostul său camarad Tongané, figura lui josnică ia o expresie feroce, şi, trecându-şi palma peste gâtlej, Tchoumouki face :

— Hârşt!

Presupunerile mele erau, deci, exacte. Bietul Tongané e într-adevăr mort.

— Tchoumouki îşi continuă mărturisirile. Huruitul auzit în ziua dispariţiei lui era făcut de o maşină zburătoare care îl aducea pe locotenentul Lacour, sau mai degrabă pe căpitanul Edwards Rufus, ai cărui oameni veniseră pe jos în întâmpinarea noastră, sub comanda celor doi subofiţeri, jefuind, ca să se distreze, satele întâlnite în cale. Patinele maşinii zburătoare săpaseră în savană, la aterizaj, urmele observate a doua zi, pe când mă plimbam cu Tongané. Aşa se explică aspectul zdrenţăros al soldaţilor şi eleganţa impecabilă o ofiţerului, aşa se explică groaza negrului rănit de un glonte explozibil când îl recunoscuse pe unul dintre jefuitorii satului său, şi nepăsarea lui faţă de falsul locotenent, pe care nu-l mai văzuse până atunci. Cât despre Tchoumouki, el a fost adus de aceeaşi maşină la locul ei de baştină, adică aici...

Tchoumouki rosteşte un nume pe care îl stâlceşte cumplit. După multă caznă, pricep, în sfârşit, că are intenţia să spună „Blackland", cuvânt englez, compus, care, în traducere literală, înseamnă Ţara Neagră. Numele mi se pare admisibil. Ne-am afla, deci, în Blackland, oraş minunat, după spusele lui Tchoumouki, deşi cu totul necunoscut de cei mai pricepuţi geografi.

Pe când negrul îmi dă informaţiile acestea, eu meditez. Dacă a trădat din interes, de ce nu l-ar îndemna interesul să-şi trădeze şi noii stăpâni ? Şi-i fac imediat propuneri în acest sens, vorbindu-i despre o mare sumă de bani, suficientă să-şi petreacă întreaga viaţă într-o plăcută trândăvie. Puşlamaua pare că găseşte propunerea cât se poate de firească, dar clatină din cap ca unul care nu vede cum ar putea câştiga lozul cel mare.

— Nu poate plecat, spuse el. Aici, mult soldat, mult „lucru tubab", mult zid mare.

Şi adaugă că în jurul oraşului se întinde pustiul, peste care ne-ar fi imposibil să trecem. Aşa e, pe cât mi-am putut da seama în timpul traversării aeriene. Suntem oare condamnaţi să rămânem aici până la sfârşitul zilelor noastre ?

După ce termin masa, Tchoumouki se retrage, iar eu îmi petrec restul zilei în singurătate.

Seara, el îmi serveşte cina (gătită în general destul de bine), apoi, când ceasul meu arată nouă ore şi câteva minute, becul electric se stinge brusc. Mă culc, dibuindu-mi aşternutul.

După o noapte excelentă, aşa cum am mai spus, mă scol, în ziua de 25 martie, şi redactez notele cu data aceasta, în care sunt povestite peripeţiile răpirii şi călătoriei noastre aeriene. Ziua se scurge liniştită. Nu văd pe nimeni, în afară de Tchoumouki care îmi serveşte regulat masa. Seara, învăţat de experienţă, mă culc mai devreme. Am de ce să mă felicit. La aceeaşi oră ca şi în ajun, lumina electrică se stinge. Vădit lucru, aşa e regula aici.

A doua noapte excelentă, şi iată-mă din nou, în dimineaţa aceasta, 26 martie, proaspăt şi voios, dar vai ! tot prizonier. E o situaţie absurdă căci, în definitiv, ce vor cu noi ? Când am să pot vedea măcar un om care să poată fi întrebat ?

Aceeaşi zi, seara. — Dorinţele mi-au fost împlinite. L-am văzut pe Majestatea Sa Harry Killer şi situaţia noastră a suferit schimbări importante după întrevederea aceasta, în urma căreia sunt încă emoţionat şi tremur tot.

Să fi fost cam trei după-masă, când uşa s-a deschis. De data aceasta în dosul ei nu se mai afla Tchoumouki, ci o altă veche cunoştinţă de-a noastră, Moriliré, ca să-i spun pe nume. Moriliré e însoţit de vreo douăzeci de negri pe care s-ar părea că îi comandă. În mijlocul lor îmi zăresc prietenii, cu miss Buxton-Mornas printre ei, dar fără Saint-Bérain, care încă nu se poate mişca, după câte îmi spune tânăra lui mătuşă. Mă alătur lor, gândind că ne-a sosit ceasul de pe urmă şi că vom fi aduşi la locul de execuţie.

Dar nu se întâmplă aşa. Suntem conduşi printr-o serie de coridoare, şi ajungem, în sfârşit, într-o vastă încăpere, în care noi intrăm pe când escorta rămâne în prag.

Încăperea e mobilată numai cu un jilţ din fibre de palmier

şi cu o masă pe care se află un pahar şi o sticlă golită pe jumătate şi emanând un miros de alcool. Jilţul se afla în dosul mesei, iar pe el stă un bărbat. Ochii ni se îndreaptă spre bărbatul acesta. Şi merită s-o facă .

Majestatea Sa Harry Killer trebuie că are vreo patruzeci, patruzeci şi cinci de ani, deşi, după anumite semne, ar părea mai în vârstă. Pe cât ne putem da seama, e înalt, şi umerii lui puternici, palmele lui mari, braţele groase şi muşchiuloase arată o forţă puţin obişnuită, ca să nu zic herculeană.

Dar mai ales capul lui îmi reţine atenţia. Faţa îi e spânatecă, trăsăturile ei arată un caracter complex, dur şi josnic totodată. Un păr neîngrijit şi cărunt i-o încununează, ca o adevărată coamă care pare certată de-o veşnicie cu pieptenul. Fruntea lui pleşuvă îi e înaltă şi arată inteligenţă, dar fălcile puternice, bărbia grea şi pătrată dovedesc înclinarea spre patimi grosolane şi violente. Obrajii foarte bronzaţi, cu pometţii ieşiţi în afară, sunt pe alocuri scobiţi, apoi atârnă moi, şi sunt presăraţi cu o sumedenie de coşuri care parcă sângerează de roşii ce sunt. Gura îi e cărnoasă, buza de jos îi atârnă puţin, descoperindu-i nişte dinţi tari şi sănătoşi, dar galbeni şi neîngrijiţi. Ochii, adânc înfundaţi în orbitele acoperite de sprâncene stufoase, au o strălucire neobişnuită, ba chiar, uneori, imposibil de privit.

Personajul, nici vorbă, nu-i de loc un om obişnuit. Cu siguranţă că are toate poftele, toate viciile, toate îndrăznelile. Hidos, e drept, dar demn de temut.

Majestatea Sa e îmbrăcat într-un fel de costum de vânătoare, din pânză gri, cu pantaloni scurţi, jambiere şi tunică, toate murdare şi pline de pete. Pe masă, şi-a pus pălăria largă, de fetru ; lângă pălărie i se odihneşte mâna dreaptă prinsă de-un tremur neîntrerupt.

Cu coada ochiului, doctorul Châtonnay îmi arată mâna aceasta tremurătoare. Înţeleg ce vrea să-mi spună : avem în faţă un alcoolic, dacă nu chiar un beţiv înrăit.

Individul ne priveşte multă vreme în tăcere. Ochii îi trec de la unul la altul şi ne cercetează pe rând. Aşteptăm răbdători să-i vină chef să ne vorbească.

— Sunteţi şase, după cât mi s-a spus — rosteşte el în sfârşit, vorbind franţuzeşte, cu un puternic accent englezesc şi cu o voce gravă dar răguşită. Nu văd aici decât cinci. De ce ?

— Unul din noi e bolnav de pe urma suferinţelor pe care l-au silit să le îndure oamenii dumneavoastră — răspunde domnul Barsac.

O nouă clipă de tăcere, apoi interlocutorul nostru îşi umflă pieptul şi întreabă brusc :

— Ce căutaţi la mine ?

Întrebarea e atât de neaşteptată încât ne vine să râdem, cu toată gravitatea situaţiei. Nu zău ! Parcă ar fi vina noastră că ne aflăm la el !

Majestatea Sa continuă, cu o expresie ameninţătoare :

— Cu siguranţă că aţi venit să spionaţi !

— Vă rog, domnule... — începu domnul Barsac.

Dar celălalt îl întrerupe. Prins de-o furie subită, loveşte cu pumnul în masă şi spune cu glas tunător :

— Mi se spune Stăpân.

Şi-atunci, domnul Barsac devine superb. Orator oricând şi oriunde, el îşi îndreptă spinarea, îşi pune mâna stângă pe inimă, şi, măturând spaţiul cu un gest larg al mâinii drepte, declară măreţ :

— Din anul o mie şapte sute optzeci şi nouă, francezii nu mai au stăpân, domnule !

Sunt de acord că oriunde altundeva, cuvintele cam „pompiereşti" ale domnului Barsac ar stârni râsul ; dar în situaţia noastră, în faţa fiarei acesteia, cuvintele lui au multă nobleţe, vă jur. Ele înseamnă că noi nu vom accepta niciodată să ne umilim înaintea acestui aventurier alcoolic. Îl aprobăm toţi pe domnul Barsac, până şi domnul Poncin care exclamă, în culmea entuziasmului :

— A-i lua omului independenţa, înseamnă a-i răpi libertatea !

Bietul domn Poncin ! Totuşi, intenţia lui e bună.

La auzul frazei acesteia absolut indiscutabilă, Harry Killer ridică din umeri, apoi reîncepe să ne examineze pe rând, ca şi cum nu ne-ar mai fi văzut până acum. Ochii lui trec de la unul la altul, cu o repeziciune extraordinară. Şi se opresc în sfârşit la domnul Barsac, străpungându-l cu privirea lor cea mai cumplită. Domnul Barsac nu se clinteşte. Felicitările mele. Copilul acesta al Midi-ului nu e înzestrat numai cu limbuţie. Are şi curaj, şi demnitate. Şeful misiunii creşte cu paşi de gigant în stima mea.

Harry Killer izbuteşte să se stăpânească, ceea ce trebuie că nu i se întâmplă prea des, şi întreabă brusc, cu un calm la fel de neaşteptat ca şi mânia lui de mai adineauri.

— Englezeşte vorbiţi ?

— Da — răspunde domnul Barsac.

— Şi ceilalţi ?

— Şi ei.

— Bine — aprobă Harry Killer, care cu acelaşi glas de beţivan repetă în englezeşte :

— Ce căutaţi la mine ? Răspunsul e uşor de dat.

— Noi trebuie să vă punem întrebarea aceasta — spuse domnul Barsac — şi să vă mai întrebăm cu ce drept ne reţineţi aici cu forţa ?

— Cu dreptul pe care mi-l iau — i-o reteză Harry Killer, revenit dintr-un salt la culmea violenţei. Cât voi trăi, nimeni n-o să se apropie de imperiul meu.

Imperiul lui ? Nu înţeleg.

Harry Killer s-a ridicat în picioare. Adresându-i-se mai ales domnului Barsac, a cărui atitudine continuă să fie foarte curajoasă, el vorbeşte furios, lovind în masă cu pumnul său enorm :

— Da, da, ştiu că compatrioţii voştri se află la Tombouctou şi că înaintează neîncetat în josul Nigerului. Dar să se oprească

odată, că de nu !... Şi iată că acum îndrăznesc să trimită spioni pe uscat, până la fluviul... Am să-i fac praf pe spionii voştri, aşa cum fac praf paharul ăsta...

Şi, legându-şi gestul de cuvânt, Harry Killer sparge într-adevăr paharul, care se împrăştie pe jos în mii de fărâme.

— Un pahar ! zbiară el apoi, întorcându-se spre uşă. Prins de-o furie de necrezut, literalmente turbat, căci un fir de spumă i s-a ivit la colţurile gurii crispate, îţi face rău să-l priveşti în momentul acesta. Falca de jos scoasă în afară îi dă un aer de bestie, faţa i-a devenit cărămizie, ochii îi sunt injectaţi de sânge.

Un om din Garda Neagră se grăbeşte să-i îndeplinească porunca. Fără să se uite la el, turbatul, rezemându-se de masa pe care mâinile lui o frământă într-una, se apleacă din nou spre netulburatul domn Barsac, şi-i strigă, ochi în ochi:

— Nu v-am prevenit oare ?... Povestea cu dung-kono, inventată la porunca mea, v-a dat un prim avertisment. Eu vi l-am pus în cale pe ghicitor, deci e vina voastră că prezicerile i s-au împlinit. Eu v-am făcut rost de călăuză, de sclavul meu Moriliré, care, la Sikasso, a încercat pentru ultima oară să vă oprească. Dar totul a fost zadarnic. Degeaba v-am luat escorta, degeaba v-am înfometat, voi v-aţi încăpăţânat să mergeţi spre Niger... Ei bine, aţi ajuns la Niger, ba chiar l-aţi trecut, şi ştiţi tot ce voiaţi să ştiţi... Şi ce-aţi făcut cu asta ?... Cum o să faceţi ca să le povestiţi tot ce-aţi văzut celor ce vă plătesc ?

Pradă unei agitaţii nestăpânite, Harry Killer se plimbă acum cu paşi mari. Pentru mine nu mai încape îndoială: e nebun. Deodată, se opreşte, cu mintea fulgerată de o idee subită.

— De fapt — îl întreabă el cu un glas surprinzător pe domnul Barsac — adevărata voastră ţintă nu era Saye ?

— Ba da, răspunde domnul Barsac.

— În acest caz, de ce aţi luat cu totul altă direcţie ? Ce căutaţi la Kubo?

Harry Killer îşi însoţeşte ultimele cuvinte cu o privire

străpungătoare, pe când noi ne uităm unul la altul, stânjeniţi. Întrebarea ne încurcă, într-adevăr, căci ne-am înţeles să nu rostim numele domnişoarei Buxton. Din fericire, domnul Barsac găseşte un răspuns potrivit:

— Părăsiţi de escortă, ne îndreptam spre Tombouctou — spune el.

— De ce nu spre Sikasso ? Era mult mai aproape.

— Am socotit că ar fi mai bine să mergem la Tombouctou.

— Hm ! face Harry Killer, cu un aer nehotărât. Apoi, după o clipă, continuă : Deci nu aveaţi intenţia să mergeţi spre est, până la Niger ?

— Nu — afirmă domnul Barsac.

— Dacă aş fi putut ghici asta — ne spune Harry Killer — n-aţi fi fost astăzi aici.

Frumoasă farsă !... Ca şi cum s-ar fi ostenit să ne întrebe !...

Profit de noua tăcere care urmează după afirmaţia absurdă a lui Harry Killer, ca să iau cuvântul la rândul meu. Eu, unul, sunt un om cât se poate de logic. Tot ce nu-i logic mă supără ; îmi face impresia unui dulap în care lucrurile sunt puse de-a valma. Iar în toată povestea aceasta există ceva care mă sâcâie. Intervin deci, şi spun extrem de politicos :

— Scuzaţi-mă, stimate domn, dar aş fi curios să ştiu de ce v-aţi dat osteneala să ne aduceţi aici, în loc să ne ucideţi pur şi simplu. Căpitanului dumneavoastră Edward Rufus şi oamenilor săi le-ar fi fost uşor să o facă, fiindcă noi nu bănuiam nimic, şi ar fi fost cea mai bună cale să vă descotorosiţi de noi.

Harry Killer şi-a încruntat sprâncenele şi mă priveşte cu dispreţ. Cine e pigmeul care cutează să-i vorbească ? Totuşi, binevoieşte să-mi răspundă :

— Ca să evit ancheta autorităţilor franceze, pe care uciderea unei misiuni ar fi provocat-o neapărat.

În parte, sunt satisfăcut. Dar nu de tot. Şi spun :

— Mi se pare că şi dispariţia noastră va avea acelaşi

rezultat.

— Fireşte — recunoaşte Harry Killer, care, pentru moment, dă dovadă de multă logică. De aceea aş fi preferat să vă văd renunțând la călătoria asta. Numai încăpățânarea voastră m-a silit să vă aduc aici.

Adversarul îmi întinde o mână de ajutor. Trebuie să mă grăbesc s-o apuc.

— Totul se mai poate aranja — spun eu. Acum, când ştiţi că n-avem de loc intenţia să mergem până la Niger, n-aveţi decât să ne duceţi înapoi de unde ne-aţi luat, şi cu asta, basta...

— Ca să mergeţi apoi să povestiţi peste tot ce aţi aflat ? Ca să daţi la iveală existenţa acestui oraş, necunoscut de nimeni pe lume ? mă întrerupe violent Harry Killer. Nu, acum e prea târziu. Cine intră în Blackland, nu mai iese niciodată din el.

N-are decât să zbiere cât o vrea. Încep să mă obişnuiesc cu furiile lui. Deci nu mă tulbur de loc, şi stărui :

— Atunci, ancheta va avea loc ?

— Probabil — răspunde Harry Killer, al cărui ac barometric a şi revenit la frumos-fix ; dar poziţia mea va fi mai bună. Dacă voi fi descoperit, şi dacă va trebui în sfârşit să lupt, voi avea măcar ceva care mi-ar lipsi dacă aţi fi morţi.

— Ce anume ?

— Ostatici.

E tare suveranul acesta atotputernic. Are perfectă dreptate. Dar şi eu am avut dreptate să-i iau interviul, căci din răspunsurile lui reiese că n-are de gând să ne trimită pe lumea cealaltă. Şi asta e totdeauna plăcut de aflat.

Harry Killer şi-a reluat locul, în dosul mesei, pe jilţ. E un individ care te zăpăceşte. Iată-l acum, perfect calm şi stăpân pe sine.

— Să precizăm situaţia, spune el cu un ton glacial, care pentru noi e o noutate. Vă aflaţi la Blackland, şi nici unul dintre voi n-o să mai iasă de aici. Cât despre traiul vostru, o să fie după cum vi-l veţi face voi înşivă. Eu n-am de dat socoteală nimănui.

Pot să vă ţin mai departe la închisoare, sau să vă ucid, dacă am chef, după cum pot să vă las libertatea de care mă bucur eu însumi în limitele imperiului meu.

Iar „imperiu" ! Să mori de râs, nu alta !...

— Asta depinde de voi — continuă Harry Killer, adresându-se mai ales domnului Barsac, pe care fără îndoială că îl socoteşte şeful nostru. Pentru mine, o să fiţi sau ostateci sau...

Harry Killer face o pauză. Domnul Barsac îl priveşte cu o uimire pe care i-o înţeleg. Ce am mai putea fi ?

— Sau colaboratori — încheie Harry Killer, rece.

A spune că propunerea lui Harry Killer ne miră, ar fi prea puţin. Suntem cu adevărat „încremeniţi". Totuşi, el continuă, cu aceeaşi răceală :

— Să nu vă închipuiţi că mă înşel în privinţa înaintării progresive a trupelor franceze. Dacă, până una alta, existenţa mea e încă ignorată, într-o bună zi va fi neapărat cunoscută, în ziua aceea, va trebui sau să mă bat, sau să negociez. Să nu credeţi că mă tem de luptă. Sunt în stare să mă apăr. Dar războiul nu e unica soluţie posibilă. Colonizarea buclei Nigerului va fi suficientă ca să dea, ani de-a rândul, destulă bătaie de cap Franţei. Ce interes ar avea ea să încerce riscul unei înfrângeri doar ca să înainteze, în ciuda voinţei mele, spre est, peste un ocean de nisip pe care eu sunt pe cale de a-l transforma în câmpii fertile ? Nişte negocieri bine conduse s-ar, putea deci încheia printr-o alianţă...

Tare încrezut mai e tipul ! Respiră orgoliu prin toţi porii ! Nu zău, cine şi-ar putea închipui Republica Franceză aliindu-se cu un asemenea despoţel bubos ?

— Cu dumneavoastră ! exclamă uimit domnul Barsac, exprimând gândul tuturor.

Atât e de-ajuns ca să dezlănţuie furtuna. De fapt, calmul dura cam de mult. Începuse să devină monoton.

— Poate că nu mă găsiţi demn de un asemenea lucru ! zbiară Harry Killer, cu ochii scăpărând de furie, lovind din nou

masa care n-are nici o vină. Sau trageţi cumva nădejde să-mi scăpaţi ?... Încă nu-mi cunoaşteţi puterea... Apoi se ridică, şi încheie cu un glas în care bubuie mânia : O s-o cunoaşteţi curând !

La chemarea lui, câţiva oameni din Gărzile Negre au intrat. Suntem înhăţaţi, împinşi. Urcăm scări nesfârşite, apoi suntem siliţi să străbatem în pas alergător o terasă vastă, după care vin alte scări. Ieşim în sfârşit pe platforma unui turn, unde Harry Killer ne ajunge curând din urmă.

Omul acesta e schimbător ca valurile mării. Cu el nu există jumătăţi de măsură. Trece brusc de la o furie nebună la un calm glacial, şi invers. Pentru moment, n-a mai păstrat nici urmă din ultima lui furie.

— Vă aflaţi la patruzeci de metri înălţime, ne spune el cu tonul unui ghid care explică o privelişte. Orizontul e, deci, cam la douăzeci şi trei de kilometri de aici. Puteţi constata, totuşi, că, oricât de departe vi s-ar duce privirea, pustiul care ne înconjoară a făcut loc unei câmpii fertile. Imperiul pe care îl conduc ar avea, deci, minimum peste o mie şase sute de kilometri pătraţi. În realitate, are trei mii. Aceasta e opera înfăptuită în zece ani.

Harry Killer se întrerupe o clipă. Când s-a bucurat îndeajuns în orgoliul său, la urma urmelor îndreptăţit de data aceasta, continuă :

— Dacă cineva ar încerca să pătrundă sau să iasă din întinderea aceasta de trei mii de kilometri pătraţi, aş fi imediat anunţat printr-un triplu şir de posturi instalate în plin pustiu şi legate prin telefon de palatul meu...

Iată deci explicaţia oazelor şi a stâlpilor telegrafici pe care i-am văzut alaltăieri dimineaţa. Dar să-l ascultăm pe Harry Killer, care, arătându-ne un foişor de sticlă, asemănător cu al unui far, deşi cu mult mai mare, înălţat în mijlocul platformei, continuă pe acelaşi ton :

— Chiar de n-ar fi aşa, şi tot n-ar putea nimeni să treacă,

fără voia mea, peste zona de protecţie, lată de-un kilometru şi situată la cinci kilometri de zidurile Blackland-ului, pe care razele unor puternice proiectoare o străbat în timpul nopţii. Datorită dispoziţiei sale optice, instrumentul acesta, care a primit numele de cycloscop, redă pe verticală fâşia circulară de teren ale cărei puncte, mărite enorm, paznicul, aflat în centrul aparatului, le are continuu sub ochi, din toate părţile. Intraţi în cycloscop, vă dau voie, şi priviţi cu ochii voştri.

Curiozitatea fiindu-ne puternic stârnită, profităm de îngăduinţa lui Harry Killer şi pătrundem în foişor printr-o uşă formată dintr-o lentilă uriaşă prinsă în balamale. De cum ne aflăm închişi înăuntru, lumea exterioară îşi schimbă înfăţişarea în ochii noştri. Oriîncotro ne-am îndrepta privirile, zărim la început numai un zid vertical, împărţit printr-o reţea de dungi negre în nenumărate pătrăţele distincte. Zidul acesta, a cărui bază e despărţită de noi printr-o prăpastie de bezne, şi al cărui creştet ni se pare că ajunge până la o înălţime uluitoare, pare făcut dintr-un fel de lumină lăptoasă. Totuşi, constatăm imediat că zidul nu are o culoare uniformă şi că, dimpotrivă, culoarea lui e rezultanta unei infinităţi de pete în tonalităţi diferite şi cu forme destul de nesigure. O clipă de atenţie ne arată că petele acestea sunt, unele — arbori, altele — ogoare sau drumuri, altele — oameni care lucrează pământul, totul mărit îndeajuns ca să poată fi uşor recunoscut.

— Îi vedeţi pe negrii de colo ? ne spune Harry Killer arătându-ne două pete separate printr-un mare interval. Să presupunem că le dă prin gând să fugă. N-ar dura prea mult.

Vorbind astfel, a ridicat un transmiţător telefonic.

— Cercul o sută unsprezece. Raza o mie cinci sute douăzeci şi opt, spune el. Apoi, luând un alt transmițător, adaugă : Cercul patrusprezece. Raza şase mii patru sute doi. În sfârșit, întorcându-se spre noi, ne sfătuieşte : Uitaţi-vă bine.

După câteva clipe de aşteptare, în timpul cărora nu se petrece nimic deosebit, una din pete e acoperită pe neaşteptate

de-un nor de fum. Când fumul s-a împrăştiat, pata a dispărut.

— Ce s-a întâmplat cu omul care lucra acolo ? întreabă domnişoara Mornas, gâtuită de emoţie.

— E mort — răspunde rece Harry Killer.

— Mort!... exclamăm noi. L-aţi ucis fără nici un motiv pe nefericitul acela !...

— Linişitţi-vă, nu-i decât un negru — ne explică Harry Killer cu o simplitate desăvârşită. Marfă lipsită de valoare. Când nu mai e, tot se găseşte din belşug. Ăsta a fost nimicit de o torpilă aeriană. Un fel de rachetă, care bate la douăzeci şi cinci de kilometri, şi a cărei rapiditate şi precizie aţi putut s-o apreciaţi.

Pe când îi ascultăm explicaţiile, pe cât ne îngăduie tulburarea pricinuită de-o cruzime atât de mârşavă, ceva a intrat în câmpul nostru vizual, s-a ridicat repede de-a lungul zidului lăptos, iar a doua pată a dispărut şi ea.

— Şi omul acesta ? întreabă domnişoara Mornas, abia respirând. E mort şi el ?

— Nu, răspunde Harry Killer, ăsta e viu. O să-l vedeţi într-o clipă.

Harry Killer iese, înconjurat de garda care ne împinge afară. Iată-ne din nou pe platforma turnului. Privim în jurul nostru şi, la oarecare distanţă, vedem gonind cu viteza unui meteor un aparat asemănător cu cele ce ne-au transportat aici. Şi desluşim un obiect care se balansează atârnat sub partea lui dinspre sol.

— Iată planorul, spune Harry Killer, care ne face să aflăm astfel numele maşinii zburătoare. În mai puţin de un minut veţi şti dacă e posibil să intri sau să ieşi de-aici fără voia mea.

Într-adevăr, planorul se apropie rapid. Creşte, văzând cu ochii. Şi, deodată, ne înfiorăm : obiectul care se balansează sub el e un negru, pe care un fel de cleşte gigantic îl ţine de mijlocul trupului.

Planorul se apropie şi mai mult... Trece pe deasupra

turnului... Grozăvie ! Cleştele s-a deschis, şi nefericitul negru s-a strivit căzând la picioarele noastre. Din capul făcut ţăndări, creierul i-a ţâşnit în toate părţile.

Suntem stropiţi de sânge.

Un strigăt de indignare se înalţă din piepturile noastre. Dar domnişoara Mornas nu se mulţumeşte numai să strige, ci şi acţionează. Cu ochii scânteietori, palidă, cu buzele vinete, ea îşi îmbrânceşte paznicii surprinşi şi se năpusteşte spre Harry Killer.

— Laşule !... Ucigaş ticălos!... îi strigă ea în obraz, încercând să strângă cu mânuțele ei mici gâtul banditului.

Acesta se desface uşor din strânsoare, iar noi tremurăm pentru soarta curajoasei noastre prietene. Vai ! N-am putea s-o ajutăm cu nimic ! Paznicii ne-au şi înşfăcat şi acum suntem pe jumătate trântiţi la pământ.

Din fericire, se pare că tiranul nu are, pentru moment cel puţin, intenţia s-o pedepsească pe curajoasa noastră prietenă, trasă acum înapoi de doi dintre oamenii lui. Dacă pe gură i s-a ivit o strâmbătură feroce, în schimb ceva ca o expresie de plăcere i-a trecut prin ochii aţintiţi asupra tinerei fete care încă mai tremură toată.

— Ia te uită ! face el cu un ton destul de binevoitor, are temperament, cârlana. Apoi, împingând cu piciorul rămăşiţele nefericitului negru, adăugă : De !... Nu trebuie să te tulbure atâta lucru, micuţo.

Harry Killer coboară, noi suntem împinşi după el şi readuşi în aceeaşi încăpere, bogat mobilată cu o masă şi un singur jilţ, pe care o voi numi de acum înainte, pentru acest motiv, sala Tronului. Harry Killer ia loc pe sus-numitul tron şi ne priveşte.

Când spun că ne priveşte !... într-adevăr, el nu-i dă atenţie decât domnişoarei Mornas. Îşi ţine aţintiţi asupra ei ochii înfricoşători, în care se aprinde încetul cu încetul o licărire de răutate.

— Acum îmi cunoaşteţi puterea — spune el în sfârşit, şi v-

am dovedit că ofertele mele nu sunt de lepădat. Le reînnoiesc, pentru ultima oară. Mi s-a spus că printre voi se află un deputat, un medic, un ziarist şi doi dobitoci...

Când e vorba de domnul Poncin, mai treacă, meargă ! Dar cu bietul Saint-Bérain, ce nedreptate !

— Deputatul va negocia, dacă va fi cazul, cu Franţa ; pentru medic, voi construi un spital; ziaristul va intra la ,,*Blackland's Thunder*", iar pe ceilalţi doi o să văd cum îi voi folosi. Rămâne mititica. Ea îmi place... O iau de nevastă.

Vă închipuiţi că am picat din nori auzind concluzia aceasta neaşteptată. Dar când ai în faţă un nebun !...

— Nimic din toate acestea nu se vor realiza, spune cu fermitate domnul Barsac. Ticăloşiile la care am fost martori nu ne-au clintit hotărârea. Dimpotrivă, vom îndura silnicia, cât va trebui, dar niciodată, orice s-ar întâmpla, nu vom fi decât prizonierii sau victimele dumitale. Cât despre domnişoara Mornas...

— Aha, Mornas o cheamă pe viitoarea mea soţie, îl întrerupse Harry Killer.

— Mornas sau oricum altfel m-aş numi — strigă prietena noastră ajunsă în culmea mâniei — află că te consider o fiară, o făptură abjectă şi respingătoare, şi că socotesc propunerea pe care mi-ai făcut-o drept cea mai josnică insultă, cea mai ruşinoasă, cea mai...

Domnişoara Mornas nu mai poate vorbi de indignare şi izbucneşte în hohote de plâns. Cât despre Harry Killer, el se mulţumeşte să râdă. Bate vântul îndurării, nici vorbă...

— Bun, bun... face el. Nimic nu ne grăbeşte. Vă dau tuturor o lună de gândire.

Dar barometrul a coborât deodată ; ajuns la sfârşitul timpului frumos, Harry Killer se ridică şi, adresându-se paznicilor, le spune cu glas tunător :

— Să fie duşi de-aici !

Domnul Barsac se împotriveşte o clipă şi-i strigă lui Harry

Killer :

— Şi peste o lună ce-o să faci cu noi ?

Vântul s-a şi întors. Tiranul nu se mai ocupă de noi. Mâna lui tremurătoare duce spre gură o duşcă de alcool pe care tocmai a turnat-o în pahar. La întrebarea lui Barsac, el îşi ia paharul de pe buze, apoi, fără să arate pic de mânie, spune pe un ton nehotărât, ridicând ochii spre tavan :

— Nu prea ştiu… Poate că o să pun să vă spânzure…

IV. DE LA 26 MARTIE LA 8 APRILIE

După cum spunea Amédée Florence în notele sale, cei şase prizonieri ieşiră extrem de tulburaţi de la întrevederea cu Harry Killer. Moartea celor doi negri nefericiţi, şi mai ales înfricoşătorul sfârşit al celui de-al doilea dintre ei, îi emoţionase profund. Puteau deci să existe fiinţe atât de crude încât să pricinuiască asemenea suferinţe, fără motiv, din capriciu, numai ca să-şi dovedească puterea dezgustătoare ?

O surpriză, altminteri plăcută, îi aştepta la ieşirea de la întrevederea aceasta agitată. Fără doar şi poate, Harry Killer, care tocmai le acordase un răgaz de-o lună ca să se hotărască, vroia să încerce să-i câştige, purtându-se bine cu ei. Oricum, uşile celulelor respective nu mai erau zăvorâte ca până atunci şi, din clipa aceea, prizonierii putură să circule liber în galeria care deveni încăpere comună şi unde li se dădu voie să stea împreună cât vroiau.

La unul din capetele galeriei acesteia începea o scară care dădea, la etajul imediat superior, pe acoperişul întăriturii colţului Palatului în care se aflau situate celulele lor. Plăcerea de-a se plimba pe platforma aceasta le fu de asemenea lăsată. Dacă, în orele când soarele dogorea, ei nu puteau profita de avantajul acesta, în schimb se bucurară din plin de plăcerea de a-şi petrece în aer liber serile, prelungite cât aveau chef, fără ca nimeni să le facă nici cea mai mică observaţie.

În asemenea condiţii, viaţa nu le era, în definitiv, prea grea şi prizonierii se simţeau atât de fericiţi pe cât le îngăduia răpirea libertăţii şi neliniştea îndreptăţită cu care priveau viitorul. Ansamblul celulelor, al galeriei şi al terasei constituia un adevărat apartament separat, unde nimic nu amintea de închisoare, în afară de uşa încuiată la celălalt capăt al galeriei aflat în faţa scării al cărei acces le era permis. În dosul uşii acesteia se aflau paznicii. Vocile şi zăngănitul armelor le aminteau mereu prizonierilor că se aflau în faţa unui prag de netrecut.

Serviciul le era asigurat de Tchoumouki, care dădea dovadă de mare zel. De altfel, prizonierii nu-l vedeau decât în timpul serviciului. În afara orelor destinate curăţeniei celulelor şi servitului meselor, el nu se afla niciodată acolo, şi prizonierii nu erau nevoiţi să îndure prezenţa puşlamalei căreia îi datorau nenorocirile lor prezente.

În timpul zilei, ei îşi făceau vizite unii altora sau se plimbau prin galerie, iar la apusul soarelui se urcau pe platforma unde, uneori, Tchoumouki le servea cina.

Bastionul, de formă pătrată, în care se aflau încarceraţi, ocupa colţul apusean al Palatului şi domina din două părţi marea terasă, de care îi despărţea şirul de curţi interioare, străbătute când fuseseră la turnul central să vadă cycloscopul. Dintre celelalte două faţade, una se înălţa spre Esplanada instalată între Palat şi Uzină, şi era mărginită de un zid imens, spre *Red River*, iar cealaltă prelungea zidul acesta din urmă şi dădea direct în râu, de la o înălţime de vreo treizeci de metri.

Orice evadare era socotită deci imposibilă. Fără să mai vorbim de greutatea de a scăpa de supravegherea a cărei eficacitate Harry Killer le-o demonstrase cu atâta cruzime, ar fi fost cu neputinţă să te gândeşti să ieşi măcar din Palat. Să treci din bastion pe terasa unde mişunau necontenit Consilierii, *Merry Fellows*, de serviciu şi negrii din grupul de servitori sau din Garda Neagră n-ar fi folosit la nimic, admiţând chiar că turul

acesta de forţă s-ar fi putut realiza.

Şi nici n-ai fi câştigat mai mult, scăpând pe Esplanada împrejmuită din toate părţile de ziduri de netrecut. Doar *Red River* ar fi putut oferi o ieşire, dar prizonierii nu aveau nici luntre şi nici măcar vreun mijloc pentru a coborî cei treizeci de metri în verticală, care îi separau de râu.

De la înălţimea platformei, ei puteau urmări cu privirea cursul râului care, la deal şi la vale, dispărea între două şiruri de copaci a căror mărime începea să devină respectabilă, deşi fuseseră plantaţi abia de zece ani. Cu excepţia Grădinii Publice, mascată de restul Palatului, oraşul Blackland li se desfăşura şi el în faţa ochilor. Prizonierii vedeau acolo cele trei sectoare despărţite de ziduri înalte, străzile semicirculare şi concentrice, cartierele de vest şi de est, cu populaţia lor albă destul de rară, şi centrul unde, în zori, mişuna o mare mulţime de negri, înainte de a se împrăştia pe câmpurile din preajmă.

Privirile lor pătrundeau de asemenea, în parte, şi în Uzină, dar ceea ce zăreau acolo nu le dădea decât puţine lămuriri despre acest al doilea oraş cuprins în primul, cu care părea că n-are nici o legătură. La ce erau întrebuinţate feluritele clădiri dominate de un coş din care nu ieşea niciodată fir de fum, şi de un turn identic cu al Palatului, dar deasupra căruia se înalţă cu peste o sută de metri pilonul inexplicabil remarcat de Amédée Florence în momentul sosirii ? Ce însemnau vastele clădiri ridicate în partea dinspre Red River a incintei, şi dintre care multe erau acoperite cu un strat gros de pământ plantat cu gazon ? Căror necesităţi răspundea cealaltă parte, cea mai înaltă, care cuprindea grădini de zarzavat şi livezi ? Ce rost avea căptuşeala metalică de pe partea de sus a zidului înalt care forma incinta particulară a acestei îngrădituri ? La ce folosea şanţul atât de lat şi de adânc, aflat la temelia zidului ? Şi ce rost avea însuşi zidul, căci spre cele două părţi pe care nu le mărginea nici râul, nici Esplanada, mai exista un al doilea zid, după care începeau câmpurile ? Ai fi

zis că oamenii care construiseră acest orăşel separat ţinuseră să-l înzestreze cu mijloace de apărare suplimentare şi să-i facă, totodată, imposibilă orice comunicare directă cu exteriorul. Toate acestea erau inexplicabile.

Întrebat în privinţa lor, Tchoumouki nu putuse decât să dea numele oraşului interior. Work-House, atât spusese el, cu un fel de teamă superstiţioasă, stâlcind teribil numele acesta, tălmăcit în povestirea noastră prin cuvântul uzină. De altfel, Tchoumouki, proaspăt recrutat de Harry Killer, pesemne că nu ştia mai mult, şi fără îndoială că nici el n-ar fi fost în stare să arate motivele sentimentului de teamă încercat când priveai într-acolo şi care părea să nu fie decât reflectarea sentimentului general al oraşului. O forţă era deci ascunsă după zidul fără ieşiri aflat în faţa Palatului. De ce natură era forţa aceasta ? Va putea ea vreodată să fie cunoscută şi făcută favorabilă ?

Dacă libertatea tuturor sporise foarte mult, după cum s-a spus, Jane Buxton se bucura de mai multă libertate decât toţi ceilalţi. La ordinul lui Harry Killer, Tchoumouki îi adusese la cunoştinţă că ea putea să se ducă şi să vină, fără oprelişte şi fără a avea teamă de nimeni, atât în Palat cât şi pe suprafaţa Esplanadei. Îi era interzis doar să treacă dincolo de Red River, ceea ce de altfel nici n-ar fi putut face căci un post de *Merry Fellows* stătea permanent de gardă pe *Castle's Bridge*.

Inutil să mai spunem că tânăra fată nu profitase de loc de permisiunea dată astfel. Orice urma să se întâmple, soarta ei avea să fie una cu a tovarăşilor de suferinţă. Ea rămânea deci, ca şi ei, prizonieră, spre marea uimire a lui Tchoumouki care, de partea lui, socotea mai mult decât minunate propunerile făcute fostei lui stăpâne.

— Tu nu bine rămâi închisoare, îi spunea el. Când tu măritată Stăpân, este bine. Tu liberat albi.

Dar Jane Buxton asculta cu indiferenţă pledoariile acestea în stil negru şi Tchoumouki îşi bătea gura de pomană.

Când nu erau împreună în galerie sau pe platforma

bastionului, prizonierii îşi ocupau vremea fiecare după gusturile lui particulare.

Barsac avea slăbiciunea de a se mândri peste măsură cu atitudinea lui fermă în cursul întrevederii cu Harry Killer. Complimentele meritate aduse de ceilalţi îi măguleau orgoliul. Deputatul ar fi fost în stare să îndure orice supliciu fără să clipească, numai ca să dobândească altele. Cum la el toate sentimentele luau o formă oratorică, Barsac îşi lucra necontenit, din ziua aceea, discursul pe care ţinea să-l servească cu prima ocazie tiranului. Îşi şlefuia şi-şi răsşlefuia fraza răzbunătoare pe care avea s-o „improvizeze" şi să i-o arunce în faţa lui Harry Killer, dacă acesta mai îndrăznea să-şi repete propunerile înjositoare.

Doctorul Châtonnay şi Saint-Bérain, complet vindecat de lumbagoul său, amândoi cam neocupaţi, unul din lipsă de bolnavi, celălalt din pricina împrejurărilor care îl împiedicau să se dedea sportului său favorit, stăteau cel mai adesea pe lângă Jane Buxton şi făceau totul ca să o consoleze. Amintirea tatălui ei părăsit în singurătatea castelului Glenor o copleşea cu atât mai mult pe tânăra fată cu cât ea credea acum că ar avea cu ce să potolească deznădejdea fără leac a bătrânului. Va putea oare să-i aducă vreodată dovezile, încă incomplete, dar destul de tulburătoare, ale nevinovăţiei lui George Buxton ?

Amédée Florence îşi ocupa o bună parte din timp, redactându-şi notele zilnice. Nu trecea zi în care să nu-şi facă datoria aceasta profesională. Dacă va mai avea norocul să revadă vreodată Europa, aventurile misiunii Barsac vor fi cel puţin cunoscute în cele mai mici amănunte.

Cât despre domnul Poncin, el nu spunea şi nu făcea nimic, ci doar îşi trecea din când în când, în voluminosul său carnet, vreuna din însemnările cabalistice care continuau să-l intrige încă foarte mult pe Amédée Florence.

— Aş fi indiscret, domnule Poncin — îndrăzni el într-o bună zi să-i spună tăcutului său tovarăş — dacă v-aş întreba ce notaţi

cu atâta grijă ?

Faţa domnului Poncin se lumină. Nu ! Nu era de loc indiscret ! Dimpotrivă, domnul Poncin se simţea grozav de măgulit că cineva dădea atenţie lucrărilor sale şi le aprecia interesul.

— Pentru moment, fac probleme — spuse el cu un aer important.

— Asta-i bună ! făcu reporterul.

— Da, domnule. Astfel, tocmai am rezolvat-o pe aceasta : „A are de două ori vârsta pe care B o avea când A avea vârsta pe care o are B. Când B avea vârsta actuală a lui A, suma vârstelor lor va face N ani. Care e vârsta lui A şi a lui B ?" Reprezentând prin x vârsta lui A...

— Dar toată combinaţia asta nu-i de loc o problemă, domnule Poncin! exclamă Amédée Florence. E o simplă pierdere de timp, obositoare ! Şi te distrează exerciţiul ăsta ?

— Mai bine ai spune că e pasionant ! Problema aceasta e de-o eleganţă cu totul deosebită. O rezolv încă din copilărie, fără să mă plictisesc de ea.

— Din copilărie ?... repetă Amédée Florence, uluit.

— Da, domnule ! afirmă domnul Poncin, mândru. Astăzi am ajuns la cea de-a o mie o sută nouăzeci şi şaptea soluţie, care dă, pentru A, patru mii şapte sute opt zeci şi opt de ani, iar pentru B trei mii cinci sute nouăzeci şi unu de ani.

— Nu prea sunt tineri — observă Amédée Florence, fără să se clintească. Dar celelalte o mie o sută nouă zeci şi şase de soluţii...

— Erau şi ele la fel de exacte. Cum toţi multiplii de 9 satisfac ecuaţia, numărul soluţiilor exacte este infinit.

Chiar dacă aş trăi zece mii de ani şi tot nu i-aş da de capăt. Căci, într-adevăr, dacă punem pentru vârsta lui A, x, iar pentru vârsta lui B, y...

— Nu, nu, domnule Poncin ! îl întrerupse Florence, înspăimântat. Mai bine propun altă problemă care, pentru

dumneata, are măcar meritul noutăţii.

— Te ascult cu plăcere — răspunse domnul Poncin, cu creionul în mână, gata să scrie.

— Trei persoane — dictă Amédée Florence — înalte, una de un metru nouăzeci, a doua de un metru şaizeci şi opt, şi ultima de douăzeci şi şapte de centimetri, au parcurs trei sute treizeci şi doi de kilometri în douăzeci şi opt de zile. Câți kilometri vor parcurge într-o secundă, opt persoane, dintre care două fără picioare, ştiind că vârsta lor medie este de patruzeci şi cinci de ani ?

— E o regulă de trei — spuse domnul Poncin — a cărui frunte grozav de încreţită arăta că gândeşte.

— Studiaz-o cu mintea odihnită — se grăbi să-l sfătuiască Amédée Florence. Deci, tot timpul călătoriei noastre, numai calcule de felul acesta ai notat în carnet ?

— Da' de unde, domnule Florence ! protestă Poncin, cu un aer important. Pentru mine, problemele nu sunt decât o distracţie, o destindere, un joc al minţii. De obicei, mă ocup de chestiuni mai înalte şi mai serioase, te rog să mă crezi.

— Aş putea şti ?...

— Eu sunt statistician — mărturisi domnul Poncin, cu falsă modestie.

— Deci, acolo e numai statistică — spuse Florence arătând faimosul carnet.

— Da, domnule — răspunse domnul Poncin, cu adevărat beat de entuziasm. Notele acestea sunt o mină de informaţii, inepuizabilă ! Am descoperit lucruri uimitoare, domnule !

Domnul Poncin deschisese caietul şi răsfoi repede paginile.

— Iat-o pe aceasta, domnule ! exclamă el arătând una din note, datată 16 februarie. În şaptezeci de zile, am văzut nouă turme de antilope, numărând în total trei mii nouă sute şapte capete (le-am numărat), ceea ce dă o medie de patru sute treizeci şi patru antilope şi unsprezece sutimi, de fiecare turmă. Într-un an, am fi întâlnit deci, matematic, patruzeci şi şase de

turme şi nouăzeci şi trei sutimi de turmă, adică douăzeci de mii trei sute şaptezeci şi două de antilope şi şaptezeci şi opt de sutimi. De unde rezultă în mod matematic că cele cincizeci şi patru de mii şase sute de kilometri pătraţi, la care evaluez suprafaţa buclei Nigerului, conţin cinci sute cincizeci şi şase de mii o sută şaptezeci şi şase de antilope şi opt sute nouăzeci şi patru miimi de antilope. Iată o informaţie destul de preţioasă pentru zoologie, nu-i aşa ?

— Într-adevăr... într-adevăr... — bâigui Amédée Florence, năucit.

— Lucruri uimitoare, v-am spus! continuă între timp domnul Poncin, volubil. Ştiu, de pildă, că în bucla Nigerului există o medie de nouă miimi de caimani şi de douăzeci şi şapte zece miimi de hipopotami pe metru pătrat de râu ! Că ea a produs, anul acesta, şase sute optzeci şi două de triliarde trei sute douăzeci şi unu de biliarde două sute treizeci şi trei de miliarde o sută şapte milioane patru sute optzeci şi cinci de mii plus unu boabe de mei ! Că se nasc în ea zilnic, în medie, douăzeci şi opt miimi de copil în fiecare sat şi că aceste douăzeci şi opt de miimi cuprind două sute şaptezeci şi şapte de miimi de fată şi o sută nouăzeci şi nouă şaptesprezece miimi de băiat! Că tatuajele negrilor din regiunea aceasta, puse cap la cap, ar forma o sută trei mii cinci sute douăzeci de optimi din ocolul pământului ! Că...

— Destul... destul !... domnule Poncin — îl întrerupse Florence astupându-şi urechile. E minunat, într-adevăr, dar mărturisesc că e prea mult pentru mine. O ultimă întrebare. Toate hieroglifele pe care mi-am îngăduit să le copiez într-o bună zi ar avea, deci, sensuri asemănătoare cu cele arătate acum ?

— Exact — declară domnul Poncin. 5 D şi 16 F reprezintă data şi înseamnă pur şi simplu 5 decembrie şi 16 februarie. S. s. înseamnă sate străbătute. O. oameni, M. medie, F. femei, P. S. pe sat, k. p. kilometru pătrat etc, etc. Toate acestea sunt cât se

poate de simple. Cel mai interesant lucru e concluzia, adică populaţia totală a buclei Nigerului. Vezi, la 5 decembrie, p.t., adică populaţia totală : 1.479.114.

— Da, văd — spuse Florence — dar mai văd şi la data de 16 februarie: P.t. 470.652. Care din aceste două cifre e cea bună ?

— Amândouă — afirmă domnul Poncin. Prima era adevărată la 5 decembrie, a doua la 16 februarie.

— În acest interval a avut loc deci, fără să ştim, o molimă groaznică.

— Asta nu ştiu şi nu vreau să ştiu, declară superb domnul Poncin. Un statistician demn de acest nume îşi interzice să judece, domnule. El priveşte, observă, socoteşte mai ales, numără, aici e totul, şi din cercetarea lui, din observaţiile lui, din numărătorile lui, rezultatele decurg de la sine. N-are nici o importanţă dacă ele se schimbă. Aceasta e ma-te-ma-tic inevitabil, dacă factorii lor s-au schimbat. Un asemenea amănunt n-ar putea împiedica o adunare să fie adunare, o scădere să fie scădere, o înmulţire…

— Să fie înmulţire, *et caetera*.

— *Et caetera* — repetă fără să se gândească domnul Poncin. Statistica e o ştiinţă imuabilă, dar care evoluează necontenit, domnule.

Curiozitatea fiindu-i satisfăcută mai mult decât spera, Amédée Florence se grăbi să încheie discuţia la maxima aceasta admirabilă.

Când prizonierii se aflau împreună, subiectul discuţiilor erau mai serioase. După cum lesne se poate închipui, ei vorbeau, cel mai adesea, despre situaţia lor şi despre cel de care depindea ea, adică despre Harry Killer, care le făcuse o impresie cu neputinţă de şters.

— Cine o fi individul acesta ? întrebă într-o zi Barsac.

— Un englez — răspunse Jane Buxton. Accentul lui nu lasă nici o urmă de îndoială.

— Englez, fie — continuă Barsac, dar asta nu spune mare

lucru. În orice caz, nu e un om obişnuit. Să creezi, în zece ani, oraşul acesta, să transformi deşertul aşa cum a făcut el, să aduci apa acolo unde era necunoscută de veacuri, o asemenea operă presupune un adevărat geniu, servit de cunoştinţe ştiinţifice imense. E de neconceput ca aventurierul nostru să posede daruri atât de minunate.

— Şi e şi mai de neînţeles pentru mine, care îl socotesc pe Harry Killer nebun — spuse Amédée Florence.

— Jumătate-nebun, măcar — rectifică doctorul Châtonnay — dar un jumătate-nebun alcoolic, ceea ce e cumplit,

— Reunirea acestor două calităţi — spuse Amédée Florence — face din el un tip clasic de tiran, adică un impulsiv căruia soarta i-a dat puterea, şi care dispune de ea ca un copil răzgâiat. Incapabil să rabde cea mai uşoară împotrivire, el trece, dintr-un foc, de la furie la calm, şi invers, şi vădeşte un profund dispreţ pentru viaţa omenească, pentru a altora, bineînţeles.

— Un asemenea tip nu e rar în Africa — explică doctorul Châtonnay. Deprinderea de a trăi necontenit laolaltă cu nişte oameni, pe care îi condamnă la bunul plac, îi transformă adesea în satrapi cruzi pe europenii care n-au un caracter ferm şi un suflet luminat ca să-i apere de căderea aceasta. Despotismul e o boală endemică în colonii. Harry Killer îl duce cam departe, atâta tot.

— Eu, repet, îl socotesc nebun — conchise Amédée Florence. Iar pe un nebun nu te poţi bizui. Sunt sigur că ne-a uitat, şi nimic nu garantează că, peste cinci minute, n-o să poruncească scurt să fim executaţi.

Timp de o săptămână, presupunerile pesimiste ale lui Amédée Florence nu se împliniră şi până la 3 aprilie viaţa se desfăşură fără ca să se ivească nimic nou. În schimb, ziua aceea fu marcată de două evenimente de natură diferită. Pe la orele trei după-amiază, prizonierii avură plăcuta surpriză să o vadă sosind pe Malik. De cum o zări pe Jane Buxton, Malik se aruncă la picioarele ei şi sărută cu o înflăcărare emoţionantă mâinile

bunei sale stăpâne, care era şi ea foarte mişcată.

De la mica negresă prizonierii aflară că ea, în loc să fie transportată cu planoarele, venise împreună cu paisprezece oameni şi cu cei doi sergenţi din fosta escortă, parcurgând drumul în etape în decursul cărora se purtaseră cât se poate de rău cu ea. Jane Buxton şi ceilalţi se feriră s-o întrebe pe Malik despre Tongané, de la care, judecând după tristeţea tinerei negrese, ea nu avea, cu siguranţă, nici o veste.

Două ore după sosirea lui Malik, se ivi un al doilea incident, de o cu totul altă natură. Să fi fost ora cinci, când Tchoumouki veni fuga în galerie. Dând semnele unei vii agitaţii, el le aduse la cunoştinţă prizonierilor că era trimis de Harry Killer, cu porunca de a o aduce la Stăpân pe domnişoara Mornas, pe care acesta se încăpățâna s-o considere drept viitoarea lui soţie.

Prizonierii, fără excepţie, răspunseră printr-un refuz categoric la comunicarea lui Tchoumouki şi acesta, cu toate stăruinţele lui, trebui să se retragă. De îndată ce negrul plecă, se discută cu însufleţire ciudata invitaţie a lui Harry Killer. Toţi erau de acord că tovarăşa lor nu trebuia, sub nici un motiv, să se despartă de ei !

— Vă mulţumesc, dragi prieteni, pentru protecţia curajoasă cu care mă înconjuraţi — le spuse Jane Buxton ; dar să nu credeţi că aş fi lipsită de apărare, chiar dacă m-aş afla singură în faţa brutei acesteia, care, la urma urmei, nu e invulnerabilă. Dacă pe voi v-au percheziţionat, pentru o femeie n-au socotit utilă o asemenea precauţie, şi mi-au lăsat arma aceasta.

Vorbind astfel, Jane Buxton le arătă pumnalul găsit în mormântul fratelui ei, şi pe care de atunci îl purta la brâu.

— Fiţi siguri că, la nevoie, voi şti să-l folosesc — încheie ea.

Abia îşi pusese la loc pumnalul pe care îl ascundeau poalele bluzei, când Tchoumouki se reîntoarse complet înnebunit. Auzind răspunsul domnişoarei Mornas, Harry Killer fusese cuprins de o criză de nebunie furioasă şi-i poruncea

acesteia să vină imediat la el. Dacă se încăpăţâna să refuze, cei şase prizonieri aveau să fie spânzuraţi pe loc.

Ezitarea nu-şi mai avea rost şi Jane Buxton, în imposibilitate de a-i expune la o asemenea primejdie pe cei târâţi de ea în aventura aceasta, se hotărî să cedeze, în ciuda protestelor violente ale prietenilor ei. Aceştia încercară zadarnic să-i împiedice cu forţa plecarea. La chemarea lui Tchoumouki, o duzină de negri năvăliră în galerie şi-i reduseră la neputinţă pe cei cinci prizonieri, până când Jane Buxton dispăru.

Ea se întoarse abia pe la opt seara, după o absenţă de trei ore nesfârşite, în timpul cărora tovarăşii ei, şi mai ales bietul Saint-Bérain, care plângea cu hohote, fură chinuiţi de cele mai cumplite nelinişti.

— Ce s-a întâmplat ? întrebară ei într-un glas, când o zăriră.

— Ce să se întâmple ? Totul a trecut cu bine — răspunse tânăra fată, tremurând încă.

— La urma urmei, ce vroia de la dumneata ?

— Nimic, sau mai degrabă vroia să mă vadă, atâta doar. Când am sosit, el începuse să bea, după cum se pare că obişnuieşte, şi era pe jumătate beat. M-a silit să mă aşez, şi a început să-mi facă complimente, în felul lui. Mi-a spus că îi plac, că i-ar place să aibă o nevastă ca mine, şi-a lăudat puterea şi bogăţiile, imense, după câte spune, şi de care mă voi bucura ca şi el când îi voi fi soţie. L-am ascultat liniştită, şi m-am mărginit să-i răspund că ne-a acordat pentru gândire o lună, din care abia a trecut o săptămână. Oricât vi s-ar părea de curios, el nu s-a înfuriat. Într-adevăr, cred că am oarecare influenţă asupra dementului acestuia. M-a asigurat că va lăsa să treacă o lună până să ia vreo hotărâre, dar cu condiţia să-mi petrec cu el toate după-amiezele.

— Va trebui deci să te mai reîntorci acolo, fetiţa mea ! exclamă Saint-Bérain deznădăjduit.

— E neapărat necesar — răspunse Jane Buxton — dar

judecând după cele petrecute în prima zi, nu cred că mă paşte vreo primejdie. Înainte de şapte, era complet beat, şi rolul meu a constat doar din a-i umple pipa şi paharul, până când bruta a început să sforăie, lucru de care eu am profitat ca să vin la voi.

Începând din ziua aceea, Jane Buxton trebui, într-adevăr, să se ducă să-l vadă zilnic, pe la orele trei, pe Harry Killer, lângă care rămânea până la opt. După câte povestea ea, pactul continua să fie îndeplinit în mod paşnic. Toate după-amiezele se petreceau la fel. Când sosea, Jane îl găsea pe despot cu Consilierii săi ; Harry Killer le împărţea ordine care, altminteri, vădeau o inteligenţă neobişnuită. Nimic n-ar fi părut misterios în ordinele acestea legate de administrarea oraşului sau de lucrările agricole, dacă Harry Killer nu s-ar fi aplecat, din când în când, la urechea vreunui Consilier, ca să-i spună vreun secret a cărui natură Jane n-o cunoştea.

Consiliul dura cu regularitate până la ora patru, apoi toţi ceilalţi se retrăgeau iar Jane Buxton rămânea cu Harry Killer. Dar acesta nu întârzia să o lase şi el singură. Într-adevăr, în fiecare zi, precis la ora patru şi jumătate, Harry Killer dispărea printr-o mică uşă a cărei cheie n-o lăsa din mâini. Unde se ducea ? Jane n-avea nici cea mai mică idee.

În primele trei zile, ea aşteptase reîntoarcerea lui Harry Killer, şi, la câteva clipe după plecarea lui, auzise vag nişte zgomote stranii, semănând a gemete depărtate, scoase de un om supus la tortură. Vaietele acestea durau cam un sfert de ceas, apoi încetau şi, după o lipsă de-o jumătate de ceas, Harry Killer, deschizând uşa prin care ieşise, revenea foarte bine dispus. După ce Jane îi umplea pipele şi-i turna în pahar, el se punea pe băut până se îmbăta de tot.

Timp de trei zile, Jane Buxton aşteptase deci reîntoarcerea lui Harry Killer în odaia în care acesta o lăsa ; curând însă, nemaiputând suporta să audă vaietele depărtate, semne vădite ale unei suferinţe pe care îi era cu neputinţă s-o aline, Jane luase obiceiul să circule, în jumătatea de oră de singurătate,

prin Palatul al cărui personal, Consilieri, servitori negri şi Merry Fellows, începuseră să o cunoască, ba chiar îi arătau un oarecare respect.

În fiecare seară, exista un moment în care beţia îl lăsa pe Harry Killer cu totul în mâinile ei. Atunci i-ar fi fost uşor să-l ucidă pe tiranul acesta alcoolic, lovindu-l cu pumnalul care constituia singura moştenire rămasă de la nefericitul ei frate. Şi totuşi, n-o făcuse. În afara silei fireşti pe care o resimţea la gândul că ar putea lovi un om lipsit de apărare, oricât de ticălos ar fi fost el, la ce i-ar fi folosit crima aceasta ? Dacă murea Harry Killer, tot rămânea întreaga bandă de tâlhari pe care el îi numea Consilieri, tot rămâneau negrii cu mutre de fiară din Garda Neagră, şi toată gloata interlopă care forma populaţia Blackland-ului. Situaţia prizonierilor ar fi fost, nu uşurată, ci, dimpotrivă, înrăutăţită prin moartea, poate, a singurului om din oraş care, în orele lui de luciditate, dovedise o inteligenţă reală şi fusese capabil să înţeleagă avantajele unei indulgenţe relative. Întrebaţi în privinţa aceasta, tovarăşii Janei Buxton căzuseră de acord cu ea. Nu, Harry Killer nu trebuia cu nici un preţ lovit.

Dar un alt plan era mai bun poate. Fiindcă Jane se bucura de încrederea tiranului, ar fi fost oare imposibil să se profite de lucrul acesta ca ei să-l ia prizonier ? În clipa aceea, ostatecii ar fi avut şi ei, la rândul lor, un ostatec, şi ar fi putut trata cu putere egală.

Din nefericire, planul acesta se lovea de mari greutăţi. Cum să pună mâna pe Harry Killer, în ciuda personalului care circula prin Palat şi a oamenilor care făceau de gardă la uşa lor ? Şi chiar dacă această primă piedică ar fi fost învinsă, nu se putea întâmpla oare ca populaţia Blackland-ului să fie, de fapt, fericită că scapă de el şi să nu vrea nici un fel de negocieri pentru eliberarea despotului ? În sfârşit, chiar dacă această ultimă presupunere, nu s-ar fi realizat, şi dacă până la urmă s-ar fi ajuns la un tratat de pace, prin ce mijloace i s-ar fi putut

asigura ducerea la îndeplinire ? Atâtea probleme, a căror rezolvare era grozav de anevoioasă...

În afara planului de răpire, Jane Buxton îşi făurea personal un altul, pe care nu-l mărturisise încă prietenilor ei. Curiozitatea şi mila îi erau stârnite din plin — una de absenţele regulate ale lui Harry Killer, cealaltă de vaietele depărtate pe care le auzea totdeauna la ora aceea a zilei. Seara, când Harry Killer, beat mort, nu mai ştia pe ce lume se află, ea se simţise, de câteva ori, ispitită să-i fure cheia de la uşa prin care el dispărea în fiecare după-amiază, şi să se ducă să vadă ce se află în dosul ei. Totuşi, până acum nu avusese destul curaj şi se împotrivise unei ispite a cărei satisfacere putea avea urmări grave.

Cinci zile se scurseră astfel, şi sosi ziua de 8 aprilie.

În ziua aceea, puţin după orele nouă seara, prizonierii, printre care şi Malik, adunaţi pe platforma bastionului, o ascultau pe Jane Buxton povestind peripeţiile unei zile desfăşurată, de altfel, ca şi cele precedente. La etajul de sub ei, Tchoumouki îşi făcea ultimele îndatoriri, înainte de a pleca până a doua zi.

Nori grei, care, după cât se părea, aveau să se transforme curând în ploaie, făceau noaptea foarte întunecoasă, deşi luna nu se afla încă în ultimul pătrar. Pe platformă, unde nu ajungeau luminile de pe celălalt mal al lui Red River, era întuneric beznă.

Deodată, ceva căzu pe dale şi făcu un zgomot sec, lovindu-le. Miraţi, prizonierii îşi întrerupseră imediat discuţia. De unde venea şi ce putea fi obiectul acela pe care ochii lor nici nu-l desluşeau măcar ?

Amédée Florence fu primul care îşi recapătă sângele rece. În câteva secunde, el descoperi misteriosul proiectil. Era o piatră destul de mare, legată cu o sfoară care, la celălalt capăt, trecând pe deasupra parapetului, trebuia să fie cufundat în Red River.

Ce puteau să însemne toate acestea ? Era vorba de o cursă întinsă cu cine ştie ce scop sau prizonierii aveau în Blackland un

prieten necunoscut, care le trimitea astfel un mesaj ? Ca să afle, n-aveau decât să tragă sfoara la al cărui capăt, în acest caz, trebuie să fie legat un bilet. Fără să mai stea pe gânduri, Amédée Florence începu să tragă sus sfoara, dar trebui să se lase ajutat de doctorul Châtonnay. Sfoara, prea subţire, îi aluneca printre degete, din cauza greutăţii pe care o suporta. Nu putea deci să fie vorba de un simplu bilet.

Curând, cei doi avură în mâini capătul, de care era legată o funie mult mai groasă. Aşa cum făcuseră cu sfoara, ei traseră sus şi funia. După ce ridicară destul de uşor vreo treizeci sau treizeci şi cinci de metri, se ivi o rezistenţă, nu fixă, cum ar fi fost în cazul când de funie ar fi legat un obiect dur, ci elastică, făcută parcă de un om care ar fi tras de capătul de jos. Timp de câteva clipe, cei de pe platformă se simţiră foarte încurcaţi. Ce trebuiau să facă ?

— Să legăm funia, propuse Amédée Florence. O să ne dăm seama dacă asta vrea cel ce ne-o trimite.

Si aşa făcură.

Curând, funia se întinse. Fără doar şi poate, cineva se căţăra pe ea, cineva pe care prizonierii, aplecaţi peste parapet, se căzniră să-l zărească. Şi, într-adevăr, curând, desluşiră o formă omenească suind rapid de-a lungul zidului.

Vizitatorul necunoscut îşi termină ascensiunea. O clipă mai târziu, el sărea peste parapet şi cădea în mijlocul prizonierilor uluiţi.

— Tongané !... exclamară ei, cu voci înăbuşite.

V. NOUA ÎNCHISOARE

Tongané nu numai că nu murise, dar, aşa cum explică el mai târziu, nu fusese nici măcar rănit în urma atacului prin surprindere de la Kubo. Cum razele proiectorului nu-l atinseseră, el izbutise să se strecoare neobservat la adăpostul copacilor, iar atacatorii nu se mai ocupaseră de el.

Făcând aceasta, Tongané nu se gândise nici o clipă să-şi părăsească stăpânii, cu atât mai puţin cu cât Malik se afla cu ei. Dimpotrivă, nu urmărea decât să le vină în ajutor, dar se gândise, pe bună dreptate, că ar putea mai uşor s-o facă păstrându-şi libertatea.

Departe de-a se gândi la fugă, el se ţinuse după atacatori. Le găsise urma, apoi, îndurând nenumărate lipsuri în timpul traversării pustiului, îi urmărise pas cu pas pe cei ce-o aduceau pe Malik la Blackland, trăind doar din fărâmiturile culese de pe locurile unde ei poposiseră înaintea lui. Pe jos, Tongané mersese la fel de repede pe cât merseseră ei călări, şi străbătuse zilnic câte cincizeci de kilometri.

Doar în imediata apropiere a Blackland-ului credinciosul negru se distanţase dinadins de ei. De îndată ce pătrunsese într-un câmp cultivat, el se oprise şi aşteptase noaptea pentru a risca să pătrundă în teritoriul acesta necunoscut. Până dimineaţa, se ascunsese într-un tufiş stufos. Amestecându-se apoi în mulţimea de negri, lucrase pământul laolaltă cu ei, şi tot ca ei primise loviturile de bâtă pe care paznicii le împărţeau cu dărnicie. Seara, intrase în cartierul central, fără ca nimeni să-i dea vreo atenţie.

Astfel se scurseseră câteva zile, în timpul cărora Tongané şterpelise dintr-o colibă părăsită funia. Înarmat cu prada lui, el izbutise, ţinându-se după câţiva oameni din *Civil Body*, să ajungă la râu, unde, timp de două zile care i se păruseră fără sfârşit, stătuse ascuns sub bolta unui canal, pândind momentul prielnic.

În aceste două zile îi văzuse în fiecare seară pe prizonieri umblând de colo colo pe platforma bastionului, dar se căznise zadarnic să le atragă atenţia. Prilejul aşteptat se ivise abia a treia zi, 8 aprilie. Norii groşi făcuseră noaptea foarte întunecată, şi Tongané profitase de beznă ca să iasă din ascunzătoare şi să le arunce stăpânilor săi funia folosită, apoi ca să ajungă până la ei.

Cum lesne se poate închipui, explicaţiile acestea n-au fost date decât mai târziu. Pentru moment, Tongané se mulţumi să sugereze că toţi ar putea fugi pe aceeaşi cale pe care o folosise el ca să vină. Jos, ar găsi o luntre de care el izbutise să facă rost, şi n-ar fi avut apoi decât să coboare pe *Red River*, la vale. Inutil de spus că planul lui fu adoptat fără discuţie. Cu patru oameni la vâsle şi cu ajutorul apei, s-ar fi putut face prea bine şase mile pe oră. Dacă, deci, plecau înainte de ora unsprezece, până în zori ar fi străbătut peste şaptezeci şi cinci de kilometri, adică ar fi depăşit demult nu numai zona de protecţie situată în bătaia cycloscopului, de a cărei supraveghere fără doar şi poate că ar fi reuşit să scape plutind la adăpostul malurilor, dar şi limita câmpurilor cultivate şi chiar ultimul dintre posturile aflate în plin pustiu. Apoi, ca să nu fie zăriţi de planoare, ar fi fost deajuns să se ascundă în timpul zilei în vreo scobitură a malului, şi să reia navigaţia pe timp de noapte, până când ar fi ajuns la Niger. Cum Red River-ul probabil că se vărsa în Niger cam pe la Bikini, sat în aval de Saye, deoarece curgea pe fosta albie a uedului Tafasasset, ar fi fost vorba deci de-o călătorie de patru sute cincizeci de kilometri în total, adică de patru sau cinci nopţi de navigaţie.

Planul acesta, repede discutat, fu adoptat la fel de repede. Înainte de a trece la executarea lui prizonierii trebuiau, totuşi, să se debaraseze de Tchoumouki. Se întâmpla uneori ca negrul să rămână ore întregi, seara, în galerie sau pe platformă, şi lucrurile nu puteau fi lăsate la bunul său plac. Trebuia lucrat, şi încă rapid.

Lăsând-o pe Jane Buxton, pe inutilul domn Poncin şi pe Tongané în partea de sus a bastionului, ceilalţi prizonieri porniră să coboare scara. După primele trepte, ei îl văzură pe Tchoumouki, la etajul de dedesubt, căutând să-şi termine, cu înţeleaptă încetineală, munca de fiecare zi. Negrul nu le dădu nici o atenţie celor patru bărbaţi de a căror prezenţă n-avea, de altfel, nici un motiv să se teamă. Aceştia putură deci să se

apropie de el, fără să-i trezească bănuielile.

Conform planului dinainte stabilit, Saint-Bérain începu atacul. Mâinile lui puternice prinseră deodată gâtul negrului, care nu mai avu timp să strige. Ceilalţi trei apucară apoi braţele şi picioarele puşlamalei. Tchoumouki fu legat cu grijă ; atacatorii îi vârâră un căluş în gură şi-l încuiară într-o carceră a cărei cheie fu aruncată în *Red River*. În felul acesta avea să fie întârziată, pe cât posibil, descoperirea evadării.

Urcându-se din nou pe platformă, după terminarea acestei prime operaţii, cei patru europeni fură asaltaţi de o ploaie torenţială. Aşa cum prevăzuseră, norii groşi se transformau în apă şi din cer cădeau adevărate cascade, mânate de rafale extrem de puternice. Hotărât lucru, norocul se dovedea a fi de partea fugarilor. Un ecran lichid împiedica vederea la douăzeci de metri şi abia dacă se zăreau, confuze şi vag, aprinse pe celălalt mal, luminile cartierului locuit de Merry Fellows.

Coborârea începu îndată şi se efectua fără nici un incident. Unul după altul, cu Amédée Florence în frunte şi cu Tongané la urmă, fugarii îşi dădură drumul de-a lungul funiei al cărei capăt de jos era fixat de-o luntre destul de mare ca să încapă toţi în ea. Degeaba i se propuse Janei Buxton să fie legată. Tânăra refuză cu energie lucrul acesta şi ţinu să arate că îndemânarea ei sportivă nu era cu nimic mai prejos decât a celorlalţi.

Înainte de a părăsi platforma, Tongané avu grijă să dezlege funia de crenelul de care era fixată şi în jurul căruia o făcu doar să treacă, ţinând-o cu mâinile de o parte şi de alta. Apucând cele două părţi petrecute liber pe după crenel, el coborî lângă ceilalţi şi aduse jos toată funia trăgând-o de unul din capete. Astfel, nu mai rămânea nici o urmă a evadării.

La zece şi ceva, priponul fu desprins de mal şi luntrea, împinsă de curent, porni pe întinsul apei. Fugarii stăteau pitiţi înlăuntrul ei, cu capetele la nivelul scândurii care căptuşea marginea de sus. Când avea să ajungă în afara oraşului, al cărui zid exterior se afla abia la o distanţă de şase sute de metri,

intenţionau să treacă la vâsle şi să mărească viteza. Până atunci, deşi ploaia torenţială forma o perdea de nepătruns, era mai bine să nu se arate de loc.

Astfel, se scurseră câteva minute ; fugarii se şi socoteau ieşiţi din incintă, când luntrea se izbi de o stavilă şi rămase brusc înţepenită acolo. Pe pipăite, cei dinlăuntrul ei îşi dădură seama, deznădăjduiţi, că nimeriseră într-un grilaj de fier foarte înalt, întărit cu plăci de tablă în partea de sus, şi a cărui bază dispărea sub apă. Zadarnic încercară să scape de grilajul acesta, depărtând luntrea de el. Capetele grilajului erau prinse de zidul exterior care limita de o parte cartierele locuite de *Civil Body* şi de *Merry Fellows*, iar de cealaltă parte drumul de pază făcut în jurul incintei particulare a Uzinei. Bieţii fugari fură nevoiţi să recunoască de data aceasta că impasul era fără ieşire.

Harry Killer avea dreptate. Măsurile lui de pază erau bine luate. Liber în timpul zilei, cursul lui *Red River* era barat noaptea.

Trebui să treacă destul de mult timp până când fugarii, deznădăjduiţi, să-şi poată recăpăta curajul. Întristaţi de moarte, ei nu mai simţeau ploaia care cădea într-una şi se lăsau muiaţi până la oase fără să-şi dea seama. Să se întoarcă, să se prezinte învinşi la poarta Palatului şi să-şi vâre singuri mâinile în cătuşe ? Lucrul acesta nu se puteau hotărî să-l facă. Şi totuşi, ce puteau încerca ? Să treacă peste panourile metalice, absolut netede, ar fi fost în orice caz imposibil. Şi cu atât mai mult nu se puteau gândi să treacă luntrea pe deasupra panourilor. Iar fără luntre, fuga devenea irealizabilă. De asemenea, nu se puteau gândi nici să debarce pe vreunul din maluri, căci la stânga se afla Uzina, iar la dreapta cartierul locuit de Merry Fellows. În toate părţile, drumul le era închis.

— Îmi închipui că n-o să ne culcăm aici — spuse în sfârşit Amédée Florence.

— Unde ai vrea să mergem ? întrebă Barsac, foarte încurcat.

— Oriunde, în afară de locuinţa Majestăţii sale Harry Killer — răspunse reporterul. Pentru că tot n-avem de ales, de ce n-am încerca să închiriem un nou apartament în clădirea numită, pe cât se pare, Uzina ?

Într-adevăr, lucrul acesta merita să fie încercat. În microcosmosul acela, atât de deosebit de restul oraşului, poate că aveau să găsească ajutor. Cum în nici un caz nu se putea ca situaţia lor să devină mai rea, nu riscau nimic încercând.

Luntrea fu deci împinsă spre ţărmul stâng şi trasă la mal în colţul incintei, deci în susul drumului de pază, lat de vreo cincizeci de metri, din jurul Uzinei. Perdeaua ploii era atât de opacă încât, la distanţa aceasta mică, de cincizeci de metri, nu se zărea nici măcar clădirea Uzinei.

Deşi vuietul elementelor dezlănţuite acoperea pesemne toate celelalte zgomote, iar vârtejul picăturilor de ploaie împiedica vederea, fugarii porniră cu prudenţă pe drumul de pază pe care erau nevoiţi să-l traverseze.

La jumătatea drumului, se opriră.

Acolo începea să se zărească vag, la cel mult douăzeci de metri, colţul unde se uneau zidurile de vest şi de nord ale Uzinei, acesta din urmă venind dinspre dreapta, paralel cu incinta oraşului, iar celălalt prelungindu-se în susul apei, pe malul *Red River*-ului. Contrar faţadei Palatului, orientată în acelaşi fel, această ultimă parte a zidului nu dădea direct în apă, ci era despărţită de ea printr-un chei destul de larg.

După ce terminară recunoaşterea terenului, fugarii nu se puteau hotărî să pornească iar, căci zăriseră, chiar la colţul zidului Uzinei, un obiect cât se poate de neliniştitor : o gheretă, a cărei siluetă bine cunoscută se profila vag în ploaie. Cum orice gheretă implică şi o santinelă, aceasta din urmă, deşi nu se vedea, trebuia cel puţin presupus că intrase la adăpost.

Totuşi, fugarii nu puteau rămâne veşnic locului, căci ar fi oferit astfel cea mai bună cale de-a fi surprinşi, în cazul când presupusa santinelă ar fi ieşit din adăpost sau când ploaia ar fi

încetat pe neaşteptate.

Făcându-le semn celorlalţi să-l urmeze, Amédée Florence înainta câţiva metri pe drumul de pază, depărtându-se de *Red River*, apoi izbuti să-l traverseze şi se întoarse ţinând-o pe lângă zidul Uzinei. În felul acesta se putea trece pieziş pe lângă ghereta a cărei deschidere pesemne că dădea spre râu.

Ajunşi la colţul zidului, fugarii se opriră din nou, ca să ţină sfat, apoi, după ce totul fu bine stabilit, Amédée Florence, Saint-Bérain şi Tongané cotiră colţul, porniră spre chei şi alergară până la ghereta în care se năpustiră cu avânt.

Un om, un Merry Fellow, se afla într-adevăr acolo. Surprins de atacul neaşteptat, pe care nimic nu-i îngăduia să-l bănuiască, el nu mai avu timp să-şi folosească armele, iar strigătul i se pierdu în furtună. Saint-Bérain îl şi înhăţase de gât şi-l dobora la pământ, aşa cum îl doborâse pe Tchoumouki. Albul se prăbuşi, la fel cum se prăbuşise negrul.

Tongané alergă atunci la luntre, de unde aduse funia cu care santinela fu legată cum se cuvine, apoi fără să mai aştepte, fugarii porniră de-a lungul râului în direcţia Palatului, mergând unul după altul, lipiţi de zidul Uzinei.

Una din ciudăţeniile Uzinei era lipsa totală, până aici, a oricărei deschideri spre afară. Aşa cum fugarii putuseră constata de la înălţimea bastionului, Uzina nu avea nici o ieşire în partea dinspre Esplanadă. În partea opusă, atât cât privirile lor izbutiseră să vadă prin perdeaua deasă a ploii, tot nu existau ieşiri. La fel părea să fie şi la faţada dinspre nord, care dădea spre râu.

Totuşi, dacă se făcuse un chei, cheiul trebuia să servească la ceva. Şi la ce ar fi putut servi dacă nu la descărcatul mărfurilor aduse de vase ? Exista deci, neapărat, un mijloc oarecare de a le transporta în Uzină.

Raţionamentul acesta nu era greşit. După ce străbătură o sută cincizeci de metri, fugarii descoperiră, într-adevăr, o poartă dublă, care părea făcută din plăci de fier la fel de ţepene şi de

groase ca şi plăcile armurilor. Dar cum să deschidă poarta care, în afară, nu avea nici un fel de broască ? Cum să o mişte din loc ? Ba chiar cum să atragă atenţia celor din cartierul Uzinei, fără să atragă totodată şi atenţia celorlalte santinele care, pe cât se părea, făceau de pază prin împrejurimi.

Lângă poarta aceasta mare, la câţiva paşi mai jos, se afla încă una, construită identic, dar mult mai mică şi făcută dintr-o singură bucată. Poarta aceasta avea broască, dar în lipsa unei chei potrivite sau al vreunei alt obiect care s-o poată forţa, prezenţa broaştei nu schimba cu nimic situaţia.

După îndelungi ezitări, fugarii erau pe cale de-a se hotărî să lovească cu pumnii în poartă şi, la nevoie, cu picioarele, când o umbră, venind dinspre Esplanadă, se ivi din susul râului. Nedesluşită în mijlocul potopului de ploaie, umbra se îndrepta spre ei. Cum cheiul nu avea altă ieşire în afara drumului de pază care, după ce făcea ocolul uzinei, se întorcea spre Esplanada de unde venea omul pornit la plimbare nocturnă, exista şansa ca el să aibă drept ţintă una din cele două porţi dinspre chei.

Fugarii, care nu mai aveau timp să se dea înapoi, se ascunseră cât putură mai bine în pervazul porţii mari, gata să se năpustească asupra necunoscutului, la momentul potrivit.

Acesta însă înainta atât de nepăsător şi trecu prin faţa lor, aproape atingându-i, vădind într-o asemenea măsură că habar n-avea de prezenţa lor, încât ei renunţară la violenţa care nu părea de loc necesară. Încurajaţi de nemaipomenita orbire a necunoscutului, porniră la rând după el, pe măsură ce trecea de fiecare, în aşa fel încât atunci când necunoscutul se opri, după cum prevăzuseră, în faţa porţii mici, şi când vârî cheia în broască, avea în spate, aşezaţi în semicerc, opt spectatori atenţi, a căror existenţă nici n-o bănuia măcar.

Poarta se deschise. Îmbrâncindu-l fără milă pe cel ce o descuiase, fugarii se năpustiră în urma lui, iar ultimul dintre ei o împinse, făcând-o să se închidă cu un zgomot.

Şi se pomeniră apoi într-o beznă adâncă. Iar din beznă se înălţă un glas blând, ca să rostească, pe un ton oarecum mirat, nişte cuvinte uimitor de calme :

— Nu zău !... spunea glasul acela. Ce înseamnă asta ?... Ce vreţi cu mine ?... Ce s-a întâmplat ?...

Deodată licări o lumină slabă, care păru strălucitoare în bezna aceea. Janei Buxton îi venise ideea să-şi aprindă lampa electrică de buzunar care îi mai adusese un serviciu important la Kukoro. În conul de lumină apărură în acelaşi timp Tongané şi, în faţa lui, un bărbat subţirel, cu părul de-un blond spălăcit, cu hainele leoarcă de apă şi care se rezemase de zid, gâfâind uşor.

Zărindu-se unul pe altul, Tongané şi bărbatul cel blond scoaseră amândoi odată, dar într-un fel diferit, o exclamaţie asemănătoare.

— Sergentul Tongané ! spuse bărbatul cel subţirel, cu acelaşi glas blând şi pe acelaşi ton de mirare calmă.

— Mosiu Camaret! exclamă negrul, rotindu-şi ochii speriaţi.

Camaret !... Jane Buxton tresări la auzul numelui acestuia pe care îl cunoştea bine, căci era al unuia dintre cei ce fuseseră împreună cu fratele ei.

Între timp, Amédée Florence socoti nimerit să intervină. Fiindcă se aflau între cunoscuţi, prezentările puteau fi forţate. De aceea, făcând un pas şi, intrând în conul de lumină, reporterul spuse :

— Domnule Camaret, prietenii mei şi cu mine am fi dornici să vă vorbim.

— Nimic mai uşor — răspunse Camaret, fără să se clintească.

Şi, apăsând pe un buton, făcu să strălucească becurile electrice din tavan. Fugarii văzură că se aflau într-o încăpere boltită, lipsită de orice fel de mobilă. Vreun vestibul, după câte părea.

Marcel Camaret deschise o uşă, în dosul căreia se zărea capătul unei scări, şi, făcându-le loc să treacă, spuse cu o simplitate desăvârșită :

— Vă rog, fiţi buni şi intraţi...

VI. MARCEL CAMARET

Stupefiaţi de primirea aceasta, a cărei politeţă obişnuită devenea extraordinară într-o asemenea situaţie, cei şase europeni, urmaţi de cei doi negri, porniră pe scara luminată din plin de numeroase becuri electrice. După ce urcară vreo douăzeci de trepte, pătrunseră într-un al doilea vestibul, unde se opriră. Urcând ultimul, Marcel Camaret străbătu vestibulul acesta, şi, deschizând o nouă uşă, se dădu la o parte, ca şi mai înainte, ca să le facă loc oaspeţilor săi neaşteptaţi.

Aceştia intrară într-o încăpere imensă în care domnea o mare dezordine. O masă de desen ocupa una din laturi, iar o bibliotecă uriaşă le ocupa pe celelalte trei. Vreo zece scaune zăceau puse la întâmplare, toate pline de vrafuri de cărţi şi de hârtii. Marcel Camaret apucă unul din vrafurile acestea, îl puse liniştit pe jos şi luă în stăpânire scaunul rămas astfel liber. Încurajaţi de exemplul lui, oaspeţii îl imitară, şi curând, toată lumea se afla aşezată, în afară de Malik şi de Tongané, rămaşi respectuoşi în picioare.

— Cu ce vă pot fi de folos ? întrebă atunci Marcel Camaret, care părea într-adevăr că găseşte cât se poate de firească vizita aceasta neobişnuită.

În cele câteva minute cât se instalaseră, fugarii avuseseră timp să examineze personajul căruia îi violau domiciliul cu atâta îndrăzneală, şi examinarea aceasta îi linişti curând. Necunoscutul salutat de Tongané cu numele de Camaret era într-adevăr un om ciudat, şi atât de distrat încât aproape că se izbise de ei pe chei fără să-i vadă aerul lui absent şi detaşat de tot ce se întâmpla, simplitatea şi calmul cu care primea nişte

oameni care năvăliseră la el într-un mod atât de brutal, erau extraordinare. Toate acestea nu puteau fi contestate. Dar tocmai ciudăţenia unor asemenea lucruri, cu siguranţă anormale, nu contraziceau de loc cinstea, sau mai degrabă „nevinovăţia" vădită a omului acestuia, al cărui trup abia format semăna cu al unui adolescent. Nu, cel ce avea fruntea atât de largă şi privirea atât de limpede a unor ochi admirabili nu putea face parte din aceeaşi familie morală cu Harry Killer, deşi totul arăta că îi împărtăşea viaţa.

— Domnule Camaret — răspunse Barsac, căpătând încredere — venim să vă cerem ocrotirea.

— Ocrotirea ?... repeta Camaret cu un ton de uşoară surpriză. Doamne, împotriva cui ?

— Împotriva stăpânului, sau mai degrabă a despotului acestui oraş, împotriva lui Harry Killer.

— Harry Killer !... Un despot !... repetă Camaret, care părea că nu înţelege.

— Nu ştiaţi asta ? întrebă Barsac, mirat şi el.

— Pe cinstea mea că nu.

— Totuşi, nu se poate să nu ştiţi că există un oraş în apropierea dumneavoastră — stărui Barsac oarecum scos din fire.

— Sigur ! recunoscu Marcel Camaret.

— Şi nici că oraşul acesta se numeşte Blackland...

— Ah ! Se numeşte Blackland ?... făcu Camaret. Într-adevăr, nu-i un nume urât... Nu, nu-l cunoşteam, dar acum, când mi l-aţi spus, îl cunosc. De altfel, îmi e perfect egal...

— Dacă nu cunoaşteţi numele oraşului, continuă Barsac, nu fără un pic de ironie în glas, ştiaţi măcar, presupun, că e locuit, ba chiar că are o populaţie destul de numeroasă.

— Fireşte — răspunse Camaret, senin.

— Oricărui oraş îi trebuie o administraţie, o conducere...

— Aşa e...

— La Blackland, întreaga conducere ţine de persoana lui

Harry Killer, care nu e decât un bandit, un despot crud şi sângeros, o brută alcoolizată, ca să nu zic un nebun.

Marcel Camaret îşi ridică spre Barsac privirea pe care o ţinuse până atunci coborâtă. Părea buimăcit, uluit mai ales. Şi avea într-adevăr aerul unui om picat din lună.

— Oh !... murmură el oarecum rătăcit. Folosiţi nişte expresii !...

— Insuficiente pentru faptele care le motivează, continuă Barsac, înfierbântându-se. Dar, mai întâi, daţi-mi voie să vă spun cine suntem.

Camaret acceptă, cu un gest de indiferenţă politicoasă şi nu prea încurajatoare. Barsac începu deci prezentările. Lăsându-i lui Jane Buxton pseudonimul ales de ea, el îşi arătă pe rând prietenii şi se arătă şi pe sine, spunând, după fiecare nume, calitatea persoanei de faţă.

— Şi, în sfârşit, încheie el, iată-l pe Tongané, asupra căruia nu mai e nevoie să insist căci, pe cât se pare, îl cunoaşteţi.

— Da... da... — spuse domol Camaret, cu privirea din nou îndreptată spre podea.

— Însărcinat de guvernul francez... Dar, de fapt, dumneavoastră trebuie să fiţi francez, domnule Camaret...

— Da... da... — murmură din nou inginerul, fără pic de căldură în glas.

— Însărcinat, după cum spuneam, de guvernul francez, să conduc în bucla Nigerului o misiune din care fac parte şi prietenii mei aflaţi aici de faţă — continuă Barsac — am avut de luptat fără încetare împotriva piedicilor pe care Harry Killer le-a îngrămădit după bunul lui plac în calea noastră.

— Cu ce scop să fi făcut asta ? obiectă Camaret, vădind un început de atenţie.

— Cu scopul de a ne bara drumul Nigerului, căci Harry Killer vrea ca vizuina lui să rămână neştiută de nimeni, iată de ce a făcut totul ca să ne îndepărteze de ţinutul acesta, de teamă să nu auzim vorbindu-se despre Blackland, căruia nimeni, în

Europa, nu-i bănuieşte măcar existenţa.

— Ce spuneţi ? !... exclamă Camaret cu o însufleţire neobişnuită pentru el. E imposibil să nu se ştie nimic despre oraşul acesta în Europa, unde s-au întors nenumăraţi muncitori, după ce au petrecut aici un timp mai mult sau mai puţin îndelungat.

— Totuşi, aşa este, replică Barsac.

— Afirmaţi că nimeni, repet, nimeni nu ne cunoaşte insistă Camaret, din ce în ce mai tulburat.

— Absolut nimeni.

— Şi că partea aceasta a pustiului e socotită şi acum ca fiind complet nelocuită ?

— Da, domnule, asta afirm.

Camaret se ridicase şi străbătea încăperea în lung şi în lat, cuprins de o violentă emoţie.

— De neînchipuit !... De neînchipuit !... — murmura el. Dar agitaţia lui dură doar câteva clipe. Curând, regăsindu-şi calmul printr-un efort al voinţei, inginerul se aşeză iar pe scaun.

— Continuaţi vă rog, domnule — spuse el, doar ceva mai palid decât de obicei.

— N-am să vă plictisesc, cu povestirea tuturor necazurilor pe care le-am avut de îndurat — continuă Barsac, răspunzând invitaţiei lui Camaret. E de-ajuns să vă spun doar că după ce a izbutit să ne despartă de escorta noastră, Harry Killer, furios că ne vedea stăruind în direcţia interzisă de el, şi-a pus oamenii să ne răpească în plină noapte şi ne-a transportat aici, unde, de două săptămâni, ne ţine prizonieri, ameninţându-ne mereu cu spânzurătoarea.

Un pic de sânge se urcase în obrajii lui Marcel Camaret, a cărei privire începea să capete o expresie ameninţătoare.

— Ceea ce îmi spuneţi e de neînchipuit!... exclamă el, când Barsac termină de vorbit. Cum !... Harry Killer să se fi purtat astfel !...

— Şi asta încă nu e totul, spuse Barsac, povestind odioasa

purtare a cărei victimă fusese Jane Buxton şi măcelărirea celor doi negri, unul lovit de o torpilă aeriană, celălalt înhăţat de un planor şi trântit pe platforma turnului, unde fusese zdrobit în mod groaznic.

Marcel Camaret se simţea adânc tulburat. Era pentru prima oară, poate, când părăsea domeniul abstracţiei pure ca să ia contact cu realitatea. Cinstea lui latentă avea enorm de suferit în urma întâlnirii acesteia. Cum ! El care n-ar fi strivit o muscă, trăise, fără să-şi dea seama, vreme îndelungată, alături de-o fiinţă capabilă de asemenea grozăvii!

— E groaznic !... e cumplit !... spunea el.

Sila adâncă inspirată de povestirea lui Barsac era, vădit lucru, pe cât de sinceră pe atât de profundă. Cum să împaci sensibilitatea, puritatea morală, neîndoielnică, a lui Camaret, cu prezenţa lui într-un oraş pe care calitatea conducătorului îl făcea atât de suspect ?

— În sfârşit, domnule — observă Barsac, exprimând gândul tuturor — un om care comite cu sânge rece asemenea acte, nu e la prima lui încercare. Cu siguranţă că Harry Killer mai are şi alte crime pe conştiinţă. Aşadar, nu le cunoaşteţi ?

— Cum de îndrăzniţi să-mi puneţi o astfel de întrebare ? protestă Camaret, revoltat. Nici vorbă că nu le cunosc, după cum nu le cunoşteam nici pe cele povestite de dumneavoastră şi nici pe cele, şi mai groaznice încă, pe care le bănuiesc acum. Nu am ieşit niciodată din uzina aceasta, care se bizuie în întregime pe mine, şi unde sunt ocupat să zămislesc nişte lucruri dintre care multe sunt, pot să spun, uimitoare ; aşadar, n-am văzut şi n-am ştiut niciodată nimic.

— Dacă v-am înţeles bine, spuse Barsac, ne-aţi răspuns indirect, cel puţin în parte, la o întrebare pe care noi ne-o punem de când ne aflăm aici. Ni se părea de necrezut ca oraşul şi câmpia din jurul lui să fie opera lui Harry Killer. Când te gândeşti că, acum zece ani, aici era o mare de nisip ! În orice scop ar fi fost făcută, transformarea aceasta e uimitoare. Iar

Harry Killer, chiar dacă, în principiu, ar fi fost înzestrat cu o inteligenţă adevărată, de multă vreme inteligenţa aceasta i-ar fi fost înecată în alcool. Iată de ce nu înţelegeam cum ar putea să fie degeneratul acesta autorul unor asemenea minuni.

— El !... exclamă Marcel Camaret cuprins de o bruscă indignare. El!... Nimicul ăsta, nulitatea asta !... Cum puteţi crede aşa ceva ? Opera e frumoasă, într-adevăr, dar pentru a o realiza trebuia altcineva decât un Harry Killer.

— Cine e atunci autorul ei ? întreabă Barsac.

— Eu !... rosti superb Marcel Camaret, cu faţa strălucind de mândrie. Eu am creat tot ce există aici. Eu sunt cel care a răspândit binefacerea pe pământul arid şi ars al deşertului. Eu l-am transformat în câmpie înverzită şi roditoare. Eu sunt cel care, din nimic, am făcut oraşul acesta, aşa cum Dumnezeu a făcut lumea din haos !

Barsac şi prietenii săi schimbară o privire neliniştită, În timp ce, fremătând de-un entuziasm bolnăvicios, îşi cânta imnul propriei sale glorii, Marcel Camaret înălţa spre cer nişte ochi rătăciţi, ca şi cum l-ar fi căutat pe cel cu care îndrăznea să se compare. Nu făcuseră oare decât
să treacă de la un nebun, la alt nebun ?

— Fiindcă dumneavoastră sunteţi autorul celor văzute aici, spuse doctorul Châtonnay, după o clipă de tăcere, cum de-aţi putut să vă lăsaţi opera pe mâna lui Harry Killer, fără să vă îngrijoreze la ce ar putea s-o folosească el ?

— Când a lansat astrele în infinit, s-a îngrijorat Puterea Eternă de răul care se va isca apoi ? spuse Camaret, mândru.

— Ea mai pedepseşte uneori, murmură doctorul.

— Iar eu voi pedepsi ca şi ea, dacă va fi cazul, afirmă Camaret, ai cărui ochi căpătară din nou o lucire neliniştitoare.

Fugarii erau demoralizaţi. Ce bază puteau pune pe omul acesta, genial poate, dar cu siguranţă dezechilibrat, capabil, în acelaşi timp, de-o orbire atât de totală şi de-un orgoliu nemărginit ?

— Aş fi indiscret, domnule Camaret, dacă v-aş întreba cum l-aţi cunoscut pe Harry Killer şi cum vi s-a putut naşte în minte planul de a clădi Blackland-ul ? spuse Amédée Florence, dornic să abată discuţia spre lucruri mai concrete.

— De loc, răspunse cu blândeţe Marcel Camaret, care îşi revenea treptat la calmul său obişnuit. Planul e al lui Harry Killer. Numai executarea e a mea. L-am cunoscut pe Harry Killer pe când făceam parte dintr-o expediţie organizată de o companie engleză comandată de un căpitan în disponibilitate, numit George Buxton...

La auzul acestui nume, toate privirile se îndreptară spre Jane. Dar ea rămase neclintită.

— Tongané făcea şi el parte din expediţie, în calitate de sergent, continuă între timp Camaret, şi de aceea l-am recunoscut adineauri, deşi s-au scurs mulţi ani de atunci. În ceea ce mă priveşte, fusesem angajat ca inginer, cu misiunea să studiez orografía, hidrografía şi mai ales mineralogia ţinuturilor străbătute. Plecaţi de la Acea, din colonia Aşanţilor, ne îndreptam de vreo două luni spre nord, când, într-o bună zi, Harry Killer sosi printre noi. Bine primit de şeful nostru, a fost încorporat în coloană şi nu ne-a mai părăsit de atunci.

— N-ar fi mai exact spus că s-a substituit chiar, încetul cu încetul, căpitanului Buxton, pe care ceilalţi au încetat curând să-l mai vadă ? întrebă Jane.

— N-aş putea să vă spun... îi răspunse Camaret, şovăind oarecum, dar de loc mirat de întrebare. Foarte ocupat cu studiile mele, înţelegeţi că nu mai puteam observa asemenea amănunte ; nici pe Harry Killer nu-l vedeam mai mult decât pe George Buxton. Oricum, revenind într-o zi dintr-o excursie personală de patruzeci şi opt de ore, n-am mai găsit coloana în tabăra unde o lăsasem. Nu se mai afla nimic acolo, nici oameni, nici material. Foarte supărat, după cum vă închipuiţi, mă întrebam tocmai în ce direcţie să pornesc, când Harry Killer s-a apropiat de mine. Killer mi-a spus că Buxton se reîntorsese la

coastă, luând cu sine majoritatea oamenilor, şi că el era însărcinat să termine, cu cincisprezece oameni şi cu mine, itinerarul expediţiei. Mie îmi era egal dacă ne comanda Harry Killer sau căpitanul Buxton pe care, de altfel, n-aş mai fi ştiut unde să-l regăsesc. L-am urmat deci pe Harry Killer, fără greutate. Acesta auzise de câteva invenţii destul de interesante pe care le aveam pe atunci în minte. El m-a condus aici şi mi-a propus să le realizez. Am acceptat, iată origina raporturilor mele cu Harry Killer.

— Îmi permiteţi, domnule Camaret, să vă completez informaţiile şi să vă aduc la cunoştinţă ceea ce se pare că nu ştiţi, spuse Jane Buxton cu voce gravă. Din ziua când Harry Killer a făcut parte din expediţia căpitanului Buxton, coloana comandată de acesta din urmă deveni o ceată de bandiţi. Sate întregi fură incendiate de ea, mulţime de bărbaţi măcelăriţi, femei spintecate, copii tăiaţi în bucăţi.

— Imposibil! protestă Camaret. Eram acolo, ce naiba ! şi n-am văzut nimic din toate acestea.

— Aşa cum nu ne-aţi văzut mai adineauri nici pe noi, trecând prin faţa noastră ; aşa cum timp de zece ani aţi ignorat faptele Iui Harry Killer. Vai, evenimentele pe care vi le dezvălui nu pot fi contestate. Din nenorocire, sunt fapte istorice, cunoscute de toată lumea.

— Şi eu să nu fi ştiut nimic !.... bâigui Marcel Camaret, zdrobit de mâhnire.

— Oricum ar fi fost, continuă Jane Buxton, zvonuri despre grozăviile acestea ajunseră în Europa. Împotriva coloanei răzvrătite a lui George Buxton au fost trimise trupe care au nimicit-o. În ziua când dumneavoastră, revenind la tabără, n-aţi mai regăsit pe nimeni, George Buxton nu era plecat. Era mort.

— Mort !... repetă Camaret, uluit.

— Da, dar nu lovit, după cum s-a crezut până acum, de gloanţele soldaţilor trimişi în urmărirea lui, George Buxton a murit asasinat.

— Asasinat !...

— Adineauri aţi fost înşelat. Eu nu mă numesc Mornas, ci Jane Buxton, şi sunt sora fostului dumneavoastră comandant. Iată de ce v-am recunoscut numele, când Tongané l-a rostit în faţa mea. Am venit în Africa numai ca să pot căuta dovezile nevinovăţiei nefericitului meu frate, acuzat de crime săvârșite cu siguranţă de un altul.

— Asasinat !... repeta Camaret, copleşit de povara descoperirilor acestora succesive.

— Ucis pe la spate — preciza Jane, scoţând de sub bluză arma cu care fusese asasinat George Buxton. Însoţită de aceşti domni, am fost la mormântul fratelui meu, şi, de faţă cu ei, i-am deshumat osemintele. De acolo am adus pumnalul acesta care, străpungând omoplatul unde
mai era încă fixat, lovise drept în inimă. Numele criminalului era odinioară gravat pe mâner. Din nefericire, cu trecerea anilor s-a şters. Două litere mai există totuşi : un *i* şi un *l*. După cele spuse de dumneavoastră, nu cred că mă înşel afirmând că numele acesta trebuie citit: Harry Killer.

Ascultând tragica povestire a Janei Buxton, Marcel Camaret părea din ce în ce mai agitat. Îşi încrucişa şi-şi despărţea febril degetele, îşi trecea înfrigurat palmele peste obrajii şiroind de sudoare.

— E îngrozitor !... Îngrozitor !... Eu să fi făcut asta !... Eu !... repeta el la nesfârşit, pe când o lucire tulbure i se aprindea iar în ochii măriţi de uimire şi groază.

— Ne daţi adăpost ? întrebă, drept concluzie, Barsac.

— Cum să nu vă dau ?... răspunse Camaret cu o căldură neobişnuită la el. Mai e nevoie să mă întrebaţi ? Mă puteţi crede complice la nişte crime nelegiuite, pe care, dimpotrivă fiţi siguri că le voi pedepsi ?

— Înainte de a vorbi despre pedeapsă, trebuie să ne gândim cum să ne apărăm, observă Amédée Florence, practic ca întotdeauna. Într-adevăr, n-ar trebui oare să ne temem că Harry Killer va căuta să ne ia înapoi ?

Marcel Camaret zâmbi.

— Habar n-are că sunteţi aici, spuse el. Şi-apoi, chiar dacă ar şti...

Un gest, arătând cât de puţin îi păsa de eventualitatea aceasta, îi încheie gândul.

— Până una, alta, continuă el, odihniţi-vă liniştiţi. Sunteţi în siguranţă, credeţi-mă.

Camaret apăsă pe butonul unei sonerii. Un servitor negru apăru imediat.

— Joko, — spuse Camaret, cum ar fi spus lucrul cel mai firesc din lume, negrului care holba ochii, speriat — îi vei conduce pe domnii şi pe doamna în camerele lor.

Apoi se ridică şi se îndreptă spre o uşă pe care o deschise.

— Bună seara — spuse el politicos.

Şi dispăru, lăsându-și oaspeţii la fel de uimiţi ca şi pe negrul căruia îi dăduse greaua misiune de-a le găsi un pat.

Paturi ? Unde le-ar fi putut găsi nefericitul Joko ? În Uzină nu era nici un pat liber, şi nu fusese prevăzut nimic pentru străinii cărora le-ar fi fost cu neputinţă să ajungă aici. Va fi oare Joko nevoit să meargă din uşă în uşă şi să trezească, la rând, toţi lucrătorii ?

Văzându-l cât e de încurcat, Barsac îl asigură că el şi prietenii săi se puteau lipsi foarte uşor de paturi. Ei ar fi putut rămâne unde se aflau, rugându-l pe Joko doar să adune toate fotoliile şi cuverturile pe care le va găsi libere.

Oaspeţii s-ar fi putut aranja destul de bine, cu atât mai

mult cu cât era târziu.

Astfel îi găsiră zorile. La ora şase fix, Marcel Camaret deschise din nou uşa prin care ieşise în ajun. Şi nu păru de loc mirat când îşi văzu odaia de lucru transformată în dormitor comun.

— Bună ziua, domnilor, le spuse el oaspeţilor, la fel de liniştit cum le spusese în ajun bună seara.

— Bună ziua, domnule Camaret — îi răspunseră ei într-un glas.

— Domnilor — vorbi Camaret — am meditat la ce mi-aţi povestit azi noapte. Situaţia aceasta nu mai poate dura. Trebuie să acţionăm imediat.

Şi apăsă pe un buton. O sonerie extrem de puternică se auzi imediat, răsunând pretutindeni.

— Fiţi buni şi urmaţi-mă, domnilor — le spuse Camaret oaspeţilor săi.

După ce străbătu mai multe coridoare, micul lor grup ajunse într-un vast atelier plin cu numeroase maşini-unelte, inactive pentru moment. În jurul lor se adunară o mulţime de bărbaţi şi de femei.

— E toată lumea aici ? întreabă Camaret. Rigaud, fă, te rog, apelul.

După ce apelul permise să se constate că se afla de faţă întreg personalul Uzinei, Camaret luă cuvântul. El îi prezentă mai întâi pe străinii veniţi să-i ceară ocrotire. Apoi expuse cele aflate în noaptea precedentă. Atrocităţile săvârşite de trupa lui George Buxton, intrată pentru un motiv sau altul sub conducerea lui Harry Killer, asasinarea comandantului expediţiei, comisă, pe cât se părea, de Harry Killer, răpirea şi apoi încarcerarea misiunii Barsac, purtarea lui Killer faţă de Jane Buxton şi, în sfârşit, uciderea, pe atât de crudă pe cât de neîndreptăţită, a celor doi negri. Camaret nu uită nimic ce i-ar fi putut impresiona pe ascultătorii săi. Din toate aceste fapte reieşi că ei, toţi, se aflau, fără ştirea lor, în slujba unui adevărat

bandit, şi că deci era cazul să se teamă că munca Uzinei va fi folosită pentru săvârşirea unor noi nelegiuiri. O asemenea situaţie nu mai putea să dureze şi în plus, cum onoarea nu-i îngăduia să-i redea lui Harry Killer prizonierii deţinuţi de acesta pe nedrept, era cazul, după el, să fie rupte orice relaţii cu Palatul şi să se ceară o repatriere generală.

Ascultată în mijlocul unei tăceri profunde, povestirea lui Camaret produse mai întâi o uimire cu totul firească printre muncitorii aceştia cinstiţi. Când agitaţia se mai potoli, concluzia lui Camaret obţinu deplina lor aprobare. De altfel, căruia dintre muncitori i-ar fi trecut prin minte să fie de altă părere decât a directorului admirat şi respectat de toţi ?

Camaret îşi încheie emoţionanta expunere cu următoarele gânduri îndreptăţite :

— Ceea ce m-a surprins mai mult printre lucrurile de necrezut aflate azi noapte — spuse el — este faptul că în Europa e ignorată existenţa acestui oraş, pe care Killer l-ar fi numit Blackland, pe cât se pare. Ştiu că oraşul a fost construit în afara oricărui drum de caravane, în inima unui deşert unde nu vine nimeni, niciodată, şi nu fără motiv. Dar nu e mai puţin sigur că mulţi dintre tovarăşii voştri, după ce au petrecut aici un timp mai mult sau mai puţin îndelungat, au simţit dorul de ţară şi au vrut să se întoarcă acolo.. Am făcut azi noapte socoteala. De când
există oraşul şi până în prezent, au avut loc exact o sută treizeci şi şapte de plecări. Dacă ar fi sosit în Europa măcar unul din aceşti o sută treizeci şi şapte de muncitori, existenţa oraşului nu mai putea fi ignorată. Cum nimeni nu-l cunoaşte, înseamnă neapărat că nici unul din cei o sută treizeci şi şapte de muncitori plecaţi nu a ajuns la destinaţie.

Nici un strigăt nu se auzi din mulţimea muncitorilor pe care raţionamentul acesta riguros o uluise.

— Ca urmare a celor petrecute — încheie Camaret — reiese că nici unul dintre voi nu poate spera să-şi revadă ţara,

atâta timp cât va dăinui puterea lui Harry Killer şi că nu trebuie să ne aşteptăm la nici un fel de milă, dacă vom cădea în mâinile lui. În interesul nostru şi al justiţiei, se cuvine deci să începem lupta.

— Da !... da !... bizuiţi-vă pe noi !... se auzi din toate părţile.

Atât de mare le era încrederea în Camaret, încât muncitorii, mai întâi copleşiţi la vestea că se aflau despărţiţi de restul lumii, îşi recăpătaseră curajul la gândul că el era cu ei. Toate braţele se întinseră spre el, în semn de neclintită fidelitate.

— Reîncepeţi lucru, ca de obicei, şi bizuiţi-vă pe mine, prieteni — spuse Camaret, a cărui plecare fu salutată cu urale neobişnuit de puternice.

De îndată ce părăsi atelierul de mecanică, inginerul stătu de vorbă câteva clipe cu contramaistrul pe care îl numise Rigaud. Apoi, pe când acesta executa ordinele primite, Camaret, urmat de protejaţii săi, se reîntoarse în camera de lucru.

De abia se aşezase pe-un scaun, când zbârnâi soneria telefonului. Camaret ridică receptorul şi ceilalţi îl auziră răspunzând cu glas blând, prin „da", „nu", „bine !" „faceţi cum vreţi", comunicării primite. În sfârşit, începu să râdă şi puse la loc aparatul, izolându-l prin manevrarea unui întrerupător intercalat în circuit.

— Mi-a telefonat Harry Killer — spuse el cu vocea aceea ciudată căreia, de obicei, nici o emoţie nu-i tulbura blândeţea. Ştie că vă aflaţi aici.

— A şi aflat! exclamă Barsac.

— Da. Se pare că a fost găsit un oarecare Tchoumouki. S-ar mai fi descoperit, de asemenea, o luntre părăsită pe apă şi, la colţul Uzinei, o santinelă legată burduf, ca şi Tchoumouki. Ieşirea din oraş pe timpul nopţii fiind imposibilă, după spusele lui Killer, banditul a dedus că vă aflaţi neapărat aici. Nu l-am contrazis. Atunci mi-a cerut să vă dau în mâinile lui. Am refuzat. El a insistat, şi eu am stăruit în refuzul meu. De aici, mare furie.

Harry Killer m-a ameninţat că vine să vă ia cu forţa. Asta m-a făcut să râd, şi am întrerupt legătura.

Protejaţii lui Camaret se ridicaseră toţi odată.

— Inutil să vă mai spun că puteţi conta pe noi, afirmă Barsac, în numele tuturor. Dar ne-ar trebui nişte arme.

— Arme ?... repetă Barsac zâmbind. Ce să faceţi cu ele ? Nu cred să existe vreuna pe aici. Totuşi, nu vă neliniştiţi, domnilor. Dispunem de alte mijloace.

— Mijloace capabile să lupte împotriva tunurilor Palatului ?

— Împotriva lor şi a multor altora. Dacă mi-ar da prin minte să distrug tot oraşul, aş putea s-o fac cât ai clipi. Dar nu cred să fim împinşi până acolo. Tunurile Palatului vor rămâne mute, fiţi siguri. În afară de faptul că Harry Killer îmi cunoaşte puterea şi că Uzina e în mare parte construită în aşa fel încât să reziste tunurilor, banditul o să se ferească s-o distrugă, dat fiind că toată puterea lui e bazată pe ea. Mai degrabă va încerca să pătrundă aici cu forţa. Atâta doar că nu va reuşi.

Ca un răspuns la spusele lui Camaret, se auziră bubuituri surde, venite de la etajul de jos.

— Ce vă spuneam ? făcu inginerul, zâmbind blând. Iată că atacă poarta. Dar tâlhăriţa e solidă, vă garantez eu.

— Dacă, totuşi, îndreaptă un tun spre ea ? întreabă Saint-Bérain, pe care calmul lui Camaret nu-l liniştea decât pe jumătate.

— Chiar în cazul acesta, n-o să fie prea uşor s-o forţeze, răspunse inginerul. Dar, ca să aducă pe chei un tun de-al Palatului, e nevoie de timp, şi deocamdată n-avem a face decât cu un berbece mânuit de braţe omeneşti. Cu el, de-ar lovi şi un veac întreg, tot nu vor ajunge la nimic. De altfel, dacă doriţi să veniţi cu mine, aţi putea asista la peripeţiile acestui asediu. Cred că spectacolul v-ar interesa.

Întregul grup se reîntoarse la atelierul de mecanică pe care îl străbătu fără să se oprească acolo. Acum, maşinile mergeau, dar muncitorii nu se ocupau de lucru cu râvna lor obişnuită.

Adunaţi în grupuri, ei discutau noutăţile aflate. În atelier domnea o oarecare dezordine, pe care actualele evenimente o făceau lesne de înţeles şi în privinţa căreia Camaret închise ochii.

După ce străbătu atelierul, inginerul şi protejaţii săi urcară o scară în spirală şi ajunseră pe platforma unui turn care nu se deosebea de cel al Palatului decât prin faptul că avea deasupra lui inexplicabilul pilon metalic al cărui vârf se ridica în aer la peste o sută de metri. Ca şi turnul Palatului, turnul de aici era înarmat cu un cycloscop instalat între proptelele pilonului. Aici îşi invită Camaret oaspeţii.

— Acest cycloscop, le explică el, nu e orientat la cinci kilometri, cum e cel pe care l-am construit pentru Harry Killer. Datorită unei serii de oglinzi oblice, aşezate în partea de sus a zidului Uzinei, el ne permite să supraveghem ce se întâmplă în imediata noastră apropiere. De aici vedeţi faţa exterioară a zidului incintei noastre, până la baza sa.

Esplanada, cheiul şi drumul de pază apăreau, într-adevăr, în cycloscop; imaginile, mai mici decât cele date de aparatul Palatului, erau, în schimb, mult mai clare. În lentile, se zăreau un mare număr de oameni, dintre care mulţi cărau nişte scări; toţi alergau pe întreaga latură a Uzinei, pe când vreo treizeci dintre ei continuau să se istovească zadarnic încercând să spargă poarta.

— După cum prevedeam — spuse Camaret — au să dea asaltul. Acum o să devină interesant.

Asaltul începu, într-adevăr. Pe zid şi fuseseră ridicate un număr de scări, pe care se urcau o mulţime de Merry Fellows. Ajunşi sus, câţiva dintre ei puseră mâinile, încrezători. Şi, imediat, priveliştea se schimbă. De cum atingeau creasta zidului, oamenii aceia păreau cuprinşi de convulsii ciudate. Suspendaţi acolo, ca şi cum mâinile li s-ar fi lipit de zid, ei dansau un dans îndrăcit, ca al marionetelor care ţopăie când tragi de sfori.

— Mari proşti mai sunt! explică inginerul. Creasta zidului e pur şi simplu acoperită cu un metal a cărui compoziţie am realizat-o eu. Conductibilitatea electrică a metalului meu e de o sută de ori mai mare decât a aramei. Prin învelişul acesta fac să treacă un curent alternativ de voltaj potrivit şi vedeţi rezultatele.

Pe când Camaret dădea explicaţiile atacatorii rămaşi pe treptele mai de jos îi apucaseră de picioare pe cei aflaţi deasupra lor şi ale căror mişcări dezordonate nu le puteau înţelege. Curând însă, aceşti imprudenţi executară acelaşi contorsiuni, spre uluirea camarazilor care nu-i imitaseră.

— De ce nu-şi dau drumul jos, pur şi simplu, dobitocii ăştia ? exclamă Saint-Bérain.

— Nu pot, bieţii oameni, spuse Marcel Camaret. Au să rămână fixaţi pe zid, cât o să am eu chef... Dar pot şi mai mult încă...

Inginerul manevră o manetă. Imediat, scările fură date peste cap, împinse parcă de o nună invizibilă. Cei agăţaţi de ele căzură de-a valma, nelăsând pe zid decât ciorchinii omeneşti prinşi acolo, care continuau să se zbată cu desperare.

— Nu garantez că n-au s-o păţească, spuse cu blândeţe Camaret. Cât despre cele întâmplate sub ochii dumneavoastră, aţi fi dornici să le cunoaşteţi cauza ?

Cum toţi răspunseră afirmativ, inginerul continuă :

— E foarte simplu. După mine, toate forţele, oricare ar fi ele, nu sunt decât vibraţii electrice, de o natură sau de alta. De obicei, savanţii sunt de acord să atribuie lumina unei serii de vibraţii cuprinsă între un anumit minimum şi-un anumit maximum de frecvenţă, iar fenomenele electrice unei alte serii de vibraţii, separată de prima printr-un interval care se presupune că aparţine altor vibraţii, a căror natură e necunoscută. Fără să mă pronunţ hotărât, înclin să cred că acestea din urmă au oarecare legătură cu căldura. Oricum ar fi, eu ştiu să le provoc, să le mânui şi să le fac să producă efecte

destul de curioase, după cum v-am dovedit acum.

Pe când Camaret dădea aceste scurte lămuriri, ciorchinii omeneşti îşi continuau dansul dezmăţat.

— Micul joc a durat destul, spuse Marcel Camaret, manevrând o altă manetă.

Imediat, marionetele omeneşti se desprinseră de zid şi, de la o înălţime de zece metri, căzură la baza lui, unde rămaseră neînsufleţite. După o clipă de ezitare, lesne de înţeles, camarazii lor se hotărâră să vină să-i ia şi să-i ducă de acolo.

— Sfârşitul primului act — anunţă Camaret cu vocea lui obişnuită. Cred că nu se termină în avantajul lui Harry Killer care, de pe acum, are vreo treizeci de oameni scoşi din luptă. Ce-ar fi să ne ocupăm acum de imbecilii care se încăpăţânează prosteşte împotriva porţii ?Marcel Camaret luă transmiţătorul unui telefon.

— Eşti gata, Rigaud ? întrebă el.

— Da, domnule — răspunse un glas care se auzi din toate părţile cycloscopului.

— Dă-i drumul ! comandă Camaret.

Ca şi cum s-ar fi supus de la sine ordinului acestuia, un instrument ciudat ieşi îndată şi se depărtă de baza turnului. Era un soi de cilindru vertical, al cărui capăt îndreptat spre pământ se lărgea formând un con. La celălalt capăt, patru elice, dintre care una orizontală şi trei verticale, se învârteau cu o viteză vertiginoasă. Ciudatul aparat se înălţă în aer, depărtându-se totodată în direcţia zidului împrejmuitor. Când atinse, ba chiar depăşi cu câţiva metri zidul, zborul deveni orizontal şi aparatul începu să se ţină exact pe marginea Uzinei.

Dar după primul aparat şi pornise un al doilea, apoi un al treilea, şi altele. Oaspeţii lui Camaret numărară douăzeci, care, la intervale regulate, ţâşneau din turn, ca păsările dintr-un cuib, şi făceau rând pe rând aceeaşi manevră.

— Astea sunt „viespile" mele — spuse Marcel Camaret, accentuând un pic pronumele posesiv. Am să vă explic mai

târziu cum sunt dirijate. Deocamdată, să ne mulţumim privindu-le cum lucrează.

Apoi luă din nou transmiţătorul telefonic.

— Un avertisment, Rigaud — spuse el. Apoi se adresă iar noilor săi prieteni.

— De ce să ucid nişte bieţi oameni care, la urma urmei, nu mi-au făcut nimic ? Un avertisment o să fie de-ajuns, dacă vor să înţeleagă.

De la eşecul primei lor încercări, atacatorii care încercaseră să escaladeze incinta stăteau inactivi. Ducându-şi camarazii scoşi din luptă, dintre care unii fuseseră fără îndoială ucişi sau cel puţin grav răniţi, ei goliseră drumul de pază şi stăteau îngrămădiţi pe Esplanadă, la o mare distanţă de Uzina al cărei zid îl priveau buimăciţi.

Dimpotrivă, cei care atacau poarta nu-şi întrerupseseră lucru. Se încăpăţânaseră să izbească în poarta aceasta, căreia de altfel nu prea părea să-i pese, cu un bulumac greu, purtat de vreo patruzeci de braţe viguroase. În plimbarea lor prin jurul incintei, viespile (aşa le botezase Marcel Camaret) treceau una după alta pe deasupra acestui grup, care nu le dădea nici o atenţie.

Deodată, o detunătură porni de la una din ele şi o grindină de gloanţe acoperi solul, pe un spaţiu circular cu raza de vreo cincizeci de metri.

Auzind zgomotul, cei ce manevrau berbecele ridicară capul. Dar nici nu apucară să-şi dea bine seama despre ce era vorba, când o a doua detunătură porni de la un al doilea aparat, sosit la rândul lui în apropiere. Detunătura fu urmată, ca şi prima, de-o ploaie de gloanţe.

De data aceasta, câmpul ucigător se apropiase de ei. Câţiva oameni fură chiar atinşi de proiectile. Ceilalţi nu mai aşteptară. Lăsând baltă berbecele, ei îi culeseră pe răniţi şi fugiră cât îi ţineau picioarele.

Spectatorii scenei acesteia nu puteau să-şi creadă ochilor.

Fiecare viespe, după ce se descărca, se întorcea supusă la alveola ei de la poalele turnului, apoi, un minut mai târziu, după ce primea o nouă încărcătură, îşi reîncepea zborul ca să-şi reia locul în rând.

— Nu cred că mai e nevoie să ne ocupăm de oamenii aceştia, spuse Marcel Camaret. Dacă doriţi cumva să vizitaţi Uzina...

VII. UZINA DIN BLACKLAND

Cum oaspeţii se grăbiră să accepte, Camaret spuse :

— Înainte de a coborî din turnul acesta, unde ne vom reîntoarce de altfel la terminarea vizitei noastre, observaţi mai întâi aşezarea generală a Uzinei. În ansamblu, ea acoperă, după cum vedeţi, o suprafaţă dreptunghiulară măsurând, în lărgime, două sute cincizeci de metri, iar paralel cu râul trei sute şaizeci de metri. Suprafaţa ei totală este deci exact de nouă hectare ; partea apuseană, care reprezintă trei cincimi din dreptunghiul acesta, e destinată pentru grădini.

— De ce pentru grădini ? îl întrerupse Amédée Florence.

— Ele ne asigură o parte din hrană, iar restul ne vine dinafară. Numai cealaltă parte, lată de o sută de metri şi deservită de chei, adică partea pe care ne aflăm, constituie Uzina propriu-zisă. În mijloc, pe o lungime de două sute cincizeci de metri, atelierele şi locuinţa mea sunt grupate la picioarele acestui turn, care ocupă centrul. La fiecare capăt, unde prin urmare ar fi rămas liber un spaţiu de cincizeci şi cinci de metri, au fost clădite, perpendicular pe râu, două rânduri de locuinţe muncitoreşti, separate printr-o stradă largă. Cum fiecare rând are şapte case, şi fiecare casă are patru etaje, socotind şi parterul, dispunem, în total, de o sută douăsprezece locuinţe.

— Care e numărul personalului dumneavoastră ? întrebă Barsac.

— Exact o sută de oameni, dar unii sunt însuraţi şi câţiva au şi copii. După cum puteţi constata, atelierele nu au decât un singur etaj şi sunt acoperite cu un strat gros de pământ gazonat. Obuzele n-ar putea deci să le facă aproape nimic. Acum, când cunoaşteţi Uzina în linii mari, putem coborî, dacă doriţi, pentru a o vizita mai îndeaproape.

Înainte de a răspunde invitaţiei acesteia, auditorii lui Camaret aruncară o ultimă privire în jurul lor. Situaţia nu se schimbase. Viespile îşi continuau plimbarea circulară şi atacatorii învăţaţi de experienţă se fereau să intre în zona periculoasă. Liniştiţi de această ultimă constatare, oaspeţii lui Camaret părăsiră platforma, urmându-l pe inginer.

Călăuziţi de el, ei vizitară mai întâi etajul turnului numit de Camaret „stupul", şi de unde cele douăzeci de viespi îşi luaseră zborul dintr-un număr egal de alveole, între care se afla rezerva de proiectile. Apoi străbătură o serie de ateliere : ajustaj, tâmplărie, forjă, turnătorie etc, şi ieşiră în grădini, spre partea cea mai apropiată de Palat.

Acolo, zidul înalt din jurul Uzinei acoperea vederea Palatului. Dar când se depărtară cu vreo cincizeci de metri de zid, turnul lui Harry Killer începu să se ivească deasupra crestei. Imediat, în vârful turnului răsună o explozie urmată de şuieratul caracteristic al unui glonte care trecu pe deasupra grupului de oaspeţi ai inginerului.

— Imbecilul !... spuse liniştit Camaret, care se mulţumi să ridice braţele, fără să se oprească din mers.

La semnalul acesta, se auzi un şuierat puternic. Oaspeţii lui Camaret se întoarseră instinctiv spre Uzină. Dar el le arătă Palatul. Cycloscopul care încununa turnul dispăruse.

— Asta o să-l înveţe minte — spuse Camaret. Am şi eu torpile aeriene, ba chiar mai multe decât el, căci eu le fabric. Cât despre cycloscop, am să fac altul şi atâta tot.

— Dar, domnule — observă Amédée Florence, dacă aveţi proiectilele pe care le numiţi torpile aeriene, de ce nu le-am

folosi împotriva lui Harry Killer ?

O clipă, Marcel Camaret îl privi fix pe cel ce-i punea întrebarea aceasta şi, încă o dată, o expresie de rătăcire îi trecu prin ochi.

— Eu... — rosti el în cele din urmă, cu glas înăbuşit. Eu, să-mi atac opera !...

Fără să mai stăruie, Amédée Florence schimbă o privire cu prietenii săi. Hotărât lucru, omul acesta, uimitor în multe privinţe, avea o scrânteală, şi scrânteala lui se numea orgoliu.

Porniră iar, tăcuţi. Palatul înţelesese lecţia. Nici un alt atac nu mai fu încercat împotriva lui Camaret şi a oaspeţilor săi, pe când ei continuau să se depărteze prin grădina pe care o părăsiră ieşind prin partea opusă celei pe unde intraseră.

— Ajungem la partea interesantă, spuse Camaret, deschizând o poartă. Aici e vechea maşinărie, motorul şi generatorul cu aburi, pe care noi le încălzeam cu lemne, din lipsa altui combustibil. Era o poveste întreagă, căci lemnul venea de departe şi noi îl consumam în mare cantitate. Din fericire, asta n-a durat mult. De îndată ce râul a avut apă, după primele ploi provocate de mine, staţia hidroelectrică, pe care o instalasem între timp la vreo doisprezece kilometri în josul oraşului, a început să funcţioneze. De atunci, nu mai folosim materialul acesta arhaic şi nici un fir de fum nu mai iese pe coşul devenit inutil. Ne mulţumim să transformăm, după nevoi, energia trimisă de staţia generatoare.

Conduşi de Camaret, oaspeţii trecură în altă sală.

— Aici şi în sălile următoare — spuse el — pline toate, ca şi aceasta, de dinamuri receptoare, de alternatoare, de transformatori şi bobine, uneori destul de impozante, e patria fulgerului. Aici primim şi transformăm curentul primar trimis de staţie.

— Cum ! ? exclamă Amédée Florence. A fost posibilă transportarea tuturor maşinilor acestora, aici ! ?

— Numai a câtorva din ele — răspunse Camaret. Cele mai

multe le-am fabricat noi înşine.

— Dar tot v-a trebuit materia primă — obiectă Amédée Florence. Cum naiba aţi putut să v-o procuraţi, în plin deşert ?

— Adevărat !... spuse Camaret, oprindu-se gânditor, ca şi cum greutăţile acestea ar fi fost pentru el nişte noutăţi. Aveţi dreptate, domnule Florence. Cum au putut fi aduse până aici cele dintâi maşini şi materia primă cu care le-am creat pe celelalte ? La această latură a problemei, mărturisesc, nu m-am gândit niciodată. Ceream, şi eram servit. Nu căutam mai departe.

— Şi ce hecatombă de oameni ca să transporte totul prin pustiu, înainte de a avea planoarele !

— Adevărat — recunoscu Camaret, pălind puţin.

— Şi banii ?... Toate astea au înghiţit o groază de parale ! exclamă din nou Florence, în limbajul lui obişnuit şi atât de îndrăzneţ.

— Banii ?... bâigui Camaret.

— Da, banii. Se vede că sunteţi tare bogat.

— Eu !... se miră Camaret. De când mă aflu aici, cred că n-am avut niciodată cinci centime în buzunar.

— Atunci ?

— Harry Killer... începu timid Camaret.

— Fireşte ! Dar de unde îi lua ? Harry Killer al dumneavoastră e, deci, miliardar.

Camaret deschise braţele în semn că nu ştie. Părea demoralizat de întrebarea lui Amédée Florence şi în ochi i se ivise din nou expresia aceea rătăcită care făcea să-i tremure privirea la orice emoţie mai vie. Presimţind soluţiile posibile ale problemei, atât de diferită de cele rezolvate în mod obişnuit şi pusă pe neaşteptate, simţea un fel de ameţeală în faţa orizonturilor nebănuite pe care le descoperea.

Părea cu adevărat într-atâta de rătăcit încât doctorului Châtonnay i se făcu milă de el.

— E un punct care se va lămuri o dată cu celelalte — spuse

el. Până una alta, să nu ne batem prea mult capul cu el, şi să ne continuăm vizita.

Camaret, vrând parcă să-şi alunge un gând supărător, îşi duse mâna la frunte ; apoi intră tăcut în sala următoare.

— Aici — spuse el cu glasul încă tulburat de emoţie — sunt compresoarele. Folosim mult, într-adevăr, aerul şi alte gaze în stare lichidă. După cum ştiţi, toate gazele sunt lichefiabile, cu condiţia să le comprimi şi să le cobori suficient temperatura ; dar, de îndată ce laşi în voia lor lichidele obţinute, ele se reîncălzesc şi revin mai mult sau mai puţin repede la starea gazoasă. Dacă ar fi vârâte atunci într-un recipient închis, pereţii acestuia ar avea curând de suportat o presiune atât de mare încât ar exploda. Una din invenţiile absolut antidiatermană, adică absolut impermeabilă la razele calorice. De aici rezultă că un gaz lichefiat, aerul, de pildă, introdus în recipientele fabricate din substanţa aceasta, îşi păstrează mereu aceeaşi temperatură şi rămâne, prin urmare, în stare lichidă, fără nici o tendinţă spre explozie. Invenţia aceasta mi-a permis să realizez şi altele, printre care şi planoarele cu mare rază de acţiune, pe care le cunoaşteţi.

— Şi încă cum !... făcu Amédée Florence. Le cunoaştem prea bine chiar ! Şi ele sunt invenţia dumneavoastră ?

— Dar a cui aţi vrea să fie ? răspunse Camaret, atins iar de-o nouă criză de orgoliu bolnăvicios.

Pe măsură ce vorbea, emoţia i se risipise încet, încet. Acum nu-i mai rămăsese nici urmă din ea şi de aceea reîncepu să vorbească furat în întregime de ceea ce spunea.

— Planoarele mele au trei particularităţi principale, relative la stabilitate, la pornire şi la forţa motrice, despre care am să vă dau o idee în câteva cuvinte. Să începem cu stabilitatea. Când o pasăre suferă împingerea unei rafale bruşte, n-are nevoie să calculeze ca să-şi regăsească echilibrul. Sistemul ei nervos, sau mai degrabă acea parte a acestui sistem nervos care constituie ceea ce psihologia numeşte acte reflexe,

lucrează şi o redresează în mod cu totul instinctiv. Pentru ca stabilitatea păsărilor mele mecanice să fie automată, am vrut să le înzestrez cu un asemenea sistem de reflexe. Deoarece le-aţi văzut, ştiţi că sunt formate din două aripi plasate în vârful unui pilon înalt de cinci metri, la baza căruia se află platforma care suportă motorul, conductorul şi pasagerii. Din însăşi dispunerea aceasta rezultă o însemnată coborâre a centrului de greutate. Dar pilonul nu e de loc fix faţă de aripi. Dacă nu îl imobilizezi, total sau parţial, prin manevrarea uneia din cârmele de direcţie şi de adâncime, el poate, dimpotrivă, să descrie mici arcuri în toate sensurile, în jurul verticalei. Dacă deci aripile, în afara acţiunii unei cârme, se înclină lateral şi longitudinal, pilonul, antrenat de propria lui greutate, tinde să formeze cu ele un nou unghi. Prin mişcarea aceasta, el acţionează imediat masele unei greutăţi determinate, alunecând paralel şi perpendicular faţă de aripi, care sunt în acelaşi timp deformate în sensul cuvenit. Astfel, înclinările accidentale ale planorului sunt imediat — şi, după cum am spus, în mod automat — corijate.

Privind în pământ, Marcel Camaret dădea explicaţiile acestea cu seninătatea unui profesor care ţine un curs. El nu şovăia şi nu-şi căuta cuvintele, care îi veneau de la sine. Şi, fără să se întrerupă, continuă în acelaşi fel :

— Să trecem la al doilea punct. În momentul pornirii, aripile planorului se coboară şi se repliază pe pilon. În acelaşi timp, axul elicei, devenit mobil într-un plan vertical perpendicular pe aripi, se ridică, iar elicea devine orizontală. Aparatul e atunci un elicopter, iar elicea lui e numai suspensivă. Dar, când ajunge la o înălţime suficientă, aripile se deschid, pe când, simultan, axul elicei se înclină spre înainte, până la orizontal. Treptat, ea devine astfel propulsivă, iar elicopterul se transformă în planor.

Cât despre energia motrice, ea îmi este furnizată de aerul lichid. Dintr-un rezervor fabricat cu substanţa antidiatermană despre care v-am vorbit, aerul lichid, a cărui scurgere e reglată

printr-un joc de supape, soseşte într-un tub foarte subţire şi încălzit continuu. Aerul revine imediat la starea gazoasă, sub o presiune formidabilă şi acţionează motorul.

— Ce viteză obţineţi cu planoarele acestea? întrebă Amédée Florence.

— Patru sute de kilometri pe oră, pe un parcurs de cinci mii de kilometri, fără aprovizionare de combustibil — răspunse Camaret,

Nil mirari, a spus Horaţiu : .,nimic nu trebuie să ne mire". Auditorii lui Camaret nu putură, totuşi, să-şi stăpânească expresia admiraţiei lor. Pe când se întorceau spre turn, nu găseau cuvinte destul de entuziaste ca să-i laude geniul. Dar omul acesta ciudat, care, uneori, dădea totuşi dovadă de atâta vanitate, rămase nepăsător la elogiile lor, ca şi cum n-ar fi fost sensibil decât la cele pe care şi le aducea el însuşi.

— Ajungem acum în însăşi inima Uzinei — spuse Camaret, când ajunseră în turn. Turnul acesta cuprinde zece etaje, asemănătoare cu cel în care suntem, şi cuprinde aparate de acelaşi fel. Aţi remarcat, cu siguranţă, că în vârful lui se află un pilon metalic foarte înalt. Pilonul e un „proiector de unde". Printre altele, turnul e căptuşit pe întreaga lui suprafaţă cu o sumedenie de vârfuri care sunt tot atâtea proiectoare de mărime redusă.

— Proiectoare de unde, aţi spus ?... întrebă doctorul Châtonnay.

— N-aş vrea să ţin un curs de fizică — răspunse Marcel Camaret zâmbind. Dar câteva explicaţii de principiu sunt totuşi, necesare. V-aş reaminti deci, dacă ştiţi cumva, şi v-aş aduce la cunoştinţă, dacă nu ştiţi, că un celebru fizician german, numit Hertz, a observat mai de mult că atunci când faci să ţâşnească scânteia unei bobine de inducţie în micul interval dintre cele două ramuri ale unui condensator, rezonator sau oscilator, după cum vă convine mai bine, scânteia aceasta provoacă, între cei doi poli ai aparatului, o descărcare oscilantă, ceea ce înseamnă

că aparatul e străbătut de un curent alternativ, sau, cu alte cuvinte, că cei doi poli ai lui sunt, rând pe rând, pozitivi sau negativi în cursul unei aceleiaşi descărcări, până în momentul când revine la o stare de echilibru. Rapiditatea acestor oscilaţii, altfel spus frecvenţa lor, poate să fie foarte mare şi să ajungă până la o sută de miliarde pe secundă. Or, ele nu sunt limitate la punctele unde se produc. Dimpotrivă, ele zguduie mediul ambiant, adică aerul, sau, mai exact, fluidul imponderabil care umple în acelaşi timp spaţiile cereşti şi vidările intermoleculare ale corpilor materiali, numit eter. La fiecare oscilaţie deci corespunde o vibraţie eterică ; ea se transmite, din aproape în aproape, mereu mai departe, iar vibraţiile acestea sunt numite, pe bună dreptate, unde hertziene. Am izbutit să mă fac înţeles ?

— Admirabil — proclamă Barsac, care, în calitatea lui de om politic, era poate cel mai puţin pregătit pentru chestiunile ştiinţifice dintre toţi auditorii lui Camaret.

— Până la mine — continuă inginerul — undele acestea nu constituiau decât o curiozitate de laborator. Ele erau folosite ca să electrizeze, fără contact material, corpuri metalice situate mai mult sau mai puţin departe de punctul lor de emitere. Şi aveau, într-adevăr, defectul capital de a se răspândi în toate sensurile în jurul acestui punct, absolut ca cercurile concentrice formate într-o baltă când arunci o piatră în ea. De aici rezulta că energia iniţială se dilua, se fărâmița, se vaporiza, ca să zic aşa, divizându-se pe o întindere din ce în ce mai mare, şi că la abia câţiva metri de sursă nu mai puteai obţine de la aceste unde decât nişte manifestări neînsemnate. Mă înţelegeţi şi acum ? Sunt destul de clar?

— Luminos — afirmă Amédée Florence.

— Cu mult înaintea mea, se observase că aceste unde sunt, ca şi lumina, susceptibile de a fi reflectate, dar nu se trăsese nici o concluzie din proprietatea aceasta. Ci graţie metalului extraconductor descoperit de mine — acelaşi cu care am căptuşit creasta zidului — am putut aşeza nişte reflectoare în

aşa fel încât aproape întreaga totalitate a undelor emise e dirijată în sensul care îmi convine, forţa iniţială e astfel integral trimisă în direcţia aceasta, şi se transmite acolo din aproape în aproape, atâta vreme cât nu e consumată în vreo muncă oarecare. Mijlocul de a face să varieze frecvenţa oscilaţiilor fiind, pe de altă parte, bine cunoscut, am putut imagina nişte receptoare de unde care nu sunt sensibile decât la o frecvenţă determinata. E ceea ce în fizică se numeşte „syntonizare". Un receptor dat va reacţiona sub influenţa tuturor undelor cu frecvenţa pentru care a fost construit, şi numai sub influenţa lor. Numărul frecvenţelor este infinit, prin urmare pot construi o infinitate de motoare printre care să nu existe două sensibile la aceleaşi unde. Mă înţelegeţi ?

— Mai greu — recunoscu Barsac. Vă urmărim, totuşi.

— De altfel, am terminat — spuse Camaret. Pe calea aceasta, noi acţionăm o cantitate uriaşă de maşini agricole care îşi primesc toate energia la distanţă, de la unul sau de la altul din proiectoarele aşezate pe suprafaţa turnului. Tot pe calea aceasta ne dirijăm şi viespile. Fiecare din ele are patru elice şi conţine patru motoraşe de syntonizare diferită, dintre care punem în mişcare, ia alegere, unul sau mai multe. Şi, în sfârşit, pe calea aceasta aş putea distruge întregul oraş, dacă aş avea chef.

— Aţi putea, de aici, să distrugeţi oraşul !... exclamă Barsac.

— Fără nici o greutate. Harry Killer mi-a cerut să îl fac de necucerit, şi i l-am făcut de necucerit. Sub toate străzile, sub toate casele, sub Palat şi chiar sub Uzina aceasta sunt depuse încărcături puternice de exploziv însoţite de un detunător în syntonizare cu unde a căror frecvenţă n-o cunosc decât eu. Ca să fac să sară în aer oraşul, mi-ar fi de-ajuns deci să trimit în direcţia fiecărei mine unde cu frecvenţa corespunzătoare detonatorului său.

Amédée Florence, care lua de zor note, se gândi o clipă să

insinueze că poate n-ar fi rău dacă s-ar folosi procedeul acesta pentru a isprăvi cu Harry Killer, dar îşi aminti la timp ce puţin succes avusese ideea lui de a fi folosite torpilele aeriene în acelaşi scop, şi se abţinu, prudent.

— Şi marele pilon de deasupra turnului ? întrebă doctorul Châtonnay.

— Ajung şi la el, căci aceasta îmi va fi concluzia — răspunse Camaret. Cu undele zise hertziene, totul se petrece, lucrul altminteri destul de curios, ca şi cum, fiind supuse atracţiei, după ce ar, porni din punctul lor de emisie, ele ar cădea lent spre pământ, unde: până la urmă s-ar pierde. Dacă, deci, vrei să le trimiţi departe, trebuie să le produci la o oarecare înălţime. Pentru mine, lucrul acesta era cu atât mai necesar cu cât doream să le trimit nu foarte departe, ci foarte sus, ceea ce e şi mai greu. Am reuşit, totuşi, s-o fac, datorită atât unui pilon înalt de o sută de metri, legat de oscilator, cât şi graţie reflectorului inventat de mine, care urmează capătul pilonului.

— De ce să trimiţi unde la înălţime ? întrebă Florence, care nu înţelegea.

— Ca să produc ploaie. Acesta e, de fapt, principiul invenţiei pe care o plănuiam, când l-am cunoscut pe Harry Killer şi pe care acesta m-a ajutat s-o înfăptuiesc. Prin pilon şi oglindă, trimit unde în nori, şi electrizez astfel până la saturaţie apa pe care ei o conţin în stare globulară. Când diferenţa de potenţial a norului faţă de pământ sau faţă de un nor vecin a devenit suficientă, ceea ce nu durează niciodată prea mult, izbucneşte o furtună şi plouă. Transformarea pustiului de aici în câmpie roditoare dovedeşte, de altfel, eficacitatea procedeului.

— Dar mai trebuie să ai şi nori, observa doctorul Châtonnay.

— Bineînţeles, sau măcar o atmosferă suficient de umedă. Dar norii vin neapărat într-o zi sau alta. Totul e să-i faci să se spargă aici şi nu în altă parte. Acum, când câmpia e cultivată,

când copacii încep să crească, un regim de ploi regulate are tendinţa de a se stabiliza, şi norii devin din ce în ce mai frecvenţi. De îndată ce soseşte unul, n-am de făcut decât asta — explică inginerul deplasând o manetă — şi imediat undele, ieşite dintr-o forţă electromotrică de o mie de cai, pornesc să-l bombardeze cu miliardele lor de vibraţii.

— Minunat ! se entuziasmaseră cei ce-l ascultau.

— În clipa de faţă, fără ca dumneavoastră să vă daţi cât de cât seama, undele se scurg prin vârful pilonului şi merg să se piardă în infinit, continuă Camaret pe care expunerea invenţiilor sale îl exalta din ce în ce. Dar visez un alt viitor pentru ele. Simt, ştiu, sunt sigur că ele ar putea să se adapteze la o sută de utilizări diferite, că ar fi posibilă, de pildă, stabilirea corespondenţei pe întreaga suprafaţă a pământului, prin telefon sau prin telegraf, fără să fie nevoie de fir pentru reunirea posturilor care corespondează între ele.

— Fără fir ! se mirară cei ce-l ascultau.

— Fără fir. Ce ar trebui pentru asta ? Nimica toată. Să fie inventat doar un aparat receptor potrivit. Eu îl caut, sunt chiar aproape de ţintă, dar n-am atins-o încă.

— Începem să nu mai înţelegem — mărturisi Barsac.

— Totuşi, e foarte simplu — afirmă Camaret, din ce în ce mai stârnit. Iată aici un aparat Morse, folosit în telegrafia obişnuită, pe care l-am intercalat, pentru experienţele mele, într-un circuit special. N-am decât să manevrez pârghiile acestea — şi tot vorbind, Camaret le mânuia chiar — pentru ca întregul curent producător de unde să fie sub dependenţa acestui circuit. Câtă vreme manipulatorul Morse va fi ridicat, undele hertziene nu vor trece. Dimpotrivă, când va fi coborât, şi numai când va fi aşa, undele vor scăpa prin pilon. Totuşi, nu va mai fi vorba să le îndreptăm spre cer, ci în direcţia receptorului presupus, orientând cum se cuvine oglinda care le concentrează şi le reflectă. Dacă direcţia receptorului nu este cunoscută, ar fi de-ajuns să se suprime pur şi simplu oglinda, cum fac eu punând

în mişcare această a doua pârghie. Acum, undele pe care le voi emite se vor împrăştia în spaţiu, pretutindeni în jurul nostru, şi aş putea telegrafia, sigur că aş atinge receptorul, oriunde s-ar afla, dacă el ar exista. Dar, din nenorocire, receptorul nu există.

— Spuneţi că aţi putea telegrafia ?... întrebă Jane Buxton. Ce înţelegeţi prin asta ?

— Ce se înţelege de obicei. N-aş avea decât să manevrez manipulatorul în mod obişnuit, după alfabetul Morse, bineînţeles. Dacă ar exista receptorul ipotetic, v-aţi grăbi să-l folosiţi pentru a scăpa din situaţia dumneavoastră actuală, nu-i aşa ?

— Fireşte — spuse Jane.

— Ei bine, să facem ca şi cum receptorul ar exista, propuse Camaret instalându-se la aparatul Morse. Cui i-aţi telegrafia, în acest caz ?

— Pe meleagurile acestea, unde nu cunosc pe nimeni... — spuse Jane zâmbind — mă întreb şi eu... Nu-l văd decât pe căpitanul, Marcenay, adăugă ea, roşindu-se uşor...

— Fie şi căpitanului Marcenay — acceptă Camaret, care, tot vorbind, manevra manipulatorul aparatului Morse după bătăile lungi şi scurte ale acestui alfabet. Unde se află căpitanul acesta ?

— Cred că, deocamdată, la Tombouctou, spuse Jane, ezitând.

— Tombouctou — continuă Camaret — manevrând mai departe manipulatorul. Şi acum, ce i-aţi spune căpitanului Marcenay ? Presupun că i-aţi spune cam aşa : Jane Buxton...

— Iertaţi-mă — îl întrerupse Jane — dar căpitanul Marcenay mă cunoaşte sub numele de Mornas.

— N-are nici o importanţă, căci telegrama tot nu va ajunge, la destinaţie. Dar, în sfârşit, să zicem Mornas. Aş telegrafia, deci : Veniţi în ajutor Janei Mornas, prizonieră în Blackland...

Marcel Camaret se întrerupse.

— Şi cum Backlandul e, pare-se, necunoscut pentru

întreaga lume, aş preciza situarea lui şi aş adăuga: latitudine 15° ,50 Nord, longitudine...

Marcel Camaret; se ridică brusc de pe scaun.

— Asta-i bună ! făcu el, Harry Killer a tăiat curentul.

Oaspeţii se îngrămădiră în jurul lui, neînţelegând nimic.

— După cum v-am spus — explică el — energia ne vine de la o staţie hidroelectrică instalată la vreo zece kilometri în josul râului. Harry Killer ne-a izolat de staţie, atâta tot;

— Atunci şi maşinile au să se oprească ! spuse doctorul Châtonnay.

— S-au şi oprit, răspunse Camaret.

— Şi viespile ?

— Viespile au căzut, fără îndoială!

— Harry Killer va putea deci să pună mâna pe ele ! exclamă Jane Buxton.

— Asta e mai puţin sigur — spuse inginerul. Să ne urcăm în vârf şi veţi vedea că n-o să fie aşa.

Camaret şi oaspeţii săi urcară în grabă etajele superioare şi intrară în cycloscop. Ca şi prima dată, văzură imediat faţa exterioară a zidului, plus şanţul care îl mărginea şi în jurul căruia zăceau nemişcate viespile.

Pe Esplanadă, *Merry Fellows* porneau din nou la atac, scoţând strigăte de triumf. Câţiva dintre ei săriră în şanţ şi puseră mâna pe viespile acestea moarte, care îi înspăimântau atâta când aveau viaţă în ele.

Dar abia apucară să le atingă şi începură să se clatine, simţindu-se rău. Depărtându-se de ele cu groază, atacatorii se căzneau să iasă din şanţ. Nici unul nu avu însă puterea necesară, şi, unul după altul, căzură neînsufleţiţi.

— N-aş da nici doi bani pe pielea lor — spuse Marcel Camaret, rece. V-aţi închipuit, nici vorbă, că prevăzusem ce se întâmplă, şi că am luat măsuri în consecinţă. Tăind curentul staţiei, Harry Killer a declanşat *ipso facto*[1] un dispozitiv graţie

---

[1] Prin însuşi acest fapt, chiar prin aceasta (în limba latină în text.).

căruia nişte recipiente cu acid carbonic lichid şi-au vărsat în şanţ conţinutul care a revenit imediat la starea gazoasă. Gazul acesta, mai greu decât aerul, a rămas în şanţ, iar cei aflaţi acum acolo vor pieri neapărat asfixiaţi.

— Bieţii oameni ! făcu Jane Buxton.

— N-am ce să le fac, declară Camaret. N-am nici o posibilitate să-i salvez. Cât despre maşinile mele, mi-am luat măsuri de precauţie şi în privinţa lor. De azi dimineaţă suntem gata să înlocuim cu aer lichid, din care am o provizie uriaşă, curentul staţiei, ca agent motor al aparatelor electrice. Acum s-a făcut, şi iată că maşinile merg. Viespile vor zbura din nou.

Elicele viespilor îşi porniseră, într-adevăr, rotirile lor vertiginoase, iar aparatele îşi reîncepuseră zborul ocrotitor, pe când mulţimea de *Merry Fellows* se retrăgea spre Palat lăsându-i în părăsire pe cei ce zăceau în şanţ.

Marcel Camaret se întoarse spre oaspeţii săi. Părea nervos, agitat chiar, într-un fel anormal, iar licărirea neliniştitoare observată de câteva ori, îi tulbura iar privirea.

— Cred că putem dormi liniştiţi, spuse el plin de-o vanitate oarecum naivă.

VIII. UN APEL ÎN SPAŢIU

Căpitanul Pierre Marcenay părăsise cu mâhnire în suflet misiunea Barsac, şi mai ales pe aceea pe care n-o cunoştea decât sub numele de Jane Mornas. El pornise, totuşi, la drum, fără umbră de şovăire, şi până la Segu-Sikoro străbătuse repede etapele, după cum i se cerea. Înainte de orice, căpitanul Marcenay era ostaş, într-adevăr, şi poate că cel mai frumos lucru al meseriei de ostaş e abnegaţia deplină şi supunerea pasivă pe care ostaşul şi-o impune, în vederea unui ţel pe care, uneori, nu-l înţelege limpede, dar deasupra căruia ştie că pluteşte totdeauna ideea de patrie.

Totuşi, oricât se grăbi, îi trebuiră nouă zile ca să străbată cei patru sute cincizeci de kilometri care îl despărţeau de Segu-

Sikoro, unde ajunse abia la 22 februarie, seara, la o oră foarte târzie. Din cauza aceasta, abia a doua zi dimineaţa putu să se prezinte colonelului Sergines, comandantul garnizoanei, şi să-i înmâneze ordinul colonelului Saint-Auban.

Colonelul Sergines citi ordinul de trei ori la rând, din ce în ce mai mirat. Părea că nu înţelege nimic.

— Ce combinaţie ciudată !... spuse el, în sfârşit. Să te duci să cauţi oameni la Sikasso, ca să-i trimeţi la Tombouctou ! E de neînchipuit...

— Deci, n-aţi fost încunoştinţat de trecerea noastră, domnule colonel ? întrebă Marcenay.

— Deloc.

— Locotenentul care mi-a înmânat ordinul, explică Marcenay, mi-a spus că la Tombouctou au izbucnit tulburări şi că tuaregii auelimideni se agită într-un mod ameninţător.

— E prima oară când aud asta. Şi doar ieri căpitanul Peyrolles... îl cunoşti, cumva ?

— Da, domnule colonel. Acum doi ani am fost în acelaşi regiment.

— Ei bine, Peyrolles a trecut pe aici, mergând de la Tombouctou spre Dakar. Abia ieri a plecat, şi nu ţi-a spus o vorbă despre toate acestea.

Căpitanul Marcenay nu putu decât să-şi decline, cu un gest, toată răspunderea.

— Ai dreptate, căpitane, spuse colonelul Sergines. Noi n-avem dreptul să discutăm. Ordinul e ordin, şi trebuie să ne supunem. Dar să mă ia naiba dacă ştiu când o să poţi pleca !

Şi, într-adevăr, pregătirea expediţiei acesteia neaşteptate ceru multă bătaie de cap. Mai mult de o săptămână fu întrebuinţată pentru cazarea cailor pe care ordinul cerea să fie lăsaţi la Segu-Sikoro, şi pentru adunarea materialului necesar transportului şi a hranei în cantitate suficientă. Abia la 2 martie căpitanul Marcenay putu să îmbarce şi să pornească pe Niger în jos.

Călătoria, adesea împiedicată de apele scăzute în aceste ultime luni ale anotimpului secetos, ceru la rândul ei două săptămâni întregi, şi fosta escortă a misiunii Barsac debarcă până la urmă abia în ziua de 17 martie, la Kabara, port al Tombouctoului, până la care mai erau doar vreo cincisprezece kilometri.

Când căpitanul Marcenay se prezentă colonelului Allègre care comanda garnizoana, ofiţerul acesta superior se arătă la fel de mirat ca şi camaradul său de la Segu-Sikoro. El afirmă că nici o tulburare nu fusese constatată prin partea locului, că nu ceruse niciodată întăriri, şi declară că nu înţelege de ce colonelul Saint-Auban îi trimitea, fără să-l anunţe, oameni de care n-avea nici o nevoie.

Lucrurile începeau să devină ciudate şi căpitanul Marcenay începuse să se întrebe dacă nu fusese victima vreunui iscusit falsificator. Dar, de ce ? Cu ce scop ? Răspunsul se impunea de la sine. Oricât de inexplicabil ar fi părut un asemenea plan, falsificatorul, dacă exista, nu putea să urmărească decât distrugerea misiunii Barsac, dezarmată. Ajuns în mod logic la concluzia aceasta, căpitanul Marcenay simţi o puternică nelinişte gândindu-se la grava responsabilitate care îi revenea în acest caz, şi la pericolele care ar fi putut s-o ameninţe atunci pe domnişoara Mornas, a cărei amintire îi umplea încă mintea şi inima.

Temerile îi sporiră cu atât mai mult cu cât la Tombouctou, ca şi la Segu-Sikoro, nu putu afla nici cel mai mic lucru despre locotenentul Lacour. Nimeni nu-l cunoştea. Mai mult: nimeni nu auzise niciodată vorbindu-se despre un corp de voluntari sudanezi, deşi expresia aceasta fusese întrebuinţată de însuşi colonelul Saint-Auban.

Totuşi, cum ordinul colonelului părea, după o minuţioasă verificare, cât se poate de autentic, trebuia socotit drept bun şi valabil, până la proba contrarie. Căpitanului Marcenay şi oamenilor săi li se asigură deci cazarea şi, de cum se ivi prilejul,

ordinul colonelului Saint-Auban fu expediat celui ce-l scrisese, singurul care putea spune dacă era sau nu fals.

Dar, de la Tombouctou la Bamako trebuiesc socotiţi o mie de kilometri, atât la ducere cât şi la întoarcere. Aveau să treacă deci multe zile până la primirea răspunsului trimis de colonel.

Zilele acelea, căpitanului Marcenay, neocupat, fără funcţii precise, şi mai ales ros de nelinişte, aveau să i se pară foarte lungi. Din fericire, în ultimele zile ale lui mărite, lucrurile se schimbară prin sosirea căpitanului Perrigny, unul din camarazii săi de Ia Saint-Cyr, cu care întreţinuse relaţii intime. Cei doi prieteni fură cât se poate de fericiţi să se revadă şi, din momentul acela, zilele i se părură mai scurte căpitanului Marcenay.

Aflând ce griji îi rodeau pe prietenul său, Perrigny încercă să-l liniştească, fabricarea unui ordin fals, atât de bine imitat încât să înşele pe toată lumea, i se părea de domeniul fanteziei. După părerea lui, era mai logic de admis că locotenentul Lacour, prost informat asupra adevăratelor motive ale hotărârii colonelului, dăduse o explicaţie greşită. Cât despre mirarea colonelului Allègre, ea se putea explica foarte simplu. În regiunea aceasta abia organizată, n-ar fi fost de mirare ca ordinul trimis lui să se fi rătăcit.

Căpitanul Perrigny, care urma să rămână doi ani la Tombouctou, adusese cu el destul de multe bagaje pe care prietenul său îl ajută să le despacheteze. Multe dintre ele erau mai degrabă instrumente de laborator decât bagaje propriu-zise. Dacă n-ar fi purtat uniforma, Perrigny ar fi fost socotit, într-adevăr, printre savanţi. Pasionat de ştiinţă, el se ţinea la curent cu toate problemele la ordinea zilei, şi mai ales cu cele mai mult sau mai puţin legate de electricitate. În prietenia lor, Perrigny reprezenta studiul, iar Marcenay acţiunea. Deosebirea aceasta a înclinaţiilor constituia chiar, adeseori, pentru ei, pretextul unor certuri amicale. Când îi căutai ei îşi spuneau unul altuia „bătrân şoarece de bibliotecă", şi ,,târâie sabie", siguri, în fond, că

activitatea nu-l împiedica pe Marcenay să fie un ofiţer excelent şi brav.

La câteva zile după sosirea prietenului său, căpitanul Marcenay îl găsi pe acesta pe cale de-a termina montarea unui nou aparat, după multe altele, în curtea casei unde îşi fixase domiciliul.

— Vii la ţanc, îi strigă Perrigny, de cum dădu cu ochii de el. Am să-ţi arăt ceva interesant.

— Asta ? întrebă Marcenay arătând aparatul, compus din două pile electrice, nişte electromagneţi, un mic tub de sticlă conţinând pilitură de fier, iar deasupra o tijă de aramă de câţiva metri.

— Chiar asta — răspunse Perrigny. Jucăria asta, aşa cum o vezi, e o adevărată unealtă de vrăjitor. E pur şi simplu un post receptor de telegrafie, dar, ascultă bine, de telegrafie fără fir.

— De câţiva ani se tot vorbeşte despre ea — spuse Marcenay interesat. Problema a fost oare rezolvată ?

— Şi încă cum ! exclamă Perrigny. Da, doi oameni s-au întâlnit pe suprafaţa sferei noastre terestre, în aceeaşi secundă a istoriei. Unul dintre ei, un italian numit Marconi, a găsit calea de a emite în spaţiu undele numite hertziene. Ai auzit cumva de ele, soldăţoi afurisit ?

— Da, da — spuse Marcenay. Am învăţat la şcoală. De altfel, când mă aflam în Franţa se şi vorbea despre Marconi. Dar celălalt inventator de care spuneai ?

— E un francez, fizicianul Branly. El a descoperit receptorul, o mică minune de simplitate ingenioasă.

— Şi aparatul pe care îl văd aici ?

— E chiar receptorul a cărui principiu ai să-l înţelegi cât ai clipi. Domnul Branly a observat că, dacă în mod natural pilitura de fier e rea conducătoare de electricitate, ea devine bună conducătoare când e influenţată de o undă hertziană, efectul acestei unde fiind să înzestreze firişoarele piliturii metalice cu o atracţie reciprocă şi să le dea o sporire a coeziunii. Acestea zise,

vezi tubuleţul de colo ?

— Îl văd.

— E detectorul de unde. Tubul cu pilitură de fier e intercalat în circuitul unei pile obişnuite pe care am onoarea să ţi-o prezint. Tubul, fiind rău conducător, întrerupe deci circuitul, iar curentul din pilă nu trece. Ai înţeles ?

— Da. Şi-apoi ?

— Când va veni o undă hertziană, va fi captată de vergeaua asta metalică, numită antenă. Imediat, tubul, care e în conexiune cu ea, va deveni conducător, circuitul pilei va fi închis, iar curentul va trece. Înţelegi şi-acum, băutorule de sânge ?

— Da, bătrân savant cu ochelari. Zi mai departe.

— Atunci intervine povestitorul aflat de faţă. Graţie unui dispozitiv inventat de mine, combinat cu descoperirea lui Branly, curentul acesta va pune în mişcare un receptor Morse, a cărui bandă de hârtie se va derula imprimată în mod obişnuit. Dar, în acelaşi timp, ciocănelul pe care îl vezi va lovi detectorul, ale cărui firişoare metalice vor fi despărţite de lovitură, şi care îşi va relua, deci, rezistenţa obişnuită. Curentul pilei nu va mai trece, iar receptorul Morse va înceta să mai imprime. O să zici că astfel va fi obţinut un singur punct pe banda de hârtie. Aşa e, dar aceeaşi succesiune de fenomene se va reproduce imediat, atâta timp cât antena va continua să culeagă unde. Când acestea vor înceta, nu se va mai imprima nimic pe banda de hârtie a aparatului, până la trecerea undelor următoare. În sfârşit, prin procedeul acesta vom obţine o serie de puncte reunite în grupe inegale, reprezentând semnele lungi şi scurte ale alfabetului Morse, pe care un telegrafist le citeşte la fel de uşor ca pe scrisul obişnuit.

— Tu, de exemplu ?

— Eu, de exemplu.

— Şi de ce ai, adus aparatul acesta, extraordinar, recunosc, pe nişte meleaguri atât de barbare?

— Pe el şi pe fratele lui, producătorul de unde, adică transmiţătorul, al cărui montaj îl voi începe mâine, fiindcă problema telegrafiei fără fir mă pasionează. Vreau să fiu primul care s-o instaleze în Sudan. Iată de ce am adus aici cele două aparate ale căror surori, încă foarte rare, de altfel, în întreaga lume, îţi garantez că nu există în Africa. Dacă s-ar putea comunica direct cu Bamako !... Cu Saint- Louis poate !...

— O ! Cu Saint-Louis !... E cam departe !

— Ba de loc — protestă Perrigny. S-a şi făcut corespondenţă la distanţe foarte mari.

— Nu se poate !

— Ba se poate, soldăţoiule, şi eu sper să fac şi mai mult. Curând voi începe, de-a lungul Nigerului, o serie de experienţe...

Căpitanul Perrigny se opri deodată. Ochii lui larg deschişi, gura căscată, arătau o adâncă uimire. De la aparatul Branly se auzise un mic zgomot sec, pe care urechea lui experimentată îl recunoscuse.

— Ce ai ? îl întrebă Marcenay mirat.

Prietenul lui trebui să facă un efort ca să-i răspundă. Uimirea îl sufoca, literalmente.

— Merge ! bâigui el, arătând aparatul.

— Auzi că merge ! făcu ironic Marcenay, Visezi, viitor academician. Aparatul tău e singurul din Africa, aşa că nu poate să meargă, după cum te exprimi cu atâta eleganţă, S-o fi stricat, şi-atâta tot.

Fără să răspundă, căpitanul Perrigny alerga la receptor.

— Stricat ! strigă el în prada unei violente emoţii. E atât de puţin stricat încât pot citi clar pe bandă Căpi…tan... Căpitan Mar... Căpitan Marcenay !

— Mumele meu ? zise Marcenay. Tare mă tem, prietene, că vrei să mă duci, cum s-ar zice.

— Numele tău ! afirma Perrigny cu o emoţie atât de vădit sinceră încât camaradul său fu izbit de ea.

Aparatul se oprise şi stătea acum mut sub privirile celor doi ofiţeri care nu-l părăseau din ochi. Dar, curând, tic-tacul semnificativ se făcu din nou auzit.

— Iată-l că porneşte iar !... exclamă Perrigny aplecându-se peste bandă. Bun ! Adresa ta acum : Tombouctou.

— Tombouctou !... repetă fără voie căpitanul Marcenay, înfiorat şi el de-o emoţie tainică.

Aparatul se oprise pentru a doua oară, apoi, după o scurtă întrerupere banda imprimată reîncepu să se deruleze, ca să se înţepenească iar, după câteva secunde.

— Jane Buxton, citi Perigny.

— Nu cunosc, declară Marcenay care, fără să ştie de ce, oftă uşurat. Ne joacă cineva o farsă.

— O farsă ? repetă Perrigny gânditor. Cum ar fi posibil ?... Ah, iată că reîncepe...

Şi, aplecat peste bandă, citi silabisind cuvintele, pe măsură ce i se înfăţişau :

— Veniţi... în... a...ju...tor... Ja...nei... Mor...nas...

— Jane Mornas ! exclamă Marcenay care, sufocându-se deodată, trebuie să-şi descheie gulerul bluzei.

— Taci — comandă Perrigny. Pri...zo...ni...e...ră la... Black...land...

Pentru a patra oară, tic-tacul se întrerupse. Perrigny ridică ochii şi-şi privi camaradul. Acesta era livid.

— Ce ai ? întrebă el cu dragoste prietenească.

— Am să-ţi explic... răspunse îndurerat căpitanul Marcenay. Dar Blackland, unde găseşti Blacklandul ?

Perrigny nu apucă să-i răspundă. Aparatul funcţiona iar. Şi el citi:

— La...ti...tu...di...ne... cinci... spre. ..ze... ce... gra...de... cinci...zeci... mi...nu...te... nord... Lon...gi...tu...di...ne...

Plecaţi peste aparatul amuţit pe neaşteptate, cei doi ofiţeri aşteptară zadarnic timp de câteva minute. De data aceasta, oprirea era definitivă şi receptorul Morse rămânea mut.

Căpitanul Perrigny şopti, dus pe gânduri :

— Asta mi se pare prea de tot !... Mai există deci un al doilea amator de telegrafie fără fir pe meleagurile acestea pierdute ?... Şi încă unul care se pricepe, nu glumă, dragul meu, adăugă el întorcându-se spre prietenul său.

Dar observă imediat cât de schimbat la faţă era acesta.

— Dar ce ai ? îl întrebă el. Eşti palid de tot...

În câteva cuvinte rapide, căpitanul Marcenay îi explică motivul tulburării sale. Dacă fusese mirat aflând că propriul lui nume figura pe banda telegrafică, mirarea îi devenise emoţie, şi încă emoţie adâncă, atunci când Perrigny rostise numele Janei Mornas. El o cunoştea pe Jane Mornas, o iubea, şi, cu toate că nu vorbiseră despre lucrul acesta, spera din toată inima ca într-o bună zi ea să-i devină soţie.

Marcenay reaminti toate temerile care îl chinuiau de când avea atâtea motive să creadă fals ordinul colonelului Saint-Auban. Mesajul misterios, primit astăzi din spaţiu, le confirma din plin. Jane Mornas se afla în primejdie.

— Şi-mi cere ajutor mie ! încheie el cu o adâncă nelinişte, în care se amesteca, totuşi, un pic de bucurie.

— Ei bine, atunci e foarte simplu, răspunse Perrigny. Trebuie să-i dai ajutorul pe care ţi-l cere.

— Se înţelege ! exclamă Marcenay, căruia perspectiva acţiunii îi reda viaţa. Dar cum ?

— Asta o să vedem îndată, spuse Perrigny. Să tragem mai întâi concluziile logice din faptele pe care le cunoaştem. După mine ele sunt liniştitoare.

— Găseşti ? spuse cu amărăciune Marcenay.

— Da. *Primo*, domnişoara Mornas nu e chiar singură, căci, după câte ştii, ea nu are un aparat de telegrafie fără fir. Fără sa mai vorbim de prietenii cu care ai lăsat-o, ea are, deci, cel puţin un protector, cel ce posedă aparatul. Şi acesta e cineva, crede-mă.

Cum Marcenay îl aprobase din cap, Perrigny continua :

— *Secundo*, domnişoara Mornas nu este expusă unui pericol imediat. Ea ţi-a telegrafiat la Tombouctou. Ea presupune că te afli acolo, cu alte cuvinte ştie foarte bine că nu eşti la doi paşi şi că va trebui oarecare timp ca să-i răspunzi la apel. Dar dacă, totuşi, îţi telegrafiază, înseamnă că nu socoteşte asta inutil. Deci, dacă o ameninţă un pericol, pericolul acesta nu e iminent.

— Unde vrei să ajungi ? întrebă Marcenay, nervos.

— La faptul că trebuie să te calmezi, să speri într-un sfârşit bun al aventurii... şi să te duci imediat la colonel ca să-i ceri organizarea unei expediţii care îl va elibera pe deputatul Barsac, şi pe deasupra, şi pe domnişoara Mornas.

Cei doi căpitani se duseră imediat la colonelul Allègre şi expuseră evenimentul uluitor ai căror martori fuseseră. Ca dovadă îi arătară banda imprimată de receptorul Morse, tradusă de Perrigny în limbaj desluşit.

— Aici nu-i de loc vorba de domnul Barsac, observă colonelul.

— Nu, — răspunse Perrigny, dar cum domnişoara Mornas era cu el...

— Cine vă spune că ea nu l-a părăsit ? obiectă colonelul. Cunosc perfect itinerarul misiunii Barsac, şi vă pot garanta că nu se ridică până la o asemenea latitudine. Misiunea trebuie să treacă prin Uagadugu, care se află cam pe al doisprezecelea grad, şi să iasă la Say, aflat pe al treisprezecelea. Mesajul acesta misterios vorbeşte de cincisprezece grade şi cincizeci, cu alte cuvinte de şaisprezece grade.

Remarca aceasta trezi amintirile lui Marcenay.

— Aveţi dreptate, domnule colonel, spuse el. Într-adevăr, s-ar putea prea bine ca domnişoara Mornas să fi părăsit misiunea Barsac. Îmi amintesc că ea trebuia să se despartă de misiune la două sau trei sute de kilometri după Sikasso, ca să urce singură spre nord, cu intenţia de-a atinge Nigerul la Gao.

— Atunci se schimbă lucrurile, spuse îngrijorat colonelul.

Pentru a-l scăpa pe domnul Barsac, deputat, delegat oficial al Franţei, ar fi normală o expediţie, pe când pentru domnişoara Mornas, o simplă particulară...

— Totuşi, vorbi cu însufleţire Marcenay, dacă ordinul adus de mine era fals, cum totul ne îndeamnă să credem, domnul Barsac a fost cu siguranţă victima unui ticălos care a ţinut să-mi ia locul.

— Poate... poate... încuviinţă cu oarecare îndoieli colonelul. În orice caz, pentru a avea o părere în privinţa aceasta, trebuie aşteptat răspunsul de la Bamako.

— E îngrozitor ! exclamă Marcenay, copleşit. Nu putem, totuşi, s-o lăsăm să piară pe biata copilă care mă cheamă în ajutor.

— Nu e vorba să piară, obiectă colonelul care, cel puţin el, îşi păstrase tot calmul. Domnişoara spune singură că e prizonieră, şi nimic mai mult... De altfel, unde să te duci în ajutorul ei ? Ce a Blackland-ul despre care vorbeşte ea ?

— Ne dă latitudinea.

— Dar nu longitudinea. Dumneata ai părăsit-o pe domnişoara Mornas după Sikasso. Îmi închipui că ea nu s-a reîntors spre vest. Al şaisprezecelea grad străbate mai întâi Macina, apoi trece peste Niger, şi se înfundă într-o regiune pustie, absolut necunoscută. Cum Blackland-ul nu poate fi în Macina, căci atunci l-am cunoaşte, înseamnă că ar trebui căutat în plin pustiu.

— Şi atunci, domnule colonel ? bâigui Marcenay.

— Şi atunci, căpitane, nu prea văd posibilitatea de a trimite o coloană în direcţia aceasta, căci ar fi egal cu a risca viaţa a o sută sau două de oameni pentru a o salva pe a unei singure persoane.

— De ce două sute de oameni? întrebă Marcenay care simţi pierindu-i speranţa. Poate că mai puţini ar fi de ajuns...

— Nu cred, căpitane. Cunoşti şi dumneata zvonurile care circulă în lungul Nigerului. Negrii (pretind că undeva, nimeni nu

poate spune exact unde, s-ar fi întemeiat un imperiu indigen, a cărui faimă nu e dintre cele mai bune. Numele acesta de Blackland fiind cu totul necunoscut, n-ar fi exclus să fie al capitalei sau al vreunuia din oraşele imperiului în chestiune, iar latitudinea face ipoteza şi mai de crezut, căci corespunde singurei regiuni unde s-ar fi putut întemeia o putere fără să fie cunoscută neștiut de toată lumea. În sfârşit, nu vă izbeşte consonanţa engleză a cuvântului Blackland?... Sokoto, colonie engleză, nu-i prea departe de presupusa lui aşezare... S-ar putea ivi aici o altă dificultate, destul de spinoasă... Pe scurt, în asemenea condiţii cred că ar fi imprudent să te aventurezi într-o regiune cu totul neexplorată, fără să dispui de forţe suficiente pentru a face faţă oricăror eventualităţi.

— Așadar, domnule colonel, refuzaţi ? stărui Marcenay.

— Regret, dar refuz — răspunse colonelul Allègre.

Căpitanul Marcenay nu se dădu bătut. Îi povesti colonelului, aşa cum îi povestise şi lui, Perrigny ce îl lega de domnişoara Mornas. Zadarnic însă. Degeaba arătă că adusese cu el o sută de oameni de care se puteau lipsi, căci nu se conta pe ei. Colonelul Allègre rămase de neclintit.

— Sunt dezolat, profund dezolat, căpitane, dar am datoria să-ţi răspund negativ. E posibil ca oamenii dumitale să nu-mi fie necesari, dar sunt şi ei tot oameni, şi n-am dreptul să le risc viaţa cu uşurinţă. În plus, nimic nu ne grăbeşte. Să aşteptăm o nouă comunicare de la domnişoara Mornas. Dacă ne-a telegrafiat o dată e posibil să ne mai telegrafieze.

— Şi dacă nu mai poate, după cum ne-a făcut să credem brusca întrerupere a mesajului ei ? exclamă Marcenay deznădăjduit.

Colonelul dădu să se înţeleagă printr-un gest că o asemenea eventualitate ar fi foarte regretabilă, dar că n-ar putea să-i schimbe hotărârea luată.

— Atunci, mă voi duce singur — declară hotărât Marcenay.

— Singur ?... repetă colonelul.

— Da, domnule colonel. Vă cer un concediu pe care nu mi-l veţi refuza...

— Pe care, dimpotrivă, ţi-l voi refuza — răspunse colonelul. Crezi că ţi-aş da posibilitatea să te arunci într-o aventură din care nu te-ai mai reîntoarce niciodată ?

— În acest caz, domnule colonel, vă rog să binevoiţi a-mi primi demisia.

— Demisia !...

— Da, domnule colonel — spuse Marcenay calm. Colonelul Allègre nu răspunse imediat. Îşi privi inferiorul şi-şi dădu seama că nu era într-o stare normală.

— Ştii bine, căpitane — îi spuse el cu un ton părintesc — că demisia dumitale va trebui să urmeze calea ierarhică, şi că eu nu am calitatea s-o primesc. În orice caz, e un lucru care cere chibzuinţă. Să mai treacă o noapte, şi revino mâine la mine. Vom mai sta de vorbă.

Executând corect salutul militar, cei doi ofiţeri se retraseră. Perrigny îşi însoţi prietenul, căutând să-l îmbărbăteze pe cât putea. Dar nefericitul nici nu-l auzea măcar.

Când căpitanul Marcenay ajunse în faţa uşii sale, îşi luă rămas bun de la Perrigny şi se încuie în casă. Rămas singur, în sfârşit, el se prăbuşi pe pat, şi, ajuns la capătul curajului, nemaiputându-se stăpâni, izbucni în hohote de plâns.

IX. UN DEZASTRU

Întreruperea curentului staţiei hidroelectrice nu dură mult. Oprit la 9 aprilie, spre amiază, curentul fu redat a doua zi dimineaţa. Căci, într-adevăr, Harry Killer era prima victimă a manevrei acesteia, pe care el o socotise la început foarte dibace. Dacă nu mai dădea Uzinei curentul de care avea nevoie, Uzina nu-i mai reda, în schimb, nici unul din serviciile pe care le primea de obicei de la ea.

Maşinile agricole, lipsite de undele dătătoare de viaţă, se

opriseră brusc.

Pompele electrice care scoteau apa din râu ca s-o trimită în două mari rezervoare, unul situat chiar în Uzină, din care apa trecea într-un al doilea rezervor, aşezat deasupra cazărmii Gărzii Negre, încetaseră şi ele să funcţioneze. În două zile, acest al doilea rezervor, de unde apa era distribuită pretutindeni, ar fi fost golit şi Blacklandul ar fi rămas fără apă.

În sfârşit, la venirea nopţii, lipsit de lumină electrică şi nemaiavând nici un alt mijloc de iluminat, întregul oraş fu cufundat în beznă, lucru care îl înfuria cu atât mai mult pe Harry Killer cu cât vedea, în acelaşi timp, Uzina luminată şi apărată de focurile puternicelor sale proiectoare.

Înţelegând că partida era inegală, despotul se resemnase în zorii zilei de 10 aprilie să dea drumul curentului pe care îl suprimase cu o zi înainte. În acelaşi timp, el îl chemă la telefon pe Marcel Camaret, care tocmai se afla în cabinetul său de lucru împreună cu protejaţii săi. Aceştia îl auziră pe inginer răspunzând, ca şi în ajun, cu ,,da" ,,nu" şi „bun", cuvinte atât de obişnuite într-o asemenea conversaţie din care jumătate rămâne necunoscută auditorilor ; şi, exact ca în ajun, inginerul începu să râdă, întrerupând brusc convorbirea.

După rezumatul povestit de Camaret, Harry Killer şi el încheiaseră un acord. Se înţeleseseră ca despotul să dea drumul curentului staţiei hidroelectrice, iar Uzina, de partea ei, să asigure, ca de obicei serviciile generale ale Blackland-ului. Altminteri, acordul acesta nu schimba, cu nimic restul situaţiei, rămasă mai departe foarte ciudată. Pacea se limita, doar la înţelegerea de mai sus. În rest, rămânea tot în război. Harry Killer stăruia mai ales să ceară prizonierii, iar Camaret refuza să-i dea.

La sfârşitul, convorbirii, Harry Killer îi ceruse inginerului să-i furnizeze aerul lichid necesar mersului planoarelor. De fiecare dată când acestea se reîntorceau din vreo călătorie, rezervoarele erau într-adevăr, depuse la Uzină, care le umplea

din nou. Harry Killer nu avea deci nici pic de combustibil, ceea ce făcea inutilizabile cele patruzeci de aparate zburătoare.

În privinţa aceasta, gândindu-se să economisească forţa motrice şi să nu-i furnizeze inamicului arme atât de puternice, Camaret îl refuzase categoric. De aici violenta mânie a despotului, care jurase să-l constrângă prin foame. Atunci inginerul închisese telefonul, râzând de-o ameninţare la fel de zadarnică, pentru el, ca şi cele de mai înainte.

Auditorii lui o luară, dimpotrivă, foarte în serios. Dacă Uzina părea într-adevăr de necucerit datorită armelor defensive, inventate de Camaret, acesta parcă mult mai sărac în arme ofensive, ba chiar nu voia nici în ruptul capului să le folosească pe cele avute. În asemenea condiţii, situaţia se putea prelungi la infinit şi, mai apoi, avea să vină o zi în care foamea să oblige Uzina la capitulare.

Camaret, căruia Barsac îi împărtăşi aceste gânduri, înălţă din umeri.

— Avem provizii pentru multă vreme — îl asigură el.

— Pentru cât timp ? insistă Barsac. Camaret făcu un gest nehotărât.

— Nu ştiu exact. Poate pentru două, poate pentru trei săptămâni. Dar asta n-are nici o importanţă, căci în patruzeci şi opt de ore vom termina planorul pe care îl avem în lucru. Vă invit de pe acum la probele pe care le vom face pe întuneric, ca să nu fie văzute de Palat. Probele vor avea loc poimâine, 12 aprilie, la ora patru după miezul nopţii.

La vestea aceasta fericită, prizonierii nu se aşteptau. Un planor propriu avea să le îmbunătăţească într-o largă măsură situaţia. Dar avea oare să le aducă şi salvarea ?

— În uzină sunt peste o sută de oameni — observă Barsac. Oricât de puternic ar fi el, planorul nu-i poate duce pe toţi.

— Va duce numai zece persoane, împreună cu conducătorul, ceea ce nu-i rău de loc — răspunse Camaret.

— Fireşte — aprobă Barsac — şi totuşi, e insuficient ca să

ne scoată din impas.

— Ba de loc — răspunse Camaret. De aici până la Saye sunt cam trei sute cincizeci de kilometri în linie dreaptă şi şapte sute de aici până la Tombouctou, care poate ar fi de preferat. Cum nu vom călători decât noaptea, ca să evităm torpilele, planorul va putea face, în douăzeci şi patru de ore, trei călătorii la Saye sau două la Tombouctou. Cele o sută cincizeci de persoane, la care evaluez, aproximativ populaţia Uzinei, cu femei şi copii cu tot, vor fi deci eliberaţi în cinci zile prin Saye, şi în opt zile prin Tombouctou.

Enunţarea acestui plan, într-adevăr foarte realizabil, mai potoli temerile iscate de ameninţările lui Harry Killer. Asediaţii aşteptau acum cu nerăbdare executarea lui.

Cele două zile cât mai trebuiră să aştepte, li se părură nesfârşite. Fiecare dintre ei îşi ocupa timpul cum putea mai bine şi, cel mai adesea, plimbându-se prin grădină, la adăpostul zidului care îi împiedica să fie văzuţi din Palat. Domnul Poncin, mai ales, nu se clintea de acolo, de dimineaţa până seara. Veşnic aplecat peste feluritele plante care o împodobeau, făcea măsurători citite la lupă şi cântăriri minuţioase cu ajutorul unei mici balanţe de precizie.

— Ce naiba faceţi acolo ? îl întrebă Florence, surprinzându-l ocupat cu măsurătorile acestea.

— Îmi fac meseria, domnule Florence — răspunse Poncin, dându-şi o oarecare importanţă.

— Statistică ? întrebă Florence, mirat.

— Nimic altceva. Sunt pe cale să stabilesc, pur şi simplu, numărul de locuitori pe care i-ar putea hrăni bucla Nigerului.

— Ah ! Mereu bucla ! făcu Amédée Florence, care nu părea să aprecieze prea mult lucrările domnului Poncin. Totuşi, mi se pare că aici nu ne mai aflăm în faimoasa buclă.

— Nimic nu ne împiedică la o analogie — rosti profesoral domnul Poncin.

— „Curteni porniţi să facă o splendidă orgie" — spuse un

glas în spatele lor.

După versurile acestea din „Pedepsirile" de Hugo, provocate de rimă, Amédée Florence îl recunoscu pe doctorul Châtonnay. Şi, într-adevăr, el era.

— Ce faceţi aici? întrebă doctorul, încheindu-şi astfel intervenţia.

— Domnul Poncin îmi expune metodele domniei sale de statistică — răspunse Florence cu un ton serios. Continuaţi vă rog, domnule Poncin.

— E, foarte simplu — explică acesta, iată o tulpină de spanac. Ea ocupă un decimetru pătrat. Ceva mai încolo, iată o conopidă ; ea ocupă patru decimetri pătraţi. Am măsurat o sută de plante luate la întâmplare şi am făcut media suprafeţelor ocupate de ele. Am măsurat, de asemenea, şi creşterea lor zilnică. Salata aceasta, de pildă, a crescut, de ieri exact cu patru grame nouă sute douăzeci şi şapte de miligrame. Pe scurt, am aflat matematic, că media creşterii zilnice se ridică la douăzeci şi două de miligrame pe centimetru pătrat.

— Foarte curios — declară fără să clipească doctorul Châtonnay.

— Nu-i aşa ? Problemele acestea ştiinţifice sunt totdeauna foarte interesante, spuse domnul Poncin, umflându-se în pene. Cum bucla Nigerului are cinci sute patruzeci şi şase trilioane de centimetri pătraţi, producţia ei zilnică va fi, deci, de douăsprezece milioane douăsprezece mii de tone, sau un miliard o sută patruzeci şi patru de milioane trei sute opt zeci de mii de tone anual.

— N-am să ascund că este un calcul colosal — declamă doctorul, parodiind un vers de Corneille, pe care rima i-l readucea în memorie.

— Cunoscând cantitatea de hrană necesară pentru asigurarea vieţii unui singur om, va fi uşor să deducem populaţia care ar putea trăi în bucla Nigerului — încheie domnul Poncin, sigur de sine. Acestea sunt serviciile pe care ştiinţa e în

stare să le aducă, şi astfel timpul cât vom rămâne prizonieri nu va fi cu totul pierdut.

— Mulţumită dumitale, domnule Poncin — spuseră într-un glas Amédée Florence şi doctorul, lăsându-l pe statistician la deducţiile lui savante.

Ceas cu ceas, ziua de 10, apoi cea de 11 se scurseră.

Un incident, de altfel fără gravitate, întrerupse monotonia acesteia din urmă. Pe la cinci după-amiază, lui Camaret i se aduse la cunoştinţă că pompa care împingea apa din râu în rezervor nu mai funcţiona.

După ce verifică faptul, inginerul recunoscu că vestea era exactă. Pompa se învârtea înnebunită, parcă în gol, ca şi cum n-ar fi avut de învins nici o rezistenţă. La ordinul lui Camaret, se făcu demontarea pistonului, ale cărei garnituri, probabil stricate, pesemne că nu se mai aplicau exact pe peretele cilindrului. De fapt nu era vorba decât de-o reparaţie neînsemnată, care urma să fie terminată în mai puţin de patruzeci şi opt de ore.

A doua zi, înainte de ivirea zorilor, luă sfârşit aşteptarea aceasta enervantă. Cum lesne se poate închipui, nimeni nu lipsi de la întâlnire, cu toată ora matinală fixată de Marcel Camaret. La rândul său, acesta îşi ţinuse promisiunea. Când oaspeţii sosiră în grădină, unde urma să aibă loc proba, planorul se şi afla acolo, transportat de muncitorii care îl construiseră.

Inginerul se urcă pe platformă şi puse motorul în funcţiune. Trecură câteva minute, prea încet după părerea spectatorilor, care se temeau de o dezamăgire oricând posibilă. Curând se liniştiră însă. Aparatul se înălţă deodată, fără efort, apoi, desfăcându-şi aripile, alunecă pe straturile de aer şi reveni exact pe locul de unde pornise. Marcel Camaret, luând de data aceasta cu el zece oameni, se înălţă din nou şi, de trei ori la rând, făcu turul grădinii. Experienţa era concludentă.

— Astă-seară, la orele nouă, prima plecare, anunţă el coborând de pe platformă.

Atunci fu uitat totul, asediul, captivitatea, zilele de nelinişte şi de plictiseală. Peste câteva ore, coşmarul avea să ia sfârşit. Vor fi liberi ! Asediaţii îşi făceau urări reciproce, se felicitau, pe când mecanicii duceau planorul în hangarul de unde urma să fie scos la căderea nopţii, ca să zboare spre Tombouctou.

Cum evacuarea Uzinei trebuia să ceară mai multe zile, lucrările obişnuite nu fură întrerupte. În ziua de 12 aprilie se lucră, deci, mai ales la demontarea pompei. Când lucrarea luă sfârşit, inginerul constată că nu avea nici o avarie. Cauza stricăciunii trebuia deci căutată în altă parte şi, până una alta, nu rămânea decât ca pompa să fie montată la loc, lucru care fu început imediat.

La opt şi jumătate seara, întunericul era deplin. Marcel Camaret dădu în sfârşit semnalul de plecare. Încă de mult cei opt prizonieri scăpaţi din ghearele lui Harry Killer, împreună cu două neveste de muncitori, care trebuiau să formeze primul convoi, aşteptau în grădină, de unde, condus de un conducător încercat, planorul avea să se înalţe. Ascultând ordinul şefului lor, zece mecanici se îndreptară spre hangar şi deschiseră uşa...

Exact în clipa aceea se produse dezastrul.

În momentul când uşa se deschise, o explozie formidabilă răsună pe neaşteptate. Hangarul se prăbuşi ca un castel de cărţi de joc. În locul lui, rămase doar un morman de ruine.

După o clipă de uluire firească, cei de faţă se repeziră în ajutorul celor zece muncitori. Din fericire, explozia avusese loc înainte ca ei să intre în hangar, aşa că scăpaseră toţi nevătămaţi, în afară de unul uşor rănit.

Dar, cu toate că nu fuseseră victime, o mare nenorocire, ba chiar un dezastru ireparabil, îi lovise pe asediaţi. Planorul era nimicit, făcut fărâme. Nu mai rămăseseră din el decât nişte rămăşiţe inutilizabile.

— Rigaud, spuse Camaret cu calmul care nu-l părăsea niciodată în împrejurările cu adevărat grave, să se înceapă curăţirea terenului. Trebuie aflată cauza exploziei.

Grămada de ruine fu atacată chiar în punctul ocupat de planor. Munceau numeroase braţe, şi lucrul înainta rapid. Pe la orele unsprezece, partea aceasta a fostului hangar era curăţată, şi se constată acolo existenţa unei gropi adânci.

— Dinamită, spuse rece Camaret. Îmi închipui că n-a venit singură.

Cum petele de sânge care stropeau ruinele dovedeau că explozia făcuse victime, curăţirea fu continuată în acelaşi ritm. Într-adevăr, curând începură să se facă descoperiri macabre. Puţin înainte de miezul nopţii, ieşi la iveală un picior de negru, ciopârţit. Apoi un braţ, smuls cu violenţă, şi, în sfârşit, fu descoperit capul corpului acestuia mutilat.

Amédée Florence care, ca un bun reporter ce era, urmărea atent lucrările, recunoscu imediat lugubrele trofee.

— Tchoumouki ! exclamă el fără să ezite.

Şi îi explică lui Camaret că Tchoumouki era un trădător, trecut din serviciul lui miss Buxton în slujba lui Harry Killer. Atunci, totul deveni clar. Vădit lucru, Tchoumouki era autorul şi, totodată, prima victimă, a exploziei. Rămânea de aflat cum pătrunsese în Uzină.

În orice caz, dacă el intrase, alţii îl puteau urma pe aceeaşi, cale. Trebuia deci să li se taie cheful adversarilor, înspăimântându-i cum se cuvine.

În acest scop, la porunca lui Camaret, jalnicele rămăşiţe ale lui Tchoumouki fură aruncate peste zid, pe Esplanadă, unde oamenii lui Harry Killer trebuiau neapărat să le găsească, aflând astfel fără putinţă de îndoială că era primejdios să pătrundă în Uzină.

Între timp, curăţirea locului continua. Muncitorii făcuseră lanţ, ruinele se îngrămădeau în grădină şi o suprafaţă din ce în ce mai mare a fostului hangar se descoperea treptat.

— Iată încă unul ! strigă deodată un muncitor.

Marcel Camaret se apropie. Într-adevăr, un picior de om se ivise printre pietre. În câteva secunde, întregul corp fu

descoperit. Era un alb în puterea vârstei, cu umărul zdrobit groaznic de prăbuşirea acoperişului.

Doctorul Châtonnay se aplecă peste rănit.

— Trăieşte — spuse el.

Rănitul fu scos de sub dărâmături şi transportat la Camaret, unde doctorul îi făcu primul pansament. A doua zi urma să i se ia interogatoriul dacă va avea puterea să vorbească.

— Şi dacă nu va consimţi — observă Amédée Florence.

— Asta lăsaţi-o în grija mea, spuse printre dinţi Marcel Camaret.

Curăţirea locului putea fi socotită ca terminată. Cel puţin înaintase atâta încât să fie sigur că nu se mai afla nimeni sub dărâmături. Marcel Camaret întrerupse deci lucrul şi trimise muncitorii la o odihnă meritată din plin.

Urmându-le exemplul, inginerul şi oaspeţii săi se depărtară de locul dezastrului şi se îndreptară, trecând prin grădină, spre camerele lor respective.

Dar, după câţiva paşi, Amédée Florence se opri şi, adresându-i-se lui Camaret, întrebă :

— Ce-o să facem, domnule, acum, când iată-ne fără planor ?

— Vom fabrica altul — răspunse Camaret.

— Aveţi elementele lui ? întrebă Barsac.

— Sigur.

— Cât timp vă va trebui ?

— Două luni.

— Hm !... făcu simplu Florence. Apoi, fără să mai insiste, îşi reluă mersul, adâncit în gânduri.

Două luni ! Şi provizii numai pentru două săptămâni !

Reporterul şi începuse să caute o idee pentru a ieşi din dilema aceasta.

X. O IDEE A LUI AMÉDÉE FLORENCE

Cât de diferită fu dimineaţa de 13 aprilie faţă de cea din ziua precedentă ! Ieri, crezând sigur că ajung la capătul încercărilor, asediaţii nu mai puteau de bucurie. Astăzi, când orice speranţă fusese pierdută, erau trişti şi descurajaţi.

Doar câţiva dintre ei izbutiseră să doarmă în ultimele ore ale nopţii trecute. Cei mai mulţi îşi folosiseră timpul examinând pe toate feţele situaţia prezentă, fără să descopere nici un mijloc de a învinge greutăţile.

Marcel Camaret însuşi se simţea încurcat. în afara construcţiei unui nou planor, el nu mai vedea nimic pentru ieşirea din impasul actual. Dar să-ţi pui speranţa într-un aparat a cărui fabricare trebuia să ceară două luni încheiate, când mai ai provizii abia pentru două săptămâni, însemna să te înşeli cu bună ştiinţă.

Verificând lucrurile, se văzu că mijlocul acesta de salvare era şi mai puţin realizabil decât se credea. Un inventar amănunţit al rezervelor şi o cercetare atentă a produselor horticole pe cale de maturizare demonstra, într-adevăr, că asediaţii aveau hrană nu pentru săptămâni, ci pentru cel mult nouă, zece zile. Nu după trecerea a două luni, ci chiar înainte de sfârşitul lui aprilie aveau, deci, să sufere neapărat de foame.

Ca să fie întârziată cât mai mult cu putinţă această ultimă scadenţă, se luă hotărârea unei raţionalizări imediate. Dacă nu se puteau lăuda că şi-au învins soarta, asediaţii puteau, astfel, măcar să-şi prelungească agonia.

Dimineaţa de 13 fiind hărăzită acestui inventar şi începerii construirii planorului pe care Marcel Camaret se încăpăţână să-l facă deşi, după toate aparenţele, nu puteau spera să le fie de vreun ajutor, abia după-amiază avură timp să se ocupe de prizonier.

După prânzul care fu, pentru prima dată, extrem de sărac, Marcel Camaret, însoţit de oaspeţii a căror neaşteptată intrare în viaţa lui ameninţa să-l coste atât de scump, se duse la

căpătâiul rănitului. Doctorul Châtonnay îl asigurase că starea acestuia îngăduia să i se ia un interogator.

— Cine eşti ? îl întrebă Camaret care, punând întrebarea aceasta lipsită de interes aparent, urmărea un plan bine calculat.

Cum rănitul nu vru să răspundă, Camaret îşi repetă întrebarea, fără mai mult succes.

— Trebuie să te previn, spuse cu blândeţe inginerul, că te voi sili să vorbeşti.

Auzind ameninţarea, omul tot nu deschise gura, iar buzele lui schiţară un zâmbet ironic. Să-l silească ? Asta cu siguranţă că nu i se părea de crezut. De altfel, judecând după înfăţişarea lui, îţi puteai da seama că te afli în faţa unui individ de o rară energie.

Marcel Camaret ridică din umeri, apoi, fără să mai stăruie, prinse de degetele mari şi de tălpile recalcitrantului câteva plăcuţe metalice pe care le legă de bornele unui tablou. După ce făcu asta, manevră scurt un întrerupător.

Imediat, omul se zvârcoli în convulsii groaznice, vinele gâtului i se umflară peste măsură, faţa lui vânătă vădi o suferinţă de neîndurat.

Proba nu ţinu mult. După câteva secunde, Camaret întrerupse curentul.

— Vorbeşti ? întrebă el.

Şi, cum omul rămânea mut, adăugă :

— Foarte bine ! Atunci să reîncepem.

Când restabili contactul, aceleaşi fenomene se reproduseră şi cu mai multă violenţă. Sudoarea curgea şiroaie pe faţa prizonierului care, cu ochii daţi peste cap, gâfâia ca nişte foale.

— Vorbeşti ? repetă Camaret, întrerupând din nou curentul.

— Da... da... — bâigui omul, ajuns la capătul puterilor.

— Bun ! făcu Camaret. Cum te cheamă ?

— Fergus David.

— Asta nu-i un nume, obiectă Camaret. Sunt două prenume.

— Aşa mi se spune la Blackland. Nimeni nu-mi cunoaşte numele adevărat.

— N-are a face. Care ţi-e numele adevărat?

— Daniel Frasne.

— De naţionalitate ?

— Englez.

Daniel Frasne, căci aşa se numea, se hotărâse acum să vorbească tot atât de precis pe cât se hotărâse mai înainte să tacă şi răspundea pe loc la întrebările puse.

— Flăcăule, îi spuse mai întâi Camaret, am nevoie de câteva informaţii. Dacă mi le refuzi, reîncep micul joc de adineauri. Eşti dispus să mi le dai ?

— Da, răspunse rănitul.

— Mai întâi de toate, care îţi e situaţia la Blackland ? Ce rol joci acolo?

— Consilier.

— Consilier ?... repetă Camaret, întrebător.

Frasne păru mirat că inginerul nu înţelege cuvântul acesta. Dar explică totuşi :

— Aşa se numesc cei ce conduc împreună cu Killer.

— Dacă înţeleg bine, faci parte din conducerea Blackland-ului ?

Marcel Camaret păru foarte satisfăcut de răspuns.

— Eşti de mult timp aici   continuă el.

— De la început.

— Îl cunoşteai, deci, dinainte, pe Harry Killer ?

— Da.

— Unde l-ai cunoscut ?

— La coloana Buxton.

La auzul cuvintelor acestora, Jane tresări. Soarta îi dăruia un nou martor.

— La coloana Buxton ! repetă între timp Camaret. Cum se

face că eu nu te recunosc ?

— Pesemne că m-am schimbat, spuse Frasne, filozofic. Cu toate astea, eram cu dumneavoastră, domnule Camaret.

Nemaifiind capabilă să se abţină Jane Buxton interveni :

— Vă rog, domnule Camaret, spuse ea, îmi daţi voie să-i spun şi eu câteva cuvinte omului acestuia ?

Marcel Camaret îngădui şi Jane îl întrebă pe rănit :

— Dacă făceai parte din coloana Buxton, l-ai văzut sosind pe Harry Killer, nu-i aşa ?

— Da.

— De ce l-a primit atât de uşor căpitanul Buxton ?

— Habar n-am.

— E adevărat — continuă Jane, că din ziua când Harry Killer a făcut parte din coloană a devenit adevăratul şef ?

— Foarte adevărat — răspunse Frasne, oarecum mirat că i se puneau întrebări legate de fapte atât de vechi.

— Deci, numai din ordinele lui Harry Killer coloana Buxton îşi începu jafurile care i-au adus nimicirea ?

— Da — aprobă Frasne.

— Căpitanul Buxton n-avea nici un amestec în ele ?

— Nu.

— Auziţi, domnilor ? spuse Jane, întorcându-se spre prietenii ei.

Apoi, continuând seria întrebărilor spuse :

— Pentru care motiv renunţase căpitanul Buxton la autoritatea lui, în favoarea lui Harry Killer ?

— De unde să ştiu eu ? răspunse Frasne pierzându-şi răbdarea.

Părea sincer. Jane socoti inutil să insiste.

— Ştii, cel puţin, cum a murit căpitanul Buxton ? întrebă ea, schimbând subiectul.

— Păi... în luptă — răspunse Frasne, ca şi cum lucrul acesta ar fi fost de la sine înţeles. Au mai căzut şi mulţi alţii o dată cu el.

Jane Buxton oftă. Aşadar, nu de data aceasta avea să lămurească cele câteva puncte rămase întunecate.

— Vă mulţumesc, domnule — îi spuse ea lui Camaret. Eu am terminat.

Inginerul îşi reluă imediat interogatoriul, din punctul unde îl întrerupsese.

— Cum au fost procuraţi, la început, negrii care au clădit oraşul ? întrebă el.

Frasne căscă ochii mari. Putea să i se pună o întrebare atât de prostească ? Adică pentru asta îl chinuiseră mai adineauri ?

— La naiba ! făcu el. De prin sate. Nu-i nevoie să fii prea deştept ca să ştii asta.

— Prin ce mijloace ?

Frasne ridică din umărul sănătos.

— Mare lucru ! Parcă n-aţi şti !... Erau luaţi şi gata!...

— Ah ! făcu Camaret, coborând capul cu un aer adânc mâhnit.

Apoi continuă :

— La început au trebuit maşini. De unde veneau ele ?

— Doar nu din lună, fireşte — rânji Frasne.

— Veneau din Europa ?

— Aşa se pare.

— Pe ce cale soseau ?

— Pesemne că nu zburând. La naiba, domnule Camaret, îmi puneţi nişte întrebări ! Cum voiaţi să vină maşinile ? Veneau cu vaporul, se înţelege.

— Unde erau debarcate ? continuă liniştit Camaret.

— La Kotonu.

— Dar de la Kotonu la Blackland e distanţă, nu glumă. Cum erau transportate până aici ?

— Cămile, cai, boi, negri, răspunse laconic Frasne, părând că a ajuns la capătul răbdării.

— Şi în timpul călătoriei acesteia îndelungate, mureau numeroşi negri, nu-i aşa ?

— Mai mulţi decât se năşteau — bombăni Frasne. Nu m-am distrat numărându-i.

Camaret trecu la alt subiect.

— Maşinile trebuiau plătite, nu ?

— Fireşte ! făcu Frasne, căruia întrebările i se păreau din ce în ce mai absurde.

— Deci există bani la Blackland.

— De bani fiţi sigur că nu ducem lipsă.

— De unde vin ei ?

De data aceasta, Frasne îşi pierdu răbdarea.

— Cât timp o să mă mai duceţi, domnule Camaret, întrebându-mă nişte lucruri pe care le ştiţi mai bine decât mine ? făcu el cu o supărare de loc prefăcută. Doar nu degeaba aţi făcut planoarele. Ştiţi bine că, din când în când, ele îi transportă pe Harry Killer şi pe alţii, până la insulele Bissagos, unde un vapor vine să-i ia şi-i readuce după o mică raită prin Europa, cel mai adesea prin Anglia. Doar nu pe dumneavoastră am să vă învăţ eu că în Europa există bănci, bătrâne ultrabogate etc, etc, în sfârşit, o mulţime de oameni pe care face să-i vizitezi... fără să fii invitat. Când termini vizita, te întorci, ca şi cum habar n-ai avea de nimic.

— Sunt dese călătoriile acestea? întrebă Camaret, căruia ruşinea îi îmbujorase obrajii.

Frasne făcu un gest resemnat.

— În sfârşit ! Dacă asta vă distrează !... murmură el. Depinde. De trei sau de patru ori pe an.

— Când a avut loc ultima călătorie ?

— Ultima ?... răspunse Frasne, răscolindu-şi conştiincios amintirile. Staţi !... Acum vreo patru luni, patru luni şi jumătate...

— Cine a fost vizitat atunci ?

— Nu prea ştiu, spuse Frasne. La asta n-am luat parte, cred că o bancă. Dar ce ştiu e că a fost o lovitură grasă.

Marcel Camaret tăcu o clipă. Acum, era cumplit de palid şi

părea îmbătrânit cu zece ani.

— Încă un cuvânt, Frasne, spuse el. Câți negri aveţi pentru munca câmpului ?

— Vreo patru mii. Poate mai mulţi.

— Şi femei ?

— Vreo mie cinci sute.

— Vi-i procuraţi, fără doar şi poate, la fel ca pe primii...

— Nu — răspunse Frasne cu tonul cel mai firesc. Acum avem planoare şi îi răpim cu ele.

— Ah... făcu Camaret.

Iar după o nouă tăcere, continuă :

— Cum ai pătruns aici ?

Înainte de a răspunde, Frasne ezită. Pentru prima oară întrebarea era, în sfârşit, serioasă. Şi, pe cât de uşor dăduse celelalte informaţii, pe atât era de furios că trebuia să o dea pe aceasta. Totuşi, trebuia să răspundă.

— Prin rezervor — spuse el supărat.

— Prin rezervor ? se miră Camaret.

— Da. Alaltăieri au fost închise vanele de la râu, ca să nu puteţi trage apa, şi a fost golit rezervorul Palatului. Cel de la Uzină s-a golit şi el, căci amândouă comunică prin conducta de sub Esplanadă. Tchoumouki şi cu mine am venit prin conductă.

Cu câteva ore mai înainte, inginerul aflase cu indiferenţă că pompa fusese montată la loc şi că funcţiona minunat. Acum înţelegea de ce Harry Killer, impresionat de moartea groaznică a lui Tchoumouki, pusă pe seama apărătorilor Uzinei, deschisese vanele, iar apa sosea ca de obicei.

— Bun, îţi mulţumesc, spuse Camaret care, aflând tot ce-l interesa, se retrase fără să mai pună alte întrebări.

Ziua de 13 se încheie, cea de 14 se scurse fără noi incidente. Asediul continua, la fel de riguros. Pe cheiul din josul râului şi pe Esplanadă posturile de *Merry Fellows*, ale căror priviri cuprindeau de la aceste puncte cele două capete ale drumului de pază, supravegheau mai departe împrejurimile

Uzinei, din care nimeni n-ar fi putut ieşi. Până în ziua când foamea avea să-i silească pe asediaţi să se predea, nu exista nici un motiv ca situaţia să se schimbe.

Iată ce-şi spunea, pe bună dreptate, Amédée Florence. De la distrugerea planorului, el căuta permanent un mijloc de-a ieşi din impas, şi turba de necaz că nu-l putea găsi. Totuşi, în seara de 14 aprilie, îi veni, în sfârşit, o idee. Ideea aceasta, examinată pe toate feţele, i se păru bună, şi reporterul avu, în dimineaţa de 15, lungi discuţii cu Tongané, apoi le ceru prietenilor săi să-l însoţească la Camaret, căruia dorea să-i facă o comunicare foarte urgentă.

De la interogarea lui Frasne, asediaţii nu-l mai revăzuseră pe inginer, care se retrăsese în locuinţa lui particulară şi se încuiase în ea. Acolo, în singurătate, Camaret asimila dureros noutăţile aflate, ameţit în faţa prăpastiei dată la iveală de Frasne.

Cunoştea acum tot adevărul. Ştia că Blacklandul nu fusese clădit şi nu se menţinuse decât prin violenţă, furt şi crimă. Ştia că Europa şi Africa fuseseră, fiecare în felul ei, scena isprăvilor lui Harry Killer şi a bandei lui. Cunoştea ruşinoasa sursă a aurului aflat din belşug în oraş şi graţie căruia opera îi fusese realizată. Cruzimile nemaipomenite ale coloanei Buxton, asasinarea comandantului ei, măcelărirea permanentă a nefericiţilor negri răpiţi de prin sate, jafurile, prădările, asasinatele în Africa şi în Europa, şi în încheiere, mârșavul atentat împotriva paşnicei misiuni Barsac. Toate acestea, le cunoştea acum.

Şi se simţea complice la nenumăratele crime săvârşite. Nu era el oare, într-adevăr, cu toată nevinovăţia lui, cel ce furnizase mijloacele de înfăptuire? Gândindu-se la ce-i fusese viaţa în ultimii zece ani, inginerul se simţea năpădit de o adevărată groază, iar mintea lui, şi aşa destul de şubrezită, se pleca sub lovitură. Pentru moment, ajunsese să-i fie silă de oraşul Blackland, opera lui totuşi, carne din carnea lui, grămada

aceasta de minuni clădită de el însuşi spre propria lui glorie. Dar într-adevăr, puteau să rămână oare nepedepsite cruzimile fără seamăn săvârşite de locuitori ? Şi nu era blestemat însuşi oraşul în care se zămisliseră atâtea crime ?

Amédée Florence şi prietenii săi îl găsiră pe Camaret pierdut în gândurile acestea lugubre. Pe jumătate întins într-un fotoliu, nemişcat, cu ochii în gol, inginerul părea doborât şi fără puteri. De două zile de când nu-l văzuseră, poate că nu se atinsese de mâncare.

Un astfel de om nu putea să-i convină lui Florence, care dorea să-l aibă în faţă pe iscusitul inginer de odinioară. La propunerea lui, Tongané se duse să caute câteva alimente care ii fură servite lui Camaret. Acesta mâncă, supus, dar fără să manifeste pofta justificată de-un post atât de îndelungat. Cu toate acestea, după ce mâncă, un pic de sânge i se urcă în obrajii lipsiţi de culoare.

— V-am adunat aici pe toţi — spuse atunci Florence, fiindcă mi-a venit în minte un mijloc de-a scăpa, din impasul actual. Tot gândindu-mă, mi s-a părut, într-adevăr, că ne putem asigura concursul unor numeroşi aliaţi pe care îi avem, ca să zic aşa, la îndemână.

— Care aliaţi ? întrebară într-un glas Barsac şi doctorul Châtonnay.

— Negrii din cartierul sclavilor, răspunse Amédée Florence. După cele aflate alaltăieri, ei ar fi cel puţin patru mii, fără să mai socotim femeile, care fac cât doi bărbaţi, când se dezlănţuie. Forţa aceasta mi se pare că nu trebuie de loc neglijată.

— Sigur, recunoscu Barsac, dar negrii n-au arme şi probabil că nici nu bănuiesc măcar existenţa noastră.

— Iată de ce trebuie să luăm legătura cu ei şi să-i înarmăm, spuse Florence.

— Uşor de zis ! făcu Barsac.

— Şi poate şi de făcut — răspunse Florence.

— Adevărat ?... se miră Barsac. Lăsând la o parte problema armelor, cine ar putea să meargă la negri ?

— Un negru, ca şi ei : Tongané.

— Şi cum să treacă ? Doar ştii bine că Uzina e asediată. De cum va scoate capul, va fi primit cu o ploaie de gloanţe.

— De aceea n-o să iasă pe poartă, răspunse Florence. De altfel, asta nu l-ar ajuta la nimic căci, în faţa Uzinei, se află cartierele albilor, iar el trebuie să ajungă la cel al negrilor. Iată de ce, pentru asta, singura cale e să facă aşa cum a mai făcut, adică să ajungă pe câmp noaptea, să se amestece printre negri, şi să intre în oraş laolaltă cu ei.

— Ar trece deci peste drumul de păzit şi peste zidul împrejmuitor ? obiectă Barsac:

— Sau pe dedesubt, replică Florence întorcându-se spre Marcel Camaret.

Acesta, cufundat în gânduri, rămăsese străin de discuţia pe care părea chiar că nici n-o auzise măcar.

— Domnule Camaret, îl întrebă Florence, ar fi posibil de săpat, pe sub zidurile Uzinei şi ale oraşului, un tunel care să traverseze drumul de pază şi să iasă la câmp ?

— Fără îndoială că da — spuse Camaret, ridicând capul.

— Cât timp ar cere lucrarea aceasta ? Camaret se gândi o secundă.

— Prin procedee obişnuite ar trebui căptuşit cu grinzi şi ar cere destul de mult, spuse el în sfârşit. Dar timpul poate fi mult scurtat cu ajutorul unei maşini imaginată recent de mine şi care ar da rezultate bune în solul acesta nisipos. Ca să fac planurile maşinii, s-o construiesc şi să execut tunelul, cincisprezece zile mi-ar fi necesare şi suficiente.

— Aţi putea deci termina la sfârşitul lunii ?

— Cu siguranţă, afirmă Camaret.

Din moment ce i se dădeau probleme de rezolvat, inginerul se regăsea în elementul său. Treptat, creierul începea să i se încălzească. Camaret prindea viaţă, văzând cu ochii.

— Al doilea punct, domnule inginer, continuă Florence : tunelul ar cere să lucreze tot personalul Uzinei ?

— N-ar fi nevoie de mulţi oameni, răspunse Camaret.

— Cei care n-ar fi ocupaţi la lucrarea aceasta, ar izbuti să fabrice, în acelaşi interval de timp, trei sau patru mii de arme ?

— Ce fel de arme ? În nici un caz arme de foc.

— Suliţe, cuţite, securi, măciuci, ce doriţi din toate uneltele care taie, împung şi lovesc.

— În cazul acesta, da — răspunse Camaret.

— Şi unde le-aţi putea trimite negrilor din cartierul sclavilor, în ziua fixată, fără să fie văzute şi nici auzite de oamenii lui Harry Killer ?

— Asta e mai greu, spuse domnul Camaret.

Apoi, după ce tăcu iar câteva clipe, răspunse cu glasul său blând :

— Da, aş putea, cu condiţia ca noaptea să fie întunecoasă.

— Atunci suntem salvaţi ! exclamă el. Înţelegeţi, domnule Camaret ? Tongané o va şterge prin tunel, va aştepta pe câmp sosirea muncitorilor negri printre care se va amesteca, iar seara se va întoarce o dată cu ei. În timpul nopţii, va pregăti revolta. Toţi oamenii aceia sunt cumplit de nefericiţi şi n-ar cere decât să-şi scuture jugul, dacă ar avea arme. În momentul când le vom furniza noi, n-au să mai şovăie. Va trebui să începeţi lucrând imediat, domnule Camaret.

— L-am şi început — răspunse simplu inginerul, care, pe când Amédée Florence vorbea, se instalase la masa de desen.

Asediaţii plecară foarte aprinşi la fericita perspectivă pe care Amédée Florence le-o fluturase pe dinaintea ochilor. Sigur, ideea era bună şi ar fi fost o prostie să nu-şi asigure concursul atâtor mii de aliaţi fireşti care trudeau pe celălalt mal al râului. După afirmaţiile lui Camaret, nu se îndoiau că era posibil să intre în legătură cu ei. În privinţa aceasta, inginerul dăduse destule dovezi.

De a doua zi, construcţia planorului fu părăsită. Toţi

muncitorii

fură ocupaţi, unii să clădească sau să ascută arme ascuţite sau tăioase, alţii să lucreze la noua maşină inventată de Camaret, alţii să găurească un trunchi de palmier-ronier, într-un scop necunoscut de nimeni, iar alţii, în sfârşit, să sape într-un loc unde nu puteau fi văzuţi din Palat, lângă zidul Uzinei, un puţ cu deschidere largă, care se adâncea rapid.

La 21 aprilie, puţul atingea o adâncime de zece metri, şi Camaret îl socoti suficient ; străpungerea galeriei orizontale fu începută imediat. Ca s-o realizeze, inginerul imaginase un con de oţel lung de cinci metri, cu un diametru de un metru treizeci, şi, pe a cărui suprafaţă alternau tăieturi şi asperităţi dispuse şi unele şi altele după un acelaşi pas helicoidal regulat. Un motor electric făcea să se rotească maşina aceasta care, pătrunzând cu vârful în solul friabil, se înşuruba literalmente în el, pe când prin orificiile făcute special, nisipul curgea înăuntru conului, de unde era permanent evacuat, prin puţ.

Când şurubul acesta uriaş avea să pătrundă pe de-a-ntregul în solul pe care tot el avea să-l susţină, împiedicând orice fel de prăbuşire, urma să i se adauge un cilindru de acelaşi diametru, împins din urmă de nişte pârghii puternice. Tunelul orizontal, gata terminat, avea să fie format deci dintr-un tub metalic lung de aproape optzeci de metri.

Odată ajuns acolo, conul perforator urma să fie întors în aşa fel încât o deschidere mai mare decât celelalte, menţinută închisă până atunci, să se afle în partea superioară a conului şi să se treacă prin ea un alt con mai mic decât primul, înşurubat de jos în sus, până la suprafaţa solului.

Cât timp se înfăptuiră lucrările acestea, asediaţii abia dacă îl văzură pe Camaret. Inginerul apărea, cu un aer întunecat şi absorbit, numai când soluţia vreunei dificultăţi cerea să fie neapărat prezent. Odată rezolvată dificultatea, el se închidea din nou în locuinţa sa particulară, unde Joko îi servea mesele singuratice.

Tunelul fu însă terminat, aşa cum prevăzuse el.

În zorii zilei de 30 aprilie, cei optzeci de metri de tubaj orizontal erau terminaţi. Se trecu imediat la instalarea micului con destinat să formeze puţul de ieşire, această ultimă operaţie trebuind să fie terminată până la ivirea zorilor.

De altfel era şi timpul. Încă de la 17 aprilie, adică de trei zile, alimentele începuseră să lipsească şi raţiile, destul de scăzute, fuseseră reduse la mai nimic.

Buna dispoziţie, sau măcar calmul în faţa greutăţilor vieţii, nu se împacă bine cu stomacurile flămânde. De aceea, starea de spirit a personalului se schimba treptat. Dacă se mai muncea, totuşi, cu înverşunare, căci viaţa tuturor depindea de lucrul acesta, feţele erau întunecate, iar muncitorii schimbau adesea între ei cuvinte pline de amărăciune. Vădit lucru, îşi pierduseră, măcar în parte, încrederea lor oarbă în şeful căruia, până mai ieri, îi atribuiseră puteri aproape supranaturale. Magicianul nu fusese în stare, cu tot geniul lui, să-i împiedice să moară de foame, şi prestigiul îi scăzuse din pricina aceasta.

Pe de altă parte, se înfiripase cu încetul o legendă a cărei sursă trebuia căutată în câteva cuvinte relative la Jane Buxton, rostite de Camaret în discursul său iniţial, înaintea deschiderii ostilităţilor cu Palatul. La început, capriciului lui Harry Killer pentru Jane i se acordase importanţa pe care o merita, adică nu prea mare. Dovada aceasta deosebită de despotism fusese pusă şi ea printre atâtea altele, nici mai mult, nici mai puţin.

Dar, pe măsură ce situaţia se agrava, pe măsură ce suferinţele creşteau şi, mai ales, pe măsură ce foamea întuneca minţile, exista tendinţa generală de a pune pe primul plan toana aceasta a lui Harry Killer, la care el poate că nici nu se mai gândea. Ideea, o dată ancorată în creiere, nu mai ieşise de acolo, şi, printr-un fenomen de cristalizare bine cunoscut, le absorbise pe toate celelalte.

În prezent, ea devenise fapt împlinit. Muncitorii nu se mai îndoiau că dacă sufereau, dacă pătimeau, dacă făceau faţă unui

asediu şi deci erau flămânzi, de vină erau numai ochii frumoşi ai domnişoarei Buxton. Dacă ea s-ar preda, pacea ar fi încheiată. De aici până la a spune că jertfa era prea mare pentru obiectul ei, şi că era exagerat să piară o sută cincizeci de persoane ca să salveze una singură, nu mai era decât un pas, repede de făcut şi el.

Jane Buxton îşi dădea prea bine seama de evoluţia aceasta a gândirii muncitorilor. Din câteva cuvinte auzite, din câteva priviri răuvoitoare surprinse pe când traversa un atelier sau altul, ea le ghicise duşmănia şi înţelesese că o socoteau vinovată de pericolele care îi ameninţau.

Departe de a-şi da ei însăşi importanţa pe care i-o acorda părerea aceasta, ea suferi totuşi influenţa unanimităţii ei şi, încetul cu încetul, sfârşi prin a admite că, dacă se preda lui Harry Killer, jertfa ei ar fi putut aduce, într-adevăr, eliberarea celorlalţi asediaţi.

În acest caz, fără îndoială că i-ar fi fost groaznic să trăiască lângă cel pe care îl bănuia că îi ucisese fratele. Dar, în afară de faptul că acuzaţia nu era de loc dovedită, ea ar fi avut oricând moartea ca mijloc de scăpare, dacă efortul i-ar fi depăşit curajul. De altfel, oricât de greu ar fi fost, aceasta îi era datoria.

Ideea o cuceri treptat, cu atâta putere, încât nu se putu împiedica să se spovedească prietenilor săi. Jane se acuză de laşitate şi spuse că se va preda lui Harry Killer, cu condiţia ca salvarea tuturor să fie asigurată. Ascultând-o, bietul Saint-Bérain plângea de mai mare jalea.

— Vreţi, deci, să ne dezonoraţi, domnişoară ! exclamă Amédée Florence indignat. Şi, pe deasupra, vreţi să ne dezonoraţi inutil. Harry Killer e prea sigur că vă va avea la cheremul lui, într-o bună zi, ca să mai plătească ceva pentru satisfacţia aceasta. De altfel, puteţi fi sigură că el nu şi-ar ţine făgăduielile, chiar dacă le-ar face.

Barsac, doctorul Châtonnay şi până şi domnul Poncin se uniră cu el şi Jane trebui să renunțe la planul ei, pe cât de

generos, pe atât de nesăbuit.

De altfel, acum, când tunelul era terminat, planul nu şi-ar mai fi avut nici un rost. Peste câteva ore Tongané avea să fugă şi, chiar de a doua zi, fără doar şi poate, avea să dea semnalul răscoalei şi al eliberării asediaţilor.

În după-amiaza zilei de 30 aprilie, micul con fu instalat, prin deschizătura amenajată în acest scop în peretele conului mare, şi, spre seară, se începu forarea puţului vertical. Nici un incident nu împiedică această ultimă parte a lucrării. Înainte de miezul nopţii, tubul ieşi la aer liber, iar credinciosul Tongané dispăru în întuneric.

Tubul vertical fu atunci tras înapoi, iar nisipul, surpându-se de la sine, acoperi imediat groapa lăsată în urma lui. Fireşte că la suprafaţa solului mai rămăsese o adâncitură în pâlnie, mai mult sau mai puţin vizibilă, dar, în lipsa oricărei alte indicaţii, era imposibil ca asediatorii să poată face vreo legătură între adâncitura aceea şi Uzina aflată la peste optzeci de metri de ea.

Dacă planul oraşului Blackland a fost descris cu destulă claritate, se ştie că partea cea mai de jos faţă de Uzina propriu-zisă avea în faţa ei un unghi al zidului, care separa cartierele albilor de cartierul sclavilor.

De la unghiul acesta trebuia să dea Tongané, de cum avea să găsească prilejul favorabil, semnalul pentru trimiterea armelor. Din seara de 1 mai, spre unghiul acesta, deci, se îndreptară privirile asediaţilor adunaţi pe o schelă, ridicată din ordinul lui Camaret deasupra casei muncitoreşti cea mai apropiată de *Red River*.

De altfel, după cum se şi bănuia, această primă aşteptare fu zadarnică. Admiţând că Tongané şi-ar fi dus cu bine la capăt încercarea, într-adevăr, abia ar fi sosit în cartierul negrilor. Şi-i mai trebuia timp să se explice şi să pregătească revolta.

Nici a doua zi nu se zări nici un semnal. Asediaţii începură să se îngrijoreze. Dar se liniştiră, totuşi, spunându-şi că noaptea cu lună plină era prea luminoasă, ca să permită trimiterea

armelor îngrămădite acum în vârful schelei, orice metodă ar găsi Camaret.

Dar îngrijorarea asediaţilor deveni serioasă la 3 mai. În seara aceea, datorită norilor groşi, noaptea era întunecată. În ciuda lunii pline, inactivitatea lui Tongané era cu atât mai gravă cu cât în ziua de 3 mai fuseseră mâncate ultimele fărâmituri aflate în Uzină. În două zile, cel mult în trei, trebuiau sau să învingă, sau să se predea, sau să se împace cu gândul că vor muri de foame.

Ziua de 4 mai li se păru nesfârşită asediaţilor care aşteptau întunericul cu o nerăbdare febrilă. Dar nici în noaptea aceea, nici un semnal nu se ivi pe zidul cartierului negrilor.

Ziua de 5 mai începu sub auspicii triste. Asediaţii posteau de două zile şi stomacurile le chiorăiau de foame. Atelierele erau pustii. Muncitorii, nevestele şi copiii lor rătăceau prin uzină, cu nişte feţe înspăimântătoare. Dacă până în patruzeci şi opt de ore nu avea să intervină nimic nou, trebuiau în sfârşit să se predea învingătorului, legaţi de mâini şi de picioare.

Se formau grupuri, se schimbau cuvinte amare. Nimeni nu se mai sfia să-l acuze pe Tongané că-i uitase pe cei pe care pretinsese că îi va elibera. La naiba ! Negrul ar fi fost un dobitoc dacă s-ar mai fi sinchisit de ei.

Trecând pe lângă unul din grupurile acestea, Jane Buxton îşi auzi numele. Înconjuraţi de câţiva dintre tovarăşii lor, un muncitor şi o femeie se certau atât de tare pe cât le îngăduia starea lor de slăbiciune, dar cu atâta însufleţire încât Jane Buxton putu să se oprească şi să asculte fără să i se dea vreo atenţie.

— Zică-se orice — striga muncitorul, fără să-i pese dacă e sau nu auzit, e prea de tot să fii silit să treci prin toate astea pentru o fandosită. Dacă ar depinde numai de mine…

— Nu ţi-e ruşine să vorbeşti aşa ? răspunse femeia.

— Ruşine !… Glumeşti, maică !… Eu am un copilaş acasă, şi el cere de mâncare.

— Parcă eu n-am ? făcu femeia.

— Dacă îţi convine să moară de foame, nu te opreşte nimeni. Dar află că dacă mâine nu se schimbă lucrurile, mă duc la patron, şi-o să stăm de vorbă amândoi. Doar nu se poate să pierim toţi pentru plăcerea domnişoarei ăsteia, chiar de s-ar amesteca şi dracul !

— Nu eşti decât un laş ! spuse femeia, indignată. Şi eu am copii, dar mai degrabă aş prefera să-i văd în pământ decât să fac o asemenea ticăloşie.

— Fiecare cu gusturile lui — încheie muncitorul. Vedem noi, mâine.

Jane Buxton se clătinase, lovită drept în inimă. Iată că acum se vorbea deschis despre ea şi că, în mintea tuturor acestor nefericiţi, ea era, neîndoielnic, singura cauză a suferinţelor îndurate de ei ! Ideea aceasta i se păru de nesuportat. Ce să facă, totuşi, ca să le demonstreze că se înşelau ?

Ceas cu ceas, minut cu minut, ziua de 5 mai se scurse şi iar Soarele apuse. Veni noaptea. Pentru a treia oară de la plecarea lui Tongané, nori groşi acopereau luna şi bezna era adâncă. Va profita negrul de împrejurarea aceasta prielnică pentru a da, în sfârşit, semnalul ?

Deşi nimeni nu mai spera, toţi ochii erau aţintiţi, ca în fiecare seară, pe unghiul zidului de unde trebuia să vină semnalul. Ora şapte, ora opt, ora opt şi jumătate, bătură pe rând la orologiul Uzinei. Aşteptau iar, zadarnic.

La câteva minute după opt şi jumătate, un freamăt străbătu mulţimea neliniştită a asediaţilor. Nu, Tongané nu-i părăsise. Deasupra zidului cartierului negrilor apăruse, în sfârşit, semnalul.

Fără să piardă o clipă, trecură toţi la acţiune. La porunca lui Camaret, un soi de maşinărie ciudată fu urcată pe schelă. Era un tun, un tun adevărat, fără roţi şi fără afet, dar era un tun de lemn. În inima bombardei acesteia ciudate, făcută din

trunchiul golit al palmierului-ronier, fu vârât un proiectil pe care un jet puternic de aer comprimat îl aruncă fără zgomot în spaţiu.

Cu el, proiectilul ducea un cablu de oţel, prevăzut cu un cârlig care, dacă totul mergea bine, avea să se prindă de zidul cartierului sclavilor.

Greutatea proiectilului, presiunea aerului propulsor, aşezarea tunului, forma şi poziţia cârligului, toate fuseseră cu de-amănuntul calculate de Camaret, care nu lăsă nimănui grija mânuirii ciudatului său tun.

Tăcut, proiectilul traversă cheiul, râul, cartierul locuit de *Merry Fellows*, şi căzu în cartierul negrilor. Reuşiseră oare ? Fusese cârligul fixat de zid ?

Camaret mişcă cu grijă tamburul de care era prins cablul de oţel. Curând, acesta se întinse şi rezistă la eforturile lui. Da, încercarea fusese încununată de succes. De acum, o cale aeriană îi unea pe asediaţi de sclavi.

Pe calea aceasta începu imediat transportul armelor. Mai întâi un pachet cu explozibil, apoi patru mii de cuţite, securi sau suliţe fură trimise rând pe rând. Operaţia se termină înainte de ora unsprezece. Toţi părăsiră schela, înarmându-se la întâmplare cu ce le cădea în mână şi se îngrămădiră în dosul porţii celei mari. Adunaţi în grupuri compacte, cu femeile la mijloc, aşteptară, gata să intervină la momentul oportun.

Totuşi, cineva lipsea din grup : o femeie, Jane Buxton. Saint-Bérain, Amédée Florence, Barsac şi doctorul Châttonnay îi strigară zadarnic numele pretutindeni şi o căutară zadarnic în toate părţile. Jane era cu neputinţă de descoperit.

Ajutaţi de mai mulţi muncitori voluntari, ei îşi reîncepură din nou căutările, dar tot fără succes. Uzina fu scotocită prin toate ungherele, dar fără rezultat.

În sfârşit, trebuiră să accepte realitatea. Jane Buxton dispăruse.

XI. CE SE AFLA ÎN DOSUL UŞII

Jane Buxton plecase, într-adevăr, cât se poate de simplu. Ea ieşise de-a dreptul prin poarta pe care o găsiră abia închisă, şi nu zăvorâtă ca mai înainte. Informându-se, aflară că omul de la cycloscop o văzuse pe tânăra fată părăsind Uzina, fără să o recunoască, totuşi. Cum instrucţiunile îi prescriau să evite pe cât posibil uciderile care n-ar fi fost absolut necesare, el nu voise să trimită o viespe împotriva unei singure persoane, care, de altfel, nu căuta să pătrundă în Uzină, ci, dimpotrivă, ieşea de acolo.

Raportul lui permise să se stabilească faptul că Jane, părăsind Uzina urcase în susul cheiului. Deci, nimeni nu-şi mai putea face nici o iluzie : fără urmă de îndoială, Jane Buxton îşi dusese la îndeplinire planul împotriva căruia prietenii, ei se ridicaseră mai înainte şi plecase nebuneşte să se predea lui Harry Killer, tocmai în clipa când sacrificiul ei devenea inutil.

La vale, cheiul dădea în drumul de pază ; la deal însă, era barat de zidul Esplanadei care, în partea aceea, îl transforma în fundătură. Acolo, o poartă blindată străpungea, totuşi, zidul. Poarta, veşnic închisă şi a cărei cheie în vremuri obişnuite n-o aveau decât Marcel Camaret şi Harry Killer, rămăsese deschisă de la începutul ostilităţilor. Jane Buxton putuse deci să ajungă pe Esplanadă, s-o traverseze şi să intre în Palat, dacă nu cumva *Merry Fellows* o opriseră în tăcere.

Jane fugise într-o adevărată criză de nebunie. Îi era la fel de nesuferit gândul că toţi se credeau sacrificaţi numai pentru ea şi că ea era acuzată de a fi cauza nenorocirii generale, pe cât îi era de insuportabil să se simtă urâtă de bieţii oameni pe care îi vedea suferind în jurul ei. Şi dacă, totuşi, ei aveau dreptate ? Dacă, într-adevăr, ea constituia unica pradă pe care Harry Killer spera s-o scoată din luptă ? Era de ajuns ca lucrul acesta să fie măcar posibil, pentru ca orice întârziere să devină o crimă, şi Jane îşi reproşa chiar că şovăise prea mult ca să încerce şansa

de-a salva un număr atât de mare de oameni. Chiar dacă, după cum era foarte probabil, asediaţii se înşelau, socotind că salvarea lor depindea numai de ea, oare nu-i cerea onoarea să le arate că greşeau, de-ar fi fost s-o coste şi viaţa.

Întârzierea semnalului lui Tongané, atât de aşteptat, lăsase suficient răgaz acestui gând al Janei să-i domine judecata, pe care lipsurile îndurate o făceau mai puţin lucidă ; în sfârşit, în seara de 5 mai, Jane îşi pierduse deodată capul şi fugise spre aceea ce socotea că ar fi datoria ei.

Fără să-şi dea seama, abia ştiind ce făcea, ea întredeschise poarta, se strecurase afară, apoi, după ce o închisese fără zgomot la loc, pornise în goană spre Palat, căznindu-se să se confunde cu zidul luminat puternic de reflectoarele electrice ale Uzinei.

Ca şi omul de strajă de la cycloscop, cei câţiva *Merry Fellows* postaţi pe zidul incintei oraşului, la încrucişarea cheiului cu drumul de pază, o zăriseră imediat. Dar nu socotiseră necesar să folosească armele împotriva unei umbre izolate, care, de fapt, putea să fie a unuia dintre ai lor.

Jane Buxton ajunsese deci fără piedici până la Esplanadă şi intrase prin poarta deschisă a acesteia. Mergând de-a lungul zidului care împrejmuia Esplanada spre *Red River*, ea pornise apoi curajoasă prin piaţa imensă, fără să se uite la mulţimea de *Merry Fellows*, printre care trebuia să treacă. Datorită curajului acestuia, Jane parcurse netulburată cea mai mare parte a drumului. Dar când nu-i mai rămăseseră nici douăzeci de paşi până la Palat, doi oameni se desprinseră din grupurile de *Merry Fellows* şi se hotărâră să-i iasă înainte.

Se nimeri ca aceşti doi oameni s-o fi văzut, înainte de evadarea din Palat, circulând liberă în toate părţile. Recunoscând-o, ei scoseseră un strigăt de mirare şi, nesiguri de intenţiile ei, tulburaţi de atenţia pe care Şeful i-o dovedise, neştiind ce să facă, nu numai că o lăsară să treacă fără greutate, dar o mai şi escortară până la Palat, făcând să se deschidă

poarta înaintea ei.

Poarta aceasta se închise de cum Jane îi păşi pragul. Cu sau fără voie, de acum ea se afla din nou în puterea lui Harry Killer şi nu mai putea spera nici la un fel de ajutor, de la nimeni.

Sosirea ei provocă în Palat aceeaşi surpriză ca şi pe Esplanadă. Servitorul negru care îi deschise se grăbi să o conducă la Stăpân. Mergând în urma lui, Jane urcă trepte, străbătu galerii şi coridoare întunecoase, şi intră în sfârşit într-o încăpere viu luminată, pe care o recunoscu imediat. Era sala tronului, cum o numea în glumă Amédée Florence, sală în care prizonierii fuseseră aduşi în timpul singurei lor convorbiri cu tiranul din Blackland, şi a cărei mobilă se compunea atunci numai dintr-o masă şi un jilţ.

Jilţul se afla tot acolo şi ca în prima zi, Harry Killer se lăfăia în el, la masa plină de sticle şi de pahare. Dar acum, jilţul şi masa nu mai erau singurele mobile. Nouă scaune suplimentare fuseseră aduse în încăpere. Unul din ele era ocupat. Pe celelalte, opt bărbaţi cu înfăţişare brutală stăteau tolăniţi şi beau. Harry Killer se distra cu Consilierii săi.

Când o văzură pe tânăra fată în pragul uşii, cei nouă bărbaţi, pe jumătate beţi, scoaseră un strigăt de uimire. Nimic nu i-ar fi mirat mai mult decât intrarea aceasta neaşteptată a unuia din asediaţii de la Uzină.

Cei nouă se ridicară, zgomotoşi.

— Miss Mornas ! exclamară ei într-un glas.

— Singură ? întrebă Harry Killer, care, cu pieptul întins peste masă, aruncă o privire neliniştită spre coridorul întunecat din dosul uşii.

— Singură, răspunse cu glas tremurător, dar hotărât, Jane Buxton, simţind că i se moaie picioarele şi sprijinindu-se de pervaz.

Un timp destul de îndelung, cei nouă bărbaţi rămaseră uluiţi, privind-o în tăcere pe tânăra fată. Li se părea nemaipomenit că ea venise, şi că se afla singură acolo. Jane,

ţintă tuturor privirilor, simţea cum îşi pierde din ce în ce stăpânirea de sine şi începea să-şi regrete amar fapta îndrăzneaţă.

— Vii de acolo ? bâigui, în sfârşit, Harry Killer arătând cu degetul în direcţia Uzinei.

— Da — murmură Jane Buxton.

— Ce cauţi aici ?

Tonul nu era de loc prietenos. Vădit lucru, bieţii înfometaţi din Uzină se înşelau când aruncau asupra ei întreaga vină pentru suferinţele îndurate, şi, mai mult ca oricând, ea se temu că sacrificiul făcut n-o să le poată îmbunătăţi situaţia.

— Am venit să mă predau, şopti ea, totuşi, în ciuda profundei umiliri pricinuită de puţinul preţ pus pe jertfa ei.

— Ia te uită !... făcu Harry Killer, batjocoritor.

Apoi se întoarse spre ceilalţi.

— Lăsaţi-ne singuri, băieţi, spuse el.

Cei opt Consilieri se ridicară, clătinându-se mai mult sau mai puţin pe picioare.

— Bine, vă lăsăm, răspunse unul dintre ei, râzând grosolan.

Consilierii ajunseseră la uşă, când Harry Killer îi opri cu un gest şi spuse, întorcându-se spre Jane Buxton :

— Nu-ţi cer veşti de la Tchoumouki. I-am găsit resturile. Dar celălalt, ce a devenit ?

— Nu noi l-am ucis pe Tchoumouki, răspunse Jane. A murit în explozie, vrând să arunce în aer planorul. Celălalt a fost tot atunci rănit. Acum i se dau îngrijiri, la Uzină.

— Aha !... făcu Harry Killer. Şi planorul ?

— E distrus — răspunse Jane.

Extrem de satisfăcut, Harry Killer îşi frecă mâinile, pe când cei opt Consilieri ai săi dispăreau.

— Şi zi aşa, te predai ? îşi întrebă el prizoniera, când rămase singur cu ea. De ce te predai ?

— Ca să-i salvez pe ceilalţi, răspunse Jane, scurt.

— Nu mai spune !... făcu Harry Killer, râzând. Va să zică

ceilalţi au ajuns la mare ananghie.

— Da — mărturisi Jane, plecând ochii. De bucurie, Harry Killer îşi turnă o duşcă de alcool şi o înghiţi pe nerăsuflate.

— Şi ? întrebă el, când sfârşi de băut.

— Acum câtăva vreme vroiai să mă iei de soţie, murmură Jane, cu obrajii îmbujoraţi de ruşine. Aş accepta, cu condiţia să-i laşi liberi pe toţi ceilalţi.

— Condiţii!... exclamă Harry Killer uluit. Te crezi, deci, în situaţia de-a mi le pune, puicuţo ? Dacă oamenii de la Uzină nu mai pot rezista, o să-i am, mâine sau poimâine, şi o să te am şi pe dumneata o dată cu ei. Nu era nevoie să vii astă-seară. Puteam să mai aştept o zi.

Harry Killer se ridică şi se apropie de ea, clătinându-se.

— Ştii că eşti îndrăzneaţă, dacă îmi pui condiţii !... exclamă el. Condiţii ca să fii nevasta, mea !... Păi o să fii nevasta mea, oricând o să am eu chef. Aş fi curios să ştiu ce-ai putea face ca să mă împiedici.

Întinzându-şi mâinile tremurătoare, Harry Killer se îndrepta spre Jane care se dădea înapoi, îngrozită. Aproape că o atinsese. Curând, tânăra fată, lipită de zid, primi în plin obraz respiraţia lui fierbinte şi duhnind a rachiu.

— Se poate oricând muri, spuse ea.

— Să mori !... repeta Harry Killer, rămânând nemişcat pe picioarele care abia îl mai ţineau, oprit locului de cuvintele acestea rostite cu oarece energie.

— Să mori !... mai spuse el o dată, scărpinându-şi bărbia cu un aer nehotărât.

Apoi, după o nouă tăcere, exclamă, sărind la altă idee.

— E !... Vedem noi, mâine. O să ne înţelegem noi, fata mea... Până atunci, să fim veseli şi să trăim bine.

Şi, aşezându-se iar în jilţ, îi întinse paharul.

— Toarnă-mi să beau !... spuse el.

Paharele urmară unul după altul. Un sfert de oră mai târziu Harry Killer, aproape beat încă de la sosirea Janei, sforăia

cumplit.

O dată mai mult, tânăra fată avea la discreţia ei bruta aceasta care poate că îi ucisese fratele. Ar fi putut să-l lovească drept în inimă, chiar cu arma care îl lovise pe George Buxton. Dar la ce bun ? N-ar fi distrus astfel slaba nădejde pe care o mai avea de a le veni în ajutor celor pe care dorea să-i ajute ?

Multă vreme, Jane rămase pe gânduri, cu ochii ţintă la despotul adormit. Dar o suferinţă bruscă o făcu să pălească deodată. Foamea, o foame de nestăpânit, o foame cumplită care îi chinuia măruntaiele.

Pentru o clipă, ea uită în ce situaţie şi unde se afla, uită până şi de Harry Killer, uită tot ce nu era legat de foame. Să mănânce, trebuia să mănânce imediat, cu orice preţ.

Cu prudenţă, ea deschise uşa pe care ieşiseră mai adineauri cei opt Consilieri, şi zări, în camera de alături, o masă plină cu resturi. Se chefuise zdravăn acolo în seara asta, înainte de terminarea petrecerii din sala tronului.

Jane Buxton se îndreptă grăbită spre masă şi luă la întâmplare câteva alimente pe care le înghiţi în grabă. Pe măsură ce mânca, organismul ei istovit îşi revenea la viaţă. Jane simţi că se încălzeşte. Sângele începu să-i circule puternic. Curând, îşi recăpătă forţa fizică şi morală.

Simţindu-se din nou în puteri, tânăra fată se întoarse în sala unde îl lăsase pe Harry Killer. Acesta dormea şi continua să sforăie zgomotos. Jane se aşeză în faţa lui, hotărâtă să-i aştepte trezirea.

Câteva minute se scurseră astfel, apoi Harry Killer făcu o mişcare şi ceva căzu pe podea. Aplecându-se, Jane luă obiectul căzut din buzunarul celui ce dormea, o cheie destul de mică.

La vederea cheii acesteia, amintirile năpădiră mintea Janei. Ea îşi aminti absenţele regulate ale lui Harry Killer şi cât de mult dorise să ştie ce se afla în dosul uşii căreia cheia pe care Killer n-o lăsa niciodată din mână îi descuia broasca. Şi iată că hazardul îi dădea o posibilitate de a-şi satisface curiozitatea.

Ispita era prea puternică. Trebuia profitat de un prilej care, fără îndoială, n-avea să se mai repete.

Cu paşi uşori, Jane ajunse la uşa prin care odinioară Harry Killer dispărea zilnic, şi vârî cheia în broască. Uşa se mişcă fără zgomot în balamale. În dosul ei, Jane dădu peste un palier de la care începea scara spre etajele de jos.

După ce închise binişor uşa, fără s-o încuie, Jane Buxton coborî în vârful picioarelor scara abia luminată de o lumină care venea din jos.

Încăperea din care ieşise se afla situată la etajul doi al Palatului, dar, după ce coborî cele două etaje, Jane ajunse la un nou palier, dincolo de care scara continua ; aşadar pe acolo se putea ajunge la subsol. După o clipă de ezitare, tânăra fată continuă să coboare.

În sfârşit, Jane ajunse într-un fel de vestibul dreptunghiular, în pragul căruia se opri, înlemnită. Un negru, aflat de strajă acolo, aşezat într-un ungher, lângă o uşă închisă, se ridicase brusc la sosirea ei.

Dar Jane se linişti imediat. Paznicul nu părea să aibă intenţii duşmănoase. Dimpotrivă, el se lipi respectuos de perete, lăsându-i un larg loc de trecere vizitatoarei nocturne. Aceasta înţelese motivul neaşteptatului respect, recunoscând în paznic un om din Garda Neagră. Ca şi cei din *Merry Fellows* care o conduseseră pe Esplanadă, negrul o văzuse prea adeseori circulând liberă prin Palat, ca să nu fie convins de puterea ei asupra Stăpânului.

Cu pas hotărât, Jane trecu prin faţa paznicului fără ca el să manifeste

cea mai mică intenţie de împotrivire. Dar totul nu se terminase încă. După paznic, se afla uşa.

Simulând o linişte care era departe de starea ei sufletească, Jane Buxton vârî cheia lui Harry Killer în broască. Uşa se deschise, aşa cum se deschisese şi cea de sus. Şi tânăra se pomeni într-un culoar destul de lung, o simplă prelungire a

vestibulului pe care îl străbătuse până atunci şi ai cărui pereţi aveau, pe dreapta şi pe stânga vreo zece paşi.

Toate, în afară de una, erau larg deschise. Jane Buxton aruncă o privire în încăperile prin faţa cărora trecea şi văzu că toate erau celule, mai degrabă carcere, fără aer şi fără lumină, mobilate doar cu o masă şi cu un aşternut de paie, mizerabil. De altfel, carcerele erau goale, şi nimic nu arăta să fi fost ocupate, de multă vreme.

Rămânea singura uşă încuiată. Pentru a treia oară, Jane Buxton încercă puterea cheii, şi, ca şi celelalte două de mai înainte, şi uşa aceasta se deschise fără nici o dificultate.

Mai întâi, Jane nu zări nimic în celula cufundată într-o beznă adâncă. Apoi, când ochii i se obişnuiră treptat cu întunericul, ghici, în beznă, o formă nedesluşită ; răsuflarea regulată a unui om adormit ajunse până la ea.

Ca şi cum o putere supranaturală ar fi avertizat-o fără ca ea să-şi dea seama, că avea să facă o descoperire uluitoare, Jane simţi că leşină. Tremurând, cu inima zvâcnind, buimăcită, fără puteri, ea rămase nemişcată în pragul celulei pe când auzul şi privirea ei încercau zadarnic să străpungă bezna de nepătruns. În sfârşit, tânăra fată îşi aminti că văzuse, lângă intrare, pe culoar, un întrerupător electric şi-l răsuci pe pipăite, fără să-şi desprindă ochii în beznă.

Ce emoţie neaşteptată o cuprinse pe Jane Buxton ! Sau, mai degrabă, ce spaimă o lovi !

Chiar dacă, în carcera aceasta a Palatului din Blackland, ar fi dat peste unul din cei pe care abia ii părăsise la Uzină, acum câtva timp, sau chiar dacă l-ar fi găsit aici pe fratele ei, George Buxton, pe care îl ştia totuşi, mort de zece ani, tot ar fi fost mai puţin uluită.

Trezit brusc de revărsarea neaşteptată a luminii, un om se săltase pe aşternutul de paie aflat într-un ungher al celulei, îmbrăcat în zdrenţe, prin ale căror găuri se zărea un trup acoperit de nenumărate răni, de-o slăbiciune scheletică, omul

încercă îndurerat să se ridice, întorcându-şi spre lumină ochii holbaţi de groază.

Dar, cu toate stigmatele acestea ale unei îndelungi torturi, cu toată faţa aceasta grozav de slăbită, cu toată barba şi cu tot părul lui netuns. Jane Buxton nu se putea înşela, şi-l recunoscu de la prima privire pe nefericitul prizonier.

Oricât de necrezut, oricât de miraculoasă ar fi fost minunea care o făcea să recunoască în fundul unei celule din Blackland pe cel lăsat cu şase luni în urmă în Anglia, ocupat cu treburile lui paşnice, epava aceasta omenească, fiinţa aceasta martirizată, era Lewis-Robert Buxton, era propriul ei frate.

Gâfâind, cu ochii ieşiţi din orbite, cuprinsă de un fel de spaimă misterioasă, Jane rămase o clipă încremenită şi mută.

— Lewis!... — strigă ea, în sfârşit, repezindu-se spre nefericitul ei frate, care bâiguia cu un aer rătăcit:

— Jane !... Tu aici !... Aici !...

Cei doi fraţi căzură unul în braţele altuia şi, mult timp, zguduiţi de hohote de plâns, îşi amestecară lacrimile, negăsind să-şi spună nici un cuvânt.

— Jane ! murmură în sfârşit, Lewis, cum se face că ai venit în ajutorul meu ?

— Am să-ţi povestesc — spuse Jane. Dar mai întâi, să vorbim despre tine. Explică-mi...

— Ce vrei să-ţi spun ? exclamă Lewis, cu un gest deznădăjduit. Nici eu nu înţeleg nimic. Acum cinci luni, la 30 noiembrie, în biroul meu, am primit în ceafă o lovitură violentă care m-a doborât. Când mi-am revenit în fire, aveam un căluş în gură, eram legat şi închis într-o ladă. Şi am fost transportat în douăzeci de feluri, ca un bagaj. În ce ţară mă aflu ? Nu ştiu. De peste patru luni n-am părăsit celula asta unde, în fiecare zi, carnea îmi e sfâșiată fie cu cleşti, fie cu lovituri de bici...

— O, Lewis !... Lewis!... — gemu Jane, care plângea cu hohote. Cine e oare călăul tău ?

— Asta e lucrul cel mai groaznic — răspunse Lewis, trist.

N-o să ghiceşti niciodată. Cel care săvârşeşte asemenea cruzimi e…

Lewis se întrerupse brusc. Braţul lui întins arăta ceva în culoar, şi ochii lui, întreaga lui faţă, exprimă o spaimă îngrozitoare.

Privind în direcţia arătată de fratele ei, Jane păli, şi mâna ei strecurată sub poalele bluzei, apucă arma găsită în mormântul de la Kubo. Cu ochii sângeroşi, cu gura, din care se scurgeau bale, crispată într-un rânjet de fiară, feroce, înspăimântător, hidos, Harry Killer se afla acolo.

XII. HARRY KILLER

— Harry Killer ! exclamă Jane.

— Harry Killer?... — repetă pe un ton întrebător Lewis Buxton, privindu-şi cu mirare sora.

— El însuşi — tună Killer cu glas răguşit.

Apoi făcu un pas înainte, şi, oprindu-se în cadrul uşii, pe care statura lui atletică îl astupa aproape în întregime, se rezemă de pervaz ca să-şi întărească echilibrul slăbit de paharele băute în seara aceea.

— Asta numeşti dumneata a te preda ?... — bâigui el, scrâşnind din dinţi de mânie. Aha ! Domnişoara are întâlniri fără ştirea viitorului ei soţ !

— Soţul ei ?... repetă Lewis, părând şi mai uluit.

— Îţi închipui cumva că o să-ţi meargă aşa de uşor cu mine ? adăugă Harry Killer, intrând în celulă şi întinzându-şi spre Jane mâinile enorme şi păroase.

Dar Jane îşi scoase arma de la cingătoare.

— Nu te apropia !… strigă ea.

— Oh !… Oh !… făcu Harry Killer, ironic, viespea are ac.

În ciuda ironiei, el se apropie prudent şi rămase nemişcat în mijlocul celulei, supraveghind cu privirea pumnalul cu care

Jane Buxton îl ameninţa.

Profitând de momentul acesta de nehotărâre, Jane îşi luă fratele cu ea, şi se apropie de uşă, tăind astfel retragerea adversarului pe care îl ţinea la respect.

— Da, am o armă — răspunse ea fremătând, şi încă ce armă !... Pumnalul acesta l-am găsit într-un mormânt... la Kubo !

— La Kubo !... — repetă Lewis. Oare nu acolo, George ?...

— Da, spuse Jane, George a căzut la Kubo ; acolo a murit, lovit nu de gloanţe, ci de arma aceasta pe care mai e încă scris un nume, numele ucigaşului : Killer.

La evocarea dramei de la Kubo, Harry Killer făcuse un pas înapoi. Palid, desfigurat, el se sprijinea acum de peretele celulei, privind-o pe Jane cu un fel de teamă.

— Killer, spui ? exclamă Lewis la rândul lui. Te înşeli, Jane. Pe omul acesta nu-l cheamă Killer. El poartă un alt nume, şi mai rău încă, un nume pe care l-ai mai auzit.

— Un alt nume ?

— Da... Tu erai prea mică atunci când el ne-a părăsit, aşa că astăzi nu-l mai recunoşti; dar ai auzit de-atâtea ori vorbindu-se despre el... Când maică-ta s-a căsătorit cu tata, ea avea un fiu. Fiul acela e omul pe care îl vezi, e William Ferney, fratele tău.

Revelaţia lui Lewis Buxton avu efecte opuse asupra celor doi actori ai scenei. Pe când Jane, distrusă, lăsa să-i cadă mâna fără putere, William Ferney — căci de acum îi vom lăsa adevăratul său nume — părea că-şi recâştigase întreaga siguranţă. Până şi beţia i se risipise. Se ridicase pe picioare şi se ţinea acum drept, în faţa grupului format de Jane şi de Lewis, învăluindu-i într-o privire scânteietoare de ură şi plină de-o cruzime necruţătoare.

— Ah ! Tu eşti Jane Buxton !... rosti el cu glas şuierător. Apoi repetă, scrâşnind din dinţi : Ah ! Eşti Jane Buxton !...

Şi deodată, toate sentimentele rele pe care le înăbuşea, explodară. William Ferney vorbi, vorbi atât de repede încât abia

dacă avea timp să articuleze cuvintele, în fraze tăiate, frânte, cu respiraţia gâfâitoare, cu glas surd, cu ochi de nebun.

— Sunt încântat !... Da, într-adevăr sunt încântat !... Ah ! ai fost la Kubo !... Sigur, eu l-am ucis... pe fratele tău George... pe frumosul George... de care familia Buxton era atât de mândră !... Ba chiar l-am ucis de două ori : mai întâi, i-am ucis sufletul, apoi trupul... Şi acum, sunteţi în mâna mea, amândoi... În puterea mea... sub călcâiul meu ! Sunteţi proprietatea mea !... Pot să fac ce vreau cu voi !...

Cuvintele ieşite din gâtlejul lui, abia dacă se puteau înţelege. William Ferney bâiguia, beat de bucurie, triumfător.

— Când mă gândesc că pe unul l-am prins... iar celălalt a venit singur! E nostim de tot !...

Ferney făcu un pas înainte, fără ca nici Jane, nici Lewis, înlănţuiţi, să facă vreo mişcare, şi se plecă spre ei :

— Poate credeţi că ştiţi multe ? Nu ştiţi nimic... Dar am să vă spun eu tot... Tot !... Şi cu ce plăcere !... Ah ! Tatăl vostru m-a alungat !... Trebuie să se felicite pentru asta !... Un singur lucru mai lipseşte totuşi, ca să-mi fie bucuria deplină. Vreau ca el să ştie... înainte de a muri... ce mână i-a dat loviturile... Mâna care l-a lovit... iat-o... e a mea !...

Willam Ferney mai făcu un pas. Acum aproape că-i atingea pe fratele şi sora înspăimântaţi de accesul acesta de nebunie sălbatică.

— Ah !... am fost alungat!... Ce puteam face cu sumele nenorocite care mi se ofereau ?... Mie îmi trebuie aur, mult aur, munţi de aur !... Şi l-am avut, aurul, să-l mişti cu lopata... grămezi de aur... fără voi... fără ajutorul nimănui... e numai al meu !... Ce-am făcut ca să mi-l procur ? Ha ! Ha ! Ceea ce oamenii de soiul vostru numesc crime... Am furat... am ucis... am asasinat... toate... toate crimele !... Ha ! Ha !...

Dar aurul nu era totul pentru mine... Ceva şi mai puternic încă era ura pe care v-o port... tuturor... dezgustătoare familie a Glenorilor !... De aceea am venit în Africa. Am dat târcoale

coloanei lui George Buxton... şi m-am prezentat lui. Am jucat întreaga comedie... regrete... pocăinţă... remuşcări... Am fost mincinos, viclean, ipocrit... Aveam dreptul, în războiul meu, nu ? Neghiobul s-a lăsat dus... Mi-a deschis braţele... Am împărţit amândoi cortul... masa lui... Ah ! cum am profitat de încrederea asta prostească !... În fiecare zi, puţin praf în mâncarea lui... Ce fel de praf ?... Ce vă pasă... Opium... haşiş... sau altceva în genul ăsta... treaba mea. Ce s-a ales din George Buxton... Un copil, un copilaş fără putere...

Şeful ?... Eu !... Şi-apoi să te ţii isprăvi !... Ziarele erau pline de ele... George Buxton nebunul... George Buxton ucigaşul... George Buxton trădătorul... numai despre asta vorbeau... Cine a râs la urmă, citindu-le tiradele ? Cred că eu... Dar să lăsăm... într-o bună zi, au sosit soldaţii... George Buxton mort, era bine... dezonorat, era şi mai bine... Deci, l-am ucis, ca să tacă...

Apoi am venit aici şi am clădit oraşul ăsta... Nu-i rău, nu-i aşa, pentru cel ce fusese alungat cu ocară ?... Aici, eu sunt şef... stăpân, rege... împărat... Eu comand, mie mi se supun... Totuşi, bucuria nu-mi era întreagă... Tatălui vostru îi mai rămânea un fiu şi o fiică. Asta nu putea să mai dureze... Fiul, mai întâi... într-o zi, când aveam nevoie de bani, i-am luat pe-ai lui... şi l-am luat şi pe el pe deasupra... doborât la pământ... legat ca un jambon... fiul, în fundul unui cufăr... fiul... Şi, la drum ! Trenuri, vagoane, planoare, la drum ! până aici... la mine acasă... În imperiul meu !... Şi-l voi ucide... ca şi pe celălalt... dar mai puţin repede... cu încetul... zi de zi... În acest timp... acolo... în Anglia... tatăl... Oh ! un lord... grozav de bogat... tatăl ştie că fiul său a şters-o... umflând casa de bani... Să mă bată Dumnezeu dacă nu le-am ticluit bine...

Rămânea fiica, sora mea... Ah ! sora mea !... îi venise rândul... Ăsteia, ce să-i fac ?... Mă gândeam... căutam... Drace ! şi iat-o că vine !... Am noroc !... Era cât pe-aci s-o iau de nevastă !... Să mori de râs, nu alta !... Nevasta mea ?

Haidade !... Nevasta ultimului dintre sclavii mei !... A celui mai slut dintre negrii mei !...

După asta, ce-o să mai rămână... bătrânului lord... în ciuda titlului şi a bogăţiilor sale ? Băieţii ? Unul trădător... celălalt hoţ... Fata ?... dispărută, haimana, cine ştie pe unde... Şi el... singur de tot... cu ideile lui învechite... Se stinge frumosul neam al Glenorilor !... Iar răzbunarea cred că e destul de reuşită !...

Blestemăţiile acestea groaznice, rostite cu glas gâlgâitor, se încheiară printr-un adevărat urlet.

William Ferney se opri sufocat, gâtuit de furie. Ochii îi ieşiseră din orbite. Îşi întindea spre victime mâinile crispate, dornice să tortureze trupurile lor pe care le ura. Nu mai era o făptură omenească, ci un nebun furios, în plină criză, o fiară pornită să distrugă.

Înspăimântaţi mai mult pentru el decât pentru ei, Jane şi Lewis Buxton îl priveau cu groază pe nebun. Cum de putea un suflet omenesc să cuprindă o ură atât de înfricoşătoare ?

— Astă-seară am să vă las împreună, fiindcă asta vă distrează — spuse monstrul când îşi recapătă suflarea. Dar mâine...

Bubuitul unei explozii care trebuie că fusese formidabilă dacă răzbătuse până în celulă îi acoperi deodată glasul. William Ferney se opri brusc, mirat, neliniştit, căutând să asculte.

După explozie, urmară câteva clipe de tăcere adâncă, apoi se auzi o zarvă de nedescris. Ţipete, urlete depărtate, zgomotul unei mulţimi întregi în delir, cu care se amestecau rare pocnete de revolvere sau de puşti...

William Ferney nu se mai gândea nici la Jane, nici la Lewis Buxton. Asculta, căutând să ghicească ce însemna zarva aceasta.

Omul din Garda Neagră postat la intrarea celulelor veni, deodată, în goană :

— Stăpâne ! strigă el înnebunit, oraşul e în flăcări!

William Ferney lăsă să-i scape o înjurătura oribilă, apoi,

îmbrâncindu-i pe Jane şi pe Lewis Buxton care îi stăteau în cale, se repezi în coridor şi dispăru.

Deznodământul acesta se ivise atât de rapid încât fratele şi sora nu avuseseră timp să înţeleagă nimic din cele petrecute, în starea în care se aflau, abia auziseră explozia şi strigătele care îi scăpaseră de călăul lor. De o clipă, se aflau singuri, fără să-şi fi dat încă seama de lucrul acesta.
Se mai ţineau încă strâns îmbrăţişaţi, şi, copleşiţi de cumplita scenă ai căror martori fuseseră până atunci, slăbiţi de recentele lor suferinţe, gândindu-se la bătrânul care se stingea în deznădejde şi ruşine, plângeau amândoi cu hohote.

XIII. NOAPTEA SÂNGEROASĂ

Adânc tulburaţi de îngrozitoarea scenă pe care o suferiseră, uitând tot ce nu era legat de chinul lor, Jane şi Lewis Buxton rămaseră multă vreme astfel înlănţuiţi. Apoi, încetul cu încetul, lacrimile le secară şi, în sfârşit, scoţând un adânc suspin, ei se depărtară unul de altul şi recăpătăm conştiinţa lumii exterioare.

Ceea ce îi izbi mai întâi, în ciuda zgomotelor confuze care bubuiau în jurul lor, fu o tulburătoare senzaţie de linişte, în coridorul viu luminat de becurile electrice, domnea o pace ca de mormânt. Palatul părea mort. Afară, dimpotrivă, vuietele confuze, detunăturile de arme, un întreg vacarm, creşteau din minut în minut.

O clipă, cei doi ascultară atenţi zgomotele acestea inexplicabile, al căror sens Jane îl înţelese deodată. Ea se întoarse spre fratele ei.

— Poţi să umbli ? întrebă ea.

— Am să încerc — răspunse Lewis.

— Vino ! spuse ea.

Amândoi, grup jalnic, tânăra fată sprijinindu-l pe bărbatul istovit de patru luni de chinuri, ieşiră din celulă, merseră de-a

lungul coridorului şi sosiră în vestibulul unde mai adineauri veghea un paznic,

Paznicul dispăruse. Acum, vestibulul era pustiu.

Cu greu, cei doi urcară scara până la al treilea şi ultimul palier. Cu cheia luată de la William Ferney, Jane deschise uşa palierului şi, urmată de Lewis, se pomeni în aceeaşi încăpere în care, cu puţin înainte, îl lăsase să-şi mistuie beţia pe monstrul dement despre care atunci nu ştia că-i e frate.

Ca şi vestibulul, încăperea era goală. De la plecarea ei, nimic nu se schimbase acolo. Jilţul lui William Ferney se afla tot în dosul mesei încărcată cu sticle şi pahare, iar cele nouă scaune stăteau şi acum aşezate în semicerc în faţa mesei.

Făcându-l să stea jos pe fratele ei, ale cărui picioare se muiaseră de tot, Jane îşi dădu în sfârşit seama de ciudăţenia situaţiei lor. De ce pustiul şi tăcerea aceasta ? Ce devenise călăul lor ?

Supunându-se unui impuls brusc, ea îndrăzni să se despartă de Lewis, şi se aventură cu îndrăzneală în Palat, străbătându-l în toate direcţiile.

Jane începu cu parterul, fără să lase nici un colţişor necercetat. Când trecu pe dinaintea uşii exterioare, ea putu să observe dintr-o privire că aceasta era încuiată cu grijă. La parter, ale cărui uşi interioare erau larg deschise, aşa cum le-ar fi lăsat fuga desperată a celor ce locuiau aici, Jane nu văzu pe nimeni. Din ce în ce mai mirată, ea străbătu cele trei etaje, şi le găsi la fel de goale. Oricât ar fi fost de necrezut, Palatul părea pustiu.

După vizitarea celor trei etaje îi mai rămânea decât turnul central şi terasa care îl comanda. În josul scării care ducea aici, Jane se opri o clipă, gânditoare, apoi porni să urce fără grabă.

Nu, Palatul nu era pustiu, după cum ar fi putut ea să creadă. Când ajunse aproape de capătul scării, Jane auzi un zgomot de glasuri venind dinafară. Prudentă, tânăra fată urcă ultimele trepte şi, ocrotită de întuneric, cercetă cu privirea

terasa, până la care băteau proiectoarele Uzinei.

Toţi locuitorii Palatului se aflau acolo. Cutremurându-se de groază, Jane îl recunoscu pe William Ferney. Şi-i mai recunoscu, de asemenea, şi pe cei opt consilieri pe care îi găsise împreună cu el, acum două ore. Mai încolo, în două grupuri, câţiva oameni din Garda Neagră şi cei nouă servitori negri.

Aplecaţi cu totul peste parapet, ei păreau că îşi arată unul altuia ceva în depărtare, schimbând între ei mai degrabă strigăte decât cuvinte, însoţite de gesturi largi. Ce se petrecea oare de putea să-i pasioneze în asemenea măsură ?

Deodată, William Ferney se ridică, dădu un ordin cu glas tunător, şi, urmat de cei aflaţi pe terasă, se năpusti, pe scara căreia Jane îi ocupa ultimele trepte. Tânăra fată văzu atunci, că erau înarmaţi : fiecare avea câte două pistoale prinse la brâu şi câte o puşcă pe care o învârteau mânioşi deasupra capetelor.

Încă o clipă şi ascunzătoarea i-ar fi fost descoperită. Ce i-ar fi făcut oamenii aceştia care păreau cuprinşi de o furie nemaipomenită ? Jane se simţi pierdută.

Pe când privea în jurul ei, căutând inconştient un ajutor imposibil, ochii îi căzură deodată pe-o uşă aflată în susul scării. Uşa despărţea scara de terasă. Să vadă şi să împingă uşa, care se închise cu zgomot, fu pentru Jane Buxton unul şi acelaşi lucru. Situaţia i se schimbase enorm prin gestul făcut cu totul instinctiv, fără să-şi dea măcar seama că îl face.

La gestul acesta, cei de afară răspunseră prin strigăte de furie şi prin blesteme cumplite. Nici nu apucase Jane să tragă bine ultimele zăvoare, că ei şi începură să dea puternice lovituri cu paturile puştilor în adăpostul găsit de tânăra fată împotriva lor.

Înfricoşată de urletele şi de loviturile repetate, de tot vacarmul acesta, Jane rămase încremenită, tremurând, ţintuită locului. N-ar fi avut putere să facă un pas, ca să-şi salveze viaţa. Îşi ţinea ochii aţintiţi pe uşă, aşteptându-se s-o vadă căzând dintr-o clipă în alta, sub efortul cumpliţilor ei duşmani.

Dar bariera care o despărţea de ei nu căzu, şi nu păru nici măcar clintită de loviturile furioase care o izbeau. Jane îşi recapătă încetul cu încetul calmul şi observă atunci că uşa era făcută, ca şi cea a Uzinei şi a intrării Palatului, dintr-o singură placă groasă de blindaj, în stare să ţină piept tuturor asalturilor. N-avea deci să se teamă că William Ferney ar putea-o forţa, cu slabele mijloace avute la îndemână.

Liniştită, Jane porni să-şi regăsească fratele, când observă, din treacăt, că între ultimul etaj al Palatului şi terasă, scara putea fi închisă, pe rând, cu alte cinci uşi asemănătoare. William Ferney prevăzuse totul ca să se pună la adăpost de surprize. Palatul lui era împărţit în numeroase secţiuni separate prin baraje care ar fi trebuit străpunse unul după altul. Astăzi, precauţiile acestea se întorceau împotriva lui.

Jane zăvorî cele cinci uşi aşa cum o zăvorâse şi pe prima, şi coborî la parter.

Ferestrele Palatului erau apărate cu grilaje solide, iar după grilaje, cu puternice obloane de fier. Fără să piardă o clipă, Jane închise, la fiecare etaj, toate obloanele, până la ultimul.

De unde găsea ea oare puterea de a manevra plăcile acestea grele, de metal ? Se mişca într-o continuă febră, fără să-şi dea măcar seama, ca şi cum ar fi fost într-o stare de somnambulism, cu dibăcie şi rapiditate. Într-o oră, termină toată munca. Acum se afla în centrul unui veritabil bloc de piatră şi de oţel, cu neputinţă de cucerit.

Şi abia când termină, îşi simţi oboseala. Picioarele îi tremurau. Cu mâinile pline de sânge şi lipsite de puteri, abia mai putu să coboare lângă fratele ei.

— Ce s-a întâmplat ? o întrebă îngrijorat acesta, văzând-o într-o asemenea stare.

Când îşi mai recapătă respiraţia — Jane îi povesti ce făcuse.

— Suntem stăpâni pe Palat — încheie ea.

— În afară de scară, nu mai au şi altă ieşire ? întrebă Lewis

căruia nu-i venea să creadă într-o asemenea lovitură de teatru.

— Sunt sigură că nu mai au, afirmă Jane. William e blocat pe terasă, şi-l desfid să poată ieşi de-acolo.

— Dar de ce s-au adunat toţi pe terasă ? întrebă Lewis. Ce s-a întâmplat ?

Lucrul acesta Jane nu-l ştia. Cu gândul numai la pregătirile de apărare, ea nu văzuse nimic. Dar ce nu ştia, se putea afla uşor. Era de ajuns doar să arunce o privire afară. Cei doi fraţi se urcară la etajul de sus, deasupra căruia nu se mai afla decât terasa, şi crăpară puţin unul din obloanele de fier pe care Jane tocmai le închisese.

Atunci înţeleseră agitaţia lui William Ferney şi a oamenilor săi. Dacă, la picioarele lor, Esplanada era întunecată şi tăcută, lumini vii şi strigăte puternice ajungeau până la ei de pe malul drept al *Red-River*-ului. Toate colibele negrilor ardeau. Centrul oraşului, adică partea rezervată sclavilor, se transformase într-un rug imens.

Incendiul făcea de asemenea prăpăd şi în *Civil Body* şi chiar, în amant şi în aval, cele două capete ale cartierului locuit de *Merry Fellows* începeau şi ele să ardă.

În partea neatinsă încă de foc a cartierului acestuia din urmă răsuna o larmă îngrozitoare. Se auzeau ţipete, înjurături, vaiete, urlete confuze, amestecate cu zgomotul necontenit al împuşcăturilor.

— E Tongané — spuse Jane. Sclavii s-au răsculat.

— Sclavii !... Tongané ?... repetă Lewis, pentru care cuvintele acestea nu aveau nici un înţeles.

Jane îi explică organizarea Blackland-ului, cel puţin atâta cât o cunoştea şi ea, după informaţiile date de Marcel Camaret, de Tongané, şi de rănitul îngrijit la uzină. Îi povesti apoi, în câteva cuvinte, cum de ajunsese ea însăşi aici şi prin ce concurs de împrejurări era prizonieră. Îi spuse de ce făcuse călătoria, cum izbutise să stabilească nevinovăţia acum sigură a fratelui lor George Buxton, şi cum după ce se alipise misiunii condusă

de deputatul Barsac, fusese răpită împreună cu resturile misiunii. Arătându-i, dincolo de Esplanadă, uzina strălucind de luminile proiectoarelor, îi explică rolul ei şi-i spuse numele tuturor celorlalţi membri ai misiunii care, în afară de un negru numit Tongané, se aflau încă refugiaţi acolo. Cât despre Tongané, el era cel ce pornise să răscoale populaţia neagră a Blackland-ului, iar cele văzute acum dovedea că izbutise. Dar Jane nu mai avusese răbdare să aştepte şi fugise singură, chiar în seara aceea, sperând că-i va putea salva pe asediaţi. Aşa ajunsese până la nefericitul ei frate. În acest timp, Tongané, fireşte, dăduse semnalul convenit, i se trimiseseră arme, şi acum răscoala era pornită. Fără doar şi poate că spre bătălia la care asistară de pe înălţimea terasei vroiau să alerge William Ferney şi oamenii lui, când ea le închisese brusc trecerea.

— Şi acum, ce vom face ? întrebă Lewis.

— Vom aştepta — răspunse Jane. Sclavii nu ne cunosc şi, în învălmăşeală, n-ar face nici o deosebire între noi şi ceilalţi. De altfel, nu le-am putea fi de nici un ajutor, căci n-avem arme.

Cum Lewis observă, pe bună dreptate, că ar fi bine să-şi procure şi ei arme, Jane procedă la o nouă vizită a Palatului. Recolta nu se dovedi îmbelşugată. Cum toate armele, în afară de cele pe care posesorii lor le aveau la ei, erau centralizate în turnul ridicat deasupra terasei, ea nu găsi decât o puşcă şi două revolvere cu câteva cartuşe.

Când se reîntoarse cu armele, situaţia se schimbase mult. Negrii îşi făcuseră o trecere şi năpădiseră Esplanada unde mişunau în număr de peste trei mii. Într-o clipă, ei luaseră cu asalt atât cazarma Gărzii Negre, ai cărei oameni fură măcelăriţi pe loc, cât şi remiza celor patruzeci de planoare, de unde izbucniră curând flăcări uriaşe. Îmbătaţi de jaf şi de sânge, înnebuniţi, ei se răzbunau dintr-o dată pentru lungile lor suferinţe, şi, pe cât părea, furia n-avea să li se domolească decât după distrugerea totală a oraşului şi după masacrarea ultimului dintre locuitorii săi.

Privind spectacolul acesta, William Ferney pesemne că spumega de furie neputincioasă. Era auzit urlând, zbierând, fără să i se înţeleagă cuvintele pe care le rostea. Pe terasă răpăiau împuşcături necontenite, iar gloanţele, lovind în mulţimea negrilor care mişunau, făceau numeroase victime în rândurile lor.

Dar ceilalţi negri păreau că nu observă lucrul acesta. După cazarma Gărzii Negre şi remiza planetarelor, ale cărei flăcări luminau Esplanada ca o torţă gigantică, trecuseră la atacul Palatului, şi se căzneau, altminteri inutil, să spargă poarta, lovind-o cu tot ce le cădea în mâini.

Tocmai se ocupau să facă asta, când puternice salve de gloanţe porniră dinspre *Red River*, Reuşind, în sfârşit, să se regrupeze, grupurile de *Merry Fellows* trecuseră podul şi, desfăşurându-se pe Esplanadă, trăgeau la întâmplare, în grămadă. Curând, sute de cadavre acoperiră pământul.

Scoțând strigăte feroce, negrii se năpustiră spre adversarii lor. Timp de câteva clipe, avu loc o luptă atroce, un masacru de nedescris. Cum nu aveau arme de foc, negrii căutau lupta corp la corp, folosind securile, pumnalele, suliţele şi, la nevoie, dinţii. Cei din *Merry Fellows* răspundeau cu lovituri de baionete şi cu gloanţe trase de la un pas.

Sfârşitul luptei părea neîndoielnic. Superioritatea armelor trebuia să triumfe asupra numărului. O oarecare şovăire nu întârzie, într-adevăr, să se ivească în gloata decimată a negrilor care dădură înapoi şi, în cele din urmă, fugiră pe malul drept, lăsând Esplanada în mâinile învingătorilor.

Aceştia se năpustiră după ei, ca să salveze ce mai putea fi salvat, adică centrul cartierului Merry Fellows, neatins încă de incendiu.

În momentul când treceau podul pe urmele fugarilor, răsună o explozie formidabilă. De la înălţimea Palatului, Jane şi Lewis putură să-şi dea seama că explozia se produsese la mare distanţă, în partea cea mai depărtată a cartierului locuit de Civil

Body. La lumina incendiilor care ardeau din toate părţile, ei văzură că, într-acolo, o parte din cartier şi o mare parte din zidul de incintă tocmai se dărâmaseră.

Oricare ar fi fost cauza exploziei, rezultatul ei cel mai sigur era că le deschise negrilor aflaţi în derută o largă ieşire spre câmp. Prin spărtura astfel făcută, sclavii învinşi putură deci să se refugieze pe ogoarele şi crângurile învecinate, şi să scape de inamicii lor. De altfel, urmărirea acestora se încetinise. Un sfert de oră mai târziu, ei părăseau chiar malul drept al *Red River*-ului şi reveneau pe Esplanadă. În afară de faptul că nu mai găseau în faţă adversari, erau şi ei, la rândul lor, îngroziţi de noile explozii care urmau necontenit după cea dintâi.

Care era originea exploziilor acestea ? Nimeni n-ar fi putut să spună. În orice caz, era limpede că ele nu se produceau la întâmplare şi că erau dirijate de voinţa cuiva. Prima, după cum se ştie, avusese loc la periferia oraşului, la punctul jumătăţii de cerc descris de cartierul *Civil Body*, cel mai depărtat de Palat.

Cinci minute mai târziu se auziră încă două, la dreapta şi la stânga acestui punct. Apoi, după o nouă întrerupere de cinci minute, mai izbucniră încă două, apropiindu-se de oraş, după curba cartierului *Civil Body*.

Atunci grupele de *Merry Fellows*, pornite pe urmele sclavilor, căutaseră loc de refugiu pe Esplanadă.

Începând din clipa aceea, exploziile inexplicabile continuară la intervale regulate. De acum înainte, la fiecare jumătate de ceas izbucnea câte una. La fiecare treizeci de minute se auzea o nouă bubuitură, şi o nouă porţiune din cartierul *Civil Body* era prefăcută în ruine.

Înghesuită pe Esplanadă, populaţia albă a Blackland-ului sau măcar ce mai rămăsese din ea, asista năucită la fenomenul acesta inexplicabil. Părea, într-adevăr, că o putere superioară şi formidabilă pornise la distrugerea sistematică a oraşului. Toţi bandiţii aceştia, odinioară atât de curajoşi faţă de cei slabi, tremurau acum de frică. Înghesuindu-se în pereţii Palatului, ei

încercau zadarnic să deschidă poarta, şi zbierau furioşi spre William Ferney, pe care îl zăreau pe terasă fără să înţeleagă de ce îi părăsise. Ferney se istovea zadarnic, făcând gesturi de neînţeles pentru ei şi rostind cuvinte care se pierdeau în zarva generală.

Aşa se sfârşi noaptea. La ivirea lor, zorile luminară o privelişte cumplită. Solul Esplanadei era literalmente acoperit cu morţi negri şi albi, zăcând de-a valma, în număr de câteva sute. Dacă albii câştigaseră victoria, în schimb o plătiseră scump. Din cei peste opt sute de locuitori pe care îi aveau până ieri cartierele *Civil Body* şi *Merry Fellows*, abia dacă mai rămăseseră teferi patru sute. Ceilalţi pieriseră, atât la începutul răscoalei, în momentul primei surprize, cât şi pe Esplanadă, când răscoala fusese înăbuşită.

Cât despre sclavi, Jane şi Lewis, din punctul înalt pe care se aflau, îi zăreau pe câmpiile din preajmă. Mulţi dintre ei plecaseră. Unii se depărtau spre vest, mergând drept spre Niger, de care îi despărţea un ocean de nisip. Câți dintre ei aveau să ducă cu bine la capăt călătoria aceasta, fără apă, fără hrană, fără arme ? Alţii, preferând un drum mai lung dar mai sigur, urmau cursul *Red River*-ului, şi începeau să dispară spre sud-vest.

Dar cei mai mulţi nu se putuseră hotărî să se depărteze de Blackland. Aceştia erau văzuţi, în mijlocul câmpurilor, adunaţi în cete, privind cu un aer stupid oraşul, de unde se înălţau coloane groase de fum, pe care exploziile succesive le transformau treptat într-un morman de ruine.

Tot timpul nopţii bubuiturile nu încetară. Fiecare jumătate de ceas îşi avea explozia sa. Când se lumină de ziuă, întregul cartier Civil Body şi jumătate din cartierul sclavilor nu mai erau decât o grămadă de dărâmături de nedescris.

În momentul acela, un bubuit puternic răsună pe terasa Palatului. Apoi, una după alta, urmară altele, dintre care ultima fu urmată parcă de-un zgomot ca de tunet.

Fără să se depărteze de fereastra de la care, prin crăpătura obloanelor, asistase la şirul acesta de drame, Lewis Buxton îşi apucă sora de mână, privind-o neliniştit.

— William a forţat cu lovituri de tun poarta terasei, spuse Jane, care cunoştea prea bine aşezarea Palatului ca să nu ghicească motivul bubuiturilor.

Jane vorbea cu voce calmă. Examinase situaţia şi o aprecia cu un sânge rece desăvârşit.

— Atunci, au să coboare?... exclamă Lewis. Şi apucă unul din revolverele găsite de Jane.

— Mai bine mort decât să cad iar în mâinile lor ! Jane îl opri cu un gest.

— Încă n-au ajuns aici, spuse ea liniştită. Mai există cinci porţi asemănătoare, puse în aşa fel, ultimele trei mai ales, încât va fi imposibil să îndrepte tunul spre ele.

Ca pentru a-i da dreptate, bubuiturile încetaseră, într-adevăr. Un vuiet surd, venit de pe terasă şi însoţit de vociferări furioase, arăta că William Ferney şi oamenii lui se căzneau să îndrepte tunul spre a doua poartă, şi că operaţia nu era uşor de îndeplinit.

De altfel, munca aceasta fu întreruptă curând, căci se produse un nou incident care, fără îndoială, le atrase atenţia, aşa cum i-o atrase şi Janei şi lui Lewis Buxton.

Exploziile exterioare, care nu încetaseră să izbucnească la intervale regulate de o jumătate de ceas, ajunseseră la cea mai puternică şi mai ales cea mai apropiată dintre toate de până acum. Puterea destructivă, care le provoca, ataca acum malul stâng. Un jet uriaş de pământ şi de pietre ţâşnise spre cer chiar din grădina Uzinei. Când fumul se risipi, se putu constata că grădina era distrusă pe o întindere destul de mare şi că o mică parte din Uzina propriu-zisă se prăbuşise.

Pulberea exploziei acesteia mai plutea încă în aer, când Lewis şi Jane văzură o adevărată mulţime năpustindu-se pe chei, prin poarta larg deschisă a Uzinei. Jane recunoscu mulţimea

aceasta. Erau tovarăşii ei de captivitate, erau lucrătorii lui Camaret, reuniţi într-un grup compact în centrul căruia se aflau femeile şi copiii. De ce îşi părăseau nefericiţii aceştia adăpostul şi se îndreptau spre Esplanadă, unde aveau să se lovească de *Merry Fellows*, care se mai opinteau încă zadarnic să spargă poarta Palatului ?

Grupurile de *Merry Fellows* nu-şi puteau vedea noii adversari, de care îi despărţeau zidul Esplanadei. Dar, de pe terasă, William Ferney, a cărui privire trecea peste zid, îi văzuse şi îi arăta cu mâna.

Gesturile lui nu fură înţelese. Mulţimea ieşită din Uzină atinse nestingherită poarta de comunicaţie dintre chei şi Esplanadă, şi pătrunse prin ea.

Când cei din *Merry Fellows* îi zăriră, se iscă o furtună de strigăte. Părăsindu-şi munca inutilă, ei năvăliră asupra noilor sosiţi.

Dar de data aceasta nu mai aveau a face cu nişte negri. Înarmaţi cu ce găsiseră la îndemână, care cu un baros, care cu un cleşte, care cu un simplu drug de fier, oamenii Uzinei se aruncară şi ei înainte. Lupta fu necruţătoare. Strigăte asurzitoare sfâşiau aerul. Pâraie de sânge înroşiră solul Esplanadei plin şi aşa de morţii din noaptea trecută.

Acoperindu-şi ochii cu amândouă mâinile, Jane Buxton se căznea să nu vadă spectacolul acesta groaznic. Câţi prieteni avea printre cei ce luptau ! Tremura pentru viaţa lui Barsac, a lui Amédée Florence, a minunatului doctor Châtonnay, şi, mai ales, a lui Saint-Bérain pe care îl iubea din toată inima.

Dar, deodată, izbucniră nişte urlete şi mai puternice.

Numărul şi armamentul superior triumfa. Coloana ieşită din Uzină era tăiată în două. Una din jumătăţile ei se retrăgea spre chei, apărând pas cu pas terenul, pe când cealaltă era împinsă în direcţia Palatului. Aceasta din urmă, cel puţin, nu mai putea păstra nici o speranţă de salvare. Oprită de zid, nu numai că îi avea în faţă pe *Merry Fellows*, dar, de pe înălţimea

terasei, William Ferney şi ai lui îi împuşcau fără nici un risc pe nefericiţii care nici nu puteau fugi măcar.

Un strigăt de bucurie izbucni deodată din piepturile lor. Poarta spre care fuseseră împinşi se deschisese larg în spatele lor, şi, pe prag, se ivi Jane Buxton. Strânşi îndeaproape de inamici, ei se refugiară în Palat, pe când Jane şi Lewis descărcau puşca şi revolverele ca să le apere retragerea.

Uluiţi de intervenţia aceasta din care nu puteau înţelege nimic, *Merry Fellows* şovăiră o clipă. Când îşi reveniră din uimire şi se repeziră din nou la asalt, era prea târziu. Poarta fusese închisă şi le zădărnicea din nou toate eforturile.

XIV. SFÂRŞITUL BLACKLAND-ULUI

Când poarta fu solid închisă, trebuiră să se ocupe mai întâi de răniţi, care erau destul de numeroşi. Ajutată de Amédée Florence — rănit el însuşi, de altfel foarte uşor, şi mânat, împreună cu Barsac, printre cei pe care o soartă ironică îi obliga să-şi caute refugiul tocmai la duşmanul lor cel mai necruţător — Jane Buxton se apucă să-i îngrijească.

După ce termină pansamentele, o nouă grijă i se impuse tinerei fete : grija de a-i hrăni pe nefericiţii aceştia care, încă de câteva zile, sufereau cumplit de foame. Dar putea oare să izbutească, şi avea oare Palatul suficiente provizii pentru atâtea guri ?

Cantitatea de alimente descoperită de ea, după ce vizitase cu grijă toate etajele, asigura cel mult o masă mediocră. Situaţia rămânea deci cât se poate de gravă, şi se părea că reuşiseră doar să întârzie cu câteva ore deznodământul de neînlăturat.

Era ora unsprezece dimineaţa, când toate treburile acestea fură terminate. Între timp, exploziile se succedau mereu în afara Palatului, pe Esplanadă continua să se audă larma grupului de *Merry Fellows* care, din când în când, încerca să forţeze poarta la fel de zadarnic ca şi până atunci, iar pe terasă răsunau

strigătele lui William Ferney şi ale oamenilor săi. Obişnuindu-se cu vacarmul acesta, asediaţii, sfârşiră prin a nu-i mai da atenţie. Faptul că îşi ştiau fortăreaţa aproape de necucerit, făcea ca furia asediatorilor să-i îngrijoreze din ce în ce mai puţin.

De cum avu un pic de răgaz, Jane Buxton îl întrebă pe Amédée Florence de ce părăsiseră adăpostul Uzinei pentru a se aventura pe Esplanadă în asemenea condiţii de inferioritate. Reporterul îi povesti atunci evenimentele desfăşurate de la plecarea ei.

El îi spuse cum, după ce Tongané dăduse, cam pe la opt şi jumătate, semnalul convenit, Marcel Camaret trimisese până la cartierul central câteva cartuşe de dinamită şi o mare cantitate de arme, fără ştirea celorlalţi locuitori ai Blackland-ului. După terminarea acestei operaţii, pe la unsprezece seara, asediaţii se adunaseră, gata să intervină în bătălia care avea să înceapă. Atunci fusese observată absenţa Janei Buxton.

Amédée Florence îi descrise tinerei fete deznădejdea lui Saint-Bérain, care pesemne că mai era chinuit şi acum de nelinişte, neştiind dacă ea scăpase din ultima bătălie.

Oricum, la o jumătate oră după trimiterea armelor răsunase o puternică explozie. Tongané tocmai făcuse să sară în aer una din porţile cartierului negru, ale cărui colibe începeau să ardă toate odată, pe când sclavii se împrăştiau în cartierul *Civil Body* şi, judecând după ţipetele auzite atunci, făceau un masacru îngrozitor.

Restul, Jane îl cunoştea. Ea ştia că negrii, după ce năpădiseră Esplanada, fuseseră respinşi atât de repede încât cei din Uzină nu avuseseră timp să le vină în ajutor. Aceştia din urmă ieşiseră la atac, dar trebuiseră să bată grabnic în retragere, căci, la sosirea lor, majoritatea negrilor nu se mai aflau pe Esplanadă.

Siliţi să se reîntoarcă în Uzină, asediaţii petrecuseră acolo o noapte de spaimă. Într-adevăr, eşecul răscoalei sclavilor nu le mai îngăduia să spere că-l vor mai învinge vreodată pe Harry

Killer. Printre altele, ca şi Jane Buxton, ei asistau la distrugerea metodică a oraşului prin exploziile succesive pe care Jane nu şi le putea explica.

Amédée Florence îi spuse tinerei fete că ele se datorau lui Marcel Camaret, care înnebunise cu totul.

Dintotdeauna Camaret, inventator genial fără doar şi poate, se aflase la un pas de nebunie, aşa cum dovedeau multe din anomaliile lui, incompatibile cu o inteligenţă sănătoasă şi bine echilibrată. Incidentele, care de vreo lună încoace se înmulţiseră, îi tulburaseră de-a binelea creierul.

Primul şoc îi fusese dat de revelaţiile prizonierilor lui Harry Killer, când ei se refugiaseră la Uzină, după evadare. Al doilea, infinit mai puternic, îi fusese dat de Daniel Frasne, rănit după distrugerea planorului. De când cunoştea adevărul întreg, Marcel Camaret lunecase zi de zi spre nebunie. Jane Buxton nu se putea să nu-şi amintească de câte ori se închisese el în sihăstria locuinţei personale, şi cât de trist şi întunecat străbătea atelierele, când se ivea întâmplător pe-acolo.

Trimiterea armelor către Tongané fusese ultimul lui act lucid. Când se auzise prima detunătură, şi, mai ales, când primele flăcări izbucniseră din cartierul sclavilor şi din cartierul *Civil Body*, cei care se aflau atunci lângă el îl văzuseră pălind deodată şi ducându-şi mâna la gât, ca un om care se sufocă. În acelaşi timp, Camaret bâiguia extrem de repede cuvinte abia articulate şi, deci, greu de înţeles. Celorlalţi li se păruse, totuşi, că desluşesc exclamaţia : „Moartea operei mele !... Moartea operei mele !"... repetată într-una, pe şoptite.

Mult timp, poate un sfert de ceas, Marcel Camaret, supravegheat cu dragoste de cei din jurul său, rostise cuvintele acestea, clătinând neîncetat din cap. Apoi, deodată, îşi îndreptase umerii şi lovindu-şi pieptul cu pumnii, strigase: „Dumnezeu a osândit Blackland-ul !..."

În mintea lui, Dumnezeu era el însuşi, fireşte, judecând după gestul cu care îşi însoţea sentinţa de osândire.

Apoi, fără să le dea celorlalţi răgaz să-l oprească, Marcel Camaret o luase la fugă, repetând într-una cu un glas puternic, necunoscut la el : „Dumnezeu a osândit Blackland-ul !... Dumnezeu a osândit Blackand-ul!"

Şi se refugiase în turn, urcând etaj după etaj şi încuind toate uşile în urma lui. Sistemul defensiv al turnului era identic cu al celui din Palat ; încercând să ajungă sus, ceilalţi se loviseră de aceeaşi imposibilitate care îl împiedica pe Harry Killer să părăsească terasa unde se afla blocat. Şi, pe când Camaret urca spre vârful turnului, i se auzea glasul tot mai depărtat, repetând într-una : „Dumnezeu a osândit Blackland-ul"...

Aproape imediat după aceea izbucnise prima explozie. Numeroşi muncitori, neputând suporta să-l vadă într-o asemenea stare pe omul genial adorat de ei, se repeziseră atunci în Uzină, în ciuda slăbiciunii lor şi, conduşi de Rigaud, încercaseră să izoleze turnul, prin tăierea curentului electric.

Dar turnul, având o rezervă de energie şi chiar câteva maşini generatoare acţionate cu aer lichid, se putea lipsi timp de mai multe zile de curentul dinafară. Exploziile nu se întrerupseseră, deci. În schimb, viespile, încetându-şi circuitele lor ocrotitoare, căzuseră imediat în şanţul din jurul Uzinei. Muncitorii se văzură deci nevoiţi să-i redea curentul lui Camaret, care, înţelegând, cu toată nebunia lui, ce târg i se propunea, pusese din nou în mişcare maşinile defensive.

Aşa se scursese noaptea, într-o neîntreruptă enervare. În zori, Camaret se ivise pe platforma turnului. De la înălţimea aceea, el rostise un lung discurs, din care ceilalţi desluşiră doar câteva cuvinte izolate. Unele dintre ele, ca „mânie divină", „focul cerului", „nimicirea totală", dovedeau cel puţin că nebunia lui nu avea tendinţa să se potolească. Ca încheiere a discursului, Camaret strigase : „Fugiţi !... fugiţi toţi !..." cu glas atât de puternic, încât fu auzit din toate colţurile Uzinei. Apoi reintrase în turn, de unde nu mai ieşise.

Curând după aceea se produsese prima explozie de pe

malul stâng. Explozia, efectuată chiar în Uzină, îi îngrozise pe locuitori. Cu riscul de a fi masacraţi, ei hotărâseră atunci să încerce o ieşire, căci nu mai aveau de ales între două moduri de a muri.

Din nefericire, când ajunseră pe Esplanadă ei se ciocniseră de *Merry Fellows*, pe care zidul îi ascunsese până atunci ; o luptă încheiată cu numeroase victime se pornise şi, despărţiţi în două, unii trebuiseră să se refugieze la Harry Killer, pe când ceilalţi se văzuseră siliţi să se reîntoarcă pe chei, izbutind totuşi să închidă poarta dinspre Esplanadă.

Aceştia din urmă puteau fi, într-adevăr, zăriţi din Palat. Cum nu mai îndrăzneau nici să rişte o nouă tentativă, a cărei inutilitate le fusese demonstrată, nici să reintre în Uzina aflată la cheremul gestului unui nebun — morţi de foame, istoviţi, ei rămăseseră sub cerul liber, întinşi pe pământ, expuşi atacurilor duşmanului care putea, după cum ar fi avut chef, fie să-i împuşte fără nici un risc de pe celălalt mal al *Red River*-ului sau de pe terasa Palatului, fie să-i iasă în spate pe drumul de pază.

Printre ei, Jane Buxton avu bucuria să-i zărească pe Saint-Bérain şi pe doctorul Châtonnay. Nici unul din prietenii ei, şi, mai ales, cel care îi era mai drag decât toţi, nu-şi pierduseră până acum viaţa în aventura aceasta.

Abia trecuseră câteva minute de când Jane avusese mulţumirea aceasta relativă, când se auziră bubuituri înăbuşite în etajele de sus ale Palatului. Era uşor de ghicit că bubuiturile veneau de pe terasă, şi că cei aflaţi acolo se căzneau să smulgă dalele. Dar construcţia era solidă şi rezista vitejeşte.

Dacă William Ferney şi oamenii lui, care duceau şi ei lipsă de hrană, nu ajungeau la neputinţă din pricina slăbiciunii, fără îndoială că până la urmă ar fi izbutit să-şi ducă la capăt încercarea. Într-adevăr, cam pe la orele şase seara, planşeul terasei fusese străpuns şi etajul al treilea trebuia evacuat.

Asediaţii se retraseră la al doilea, fără a uita să închidă după ei uşile blindate. Apoi aşteptară.

Jane Buxton folosi răgazul acesta pentru a-i pune la curent pe Barsac şi pe Amédée Florence cu propriile ei aventuri trăite de când părăsise Uzina. Ea le explică din cine îi era alcătuită familia, şi invocând mărturia lui Lewis, după ce le povesti de asemenea despre răpirea îndrăzneaţă şi despre chinurile îndelungate îndurate de acesta, le spuse ce descoperire dureroasă făcuse, recunoscându-l în Harry Killer pe celălalt frate, pe William Ferney, de multă vreme dispărut. Dacă soarta ar fi vrut ca el să nu mai revadă Anglia, Amédée Florence şi Barsac puteau deveni astfel chezaşi ai nevinovăţiei lui George şi Lewis Buxton, acuzaţi amândoi de crime pe care nu le săvârşiseră.

Pe la şapte seara, plafonul etajului doi începu să fie zguduit de lovituri surde, aşa cum fusese mai înainte cel al etajului trei. După un repaus cerut de oboseală, William Ferney şi banda lui se porniseră iar pe lucru. Asediaţii trebuiau din nou să coboare.

Străpungerea celui de-al doilea plafon ceru aceleaşi eforturi ca şi a celui dintâi. Până la două noaptea, în Palat răsunară necontenit loviturile. Urmă apoi o tăcere de două ore, folosită de William Ferney ca să treacă de la etajul al treilea la etajul al doilea şi să-şi ia din nou repausul din ce în ce mai necesar.

Loviturile reîncepură să răsune abia pe la patru dimineaţa, de data aceasta în plafonul primului etaj. Fără să mai aştepte ca plafonul să fie străpuns, toată lumea se refugie la parter, având grijă să bareze drumul ca şi până acum, cu ajutorul uşilor blindate pe care, de altfel, nimeni nu mai încerca să le forţeze.

Era ultimul refugiu îngăduit asediaţilor. Când William Ferney ar fi izbutit să le vină de hac celor două plafoane care încă îi mai despărţeau de el, când ţevile puştilor ar fi apărut deasupra capetelor, asediaţii n-ar mai fi putut decât fie să se refugieze în celulele de la subsol, fie să se retragă mereu, până când ar fi fost opriţi de zidul exterior al Palatului. Şi atunci, nu le-ar mai fi rămas decât să moară.

Pe când William Ferney se căznea să înlăture penultimul obstacol care îi mai bara drumul, soarele răsări pe un cer fără nori. Şi atunci toată lumea putu să-şi dea seama de proporţiile dezastrului. Orice ar fi făcut, tiranul din Blackland avea să domnească de acum înainte numai peste nişte ruine.

Oraşul era în întregime distrus. Doar două case mai rămăseseră în picioare, în centrul cartierului locuit odinioară de *Merry Fellows*, chiar în faţa Palatului. La câteva minute după răsăritul soarelui însă, se prăbuşiră şi ele, încheind astfel nimicirea completă a ţărmului drept.

Dar exploziile nu numai că nu se întrerupseră din pricina aceasta, ci, dimpotrivă, se înteţiră din ce în ce. După malul drept, Marcel Camaret ataca acum malul stâng, şi venise rândul Uzinei să se prăbuşească treptat. De altfel, Camaret îşi dirija cu o prudentă dibăcie opera de distrugere. Dacă dărâma casele muncitoreşti, atelierele, magazinele de rezerve, încetul cu încetul, pe bucăţi, ca şi cum ar fi ţinut să-şi prelungească plăcerea, în schimb avea grijă să ferească părţile esenţiale, adică maşinile producătoare de energie pe care o folosea într-un mod atât de cumplit.

La prima explozie de pe malul stâng, oamenii din *Merry Fellows*, aliaţi pe Esplanadă, care în ultimele ceasuri ale morţii stătuseră destul de liniştiţi şi păreau că renunţaseră la tentativele lor zadarnice împotriva porţii, răspunseră prin strigăte puternice şi se năpustiră din nou împotriva Palatului.

Îndârjirea lor putea, într-adevăr, să-i mire pe asediaţi. De ce să încăpățânau astfel ? Acum, când Blackland-ul nu mai exista, ce mai puteau nădăjdui ? N-ar fi făcut mai bine dacă părăseau oraşul acesta mort şi căutau să ajungă la Niger ?

Câteva cuvinte rostite pe Esplanadă şi auzite prin uşă explicară de ce făcea grupul de *Merry Fellows* lucrul acesta. Ei nu se gândeau de loc să-şi scape şeful pe care, de altfel, îl acuzau de trădare, şi nu doreau, într-adevăr, decât să se depărteze de locurile acestea jalnice ; dar, mai întâi, ţineau să

pună mâna pe comorile pe care, potrivit legendei în care credeau, numitul Harry Killer trebuia să le fi îngrămădit în Palat. După împărţirea comorilor, s-ar fi grăbit s-o şteargă care încotro, şi să-şi caute norocul pe alte meleaguri.

Asediaţii le-ar fi dat bucuroşi satisfacţia aceasta. Din nefericire însă, nu cunoşteau locul unde se afla, dacă exista totuşi ascunzătoarea fostului despot al Blackland-ului, şi deci nu puteau să scape astfel de duşmanii lor.

Cu excepţia exploziilor din ce în ce mai dese care se auzeau dinspre Uzină, până la nouă dimineaţa situaţia rămase neschimbată. William Ferney lucra de zor, ca să străpungă plafonul primului etaj, în care nu pătrunsese încă, pe când *Merry Fellows* continuau să se îndârjească împotriva porţii care părea nevătămată.

Dar, la ora nouă *Merry Fellows* schimbară tactica. Încetând să se mai istovească zadarnic împotriva porţii, ei atacară zidăria care o înconjura. Timp de o oră se auziră uneltele lor cioplind piatra, apoi, când ora se scurse, o explozie puternică aruncă în aer partea de jos şi din dreapta a uşii. *Merry Fellows* se gândiseră în sfârşit să scobească o gaură de mină şi, cu pulberea mai multor cartuşe, făcuseră să sară în aer obstacolul pe care nu-l puteau înlătura.

Poarta mai ţinea totuşi, deşi se clătinase. Dar o a doua încărcătură de exploziv avea s-o facă să cadă neapărat. Prin găurile scobite în zid, gurile puştilor şi începuseră să se ivească, ameninţătoare.

Asediaţii trebuiră să părăsească vestibulul şi să se refugieze într-un ungher mai depărtat al Palatului, pe când *Merry Fellows* scobeau al doilea lăcaş pentru exploziv.

Aproape în aceeaşi secundă, un zgomot de surpare arătă că al treilea plafon atacat cedase şi el. Câteva minute mai târziu, asediaţii auzeau paşi la etajul întâi şi lovituri care începeau direct deasupra lor.

Situaţia începea să devină cu adevărat desperată. Afară,

trei sau patru sute de *Merry Fellows* care, până într-o jumătate oră, puteau pătrunde. Deasupra, douăzeci de bandiţi gata la orice, care, în acelaşi interval de timp poate, aveau să-i împuşte fără nici o piedică prin tavan pe cei aflaţi la parter. Bieţii asediaţi nici nu mai încercau măcar să lupte împotriva soartei. Jane şi Lewis Buxton, Amédée Florence şi Barsac se căzneau zadarnic să-i îmbărbăteze. Întinşi pe jos, ei aşteptau, resemnaţi, lovitura care avea să-i doboare.

Dar faţa lucrurilor se schimbă deodată, cu totul. Şi *Merry Fellows*, şi William Ferney îşi întrerupseră în aceeaşi clipă lucrul. O bubuitură, care nu putea fi confundată cu exploziile neîntrerupte din vecinătate, detunase şi se repercutase în tot palatul. Bubuitura aceasta, pricinuită, pe cât se părea, de o lovitură de tun, fu urmată de multe altele ; zidul dinspre sud-est, care despărţea Esplanada de câmp, se prăbuşi deodată pe o mare lungime.

Un concert de înjurături groaznice se porni atunci din ceata de *Merry Fellows*. Unii dintre ei se uitară prin spărtură, afară. Ceea ce văzură pesemne că nu le fu pe plac, căci începură îndată să gesticuleze ca ieşiţi din minţi şi să alerge spre camarazii lor cu care ţinură un scurt sfat. Curând după aceea, pe când William Ferney, renunţând să mai ajungă la parter, se urca iar în turn cât putea mai grăbit, ei se repeziră în dezordine spre malul celălalt. Împingându-se, îmbrâncindu-se cuprinşi de-o panică inexplicabilă, Merry Fellows se căzneau să ajungă acolo, când o nouă explozie, care luă viaţa a cincizeci dintre ei, distruse în acelaşi timp şi *Castle's Bridge* şi *Garden's Bridge.* Orice comunicaţie cu malul drept fiind astfel tăiată, *Merry Fellows*, care nu păşiseră încă pe pod în clipa când acesta sărise în aer, nu şovăiră să se arunce în râu şi trecură dincolo înotând.

Cât ai clipi, Esplanada rămase pustie ; în afara exploziilor care continuau să izbucnească la intervale regulate, o tăcere adâncă urmă brusc după tot acest vacarm. Miraţi, asediaţii nu ştiau ce să facă. Deodată, un colţ al Palatului se prăbuşi.

Încheindu-şi opera de distrugere, Marcel Camaret începea să lovească însuşi locul unde se aflau ei. Trebuia fugit de acolo.

Asediaţii se repeziră deci pe Esplanadă şi, curioşi să afle cauza panicii care îi cuprinsese pe *Merry Fellows*, alergară şi ei spre spărtura zidului de incintă. Dar nu apucară bine să ajungă acolo, când de cealaltă parte a zidului, rămas pe alocuri în picioare, se auzi sunând o goarnă.

Nevenindu-le să creadă în eliberarea pe care sunetul goarnei le-o vestea, asediaţii se opriră buimăciţi, aşa cum se opriră şi tovarăşii lor refugiaţi pe chei şi care tocmai soseau pe Esplanadă.

Aşadar, grupaţi, în mijlocul Esplanadei, căpitanul Marcenay — căci aşa cum lesne s-a putut ghici, el era cel a cărui intervenţie o vesteau loviturile de tun şi sunetele de goarnă — îi zări mai întâi pe nefericiţii aceştia, palizi, descompuşi, slăbiţi, tremurând de istovire şi de nemâncare.

Când tiraliorii se iviră în spărtură, sărmanii asediaţi vrură să le iasă în întâmpinare, dar starea de slăbiciune şi emoţia le erau atât de puternice, încât bieţii oameni izbutiră doar să-şi întindă braţele spre salvatori, pe când mulţi dintre ei se prăbuşeau la pământ, rămânând acolo neînsufleţiţi.

Aceasta e priveliştea jalnică pe care căpitanul Marcenay o avu sub ochi, când, în fruntea oamenilor săi, sosi pe Esplanadă. Dincolo de râu, o uriaşă întindere de ruine, din care scăpau vârtejuri de fum ; la dreapta şi la stânga, două impozante clădiri de piatră, în parte prăbuşite, dominate şi una şi alta de câte un turn înalt, încă intact; în faţă, o vastă piaţă acoperită cu sute de trupuri, unele nemişcate pentru vecie şi aruncate pe lângă ziduri, altele, în mijlocul pieţei, unite într-un grup compact din care se înălţau gemete şi vaiete.

Spre grupul acesta se îndreptă căpitanul Marcenay. Jane Buxton se ridicase cu o zvâcnire de energie şi pornise în întâmpinarea lui. Căpitanul recunoscu destul de greu în biata făptură cu faţa lividă, cu obrajii traşi, cu ochii licărind de febră,

pe aceea pe care, cu mai puţin de trei luni în urmă, o lăsase strălucind de vigoare şi de sănătate. Şi înainta spre ea, exact la timp ca s-o prindă leşinată în braţe.

Pe când căpitanul se grăbea să-i dea ajutor, două explozii cumplite făcură să se cutremure pământul de fiecare parte a Esplanadei. Uzina şi Palatul se prăbuşiseră amândouă odată. Deasupra ruinelor se înălţau, singure, cele două turnuri, înalte, solide, intacte.

În vârful celui de la Palat se zăreau William Ferney, cei opt Consilieri, cei nouă servitori negri şi cinci oameni din Garda Neagră, adică, în total, douăzeci şi trei de inşi, care, aplecaţi peste parapet, păreau că strigă după ajutor.

În vârful celuilalt turn, se afla un singur om. De trei ori la rând, el făcu turul platformei adresând spre zare un discurs de neînţeles, însoţit de gesturi largi. Şi totuşi, trebuie că-şi urla discursul, pentru că, în ciuda distanţei, se auziră de două ori cuvintele acestea rostite clar : „Nenorocire !... Nenorocire Blackland-ului !..."

Pesemne că şi William Ferney îi auzi cuvintele, căci fu văzut deodată făcând un gest de furie, apucând o puşcă şi trăgând fără să ochească în direcţia turnului Uzinei de care îl despărţeau aproape patru sute de metri.

Deşi trimis la întâmplare, glontele se vede că ajunsese totuşi la ţintă. Într-adevăr, Marcel Camaret îşi duse mâna la piept şi dispăru, clătinându-se, în interiorul turnului.

Aproape imediat răsună o dublă explozie, mai puternică decât toate de până acum, şi, în aceeaşi secundă, cele două turnuri strivindu-i sub ruinele lor, unul pe William Ferney şi pe oamenii săi, celălalt pe Marcel Camaret însuşi, se prăbuşiră cu un vuiet formidabil.

După zgomotul acesta asurzitor, urmă o tăcere adâncă. Îngroziţi, martorii catastrofei mai priveau încă, deşi nu mai era nimic de văzut, mai ascultau încă, deşi nu mai era nimic de auzit.

Acum, totul se sfârşise. Blacklandul, distrus până în temelii de cel care îl crease, nu mai era decât ruină şi dărâmături. Din opera admirabilă, dar nefastă a lui Marcel Camaret, nu mai supravieţuia nimic.

XV. ÎNCHEIERE

Astfel pieriră Marcel Camaret şi William Ferney, alias Harry Killer. Astfel pieri, de asemenea, uluitorul oraş Blackland, care putuse să se nască fără ştirea nimănui, şi minunatele invenţii cuprinse în el.

Din toate acestea, nu mai rămânea decât un maldăr de ruine care avea să dispară curând sub giulgiul nisipului. Norii n-aveau să mai reverse ploaia lor binefăcătoare, *Red River*-ul secat avea să redevină o albie stearpă, fără strop de apă, ogoarele aveau să se usuce şi pustiul, reluându-şi domnia, avea să pornească la atac împotriva creaţiei acesteia a omului din care curând avea să dispară până şi ultima urmă.

Prin voinţa creatorului ei, opera lui Marcel Camaret era moartă în întregime şi nimic n-avea să transmită epocilor viitoare numele inventatorului genial şi nebun.

Căpitanul Marcenay scurtă pe cât putu şederea în locurile acestea jalnice. Totuşi, trebui să treacă mai mult de o lună până când supravieţuitorii să poată porni pe drumul reîntoarcerii. Trebuiră îngropate cadavrele, în număr de câteva sute, trebuiră pansaţi răniţii, trebui aşteptat ca ei să fie în stare să suporte călătoria, şi trebui de asemenea să li se lase timp celor salvaţi în ultima clipă, s-ar putea spune, să-şi recapete forţele.

Din fostul personal al Uzinei, mulţi n-aveau să-şi mai revadă patria. Vreo douăzeci de muncitori, trei femei şi doi copii muriseră sub loviturile date de *Merry Fellows*. Dar soarta îi ocrotise pe membrii oficiali şi oficioşi ai misiunii Barsac. În afară de Amédée Florence, atins de o rană neînsemnată, scăpaseră

toţi nevătămaţi, inclusiv Tongané şi Malik, care îşi reluaseră idila, trăgându-şi la ghionţi unul altuia şi râzând cu gura până la urechi.

Pe când cei salvaţi de el îşi reveneau de pe urma încercărilor suferite, pe când rănile se cicatrizau, căpitanul Marcenay porni în urmărirea populaţiei risipite a Blackland-ului. Pe albii care încercau să se împotrivească un glonte avea să-i pună curând la punct ; ceilalţi fură legaţi în lanţuri, urmând ca soarta să le fie hotărâtă ulterior. Cât despre foştii sclavi, căpitanul izbuti să-i liniştească şi să-i adune încetul cu încetul. Conduşi la Niger, ei aveau să se despartă acolo, pornind liber fiecare spre satul şi familia lui.

Abia în ziua de 10 iunie fu în stare să pornească la drum coloana, altminteri bine aprovizionată cu alimente găsite din belşug în ruinele oraşului şi pe câmpiile înconjurătoare. Câţiva răniţi, cei mai grav loviţi, nu puteau încă merge şi trebuiră să fie transportaţi pe brancarde. Dar trebuia neapărat să se pornească la drum, căci începea sezonul ploilor care, în Sudan, e numit „iernatul", deşi coincide cu vara astronomică. Pentru toate aceste motive, marşul avea să fie deci destul de încet.

Nu vom urmări etapă cu etapă călătoria de întoarcere, care, dacă uneori a fost grea, s-a încheiat cel puţin fără nici un incident grav şi fără nici un pericol cu adevărat serios. La şase săptămâni după ce părăsise ruinele Blackland-ului, coloana comandată de căpitanul Marcenay sosea la Tombouctou. Două luni mai târziu, eroii acestei dramatice aventuri debarcau în Europa, unii în Anglia, ceilalţi în Franţa.

Vor fi de ajuns câteva cuvinte pentru a-i informa pe cititori ce li s-a întâmplat mai apoi.

Să-i cinstim mai întâi pe cei în drept. Domnul Poncin reveni la ministerul său şi se dărui, ca şi mai înainte, plăcerilor statisticii. El continuă să mai descopere din când în când lucruri într-adevăr „uluitoare". Numărul mediu al firelor de păr la diversele rase din lume şi media creşterii unghiilor, pe an, pe

lună, pe oră, pe secundă, în diferitele anotimpuri ale anului, constituie ultimele lui descoperiri.

Domnul Poncin e deci fericit, şi va rămâne aşa atâta vreme cât va exista pe lume ceva de calculat.

Un punct negru, totuşi, în existenţa lui : până acum n-a putut rezolva încă problema dată de Amédée Florence. Dar nimic nu-i perfect în lumea aceasta.

Doctorul Châtonnay şi-a reluat munca profesională şi şi-a regăsit clienţii, a căror sănătate începuse să devină cam prea bună. De când îşi au vraciul, totul a reintrat în ordine şi pacienţii îşi pot plăti luxul de a fi bolnavi, şi după cum au chef, dar totdeauna spre binele lor, căci acum urmează sfaturile medicului, pot pleca, pot veni sau pot rămâne, fie în pat, fie în cameră.

Domnul Barsac, cel puţin, stă la „cameră", dar camera lui e cu C mare. Deşi chestiunea dreptului electoral al negrilor a fost înmormântată pentru multă vreme, eşecul teoriei susţinută de deputatul din Midi nu l-a păgubit pe autorul ei. Ba, dimpotrivă, se pare că suferinţele îndurate, pericolele prin care a trecut îi dau drept la o compensaţie. Situaţia lui este deci mai solidă decât oricând, şi a început să se vorbească despre el pentru viitorul minister al Coloniilor.

Malik şi Tongané au părăsit Africa, şi-au urmat stăpâna în Anglia şi s-au căsătorit acolo. Pe pământul britanic prosperă acum o colecţie destul de frumoasă de negrişori, dintre care unii s-au şi făcut mari.

Saint-Bérain... Dar despre Saint-Bérain nu se poate spune nimic deosebit. El pescuieşte, vânează, le spune „doamnă" interlocutorilor mustăcioşi şi „domnule" celor de sex opus. Acestea îi sunt principalele ocupaţii. În rest povestea lui Saint-Bérain e aceea a Janei Buxton, şi cum povestea Janei Buxton e strâns legată de a fratelui ei Lewis şi de a căpitanului Marcenay, soarta acestor patru persoane poate fi arătată în acelaşi timp.

După cum cititorul şi-a închipuit, căpitanul Marcenay,

cerându-i, imediat ce sosi la Tombouctou, un concediu colonelului Allègre care, de data aceasta, i-l acordă fără nici un fel de greutate, îi însoţi în Anglia pe Jane Buxton, pe Lewis şi pe Saint-Bérain.

În luna petrecută pe ruinele Blackland-ului, căpitanul avusese tot răgazul să-i povestească celei care acum îi era logodnică despre minunea nemaipomenită care adusese pe adresa lui mesajul lui Marcel Camaret, străbătând calea eterului imponderabil ; să-i povestească despre demersul făcut imediat pe lângă colonelul Allègre, şi despre adânca nelinişte care îl cuprinsese în faţa refuzului categoric al acestuia. Din fericire, chiar a doua zi fusese primit răspunsul colonelului Saint-Auban. Colonelul, nu numai că declara fals ordinul înmânat de aşa-zisul locotenent Lacour, dar recomanda să se trimită imediat ajutoare domnului deputat Barsac, despre a cărui soartă existau motive legitime de îngrijorare. Expediţia fusese imediat organizată şi, coborând mai întâi pe Niger până la Gao, traversând apoi deşertul, căpitanul Marcenay, aducând cu el, cu preţul unor enorme dificultăţi, un tun de câmp, ajunsese în marş forţat la Blackland.

De îndată ce debarcă în Anglia, Jane Buxton, însoţită de fratele ei, de căpitanul Marcenay şi de Saint-Bérain, porni pe cea mai scurtă cale spre castelul Glenor, unde o telegramă sosi înaintea lor. Trecuse aproape un an de când părăsise ea castelul. Şi se reîntorcea acolo, după ce izbutise să-şi ducă la bun sfârşit misiunea. Onoarea familiei era reparată *ad integrum*[1].

Cum avea oare să-şi găsească tatăl ? Avusese bătrânul, pe atunci în vârstă de optzeci şi patru de ani, puterea de a suporta absenţa fiicei sale şi de a rezista la noua ruşine pe care jefuirea Agenţiei Băncii Centrale o aruncase neapărat asupra celui de-al doilea fiu al său ? Sigur că ziarele, după ce făcuseră răul, se căzniseră să-l repare. Prin grija lui Amédée Florence, de îndată

[1] În întregime (în limba latină în text).

ce reporterul avu posibilitatea să comunice cu Europa, ele proclamaseră *ubi et orbi*[1] nevinovăţia lui George şi Lewis Buxton. Dar citise oare lordul Glenor ziarele acestea, şi marea bucurie nu sosea cumva prea târziu ? Jane Buxton ştia prea bine în ce stare se afla tatăl ei după drama de la Central Bank. Oricare ar fi fost durerea bătrânului, graba ei de a-l revedea era şi mai mare.

Ea sosi, în sfârşit, şi putu să îngenuncheze la căpătâiul bătrânului, osândit la veşnică nemişcare. Ochii acestuia, strălucitori de inteligenţă, arătară că luciditatea creierului îi era intactă.

Jane Buxton, înconjurată de Lewis, de Saint-Bérain şi de căpitanul Marcenay, al cărui rol îl explică, îi povesti tatălui ei cum decursese întreaga călătorie. Ea îi numi pe cei a căror mărturie o avea şi arătă procesul verbal redactat pe marginea mormântului din Kubo. Apoi arătă ceea ce ziarele trecuseră sub tăcere până atunci, ura pe care ticălosul William Ferney o nutrea împotriva familiei Buxton şi mijloacele prin care şi-o satisfăcuse atât de groaznic.

Totul era adevărat. Lord Glenor nu mai putea avea nici o urmă de îndoială. Dacă unul din fii îi murise, onoarea amândurora era nepătată.

Bătrânul, cu ochii aţintiţi spre fiica lui, asculta atent. Când ea termină, un pic de sânge îi îmbujora faţa, buzele îi tremurară, un fior îl străbătu din creştet până în tălpi. Vădit lucru, voinţa lui lupta împotriva greutăţii lanţurilor a căror necruţătoare strângere trupul lui istovit trebuia să o suporte.

Cei ce asistau la lupta aceasta tragică simţiră deodată o emoţie de nespus. Voinţa, mai puternică, triumfa. Pentru prima oară după atâtea luni, lord Glenor făcu o mişcare ! Vorbea !

Faţa transfigurată i se întoarse spre Jane şi, pe când mâna lui tremurătoare căuta mâna curajoasei fiice, care se sacrificase pentru el, buzele îi şoptiră: „Îţi mulţumesc!"

---

[1] În oraş (Roma) şi în lume (în limba latină în text).

Apoi, ca şi cum din clipa aceea şi-ar fi pierdut orice motiv pentru a trăi, lord Glenor oftă adânc, închise ochii şi încetă să mai respire.

Toţi cei de faţă îi săriră în ajutor. Dar lord Buxton Glenor intrase în pacea veşnică, aşa cum aluneci în somnul nopţii. Murise, încet, de parcă ar fi adormit.

Aici se termină povestirea noastră.

Acum cititorul cunoaşte soarta tuturor personajelor : Barsac, viitor ministru ; domnul Poncin, beat de statistică ; doctorul Châtonnay, reîntors la bolnavii săi, Saint-Bérain, fericit lângă mătuşa-nepoată, iar aceasta din urmă, fericită soţie a căpitanului Marcenay ; Lewis Buxton ajuns la conducerea Băncii Centrale ; Malik şi Tongané, în sfârşit, mamă şi tată a unui lăudabil şir de copii.

Iar eu...

Asta-i bună !... Iată că mă dau de gol înainte de timp. Să zicem deci: iar Amédée Florence îşi reluă slujba la *Expansiunea Franceză*, unde publică povestirea aventurilor sale, socotite de director la treizeci de centime rândul. Şi ca să mai scoată ceva bani, reporterul, care nu era bogat, avu ideea să împuşte doi iepuri dintr-un foc şi încercă, pe acelaşi subiect, să scrie un roman.

Un roman, zici ? Care roman ?...

Păi chiar cel de faţă, dragi cititori, cel pe care tocmai l-aţi citit de la un capăt la altul, fiindcă aţi ajuns la rândurile acestea.

Ca un profund psiholog ce este, Amédée Florence şi-a dat bine seama că dacă ar fi povestit pur şi simplu numai întâmplări adevărate, cititorul ar fi căscat de şi-ar fi rupt fălcile, pe câtă vreme aceleaşi fapte, povestite sub vălul ficţiunii, ar avea şansa să-l distreze o clipă. Aşa e făcută lumea. Istoria cu I mare ne plictiseşte cumplit. Numai istoriile ne plac... uneori ! Ce vreţi ! În Franţa, oamenii nu sunt serioşi !

Aventurile acestea fiind autentice, din nefericire pentru el, Amédée Florence, şi-a ascuns personalitatea cu o dibăcie pe

care el, primul, e gata s-o laude ; le-a „camuflat" deci într-un roman din care speră să vândă un număr respectabil de ediţii. Felul acesta de a trece de la un articol de ziar la nişte note scrise zi de zi, apoi la o povestire în formă impersonală, şiretlicul de a-şi „ironiza" stilul cam prea îndrăzneţ şi de a merge până la a-şi spune singur că e băiat de treabă şi isteţ, micile zgârieturi, micile tămâieri, au fost tot atâtea trucuri, procedee, artificii literare, menite să-l ascundă mai bine pe adevăratul autor.

Dar iată că el şi-a încheiat sarcina. Bună sau rea, amuzantă sau plicticoasă, cartea a ajuns acum aici. Incognito-ul poate fi deci dezvăluit fără neajunsuri şi primejdii ; povestea poate fi declarată drept adevărată, iar cel ce a scris-o, preasupusa şi respectuoasa dumneavoastră slugă, poate s-o semneze cu numele său : Amédée Florence, reporter la *Expansiunea Franceză*, înainte de a scrie marele cuvânt, cuvântul sublim, regele cuvintelor, cuvântul :

SFÂRŞIT

CUPRINS :

Redactor responsabil : HERTA SPURN

Tehnoredactor : VALERIA POSTELNICU
Dat la cules 12.08.1967. Bun de tipar 30.11.1967
Apărut 1967. Tiraj 100140.
Tiparul executat sub comanda nr. 70544 la
Combinatul Poligrafic „Casa Scânteii”
Republica Socialistă România

Harry Killer dorise ploaia, și Camaret făcuse să plouă; ...Harry Killer dorise mașini zburătoare și Camaret îi dăduse planoarele capabile să străbată 5 000 de kilometri cu viteză de bolid.

Cît despre întrebuințarea dată de Harry Killer feluritelor invenții realizate de el, lui Marcel Camaret nici nu-i trăznise prin minte să se întrebe.

Lei 9,50